PROSPERI
FAGNANI
COMMENTARIA
IN QVARTVM LIBRVM
DECRETALIVM.

ROMAE, Expenſis Ioannis Caſoni. MDCLXI.

Ex Typographia Iacobi Fei And. F.

CVM PRIVILEGIIS, ET SVPERIORVM PERMISSV.

Digitized by Google

Digitized by Google

RVBRICAE.

ET CAPITVLA

HVIVS QVARTI LIBRI

DECRETALIVM.

de *Clandeſtina deſponſatione*. pag. 26

CVm inhibitio. 34
Quod nobis. 27
Si quis. 26

de *Cognatione ſpirituali*. 59

EX litteris. 69
Si vir. 64
Super eo. 65
Vtrum autem. 59

de *Conditionibus appoſitis in deſponſatione, vel in alijs contractibus*. 36

QVicumque. 36
Si conditiones. 38
Super eo. 37

de *Coniugio ſeruorum*. 57

AD noſtram. 57

de *Conſanguinitate, & affinitate*. 71

NOn debet. 74
Quia circa. 72
Quod dilectio. 71
Quod ſuper. 71
Vir qui. 76

de *Deſponſatione impuberum*. 15

DE illis. 20
Tua. 15
Vbi non eſt. 18

de *Diuortijs*. 106

EX litteris. 106

de *Matrimonio contracto contra interdictum Eccleſiæ*. 80

LItteræ quas. 80

Qui Clerici, vel vouentes. 42

COnſuluit. 42
Inſinuante. 48

Qui filij ſint legitimi. 83

LAtor. 83
Per tuas. 105

de *Secundis nuptijs*. 109

VIr qui. 109

de

Digitized by Google

de *Sponſa duorum*. 35

Licet. 35

de *Sponſalibus, & matrimonio*. 1

Ad audientiam. 2
Conſultationi. 11

De Francia. 1
Ex litteris, il ſecondo. 6
Is, qui fidem. 12
Iuuenis. 1
Non eſt vobis. *poſt pag.* 6
Si inter virum. 14
Sponſam. 6
Tuæ fraternitati. 6

PRO.

Digitized by Google

PROSPERI FAGNANI COMMENTARIA IN QVARTVM LIBRVM DECRETALIVM.

DE SPONSALIBVS & Matrimonijs.

Cap. De Francia.

1 DE FRANCIA. Matrimonium conſenſu cõtrahitur, licet ſolemnitates, vel conſuetudines patriæ nõ ſeruentur. Hoc dicit Ioann. Andr. Butr. Cardinal. Anchar. Abb. Præpoſ. & Alex. de Neuo, & duo facit: primò ponit caſum; ſecundò diffinit, ibi, *Diffiniuit Io. Andr.*

Pro intelligentia huius textus vide quod ſcripſi in cap. Verum, num. 15. de Cognat. ſpirit.

De Sponſalibus.

Cap. Iuuenis.

SVMMARIVM.

1 *Sponſalia à pubere contracta cum puella minore ſeptennio an pariant publica honeſtatis iuſtitiam.*

2 *Pars tutior in dubio eſt tenenda in ſpectantibus ad ſalutem animæ.*

1 IVVENIS. Si maior ſeptennio duxit in vxorem minorem ſeptennio, & eam traduxit ad domum, oritur ex tali contractu publicæ honeſtatis iuſtitia. Hoc dicit inhærendo litteræ, ſecundum Anton. de Butr. Card. & Abb. ſed iuxta intellectum Innocentij, Io. Andr. & aliorum communiter hoc intendit. Si maior ſeptennio, in qua malitia ſupplet, ſponſalia contrahat, oritur ex his iuſtitia publicæ honeſtatis, maximè ſi commiſceri tentauerunt. Primò deciſè narrat caſum dubium, quem ſecundò duplici ratione diffinit, ibi, *quia igitur*.

2 ¶ In textu ibi, *quod certius exiſtimamus*: tenere debemus. Nota in ſpectantibus ad ſalutem animæ tutiorem partem in dubio eſſe tenendam; concordant iura hic allegata in gloſ. 1.

Verum inſignem hanc regulam ſacrorum Canonum plures ex recentioribus Theologis multifariam conantur euertere. Alij enim dicunt huiuſmodi regulam non eſſe de præcepto, ſed de conſilio tantùm, quibus contradicit hæc littera, ponderando verbum, *debemus*: quod ex proprietate neceſſitatem importat, l. Sæpè, ff. de off. Proconſ. gloſ. 2. in cap. Propoſuit, ſup. de appellat. Alij opponunt huic regulæ contrariam regulam, quod in dubio melior ſit conditio poſſidentis, iuxta text. in l. Res alienas, C. de rei vendicat. cum ſimilib. vt per Dec. in l. In pari, ff. de reg. iur. Quam regulam opinantur vendicare ſibi locum non ſolum in materia iuſtitiæ, & in iudicio contentioſo, ſed etiã in materia aliarum virtutum, & in foro conſcientiæ; itaut propterea cùm quilibet ſit in poſſeſſione ſuæ libertatis, in dubio minimè ſequi debeat partem tutiorem, quæ fauet præcepto, ſed liberè poſſit amplecti laxiorem, quæ fauet libertati. Contra quos pariter ſtat littera huius textus; nam iſte iuuenis antequam ſponſalia contraxiſſet cum prędicta puella, abſque dubio erat in poſſeſſione contrahendi matrimonium cum illius conſobrina, & cum ea de facto iam contraxerat, & erat in poſſeſſione coniugij: & tamen quia poſtea ſuperuenit dubium impedimenti publicæ honeſtatis iuſtitiæ propter ſponſalia ab ipſo contracta cum dicta puella nondum ſeptenni, in hoc dubio Pontifex nulla habita ratione huiuſmodi poſſeſſionis, iudicat eum ligatum impedimento iuſtitiæ, & præcipit vt ſeparetur à dicta conſobrina, præcipuè ob rationem illam in littera expreſſam, quia in his, quæ dubia ſunt, quod certius exiſtimamus, tenere debemus. Alij exiſtimant eandem regulam de tutiori parte in dubio eligenda procedere in mate-

ria irregularitatis dumtaxat, iuxta textum in cap. Ad audientiam, in cap. Significaſti, il ſecondo, & in cap. penult. infra, de homicid. non autem in alijs materijs. Sed & hos redarguit littera huius decretalis, quæ loquitur in impedimento publicę honeſtatis iuſtitiæ. Alij demum contendunt eam regulam non habere locum in dubio iuris, ſed tantùm in dubio facti, vel perſonæ. Verum his quoque videtur repugnare hoc capitulum, quod non loquitur in dubio facti; certum enim erat ſponſalia fuiſſe contracta à prædicto iuuene cum puella ſeptennio proxima, in qua malitia ætatem ſupplebat, ſecundum intellectum Innocentij, & communem: & ſimiliter certum erat eumdem iuuenem tentaſſe quod complere non potuit, vt dicitur in littera, & ſic ſuper facto nulla fuit dubitatio. Pariter hic nullum fuit dubium perſonæ; quia textus non dicit hunc iuuenem habuiſſe conſcientiam dubiam de ſuborto impedimento: ſed deducit deciſionem ex principio illo vniuerſali, quod in dubio pars ſecurior ſit tenenda; & ſic loquitur in dubio iuris præciſo, & abſoluto, quia ex ſponſalibus contractis cum proxima ſeptennio, in qua ſupplet malitia, fuit dubium iuris abſolutum, an orta eſſet publicæ honeſtatis iuſtitia. Quare ſupraſcriptas opiniones omnes ſingillatim confutauimus in repetitione cap. Ne innitaris, ſup. de Conſtitut. à num. 172. ad num. 255. vbi plenè videas.

De Sponſalibus, & Matrimonijs.

Cap. Ad audientiam.

S V M M A R I V M.

1 *Sponſalia contracta cum conſanguinea pariunt publicæ honeſtatis iuſtitiam, & n. 6.*
2 *Sponſalia ſub conditione à parentibus contracta non ſunt conditionalia, ſi purè à filijs contracta fuerint.*
3 *Sponſalia conditionalia non pariunt publicam honeſtatem ante euentum conditionis.*
4 *Matrimonium ne contrahatur in caſibus ab eccleſia prohibitis quilibet de populo poteſt ſe opponere.*
5 *Et idem poteſt eſſe denunciator, & teſtis.*
6 *Sponſalia nulla ex alia cauſa, quàm ex defectu conſenſus, de iure communi inducunt publicam honeſtatem, quæ impedit, & dirimit matrimonium cum conſanguineis ſponſi vſq; ad quartum gradum, & n. 10.*
Secus ex Concilio Tridentino num. 8.
7 *In impedimento publicæ honeſtatis inducendo Eccleſia magis reſpexit ad factum, quam ad ius, & n. 21.*
8 *Impedimentum publicæ honeſtatis ex ſponſalibus nullis omnino ſublatum eſt à Concilio Tridentino, & ex validis reſtrictum eſt ad primum gradum.*
9 *Sponſalia nulla ex defectu conſenſus iuſtitiam non inducunt.*
Siue ſint de futuro, ſiue de præſenti, n. 18.
11 *Impedimentum publicæ honeſtatis an oriatur ex matrimonio contracto contra formam Concilij Tridentini, & non conſummato, & num. ſeqq. vſque ad num. 32.*
Et quatenus oriatur, an fuerit reſtrictum ad primum gradum per Concilium Tridentinum, n. 22. & n. ſeqq. vſque in fin.
12 *Impedimentum publicæ honeſtatis, quod oritur ex matrimonio rato, & nō conſummato, non eſt ſublatum à Conc. Trid. & n. 23.*
13 *Sponſalia propriè dicuntur ante matrimonium contractum; poſtea verò nonniſi impropriè.*
14 *Sponſa de futuro non comprehenditur in ſtatutis odioſis loquentibus de vxore.*
15 *Sponſalia de præſenti inducunt maiorem honeſtatem, quàm ſponſalia de futuro, & n. 22.*
16 *Dictio,* omnino, *quid importet, & n. ſeq.*
17 *Obligatio naturalis non oritur ex contractu omnino nullo, & n. 24.*
19 *Gradibus conſanguinitatis, & affinitatis ſublatis, cenſentur etiam ſublati gradus honeſtatis.*
25 *Ius ciuile non poteſt tollere naturalem conſenſum, ſed tantum illius effectus.*
26 *Matrimonium etiam nullum parit infamiæ, ac bigamiæ impedimentum.*
27 *Matrimonium de facto cōtractum à Monacho producit impedimentum publicæ honeſtatis.*
28 *Impedimentum publicæ honeſtatis an obſtet in foro conſcientiæ ſi matrimonium ſit omnino occultum.*
29 *Sponſalia mutuo conſenſu diſſoluta inducunt publicæ honeſtatis impedimentum.*

1 AD AVDIENTIAM. Ex ſponſalibus contractis cum conſanguinea oritur publicæ honeſtatis iuſtitia. Hoc dicit ſecundum omnes. Primò narrat factum. Secundò, decidit, ibi, *Sed quoniam*.

2 Nota primo ibi, *Quod ſi ille eam habere caſu aliquo interueniente non poſſet*. Conditionem à parentibus adiectam in ſponſalibus filiorum non efficere ſponſalia conditionalia, ſi modo à filijs purè fuerint contracta: & ita contigit in caſu huius textus, quia ſponſalia hic fuerunt purè contracta à filio, non autem ſub illa conditione, ſub qua iurauit priùs pater; & ideò inducunt publicè honeſta-
4 tis iuſtitiam, ſecundum Abb. hic num. 4. alioquin ſi conditio in contractu ipſo interceſſiſſet, nō fuiſſet orta publica honeſtas ante euentum conditionis, vt eſt textus in cap. 1. §. final. infra eod. lib. 6.

4 Secundò nota ibi, *Quidam*, &c. quemlibet de populo poſſe ſe opponere ne matrimonium contrahatur ſubſiſtente legitimo impedimento. Ad hoc cap. final. infra de clandeſt. deſponſ. & c. Prę-
5 terea infra eod. Quinimo innuitur hic, vt huc caſu idem poſſit eſſe denunciator, & teſtis: ad quod facit c. In omni, ſupra de teſtib. & hic notant Butr. Abb. & Alex. de Nœuo omnes in primo notab. & Præpoſ. num. 1. in 1. notab.

6 Vltimò nota ex Decretali, Hoc iure inſpecto publicæ honeſtatis iuſtitiā oriri etiam ex ſponſalibus nulliter contractis cum conſanguinea, vt hic eſt caſus ſecundum Io. Andr. cum quo concordant Butr. Cardin. Anchar. Abb. Præpoſ & Alex. de Næuo omnes in ſummario textus: & quamuis littera narrans factum loquatur in fratre, tamen idem eſt in omnibus conſanguineis ſponſi vſq; ad quartum gradum incluſiuè, ad præſcriptum cap. Non debet, infra de conſanguinit. & affinit. ſecundum Abb. hic n. 3. & latiùs dicam infra n. 10. quod locū habet non tantum ſi ſponſalia ſint nulla ob impedimentum conſanguinitatis, vt in textu, ſed etiam

nulla

Digitized by Google

ſi nulla ſint ex quolibet alio impedimento iuris
poſitiui, puta affinitatis in primo genere, & quar-
to gradu, vel citeriori, frigiditatis, religionis, &
huiuſmodi : ſatis eſt enim ad inducendam publi-
cæ honeſtatis iuſtitiam, vt ſponſalia ſint aliqua de
iure naturali, & ſic teneant ratione conſenſus, vt
eſt expreſſum in d. cap. 1. infra eodem, lib. 6. quo
textu approbata fuit opinio Hugonis, & Io. in
cap. Si quis deſponſauerit, 27. q. 2. & Innoc. hic poſt
princip. in ver. Implere, qui dicebant Monachum
Sacerdotem, frigidum, & conſimiles perſonas cō-
trahendo cum aliqua de facto, impedire omnes
eorum conſanguineos cum eadem contrahere,
vt notatur in d. c. 1. in gloſ. in ver. Diſſoluendum.
7 Quippe in inducendo impedimento iuſtitiæ ſacri
Canones magis reſpexerunt ad factum, quàm ad
ius : oritur enim publica honeſtas ex communi
æſtimatione, quia inhoneſtum eſt vt quis habeat
ſponſam conſanguinei ſui in vxorem: vnde nihil
mirum ſi præter impedimentum etiam quod de
iure non ſortitur effectum, gloſ. hic in ver. Habere
non poteſt, Butr. in 3. & 4. not. & nu. 10. Abb. nu. 7.
Præpoſ. n. 1. & Alex. de Næuo, n. 9. licet Hoſt. in cap.
Non debet, n. 7. de conſanguin. & affinit. liberè aſ-
firmauerit hoc impedimentum iuſtitiæ modicum
rationis habere; proindeque optauerit illud tolli
per Eccleſiam, quod tamen in Concilio Lugdu-
nen. obtineri non potuit, vt ibi refert Ioann. Andr.
n. 14.
8 Dixi *hoc iure inſpecto*; quia iure nouiſſimo Cō-
cilij Trident. in c. 3. ſeſſ. 24. de reform. matrimon.
prorſus ſublatum eſt publicæ honeſtatis iuſtitiæ
impedimentum ex ſponſalibus nullis quacumque
9 ratione : Atque ita non modo cum nullitas ori-
tur ex defectu conſenſus, vt in infante, & furioſo,
quod iure veteri ſancitum erat, c. 1. de deſponſat.
impuber. lib. 6. & d. c. 1. de ſponſ. eod. lib. & ibi no-
tat gloſ. in ver. Conſenſus, Archid. Io. Andr. Ge-
min. & omnes : ſed etiam cùm nullitas oritur ex
quouis alio capite, & ita corrigitur hoc capitulū,
& opinio Hugonis, & Ioannis, & Innocentij, de
10 qua ſupra n. 6. Ac præterea hoc impedimentum,
vbi ſponſalia ſunt valida, ex decreto d. c. 3. reſtri-
ctum eſt ad primum gradum, cum tamen iure
veteri protenderetur vſque ad quartum incluſiuè,
non tantum vbi ſponſalia valida erant, ſed etiam
vbi erant nulla ex alia cauſa, quàm ex defectu
conſenſus, vt firmat gloſ. in d. c. 1. in ver. Cōſangui-
nitatis, & in ver. Affinitatis, infra eod. lib. 6. & ibi
etiam Archid. n. 18. Io. Andr. n. 4. Ancharan. nu. 3.
Franc. eod. n. Gemin. in §. Quare, n. 3. Goffred. in
Summa, tit. De eo, qui cognouit conſanguineam,
in fin. Henr. Boic. in cap. Non debet, in fin. de con-
ſang. & affinit. Abb. in cap. Iuuenis, n. 4. ſupra eod.
& hic notant Io. Andr. in fin. reprobans opinionem
Franciſci Vercellini, qui dicebat ſponſalia nulla
impedire ſolum in primo gradu, cum hic de fra-
tre dicatur, nec alibi de perſonis ſecundi gradus,
vel vlterioris hoc habeatur expreſſum, vt ſpōſalia
nulla pariant impedimentum, inducebat decre-
talem, Cum apud, infra eod. ſed hoc ibi repro-
batur, ſecundum Ioann. Andr. vbi ſupra, cum quo
tranſeunt hic Henric. Boich. nu. 3. Butr. nu. 10. An-
char. n. 1. Abb. n. 3. Alex. de Næuo n. 8. & Præpoſit. in
princip. Stephan. de Gaet. in repetitione, cap. Ad
limina, 30. q. 1. §. 4. q. 233. n. 483. quorum tamen
opiniones, vt prædixi, ſublatæ ſunt à Tridentina
Synodo, quia ex ſponſalibus nullis ne in primo
quidem gradu oritur iuſtitia, ex validis verò pri-
mumgradum non excedit.
11 Ex facto quæſitum eſt, poſito decreto Concilij
Tridentini, d. c. 3. ſeſſ. 24. de reformat. matrim. &
Declaratione Pij V. in extrauagan. Ad Romanum,
& ſtante Declaratione Sacræ Cōgregationis, quod
matrimonium non ſeruata forma Concilij con-
tractum non reſoluatur in ſponſalia de futuro : an
ex matrimonio per verba de præſenti contra for-
mam à Concilio traditam contracto oriatur im-
pedimentū publicæ honeſtatis; & quatenus oria-
tur, an ſit reſtrictum ad primum gradum per de-
cretum Concilij d. c. 3.
12 Ad euidentiam præmittendum eſt extrauagan-
tem Pij V. qua declaratum fuit decretum d. c. 3.
habere locum tantummodo in ſponſalibus de fu-
turo, editam fuiſſe ex ſententia S. Congregationis
Concilij : nam propoſito dubio, An ex decreto
Concilij Trid. ſeſſ. 24. c. 3. de reform. matrimon. ſit
ſublatum impedimētum publicæ honeſtatis pro-
ueniens ex matrimonio contracto per verba de
13 præſenti, non tamen conſummato : S. Congrega-
tio cenſuit non eſſe ſublatum; quia licet tam ex
matrimonio contracto per verba de præſenti, quā
ex ipſis ſponſalibus paſſim à DD. promiſcuè de-
ducatur impedimentum publicæ honeſtatis, Abb.
in cap. Sponſam, in princ. de ſponſal. Couarr. lib. 4.
Decr. par. 6. cap. 2. tamen negari non poteſt, quin
id impropriè vſurpetur; etenim ſponſalia impro-
priè dicuntur, quando matrimonium eſt contra-
ctum per verba de præſenti: cùm propriè dicantur
14 ante contractum matrimonium, Abb. in rubr. n. 3.
& in cap. penult. n. 2. de ſponſal. vbi infert ad ſta-
tuta odioſa, & quæ ſtrictè intelliguntur loquentia
de vxore, quæ propriè dicitur contracto matrimo-
nio per verba de præſenti, vt non comprehendant
ſponſam per verba de futuro. At decretum Con-
15 cilij eſt correctorium iuris communis; & ideo eius
verba propriè debent intelligi, præcipuè cum ex
ſponſalibus de præſenti oriatur maior honeſtas,
quàm ex ſponſalibus de futuro, Abb. in d. c. Spon-
ſam, in princ. de ſponſal.
Atque hoc ſuppoſito, & quod matrimoniū con-
tractum non ſeruata forma Concilij ex ſententia
Sacræ Congregationis non reſoluatur in ſponſalia
de futuro,
16 Pro ſententia negatiua, videlicet nullū ex præ-
dicto matrimonio oriri publicæ honeſtatis impe-
dimentum, faciunt primò verba Concilij ead. ſeſſ.
cap. 1. de reform. matrim. ibi, *Eos ad ſic contrahen-
dum omnino inhabiles reddit*: ſi omnino, ergo to-
taliter, & ad quoſcumque effectus, Io. And. in c. Si
beneficia, n. 2. in verſ. Omnino, de præben. lib. 6.
Felin. in cap. Ex parte il primo poſt princ. de offic.
Delegat. ergo etiam quoad productionem dicti
impedimenti : nam ſi inde oriretur tale impedi-
mentum, vtique non eſſent omnino inhabiles; &
ob id meritò S. Congregatio præinſertam edidit
declarationem.
17 Confirmatur; nam prædicta verba *Omnino in-
habiles reddit ad ſic contrahendum*, adeo partes
inhabiles redduntur, vt ex earum contractu nedū
ciuilis, ſed nec naturalis obligatio oriatur, Felin.
in ca. Rodulphus, n. 26. in fin. de reſcript. hic autem
effectus non poteſt tolli, niſi etiam tollatur ſimul
naturalis conſenſus: ſi enim naturalis duraret cō-
ſenſus, vtique ſubeſſet naturalis obligatio ex eo-
dem procedens, quia poſita cauſa naturali ſequi-

tur etiam effectus naturalis, quem non poteſt anferre ciuilis, & humana poteſtas, arg §.1.diſt.5. &
18 § Sed naturalia, inſt de tur. natur. nullitas autem matrimonij ex defectu conſenſus procedens nullũ de iure cauſat tale impedimentum, & hoc nedum in ſponſalibus de futuro, c.1.de ſponſal.lib.6 cap. Acceſſit, de deſponſ. impub. ſed etiam in matrimonio de præſenti procedere deducitur ex dicto cap. Acceſſit, dum etiamſi loquatur de ſponſalibus principaliter, & de contractis cum impuberibus: tamen interſerit etiam matrimonium ipſum, & fundat reſponſum ſuper defectu conſenſus: ex qua ratione in textu expreſſa etiam deducitur ex matrimonio irrito propter defectum conſenſus tale non oriri impedimentum; & hoc in ſpecie docet Hoſtien. in ſumm. de ſponſal. §. quis ſit effectus, vbi quando adeſt defectus conſenſus, dicit non oriri huiuſmodi impedimentum. Nec dicamus Hoſtienſem loqui de ſponſalibus de futuro, quia imò loquitur etiam de matrimonio de præſenti, vt patet ex cap. Dilectus, infra eodem; quod adducit, iuncta regula, quæ habet dictum Doctoris intelligi ſecundum legem, quam allegat Butr. in l. Non ſolum, §. Si liberationis, n.7.ff.de liber. leg. Rom. conſ.211.col.fin.n.5 verſ. Quoad vltimum: ſi ergo ex eis non oriebatur impedimentum ante Concilium, vtique nec poſtea.

Secundò, idem videtur ſuaderi poſſe; nam aut antiquitus hoc impedimentum reſpectu matrimonij per verba de præſenti contracti per ſe, & principaliter à ſacris Canonibus fuerat inductum, aut per quamdam concomitantiã ad ſponſalia de futuro, ita vt ſicut eadem ſponſalia tale producunt impedimentum, ita etiam matrimonium de præſenti. Non primo modo, quia nullibi iure cautum legitur ex matrimonio nulliter contracto per verba de præſenti hoc induci impedimentum, cum cap. Si quis deſponſauerit, & cap. Qui deſponſatam, 27.q.2.de matrimonio de præſenti loqui videantur, & de valido, non autem de inualido ſint intelligendi: ergo ſequitur vt tantum fuerit inductum ſecundo modo, vt etiam videtur innuere D.Thom. in 4.diſt.41.q.vnic. artic.3.q.3.& ibi Sot. art.2.ad fin.& Abb. in cap. Sponſam, in princip. de
19 ſponſ. Quando autem aliquid non per ſe abſolutè, ſed per proportionem ad aliud inductum reperitur, correcto vno, & aliud correctum cenſetur, arg. eorum quæ in hac materia tradit Abb. in d. cap Sponſam, n.4. infra eodem, dum vult correctis gradibus conſanguinitatis, & affinitatis per cap. Non debet, de conſanguin.& affinit. eſſe correctos gradus honeſtatis impedimenti: ſed impedimentum publicæ honeſtatis procedens ex ſponſalibus quomodocumque nullis ſublatum eſt per Concilium, d.c.3. ergo & aliud ad illius ſimilitudinem, ac proportionem inductum, correctum remanet. Nec obſtat declaratio extrauag Pij V. quia illa intelligenda eſt de matrimonio valido per verba de præſenti contracto, non autem de inualido, quod cum ſit nullum, vt inquit D.Thom. vbi ſup. nullum poteſt producere effectum, vel, vt dicit regula iuris, nullum producit impedimentum.

Tertiò adducitur Palud. relatus à Nauarr. c.22. n.58. qui aſſerit ex matrimonio, ſeu ſponſalibus clandeſtinis inualidè contractis tale non oriri impedimentum, ſed matrimonium contractum non ſeruata forma Concilij, in d.c.1. factum eſt clandeſtinum: ergo vti tale eſt nullum, & nullum producit publicæ honeſtatis impedimentum.

20 Contrariam ſententiam puto veriorem, nempe ex matrimonio ſiue ex prædicta, ſiue ex alia cauſa nullo, præterquam ex defectu conſenſus, oriri de iure publicæ honeſtatis impedimentum dirimens vſque ad quartum gradum.

Primò, quia de hoc videntur textus in d. c. Si quis deſponſauerit, & c. ſeq. 27. q.2. qui de matrimonio de præſenti ſatis manifeſtè loquuntur: & cum generaliter loquantur, nec ſubſit ratio, quæ cogat diſtinguere inter matrimonium validum, & inualidum, vtique generaliter intelligendi ſunt, cap. Si Romanorum, 19.diſt. cum ſimil. Rationem
21 verò diſtinguendi nullam ſubeſſe inde patet, quia Canones, qui hoc induxerunt impedimentum, nõ ius, ſed factum ipſum conſiderarunt, ipſamque externam decentiam, vt patet ex cap. Iuuenis, ſupra eodem, ibi: Propter honeſtatem Eccleſiæ, quia ipſa coniux illius eſſe dicitur: vbi Pontifex attendit non quantum valeat matrimonium, ſed quid de facto dicatur. Vnde quoad materiam noſtram impertinens eſt quærere, an matrimonia de iure teneant, vel non. Secus autem eſt quando deeſt conſenſus, quia tunc actus eſt etiam de iure naturæ nullus: vnde non eſt mirum ſi tunc non oriatur impedimentum. Et hoc eſt quod etiam dicit gloſ. hic in ver. Habere non poteſt, attendi ſcilicet factum, non ius, vt fuſiùs dixi ſupra n.7.

Secundò hoc ſatis probat text. in præſenti. Primò, quia probabile eſt inter filiam N. & filium I. contractum fuiſſe matrimonium, dum dicitur poſt ſponſalia, ſeu promiſſiones parentum filios poſtea ſponſalia contraxiſſe. Hæc namque ſecunda ſponſalia debent intelligi de ſponſalibus de præſenti, non autem de ſponſalibus de futuro, quæ antea erant per parentes contracta; ſufficiebatque filijs ea rata habere abſque eo, quod eadem de nouo contraherent actum ſuperfluum faciendo: & tamen dicitur ex illis, licet propter propinquitatem inter eos intercedentem eſſent nulla, impedimentum honeſtatis proueniſſe. Ac præterea etiamſi filij hic contraxiſſent ſponſalia de futuro; tamen textus in ſui ratione probat ex matrimonio de præſenti nulliter contracto idem oriri impedimentum: nam Pontifex ad probandum ex his ſponſalibus, quæ nulla erant, oriri impedimentum honeſtatis, adducit ſcriptum eſſe, ſponſam fratris fratrem habere non poſſe. Sed hic Scripturæ locus, ad quem ſe refert Pontifex, loquitur de matrimonio de præſenti; nam loquitur de vxore: ergo & Pontifex declarat ex matrimonio de præſenti oriri impedimentum; alioquin non bene argueret.

Nec obſtat ſi dicatur eumdem Scripturę locum intelligi de matrimonio valido: non autem de inualido: quia imò Pontifex eumdem ibi ad ſuum propoſitum adducendo, declarat etiam intelligi de matrimonio inualido: alioquin non rectè inferret de ſponſalibus validis ad inualida, de quibus hic agebatur.

Tertiò idem cõfirmatur ex c.1.de ſponſal.lib.6. inducendo illum textum hoc modo. Canones antiqui ſupra allegati promiſcuè dicunt ex ſponſalibus; & matrimonio ſine copula oriri impedimentum, quod vocatur honeſtatis, nec diſtinguunt inter valida, vel inualida ſponſalia. Poſtea autem Bonifacius in d.c.1. non per modum ſtatuentis, ſed quod iuris ſit reſpondentis, declarat ex ſponſalibus

bus nullis (modò adſit conſenſus) oriri dictum impedimentum. Quare ergo non idem eſt intelligendum de matrimonio de præſenti, de quo Bonifacius ibi non loquitur expreſsè. Fortè quia de hoc nō dubitabatur, vtpote quia caſus erat minus dubitabilis: & ſi de matrimonio dubitatum fuiſſet, idem reſpondiſſet.

Quartò, idem videtur ſatis expreſsè ſenſiſſe gloſ. 1. in d. cap. Si quis deſpōſauerit, 27. q. 2. dum enim adducit textum in cap. Nuper, de bigam. & in l. Quid ergo, §. Cum autem, ff. de his, qui not. infam. vbi agitur de matrimonio de præſenti, ſequitur, vt eius concluſio etiam intelligatur de matrimonio de præſenti, ſed nulliter contracto. Hoc idem videtur tenere Hoſtien. vbi ſupra in dict. §. Quis ſit effectus, cum quo etiam alij Doctores conſentire videntur.

22 Et ſtante hac concluſione, cum ex declaratione Pij V. in d. extrauag. ad Romanum impedimentum publicę honeſtatis procedens ex matrimonio contracto per verba de præſenti, etiam poſt Concilium duret in omnibus caſibus, & gradibus, in quibus antea oriebatur (Quandoquidem Concilium corrigit ſolum ius antiquum reſpectu impedimenti procedentis ex ſponſalibus de futuro) hinc ſequitur, vt & modo in caſu propoſito impedimentum duret nedum vſque ad primum, ſed & vſque ad quartum gradum. Addit dicta extrauagans ſuæ declarationis rationem, quia ſumus in materia correctoria, & quia etiam minor ratio ſubeſt: nam, vt inquit D. Thom. Soto vbi ſup. & Abb. dicto cap. Sponſam, maior honeſtas oritur ex matrimonio, quàm ex ſponſalibus de futuro.

24 Quibus ita ſe habentibus, non obſtant ſuperiùs adducta in contrarium: nam quoad primum, verum eſt tales eſſe omnino inhabiles ad ſic contrahendum, itaut quidquid faciunt, ſit irritum quoad effectum, vt inde aliqua ipſis oriatur obligatio ſiue ciuilis, ſiue naturalis; ſed tamen inde non ſequitur, quin ex actu, qui ſic de iure nullus eſt ius deducat impedimentum, vt probe reſpondet Abb. hic in fin.

25 At cum in argumento ſubijcitur impediri etiā conſenſum naturalem, hoc negatur: imo nec poteſt ius ciuile hunc naturalem conſenſum tollere: poteſt quidem ius ab eo ſuos iuris effectus auferre, ſed non ipſum conſenſum, ſicut nec poteſt extorquere, ſi pars nolit; vnde cum ſtante voluntate, ſeu conſenſu naturali actus ipſe ſit aliquis ſecundum naturam, vt notat poſt gloſ. Gemin. & Franc. in d. c. 1. not. 3. de ſponſal. lib. 6. & Abb. hic num. 2. non eſt mirum ſi ex actu omnino nullo quidē de iure poſitiuo, aliquo tamen de iure naturæ, tale

26 proueniat impedimentum: Sicut ex matrimonio nullo oritur impedimentum infamię, & bigamiæ, d. c. Nuper, & d. l. Quid ergo: & con-

27 firmatur ex c. Presbyteris, 27. diſt. vbi Presbyteris, Diaconis, Subdiaconis, Monachis matrimonia contrahere penitus interdicitur, itaut eorum matrimonia ſint nulla, c. 1. de voto, lib. 6. & tamē ex matrimonio de facto per Religioſum contracto, quamuis, & ipſe ſit inhabilis ad contrahendum, huiuſmodi oritur impedimentum, gloſ. in d. c. Siquis deſponſauerit, 27. q. 2. & dictum eſt ſupra, nu. 6. & de Sponſalibus habetur in d. c. 1. de Sponſal. lib. 6. Accedit etiam doctrina Abbatis hic n. 2. dum dicit ex ſponſalibus omnino nullis de iure poſitiuo oriri tamen hoc impedimentum. Et quod dicitur extrauagantem Pij V. loqui ſolum de matrimonio valido, negatur; imo enim generaliter, & caute loquitur non de matrimonio de pręſenti, ſed de matrimonio contracto per verba, vt aiūt de præſenti. Præterea ſufficit illa reſtrictio, dum inquit Concilium ſolum loqui in ſponſalibus de futuro, quale non eſt matrimonium nulliter contractum per verba de præſenti: vnde hoc remanet ſub prima iuris communis diſpoſitione, l. Commodiſſimè, ff. de liber. & poſthum.

Ad ſecundum reſpondetur negando impedimentum, quod prouenit ex matrimonio rato, fuiſſe inductum per concomitantiam ad ſponſalia; quia imo æquè principaliter inducitur: quin etiam quod oritur ex matrimonio potentius eſt, vt dictum eſt ſupra num. 15. & 22.

28 Ad tertium, & vltimum puto Paludanum loqui de matrimonio clandeſtino, prout importat factum ſine teſtibus, quia cùm occultum ſit, non eſt cur ibi conſideretur illud honeſtatis impedimentum, quod inducitur propter actus externos, & hominum ſcandalum. & ideo Nauarr. aſſerit illud non obſtare in foro conſcientiæ ſi ſit occultum, quod tamen non firmo; & ita reſolutum.

29 Rurſus ex facto quæſitum eſt, an poſt Concilium Tridentinum ex ſponſalibus à principio validis ſed poſtea mutuo conſenſu diſſolutis oriatur impedimentum Iuſtitiæ publicę honeſtatis.

Inter modernos variatum eſt ſententijs, vt videre eſt apud Sanchez de matrim. lib. 7. diſput. 68. num. 21. & Caſtro Palao par. 5. diſp. 8. par. 10. ſed in Sacra Congregatione Concilij propoſita eſt hæc facti ſpecies.

Alphonſus Ruiz, & Iſabella Rodriquez Pacen. diœceſis ſponſalia per verba de futuro inter ſe contraxerunt; ſed cum antequam ſe vidiſſent, aut ſimul colloquerentur, Iſabella graui morbo correpta fuiſſet, ſe inuicem à promiſſione, & iuramento abſoluerunt: nunc autem Alphonſus volens matrimonium contrahere cum Maria ſorore germana dictæ Iſabellę dubitat, an ex ſponſalibus cum Iſabella contractis, & mutuo conſenſu diſſolutis ortum ſit publicæ honeſtatis impedimentum? Sacra Congregatio cenſ. ſponſalia hæc cum à principio valida fuerint, induxiſſe impedimentum publicæ honeſtatis, licet mutuo conſenſu diſſoluta; quia Concilium hoc ſolùm conſiderat, quod à principio valida ſint; & quia à principio valida, deinde dirempta per mortem, id impedimentum inducunt, ita & diſſoluta conſenſu. Et nouiſſimè, iubente Sanctiſſimo Domino Noſtro propoſitum fuit in Sacra Congregatione Concilij, An ſponſalibus validè ab initio contractis, deinde mutuo conſenſu diſſolutis, ſit ſublatum impedimentum Iuſtitiæ publicæ honeſtatis. Et pluries propoſito dubio, ac maturè examinato, tandem ſub die 6. Iulij 1658. Eminentiſſimi Patres in antiqua eiuſdem Congregationis ſententia conſiſtentes

cenſuerunt non eſſe ſublatum. Cuius ſententiæ vnà cum rationibus hinc inde deductis, & recentioribus eiuſdem Congregationis in hac materia reſponſis, facta relatione ad Sanctiſsimum, Sanctitas Sua die 10. eiuſdem menſis prædictam Congregationis reſolutionem probauit, eamdemque iuſsit in dubium deinceps non reuocari.

De Sponſal. & Matrim.

Cap. Sponſam.

SVMMARIVM.

1 *IMpedimentum publicæ honeſtatis oritur inter ſponſam, & conſanguineos ſponſi impediens, & dirimens matrimonium inter eos contrahendum.*

2 *Et durat vſque ad quartum gradum ſi ſponſalia ſint de præſenti, licet contracta fuerint non ſeruata forma Concilij Tridentini.*

3 *Si verò ſponſalia ſint de futuro, & validè contracta, primum gradum non excedunt.*

1 SPONSAM. Inter ſponſam, & conſanguineos ſponſi oritur impedimentum publicæ honeſtatis impediens, & dirimens matrimonium inter eos contrahendum. Hoc dicit Io. Andr. cum quo cæteri concordãt.

Hoc capitulum ſi intelligatur in ſponſalibus de præſenti, non eſt immutatum à Concilio Tridentino in c. 3. ſeſſ. 24. de reformat. matrim. & durat impedimentum iuſtitię vſque ad quartum gradum incluſiuè; tum quia Concilium loquitur de ſponſalibus quorum appellatione ex proprietate vocabuli non veniunt ſponſalia de præſenti; tum quia licet ex matrimonio nõ conſummato non oriatur affinitas, tamen hoc eſt fortius impedimentum, quàm illud quod oritur ex ſponſalibus de futuro, & ideo non comprehenditur in d. c. 3 ſed remanet in diſpoſitione iuris communis, etiamſi matrimonium fuerit contractum non ſeruata forma à Concilio Tridentino præſcripta, vt ex ſententia Sacræ Congreg. Cardinalium eiuſdem Concilij interpretum plenè adnotaui in cap. Ad audientiam, à n. 11. vſque in fin. ſupra eodem. Sed ſi De-
3 cretalis intelligatur in ſponſalibus de futuro, impedimentum publicæ honeſtatis iuſtitiæ ex illis proueniens reſtrictum eſt per d. cap. 3. ad primum gradum, ſi ſponſalia ſint valida: ſi verò ſint nulla, etiam ex alia cauſa, quàm ex defectu conſenſus, prorſus ſublatum eſt, vt dixi in d. cap. Ad audientiam, vbi plenè videas: & adde quod in propoſito ſcripſi in c. Non debet, à num. 20. vſque in fin. & in cap. final. num. 9. infra, de conſang. & affinit.

De Sponſalibus, & Matrim.

Cap. Sponſam.

SVMMARIVM.

1 *IVrans cum aliqua contrahere, ſi non ſubeſt impedimentum per cenſuram eccleſiaſticam contrahere compellitur.*

2 *Etiam poſt Concilium Tridentinum, quod de ſponſalibus nihil ſtatuit.*

3 *Sponſalia iurata non impediunt, quominus ſponſa poſſit Religionem ingredi, & profiteri.*

4 *Sponſalia impuberum doli capacium firmantur iuramento.*

1 EX LITTERIS, il ſecondo. Qui iurauit cum aliqua contrahere, ſi non ſubeſt impedimentum, per cenſuram Eccleſiaſticam contrahere compellitur: hoc dicit ſecundum omnes. Primò ponit caſum narratum. Secundò committit illius diffinitionem, ibi, *Quia igitur*.

2 Dubitatum fuit in quodam caſu Mediolanen. an ſponſus, qui per verba de futuro promiſerat mulierem vxorem ducere ſolis teſtibus
adhibitis ſine Parocho, eſſet compellendus ad 2
contrahendum matrimonium, & an obſtaret, cap. 1. ſeſſ. 24. Tridentini Concilij de reform. matrim.

Sacra Congregatio Concilij cenſuit Concilium non comprehendere hunc caſum, cum de ſponſalibus nihil ſtatuerit, & per conſequens non ſuſtuliſſe diſpoſitionem, cap. Ex litteris, il
3 ſecondo, de ſponſal. Gregorius tamen XIII. opinionem, quod ſponſalia iurata omninò cogantur ſponſi adimplere, iuxta cap. Ex litteris: limitauit in quodam caſu Comenſi, vt non procedat quando mulier fieret Monialis profeſſa: ſi enim matrimonium per verba de pręſenti contractum non impedit quin mulier ingrediatur Monaſterium, & profiteatur, cap. Ex publico de conuerſ. coniugat. multò minus ſponſalia de futuro, & iurata, quæ minus ſunt quàm matrimonium.

4 In gloſ. 2. ibi, *Si ſint doli capaces*, nota benè hanc gloſ. iuncto textu in ver. impubeſcentes: quod ſponſalia impuberum firmantur iuramẽto, itaut facti puberes ſint compellendi per cẽſuras eccleſiaſticas ad contrahendum per verba de pręſenti, dummodo tamen tempore ſponſaliorum eſſent doli capaces, vt in c. 1. de delict. puer. quod nota ad declarationem Authen. ſacramenta puberum, vbi Bart. n. 9. C. Si aduerſ. vendit. & ita hic firmant gloſ. pręalleg. Hoſtien. in ver. iurare, Io. Andr. num. 3. Butr. num. 10. Anchar. n. 3. Abb. n. 6. Alex. de Neuo num 15. Præpoſ. n. 4. in fin. & in cap. De illis il primo, de deſponſat. impuber. gloſ. in ver. Iuducio; Io. Andr. & Anchar. n. 4. Abb. num. 6. Alex. de Neuo, num. 13. Præpoſ. num. 1. Couarr. in 4. Decretal. par. 1. cap. 5. §. 1. nu. 3. Non obſtant textus in cap. Paruuli, & cap Pueri, 22. q. 5. quoniam ibi idcircò puer iurare prohibetur, quia pręſtabatur iuramentum circa effectum, cuius puer non erat capax, nempè circa effectum teſtimonij ferendi, vt hic innuitur in gloſ. 2. & hanc ſolutionem dicit eſſe veram, & communem Prępoſ. d. n. 4. in fine.

De Sponſalibus, & Matrim.

Cap. Non eſt vobis.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatus, & denunciatus, an poſſit abſoluere pœnitentes in articulo mortis, & num ſeqq. vſque in finem.*
2 *Congregationis Concilij Tridentini declaratio.*
3 *Tridentinum Concilium ſeſſ. 14. de Sacr. Pœnit. de Caſuum reſeruat. c. 7. refertur, & expenditur.*
4 *Lex vel Canon debet intelligi vt conueniat Rubricæ.*
5 *Verba vniuerſalia reſtringuntur ad habiles.*
6 *Viaticum, & extrema Vnctio miniſtrari nequeunt a Sacerdote excommunicato, & præciſe.*
7 *Baptiſmus in neceſſitate poteſt recipi etiam ab Hæretico, & excommunicato, & n. 13.*
8 *Sacerdos non approbatus poteſt abſoluere pœnitentes in articulo mortis.*
9 *Pœnitentia non eſt morientibus deneganda.*
10 *Abſolutio Sacramentalis Sacerdotis eſt actus iudicialis.*
11 *Excommunicatus nec iudicare poteſt, nec quemquam ſoluere, vel ligare*
12 *Excommunicatio eſt iuriſdictionis priuatio.*

NON EST VOBIS. Summatur, & diuiditur, vt per Io. Andr.

In Gloſ. in ver. *Baptiſmum paruulorum*,

1 QVAERO Vtrum Sacerdos excommunicatus, & denunciatus poſsit abſoluere pœnitentes in articulo mortis conſtitutos.

Hæc quæſtio proponitur in articulo neceſsitatis, ideſt cùm non adeſt alius Sacerdos, qui morientem reconciliet, quàm excommunicatus, & denunciatus. Et in caſu huius neceſsitatis edita fuit declaratio à Sacra Cōgregatione Cardinalium Tridentini Concilij interpretum, in hęc verba.

2 Epiſcopus Valentinen. petijt declarari, vtrū pœnitentes in articulo mortis conſtitutos poſſit in caſibus reſeruatis abſoluere quilibet Sacerdos, etiam excommunicatus, & denunciatus, vt tenuit Nauarrus de Regulis Confeſſariorum, cap. 27. n. 272, verſ. Quod per eadem verba, fol. 551.

Congregatio Generalis, Moron. Alciat. Senonen. M. Alt. Alban. S. Sixti cenſuit non poſſe. Quia communis opinio videtur illa quod tales excommunicati non poſsint etiam in hoc caſu neceſsitatis, Magiſt. ſent. in 4. diſtin. 19 S. Thomas in 3. p. qu. 82. art. 7. ad ſecundum, & in 4. ſent. diſt. 19. quæſt. 1. art. 2. quæſ. 2. ad 3, Durand. in 4. diſt. 19. quæſt. 2. num. 17. in reſponſ. ad 4. Capre in 4. diſt. 19. quæſt. 1. art 3. Turrecrem. in cap. 1. num. 2. de Pœnit. diſt. 6. S. Ant. in 3. par. tit. 14. cap. 19. §. Quintadecima conditio. Bacchon. in 4 diſt. 15 quęſt. 2 art. 2. Scot. in 4. diſt. 19. quæſt. vnica art 4. Riccard. in 4. diſt. 18. art. 9. quęſt. 3. *Proſp. Fagn. in 4. lib. Decretal.* Alex. de Alez in 4. p. quæſt. 20. memb 8. art. 2. Nauarrus in Manuali, cap. 26. num. 26. Facit, cap. Audiuimus, 24 quæſt. 1. Abbas. in c. Cum Clericis, de Ordin. ab Epiſc. qui renun. Decius in l. More, ff. de iuriſd. omnium Iud. licet contra teneant Paludanus, Silueſt. & Sot. Nec obſtat, c. 7. de caſuum reſeruatione, quia debet intelligi de omnibus Sacerdotibus in vnitate Eccleſię viuentibus, referendumque ad eos Sacerdotes de quibus eodem cap. 7. in prima, & ſecunda parte agitur, qui habent vel ordinariam, vel delegatam poteſtatem. Hactenus verba declarationis.

Sed nihilominus DD. noſtræ ætatis contrariam opinionem frequentius ſecuti ſunt, forte quia declarationis prædictæ notitiam non habuerunt, vel quia opinati ſunt hanc controuerſiam fuiſſe deciſam à Tridentina Synodo in d. cap. 7. Verum quia res longe aliter ſe habet, operæpretium erit ante oculos ſubijcere integrum Decretum Concilij, & illius verba diligenter expendere, quæ ſunt huiuſmodi.

De Sacramento Pœnitentiæ ſeſſ. 14. De caſuum reſeruatione. CAP. VII.

3 QVoniam igitur natura, & ratio iudicij illud expoſcit, vt ſententia in ſubditos dumtaxat feratur, perſuaſum ſemper in Eccleſia Dei fuit, & veriſsimum eſſe Synodus hæc confirmat, nullius momenti abſolutionem eam eſſe debere, quam Sacerdos in eum profert, in quem ordinariam, aut ſubdelegatam non habet iuriſdictionem. Magnopere verò ad Chriſtiani populi diſciplinam pertinere SS. PP. Noſtris viſum eſt, vt atrociora quædam, & grauiora crimina non à quibuſuis, ſed à ſummis dumtaxat Sacerdotibus abſoluerentur. Vnde meritò Pontifices Maximi pro ſuprema poteſtate ſibi in Eccleſia vniuerſa tradita, cauſas aliquas criminum grauiores ſuo potuerunt peculiari iudicio reſeruare. Neque dubitandum eſt, quando omnia quæ à Deo ſunt, ordinata ſunt, quin hoc idem Epiſcopis omnibus, in ſua cuique diœceſi, in ædificationem tamen, non in deſtructionē, liceat pro illis in ſubditos tradita ſupra reliquos inferiores Sacerdotes authoritate. Pręſertim quoad illa, quibus excommunicationis cenſura annexa eſt. Hanc autem delictorum reſeruationem conſonum eſt diuinæ authoritati, non tantum in externa politia, ſed etiam coram Deo vim habere. Veruntamen piè admodum, ne hac ipſa occaſione aliquis pereat, in eadem Eccleſia Dei cuſtoditum ſemper fuit, vt nulla ſit reſeruatio in articulo mortis; atque ideo omnes Sacerdotes quoslibet pœnitentes à quibuſuis peccatis, & cenſuris abſoluere poſſunt. Extra quem articulum Sacerdotes cum nihil poſsint in caſibus reſeruatis, id vnum pœnitentibus perſuadere nitantur, vt ad ſuperiores, & legitimos iudices pro beneficio abſolutionis, accedant. [Hæc ibi.

Hoc decretum tres habet partes. In prima generaliter definit ad validitatem abſolutionis neceſſariò requiri, vt Sacerdos habeat iuriſdictionem ordinariam, vel delegatam in pœni-

Digitized by Google

tentem. In ſecunda ibi, *Magnopere*, docet expedire vt generalis hæc iuridictio limitetur, & reſtringatur mediante caſuum reſeruatione, ita vt à quibuſdam grauioribus criminibus non indifferenter Sacerdotes omnes abſoluant, ſed ſummi tantum Sacerdotes, ideſt Papa in vniuerſa Eccleſia, & Epiſcopi in ſua quiſque diœceſi. In tertia ibi, *Veruntamen*, declarat nullam eſſe reſeruationem in articulo mortis, & ſublata differentia quam poſuit inter inferiores, & ſummos Sacerdotes, & inter caſus reſeruatos, & non reſeruatos, docet Sacerdotes omnes in mortis articulo poſse abſoluere quoſlibet pœnitentes à quibuſuis peccatis, & cenſuris. Vnde ſenſus Concilij eſt. Nulla eſt abſolutio, ſi Sacerdos iuriſdictionem non habeat in pœnitentem. Hanc autē iuriſdictionem nō habent Sacerdotes inferiores in caſibus quos ſummi Sacerdotes ſibi reſeruarūt. Veruntamē ne hac ipſa occaſione (ideſt reſeruationis caſuum) aliquis pereat, nulla eſt reſeruatio in articulo mortis; atque ideo omnes Sacerdotes, ideſt tam ſummi, quàm inferiores, abſoluere poſſunt quoſlibet pœnitentes, ideſt tam ſubitos, quàm aliàs propter reſeruationem non ſubditos, à quibuſuis peccatis & cenſuris, ſcilicet tam non reſeruatis, quàm reſeruatis.

Quo ſenſu euidenter patet Concilium in illis verbis *omnes Sacerdotes* nihil egiſſe, ac ne cogitaſſe quidem de Sacerdotibus ab vnitate Eccleſiæ præciſis; ſed voluiſſe tantum includere Sacerdotes illos de quibus egerat in prima, & ſecunda parte illius decreti, qui habent vel ordinariam, vel delegatam iuriſdictionem, & ſic viuunt in vnitate Eccleſiæ, vt dicitur in declaratione Congregationis. Imo dum Concilium ibi ſubdit, extra mortis articulum Sacerdotes nihil poſſe in caſibus reſeruatis, apertè oſtendit ſe ibi non loqui de excommunicatis, quia extra dictum articulum omnes conueniunt excommunicatos nihil poſſe etiam in caſibus non reſeruatis. Rurſus dum poſtea ſubiungit, vt in caſibus reſeruatis id vnum pœnitentibus perſuadere nitantur, vt ad ſuperiores, & legitimos iudices pro beneficio abſolutionis accedāt; ſimiliter apertè excludit Sacerdotes excommunicatos, quia talibus nullo modo conuenire poteſt talis perſuaſio, cum ſint prorſus ſeparati à communione fidelium. Qui intellectus validiſſimè confirmari poteſt cōſiderationibus infraſcriptis, quarum

4 Prima deducitur ex Rubrica, & titulo quē PP. præfixerunt eidem decreto, videlicet de Caſuum reſeruatione: ex hac enim inſcriptione Cōcilium oſtendit in corpore illius decreti non fuiſſe intentionis ſuæ agere de iuriſdictione Sacerdotum, niſi in ordine ad reſeruationem: Lex enim vel Canon debet intelligi, vt conueniat Rubricæ, vel titulo ſub quo ponitur, l. Imperator, & ibi Bartolus, ff. de in diem addict. Abbas in cap. Inter alia circa finem de Immunitate Eccleſiarum; ac proinde noluit agere de præciſis, quia tales non prohibentur abſoluere ex vi reſeruationis, ſed quia ab Eccleſia priuati ſunt vſu clauium, & redditi prorſus inhabiles ad iuriſdictionem exercendam, cap. Miramur, c. Audiuimus, c. Ait, & cap ſeqq. 24. q 1. alioquin egiſſet de materia extranea, & ad titulum non pertinente.

Secunda conſideratio ſumitur ex eo, quod Cōcilium in prædicto decreto cum declarat in articulo mortis nullā eſſe reſeruationē, & ideo omnes Sacerdotes abſoluere poſſe, dicit in eadem Eccleſia Dei id cuſtoditum ſemper fuiſſe. Ergo manifeſtū eſt in ea parte Decreti Concilium non egiſſe de Sacerdotibus præciſis, quia minimè fuit ſemper cuſtoditum in Eccleſia vt tales poſſent abſoluere in articulo mortis. Imo ante Concilium communis opinio erat, quod non poſſent etiam in hoc caſu neceſsitatis, vt dicitur in deciſione Congregationis Concilij: Male igitur PP. dixiſſent cuſtoditum ſemper fuiſſe in Eccleſia, vt Sacerdotes præciſi poſſent abſoluere in articulo neceſſitatis, cum ſummi Theologi ad illa vſque tempora frequentiori calculo oppoſitam ſententiam docuiſſent, præſertim ponderando aduerbium illud *ſemper*, quod oſtendit de iuriſdictione Sacerdorum in caſu Concilij nullo vnquam tempore fuiſſe dubitatum in Eccleſia Catholica, ſed inconcuſsè cuſtoditum, & obſeruatum fuiſſe, vt omnes poſſent abſoluere, ad text. in l. 1. cum gloſ. in ver. Semper, ff. de Matrim. cum ſimil. Et tamen de præciſis non modo erat dubium an poſſent, ſed communis opinio erat negatiua. Igitur neceſſe eſt fateri Sanctam Synodum eo loci nequaquam egiſſe de Sacerdotibus excommunicatis, & de-

5 nunciatis.

Tertia conſideratio inde deducitur, quod mos PP. in Tridentina Synodo nunquam fuit diffinire controuerſias quas DD Catholici, præſertim inſignes, habebant inter ſe, ſed tantum illas, quæ agitabantur inter Catholicos, & Hæreticos, vt accuratè obſeruat D. Cardinalis Pallauicinus in ſua præclara Hiſtoria Conc. Trident. De poteſtate autem Sacerdotis publicè excommunicati ad abſoluendum in articulo mortis nulla erat controuerſia, niſi inter Catholicos; & opinio negatiua erat communis. Ergo non eſt veriſimile vt Concilium voluerit eam dirimere, cap. Contra morem 100. diſt.

Quarta conſideratio eſt quia opinio hæc negatiua erat D. Thomæ, cuius doctrinam tanti ſemper fecit S. Synodus, vt illi innixa grauiſſimas quæſtiones, & controuerſias definierit. Non eſt igitur credendum PP. in eo Decreto voluiſſe quicquam docere contra ſententiam Doctoris Angelici, cùm præſertim illa eſſet communis Theologorum, & Canoniſtarum, tam inſpecto Authorum numero, quàm pondere.

Quinta conſideratio eſt, quod inter Cardinales Congregationis Concilij, in qua edita fuit declaratio ſuperius relata, Caput fuit Io. Cardinalis Moronus, qui paulo ante fuerat Legatus Apoſtolicus in Concilio, & cuius directione in eo cuncta agebantur. Vnde ſi PP. Concilij in decreto de Caſuum reſeruatione voluiſſent includere etiam Sacerdotes excommunicatos, & denunciatos, profecto idem

Digitized by Google

Cardinalis non conſenſiſſet vt fieret contraria declaratio, quin potius reclamaſſet, & reſolutionem facile impediuiſſet. Quod cum non fecerit, immo conſenſerit declarationi, fateri oportet non fuiſſe intentionis PP. in eo decreto comprehendere præciſos.

Ad hæc Gregorius XIII. vt Epiſcopus Veſtanus ſimiliter interfuerat Synodo vna cum Cardin. Morono, & probe nouerat ea, quæ ibi geſta fuerant. Quare audita Congregationis ſententia certè non permiſiſſet eam publicari, ſi PP. in Concilio contrarium ſenſum habuiſſent. Et quamuis ex libris publicis Congregationis non appareat hanc deciſionem fuiſſe relatam Gregorio, hoc tamen in dubium reuocari non poteſt, tum quia grauitas materiæ id expoſcebat, tum quia in Congregatione illa præſens fuit Philippus Boncompagnus Cardinalis S. Sixti Gregorij Nepos, tum quia Pius V. decreuerat vt Congregatio decideret articulos quos claros exiſtimaret, dubios verò ad ſanctitatem ſuam deferret, tum denique quia mos Congregationis ſemper fuit referre ad Sanctiſſimum omnes declarationes ſuper nouis dubijs antea non deciſis, licet de hac relatione non conſueuerit fieri mentio in libris Congregationis niſi raro, & ex aliqua cauſa, veluti cum vota Cardinalium erant varia, & diſcrepantia; & ego ipſe ita obſeruaui per multos annos quibus fui illius Congregationis à Secretis.

Demum ex actis Concilij non apparet verbũ vllum factum fuiſſe de hoc articulo, An Sacerdos præciſus ſit Miniſter Sacramenti Pœnitentiæ in articulo neceſſitatis; & tamen cum hęc controuerſia eſſet valde inſignis, non fuiſſet terminata niſi prępio tractatu, & examinatione.

Concludendum eſt igitur, Decretum illud Concilij de caſuum reſeruatione ad Sacerdotes præciſos non pertinere. Atque ita corruit primum, & principale fundamentum quod à Neotericis conſtituitur in verbis generalibus Concilij. Vnde non rectè Nauarrus qui in manuali anni 1575 cap. 26. num. 26. tenuerat ſententiam Diui Thomæ, poſtea in alia editione, & in regulis Confeſſariorum, cap. 27. n. 272 Verſ. quod per eadẽ verba receſſit à prima opinione, innixus generalitati verborum Concilij. Quandoquidem verba illa, *omnes Sacerdotes* reſtringuntur ad ſubiectam materiam reſeruationis. Item reſtringuntur ad Sacerdotes habiles, & capaces iuriſdictionis, quales non ſunt pręciſi ab vnitate Eccleſiæ. Item reſtringuntur vt non includant caſum in quo ſpecialis mentio requiritur, & in quo reperitur peculiaris repugnantia; prout his modis DD. noſtri paſſim limitant regulam deſumptam, ex l. Iulianus, ff. de leg. 3. & cap. Si Romanorum, 19. diſt. ideſt qui omne dicit, nihil excludit.

5 Et in ſpecie quod verbum, *omnes*, reſtringatur ad perſonas habiles, etiamſi agatur de fauore publico, probat text. irrefragabilis, in l. in Prouinciali, §. fin. iuncta, l. ſeq. ff. de operis noui nunciatione. Nam text. dicit, Omnes ciues opus nouum nuntiare poſſunt, & in l. ſeq. redditur ratio, quia Reipublicæ intereſt quamplurimos ad defendendam ſuam cauſam admitti. Et tamen verba illa, *omnes ciues*, reſtringuntur ad habiles, & idoneos, vti ibi notat gloſ. in verb. Omnes ciues; vnde pupillus, & mulier non admittuntur, l. de de pupillo §. eodem, & l. Mulieri, ff. de popul. acti. ad idem eſt gloſ. notabilis, in l. 1. C. de Sacr. Eccleſijs. Nam cum text. fauore publico, & animę diſponat, vt habeat vnuſquiſque licentiam relinquendi Eccleſijs, gloſ. prima exponit illud verbum, *vnuſquiſque*, ideſt habilis ad teſtandum. Et illam gloſ. ad hoc quotidie allegamus, vt inquit Bald. ibi, num. 7. & quamuis Bart. in s. lec. num. 11. contra omnes intelligat, vnuſquiſque, etiam inhabilis, tamen Bald. ibi in repet. in 2. 3. & 20. col. multum redarguit eius intellectum, & dicit omnes tenere cum gloſ. excepto illo Saturnino Bart. & quod opinio eius eſt truffa, & rationes eius ſunt ambages. Eumque ſimiliter reprehendit Salyc. ibid. in 6. col. & quinque ſeq. & Angel. conſ. 233. incip. Poſito pro conſtanti in pen. col. vbi ait opinionem illam Bart. eſſe reprobatam vbique, & in iudicijs, & in ſcholis. Omnis enim diſpoſitio intelligitur de habili, text. eſt in l. Vt gradatim, §. Et ſi lege, ff. de muner. & honor. & ideo perſonæ prohibitę lege, moribus, vel natura incapaces, non includuntur, Bald. conſ. 207. Quæſtio eſt, ſpurius, num. 3. verſ. Sic igitur, lib. 2. Angel. conſ. 110. Sanctiſſima, num. 3. Anch. in cap. Vbi periculum, §. Porrò, num. 3. de Elect. lib. 6. Non igitur mirum ſi verba illa Concilij *omnes Sacerdotes* ſint reſtringenda ad habiles, ita vt minimè includant excommunicatos, & præciſos.

Videamus nunc quanti ſint ponderis reliqua fundamenta huius ſententię affirmatiuæ.

Et quidem ſecundo loco illius Authores ratiocinantur, credendum non eſſe Eccleſiam voluiſſe deſerere pœnitentes in extrema illa neceſſitate conſtitutos, ſed potius tanquam piam matrem voluiſſe illis ſuccurrere hoc ſalutari præſidio habilitando Sacerdotes etiam præciſos ad abſoluendum, quinimo contendunt Eccleſiam ex l. charitatis non potuiſſe hoc prætermittere, ne aliquis pereat. Quæ eſt ratio expreſſa in d. c. 7. de caſuum reſeruatione.

Cæterum reſponderi poteſt ſubſtantialia Sacramentorum nequaquam ſumi poſſe ex his veriſimilitudinibus & præſumptionibus; oportet enim oſtendere Canonem per quem Eccleſia ſic conſtituerit; alioquin ſi liceret ita ratiocinari, vbique liceret etiam affirmare non eſſe veriſimile, vt Deus in extremo neceſſitatis periculo noluerit abſolutionis beneficium impendi poſſe etiam à ſimplici Clerico, quin imo & à Laico, vt nonnulli temerè opinati ſunt, quos refellit gloſ. communis, in c. Paſtoralis, §. Præterea, in verſ. Præter quam in mortis, in fine de Offic. Ordin. & vberius Sotus in

6 4. ſent. diſt. 18. q. 4 art. 1. Item liceret affirmare Eccleſiam ex lege charitatis debuiſſe ſtatuere, vt poſitus in extremis recipere poſſet viaticum, & extremam vnctionem à Sacerdote etiam excommunicato & hæretico; nam & hæc Sacramenta gratiam iuſtificationis conferunt

ferunt

Digitized by Google

ferunt, & temittunt peccata, vt definitur à Concilio Tridentino ſeſſ 7. de Sacramentis in genere can.7. & 8. & ſeſſ. 14. de Sac.Ext. vnct. can.2 Et tamen nullus ex Catholicis auſus eſt id affirmare, vt per Diuum Thomam, in 4.diſt. 19. quęſt.1. art 2. q.2. Ad tertium, & memorabile exemplum habemus de Rege Ermenegildo, qui iuſſu Patris occiſus eſt eo quod noluerit ſacram communionem recipere de manu Epiſcopi Arriani, vt refertur, in cap. Cœpit, 24. quæſt.1. etenim hæc duo, ſcilicet Viaticum, & extrema vnctio non ſunt Sacramenta neceſſitatis, gloſ. in c. Quod in te, in verſ. Concedimus, de pœnit. & remiſſ. & notant omnes in hoc cap. Non eſt vobis. Sicut igitur poſt Baptiſmum lapſis Chriſtus Dominus noluit præbere remedium adeo vniuerſale ſicut præbuit pro conſequenda venia ante Baptiſmum, cum in hoc voluerit ſufficere quemcunque miniſtrum, in illo autem noluerit poſſe alium adhiberi, quàm Charactere Sacerdotali inſignitum, nullo excepto neceſſitatis caſu: ita Eccleſia ad imitationem Chriſti potuit non adeo indulgere lapſis poſt Baptiſmum, vt voluerit eos in articulo mortis poſſe iuſtificari per abſolutionem eis conferendam à Sacerdotibus etiam præciſis, & excommunicatis, arg. c. Significaſti, in princ. de Elect. Adde hunc caſum in quo non reperiatur alius Sacerdos qui poſſit morientem abſoluere, quàm nominatim excommunicatus, & denunciatus eſſe rariſſimum, vt propterea minimè oportuerit Eccleſiam condere legem pro caſu qui fortè in centum annis vix poſſet contingere; nam ex ijs quę fortè vno aliquo caſu accidere poſſunt iura non conſtituuntur, l. Ex ijs, & l. Quoniam, ff. de legibus.

7 Tertio loco Authores ſententię affirmatiuæ ratiocinantur ſic. Baptiſmus in extrema neceſſitate poteſt recipi etiam ab Hæretico, & excommunicato, c. Præter, §. Verum, 32. diſt. cap. Si quem fortè, 24. q.1. ergo & pœnitentia, quia Baptiſmus paruulorum, & pœnitentia morientium ſunt Sacramenta neceſſitatis ſecundum gloſ. hic in ver. Baptiſmum paruulorum. Vnde in rubro, & in ſumma d. c. Si quem fortè, ſic legitur. In extremo poſitus etiam ab Hæretico pœnitentiam accipere valet: nam quod non eſt licitum neceſſitas facit licitum, cap. Quod non eſt, de reg. iur.

Huic argumento reſpondet S. Thomas in 3. parte q. 82. art.7. Ad ſecundum, his verbis. Ad ſecundum dicendum quod ſolus Baptiſmus permittitur eſſe ratus hæreticis, & ſchiſmaticis, quia poſſunt licitè baptizare in articulo neceſſitatis. In nullo autem caſu licitè poſſunt Euchariſtiam conſecrare, vel alia Sacramenta conferre. Et in 4. ſent. diſt. 19. q.1. art. 2. q. 2. Ad tertium, vbi exponens locum Auguſtini ſic ait. Vel poteſt dici quod membra Columbæ nominat omnes ab Eccleſia non præciſos, qui enim ab eis Sacramenta recipiunt, gratiam conſequuntur, non autem qui recipiunt ab illis, qui ſunt ab Eccleſia præciſi, quia hoc ipſo peccant excepto Baptiſmo, quem in caſu neceſſitatis licet etiam ab excommunicato recipere. Hactenus verba Diui Thomę, quæ ſunt adeo clara, vt in alium ſenſum detorqueri non poſſint. Gloſ. verò dum dixit, in articulo neceſſitatis recipi poſſe pœnitentiam à Sacerdote etiam hæretico, communiter reprobatur, vt hic teſtatur Præpoſitus n.10. & Couarruuias in c. Alma Mater, in relectione prioris partis §. 6. nu. 8. concl. 8. de ſent. excom. & contrarium tenuit gloſ. in d. c. Pręter, §. Verum in ver. Vel communione, 32. diſt. quam dicit veriorem Abbas hic, n.9. & text. in d. c. Si quem forte, 24. q.1. non loquitur de pœnitentia, vt male dicitur in rubro, ſed de Baptiſmo. Pœnitentia igitur non eſt tantæ neceſſitatis vt debeat ſuſcipi etiam de manu hæretici, & excommunicati ſicut Baptiſmus qui requiritur ad ſalutẽ ex neceſſitate medij, c. Firmiſſimè de conſ. diſt. 4. cum concord. At ſi oris confeſſio in articulo mortis prætermittitur non nocet, c. Quem pœnitet, de pœnit. diſt. 1. & notat gloſ. in cap. Paſtoralis §. Pręterea, in verſ. Præter quam in mortis, de Off. Ord. & Abbas hic, n.9. poteſt, enim moriens diuina gratia adiutus elicere actum contritionis cum Sacramenti voto, & iuſtificatur, vt definitur à Tridentina ſynodo de iuſtificatione, ſeſſ.6. de lapſis, & eorum reparatione, c.14. & de Sacramento Pœnit. ſeſſ. 14. de Contrit. c.4.

8 Quartò arguunt ſic; Si ſacerdos excommunicatus, & denunciatus ex defectu iuriſdictionis non poſſet abſoluere pœnitentem in articulo mortis, ſequeretur vt nec eum poſſet abſoluere ſacerdos ad confeſſiones audiendas ab Ordinario non approbatus, nam & hic caret iuriſdictione ſine qua nullius momenti eſt abſolutio, vt habetur, in d. c.7. de caſuum reſeruatione, & in c. 15. ſeſſ. 23. Conſequens autem eſt abſurdum, quia in caſu neceſſitatis Sacerdos non approbatus efficitur proprius, & poteſt abſoluere non data copia alterius Sacerdotis non approbati, vt in Concilio Cartagin. 11. c. 3. relato in c. Presbyter, 26. q.6. & aliàs cenſuit Congregatio Concilij, & contrarium aſſerere eſſet error intolerabilis, vt dicunt Theologi.

Sed hoc argumentum in oppoſitum retorquetur; quia idcirco Sacerdos non approbatus poteſt abſoluere in articulo mortis, quia Eccleſia in tali caſu neceſſitatis ei expreſſe contulit iuriſdictionem, vt in d. c. Presbyter. At nullibi apparet Eccleſiam hoc feciſſe in Sacerdote excommunicato, & denunciato: ergo in hoc caſu cenſetur noluiſſe, c. 2. de Tranſlat. Epiſcop. cũ præſertim multiplex ſit differentia inter vtrumque caſum: nam excommunicatus cum ſit ſeparatus à Corpore Chriſti, caret iuriſdictione ex vi nõ modo priuationis, ſed etiã poſitiuæ incapacitatis, vt patebit infra ſolutione quæſtionis: non approbatus verò eſt in vnitate Eccleſiæ, & iuriſdictionis capax, vt in d. c. Presbyter, & in c. 15. ſeſſ. 23. Præterea ſi teneamus opinionem multorum Theologorum quod quilibet Sacerdos non præciſus nec excommunicatus accipiat à Chriſto poteſtatem vniuerſalem à peccatis abſoluendi, niſi in quantum ei limitatur ab Eccleſia, vt innuitur in d. c. 15. ſeſſ. 23. Hinc ſequitur vt dum po-

ſtea

Digitized by Google

ſtea Eccleſia eam limitat, & reſtringit ad peccata in confeſſione prolata, hæc dici poſſit ſpecies reſeruationis. Sed & ſi teneamus aliam opinionem, quod iuriſdictio conferatur cuilibet Sacerdoti ab Eccleſia per actum poſitiuum: ſimiliter hinc ſequitur, vt dum eam confert limitate quoad peccata prolata in confeſſione, ſit ſpecies reſeruationis quoad reliqua iuriſdictionem non conferre. Argumento, cap. Nuper, inſ. de ſent excommunicationis. Vnde ſemper verum erit, cuilibet Sacerdoti non approbato ablatam eſſe iuriſdictionem ex vi reſeruationis. At ſecus eſt in Sacerdote præciſo, & excommunicato, quia ei adempta eſt iuriſdictio non ex vi reſeruationis, ſed ex vi priuationis, & poſitiuæ incapacitatis vt proximè dictum eſt. Præterea rariſſimè accidit, vt in articulo mortis non adſit alius Sacerdos, quam excommunicatus, & denunciatus; at frequentiſſimum eſt vt adſit ſolus Sacerdos non approbatus. Vnde eſſet intollerabilis error ſi Eccleſia non ſuccurriſſet morienti in hoc ſecundo caſu non ſic in primo argumento l. Iura cum tribus ſeqq. ff. de leg.

9 Vltimo loco aſſerunt, Sacros Canones paſſim clamare, morientibus pœnitentiam non eſſe denegandam, c. Si quid de corpore cum ſeptem cap. ſeqq 26. quæſt. 6. cap. Quod in te de pœnitentia, & remiſſione. Vnde Celeſtinus Papa. Agnouimus, inquit, Pœnitentiam morientibus denegari, nec illorum deſiderijs annui, qui obitus ſui tempore, hoc animæ ſuæ cupiunt remedio ſubueniri. Horremus, fateor, tantæ impietatis aliquem inueniri, vt de Dei bonitate deſperet, quaſi nõ poſſit ad ſe quouis tempore concurrenti ſuccurrere, & periclitantem ſub onere peccatorum hominem redimere, quo ſe expediri deſiderat & liberari. Quid hoc, rogo, aliud eſt, quàm morienti mortem addere, eiuſque animam ſua crudelitate, ne abſoluta eſſe poſſit, occidere? Refertur, in cap. Agnouimus eadem cauſa & quæſt.

Verum ad hoc facilis eſt reſponſio, quia fatemur morientibus non eſſe denegandam, imo concedendam pœnitentiam, ſed dicimus concedendam eſſe à miniſtris in vnitate Eccleſiæ viuentibus, non autem ab excommunicatis, & præciſis, ſacri enim Canones in hoc ſupponunt terminos habiles & capacitatem in miniſtro, vt cap. 1. de pœnit. diſt. 6.

10 Quamobrem ſublatis fundamentis iſtius opinionis, non videtur recedendum à ſententia D. Thomæ & declaratione Congregationis Concilij; nituntur enim ratione illa validiſſima, quòd abſolutio Sacramentalis Sacerdotis eſt actus iudicialis, c. Verbum Dei, de pœnit diſt. 1. & hoc eſt de fide vt in Concilio Tridentino ſeſſ. 14. de ſacr. Pœnit can. 9. ratio autem Iudicij expoſcit, vt ſententia in ſubditos duntaxat feratur, ac proinde nullius momenti ſit abſolutio, quam profert Sacerdos non habens iuriſdictionem in pœnitentem, vt legitur in d. cap. 7. de caſuum reſeruatione. At excommunicatus, & denunciatus cum ſit
11 ſeparatus à corpore Chriſti, & traditus Sathanæ, c. Omnis Chriſtianus, & c. Nihil, 11. qu. 3. & à conſortio totius Chriſtianitatis eliminatus, vt dicitur, in cap. Canonica in fin. eadem cauſ. & quæſt. Profectò nec vllos habet ſubditos, nec poteſtatem aliquam iuriſdictionis; ideoque nec iudicare poteſt, nec quenquam ſoluere vel ligare, vt c. Audiuimus, cap. Ait, c. Apertè, & c. Miramur, 24. q. 1. cap. 1. de ſupplen. negl. Prælat. lib 6. c. 1. & ibi gloſ. fin. de de Off. Vic. & cap. Si is cui, cum gloſ. in v. ex-
12 communicari de Off. deleg. eod. lib. vſus enim iuriſdictionis eſt in cõparatione ad alium hominem, & ideo cum omnis excommunicatus à communione fidelium ſeparetur, quilibet excommunicatus vſu iuriſdictionis priuatur: vnde excommunicatio eſt iuriſdictionis priuatio, quæ ſunt præciſa verba D. Thomæ in 4 diſt. 18. q. 2. art. 2. qu. 3. in corp. Nec valet ſi dicas, Eccleſiam tribuere iuriſdictionem excommunicato in articulo mortis. Hoc enim gratis aſſeritur, quia nullus Canon allegatur nec allegari poteſt, in quo id cautum reperiatur; & quando Eccleſia voluit conferre iuriſdictionẽ in articulo neceſſitatis, hoc expreſſit, vt fecit in Sacerdote non expoſito ad confeſſiones audiendas, in c. Presbyter, 26. q 6. in extrau. inter cunctas, §. Incendiarij de priuil. & in extr. 1. §. decernimus de ſententia excommunicationis & in caſibus reſeruatis, vt in cap. Frater noſter, 16. q. 1. in c. Paſtoralis. §. Præterea, de Offic. Ordin. cum concord. & in d. c. 7. de caſuum reſeruatione. Quod cum non fecerit in excommunicato, & præciſo, cenſetur noluiſſe
13 arg. l. vnicæ, § Sin autem ad deficientis, cod. de cad. toll. ſolus enim Baptiſmus reperitur permiſſus licitè miniſtrari ab excommunicato, & hæretico in articulo neceſſitatis vt in d. cap. Si quem forte. 24. q. 1. & in c Præter, §. Verum, 32. diſt. & in c. Arianos. 1 q. 1. ibi, ideoque talibus ſolus baptiſmus ratus eſſe permittitur; dictio enim illa taxatiua, ſolus, eſt excluſiua, & prohibitiua aliorum Sacramentorum, l. 2. ff. de vſu, & habit. l His ſolum, ff. de condict. indeb. l. Eum qui, §. Mulier. ff. de iureiurando, & notat Bald. in conſ. 334 in quæſtione quæ vertitur num 2. lib. 3. Quod ſi Eccleſia voluiſſet idem ſtatuere de pœnitentia, quod de Baptiſmo expreſſit, & de pœnitentia poterat expreſſiſſe, vt in ſimili arguit Pontifex, in cap. Inter corporalia, §. Vnde ſi circa, de tranſlatione Epiſcopi. quod igitur de Baptiſmo cõceditur, de pœnitentia negatur, l. Cum ita legatum ff. de condit. & demonſtrat. cum ſimilibus & declarat S. Thom. in locis ſupra relatis ſub num. 7. & Can. in hoc cap Cum præſertim inter hæc Sac. diſpar ſit ratio, vt ſuperius dictum eſt.

Demum pro hac ſententia videtur aperta deciſio in cap. 1. de Pœnit. diſt. 6. cuius verba libet hic ad litteram referre, & ad rem noſtram expendere. Sic igitur Auguſtinus ait. Tanta vis confeſsionis eſt, vt ſi deeſt Sacerdos, confiteatur proximo; ſæpè enim contingit, quod pœnitens non poteſt confiteri coram Sacerdote: quem deſideranti nec locus, nec tẽpus offert: & ſi ille cui confitebitur poteſtatem ſoluendi non habet, fit tamen dignus eſt deſiderio Sacerdotis, qui ſocio confitetur turpi-

tudi-

tudinem criminis. Mundati enim ſunt Leproſi dum irent oſtendere ora Sacerdotibus, antequam ad eos peruenirent. Vnde patet Deum ad eos reſpicere, dum ex neceſſitate prohibentur ad Sacerdotes peruenire. Sæpè quidem eos quærunt ſani & læti; ſed dum quærunt, antequam perueniant ad eos, moriũtur. Sed Dei miſericordia eſt vbique, qui & iuſtis nouit parcere, & ſi non tam citò ſicut ſi ſoluerentur à Sacerdote. Et infra, Laboret itaque pœnitens in Eccleſia eſſe, & ad Eccleſiæ vnitatem tendere: niſi enim vnitas Eccleſiæ ſuccurrat; niſi quod deeſt peccatori ſua operatione compleat; de manibus inimici non eripietur anima Mortui. Et infra. Ideoque nemo dignè pœnitere poteſt, quem non ſuſtineat vnitas Eccleſiæ, ideoque non petat Sacerdotes per aliquam culpam ab vnitatem Eccleſiæ diuiſos. Iudas enim pœnitens iuit ad Phariſeos, reliquit Apoſtolos, nihil inuenit auxilij, ſed augumentum deſperationis. Dixerunt enim (quid ad nos? tu videris) ſi peccaſti tibi ſit, non ſibi ſuccurrimus, & infra. Iuit ad deuiſos, & diuiſus perijt. Hactenus verba text.

Ex quibus nota primo, Doctrinam Auguſtini de Confeſſione facienda potius Laico, quam Sacerdoti præciſo, vendicare ſibi locum in articulo neceſſitatis vt oſtendunt illa verba, ſi deeſt Sacerdos. Nec non illa, ſæpè enim contingit, quod pœnitens non poteſt confiteri coram Sacerdote, &c. Et infra ibi dum ex neceſſitate prohibentur ad Sacerdotes peruenire. Nec non ibi, antequam ad eos perueniant, moriuntur. Et declarat gloſ. ibi in v. ab vnitate, quæ exponens illa verba, non petat Sacerdotes per aliquam culpam ab vnitate Eccleſiæ diuiſos, dicit etiam in neceſſitate, & allegat text. in c. Præter, §. verum. 32. diſt.

Secundo nota, non eſſe licitum confiteri Sacerdoti per aliquam culpam ab vnitate Eccleſiæ diuiſo, ſcilicet per excommunicationem ob aliquam culpam, prout hæc verba exponunt Hugo Archidiacon. & Bellamera in verbo per aliquam.

Tertio nota ſecundum Doctrinam Auguſtini in neceſsitate licitum eſſe pœnitenti peccata ſua confiteri ſocio etiam laico, quia licet confeſsio illa non ſit ſacramentalis, eo quod laicus ex defectu clauium non poſsit abſoluere, tamen Deus confeſsionem illam miſericorditer ſuſcipit. At vero nullo caſu licitum eſſe confiteri Sacerdoti per excommunicationem ab vnitate Eccleſię diuiſo, ideſt ſeparato ſecundum Hug. & alios prædictos, quia de manibus inimici non eripietur anima mortui, ſcilicet in peccatis, ſecundum eos, exemplo Iudæ qui non iuit ad Apoſtolos, ſed ad Phariſeos diuiſos, & diuiſus perijt. Vnde per hanc litteram Turrec. ibi num. 2. concludit Sacerdotes exiſtentes extra vnitatem Eccleſiæ vt puta Hæreticos, Schiſmaticos, & excommunicatos in caſu neceſsitatis non poſſe officium Confeſſoris exercere abſoluendo, nec aliquem debere talibus confiteri, & allegat Raym. in ſumma dicentem in articulo neceſsitatis non eſſe confitendum hæretico, vel ſchiſmatico, non inuento Catholico, cui confiteatur. Et concordant S. Thom. & alij plures in declaratione Congregationis Concilij allegati, & poſt Concil. Couar. in cap. Alma Mater in relec. prioris partis, §. 6. num. 8. concl. 8. de ſententia excommunicationis lib. 6. & Io: à Medina de pœnit. tract. 2. q. 28.

Portò ſi hæc quęſtio à Sede Apoſtolica ſit dirimenda in fauorem pœnitentium, neceſſe erit procedere altero de duobus modis, videlicet, aut per viam declarationis, aut per viam nouæ conſtitutionis. Vtrumque autem videtur inconueniens. Nam ſi procedatur primo modo, ideſt per viam declarationis, oportebit ſedem Apoſtolicam reprobare ſententiam D. Thomæ, & communem Theol. & & Can. primæ Claſsis, qui apertè docuerunt, Sacerdotes præciſos, & excommunicatos non poſſe abſoluere etiam in articulo neceſsitatis. Rurſus oportebit improbare declarationem à Congregatione Concilij multo cum ſtudio, ac maturitate diſcuſſam, atque editam, validiſque rationibus fulcitam. Quod an ſit ex dignitate Apoſtolicę Sedis, diſpiciet Sanctiſsimus Dominus Noſter pro ſumma eius prudentia. Sin autem procedatur poſteriori modo, ideſt per viam nouæ Conſtitutionis, edenda erit Bulla vniuerſalis, per quam Sanctitas Sua tribuat facultatem abſoluẽdi in articulo mortis Sacerdotibus excommunicatis, & denunciatis. Quod tamen in Eccleſia per tot ſæcula hucuſque factum non legimus: Quinimo quamuis Martinus V. in Conc. Conſtatien. ad euitanda ſcandala, & multa pericula, quæ conſcientijs timoratis contingere poſſent, Chriſti fidelibus miſericorditer indulſerit, vt poſſent communicare cum excommunicatis etiam in ſacrorum adminiſtratione, vel receptione, aut alijs quibuſcumque diuinis: tamen apertis verbis excepit nominatim excommunicatos, & denuntiatos, vt in conſtitutione quæ incipit. Ad euitanda, de qua ſcripſi latiſsimè, in c. Quod à præd. infra de Schiſmaticis.

Quæ infra tamen omnia humiliter ſubmitto infallibili iudicio Sanctitatis Suę.

De Sponſal. & Matrim.

Cap. Tuæ Fraternitati.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium an nutibus, vel ſignis contrahi poſſit, an verò in fari valentibus requirantur verba ex neceſſitate; & quæ ſit huiuſmodi neceſſitas, & num. ſeqq. vſque ad num 36.*

2 *Matrimonium in valentibus loqui ſolo conſenſu non contrahitur, ſed ex Conſtitutione Eccleſiæ requiruntur verba, & n. 3. & ſeqq.*

Contrarium num. 22. & ſeqq.

4 *Verba in fari valentibus requiri ad eſſe matrimonij, quibus argumentis probetur, & n. ſeqq. vſque ad num. 17.*

5 *Forma ſubſtãtialis inducitur vbi lex vtitur verbis*

bis neceſſitatem importantibus.
Declaratur n.18.19.& 22.
6 *Forma dat eſſe rei, & impleri debet præcisè, & non per æquipollens.*
Declaratur n.22.& 27.
7 *Muti, & ſurdi poſſunt contrahere matrimonium ſine verbis, ſed non ſine ſignis. & n.28.*
8 *Baptiſmus non confertur fari valentibus, niſi ipſimet reſpondeant.*
Declaratur n.32.& 33.
9 *Matrimonium ſpirituale non contrahitur ſine verbis.*
10 *Argumentum à matrimonio ſpirituali ad carnale validum eſt.*
Fallit n.34.
11 *Matrimonium ſolo interiori conſenſu contrahi non poteſt. & n.23.& 35.*
12 *In matrimonio nomine filiorum à parentibus contracto ſufficit filiorum taciturnitas.*
13 *Sponſalia de futuro tranſeunt de iure communi in matrimonium per copulam ſubſequutam præſumptione iuris, & de iure, licet verba omnino deficiant.*
14 *Nec in foro Eccleſiæ admittitur probatio defectus conſenſus.*
Sed quoad Deum non eſt matrimonium, & in iudicio animæ ſtandum eſt veritati, & confeſſioni peccatoris. ibidem.
15 *Matrimonium, vno ex coniugibus verba proferente, non requirit verba ex parte alterius, ſed ſufficiunt ſigna æquipollentia.*
16 *Subarratio poſt verba vnius ex contrahentibus ad matrimonium apta efficit matrimonium.*
17 *Matrimonium facilius probatur, & certificatur Eccleſia de coniugali conſenſu ſi verba proferantur. & n. ſeq. & n.31.*
18 *Neceſſarium quandoque exponitur, ideſt vtile, & expediens.*
19 *Sed ex proprietate vocabuli præceptum, & obligationem importat. & n. ſeq.*
20 *Matrimonium an requirat verba ex neceſſitate præcepti.*
21 *Matrimonium non requirit verba, vbi præceſſit tractatus de matrimonio contrahendo.*
22 *Matrimonium ſolo conſenſu legitimè contrahitur, ſed ad ſolemnitatem probationis in fari valentibus neceſſaria ſunt verba, vel alia ſigna æquipollentia.*
23 *Matrimonium poſſe ſignis contrahi ſine verbis; quibus fundamentis probetur. & n ſeqq. vſque ad n.36.*
24 *Eccleſia non iudicat de occultis, ſed ſequitur ea, quæ apparent, licet non ſint.*
25 *Factis non minus loquimur, & conſenſum exprimimus, quàm verbis.*
26 *Imo potentiora ſunt facta, quàm verba.*
27 *Solemnitas probatoria poteſt adimpleri per æquipollens.*
28 *Nutus ſunt maioris potentiæ in fari valentibus, quàm in mutis.*
29 *Conſuetudines prauæ, & corruptelæ debent ab Eccleſia radicitus extirpari.*
30 *Florentini Concilij diffinitio de cauſa efficiente matrimonij expenditur.*
31 *Matrimonium aptius, & decentius contrahitur verbis, quàm ſignis.*
33 *Adultus cum baptizatur, niſi ipſemet reſpondeat, præſumitur fictè ad Baptiſmum accedere.*
34 *Matrimonium ſpirituale, & carnale in pluribus differunt.*
36 *Legitimus conſenſus in matrimonio qualiter dicatur.*

1 TVAE FRATERNITATI. Eſt celebre capitulum, & à pluribus repetitum: & cum dicat matrimonium in veritate cõtrahi per legitimum viri, & mulieris cõſenſum, ſed quantum ad Eccleſiam neceſſaria eſſe verba conſenſum exprimentia de præſenti; hinc emerſerunt variæ lecturæ, & opiniones Doctorum ſuper intellectu prædictorum verborum *neceſſaria ſunt* nempe de qua neceſſitate ſint intelligenda.

2 Prima lectura fuit Tancredi, Ioannis, Goffredi, Bernardi, & Innocentij hic, & Barth. Brixien. in cap. Sit Rector, 43. diſt. qui intellexerunt ea verba de neceſſitate præciſa, & abſoluta, exiſtimantes hanc decretalem velle, vt in valentibus loqui verba ſint neceſſaria ad eſſe matrimonij, adeo vt nutu, aut ſignis contrahi nullatenus poſſit: idemque tenuerunt plurimi vtriuſque iuris Interpretes, & Theologi, quos nouiſſimè cumulat Thomas Sanchez de matrim. tom. 1. lib. 2. diſput. 31. nu. 2. verſ. Hanc ſententiã; & iuxta hanc lecturam decretalis
3 hoc intendit. Per ſolum conſenſum in valentibus loqui non contrahitur matrimoniũ, ſed ex Conſtitutione Eccleſiæ requiruntur verba; ſecus in loqui non valentibus.

4 Quorum opinioni ſuffragatur primò littera huius Decretalis, ibi, *Neceſſaria ſunt verba*; nam
5 quotieſcumque lex vtitur verbis neceſſitatem importantibus, inducit formam ſubſtantialem, & annullatiuam actus in contrarium geſti, vt ſcripſerunt Signorolus de Homod. conſ. 87. n. 4. & 5. Albert. Brun. in tract. de form. tit. Quando aliquid cenſ. trad. pro for. fol. 35. concluſ. 4. poſt med. verſ. Et ſecundum, Pariſ. conſ. 19. n. 19. lib. 2. illud enim neceſſariò requiritur, ſine quo actus eſt nullus, vt hic in fin. ſecundum Abb. in primo not. verſ. Sed
6 contra hoc opponitur: forma autem dat eſſe rei, l. Iulianus, §. Si quis, ff. Ad exhibendum; & impleri debet præcisè, & non per æquipollens, l. 1. §. Opus nouum, & ibi Scribentes, ff. de nou. oper. nunciat. & l. 1. §. Si quis ita, ff. de verb. obligat. cap. Cum dilecta, de reſcript. gloſ. in Clem. 1. in verb. Tertio, de vit. & honeſtat. cleric. & alij relati a Tiraquel. de retract. lignag. §. 2. gloſ. 2. nu. 11. Quo fundamento complures Theologi, ac Iuriſperiti nuper opinati ſunt, profeſſionẽ emiſſam ab Equite Corſino in Religione Hieroſolymitana non ſuſcepto prius cingulo militari fuiſſe irritam, cum in ſtatuto Ordinis 2. in tit. de recept. frat. dicatur: *Prima, che pigli l'habito, e faccia profeſſione è neceſſario, che ſia ornato del cingolo della militia*, vt ſcripſi latiſſimè in cap. Qui Presbyterum, à n.... vſque ad n.... præſertim n..... infra de pœnit. & remiſſ.

7 Deinde ſuffragatur huic primæ opinioni, quod hæc Decretalis videtur conſtituere differentiam inter mutos, & fari valentes, dum primò declarat generaliter in matrimonio, verba eſſe neceſſaria quantum ad Eccleſiam, & poſtea ſubnectit mutos, & ſurdos poſſe per mutuum conſenſum contrahere ſine vlla verborum prolatione: & tamen etiam in mutis ad matrimonij validitatem exiguntur ſigna conſenſum exprimentia, vt cap. Cum apud, ibi, Cùm quod verbis non poteſt, ſignis valeat decla-

deelarate, ſupra eod. Vnde gloſſa 2. hic exponens verba illa textus, ſine verbis, ait, Sed non ſine ſignis, & ſequitur Abb. num. 3. Ergo in fari valentibus verba ſunt neceſſaria præcisè: alioquin inter eos, & mutos nulla eſſet differentia, cuius contrarium innuitur hic.

Tertiò ſauet eidem opinioni textus in c. Si inter virum, infra eod. in illis verbis (vtroque dicente) quæ ſunt repetita in cap. Licet, de ſponſ. duor. inducendo hæc iura vt dixi in d. cap. Si inter virum, in 1. notab.

8 Quartò, idem ſuadetur exemplo baptiſmi, nam qui fari poteſt, non baptizatur, niſi ipſemet reſpõdeat, cap. Cum pro paruulis, de conſecrat. diſt. 4. Sylueſt. in ver. Baptiſmus, 4. num. 12. in fin. verſ. Decimo octauo.

9 Quintò, ad idem facit, quia matrimonium ſpirituale non contrahitur ſine verbis, vt cap. Eccleſia, il primo, cap. Cum poſt petitam, cap. Cumana, & cap. In Geneſi, ſupra de elect. cap. Sicut cum, & cap. Cum ab vno, eod. tit. lib. 6. & tenent in cap. Quia propter, eod. tit. Io. Andr. num. 28. verſ. Decimumſextum, Butr. num. 35. verſ. Decimumſe-
10 ptimum, Imol. num. 8. eod. verſ. Et Abb. nu. 16.
verſ. Decimumſextum. Ergo nec matrimonium carnale, quia licet arguere de matrimonio ſpirituali ad carnale, cap. 2. 3. & 4. ſupra de tranſlat. Epiſcop. & cap. Sicut vir, 7. quæſt. 1. cap. Quoniam, §. Porrò, ſupra, Vt lite non conteſtat.

11 Sextò, & vltimò probatur hæc prima opinio ab abſurdo; Eccleſia enim ſtatuit verba eſſe neceſſaria ad matrimonium contrahendum, ne tantum Sacramentum ſit in incerto; aliàs multa pericula imminerent: quid enim ſi duo ſimul ambulantes ſibi ad inuicem complaceant, & vnus in alium conſentiat matrimonialiter, numquid iudicabimus inter eos matrimonium? vtique abſurdum eſſet hoc ſentire, quo argumento vtitur Innocentius hic paulò poſt principium.

Recipit tamen hæc prima opinio declarationes, ac limitationes infraſcriptas, in quibus conſentiũt etiam Authores aliarum opinionum.

12 Declaratur enim primò, vt non procedat in matrimonio præſumpto præſumptione iuris tantum, vt in matrimonio à parentibus contracto nomine filiorum, quia ſufficit filiorum taciturnitas, vt cap. Honorantur, 30. q. 2. cap. Acceſſit, infr. de deſpnoſ. impuber. l. Sed qui patris, ff. de ſponſal. & hic notat Innoc. poſt med. verſ. Si autem parentes, cum quo cæteri tranſeunt. Rationem reddit D. Thomas in 4. ſenten. diſt. 27. quæſt. 1. art. 2. ad 3. Quia verba parentum reputantur puellæ, eſt enim ſufficiens ſignum, quod ſunt eius, ex quo non contradicit: & hic iunge quod dicam infra in 4. Lectura n. 21.

13 Declaratur ſecundò, vt ſimiliter non procedat in matrimonio præſumpto præſumptione iuris, & de iure, quia approbatur ab Eccleſia, licet verba omnino deficiant, veluti ſi poſt ſponſalia de futuro ſequatur copula; nã lex ex actu copulæ ſine verbis præſumit matrimoniũ, & ita eſſe diſponit, c. Is qui fidem, & ibi caſus infra eodem: & tradunt Hoſt. hic in princ. in ver. Matrimonium in veritate, Io. Andr. num. 6. verſ. Vnde quamuis verborum forma omnino deficiat, Anchar. num. 3. verſ. Iterum oppono, Præpoſ. poſt princ. verſ. Tertio præmitto, & nemo diſcrepat: licet ſecus ſit poſt Concilium Tridentinum, vt dixi in d. c. Is qui fidem, n. 4.

14 Quinimo hoc caſu etiam ſi non ſolum verba, ſed etiam conſenſus deficiat, qui iure naturæ exigitur, & ideo quoad Deum non ſit matrimonium: tamen Eccleſia ex quo facta eſt ſibi fides de præſumptione, cui ſtat, non admittit probationem in contrarium, vt cap. Conſultationi, & d. cap. Is qui fidem, infra eod. Sed in foro Pœnitentiali ſemper ſtamus veritati, non præſumptioni, vt c. Tua nos, infra eodem. Et in hoc iudicio animæ credendum eſt peccatorem confiteri veritatem, & illius confeſſioni omnino ſtatur, c. Omnis vtriuſque, infra de pœnit. & remiſſ. ita Hoſt. & Io. Andr. loc. prox. citat. dixi in d. cap. Is qui fidem, n. 6. & 7.

15 Declaratur tertiò, vt locum non habeat, ſi alter ex coniugibus proferat verba ad matrimonium apta; tunc enim ex parte alterius verba non requiruntur, ſed ſufficiunt ſigna æquipollentia, ſic Iaſ. in l. Si ſtipuler. §. Si in locando, num. 1. ff. de ver.
16 obligat. Vnde ſi hoc caſu ſequatur annuli ſubarratio, abſque dubio erit matrimonium, vt hic tenent gloſ. in ver. Verba: & in cap. penult. in verb. Dicente: & ibi etiam Butr. num. 9. infra eod. & idem Butr. in cap. final. n. 8. vbi etiam Abbas n. 7. & Alex. de Neuo num. 12. de deſponſat. impuber. & alibi paſſim Doctores.

17 Secunda lectura eſt eorum, qui intelligunt verba textus, *neceſſaria ſunt verba*, de neceſſitate cauſatiua, ſeu ſecundum quid, exponentes ver. *neceſſaria*, id eſt vtilia: & ad faciliorem probationẽ, quia ſcilicet faciliùs probabitur matrimonium, & certificabitur Eccleſia de conſenſu coniugali, ſi verba interceſſerint, Cardin. hic num. 1. in fin. verſ.
18 Solutio. Non enim eſt nouum in iure, vt ver. *hoc, neceſſarium* exponatur, id eſt vtile, & expediens, gloſ. in l. 1. in ver. Neceſſarium, ff. ſolut. matrim. & in l. 1. in ver. Neceſſe, ff. de offic. Præfect. Prætor. gloſ. penult. in cap. Omnis, 21. q. 4. gloſ. final. in Clem. 1. de procur. Et ſecundum hanc lecturam hoc dicit. Matrimonium contrahitur legitimo conſenſu, & verba in loqui valentibus ad certificandam Eccleſiam ſunt neceſſaria ad bene eſſe, quia ex eis faciliùs certificatur: poteſt tamen & ſignis certificari; & ideo mutus poteſt matrimonium contrahere.

19 Sed huic expoſitioni tamquam inferenti vim litteræ meritò non acquieſcunt Cardin. vbi ſupra, Molin. de vſu nupt. lib. 1. cap. 3. num. 67. & 70. & ſeqq. Baſil. Pont. de matrim. lib. 2. cap. 3. num. 9. 10. & 11. nam ex proprietate vocabuli, à qua in dubio non eſt recedendum, l. Non aliter, ff. de legat. 3. Huiuſmodi verba non conſilium, ſed præceptum, & obligationem ſignificant, vt notat gloſ. in Clem. Attendentes, in verſ. Debeant, de ſtat. Monach. & latius dicam infra in ſequenti lectura. Hic tamen intellectus eſt in ſe verus, vt patebit infra num. 22. Licet modus exponendi non conſonet litteræ.

20 Tertia Lectura, quam hic Doctores non attingunt eſt nonnullorum Theologorum, qui intelligunt verba textus noſtri de neceſſitate præcepti. Cui lecturæ valde ſuffragatur littera: nam ex proprietate vocabuli hæc verba *neceſſarium eſt*, ſeu *neceſſe eſt*, præceptum, & obligationem deſignant, vt cap. Quiſquis præceptis, 14. q. 1. ibi, Quod imperatur, neceſſe eſt fieri: nec non ibi, Vbi præceptum, ibi neceſſitas eſt ſeruientis: & notat gloſ. in cap. Domino ſancto, in ver. Neceſſe, 50. diſt. Item gloſ. in dicta Clem. Attendentes, in ver. Debeant,

de

Digitized by Google

de ſtat. Monachor. Abb. in cap. 1. num. 7. infra de deſponſat. impuber. Felin. in cap Nam concupiſcentiam, num. 6. ſupra de conſtitut. Item ſuffragantur iura in cap. Si inter virum, infra eod. & in cap. Licet, de ſponſ. duor. ibi, Ita quod vnus alterum verbis conſuetis recipiat; nec non ibi, Vtroque dicente; & ſecundum hanc lecturam textus ſic ſummari poteſt, Solo conſenſu legitimo matrimonium perficitur; ſed ex præcepto Eccleſiæ in fari valentibus requiruntur verba mutuum conſenſum exprimentia. Huius ſententiæ ſunt Petr. de Ledeſma de matrim. q. 45. art. 2. concl. 2. Manuel Sà in Summa to. 1. in 2. edit. c. 2 16 n. 5. & Henriq. lib. 10. de matr. c. 2. n. 6. Qui tamen hoc non firmat abſolutè, ſed tẽperat dicens aliquo modo hoc videri de Eccleſiæ præcepto. Licet in Cõmen. lit. M. fatetur eſſe ſolũ veniale peccatũ ſignis contrahere: in quo conſentit etiam Ledeſma, d. artic. 2. concl. 3. quia res eſt leuis: nec diſcrepat Thom. Sanchez de matrimon. tom. 1. lib. 2. diſput. 31. num. 10. nam etſi affirmet nullum de hoc eſſe Eccleſię pręceptum, quia iura in d. cap. Si inter, & cap. Licet, ſimpliciter narrant factum; fatetur tamen culpam eſſe venialem non exprimere verbis, ſed ſolis ſignis conſenſum, niſi iuſta cauſa excuſaret; quia à recta ratione alienum eſt in hoc grauiſſimo contractu, non exprimere conſenſum commodiori modo poſsibili: verba autem melius, & clarius, quàm ſigna conſenſum exprimunt.

21 Quarta eſt lectura Ioann. Andr. hic num. 6. verſ. Quod poſſet eſſe verum, qui mediam viam eligendo diſſidentes opiniones cõciliat ſub diſtinctione, quod aut præceſſit tractatus matrimonij: & tunc verba non ſunt neceſſaria ad matrimonium contrahendum, quia Eccleſia ex tractatibus præcedẽtibus, & ſignis ſequentibus eſt certa de matrimonio: & hoc modo ſaluari poteſt ſecunda Lectura. Aut tractatus non præceſſit: & tunc quia periculoſum eſt, ita ex abrupto iudicare, partes ſolis ſignis ſine verbis voluiſſe matrimonium inire; ideo Eccleſia debet certificari per verba in loqui valentibus. Eandem diſtinctionem poſuit Io. And. in cap. final. in vlt. gloſ. infra de coniug. ſeruor. quam etiam ſequitur Henric. Boich. num. 5. Lap. allegat. 57. num. 17. verſ. Venio ad 3. & Boer. dicens communem conſ. 35. num. 5. & ſecundum hanc lecturam textus hoc intendit. Non præcedentibus tractatibus matrimonij, requiruntur verba in loqui valentibus; in mutis autem ſecus: ita Præpoſ. hic col. 2. verſ. 3. eſt lectura: & hic iunge quæ dixi ſupra num. 12. de matr. à parentibus contracto.

22 Quinta, & vltima lectura eſt Hoſtienſis hic, & ſequacium, qui intellexerunt verba tex. noſtri de neceſsitate probatoria, ita vt verba minimè requirantur ad eſſe matrimonij quod ſolo conſenſu perficitur, ſed ad ſolemnitatem probationis in fari valentibus; quæ tamen ſolemnitas poteſt suppleri per ſigna æquipollentia, qui intellectus coincidit in effectu cum ſecunda Lectura, & differt tantummodo in modo explicandi: nam ibi exponuntur verba *neceſſaria ſunt*, id eſt vtilia, hic verò neceſſaria ſcilicet quoad probationem, quæ poteſt impleri per æquipollens: & ita vtrobique Doctores fatentur matrimonium tam verbis, quàm ſignis contrahi poſſe; & hæc ſententia eſt magis communis, quam tenuerunt gloſſa in cap. Si inter virum, in ver. Dicente, infra eodem, & apertius gloſſa 2. hic dicens in his, qui loqui poſſunt, matrimoniũ non contrahi niſi verbis, vel per aliquod ſignum, per quod ipſo facto videantur conſentire; licet gloſſa additionalis in eod ver. malè loquatur, dum ait; Duo ſunt neceſſaria ad illud Sacramentum, verba, & ſigna, vel conſenſus: debuit enim dicere verba, vel ſigna, & conſenſus, quia alternatiua cadit in verbis, & ſignis, cùm alterutrum ſufficiat, ſed conſenſus copulatiuè ſemper requiritur, vt hic, & in cap. Sufficiat, 27. q. 2. idem firmant hic Hoſtien. num. 3. in ver. De præſenti, verſ. Sed contrarium eſt verum, Butr. num. 8. Cardin. circa finem, Anchar. num. 3. Abb. num 2. verſ. Sed Doctores, dicens ita communiter ſentire Doctores moderniores, Alex. de Neuo num. 15. & idem Hoſtien. in ſumm. tit. de matrim. §. Qualiter contrahatur, num. 10. & 15. Card. in d. cap. Si inter virum, n. 3. & ibi etiam Abbas num. 6. & idem Abbas in cap. Ex parte, nu. 8. & 28. ſupra de teſtit. ſpoliat. Alex. in l. Si finita, §. Meminiſſe, in fin. ff. de nou. oper. nunc. Ripa in l. Ex facto. num. 1. ff. de vulg. & pupill. Boer. deciſ. 1. num. 18. Aretin. dicens communem, conſ. 13. & alij plures tam Iuriſperiti, quàm Theologi, quos refert, & ſequitur Sanchez de Matrim. tom 1. lib. 2. diſput. 31. num. 5. in fin. & poſt eum Baſil. Pont. in eodem tract. de impedim. matr. cap. 24 §. 1. in princ. Itaque ſolo conſenſu legitimo contrahitur matrimonium, ſed verba, vel alia ſigna æquipollentia requiruntur ad probationem: & ita communiter tenere Theologos in 4 ſentent. diſt. 34. teſtatur Sebaſtianus Medices in Additionibus ad Abb. Antiq. hic in verb. Solo conſenſu: & ſecundum hunc intellectum Decretalis hoc dicit. Solo conſenſu legitimo contrahitur matrimonium, ſed verba requiruntur quoad probationem, ſubaudi vel alia ſigna æquipollentia, Abb. & Alex. de Neuo.

23 Pro hac opinione inducitur primò hæc Decretalis, licet in ea ſuam totam conſtituant Authores contrariæ ſententiæ. Primò enim dicit matrimonium in veritate contrahitur per legitimum viri, & mulieris conſenſum: dicit enim in veritate, ſcilicet ſubſtantialiter, & quantum ad eſſe matrimonij, nec intelligit de ſolo conſenſu interno (hic namque non eſt ſufficiens ad matrimonium ineundum: & eſt cõcluſio certa inter Catholicos, vt probat Vbaldenſis de Sacramentis cap. 132. impugnans errorem Ioannis Vvicleph contrarium tenentis) ſed intelligit de conſenſu explicito verbis, vel ſignis, quod clarè probatur ex verſ. nam ſurdi, &c. vbi reddens rationem cur ſolus conſenſus ſufficiat ad matrimonium, ait: nam ſurdi, & muti poſſunt cõtrahere ſine verbis: & tamen nec ab ipſis contrahitur ſine ſignis: igitur vt illa ratio ſit adæquata & ſufficiens, prima pars textus intelligi debet de conſenſu verbis, vel ſignis explicito.

Sed dices, ſi matrimoniũ ſignis perinde, ac verbis iniri poteſt. Ergo Pontifex non bene hic loquitur dum ait, quantum ad Eccleſiam neceſſaria ſunt verba conſenſum exprimentia; nam qualis eſt iſta verborum neceſſitas, ſi eſt in optione contrahentium etiam quantum ad Eccleſiam, & ſolemnitatem probationis matrimonium contrahere verbis, vel ſignis? Sola enim ſigna ſufficiunt, cum in alternatiua diſpoſitione vnum in effectu contineatur, l. Cum illud, ff. Quan. dies legat. ced. l. Si illud, vbi Bald. ff. de legat. 2. dixi in cap. Inter cæteras, in 1. not. ſup. de reſcript. nec in verbis poteſt conſiderari vlla neceſſitas, cum in huiuſmodi alternatiua electio ſit contrahentium, l. Plerumque, in fin. ff. de iur. dot. & cap. In alterna-

Digitized by Google

natiuis, de regul. iur. lib. 6. At pro reſponſione ob-
ſeruandum eſt Pontificem hic non fuiſſe conſultū,
an matrimonium eſſet verbis contrahendum, ſed
an ſolis verbis poſſit contrahi. Dubitabatur enim
ab aliquibus ſolis verbis poſſe contrahi ad exem-
plum matrimonij ſpiritualis, vt refertur ab Anto-
nio Auguſtino in 3. collect. Decretal. lib. 4. tit. 1. c. 5.
& huic conſultationi reſpondet ſolo conſenſu ma-
trimonium contrahi, ſed quantum ad Eccleſiam
neceſſaria eſſe verba cōſenſum exprimentia: quod
perinde eſt ac ſi dixiſſet, ſolis verbis matrimonium
non contrahitur, ſed duo ſunt neceſſaria, ſcilicet
conſenſus quoad ſubſtantiam contractus; & ideo
dixit in veritate, hoc eſt intrinſecè, & eſſentiali-
ter: & verba conſenſum exprimentia quoad ſo-
24 lemnitatem probationis; & ideo ſubiunxit quan-
tum ad Eccleſiam, ideſt forum contentioſum, in
quo Eccleſia non iudicat de occultis, cap. Chri-
ſtiana, 32. q. 5. ſed ſequitur ea, quæ apparent, licet
non ſint: vnde eius iudicium ſæpè fallit, & falli-
tur, c. A nobis, il ſecondo infra, de ſent. excomm.
ſecundum Hoſt. hic n. 2. in fin. in ver. ad Eccleſiam,
25 Io. Andr. n. 2. & Anchar. in 2. not. nihil autem Pon-
tifex dixit de ſignis, quia de illis non quærebatur;
& ſi de ſignis conſultus fuiſſet, vtique quod de
verbis dixit, & de ſignis dixiſſet, quæ verbis æqui-
pollent: nam factis non minus loquimur, & con-
ſenſum exprimimus, quàm verbis, l. de quibus,
verſ. Nam quid intereſt, ff. de legib. cap. Ex ore, de
his quæ fiunt à maior. par. cap. vbi gloſſa in ver. Re-
26 nunciaſſe, dat plurima concord. imo ad expri-
mendam voluntatem potentiora ſunt facta, quàm
verba, quia multò amplius eſt quid facere, quàm
verbis nunciare, l. Si tamen, §. Ei qui, ff. de ædil.
edict. Dixit ergo verba quantum ad Eccleſiam
eſſe neceſſaria, ſcilicet ad clariorem probationem,
vt hic per Butr. n. 8. Cardin. prope finem, Abb. in
fin. Alex. de Neuo n. 15. & Præpoſ. n. 6. Vnde non
27 excluditur alius probandi modus, quia quod non
eſt de ſolemnitate ſubſtantiali, ſed de ſolemnitate
probatoria, poteſt impleri per æquipollens, & ha-
bet locum regula, Non refert quid ex æquipollen-
tibus fiat, cap. Licet ex quodam, de teſtib. c. Tua,
de conſanguin. & affinit. & benè per Hoſt. in cap. Si
inter virum, in princ. in ver. Expreſſa, infra eodem,
& per Cardin. hic n. 2. dicens, id, quod requiritur
non ad actus ſubſtantiam, ſed ad eius probatio-
* nem, etſi dicatur ipſum eſſe neceſſarium, poſſe
expediri per æquipollens: & ex hoc infert, vt ſi
ſtatutum diſponat contractum eſſe celebrandum
ſolo conſenſu, ſed verba requiri ad probationem,
ſine verbis ſufficiat æquipollens, vt ſigna, l. Nutu,
ff. de legat. 3. & ſubdit: ex quo eſt matrimonium
per ſolum conſenſum, eſſet vna ſimplicitas dicere,
quod Eccleſia anguſtaſſet probationem ſolum in
verbis, cum facultas probandi ſit laxanda, c. Quo-
niam, ſupra vt lit. non conteſt.

Deinde hæc ſententia probatur in cap. fin. ibi,
Nec facto, nec verbo conſenſerit, infra de coniug.
ſeruor. in cap. Ex litteris, ſupra eod. & in cap. Is qui
fidem, infra eodem, in cap. Continebatur, & cap.
De illis, il primo, §. 1. de deſponſ. impuber. & cap.
vnic. §. fin. eodem tit. lib. 6. in l. In ſponſalibus la
prima, l. Sponſalia, l. Scilicet, & l. Sed quæ patris, ff.
de ſponſal. & in l. 2. ff. de rit. nupt. in quibus iuribus
contrahentes facto ipſo ſine vllis verbis cenſen-
tur conſentire; & eſt ſimile in profeſſione, vt cap.
Vidua, de regular.

28 Tertiò pro hac opinione Hoſt. inducit text. in
l. Nutu, ff. de legat. 3. vbi dicitur nutu poſſe fidei-
commiſſum relinqui, dum is relinquat, qui & lo-
qui poteſt: atque ita nutus, & ſigna ſunt poten-
tiora, & maioris efficaciæ in his, qui loqui poſſunt,
quàm in mutis: cùm mutus non poſſit nutu fidei-
commiſſum relinquere, vt ibi probatur, & notat
gloſſa 1. & communiter Doctores: ſed mutus po-
teſt ſignis matrimonium contrahere, cap. Cum
apud, ſupra eod. ergo multo magis qui loqui po-
teſt. Demum confirmantur prędicta ex commu-
ni obſeruantia, & conſuetudine, quæ eſt optima
legum interpres, cap. Cum dilectus, de conſuetud.
29 nam mulieres præ verecundia, & pudore plerum-
que annuunt potius, quàm loquantur, maximè
præſentibus parentibus, cap. Honorantur, 32. q. 2.
& aduertit gloſ. 1. in fin. in cap Si inter virum, infra
eod. cum qua tranſeunt ibi Hoſt. in princ. in ver.
Expreſſa, Butr. n. 9. Cardin. n. 4. Abb n. 6. & alij cō-
muniter; & ita fieri in Germania teſtantur ad-
dent. ad Abb. hic ſub n. 3. in verb Conſenſum, lit-
tera A. Quam quidem obſeruantiam pia Mater
Eccleſia tamdiù non toleraſſet, ſi verba eſſent de
eſſentia huius ſacramenti, cum potiùs ad eius offi-
cium ſpectet prauas conſuetudines, & corrupte-
las abolere, & radicitus extirpare, cap. Mala, 8. diſt.
cap. Bonæ rei, 12. q. 2. cap. 1. & ibi dixi nu. 58. poſt
Anchar. in 1. not. Cardin. & Dec. in 2. not. ſupra, de
30 conſuet. Et tamen Concilium Florentinum in de-
creto fidei Eugenij IV. vbi explicantur eſſentialia
cuiuſque ſacramenti, videtur potius ſenſiſſe verba
non eſſe de eſſentia matrimonij, dum in §. Septi-
mum eſt ſacramentum, definiuit per hæc forma-
lia verba: Cauſa efficiens matrimonij regulariter
eſt mutuus cōſenſus per verba de præſenti expreſ-
ſus. Videtur enim dixiſſe regulariter, tum prop-
ter mutos, qui verba nequeunt proferre, & tamen
validè contrahunt; tum propter filios, quorum ta-
citurnitas efficit matrimonium pro ipſis à paren-
tibus contractum, vt dictum eſt ſupra n. 12. tum
propter ſponſalia, quæ per ſolam copulam ſubſe-
quentem ſine verborum miniſterio tranſeunt in
matrimonium, vt conſtat ex dictis ſupra, num. 13.
Tum generaliter propter alios, qui malunt nuti-
bus, ac ſignis contrahere, quàm verbis. Non me-
31 minit autem Concilium de ſignis, ſed de verbis
tantum, quia decens, & honeſtum eſt, & tanto
ſacramento magnoperè conſentaneum, vt interior
conſenſus non ſolis nutibus, ac ſignis, quæ ple-
rumque poſſunt eſſe æquiuoca, & incerta, ſed cla-
ris verbis exprimatur, niſi aliqua rationabilis
cauſa excuſet, vt de virginibus proximè dictū eſt.

Non obſtant argumenta ſuperiùs adducta pro
prima lectura: nam ad primum deductum ex ver-
bis huius Decretalis patet reſponſio ex dictis ſu-
pra n. 23. & ſeqq. & ad ponderationem, quæ ſecun-
do loco fit de muto reſpondetur in hoc cap. con-
ſtitui differentiam inter mutos, & fari valentes.
Imo enim exemplum muti ponitur potius ad pro-
bandum in ſacramento matrimonij verba non
eſſe neceſſaria, cum ſurdi, & muti ſine verbis con-
trahant.

Ad tertium nempe ad cap. Si inter virum,
infra eod. & cap. Licet, de ſponſa. duor. reſpondeo
verba illa, *vtroque dicente*, in prædictis iuribus
fuiſſe appoſita per modum exempli, quod regulā
non reſtringit, vt hic obſeruat Præpoſit. n. 6. ad fin.
32 Ad quartum reſpondet Hoſtien hic n. 4. dicens
aliud in ſacramento Baptiſmi, vbi verba, & forma
verborum ſunt de ſubſtantia, cap. Detrahe, 1. q. 1.

& c. 1.

Digitized by Google

& c.1.ſupra de Baptiſ.aliud in matrimonio,in quo
verba, & forma verborum non ſunt de ſubſtantia,
33 vt conſtat ex dictis. Sed adde Baptiſmum non
reſpondentis eſſe inualidum quoad præſumptionẽ
tantum; quia ex quo adultus eſt, & diſcretus; &
reſpondere poteſt, & non reſpondet; Eccleſia præ-
ſumit, eum fictè, & non vero animo, & puro ad
Baptiſmum accedere, vt notat gloſ.vltima, Archid
Bellam.& Turrecr.in d.cap.Cum paruulis,de con-
ſecr.diſt.4.

34 Ad quintum ſimiliter reſpondetur multas eſſe
differentias inter matrimonium carnale, & ſpiri-
tuale, quarum ſex proſequuntur hic Hoſt.n.5.& 6.
Io.Andr. n.4. Card. n.3. & reliqui poſt eos, plenè
Euerard. in ſua Centuria in loco à matrimonio
carnali ad ſpirituale, quarum vna eſt, quia carna-
le ſolo conſenſu contrahitur, ſpirituale verò nun-
quam contrahitur ſine verbis, vt per eos.

35 Ad ſextum, & vltimum reſpondet hic Hoſtien.
n.3. in fin. non obſtare exemplum ab Innocentio
adductum, quia in caſu illo non poteſt fieri fides
Eccleſiæ de conſenſu etiam tacito; quinimo etſi
alter in alterum ſimul conſentiat, non poteſt ta-
men dici verè loquendo vterque ſimul conſentire,
cùm alter ſenſum alterius non percipiat,ſed igno-
ret.

Nota ex tex. matrimonium perfici per ſolum
legitimum viri, & mulieris conſenſum, & hanc
dicit eſſe communem lecturam hic in princ.& dic
legitimum quoad ætatem, cap. De illis, il primo,
infra de deſponſ.impuber. & quoad liberi arbitrij
motum,cap.Gemma,infra eod.& not.in cap.Cum
locum,ſupra eod.Hoſt. & Io.Andr.hic n. 2. in vet.
Legitimum. Item nota verba eſſe neceſſaria de
ſolemnitate probationis, quæ tamen ſolemnitas
poteſt impleri per alia ſigna æquipollentia. Item
nota ſurdum, & mutum poſſe ſolis ſignis matri-
monium contrahere. Item nota pueros eſſe in-
habiles ad matrimonium, intellige niſi malitia
ſuppleat ætatem; de quo dic, vt ſcripſi in d. cap.
De illis, & Puberes, infra de deſponſ.impuber.

De Sponſalib. & Matrim.

Cap. Conſultationi.

S V M M A R I V M.

1 *MAtrimonio probato, non auditur negans ſim-
pliciter conſenſum;ſed aſſerens meticuloſum,
& probare volens auditur.*

2 *Mulieri neganti ſe in matrimonium conſenſiſſe nõ
creditur marito probante contrarium.*

3 *Matrimonium non valet ſi probetur contractum
per metum cadentem in conſtantem virum, vel
mulierem, ibidem. & n.7.11.& 14.*

*In Matrimonio dicitur legitima probatio quæ fit
per idoneos teſtes.*

4 *Maximè vbi agitur de matrimonio diſſoluendo.*

5 *Matrimonium difficilius ſoluitur,quàm contraha-
tur.*

6 *Teſtes inducendi contra matrimonium debent eſſe
omni exceptione maiores.*

7 *Et hæc qualitas articulanda, & probanda eſt ab
inducente.*

8 *Organum vocis eſt fallax.*

9 *Mulieri dicenti ſe contraxiſſe per metum,incumbit
onus probandi non ſolum ipſum metum, ſed etiã
illius qualitatem.*

10 *Metus cadens in conſtantem virum dicitur mortis
periculum, vel corporis cruciatus.*

11 *Timor vanus non excuſat.*

12 *Metus quando dicatur cadere in conſtantem virũ
relinquitur arbitrio iudicis.*

13 *Maſculinum concipit fœmininum vt vitetur ab-
ſurdum.*

14 *Metus minor excuſat fœminam, quàm maſculum.*

1 CONSVLTATIONI. Illegitimè propoſi-
ta, vel allegata violentia non excuſat,ſe-
cus autem cum legitimè allegatur: Hoc
dicit ſecundum Abb antiquum, vel ali-
ter ſecundum Cardinal. Probato matrimonio non
auditur negans ſimpliciter conſenſum, ſed aſſe-
rens meticuloſum, & probare volens auditur. Cõ-
2 muniter tamen ſic ſummatur: mulieri, quæ negat
ſe in matrimonium conſenſiſſe, non creditur ma-
rito probante contrarium; ſed ſi probat ſe con-
ſenſiſſe per metum, qui poteſt cadere in conſtan-
tem virum, non tenet matrimonium, Ioan.Andr.
Butr. Anchar. Abb.Io.de Anan.Præpoſ. & Alex. de
Næuo duos caſus determinat, Secunda, ibi, *Sane
Io.Andr.*

3 Nota primò ibi, *legitimis, & idoneis teſtibus*,
vbi agitur de probatione matrimonij, eã dici pro-
bationẽ legitimam, quæ fit per idoneos teſtes, vt
hic,& in cap.1. infra de conſangu.& affin. Anchar.
4 hic in 3.notab.& Præpoſ.n.1. Quod fortius procedit
vbi agitur de matrimonio diſſoluendo, quia ſpiri-
tualia difficilius deſtruuntur, quàm conſtruantur,
5 cap Inter corporalia, in princip. de translat. Epiſc.
vnde lex dicit ſolutionem matrimonij difficiliorẽ
eſſe, quàm coniunctionem, l.Conſenſu, C. de re-
6 pudijs. Ad idem bonus tex. in l. Nullum diuor-
tium, ff.de diuort. vnde teſtes inducti contra ma-
trimonium debent eſſe omni exceptione maio-
res, cap.1.infra de conſanguinitat.& affinitat vbi
gloſ.in verb. Maiores, Butr.n.8. Abb.n.5.verſ.Item
nota, & Præpoſ.n 9. Pelin.ſupra in rubr. n.17. Co-
uarr.lib.4.Decretal.par.2.c.8.§.12.n.7.

Et quamuis multi oppoſitum ſentiant, tamen
hæc eſt communis opinio, vt teſtatur Socin.iunior
conſ. 29. Circa præſentem conſultationem, nu.8.
& ſeq. lib. 2. Imo magis communis, vt per Gabr.
concl.8.de teſtib.n.75. quam ſæpiùs etiam Rota
ſequuta eſt, vt deciſ.209.n.1. par.1. diuerſ. Capu-
taq.deciſ.286.n.1.p.3.

Quod multò clariùs procedit vbi liquidò con-
ſtat de matrimonio non ſolum contracto,ſed etiã
conſummato, tex.eſt in c. In litteris, de teſtib. vbi
quia vir nobilis vxorem duxerat, & cum ea per
ſeptennium cohabitauerat, in cauſa diſſolutionis
matrimonij repelluntur teſtes non omnino inte-
gri, ad idem tex.in cap.Inſuper, qui matrim.accu-
ſar.poſſ.

7 Quinimo hæc qualitas quod teſtes ſint omni
exceptione maiores, aut ſaltem probatæ vitæ, &
opinionis, non ſufficit, vt inſit teſtibus, ſed neceſſe
eſt vt articuletur, & probetur ab inducente, Bart.
in l.1.§. Si quis neget, n. 12. verſ. Et requiritur, ff.
Quemadmod.teſtam aperian. quem communiter
DD.ſequuntur, vt teſtatur Grat.conſ.2.n.35.lib.2.
Corn.conſ.78. col 4. poſt med. verſ. Omitto quod
teſtes,vol.3.& Crauett.de antiq. temp.p.2. Queri-
tur,à n.38.vſque ad 41.

Digitized by Google

8 Secundò, Nota ibi, *Metu illato compulſas verba protuliſſe conſenſus*, organum vocis eſſe fallax:
nam ſæpè quis ore pronunciat quod mente non
gerit, vt 22.q.2. quaſi per totam, & cap. Humanæ
aures, cum multis ſeqq.q.5. Butr. hic n.4. & Alex.
de Næuo in 2.notab. licet verba ſint inſtituta, vt
quis deducat cogitationes ſuas in notitiam alterius, cap. Is autem, 22. q.2. de quo ſcripſi latiùs in
cap. Falſidicus, infra de nomine ſalſ.
9 Tertiò, Nota ibi, *Si talis metus inueniatur illatus, qui cadere poſſit in conſtantem virum*: mulieri
dicenti ſe contraxiſſe matrimonium per metum
incumbere onus probandi non ſolum ipſum metum, ſed etiam illius qualitatem, videlicet metum
fuiſſe talem, qui cadere poſſit in conſtantem virũ,
10 qualis eſt mortis periculum, aut corporis cruciatus, l. Interpoſitas, C. de tranſact. cap. Cum dilecti,
& cap. Perlatum, de his quæ vi met. cauſ. cap. Lotharius, & cap. Si verum, 31.q.2. gloſ. vltima hic, &
11 Cardin. n.1. aliàs vanus timor non excuſat, l. Metum autem, la ſeconda, ff. Quod met. cauſ. l. Vani
timoris, ff. de regul. iuris, & l. Si quis ab alio, ff. de
12 re iudicat. quod arbitrio iudicantis relinquitur,
l. Metus autem, ff. ex quib. cauſ. maior. gloſ. in d. l.
Interpoſitas, in verb. Cruciatus, C. de tranſactionibus, gloſ. additionalis hic in verb. In conſtantem,
Abb. in cap. Cum virum, n.8. de regular. & alij apud
Menoch. de arbitr. iudic. caſ. 135. n.3. Aduerte ta-
13 men, quia etſi textus noſter dicat in conſtantem
virum, nihilominus ſubaudiendum eſt vel mulierem, ſecundum Abb. in 3. notab. & Præpoſ. num.3.
vel certè maſculinum hic concipit fœmininum, vt
abſurdum vitetur, ſecundum Præpoſit. Quamuis
enim ex proprietate vocabuli appellatione viri nõ
veniat mulier; tamen contrarium hic ſuadet ſubiecta materia, quæ de muliere loquitur, ex notatis in Clement. 1. in verb. Homines, de electión.
in cap. Generali, eod. tit. lib. 6. & per Archid in cap.
Si quis ſuadente, 17.q.4. & per Bart. in l.1. ff. de
14 verb. ſignific. Quippe minor metus excuſat fœminam, quàm maſculum, vt notat gloſ. 1. in cap. Cum
locum, ſupra eod. quam dicit notabilem Alex. de
Næuo hic in 5. notab. & à Doctoribus approbarĩ,
Præpoſit. nu.3. per tex. in cap. Indignantur, 32. q.6.
idem notat Hoſt. in Summa de matrim. §. Qualiter impediatur, verſ. ſupradict. Butr. hic n.4. Cardin.
n.1. & Abb. in 3. notab.

De Sponſal.

Cap. Is qui fidem.

S V M M A R I V M.

1 *Sponſalia de futuro de iure communi tranſeunt in matrimonium per carnalem copulam ſubſequutam, ſed non per viſum carnalis copulæ tantum.*
2 *Et præiudicant matrimonio poſtea contracto.*
3 *Præſumptio iuris, & de iure idem operatur in caſu præſumpto, quod veritas in caſu vero.*
4 *Et probationem in contrarium non admittit.*
5 *Præſumptio iuris, & de iure non habet locum in foro animæ, ſed ipſa veritas.*
6 *Sponſalia non tranſeunt in matrimonium quoad Deum, ſi copula non interceſſerit affectu coniugali, ſed fornicario.*
7 *Papa ſtatuere non poteſt, vt ſine conſenſu expreſſo, vel tacito ſit matrimonium.*
8 *Sponſalia poſt Concilium Tridentin. non tranſeunt in matrimonium per copulam ſubſequutam.*
Et poſſunt mutuo conſenſu partium diſſolui. n. 10.
9 *Sponſalia de futuro contracta præſente Parocho, nullis tamen adhibitis teſtibus, non ſunt inualida ex Cõcilio Tridentino, ſed remanent in diſpoſitione iuris communis.*
11 *Sponſalia per verba de præſenti contracta non ſeruata forma a Concilio præſcripta per copulam ſubſequutam in matrimonium non tranſeunt, ſi decretum de reform. matrim. in Parochia fuerit publicatum.*
12 *Sponſus cogi debet ab Ordinario per cenſuras ad implendum iuramentum, & ſuper voto petenda eſt diſpenſatio ab eo, qui poteſt concedere.*
13 *Sponſalia de præſenti inter puberem, & impuberem coram Parocho, & teſtibus contracta poſt Concilium non tranſeunt in matrimonium per cohabitationem, & copulam.*
14 *Matrimonium nulliter contractum ex cauſa metus ſeruata in reliquis forma Concilij Tridentini, ſi impedimentum ſit occultum, conualeſcit ex mutuo conſenſu coniugum.*
15 *Sponſus qui ſponſam ſtuprauit non poteſt puniri pœna ſtupri, ſed grauiter arbitrio Epiſcopi.*

1 IS QVI FIDEM. Sponſalia de futuro tranſeunt
in matrimonium per carnalem copulam ſubſequutam, ſed non per viſum carnalis copulæ tantum, hoc dicit cum cap. fin. infra eod.
ſecundum Io. Andr. Butr. Abb. Alexan. de Næuo,
& reliquos omnes. Primò ponit thema, ex quo
tacitè elicitur quæſtio. Secundò illam ſoluit, &
rationem ſubijcit, ibi, *Ad primam*.
2 Nota ex hac decretali ſpõſalia de futuro hoc iure inſpecto per ſequentem copulam in matrimonium tranſire; adeout præiudicent matrimonio
poſtea contracto, vt hic eſt caſus ſecundum Abb.
Antiq. & alios communiter, concordat cap. Veniens, il ſecondo, ſupra eod. Ratio eſt, quia Eccleſia ex carnali coniunctione præſumit in ſponſis
conſenſum coniugalem ad excludendum peccatũ,
quod incurrerent ex copula fornicaria, ad l. Meritò, ff. pro ſoc. vt per Conarr. in epit. de ſponſal. p. 2.
c.4. §.1. n.1. & hæc eſt præſumptio iuris, & de iu-
3 re, ideſt ſtatuta à Canone, quam Hoſt. & Io. Andr.
dicunt iuſtam, indubitatam, & omninò certam
iure ſcripto ſine probatione approbatam, & neceſſariam appellat Specul. in tit. de præſumpt. §.2. ſic
diſtinguens illam à temeraria, probabili, & violenta: vnde idem operatur hæc præſumptio in
caſu præſumpto, quod veritas in caſu vero, ſecundum Butr. Abb. Alex. de Næuo, & Præpoſ. hic. in
4 primo notab. & conſequenter non audiretur ſponſus, qui aſſereret ſe non cognouiſſe ſponſam affectu vxorio, vel animo matrimonium contrahendi,
quia præſumptio iuris, & de iure probationem in
contrarium non admittit, vt hic notant gloſ. vlt.
Hoſtien. n.2. in fin. in ver. Admittenda, Ioan. Andr.
n.8. Butr. in ſecundo, & tertio notab. Abb. num.2.
Alex. de Næuo nu.3. & 5. & communiter omnes.
5 Hæc tamen præſumptio locum habet in foro contentioſo, & iudiciali, dumtaxat, non autem in foro animæ, in quo non cadit præſumptio, ſeu fictio,
6 ſed ipſa veritas: vnde ſi verè ſponſus cognouiſſet
ſponſam non affectu vxorio, ſed fornicario, non

eſſet

eſſet matrimonium in foro pœnitentiali,& quoad Deum, cap. Tuam, ſupra eod. nam vt inquit Ioan.
7 Andr. hic num.4. poſt Hoſtien. ſub num.3.verſ. Sic Papa. Si ſponſus nullo modo conſenſit in primam, ſed in ſecundam, etſi Papa ſit ſupra ius, tamen conſenſus voluere non poteſt,nec contra conſcientiam hominem vrgere. Et quamuis poſtea idem Hoſtien. verſ. Finaliter tamen: videatur concludere obediendum eſſe Papæ in vtroque foro; tamen fatetur Papam efficere non poſſe, vt ſine conſenſu expreſſo,vel tacito ſit matrimonium: & hoc verius, & communius.

8 Cæterum cum hodie ex decreto Concilij Tridentini cap.1. ſeſſ.24. de reform. matrim. præſcripta fuerit noua forma matrimonijs contrahendis cum decreto irritante; vtique ſponſalia de futuro non tranſeunt amplius in matrimonium per copulam ſubſequutam, ſed neceſſe eſt iterum contrahere per verba de præſenti coram Parocho, & teſtibus iuxta formam ibi ſtatutã: & ſic non eſt amplius locus diſpoſitioni huius cap. quod & Nauar. aduertit in Man. cap.25. num.144. quem refert,& ſequitur Menoch. de præſumpt. lib.3. præſumpt.1. num.99. & ſæpius cenſuit S.Congregatio Cardinalium Concilij Tridentini Interpretum.

9 Et in ſpecie Epiſcopus Giennen. petijt declarari. Primò an ſponſalia de futuro contracta præſente Parocho,nullis tamen adhibitis teſtibus,ſint inualida vigore decreti Concilij Tridentini,de quo ſeſſ.24. cap.1. de reform. matrim.

10 Secundò an ſponſalia legitimè cõtracta carnali etiam copula ſubſequuta, poſſint mutuo conſenſu partium diſſolui.

Ad primum S. Congregatio reſpondit Concilũ cap.1. ſeſſ.24. de reform. matrim. verſ. Qui aliter, loqui de contrahentibus matrimonium, non autem ſponſalia de futuro: & ideò quod attinet ad huiuſmodi ſponſaliorum de futuro validitatem, ſeruandum eſſe ius commune.

Ad ſecundum reſpondit quomodocumque accipiatur illa dictio, *legitimè*, ſiue prout à iure cõmuni diſponitur, ſeu coram Parocho, & teſtibus, non poſſe dici ſubeſſe validum,& indiſſolubile matrimonium. Etſi enim ante Concilium huiuſmodi ſponſalia tranſiuiſſent in matrimonium, cap. Is qui fidem, de ſponſal. tamen quia Concilium voluit nullum eſſe matrimonium non contractum coram Parocho, & intelligitur de matrimonio per verba de præſenti; ſi hic actus matrimonij coram Parocho per verba de præſenti non interuenit,non poteſt dici ſubeſſe validum matrimonium.

11 Rurſus propoſita fuit in S. Congregatione hæc facti ſpecies. D. Nicolaus pluries coram teſtibus Luciæ promiſit, imò per verba de præſenti aſſeruit ſe eam in vxorem accipere velle,ipſa itidem reſpõdente ſe eum in virum accipere, poſteaque ſubſequuta eſt inter eos carnalis copula, poſt quam Nicolaus infirmitate correptus,Deo cum iuramento vouit illam ſe ducturum in vxorem. Quæſitum fuit an matrimonium eſſet validum, & an poſſet compelli ad contrahendum, & ad implendum votum, ac iuramentum. S.Congregatio cenſuit ſi caſus, de quo agitur, contigit poſt triginta dies à die primæ publicationis decreti Concilij Tridentini ſeſſ.24. de reform. matr. cap.1.Factæ in parochia dictorum Nicolai, & Luciæ, & verbis illis de præſenti prolatis non interfuit proprius Parochus eorumdem: certum eſſe huiuſmodi contractum nullum eſſe ex eodem decreto Concilij de reform. matrim. c.1. verſ. Qui aliter: nec poſſe dici ſponſalia ſequuta copula tranſiuiſſe in matrimonium per cap. Is qui fidem, de ſponſal. Quia Congregatio iamdudum declarauit d.c. Is qui fidem; hodie non habere locũ ſi nõ ſit ſeruata forma præſcripta
12 in d.c.1. de reform. matrim. Quoad iuramentum, & votum non eſſe Congregationis, quia adeundus eſt ordinarius pro iuramento, qui poſtea per cenſuras cogat ad obſeruandum caſu quo Martia non conſentiat. Item pro voto petenda diſpenſatio ab eo, qui dare poteſt: aliàs non poteſt ſtare Nicolaus cum tuta conſcientia.

13 Ad hæc Epiſcopus Squillacen. poſtulauit declarari, an contractis ſponſalibus per verba de præſenti inter mulierem ætatis annorum decem, & virum maiorem ſeruata forma Tridentini Concilij, & longi temporis cohabitatione, atque carnali copula ſubſequuta, huiuſmodi contractus habeat vim legitimi matrimonij,non ſeruata iterum poſt pubertatem forma ſacri Concilij; S. Congregatio cenſuit non habere, niſi iterum coram Parocho proprio contrahatur per verba de præſenti, iuxta formam Concilij, ſi modo tempore aduenientis pubertatis mulieris ante copulam publicatum fuerat in parochia contrahentium decretum Concilij ſeſſ.24. de reform. matrim. cap.1. & lapſi erant triginta dies à prima publicatione. Idem reſponſum in cauſa Meliten. vbi dictum fuit matrimonium inter impuberes contractum per verba de præſenti,forma Concilij non ſeruata per copulam, & cohabitationem ſubſequutam non tranſire in matrimonium tamquam valuerit velut ſponſalia de futuro.

14 Secus tamen eſſet ſi matrimonium in facie Eccleſiæ contractum eſſet nullum ex cauſa metus, & impedimentum eſſet occultum, quia tunc mutuo conſenſu coniugum conualeſceret ex declaratione Pij V. Dubitauit namque Epiſcopus Hieracen. ſi matrimonium contractum, & conſummatum fuerit per metum ſeruata in cæteris forma Tridentini Concilij, & poſtea coniugum mutuo conſenſu, & ſpontanea cohabitatione conualuerit, an hodie illud cenſeatur validum non aliter ſeruata forma Tridentini Concilij. Bo. mem. Cardinalis Caraſa hæc adnotauit: ſi impedimentũ ex metu præſuppoſito occultum ſit, non eſſe opus iterum contrahere repetitis ſolemnitatibus aliàs ritè adhibitis in primo contractu. Si autem impedimentum eſſet manifeſtum, matrimonium de nouo contrahendũ eſſe ſeruata forma Concilij Trident. iuxta reſponſum Congregationis aliàs datum ad dubium Cardinalis Portugall. ac ſecundum declarationem Pij V. de qua teſtatur Nauarr. in ſumma cap. 22. num.70. verſ. Aduertendum quartò.

15 Sed hic incidit dubitatio an ſponſus qui ſponſam ſeduxit, ac ſtuprauit, poſſit puniri ab Epiſcopo pœna contra ſtuprantem à ſacris Canonibus inflicta,prætextu quod hodie ex decreto Concilij ſponſalia poſt copulam ſubſequutam nõ tranſeunt in matrimonium, vt tranſibant ante Concilium. Breuiter ad propoſitum dubium S. Congregatio reſpondit non poſſe puniri pœna ſtupri, ſed grauiter arbitrio Epiſcopi dumtaxat ex decreto cap. 1. ſeſſ.24. de reform. matrim. monendos tamen eſſe, vt quamprimum factis ſponſalibus cõtrahant matrimonium propter periculum.

Spon-

Digitized by Google

De Sponſal. & Matrim.

Cap. Si inter virum.

SVMMARIVM.

1 *SPonſalia de præſenti non ſoluuntur per ſequens matrimonium etiam conſummatum, & n. 7.*

2 *Sponſalia de futuro etiam iurata ſoluũtur per ſubſequentia de præſenti.*

3 *Matrimonium an poſſit contrahi ſine verbis conſenſum exprimentibus.*

4 *Subarrhatio ſubſequuta poſt verba alterius ex cõtrahentibus ad matrimonium apta, arguit conſenſum matrimonialem.*

5 *Matrimonium contrahi poteſt non ſolum per verba conſueta hic expreſſa, ſed etiam per alia conſimilia.*

6 *Nec requiritur vt ambo ſint concordes in forma verborum.*

7 *Matrimonium ratum præualet ſecundo, etiam carnali copula conſummato.*

8 *Sponſalia de futuro contrahi poſſunt per quæcumq; verba conſenſum exprimentia, non de præſenti, ſed de futuro.*

9 *Sponſalia de futuro propriè dicuntur ſponſalia; de præſenti autem impropriè, & reſpectu futuræ executionis matrimonij.*

10 *Vxor ante carnalem copulam, & traductionem ad domum viri, multis in locis appellatur ſponſa.*

1 SI INTER VIRVM. Sponſalia de præſenti non ſoluuntur pet ſequens matrimonium etiam carnali copula conſummatum.
2 Sed ſpõſalia de futuro etiam iurata ſoluuntur per ſubſequentia de præſenti. Hoc dicit. Secundum dictum ibi, *Verum ſi*.

3 Nota 1. ibi, *Verbis conſuetis expreſſo*, argumentũ quod ad matrimonium in eo, qui poteſt loqui, neceſſaria ſunt verba conſenſum exprimentia, vt hic innuitur, & in cap. Licet, infra de ſponſ. duor. & videtur expreſſum in cap. Tuæ, ſupra eodem: vbi dicitur matrimonium in veritate contrahi per legitimum viri, & mulieris conſenſum; ſed neceſſaria eſſe quantum ad Eccleſiam verba conſenſum exprimentia de præſenti: & ſecundum hoc altero tantum eo loquente nõ erit matrimonium quoad Eccleſiam, quia non loquens ſuum conſenſum ſufficienter non exprimit, argum. huius litteræ, ibi, *Vtroque dicente*. Idque ad exemplum ſtipulationis; quæ non contrahitur, niſi vtroque loquente, etiamſi annuat ſine verbis, l. 1. in princ. §. Et ſi quis ita, ff. de verb. obligat. & ita firmat gloſ. in cap. Tua nos, in ver. Nec forma, ſupra eodem, dicens ad eſſe matrimonij duo eſſe neceſſaria, ſubſtantiam ſcilicet, & formam, ſicut ad eſſe hominis; pro ſubſtantia eſſe ibi conſenſum, pro forma verò verba conſenſum exprimentia: & ſi alterum deſit, non eſſe matrimonium. Idem tenet gloſ. iuris ciuilis in l. Cum notiſſimi, in verb. Solam, C. de præſumpt. trigint. vel quadrag. annorum, & ibi Bald. num. 7. Bart. in l. Nuptias, num. 1. ff. de reg. iur. Goffred. in ſum. tit. de ſponſ. num. 22. Innoc. in cap. Tuæ, poſt princ. in ver. Conſenſum, ſupra eod. dicens in valentibus loqui non ſufficere conſenſum ſine verbis.

Cæterum hic intellectus ſecundum Hoſtien. hic in princ. in ver. Expreſſo, apertè reprobatur in cap. Ex litteris, & cap. Is qui fidem, ſupra eodem in cap. Continebatur, & cap. De illis, il primo, §. 1. infra de deſponſat. impuber. & in l. Sed quæ patris, ff. de ſponſal. in quibus contrahentes facto ipſo ſine vllis verbis cenſentur conſentire.

Nec obſtat quod hic dicitur: nam poſt litteram ibi, *Vel alia verba*, ſubaudiendum, vel præſumptiones violentas, vt in iuribus allegatis, & in cap. Illud, de præſumpt. vel ſigna, nutus, ſeu argumenta ſufficientia, vt plenè notatur in d. cap. Tuæ, ſupra eod. nam huiuſmodi ſigna æquipollent huic formæ; vnde non refert quid ex æquipollentibus fiat, cap. Licet ex quadam, de teſtib. cap. Tua, de conſang. & affinit. dummodo conſenſus exprimatur etiam non loquendo: nam multæ mulieres præ verecundia plerumque annuunt potius, quàm loquantur, maximè præſentibus parentibus, c. Honorantur, 32. quæſt. 2. & in hoc tandem reſidet hic gloſ. 1. cum qua concordant Hoſtien. loco citato, Butr. n. 9. Card. n. 4. & Abb. n. 6. gloſſ. in c. Sufficiat, in ver. Initio, 22. q. 2. Lapus alleg. 56. per tot. & tenent in d. c. Tuæ ſupr. eod. Hoſt. in ver. De præſenti, Butr. num. 8. Cardin. ad fin. Anchar. num. 3. Abb. eodem num. & Alex. de Neuo num. 15. & alij tam Iuriſperiti, quàm Theologi, quos nouiſſimè cumulat Thom. Sanch. in tract. de matr. tom. 1. lib. 2. diſput. 31. num. 5. Quorum opinio videtur non obſcurè approbata à Concilio Florentino in Decreto fidei Eugenij IV. §. Septimum Sacramentum: ibi, [Conſenſus per verba regulariter expreſſus facit matrimoniũ:] dum enim dixit regulariter, ſatis clarè innuit, verba nõ ſemper adhiberi; ac proinde ad validitatem matrimonij non pertinere.

4 Quo fit vt ſi alter ex contrahentibus proferat verba apta ad matrimonium, & deinde ſubſequatur ſubarrhatio per immiſſionem annuli, ex huiuſmodi actu ſatis arguitur cõſenſus matrimonialis, vt hic firmat gloſ. 1. in fin. Butr. num. 9. & plerique alij, Hoſtien. in cap. Ex litteris, il primo, num. 1. dicens eſſe ibi de hoc textum apertum, ſupra eodem, & tradunt communiter omnes in c. Illud, de præſumpt. & in cap. fin. de deſponſ. impuber.

5 Secundò nota ibi, *Vel alia verba*. Sponſalia de præſenti contrahi poſſe non tantum per verba cõſueta, quæ habentur in littera, & in cap. Licet, infra de ſponſ. duor. videlicet, Ego te in meam accipio: & Ego te accipio in meum: ſed etiam per alia verba conſimilia, veluti ſi vir dicat, promitto te pro coniuge tenere, vel in vxorem habiturum, vt ſunt iura clara in cap. Ex parte, ſupra eodem, & in cap. Si quis, 30. q. 5. & hic notat gloſ. in ver. Alia, Innoc. in princ. & Abb. n. 4. in ver. Vel alia verba. Idē ſi dicat, Nolo niſi te in meã vxorem. Hæc enim verba ſic debent intelligi, ideſt Volo te, & non aliam in vxorem: & hoc innuit verbum Volo, quod eſt præſentis temporis: ita Specul. in tit. de ſponſal. §. 1. num. 5. vbi num. 6. ponit plura exempla his ſimilia, de quibus plenè notatur per Io. Andr. & Doctores in cap. Ex litteris, il primo, ſupr. eod.

6 Nec requiritur, vt ambo ſint concordes in forma verborum, ſed ſatis eſt, vt quoquomodo exprimãt ſubſtantiam conſenſus de præſenti; ideoque ſi vir dicat, Accipio te in meam vxorem, & mulier reſpondeat, Placet, vel conſentio, erit matrimonium, quia non refert quid ex æquipollentibus fiat, ſecũdum Hoſtien. hic in princ. in ver. Conſenſum, Io. Andr. nu. 3. in ver. Verba, Butr. num. 5. Abb. Sicul. n. 7. & alios communiter. Vnde ſimiliter ſi mu-

lier

Digitized by Google

lier dicat, Do tibi corpus meum in legitimam coniugem, contrahitur matrimonium, licet vir non repetat, Do tibi corpus meum in legitimum virum, ſecundum Abb. Antiq hic in fin. dicentem ſic ſe vidiſſe bis iudicari.

7 Tertiò nota ibi, *Etiam ſi ſit carnalis copula ſubſequuta*: Primum matrimonium ratum præualere ſecundo etiam carnali copula conſummato, vt hic eſt caſus, & in d. cap. Licet infra, de ſponſ. duor. & vtrobique notant in ſummario textus Ioan. Andr. Butr. Cardin. Abb. & omnes, rationem reddit Barboſ. in rubr ff. ſolut. matr. par. 2. n. 85. quia cum ex primo matrimonio dominium corporis ad potentiam copulæ ſit translatum in vxorem, non poteſt coniux, qui iam non eſt dominus ſui corporis, illud in aliam vxorem transferre ad eamdem potentiam copulæ, arg. cap. Quod autem, ſupra de iurepatr. & ſic non obſtat regula l. Quoties, C. de rei vendicat vbi ille eſt potior in dominio, cui res prius traditur, licet alius in titulo præuenerit, vt ibi per Baldum.

8 Vltimò, nota ibi, *Siue verba ſimilia*. Sponſalia de futuro non tantum trahi poſſe per conſueta verba, quæ habentur in textu, videlicet, *Ego te recipiam in meam*. & *Ego te in meum*; ſed etiam per alia his ſimilia, ſeu æquipollentia, vt hic per Hoſt. nu. 1. in ver. Similia, ideſt per verba exprimentia con-
9 ſenſum non de præſenti, ſed de futuro; & hæc ſecundum Abb. nu. 2. rectè, & propriè dici poſſunt ſponſalia, quia quis ſpondet, ſeu promittit ſe futurum maritum, vel vxorem: ſponſalia verò de præſenti impropriè ſponſalia dicuntur reſpectu vinculi matrimonialis, ſed poſſunt appellari ſponſalia reſpectu executionis matrimonij, quia vter-
10 que ſpondet futuram matrimonij executionem, & ita vxor ante carnalem copulam, & traductionem ad domū viri multis in locis appellatur ſponſa, vt per eum ex hoc inferentem ad ſtatuta odioſa loquentia de vxore, vt huiuſmodi ſponſam non comprehendant, ſequitur Alex. de Næuo, n. 8. ſed tu vide tex in cap. Qui deſponſatam, 27. q. 2.

De Deſponſatione Impuberum.

Cap. Tua.

SVMMARIVM.

1 *SPonſalia contrahit pater pro filio impubere, ſed non pro pubere, niſi conſentiat.*
2 *Sufficit tamen, vt filius conſentiat expreſsè, vel tacitè, verbo, vel facto,*
3 *Matrimonium à patre contractum pro filio ante pubertatem conſentiente valet vt ſponſalia de futuro: ſecus ſi filius nullo modo conſentiat.*
4 *Matrimonium quandoque accipitur pro ſponſalibus de futuro.*
5 *Sponſalia poteſt pater contrahere pro filio infante.*
6 *Quod intelligitur de facto, & ex quadam honeſtate; nam verè ex illis quoad ipſum filium nulla oritur obligatio, nec publicæ honeſtatis iuſtitia.*
7 *Sponſalia pro infante à parentibus contracta poſt ætatem legitimam tenetur filius adimplere ex debito honeſtatis non neceſſitatis.*
Declaratur. n. 14. & 15.
8 *Pater cogere non poteſt filium inuitum nubere, ſed filiam poteſt, ſecundum leges, niſi dederit ei turpem ſponſum, vel moribus indignum.*
9 *Secus ſecundum Canones.*
10 *Diſpenſatio an filiæ inuito patre ſit concedenda ſuper impedimento publicæ honeſtatis in primo gradu ex matrimonio rato, non conſummato. & n. ſeqq. vſque in fin*
11 *Matrimonia inuitis parentibus contracta, quamuis ſint valida, tamen improbantur ab Eccleſia. & n. ſeqq. vſque ad n 23.*
12 *Virginalis pudoris non eſt maritum eligere, ſed iudicium parentum expectare.*
13 *Filia nubens inuitis parentibus mortaliter peccat.*
15 *Saltem ſi ex iuſta cauſa contradicant, & filia non habeat legitimam cauſam non obediendi.*
16 *Matrimonium à filiofamilias contractum ſine cōſenſu parentum, de iure ciuili non valet.*
17 *Secus de iure canonico.*
18 *Filia nubens ante annum vigeſimumquintum inuitis parentibus, ſecundum leges poteſt ab eis exhæredari.*
19 *Et quid ſecundum Canones.*
20 *Matrimonia à filijsfamilias inuitis parentibus contracta, an iure eccleſiaſtico irrita fuerint primis Eccleſiæ temporibus. & n ſeq.*
21 *Intellectus cap. Aliter, 30. q 5.*
22 *Decretum Gratiani à Gregorio XIII. approbatur, vt pars corporis iuris canonici.*
23 *Matrimonium ratum, non conſummatum, non parit impedimentum affinitatis, ſed publicæ honeſtatis iuſtitia fortius tamen, quàm ex ſponſalibus de futuro.*
24 *Impedimentum publicæ honeſtatis, quod oritur ex matrimonio etiam irrito ex alia cauſa, quàm ex defectu conſenſus, & non conſummato. non fuit à Concilio Tridentino ſublatum, ſed durat in omnibus caſibus, & gradibus, in quibus ante oriebatur.*

1 TVA. Pater pro filio impubere ſponſalia contrahit, pro pubere verò non, niſi cōſentiat, Hoſt. dicit, ſecundum Io. Andr. cum quo concordant Butr. Cardin. Anchar. Abb. Alex. de Næuo, & Præpoſ. Habet tria dicta, ſecundum ibi, *Poteſt*, tertium ibi, *Et poſtquam*.

Nota primò ibi, *Si aliquo modo non conſentit filius*. Patrem pro filio adulto nec matrimonium, nec ſponſalia contrahere poſſe, niſi filius conſen-
2 tiat Innoc. hic n. 1. & pondera illa verba, *Aliquo modo*, quæ innuunt ſatis eſſe, vt filius conſentiat expreſsè, vel tacitè, verbo, vel facto, ſecundum Hoſt. n. 3 & Io. Andr. n. 2. in ver. Aliquo modo, & eſt expreſſum in cap. vn. infra eod. lib. 6. Et pro adulto
3 intelligas eum, qui eſt habilis ad conſentiendum ſiue ſit pubes, ſiue impubes, hac tamen differentia, quod ſi filius expreſsè, vel tacitè conſentiat ante pubertatem, matrimonium ſic contractum valebit iuris interpretatione, vti ſponſalia de futuro, cap final. infra; ſin autem ſit pubes, valebit vt matrimonium, vt hic per Butr. n. 4. circa medium, verſ. Tu conclude: ſed ſi filius nullo modo conſentiat, nec valebit vt matrimonium, nec vt ſponſalia, vt cum hæc nullitas ſit ex defectu conſenſus, nec inde orietur publicæ honeſtatis iuſtitia, vt eſt text. in cap. Acceſſit infra eod.

4 Secundò nota ibi, *Matrimonio tradere*. Matrimonij

Google

monij verbum quandoque accipi pro ſponſalibus
de futuro, per quę ad matrimonium peruenitur,
vt hic per Ioann. Andr. n. 3. in ver. Matrimonio.
5 Tertiò nota, ibi, *Filium nondum adultum* Pro
filio infante poſſe patrem ſponſalia contrahere:
nam verba illa, nondum adultum, de minore ſep-
tennio ſunt intelligenda, ſecundum Ant. de Butr.
in 2. not. & Abb. nu. 3. & probatur clarè ex verbis
immediatè ſequentibus, *Voluntas cuius diſcerni
non poteſt*, quæ non conueniunt niſi infanti, vt §.
Pupillus, inſtit. de inutil. ſtipulat. & l. Infanti, C. de
6 iure deliberandi. Cæterum quod hic dicitur, re-
ferri debet ad factum, & honeſtatem quamdam,
ſecundū quam pro filio infante, ex quo eius volun-
tas diſcerni non poteſt, pater ſponſalia contrahit
ponendo ſpem in ratificatione filij, ſecundum
Abbatem hic d. n. 3. & Præpoſ. n. 1. verſ. Vnde Pa-
normitanus: ſed rei veritate inſpecta, & quoad
iuris effectum ſponſalia huiuſmodi ſunt ipſo iure
nulla ex defectu conſenſus. Ideoque quoad ipſum
filium nullam inducunt obligationem, vt ſunt iu-
ra clara in cap. Vbi non eſt, 30. q. 2. in cap. Litte-
ras, & cap ſeq. infra eod. & in cap. vn. eod. tit. lib. 6.
vbi expreſſum eſt ſponſalia amborum infantium,
vel alterius tantum ad inuicem contracta, vel quæ
parentes pro eis contraxerunt, vti nulla ex defe-
ctu conſenſus, publicæ honeſtatis iuſtitiam non
inducere, nec validari ex ſuperuenientia maioris
ætatis, niſi per cohabitationem mutuam, vel aliàs
verbo, vel facto fuerint ratificata; quo textu aper-
tè reprobatur opinio Raymundi in Summa de
ſponſal. §. Pone quod, Petr. de Sampſ. & Abb An-
tiq. hic n. 1. verſ. Dicebat magiſter meus, qui per
hanc Decretalem tenuerunt ex ſponſalibus con-
tractis à patre, etiam filio non conſentiente, oriri
iuſtitiam, & nitebantur hoc etiam probare ex c.
Acceſſit, ad fin. infra eod. quod tamen nihil facit,
prout hæc notantur in gloſ. vlt. in d. c. vn. cum qua
tranſeunt ibi Scribentes.
7 Vltimò nota, ibi, *Omnino debet hoc adimplere*!
Sponſalia pro infante à parentibus contracta, poſt
ætatem legitimam debere filium omnino adim-
plere, vt in littera: ſed hoc intelligas ex debito
non neceſſitatis, ſed honeſtatis, prout intelligit
gloſ. vlt. hic, quæ allegat ſimile in cap. 1. ſupra de
teſtibus: exponitur enim verbum, *debet*, ideſt de-
cet, l. Cum oportet, & ibi gloſ. 1. in fin. C. de bon.
quæ liber. & cum gloſ concordant hic Abb. Antiq.
in fin. Hoſtien. n. 1 1. in ver. Omnino debet, Ioann.
Andr. ad fin. in gloſ. vlt. Henric. Boich. Butr. Ancha-
ran. & Præpoſ. omnes n. 4. Cardin. nu. 1. Abb. Sicul.
n. 7. & Alex. de Neuo n. 13. Ex quibus patet hanc
eſſe vnanimem Canoniſtarum ſententiam, quæ
tamen videtur declaranda, vt dicam infra nu. 15.
& 16.
8 In gloſſa prima: nota benè diſtinctionem gloſſæ
inter filium, & filiam; nam filium inuitum pater
cogere non poteſt, vt aliquam in vxorem ducat,
l. filiofamilias, ff. de ſponſalib. l. Non cogitur, ff. de
rit. nupt. quia nuptiæ coactæ difficiles exitus con-
ſueuerunt habere, cap. Requiſiuit, ſupra de ſpon-
ſal. & §. 1. 31 q. 2. At de filia ſecus dicendum vi-
detur ſecundum leges: quia contradicere non po-
teſt, niſi indignum moribus, vel turpem ſponſum
9 pater ei eligat, vt l. Sed quæ patris, ff. de ſponſal. vbi
gloſ 1. ponit eamdem diſtinctionem: verùm ſe-
cundum Canones nec filiam pater compellit in-
uitam, vt cap. Cum locum, ſupra de ſponſ. & cap.
Sufficiat, 17. q. 2. Nec eſt à ſanctione Canonum
recedendum, quidquid leges ciuiles iubeant, vt
notatur in gloſſa margin. verumtamen etſi filia
cogi non poſſit, tenetur tamen ſequi voluntatem
parentum etiam ſecundum Canones, vt plenè di-
cam in quæſtione ſequenti.
10 En facto quæſitum eſt, an filiæ ſit concedenda
diſpenſatio inuito patre ſuper impedimento iuſti-
tiæ publicæ honeſtatis in primo gradu ex matri-
monio rato non conſummato.
11 Videtur reſpondendum hanc diſpenſationē non
eſſe concedendam; nam Eccleſia ſemper improba-
uit matrimonia, quæ inuitis parentibus cōtrahun-
tur: vnde in Concilio Tridentino c. 1. ſeſſ. 24. de
reformat. matrim. tametſi dicatur dubitandum
non eſſe, clandeſtina matrimonia libero contrahē-
tium conſenſu facta, rata, & vera eſſe matrimonia,
quamdiu Eccleſia ea irrita non fecit; & proinde
iure damnandi ſint illi, vt eos Sācta Synodus ana-
themate damnat, qui ea vera, & rata eſſe negant;
quippe falsò affirmant matrimonia à filijsfamilias
ſine conſenſu parentum contracta irrita eſſe, &
parentes ea rata, vel irrita facere poſſe: nihilomi-
nus Sancta Dei Eccleſia ex iuſtiſſimis cauſis ſem-
per illa deteſtata eſt, atque prohibuit. Hoc enim
decretum æquè improbat matrimonia clandeſti-
na, atque contracta inuitis parentibus, ſi intelli-
gamus verbum, *illa*, referri ad matrimonia vtro-
que modo contracta, ad tex. in l. Pluribus, in princ.
ff. de verbor. obligat. Rot. deciſ. 187 n. 7. ver. Et hoc
denotat relatiuum illud, part. 1. Recent.
Id quod apertius colligitur ex pluribus Sum-
morum Pontificum, & SS. Patrum decretis: nam
Euariſtus Papa in cap. Aliter, 30 q. 5. aliter legiti-
mum non ſit coniugium, niſi ab his, qui ſuper ip-
ſam fœminam dominationem habere videntur, &
à quibus cuſtoditur, vxor petatur, & à parentibus,
& propinquioribus ſponſetur. Hormiſda in hac
Decretali quod eſt tranſumptum ex cap. Tua, 31.
q. 2. ſtatuit, vt ſponſalia à patre contracta filius
poſtquam peruenerit ad perfectam ætatem tenea-
12 tur omnino adimplere, Ambroſ. in cap. Honoran-
tur, 32. q. 2. Non eſt virginalis pudoris maritum
eligere, ſed iudicium parentum expectare: & in fr.
[Si qua amiſſu citò marito adoleſcentula laqueū
infirmitatis ſuæ timeat incidere, ſi vult nubat tan-
tum in Domino, vt electionem mariti parentibus
deferat, ne appetentiæ procacioris exiſtimetur
author, ſi ipſa de nuptijs ſuis electionem ſibi ven-
dicet.] & in cap. ſeq. de muliere in domo patris, &
in ætate puellari exiſtente, quæ ad ſponſalia iura-
mento ſe obſtrinxerat, ſic reſpondit: ſin autem
vbi audierit, contradixerit pater, & vota, & iura-
menta eius irrita erunt, nec obnoxia tenebitur
ſponſioni, eo quod contradixerit pater, Auguſti-
nus in cap Merito, ead. cau & quæſt. Videtur etiam
Apoſtolus de patre loqui, cum dicit, *Seruet vir-
ginem ſuam, &c.* & plura Sacræ Scripturæ teſtimo-
nia ad hoc affert Card. Bellarm. lib. 1. de Sacram.
Matrim. c. 1. propoſ 3.
13 Ideoque filiam inuitis parentibus nubentem
mortaliter peccare, cum in re graui illis iniuriam
inferat, & contraueniat præcepto diuino de pa-
rentum veneratione, tradit Sot. in 4. diſt. 18. q. 1.
art. 1. in fin. Card. in Summ. q. 171. punct. 1. not. 3.
14 Nauar. in manual. c. 14. n. 15. vbi dat nouum, & ſin-
gularem intellectum ad hanc Decretalem, quate-
nus habet filium non teneri ducere vxorem illam,
de

Digitized by Google

de qua aſſumenda paciſcitur pater, videlicet, vt nõ ſolum debeat de honeſtate, ſed etiam de neceſſitate quoad effectum nõ peccandi, licet non quoad effectum vt ad id cogi poſſit, Medina in ſum. lib. 3. cap. 14. §. 14. fol. 109. col. 1. Henriq. lib. 11. de matrim. cap. 6. num. 6. Card. Bellarm. lib. 1. de Sacram. Matrim. c. 19. propoſ. 3. & in fin. & Petr. de Ledeſm. de Matr. qu. 47. art. 6. dub 2. vbi ait hanc eſſe ſententiam Theologorum, & Iuriſperitorum.

15 Quod abſque dubio procedit ſaltem cum pater mouetur familiæ inæqualitate, vt hoc caſu, vel alia iuſta de cauſa, nec filius habet legitimam cauſam non obediendi, vt poſt Gaſpar. de Cald. & Cardin. hic notant Alex. de Næuo num. 6. & Præpoſ. nu. 5. S. Bonauen. in 4. ſent. diſt. 29. q. 3. Nauar. in Manual d. cap. 14. num. 15. Et multò magis ſi pater moueatur ad ſedandas pericuioſas inimicitias, aut ad vitanda ſcandala, vel odia, quæ inde probabiliter exorirẽtur, Nauar. ibide n, & alij apud Sanch. de matr. lib. 4. diſput. 2?. n. 11.

16 Nec eſt omittendum, de iure ciuili irrita eſſe huiuſmodi matrimonia, vt l. Nuptiæ, la ſecunda, ff. de rit. nupt. Nuptiæ conſiſtere non poſſunt niſi conſentiant contrahentes, ideſt qui coeunt, & quo- 17 rum in poteſtate ſunt. Et quamuis ius ciuile hac in parte correctum ſit à iure canonico, vt in Conc. Tolet. III. cap. 10. relato in cap. Hoc Sanctum, vbi gloſ. in ver. Parentum, 32. q. 2. cap. Sufficit, 27. q. 2. quod eſt Nicolai I. cap. Tuæ, ſupra de ſponſ. & c. Cum cauſa, infra de raptor. Inde tamen patet quã ſint aduerſa communi bono, & Reipublicæ tranquillitati connubia inita renuentibus parentibus. Vnde has nuptias iuſtas non haberi dicit Iulianus in l. Nuptiæ, C. de nupt. & iuſtit. eodem tit. in princip. Statuitur, vt ſi filij familias ſint, conſenſum habeant parentum; nam hoc fieri debere & ciuilis, & naturalis ratio ſuadet, in tantum vt iuſſus parentis præcedere debeat.

18 Et propterea leges ciuiles quæ ſanxerunt filiam nubentem ante annum ætatis vigeſimumquintum inuitis parentibus poſſe ab eis exhæredari, vt in Authen. Vt cum, de appellat. cognoſc. §. Si alicui, 19 col. 8. non ſunt correctæ à ſacris Canonibus ſecũdum opin. Calder. in cap 2 de Clandeſt. deſponſ. & poſt Abbatem antiquũ, & Ioannem de S. Georg. tradit Felin. in cap. Eccleſia ſanctæ Mariç, n. 59. de Conſt. Bald. in cap. Tenor, in fin. de ſent. & re indic. & in l. Omnem, ad fin. C. Ad Senatus Conſult. Tert. & ex Theologis Sot. in 4. diſt. 29. qu. 1. art. 4. ad 4. & Mol. lib. 1. de iuſt. & iur. tract. 2. diſput. 176. fol. 1043. Et quamuis hęc ſententia non tranſeat abſque difficultate, nec deſint contradictores: tamen quod ad rem noſtram pertinet: ſatis eſt vt inde etiam colligatur quàm deceat filios abſtinere à nuptijs, quibus parentes reluctantur, cum hæc referatur inter ingratitudinis cauſas, vt hic notat Goffredus relatus à Ioann. Andr. num. 8. dicens filiam non poſſe patri contradicere ſine vitio ingratitudinis, licet matrimonium teneat.

20 Quinimò non deſunt qui exiſtimauerint matrimonia filiorum familias ſine parentum conſenſu etiam iure Eccleſiaſtico fuiſſe irrita primis Eccleſiæ temporibus. Quod ex recentioribus mordicus tuetur Baſil. Pontius de matr. lib. 2. cap. 1. §. 1. & videtur conſtare ex decreto Cõcilij Aurelianenſis IV. cap. 24. his verbis. [Decernimus, vt parentibus, aut proprijs dominis, prout ratio poſcit, perſonarũ accepta fide excuſati ſub ſeparationis promiſſione tradantur, poſtmodum tamen à parentibus, atque dominis libertate conceſſa ſi voluerint ex propria voluntate coniungantur.

Idque apud Gręcos apertiùs colligitur ex Epiſtola S. Baſilij ad Amphilochium, cap. 3. vbi habetur: [Quæ ſine his, qui poteſtatem habent, fiunt matrimonia, ſunt fornicationes.] Neque ergo viuente patre, nec domino ij, qui conueniunt, ſunt ab accuſatione liberi, donec coniugio domini annuerint; tunc enim accipit firmitatem coniugium. Et Theodor. Balſamon. in Commentario eius Epiſtolę ad cap. 38. Puellas, inquit hic ſanctus Pater, eas, quę ſunt in poteſtate parentum, appellat. Dicit ergo, [Si alicuius puellę tradant ſeipſas ſuis amatoribus pręter ſuorum parentum ſententiam, & ab ijs vitium illis allatum ſit, etiamſi matrimonio ſibi coniunctę videantur, matrimonium eius, quę eſt in parentis poteſtate, non poſſe conſiſtere ſine paterna voluntate. Sin autem parentes ipſarum eis reconciliati fuerint, & eas cum amatoribus cohabitare voluerint, ei rei illa ratione videtur remedium afferri; quod enim ab initio malè factum eſt, parentum poſtea conſenſus reparare videtur, vt fornicatio in matrimonium deducatur.] Hæc ille.

21 Porrò hæc ſententia quatenus habet matrimonia inuitis parentibus inita aliquando fuiſſe irrita in Eccleſia, iure defendi non poteſt; habet enim pro fundamento ſolum decretum Euariſti in d. c. Aliter, 30. qu. 5. Quod tamen mutilatè refertur à Baſilio Pontio vbi ſupra: nã in eo decreto ad hoc vt legitimum ſit coniugium, non ſolum exigitur vt fœmina deſponſetur à parentibus, ſed etiam à propinquioribus: Item exigitur vt legibus dotetur: Item vt ſacerdotaliter benedicatur: Item vt à Paranymphis aſſociata legibus detur, & ſolemniter accipiatur: ac demum vt biduo, vel triduo orationibus vacent, & caſtitatem cuſtodiant. Et mox immediatè ſubnectitur: [Ita peracta ſcitote legitima eſſe connubia, aliter verò pręſumpta non coniugia, ſed adulteria, vel contubernia, vel ſtupra, aut fornicationes potius, quàm legitima coniugia eſſe non dubitate, etiamſi voluntas propria ſuffragauerit, & vota ſuccurrerint legitima.] Hæc ibi. At manifeſtum eſt cætera omnia, quę in dicto decreto exprimuntur, non pertinere ad eſſentiam matrimonij (nemo enim dixerit matrimonium eſſe nullum propterea quod coniux non fuerit dotata, aut benedicta à Sacerdote, aut à paranymphis aſſociata, vel triduo orationibus non vacauerit) Ergo neceſſariò ſequitur, vt idem ſit dicendum ſi à parentibus non fuerit deſponſata; cum clauſula ſubſequens *Ita peracta ſcitote legitima eſſe connubia*, ad omnia pręcedentia æqualiter referatur. Senſus igitur illius decreti non eſt, vt coniugia abſq; ſolemnitatibus ibi pręſcriptis inita ſint nulla, ſed tantum vt tamquam clandeſtina reputentur illegitima, ac veluti fornicationes, & adulteria in foro externo, quamdiu contrarium probatum non fuerit, habeantur. Et in hunc ſenſum Decretum Euariſti accipitur à Gratiano in §. Sed obijcitur, qui habetur poſt c. Nec illud, & in §. His ita reſpondetur, poſt cap. Si quis diuinis, 30. q. 5. Et ita etiam decretum illud interpretatur Card. Bellarm. lib. 1. de matr. c. 20. & communiter Scholaſtici. In quem ſenſum accipi etiam debet locus Baſilij ſuperiùs citatus.

Digitized by Google

Accedit quod in codice Gratiani, quo nunc vtimur, loco illius dictionis, *etiamſi*, relatæ à Baſil. Pont. legitur, *niſi*. Nec dici poteſt ea dictio per errorem irrepſiſſe, quia in d. § Sed obijcitur, ex profeſſo explicatur his verbis. Euariſtus cum dixiſſet [Aliter præſumpta non ſunt coniugia, ſed adulteria] addit [niſi voluntas propria ſuffragauerit, & vota ſuccurrerint legitima] Et ſecundum hanc lecturam omnia ſunt plana, quia textus probat contrarium eius, ad quod allegatur à Baſil.
22 Pont. Nec hodie aliter legendum videtur, quia Gregorius XIII. decretum Gratiani Sãctitatis ſuæ iuſſu emendatum, quod vna cum Decretalibus Gregorij IX. Sexto, Clementinis, & Extrauagantibus, Corpus Iuris Canonici appellat, imprimi, ac diuulgari præcipit, ſtatuitque ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ, vt non liceat huiuſmodi libris dicti Iuris canonici de mãdato ſuo recognitis, correctis, & expurgatis, quidquam addere, detrahere, vel immutare, aut inuertere, nullaque interpretamenta adiungere, ſed prout opus huiuſmodi Romæ impreſſum fuit, ſemper, & perpetuò integrum, & incorruptum conſeruetur: vt in Bulla incipien. Cum pro munere, edita 1. die Iulij 1580. quæ habetur in princ. ipſius Decreti.

Decretum verò Concilij Aurelianenſis intelligi debet quoad thorum, & cohabitationem, non autem quoad fœdus, & validitatem coniugij, vt indicant illa verba [Sub ſeparationis promiſſione:] nec non illa, [A parentibus libertate conceſſa coniungantur.]

Quamobrem tenendum eſt omnino matrimonia contracta inuitis parentibus nullo vnquam tempore fuiſſe irrita in Eccleſia: id quod non obſcurè innuit decretum Concilij Tridentini, cap. 1. ſeſſ. 24. de reform. Matrim. quod abſque vlla diſtinctione temporum anathemate damnat eos, qui falsò affirmant matrimonia à filijs familias ſine conſenſu parentum contracta irrita eſſe, & parentes ea rata, vel irrita facere poſſe.

Verum etſi hæc ita ſe habeant quoad nullitatem matrimonij, tamen quod ſpectat ad rem præſentem, conſtat ea coniugia adeo eſſe ſacris Canonibus inuiſa, & exoſa, vt appellentur adulteria, fornicationes, & ſtupra. Vnde cum tam Eccleſia, quàm ciuilis politia tantoperè ab illis abhorreant, non videtur annuendum, vt filia inire poſſit matrimonium, cui pater expreſsè, & ex legitima cauſa
23 contradicit. Præſertim quia nulla ſufficiens cauſa adducitur, quę iuſtificet diſpẽſationẽ: oportet enim reminiſci ex matrimonio rato non conſummato, licet non oriatur impedimentum affinitatis, ſed publicæ honeſtatis iuſtitiæ: vt olim conſultis grauioribus Theologis, & Canoniſtis cenſuit S. Congregatio Concilij: hoc tamen impedimentum eſſe fortius, quàm illud quod oritur ex ſponſalibus de futuro, S. Thom. in 4. diſt. 41. q. vnic. art. 3. & ibi Soto art. 2. & Abb. in cap. Sponſam, in princ. de
24 ſponſ. Ideoq; grauiorem cauſam requiri pro concedenda diſpenſatione. Vnde quamuis decretum Concilij cap. 3. ſeſſ. 24. de reform. matr. Impedimentum publicæ honeſtatis, quod oritur ex ſponſalibus nullis omnino ſuſtulerit, & ex validis reſtrinxerit ad primum gradum; tamen impedimẽtum publicæ honeſtatis, quod oritur ex matrimonio contracto per verba de præſenti, & non conſummati, non fuit à Concilio ſublatum, & durat in omnibus caſibus, & gradibus, in quibus antea oriebatur, vt ex ſententia S. Congregationis declarauit Pius V. in Extrauag. ad Romanum, idq; procedit etiam ſi matrimoniũ ſit irritum ex quacumque cauſa, præter quam ex defectu conſenſus, vt S. Congregatio declarauit.

Nec refert quod hoc caſu adducatur pro cauſa diffamatio conuerſationis mulieris apud virum, cui vult nubere; quia hæc cauſa ſi vera eſſet adduceretur potiſſimum à patre, & fratribus ipſius mulieris, ex nobiliſſima familia oriundia, quorum exiſtimatio præcipuè læderetur ex ſiniſtra huiuſmodi ſuſpicione. Vnde cum eam nec pater, nec fratres adducant, ſed alij, ad quos non pertinet: ſatis hinc liquet hanc cauſam commentitiè proponi ad extorquendam diſpenſationem.

Niſi fortè dixerimus hoc caſu Sanctiſſimum nõ diſpenſare, vt filia nubere poſſit contra voluntatem patris, ſed tantum diſpenſare ſuper impedimento publicæ honeſtatis ex matrimonio rato: poſt impetratam verò diſpenſationem, vt matrimoniũ qua decet honeſtate, & reuerentia parentibus debita contrahatur, nullumque obſtet canonicum impedimentum, ad curam, & ſollicitudinem Epiſcopi pertinere: licet fatear hinc aperiri viam filiæ nubendi patre contradicente.

De Deſponſ. Impuber.

Cap. Vbi non eſt.

SVMMARIVM.

1 *Impuberes ambo, vel alter, niſi pro bono pacis, coniungi non debent.*

2 *Intellectus huius cap. & num. ſeqq. vſque ad n. 12. Sponſalia an licitè contrahi poſſint ante ſeptennium, ibidem.*

3 *Lex eccleſiaſtica prohibens obligat transgreſſores ad culpam mortalem, & n. 8.*

4 *Sponſalia amborum infantium, vel alterius publicæ honeſtatis iuſtitiam non inducunt.*

5 *Sponſalia contrahi poſſunt ante ſeptennium, ſi vſus rationis præueniat ætatem.*

6 *Sponſalia poſt ſeptennium ante pubertatem contrahentes peccant mortaliter, & n. 8. Contrarium, n. 9.*

7 *Sponſalia contracta ab impuberibus poſt ſeptenniũ inducunt publicæ honeſtatis iuſtitiam.*

8 *Sponſalia non ſunt coniunctio, ſed promiſſio coniunctionis futuræ.*

10 *Matrimonium contrahentes ante pubertatem, non poſſunt abſque peccato carnaliter commiſceri.*

11 *Matrimonium contrahi non poteſt abſque culpa lethali ante expletum annum duodecimum in fœmina, & decimumquartum in maſculo, niſi ex vrgenti cauſa, & de licentia Epiſcopi.*

12 *Pacis bonum eſt vrgens neceſſitas diſpenſandi.*

1 VBI NON EST. Impuberes ambo, vel alter, niſi pro bono pacis, coniungi non debent. Hoc dicit, ſecundum omnes; & ſunt duæ partes. Prima ponit inhibitionem. Secunda neceſſitatis caſum excipit ibi, *Niſi fortè*.

2 Decretalis habet multiplices intellectus; quidam enim putant hic tantum prohiberi, ne fiant ſponſalia ante ſeptennium. Hæc enim eſt ætas legiti-

gitima, de qua textus loquitur, ad ſponſalia con-
trahenda, tam ſecundum leges, vt l.In ſponſalibus,
ff De ſponſal. quàm ſecundum canones, vt c.Litte-
ras, cap.Acceſſit, & cap. Duo, infra eod. & cum
3 textus dicat diſtrictiùs inhibemus, & hoc patet
verum non eſſe quod ait Io.Andr.in princ videli-
cet quod hic dicitur procedere de honeſtate: imo
enim eſt culpa lethalis huic inhibitioni contra-
uenire, ad text.in cap.Quiſquis præceptis, 14.q.1.
& not.per Hoſtien. & alios in cap.1. ſupra de treg.
& pac.& innuit Hoſt.hic in princ. & Alex. de Næ-
uo, n.2. dicentes non eſſe leue contrauenire huic
præcepto: & ita per hunc textum mortaliter pec-
care pueros, qui ſponſalia contrahunt ante ſep-
tennium abſque legitima cauſa, & Epiſcopi licen-
tia, tradunt Henriq.lib.11 de matrim.c.13. nu.13.
& Petr.de Ledeſma de matrim.q.43.art.2. dub.3.
4 Sed certè hic primus intellectus ſuſtineri non
poteſt: tum quia textus prohibet ne coniungan-
tur: at nulla coniunctio, ſeu vinculum obligatio-
nis eſſe poteſt, ſi infantes ambo, vel alter ſponſa-
lia contrahant; ideoque ſponſalia huiuſmodi ve-
porè nulla ex defectu conſenſus, nec publicæ ho-
neſtatis iuſtitiam inducunt, vt eſt textus in cap.vn.
infra eod.lib.6. Tū quia aut pueri ante illam æta-
tem carent vſu rationis, & ſunt omnis culpæ ex-
pertes, vt notatur in c.1.in gloſ.penult. infra, de
delict. puer. vnde nec venialiter peccant: quod
nouiſſimè tenent Sanch. de matrim. tom. 1. lib.1.
diſput.17.n.4. Aut vſus rationis præuenit ſepten-
5 nium: & tunc illa erit legitima ætas à ſacris Cano-
nibus requiſita ad contrahendum, vt probat ra-
tio textus in d.l.In ſponſalibus, & tenet gloſ. in
cap Iuuenis, in ver.Dubia, ſupra de ſponſal. & ibi
Innoc.in princ.Io Andr.n.9.Butr.n.5. Cardin.n.1.
Anchar.n.4.Alex.de Næuo n.19. & Præpoſ. n.7. &
docet S.Thom.in 4.ſent.diſt.27. q.2.art.2. ad 7. de
communi, Nauarr.in Man.c.22.n.19.
6 Quidam autem cenſent hanc prohibitionem
eſſe intelligendam in ſponſalibus de futuro, quæ
contrahuntur quidem poſt ſeptennium, ſed ante
pubertatem; & hunc intellectum amplectitur hic
gloſ.3.cum illum recitet vltimo loco, & expreſſius
Hoſt.n.1.in ver.Coniungantur, Io.Andr.n.5. Butr.
n.7.Cardin.circa fin. Anchar. n.3. & communiter
Doctores, vt teſtatur Alex. de Næuo n.8. verſ. Se-
cundo modo.
7 Et ratio prohibitionis ſecundum gloſ. & Hoſt.
fuit bonum publicum: nam quando vterque, vel
alter impubes ſponſalia contrahit, inde oritur pu-
blicæ honeſtatis iuſtitia, vt in d.cap.vn. infra eod.
lib.6. Cum autem ſponſi puberes facti ſæpè mu-
tent voluntatem, & ſponſalia ſoluant, impeditur
ſponſus matrimonium contrahere cum conſan-
guineis ſponſæ, & ſponſa cum conſanguineis ſpon-
ſi, vt in cap.Sponſam; ſupra de ſponſal.& ſic tota
conſanguinitas remanet impedita. Non eſt ergo
tutum vt coniungantur; imò damnoſum reipu-
blicæ tot vxores auferre ſponſo, & tot maritos
ſponſæ: & plerumque ex tali diſſolutione diſcor-
diæ, & rixæ oriuntur, & diuertentes conſangui-
neis de facto copulantur; vnde huiuſmodi licen-
tia contrahendi fuit meritò reſtringenda: & ita
8 ſecundum hanc lecturam Hoſt. & communem
maiores ſeptennio, impuberes tamen admitti nō
debent ad ſponſalia contrahenda; alioquin pec-
cant mortaliter, vt dicunt Summa Roſell. in verb.
Matrimonium 2. n.6.& apertius in ver. Ieiunium,
num.3.& Syluest.in ver.Matrimonium,5.q.6. & in
ver.Sponſalia,q.3.dicto 1. Sed hunc quoque intel-
9 lectum meritò refellit Abb.hic circa fin.verſ. Nec
placet mihi communis intellectus. Primò, quia
textus dicit, non coniungantur: at per ſponſalia
non fit coniunctio, ſed promiſſio coniunctionis
futuræ; ad quod facit cap. Noſtrates,25. quæſt.10.
Deinde quia textus prohibet huiuſmodi coniun-
ctionem antequam perueniatur ad ætatem legi-
bus, vel canonibus determinatam: at ſeptennio
expleto iam peruenerunt ad huiuſmodi ætatem,
vt in d.l.In ſponſalibus,ff de ſponſal. & in cap. Lit-
teras, & in cap.ſeq.infra eod. ergo ſponſalia licitè
contrahunt, licet puberes non ſint; & ex his puto
ſublatam eſſe reſponſionem Alex.de Næuo hic n.
10. quod etiam ſponſalia de futuro poſſint dici
coniunctio, cùm ex ipſis oriatur vltrò citròque
obligatio ad contrahendum matrimonium, &
obligatio eſt iuris vinculum, quo natura adſtrin-
gimur ſecundū noſtræ ciuitatis iura, vt dicit tex.
inſtit.de obligat.in princ. quoniam hæc conſide-
ratio non applicatur ſponſalibus contractis ante
ætatem legitimam, de qua loquitur hoc capitulū,
quia cùm illa ſit infra ſeptennium, vt proximè di-
ctum eſt, ſponſalia ſunt nulla ex defectu conſen-
ſus; ac proinde ex illis nulla oritur obligatio, vt in
d.cap.vn.de deſponſ.impub.lib.6. & conſequenter
nullo reſpectu poſſunt dici coniunctio. Conſide-
ratio quoque Hoſtien. quod tota conſanguinitas
impediatur, hodie parum vrget, quia impedi-
mentum publicæ honeſtatis primum gradum non
excedit, ex Concilio Tridentino, cap.3. ſeſſ.24. de
reform.matrim.
10 Alij verò intelligunt hunc text. ſtrictè, quando
ſcilicet impuberes ambo, vel alter contrahunt
matrimonium, & volunt intendere copulę carna-
li: hæc namque coniunctio ab Eccleſia non eſt
permittenda, ne poſtea de validitate matrimonij
dubitari contingat, prout accidit in terminis cap.
Continebatur, infr. eod. & hanc lecturam poſuit
Abb hic ad fin.verſ.Vnde intellige illum textum;
& eſt ex mente Innocentij in fin. exponentis ver-
bum, *coniungantur*, ſcilicet carnaliter, & eam
ſequitur Sanch.d.diſp.17.n.6.

Verum neque hic textus intellectus Abbatis
iudicio meo ſuſtineri poteſt, quia textus permittit
coniunctionem ante legitimam ætatem ex vrgen-
tiſſima cauſa, veluti pro bono pacis, vt patet in
verſ.Niſi fortè: ergo non poteſt intelligi de com-
mixtione carnali, quando ſunt impuberes ambo,
vel alter, vt Abbas putat, quia Eccleſia ex nulla
cauſa quantumuis neceſſaria, & vrgenti poteſt li-
centiam concedere, vt pubes cum impubere, vel
ambo impuberes carnaliter commiſceantur, quia
cum inter eos matrimonium conſiſtere non poſſit,
cap.Puberes, & cap.Atteſtationes, infr.eod. cum
multis concord.copula non poteſt eſſe niſi forni-
caria, & iure diuino naturali prohibita: ad quod
vide quod ſcripſi in cap.De illis, il ſecondo, nu.46.
infra eod.

Nec ſatisfacit reſponſio Sanchez, quod com-
mixtio pro bono pacis ſit permittenda quando
probabile eſt iudicio Epiſcopi malitiam ſupplere
ætatem: quoniam hæc reſponſio eſt extra termi-
nos intellectus Abbatis, qui loquitur quando am-
bo, vel alter ſunt impuberes. At quando Epiſcopi
iudicio probabile eſt malitiam ſupplere ætatem,
iam impuberes non cenſentur, vt d.cap. Puberes,

infr.eod. ac proinde & carnalis commixtio nullo iure prohibetur, quin potius permittitur, vt ibi. & in cap. De illis, il ſecondo, infr. eod. & ibi dixi præſertim d.n 45.

11 Supereſt ergo vt hoc capitulum, cũ nec de ſponſalibus, nec de copula intelligatur, prohibeat tantummodo coniunctionem matrimonialem, iuxta primum intellectum gloſſæ, & Innocentij, ideſt ne matrimonium contrahatur ſi ambo, vel alter nondum peruenerunt ad ætatem legibus, vel canonibus præfinitam, hoc eſt ante duodecimum annum exactum in fœmina, & decimumquartum ſimiliter exactum in maſculo, vt l. Minorem, ff. de ritu nupt. cap. Continebatur, & cap. Atteſtationes infra eod. gloſ 2. hic, Innoc. in princ. Io. Andr. nu. 4. & alij communiter, Nauarr. in Man. cap. 22. n. 29. Et ratio prohibitionis eſſe potuit, quia cum minores apti ad matrimonium ex contractu matrimoniali obligentur, vt d. cap. De illis, infra eod. & plerumque incertum ſit, an ad matrimonium ſint apti, necne, ideſt an malitia ſuppleat ætatem, neque id ex habitu corporis, vel ex alijs ſignis facile deprehendi poſſit: ſæpè contingit, vt alter coniugum pœnitentia ductus prætextu nullitatis à matrimonio reſiliat, & cũ alia contrahat; vnde puella innupta, & diffamata remanet, & inter parentes rixæ, & diſcordiæ oriuntur: meritò Papa hic diſtrictè hoc prohibet, adeò vt propterea ſit culpa lethalis matrimonium contrahere ante ætatem legitimam ſine vrgenti cauſa, & diſpenſatione Epiſcopi, vt docuerunt Petr. de Palude in 4. ſent. diſt 28. q. 2. art. 1. n. 8. & Tabien. in ver. Matrimoniũ 5. q. 6. qua de re ſcripſi latiſſimè in prędicta Decretali De illis, à n. 14. vſque ad n. 51. vbi etiam videas de intellectu huiuſmodi textus.

12 Nota ibi, *vtpotè pro bono pacis*; bonum pacis eſſe vrgentem neceſſitatem diſpenſandi, ſeu iuris rigorem relaxandi, vt hic, & in cap. fin. ſupra, de fer. cap. Omne quod, 22. q. 1. cap. Hæc quippe, 3. q. 6. cap. Niſi eſſent, de præben. & cap. Cum inter R. Iuniorem, de elect. vnde verſus, Pax vt ſeruetur moderamen iuris, habetur gloſ. vlt. hic, Hoſt. n. 6. in ver. Pro bono pacis, Io. Andr. in fin. & alij communiter.

De Deſponſ. Impuber.

Cap. De illis.

SVMMARIVM.

1 *Minores apti ad matrimonium ex contractu matrimoniali obligantur, niſi violentia interċedat.*

2 *Matrimonium contractum ante ætatem legitimam valet, ſi malitia ſuppleat ætatem. & num. 19. & 42.*

3 *Malitia nomine quid intelligatur. & n. 47.*

4 *Matrimonium non conſiſtit cum puella minore ſeptennio quantumcumque fuerit cognita, niſi multum ſit doli capax, & diſcreta.*

5 *Copula actualis non requiritur ad hoc, vt malitia ſuppleat ætatem, ſed ſufficit aptitudo ad copulã, quæ ex alijs ſignis probari poteſt.*

6 *Argumentum à contrario ſenſu non ſumitur vbi alia iura contradicunt.*

7 *Aetas pubertati proxima, & potentia coeundi an copulatiuè requirantur ad validitatem matrimonij ante ætatem legitimam.*

8 *Pubertatem non metimur ex annorum numero, ſed ex vigore naturæ, & rationis. & n. 18.*

9 *Metus, & violentia in quacumque ætate incutiantur, irritant matrimonium.*

10 *Dummodo potuerint cadere in conſtantem virum.*

11 *Metus, & violentia purgantur per liberum conſenſum ſuperuenientem, & matrimonium conualeſcit.*

12 *Siue conſenſus ſuperueniens ſit expreſſus, ſiue tacitus, vel præſumptus.*

13 *Et quid poſt Concilium Tridentinum.*

14 *Puella duodecim annis minor, cuius malitia ſupplet ætatem an poſſit matrimonium contrahere de licentia Epiſcopi, an verò ſit opus diſpenſatione Apoſtolica. & n. ſeqq. vſque in fin. præſertim n. 38.*

15 *Matrimonium iure naturæ in quacumque ætate contrahi poteſt, dummodo adſit ſufficiens rationis vſus, & n. ſeqq.*

16 *Impotentia coeundi non dirimit matrimonium iure naturæ niſi ſit perpetua.*

17 *Matrimonium inter impuberes ex vrgentiſſima cauſa contrahi poteſt ex diſpenſatione Eccleſiæ. & n. 33.*

18 *Pubertas ſola iure poſitiuo ſufficit ad validitatem matrimonij.*

19 *Pubertas vt plurimum contingit in fœmina anno duodecimo, & in maſculo anno decimoquarto completo.*

20 *Pubertatis, ſeu impubertatis præſumptio ante, & poſt legitimam ætatem non eſt iuris. & de iure, ſed iuris tantum.*

21 *Aetas legitima releuat ab onere probandi pubertatem, quæ antea non præſumitur niſi probetur.*

22 *Malitia an ſuppleat ætatem, necne, ſpectat ad Ordinarij iudicium. & n ſeqq vſque ad n. 26. & n. 47.*

23 *Epiſcopus eſt cognitor impedimentorum matrimonialium. & n. ſeq.*

24 *Parochus non cognoſcit de impedimento matrimonij inter publicationes ſibi delato, ſed Ordinario denunciat.*

25 *Epiſcopus cognoſcit an ſubſit legitima cauſa diſpenſandi cum impubere ſuper matrimonio contrahendo.*

26 *Matrimonium quibus caſibus contrahi poſſit ante ætatem legitimam authoritate Eccleſiæ. & num. ſeqq. vſque ad n. 35. & n. 38. vſque in finem.*

27 *Rationis vſus in matrimonio eſt ex neceſſitate ſacramenti.*

28 *Eccleſia non diſpenſat in ſubſtantialibus ſacramentorum.*

29 *Infantes ſunt matrimonij incapaces iure naturæ ob defectum conſenſus.*

30 *Papa ſolus diſpenſat ſuper matrimonio puellæ, quæ ſufficientem habet diſcretionem, ſed non aptitudinem ad copulam. & n. 46.*

31 *Potentia actualis coeundi non eſt de ſubſtantia matrimonij iure naturæ, vel diuino, ſed poſitiuo tantum.*

32 *Epiſcopus non diſpenſat ſuper impedimentis dirimentibus.*

33 *Epiſcopus an ex vrgentiſſima cauſa diſpenſare poſſit vt puella pubertati proxima matrimonio copuletur.*

Intel-

Digitized by Google

34 *Intellectus cap.2. ſupra eod.*
35 *Matrimonium contrahens ante ætatem legitimam ſine iuſta cauſa, & licentia Epiſcopi peccat mortaliter.*
36 *Menſtruæ purgationes in puella ſunt ſignum infallibile pubertatis.*
37 *Epiſcopus compilato proceſſu ſuper malitia quid agere debeat.*
38 *Aetatis impedimentum non eſt ſimplex, & abſolutum, ſed conditionale, niſi malitia ætatem præueniat.*
39 *Matrimonium inſtitutum eſt à Deo primò in officium naturæ, & poſt lapſum in infirmitatis remedium.*
40 *Aetatem præuenienti ſuccurrendum eſt nuptiarũ remedio propter periculum fornicationis.*
41 *Matrimonium puellæ, cuius malitia ætatem ſupplet, impediri non poteſt abſque peccato.*
42 *Impoſſibile dicitur quod fieri non poteſt de iure communi, ſed tantum ex diſpenſatione Papæ.*
43 *Licentia contrahendi matrimonium ante annos nubiles vbi malitia ſupplet ætatem non cenſetur adempta Ordinarijs ex eo quod Sedes Apoſtolica ſuper hoc diſpenſare conſueuerit.*
44 *Papa eſt Ordinarius ſingulorum, & vniuerſalis Eccleſiæ Epiſcopus.*
45 *Ac ſi aliquid faciat de plenitudine poteſtatis, inferioribus non præiudicat.*
46 *Gregorij XIII. reſponſum petenti diſpenſationem ad matrimonium impuberis.*
47 *Matrimonium inter puberem, & impuberem contractum ſeruata forma Concilij eſt nullum, niſi malitia ſuppleat ætatem, nec per cohabitationem, & copulam ratificari poteſt.*
48 *Sponſaliorum validitati non obſtat clandeſtinitas. & n. ſeq.*
49 *Matrimonium per verba de præſenti inter puberẽ, & impuberem contractum non ſeruata forma Concil. Tridentini valet in vim ſponſaliorum.*
Secus in matrimonio contracto inter puberes. n.52.
50 *Sponſi impuberes facti puberes cogi non poſſunt per cenſuras ad contrahendum per verba de præſenti.*
51 *Niſi ſponſalia fuerint iurata.*

1 DE ILLIS, il ſecondo. Maiores apti ad matrimonium ex contractu matrimoniali obligantur, niſi violentia intercedat. Hoc dicit ſecundum Abb. Antiq. quem cæteri ſequuti ſunt. Duas habet partes. In prima ponitur deciſa conſultatio. In ſecunda reſponſio ibi, *Reſpondemus*.

2 Nota primò valere matrimonium contractum ante ætatem à iure præfinitam ſi malitia ſupplet ætatem, vt hic eſt textus, qui ad hoc quotidie à Doctoribus allegatur: ad idem text. in cap. Puberes, ſupra eod. & infra in cap. fin. & latiùs dicam
3 infra n. 18. & ſeqq. Nomine autem malitiæ communiter intelligunt Doctores non tantum aptitudinem ad copulam coniugalem, ſeu generandi potentiam, vt hic, & in d. cap. Puberes; ſed etiam prudentiam, vt in c. fin. infra eod. ideſt diſcretionem, & iudicium rationis ad cognoſcendam magnitudinem Sacramenti Matrimonij, & vinculum coniugale perpetuum, & indiſſolubile: idem probat text. in cap. Continebatur, ſupra eod. vbi ponderatur non tantum copula, ſed etiam ætas pubertati proxima. Quæ ponderatio ætatis inepta eſſet ſi ſola copula eſſet ſufficiens: vnde egregiè S. Thomas in 4. diſt. 36. q. vnica, art. 5. hanc malitiã appellat vigorem naturæ, & rationis, & Cardin. hic n. 2. diſcretionem, & viripotentiam; & gloſſa hic in princip. ſapientiam, diſcretionem, & doli capacitatem. Atque ita hæc duo eſſe copulatiuè neceſſaria ad validitatem matrimonij ante ætatẽ legitimam cenſent Abb. hic num. 4. Alex. de Næuo n. 7. Angel in ver. Matrimonium, 3. imped. 15. n. 8. Sylueſt. in ver. Matrimonium, 5. q. 2. Couarr. de Sponſal. par. 2 cap 5. num. 3. & paſſim alij, quorum ſententiam probauit Sacra Congregatio Concilij, vt dicam infra n 47.

Et quamuis Thomas Sanchez de matrim. tomo 1. lib. 7 de imped. diſp. 104. num. 10. alleget multos pro contraria ſententia; veritas tamen eſt gloſſas, & Doctores, quos citat non diſcrepare à communi opinione: nam gloſſa hic in ver. Copula, dicit ad hoc vt minores ſociari poſſint vinculo coniugali, hoc tantum conſiderari, an potuerint copula carnali coniungi, non numerum annorum; atque ita includit ſolam aptitudinem ad copulam ad excluſionem ætatis, non autem ad excluſionem diſcretionis ad intelligendam vim obligationis coniugalis. Quod inde apparet manifeſtè, quia eadem gloſſa Bernardi in figuratione caſus interpretatur malitiam, ideſt ſapientiam, & diſcretionem, vt ſuperius dictum eſt. Similiter textus in d. cap. Puberes, ſupra eod. cum gloſ. in ver. Oſtendit, dum dicunt pubertatem, & matrimonium conſiderari tantum ex vigore naturæ, & generandi potentiam, non ex annorum numero, vtique non excludunt iudicium rationis. Et eodem modo gloſſa in cap. fin. in ver. Prudentia, quamuis interpretetur illud verbum, *prudentiam*, ideſt carnalem concupiſcentiam, tamen paulopoſt includit iudicium rationis, dum ſubijcit, ſic etiam in delictis doli capacitas ſupplet ætatem. Quam quidem capacitatem, & diſcretionem præter aptitudinem ad copulam requirunt etiam, in d. cap. Puberes, Hoſtien. Henric. Boich Butr. Cardin. & alij per eum
4 allegati: licet verum ſit minorem ſeptennio aptũ ad copulam non eſſe habilem ad matrimonium, niſi diſcretio illa, & doli capacitas ſit magna, & ſufficiens ad intelligendam vim conſenſus coniugalis, vt benè aduertit Abb. in d. cap. Continebatur, n. 6. vbi concludit, cũ puella minore ſeptennio, quantumcumque fuerit cognita nõ dici matrimonium conſiſtere, quia non videtur habere conſenſum aptum ad diſcernendum quid ſit matrimonium, niſi multum eſſet doli capax, & diſcreta; & ſequitur ibidem Præpoſ. num. 3. Angel. Syluest. & Couarr. ſup. citati.

5 Secundò nota ad hoc vt malitia ſuppleat ætatem non requiri, vt carnalis coniunctio actualiter præceſſerit, ſed ſufficere aptitudinem ad copulam: quod efficaciter probat hæc Decretalis in illis verbis: Si ita fuerint ætati proximi, vt potuerint copula carnali coniungi, ſeparari non debent, cum in eis ætatem ſuppleuiſſe malitia videatur; & tenẽt hic Bernar. Goffred. Innoc. & Abb. Antiq. quos ſequuntur Io Andr. n. 3. Abb. Sicul. n. 4 Præpoſ. n 1. Alex. de Næuo, n. 8. & gloſ. in cap. vnico, in ver. Supplebat, infra eod. lib. 6. & ex recentiorib. Menoch. de arbitrar. iudic. caſu 58. num. 8. & pro hac parte conſuluit Cardin. Zabar. conſ. 4. Lagia ætatis; vbi reprobata contraria opinione, latè deducit ad hoc non requiri copulam actualem, ſed ſufficere

vt

Digitized by Google

vt puella ſit proxima pubertati, & ex magnitudine vitæ pubertatem præſeferat.

Verum Hoſtien. hic num. 8. expouit verba illa, *potuerint copula carnali coniungi*, ideſt de facto ſe coniunxerint: exiſtimans propterea ad hoc vt teneat matrimonium inter minores, & malitia ſuppleat ætatem, oportere vt carnaliter ſe cognouerint eo quod coeundi potentia ante ætatem legitimam aliter probari non poſſit, quàm per actualem copulam. Idemq; ante ipſum ſenſit Tancred. Quibus videntur adhærere Henric. Boich. num. 2. & Petr. de Anchar. num. 5. & D. Antonin. part. 3. tit. 1. cap. 19. in princ. col. 3. ante verſ. Et quia ſecundum.

Sed certè Hoſtien. expoſitio inſert vim litteræ, quæ hic non conſiderat actualem coniunctionem, ſed an minores ſint ita ætati proximi, vt potuerint carnaliter commiſceri; & ſic ſuppouit aptitudinem ad copulam poſſe aliter probari, quàm per actualem coniunctionem: aliàs enim non proximitatem, ſed copulam illam ponderaſſet. Item hæc expoſitio eſt contra textum in cap. Puberes, ſupra eodem, vbi puberes ad matrimonium apti diffiniuntur eſſe qui ex habitu corporis pubertatem oſtendunt, & generare iam poſſunt. Et ita textus conſiderat non actualem commixtionem, ſed habitudinem corporis, & generãdi potentiam. Idem probatur in cap. proximo, infra eod. vbi niſus ad copulam cum conſenſu adhibito prope ætatem legitimam ſufficit ad matrimonium. Item pro hac parte ſunt textus infra in cap. fin. Et apertius in cap. vnico, §. 1. infra eod. lib. 6. & hæc eſt veritas, vt inquit Anton. de Butr. hic num. 5. verſ. Innocentius, & Abbas tenent primam, quam efficaci ratione probat gloſſa Ioan. Andr. in d. cap. vnico, §. 1. in ver. Supplebat, infra eod. lib. 6. [Pone, inquit, quod puella proxima pubertati cognita ſit à pluribus; ſimiliter proximus pubertati plures cognouerit, & deinde illa ab iſto deſponſetur, & traducatur: quis habes dixerit iſtos poſſe reſilire?] certè nullus ſecundum eum.

Petr. de Anchar. hic num. 5. conciliando opiniones ſic diſtinguit. Aut puella à viro traducta apparet virgo: & quantumcumq; piloſitas, & alia ſigna pubertatis appareant, nihilominus puella reſilire poteſt ſi nondum compleuerit annum duodecimum, per cap. Continebatur, §. Si autem, ſup. eod. Et hoc caſu opinionem Tancredi, & Hoſt. putat eſſe veriorem. Aut puella apparet ab alio cognita, & deinde à viro traducta, & præſumitur ab ipſo cognita, ſicut ſi quamlibet aliam duxiſſet maiorem ætate. Et hoc caſu procedat opinio Goffr. Innoc. Abb. Antiq. & Io. Andr.

Verum reiecta hac diſtinctione Anchar. tene indiſtinctè ſiue puella fuerit ab alijs cognita, ſiue non, matrimonium conſiſtere ſi ex habitu corporis, & alijs ſignis intrinſecis appareat de potentia coeundi, vt probant iura ſuperius allegata, & concludit Abb. hic num. 4. verſ. Sed diſceptatio non modica Præpoſ. num. 1. & Alex. de Neuo num. 8. Facit text. in l. 1. §. Si intelligatur, ibi, *vt plerumque ſignis quibuſdam demonſtrari ſolent vitia*, ff. de ædil. edict.

Non obſtat text. quem Ancharan. allegat pro ſua ſententia in d. cap. Continebatur, §. Si autem, quia quamuis decidat puellam pubertati proximam ſeparari non debere, cum ſuo aſſenſu deſponſata, & cognita fuerit; non tamen inde licet ar-
guere vt ſi non fuerit cognita, etiamſi aliunde ap-
6 pareat vir potens, ſeparari debeat; quia argu-
mentum à contrario ſenſu non ſumitur, vbi alia
iura contradicunt, l. 2. C. de condit. inſert. ſecun-
dum vnum intellectum, cap. A nobis, il ſecondo,
vbi Abb. & Felin. notant, infra de ſent. excomm.
gloſſa vltima in cap. Significaſti, ſupra de foro
competen.
7 Tertiò nota ſecundum Anton. de Butr. num. 2.
duo copulatiuè videri neceſſaria ad hoc vt mino-
res ſint habiles ad matrimonium contrahendum,
videlicet propinquitatem ætatis, & potentiam
coeundi. Idem videtur probari in cap Contine-
batur, ſupra eod. ibi, Si autem fuerit ætati proxi-
ma, & cognita ab eodem viro. Sed oppoſitum ex
diametro ex hoc textu colligit Petr. de Anch. in
2. notab. videlicet proximos pubertati pro pube-
ribus reputari, ſicut proximè accingendus habe-
tur pro accincto, vt l. penult. ff. de teſtam. milit. &
ſic videtur ſentire ſolam propinquitatem ſufficere
etiam non probata coeundi potentia. Sed neutra
opinio eſt vera. Vnde dic ſecundum Abb. num. 4.
Aut incipis à primo, ideſt à propinquitate ætatis:
& requiritur etiam ſecundum, ideſt aptitudo ad
copulam, quia ſola proximitas non ſufficit, vt hic
patet, & in d. cap. Continebatur, & in cap. fin. in-
8 fra eod. Aut incipis à ſecundò, & primum non
exigitur, quia ſola potentia coeundi ſufficit ſine
proximitate, dummodo adſit vigor rationis ad di-
ſcernendum vires matrimonij, quia pubertatem
non metimur ex annorum numero, cap. Puberes,
& ibi gloſ. in ver. Oſtendit, ſupra eod. & gloſ. hic
in ver. Copula. Vnde ſi prædicta concurrant, in
quacumque ætate matrimonium validè contrahi
poteſt, vt per Hoſtien. in d. cap. Puberes, num. 8.
vbi adducit teſtimonium B. Gregorij in dialog.
de puero nouem annorum, qui nutricem reddidit
prægnantem. Cuius etiam meminit gloſ. in Sum-
ma, 20. qu. 1. & in d. cap. Puberes, Abb. num. 3. &
alij communiter; & ipſemet Butr. hic n. 5. Poſtea
recedit à prima opinione concludens ſolam copu-
lam, ſeu coeundi potentiam abſque proximitate
ætatis inducere matrimonium, dummodo ſit vl-
tra ſeptennium. Nec obſtat hæc decretalis, quia
non exigit proximitatem ætatis niſi ad præſumen-
dam potentiam coeundi, ſed proximitas non exi-
gitur, ſi potentia aliunde non deprehendatur, vt
dictum eſt.
9 Quartò nota in ver. *Sed cuiuſcumque ſint æta-
tis*: metum, & violentiam in quacumque ætate
incutiantur reddere matrimonium ipſo iure nul-
lum, cùm tollant libertatem conſenſus: concor-
dat textus ſecundum vnum intellectum in c. Ve-
10 niens, il primo, ſupra, de ſponſal. Quod intellige
ſi talis ſit metus, & violentia vt potuerint cadere
in conſtantem virum, cap. Veniens, il ſecondo, &
cap. Conſultationi, & ibi dixi, eod. tit. & eſt com-
munis opinio, vt teſtatur Boer. conſ. 21. num. 42.
& ſeq.
11 Vltimò nota ex fine litteræ conſenſum matri-
monialem metu, aut violentia extortum purgari
per liberum conſenſum ſuperuenientem, & vali-
dari matrimonium meticuloſè, aut violenter cō-
12 tractum. Quod procedit ſiue conſenſus ſuperue-
niens ſit expreſſus, ſiue tacitus, vel præſumptus:
nam ſi talis violentiam paſſus patienter alteri co-
habitet, talis violentia tranſit in conſenſum, vt c.
Ad id quod, ſupra tit proximo, cap. Inſinuante Qui
cier.

Digitized by Google

elcr. vel vouen. l. 2. C. Quod met. cauſ. Vel ſi car-
nalis copula ſubſequatur, vt cap. Significauit, infra,
de eo qui dux. in matrimon. & cap. Inſuper, Qui
matrim. accuſ. poſſ. gloſ. fin. hic, Hoſtien. num. 2.
13 & Butr. num. 6. Sed hodie hoc corrigitur iure no-
uiſſimo Concilij Tridentini, quia matrimonium
nulliter contractum per ſuperuenientem conſen-
ſum non conualeſcit, ſed neceſſe eſt iterum con-
trahere coram Parocho, & teſtibus iuxta formam
præſcriptam in cap. 1. ſeſſ. 24. de reform. matrim.
vt ſæpius declarauit S. Congregatio eiuſdem Con-
cilij interpres. Ad hoc quod dicam infra n. 47.
14 QVAERO An puella duodecim annis minor,
cuius malitia ſupplet ætatem, poſſit matrimonium
contrahere de licentia Epiſcopi, an verò ſit opus
diſpenſatione Apoſtolica.
15 Conſtat apud omnes iure naturæ, modo adſit
ſufficiens rationis vſus, nullam ætatem matrimo-
16 nijs contrahendis conſtitutam eſſe. Nam impo-
tentia coeundi ita demum dirimit matrimonium
iure naturæ ſi ſit perpetua, ſecus ſi temporalis,
17 cap. Fraternitatis, infra de frigid. & malefic. Ideo-
que matrimonium inter impuberes, cum eorum
impotentia temporalis ſit, ex aliqua vrgentiſſima
cauſa, puta pro bono pacis, poteſt contrahi ex di-
ſpenſatione Eccleſiæ, vt eſt caſus in cap. 2. ſupra
eod. quod potius de matrimonio, quam de ſpon-
ſalibus loquitur, vt ibi notat gloſ. Innoc. Abb. &
alij. Ergo defectus pubertatis matrimonium non
dirimit iure naturæ, ſuper quo nulla cadit diſpen-
ſatio, vt 13. diſt. in Summa, & ibi per gloſ. & Ar-
chid. Atque huius ſententiæ eſt D. Thomas in 4.
diſt. 36. q. vnica art. 5. & Victorin. in Summa de
matrim. num. 284. Eamque pluribus comprobat,
& ab obiectis tuetur Nauarr. conſ. 4. incipien. Tra-
18 ctatum eſt; hoc tit. de deſponſ. impuber. Iure au-
tem poſitiuo etſi ad valorem coniugij ſola puber-
tas ſufficiat; pubertas autem non ex annorum nu-
mero, ſed ex habitu corporis, & vigore naturæ æ-
ſtimanda ſit, vt conſtat ex cap. Puberes, ſupra eod.
vbi refellitur opinio Antiquorum, qui pubertatem
ex annis metiebantur, & ibi notat gloſ. fin. & Ho-
ſtien. in princ. & Cardin. hic num. 1. in s. opposit.
19 Dicens quantum ad matrimonium ætatem non
eſſe taxatam, & præueniri poſſe: tamen quia pu-
bertas in fœmina vt plurimum contingit in duo-
decimo anno abſoluto, & in maſculo in decimo-
quarto; propterea iura aptando diſpoſitionem ad
ea, quæ frequentius accidunt, prouidè præfixerunt
fœminæ annum duodecimum completum ad ma-
trimonium ineundum, cap. Continebatur, ſupra
eod. & l. Minorem, ff. de ritu nupt. & maſculo an-
num decimumquartum, vt in cap. proximo, infra
eod. & inſtit. de nupt. in princ. gloſ. in cap. 2. in
ver. Canonibus, ſupra eod. quia ſcilicet ante illam
ætatem eos impuberes præſumpſerunt, vt in d. c.
Puberes, vbi hoc notat gloſſa vltima, quæ commu-
niter approbatur.
20 Hæc autem impubertatis præſumptio ante æta-
tem legitimam non eſt iuris, & de iure, ita vt non
admittat probationem in contrarium ſecundum
ea quæ leguntur, & notantur in cap. Ad id quod,
& in cap. Is qui fidem, ſupra tit. prox. ſed eſt iuris
tantum, vt aduertit Hoſtien. in prædicta decret.
Pubere, num. 7. in ver. Oſtendit. Ideoque ſi con-
ſtet malitiam ſupplere ætatem vtiq; poterunt mi-
nores coniugio copulari, quia hoc caſu præſum-
ptio cedit veritati, vt eſt textus apertus hic, & in
d. cap. Puberes, & in cap. fin. infra eod. & in cap.
vnico, §. 1. eod. tit. lib. 6. & tenent Feder. de Sen.
conſ. 237. Factum tale eſt; Quidam nomine, in
princ. Cardin. Zabar. conſ. 4. Legis ætatis, Angel.
conſ. 251. Domina Maſſina, in princ. & in fine, &
Canoniſtæ omnes hic, & in iuribus præallegatis;
& conſentit S. Thomas, in 4. diſt. 36. q. vnica ar. 5.
dicens [Matrimonium, cum fiat per modum con-
tractus, ſubiacere diſpoſitioni legis poſitiuæ; vnde
ſecundum iura determinatum eſſe, vt ante illud
tempus diſcretionis, quo vterque poſſit de matri-
monio ſufficienter deliberare, & debitum ſibi in-
uicem reddere, matrimonia non contrahantur, &
aliter facta dirimantur: hoc autem tempus, vt in
pluribus eſſe in maſculis in quartodecimo anno, &
in fœmina in duodecimo. Sed quia præcepta iu-
ris poſitiui ſequuntur id quod eſt in pluribus, id-
circo matrimonium validè contrahi, ſi aliquis ad
perfectionem debitam ante tempus prædictū per-
ueniat, ita vt vigor naturæ, & rationis defectum
ætatis ſuppleat.] Hæc S. Thomas.
21 Itaq; præfixio ætatis in effectu hoc tantum ope-
ratur, vt maſculus, qui decimumquartum, & fœmi-
na, quę duodecimum annum expleuit, releuentur
ab onere probandi pubertatem, quia iuuantur iu-
ris pręſumptione, & cenſentur puberes, quamdiu
contrarium non probetur. E contra verò quia pu-
bertas ante prædictum tempus non præſumitur,
qui dicit minorem eſſe puberem, probare debet,
cum habeat præſumptionem contra ſe. Ita de-
clarat Gemin. conſ. 24. Qui a diffusè, nu. 7. & ante
eum Innocen. in cap. Continebatur, num. 3. ſupra
eod. Hoſtien. in d. cap. Puberes, n. 7. & ibi etiam
Henric. Boich. num. 2. & Butr. num. 3. Nauarr. in
Manuali, cap. 22. num. 29. & Couarr. in 4. Decre-
tal. in 2. par. c. 5. n. 3.
His ita conſtitutis pro ſolutione quæſtionis pro-
poſitæ duo ſunt inſpicienda. Primum eſt an ſpe-
ctet ad Ordinarium loci cognoſcere, & iudicare
an malitia puellæ ſuppleat ætatem. Secundum eſt
poſteaquam de malitia huiuſmodi legitimè con-
ſtiterit, an matrimonium de Epiſcopi licentia ce-
lebrari valeat abſque Sedis Apoſtolicæ diſpenſa-
tione.
22 Quoad primam inſpectionem credimus mani-
feſtum eſſe cognitionem, & iudicium an malitia
ſuppleat ætatem ad Ordinarium loci pertinere ex
infraſcriptis.
Et primò hic caſus cognoſcendi, & iudicandi an
malitia ætatem ſuppleat, & puella ſit apta coniu-
gio, nullibi reperitur Sedi Apoſtolicæ reſeruatus.
Ergo Ordinario cenſetur permiſſus per regulam,
cap. Nuper, verſ. Quia tamen conditor Canonis,
de ſenten. excomm.
Secūdò, cauſę matrimoniales qualis eſt cognitio
an puella ante annos nubiles ſit apta ad matri-
monium contrahendum, ad Epiſcopi tantum exa-
men, & iuriſdictionem pertinent tam ex diſpoſi-
tione iuris communis, cap. Accedentibus, & ibi
gloſ. in ver. Epiſcopalis dignitatis, de exceſſ. Prę-
lat. quam ex decreto Concilij Tridentini in c. 20.
§. Ad hęc, ſeſſ. 24.
23 Tertiò hoc iudicium an matrimonio obſtet
aliquod impedimentum necne ad Epiſcopum per-
tinere, in ſpecie ſanxit Alexander II. in cap. Mul-
torum, 35. q. 6. nam etſi textus dicat, Epiſcoporum
Concilium cauſam iſtam examinauerit: tamen
gloſſa in ver. Concilium exponit verbum illud, di-
ſtri-

Digitized by Google

ſtributiuè, ideſt ſinguli Epiſcopi in ſua quiſque
diœceſi; & idem ſtatutum eſt in Concilio Cartha-
ginenſi, cui Auguſtinus interfuit, vt refertur in cap.
Sæculares, 33 q. 2. vbi gloſ. in ver. Comprouincia-
les, ſimiliter notat huiuſmodi cognitionem hodie
ſpectare diſtributiuè ad vnumquemque Epiſcopũ
in diœceſi ſua; & ſequitur ibi Turrecr. n. 4. in ver.
Ad Epiſcopos.
24 Quartò, priuſquam matrimonium in facie Ec-
cleſiæ contrahatur, debet Parochus præmittere
tres denunciationes ad præſcriptum Concilij La-
teranenſis in cap. Cum inhibitio, de clandeſt. de-
ſponſ. & Concilij Tridentini in c. 1. ſeſſ. 24. de refor.
matrim finge igitur inter publicationes reuelatum
fuiſſe aliquem ex contrahentibus nondum perue-
niſſe ad ætatem legitimam: è contra verò pro
contrahentibus replicari impedimentum illud nõ
obeſſe, quia malitia ſupplet ætatem. Quid aget
Parochus? vtique de impedimento cognoſcere
non poterit, ſed debebit rem ad ordinarium de-
ferre, vt inquirat an impedimentum ſit verum,
vel malitiosè oppoſitum, an ve prudentia ætatem
ſuppleat, vt probatur in cap. fin. in fine principij, de
cland. deſponſ. & tenet ibi Io. Andr. n. 9. in ver. In-
terdicatur. Quod cùm ita ſit, eodem prorſus mo-
do ad inſtantiam contrahentium Ordinarius de-
bebit hanc ſibi cognitionem aſſumere, cùm ipſe
ſit cognitor, & iudex impedimentorum matrimo-
nij, cap. 1. in fine, & ibi notat gloſ. fin. de conſangu.
& affinit.
Vltimò alijs omiſſis, fauorabilior eſt cognitio
an malitia ſuppleat ætatem, quàm cognitio an
ſubſit cauſa diſpenſandi cum impubere. Patet,
quia prior cognitio tendit ad matrimonium con-
trahendum via ordinaria, & de iure communi, cũ
Canones admittãt, vt coniugia vniri valeant ante
ætatem legitimam, quoties vigor naturæ, & ratio-
nis ætatem ſupplet, vt prædiximus. Poſterior au-
tem cognitio tendit ad matrimonium ineundum
iure extraordinario diſpenſationis, quæ odioſa
eſt, & reſtringenda, cap. Quod dilectio, de conſang.
& affinit. cap. 1. & 2. de fil. presbyter. lib. 6. Sed co-
25 gnitio cauſæ diſpenſandi cum impubere ſpectat
ad Epiſcopum, ſecundum opinionem Hoſtien. &
communem in cap. 2. ſupra eod. vt dicemus infra
ou 34 ergo multò magis ad Epiſcopum ſpectare
debet cognitio an malitia ſuppleat ætatẽ. Ex qui-
bus credimus hanc primam inſpectionem parum,
vel nihil habere difficultatis.
26 Quo verò ad ſecundam inſpectionem pro cla-
riori ſolutione obſeruandum eſt in quatuor caſi-
bus quæri poſſe an puella ante annos nubiles poſ-
ſit matrimonio copulari authoritate Eccleſiæ.
27 Primus eſt, cum puella non eſt doli capax; &
hoc primo caſu explorati iuris eſt Epiſcopum di-
ſpenſare non poſſe, imò nec Summum Pontificem,
quia in Sacramentis omnibus, in quibus requiri-
tur actus ſuſcipientis, ſicut eſt matrimonium, vſus
rationis eſt ex neceſſitate ſacramenti, vt docet
S. Thomas in 4. diſt. 25. quæſt. 2. art. 2. quem refe-
runt, & ſequuntur Cardin. Turrecr. & Præpoſ. in
cap. Subdiaconus, nu. 2. 77. diſt. In ſubſtantialibus
28 autem ſacramentorum non diſpenſat Eccleſia, vt
diffinitum eſt in Concilio Tridentino ſeſſ. 21. de
Commun. ſub vtraque ſpecie cap. 1, ibi, *Salua illo-
rum ſubſtantia*. Idem probatur in cap. Vbi non
29 eſt, 30. q. 2. vbi Nicolaus Papa determinat infa-
mes eſſe matrimonij incapaces, quia vbi non eſt
conſenſus, ibi non eſt coniugium. Ex defectu au-
tem conſenſus matrimonium eſt irritum iure na-
turæ, ſuper quo nulla cadit diſpenſatio, 13. diſt. in
Summa S. Thom. quodl. 4. artic. 13. & in 4. diſt. 27.
quæſt. 3. art. 3. ad ſecundum; ſed hic non eſt caſus
noſter.
30 Secundus caſus eſt cùm puella habet quidem
vſum rationis, & prudentiam ad matrimonium
iure naturali neceſſariam, ſed tamen non eſt habi-
lis ad copulam coniugalem: & ſuper hoc impe-
dimento ſolus Romanus Pontifex diſpenſat, cùm
ſit ſupra omne ius humanum poſitiuum, cap. Pro-
poſuit, de conceſſ. præbend. & potentia actualis
31 coeundi non ſit de ſubſtantia matrimonij iure na-
turali, vel diuino, ſed ex conſtitutione Eccleſiæ
tantum, vt efficaciter probat Nauarr. d. conſ. 4 nu.
14. hoc tit. de deſponſ. impub. At verò Epiſcopus
32 ſuper hoc impedimento nullatenus diſpenſare va-
let, quia cum lege eccleſiaſtica diſtrictè interdi-
cantur matrimonia impuberum, vt in cap. 2. ſup.
eod. non eſt Epiſcopi hanc prohibitionem Cano-
nis relaxare ſecundum communem, & veram Ca-
noniſtarum ſententiam, quam latè tuetur Archid.
in cap. Licet Canon, n. 3. verſ. Et ibi aſſertiuè dixit,
de elect. lib. 6. poſt Innoc. in cap. Dilectus, de tem-
por. ordinat. ſed neque hic dicitur eſſe caſus no-
ſter.
33 Tertius caſus eſt cùm incertum eſt an malitia
ſuppleat ætatem, & partes ipſæ hoc fatentur, ſed
tamen adeunt Epiſcopum pro diſpenſatione; &
tunc ſi puella ſit pubertati proxima, admitti forſi-
tan poteſt illorum opinio, qui tenent Epiſcopum
34 ex vrgenti cauſa poſſe diſpenſare: pro qua videtur
textus in cap. 2. ſupra eod ibi, [Diſtrictiùs inhibe-
mus, ne aliqui ante ætatem Canonibus præſcriptã
coniungantur, niſi fortè aliqua vrgentiſſima ne-
ceſſitate interueniente, vtporè pro bono pacis ta-
lis coniunctio toleretur.] Verbum enim *toleretur*,
non intelligitur de perſeuerantia permiſſionis, ſed
approbationis, vt inquit Nauarr. conſ. 5. nu. vlt. de
deſponſ. impuber. & cum illa Decretalis indulgeat
diſpenſationem, nec aperiat cui, intelligi debet
de Epiſcopo ſecundum theoricam Ioannis de Li-
gnano, & Io. de Calderin. in cap. At ſi clerici, §. de
adulterijs, de iudic. quam ibi ſequuntur Butr. nu.
17. verſ. Tamen eo quod ius permittit diſpenſatio-
nem, & Abb. n. 5. verſ. Si verò expreſsè: nam reſpe-
ctu Papæ non poteſt intelligi, quia eius authoritas
ſemper intelligitur excepta, vt ibi aduertit idem
Abb n. 5. verſ. Sed iſta difficultas; vnde huius ſen-
tentiæ videntur eſſe in d. cap. 2. Hoſt. n. 4. in ver. Niſi
fortè, Io. Andr. n. 1. Butr. n. 4. Anchar. n. 1. Præpoſ. in
fine, & Alex. de Neuo nu. 6. qui omnes affirmant
Epiſcopum debere cognoſcere an huiuſmodi cau-
ſa ſit iuſta; ac deinde matrimonium ante legitimã
ætatem eſſe contrahendum de illius licentia. Ei-
35 dem ſententiæ adſcribendi ſunt Authores, qui
ſcripſerunt mortaliter peccare contrahentes ma-
trimonium ante legitimam ætatem ſine iuſta
cauſa, & licentia Epiſcopi: hi enim abſque dubio
ſupponunt Epiſcopum poſſe ex iuſta cauſa huiuſ-
modi licentiam impertiri: quod docuerunt Petr.
de Palud. in 4. ſenten. diſt. 28. q. 2. art. 1. n. 8. Tabien.
in verb. Matrimonium, 5. q. 6. Porrò hæc opinio
multas, & graues patitur difficultates; ſed quid-
quid ſit de illius veritate, neque hic eſt caſus
noſter.
Quartus denique, & vltimus caſus eſt, cùm non
verſa-

Digitized by Google

verſamor in dubio, ſed ex habitu corporis, & ex
alijs ſignis ſufficienter conſtat malitiam ſupplere
ætatem, eo quod puella non modò ſit ætati pro-
xima, id eſt poſt vndecimum annum cum dimidio
ſecundum opinionem gloſſæ, Innocentij, & Cano-
niſtarum in cap. Continebatur, ſupra eod. ſed etiã
ex alijs ſignis pubertatem præſeferat: quod ple-
rumque euenire ſolet his, qui nati in murice, &
auro, & nutriti inter ſuperbas opes, & delicias, vi-
res maiores, maioſque robur corporeum ſibi quę-
runt, vt inquit Nauarr. in præalleg. conſ. 4. n. 13. de
36 deſponſ. impuber. Euidens autem, & infallibile ſi-
gnum pubertatis oſtenditur ex menſtruis purga-
tionibus; nam certum eſt puberem eſſe qui ex ha-
bitu corporis pubertatem oſtendit, & generare
iam poteſt, vt diffinitur in d. cap. Puberes, ſupra
eod. potentiam autem generandi ſufficienter pro-
bari ex menſtruis, author eſt Ariſtot. lib. 7. dę hi-
ſtor. animal. cap. 2. in princ. dicens, cõceptum mu-
lierum à profluuio menſtrui ſuaptè natura incipe-
re: idem docuit Nicolaus de Lyra Exod. 21. vbi
ait ſecundum Rabbi Salo, ortum pilorum, & men-
ſtruorum eſſe ſigna pubertatis. Imò, vt inquit
Syluest. in ver. Matrimonium, 5. n. 3. q. 3. Secundum
Medicos menſtrua ſola arguunt pubertatem in
muliere, quæ ſi incipit habere, eſt apta ad gene-
rationem, & conſequenter malitia ſupplet ætatẽ:
& ſequuntur ex recentioribus Henriq. lib. 11. de
matrim. cap. 13. n. 11. Thomas Sanchez alios refe-
rens de matrim. tomo 2. lib. 7. de impedim. diſp.
104. n. 34. & Baſil. Poor. in eod. tract. lib. 7. de im-
pedim. dirimen. cap. 65. n. 4.

37 Hoc igitur vltimo caſu Ordinarius receptis
probationibus, & compilato proceſſu diligenter
conſiderare debebit quid ex eo reſultet. Et quidẽ
ſi cognouerit probationes malitiæ eſſe infirmas,
aut dubias, illius partes erunt inhibere contrahẽ-
tibus, & illorum Parocho ne ad matrimonij ce-
lebrationem audeant procedere, iuxta text. in c.
fin. infra, de clandeſt. deſponſ. ſed è conuerſò ſi
comperit eaſdem probationes eſſe concluden-
tes, oportebit eum pronunciare puellam habere
aptitudinem ad copulam coniugalem, & ſufficien-
tem prudentiam ad intelligentiam vinculi matri-
monialis; & ſic malitiam ſupplere ætatem, ac
proinde inter contrahentes nullum extare canoni-
38 cum impedimentum: quo peracto liberum erit
partibus matrimonium contrahere de Epiſcopi
licentia ſine vlla Sedis Apoſtolicæ diſpenſatione.
Ratio eſt, quia impedimentum ætatis à Canoni-
bus præfinitæ non eſt ſimplex, & abſolutum, ſed
eſt conditionale, niſi malitia ſuppleat ætatem, vt
hic patet, & in cap. Puberes, ſupra eod. & infra in
cap. fin. & in cap. vnico, eod. tit. lib. 6. Ergo ſtatim
atque Ordinarius declarauit malitiam ſupplere
ætatem, puella in contrahendo vtitur iure ſuo, &
Epiſcopus concedendo licentiam nihil attentat
contra ius, quin potius cùm ſit Canonum cuſtos,
iura conſeruat, vt poſt. Io. de lign. & Calder. dicunt
Anton. de Butr. in cap. At ſi clerici, §. de adulterijs
n. 17. verſ. Eo quod ius ſimpliciter permittat, &
Abb. n. 5. verſ. Si verò expreſſè, ſupra de iudic.

39 Præterea matrimonium inſtitutum eſt à Deo
primò in officium naturæ, & poſt lapſum in infir-
mitatis remedium, §. His ita, & cap. Quidquid;
32. q. 2. ait enim Apoſt. 1. ad Corinth. 7. *Propter
fornicationem vnuſquiſque ſuam vxorem, & vna-
quæque virum ſuum habeat*: cap. Quomodo, 31.
40 q. 1. Ergo ſi puella, quæ iam pubes eſt, & apta
concipere, non poteſt continere, iure naturali, &
diuino conſentaneum eſt, vt ei ſuccurratur nup-
tiarum remedio: quod optimè agnouit Io. Andr.
in d. cap. Puberes, n. 8. in fine, dicens: [Præuenienti
ætatem neceſſe fuit prouideri, ne haberet neceſſe
fornicari: vnde ſi præuenitur pubertas, licebit
contrahere, & ita ſeruari videmus.] Hæc ille.
41 Quo fit vt Epiſcopus qui puellæ ætatem præue-
nienti impediret libertatem matrimonij ad reme-
dium concupiſcentiæ inſtituti, & in ſubſidium fra-
gilitatis humanæ, vt inquit gloſ. in Extrauag. An-
tiquæ, Io. xxii. in ver. Efficax, nõ eſſet à lethali cul-
pa immunis, quia adduceret eam in periculum
incontinentiæ, vt in d. cap. Quidquid, 32. q. 2.

42 Ad hæc Doctores affirmant paſſim, poſſe ma-
trimonium contrahi ante ætatẽ nubilem, vbi ma-
litia ſupplet ætatem, gloſ. in d. cap. Vnico, §. 1. in
ver. Supplebat, Innocent. in d. cap. Puberes, in prin-
cip. in ver. Certum, quem ibi ſequuntur Hoſt. Io.
Andr. & omnes, S. Thomas, & alij ſupracit. num. 5.
Quibus verbis apertè ſupponunt probata malitia
non eſſe opus diſpenſatione Apoſtolica. Aliás
enim nõ aſſererent matrimonium poſſe contrahi;
quia quod fieri non poteſt de iure communi, ſed
fit tantum ex diſpenſatione Papæ, cenſetur impoſ-
ſibile, vt notat gloſ. in l. Continuus, §. Cum quis,
in ver. Relictæ, ff. de verb. obligat. Bart. in l. Apud
Iulianum, §. fin. ff. de legat. 1. Innoc. in cap. Paſto-
ralis, de cauſa poſſeſſ. & propriet. DD. in cap. Super
eo, de condit. appoſit.

Ac demum non eſſe opus diſpenſatione Apo-
ſtolica, vt puella præueniens ætatem nubere poſ-
ſit, clarè ſupponunt Paludan. Tabien. Angel. & Syl-
ueſt. ſupracitati n. 35. ſentientes non peccare con-
trahentem matrimonium ante ętatem legitimam
ex iuſta cauſa, & de licentia Epiſcopi.

43 Nec prædictis obſtat quod diſpenſatio con-
trahendi matrimonium ante annos nubiles vbi
malitia ſupplet ætatem, peti ſoleat à Sede Apoſto-
lica, quoniam hic non ſequitur vt adempta ſit
facultas Ordinarijs ſuper hoc competens de iure
communi, vt notabiliter dicit gloſſa vnica in cap.
fin. & ibi Butr. nu. 50. verſ. Non obſtat quod ſolus
44 Papa diſpenſat, de fil. presbyter. Ratio eſt, quia
quod poteſt Epiſcopus in ſua diœceſi, multò
magis poteſt Pontifex maximus in tota Eccleſia,
cum ſit Ordinarius ſingulorum, cap. Cuncta per
mundum, 9. q. 3. gloſ. in cap. Cum nullus, in ver. In
eadem, de tempor. ordinat. lib. 6. & ſolus vniuerſa-
lis Eccleſiæ Epiſcopus, vt eſt diffinitum à Pelagio
II. in Conſtitutione, quæ incipit, Manifeſto, in
Bullar. tom. 1. pag. 7. & multoties ad eum partes
confugiunt, non quod caſus ſit reſeruatus, ſed vt
ſibi abundantius conſulant ſupremæ Sedis autho-
45 ritate: vnde ſi Papa aliquid faciat de plenitudine
poteſtatis, cùm ſit abſolutè Dominus, non præiu-
dicat inferioribus, nec aduerſus eos præſcribit,
vt declarat Innoc. in cap. Bonæ, il ſecondo, n. 2. in
fine, de poſtul. Prędator, Specul. in tit. de pręſcript.
verſ. Illud, & Abb. conſ. 101. In quæſtione, num. 6.
verſ. Nec Papa exercendo hoc ius, lib. 1.

46 Ad extremum expreſſè hoc declarauit ſanctæ
mem. Gregorius XIII. quia vt refert Nauarr. conſ.
5. in fine, de deſponſat. impuber. cuidam petenti
diſpenſationem ad matrimonium impuberis dici-
tur reſpondiſſe Sedem Apoſtolicam ob hoc non
eſſe interpellandam, cùm ſi deſit diſcretio, vel po-

tentia conſummandi matrimonium, Sedes Apo-
ſtolica nihil poſſit: quod ſi neutrum deeſſe cogno-
uerit Ordinarius, poterit ſi cauſæ, quæ narrantur,
ſunt veræ, ſuo iure dictam licentiam concedere.
47 Et id ipſum ſæpius probauit Sacra Congrega-
tio Concilij: aliquando enim cenſuit matrimo-
nium inter puberem, & impuberem contractum
ſeruata forma Concilij Tridentini eſſe quidem
nullum, nec per cohabitationem, & copulam ra-
tificari poſſe, niſi iterum contrahatur ſeruata for-
ma ab eodem Concilio præſcripta. Sed tamen
hoc eſſe intelligēdum de eo impubere, in quo ma-
litia non ſupplet ætatem: nam quoad hoc Conci-
lium non correxit Canones. An verò malitia
suppleat ætatem, necne, Ordinarium diſpicere
debere. Item in cauſa Ianuen. cenſuit matrimo-
nium inter adoleſcentem duodecim annorum, &
puellam tredecim eſſe nullum, niſi malitia ſup-
pleat ætatem: malitiam verò in duobus conſiſte-
re, in diſcretione ad coniugalem conſenſum, & in
potentia ad copulam: an autem ſit in impubere
huiuſmodi malitia, ſpectare ad iudicem eccleſia-
ſticum. Et alias dedit litteras ad Epiſcopum Clu-
ſinum, vt ſi ſibi legitimè conſtiterit in muliere
pubertati proxima malitiam ſupplere defectum
ætatis, concedat licentiam vt matrimonium in fa-
cie Eccleſiæ contrahatur.
48 Secundò QVAERO, Præhabito, quod decre-
tum primum ſeſſ. 24. Concilij Tridentini prohi-
bens matrimonia clandeſtina, non prohibet ſpon-
ſalia, an matrimonium per verba de præſenti per
puberem, & impuberem contractum clandeſtinè
non ſeruata forma à Concilio tradita migret, &
reſoluatur in ſponſalia. Quod aliquibus placuit
DD. hac de re conſultis ex reſpōſo Bonifacij VIII.
49 in cap. vn. §. 1. de deſponſ. impub. lib. 6. Propoſi-
tam dubitationem excitauit Epiſcopus Valenti-
nus, & Congregatio publica, diſſentientibus tan-
tum Cardinalibus Peruſino, & Caraſa, cenſuit
opinionem hanc eſſe veram, vt clandeſtinitas non
obſtet; quia matrimonium per verba de præſenti
contractum inter puberem, & impuberem valet
in vim ſponſalium ſecundum cap. 1. §. 1. de de-
ſponſ. impub. in 6. quia Ius iam eſt interpretatum
tale matrimonium per verba de præſenti contra-
ctum eſſe tantum ſponſalia per verba de futuro,
d. §. 1. Ergo ſicut clandeſtinitas non obeſſet vali-
ditati ſponſaliorum, quæ per puberes fuiſſent con-
tracta, vt iam Congregatio declarauit, & nullum
eſt dubium in hoc: ita nec obſtabit validitati bo-
rum ſponſaliorum inter puberem, & impuberem
contractorum, quia licet ſint contracta per verba
de præſenti in ſchemate matrimonij: attamen
lex voluit eſſe pura ſponſalia per verba de futuro:
ergo idem ius in iſtis ſponſalibus, quod in alijs:
50 lex enim voluit eſſe hæc ſponſalia ſicut alia. Il-
lud tamen Congregatio omnium conſenſu non
probauit, quod dicitur in memoriali, impuberem
factum puberem poſſe cogi per cenſuras; quia hoc
eſt contra cap. De illis, de deſponſ. impub.
51 Hoc vltimum ego intelligo niſi ſponſalia ſint
iurata, quia tunc etiam impuberes facti puberes
coguntur per cenſuram eccleſiaſticam ad obſer-
uantiam iuramenti, vt eſt caſus in cap. Ex litteris,
il ſecondo, ſupra de ſponſal. dummodo tamen
tempore ſponſaliorum eſſent doli capaces, vt ibi
dixi in gloſ. 2. n. 4.
52 Rurſus quod ſuperius dictum eſt matrimoniū
contractum non ſeruata forma Concilij Tridenti-
ni valere in vim ſponſaliorum, procedit tantum-
modo in matrimonio contracto inter puberem, &
impuberem, vel inter duos impuberes non proxi-
mos pubertati, & quorum malitia non ſupplet
ætatem: cùm enim talis contractus propter æta-
tis defectum valere non poſſit vt matrimonium
de præſenti, lex interpretatur valere eo modo, quo
poteſt, & ſicut ſponſalia de futuro, vt in d. cap. vn.
§. 1. iuncta gloſ. in ver. Matrimonium, de deſponſ.
impuber. lib. 6. At ſecus eſt in matrimonio non
ſeruata forma Concilij per verba de præſenti in-
ter puberes contracto, quia illud non reſoluitur
in ſponſalia de futuro, vt aliàs Sacra Congregatio
declarauit; nam conſulta an matrimonium clam
ſine Parocho, & teſtibus contractum reſoluatur
ſaltem in vim ſponſaliorum; reſpondit non reſol-
ui, quia eſt defectus in forma.

De clandeſtina deſponſatione.

Cap. Si quis.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium clandeſtinum non præſumitur; ſed illud alleganti incumbit onus probandi. & n. 5. Et quid poſt Concilium Tridentinum. n. 6.*
2 *Matrimonium clandeſtinum de iure communi validum eſt quoad Deum indiſtinctè, & quoad Eccleſiam, dummodo ſufficienter probetur.*
3 *Collatio clandeſtina quamuis non careat ſuſpicione, tamen valet vbi de ea fuerit facta fides.*
4 *Electio non valet ſi ſit clandeſtina.*

1 SIQVIS clam. Ei, qui aſſerit matrimonium,
incumbit probatio. Hoc dicit ſecundum
communem intellectum; vel aliter ſecun-
dum Abb. pro matrimonio clandeſtino nō
præſumitur, ſed illud alleganti incumbit onus pro-
bandi. Primò ponit thema. Secundò determi-
nationem, ibi, *Viro*.
2 Nota primò ibi, *Incumbit probatio*. Matrimo-
nium clandeſtinum iure communi inſpecto eſſe
validum quoad Deum indiſtinctè, & quoad Ec-
cleſiam dummodo ſufficienter probetur; quod ſa-
tis probatur hic: nam fruſtra Pontifex grauaret
virum onere probandi matrimonium clandeſti-
num, ſi non valeret: & ita ex hac littera deducunt
Abb. Præpoſit. & Alex. de Neuo omnes in primo
notab. Solus enim contrahentium conſenſus ſuffi-
cit ad validitatem matrimonij, licet clam ſit præ-
ſtitutus, vt §. Sed obijcitur, & §. His ita reſponde-
tur, 30. q. 5. & cap. final. infra eod. & diffinitum eſt
à Tridentina Synodo in cap. 1. ſeſſ. 24. de reform.
matrim. vbi anathemate damnantur qui clande-
ſtina matrimonia libero contrahentium conſenſu
facta, negant vera, & rata eſſe quamdiu Eccleſia
3 ea irrita non fecit. Et eſt ſimile in collatione fa-
cta clandeſtinè, quæ tametſi non careat ſuſpicio-
ne, tamen valet vbi de ea fuerit facta fides; vt eſt
textus in cap. vn. ſupra, Vt Eccleſ. Benef. Secus
4 eſt in electione, quæ non valet ſi ſit clandeſtina, vt
in cap. Quia propter, & ibi dixi n. 64. de elect. &
cap. final. eod. titulo, lib. 6. ſecundum Abb. & Alex.
de Neuo vbi ſupra: & ita olim erat differentia
inter

Digitized by Google

inter matrimonium ſpirituale, quod contrahitur inter electum, & Eccleſiam, vt cap. Inter canonicos, de elect. & matrimonium carnale; quia illud viriabat clandeſtinitas, hoc autem non viriabat.

Sed hodie æquiparantur, quia nec matrimoniũ carnale inficitur propter clandeſtinitatem, vt ſtatim dicam.

5 Secundò nota ex textu, quod vbi vertitur in dubium an matrimonium ſit contractum necne, ſi vir afferat illud contractum fuiſſe, probare debet; & è conuerſo ſi mulier dicat contractum, ſimiliter debet probare: nam etſi hæc Decretalis quoad hoc varios habeat intellectus: tamen hæc eſt communis lectura, quam alijs confutatis ſequitur gloſ. vn. hic Innoc. in verb. Vito: & communiter Doctores, vt atteſtantur Cardinalis, Abb. Alex. de Næuo, & Præpoſitus, omnes in principio.

6 Sed hodie inutilis eſt hæc controuerſia, quia cum matrimonia clandeſtina irrita ſint ex decreto Concilij Tridentini in d. cap. 1. & dicam pleniùs in cap. ſeq. Dicens matrimonium clandeſtinum, grauari non debet onere probationis, quia fruſtra admitteretur ad probandum id, quod probatum non releuat, l. Ad probationem, C. de probationib. cap. Cum contingat, ſupra de offic. Delegat. Propterea enim hic admittitur probatio, quia clandeſtinitas non vitiabat matrimonium. Ergo ſecus ſi vitiaret, quia probatio eſſet inanis, & fruſtratoria, vt conſiderat hic Præpoſ. in 1. not.

De Clandeſtina Deſponſ.

Cap. Quod nobis.

SVMMARIVM.

1 *De matrimonio occulto non iudicat Eccleſia, ſed illud publicatum approbat.*

2 *Matrimonium clandeſtinum quot modis dici poſſit, & n. ſeq.*

3 *Occultum dicitur quod factum eſt coram paucis.*

4 *Matrimonium clam contrahentes non ſunt cogendi ſimul cohabitare, ſi alter, vel vterque matrimonium inficietur, & alia probatio non appareat.*

5 *Confeſſioni coniugum ſtandum eſt ſuper matrimonio iam contracto.*

6 *Et proles ante publicationem ſuſcepta pro legitima eſt habenda.*

7 *Niſi agatur de præiudicio alterius matrimonij publicè contracti.*

Et quid poſt Concilium Tridentinum, n. 19.

8 *Filius natus ex ſecundo matrimonio publico cenſetur legitimus, non autem natus ex primo clandeſtino.*

9 *Matrimonium publicum an præiudicet clandeſtino, ſi ambo fateantur ſe clam contraxiſſe, & habeant pro ſe vnum teſtem cum fama, & num. ſeq. vſque ad n. 20.*

10 *Teſtis vnicus cum fama plenè probat.*

11 *Probatio per vnum teſtem cum fama conquaſſatur per pleniorem probationem etiam de tempore citeriori.*

12 *Contrarium.*

13 *Probationes ſe inuicem non collidunt, niſi ſint oppoſitæ, & incompatibiles, & n. 17.*

14 *Contraria mutuè ſe expellunt, & vincit quod eſt potentius.*

15 *Probationes ſi ſint contrariæ, fortior præualere debet, & minor pro non facta habetur.*

16 *Probatio per duos teſtes de viſu præfertur cõtrariæ probationi per vnicum teſtem de viſu cum fama.*

18 *Probationi primæ præſumptiuæ ſtandum non eſt in præiudicium ſecundæ probationis veræ.*

20 *Declaratio retrotrahitur ad principium actus declarati.*

21 *Matrimonia clandeſtina de iure communi valida erant.*

22 *Secus poſt Concilium Tridentinum.*

Matrimonium ex Concilio Tridentino qua forma ſit contrahendum, ibidem.

23 *Matrimonium non conſummatum ſortitur naturam ex conſtitutione Eccleſiæ.*

24 *Impedimenta matrimonium dirimentia poſſe conſtitui ab Eccleſia, eſt de fide.*

25 *Eccleſia poteſt quoſdam inhabilitare ad matrimonium contrahendum.*

26 *Matrimonia clandeſtina quas ob cauſas Eccleſia irrita fecerit.*

27 *Licentia Parochi an debeat eſſe ſpecialis ad matrimonium contrahendum, an verò ſufficiat generalis, & n. ſeqq.*

28 *Vicarius temporaneus Parochi eſt Ordinarius.*

29 *Vices ſuas qui committit, cenſetur in totum committere.*

30 *Expreſſum dicitur etiam quod verbis generalibus exprimitur.*

31 *Licentia tacita ad matrimonium contrahendum non ſufficit, & n. ſeq.*

32 *Coadiutor Vicarij Parochi poteſt matrimonio intereſſe, & alijs dare licentiam vt interſint, verſ. Præpoſitus.*

Licentia Parochi data contrahentibus adhibendi quem maluerint Sacerdotem, ſufficit ad validitatem matrimonij, ibidem verſ. An licentia.

33 *Matrimonium contractum in parochia mulieris coram Parocho viri, & è conuerſo an ſit validum, & num. 36.*

34 *Et quid ſi contractum fuerit in parochia mulieris coram Sacerdote non Parocho, ſed habente licentiam à Parocho viri, præſertim ſi parochiæ ſint in diuerſis diœceſibus, & n. ſeqq. vſque ad n. 39.*

35 *Parochus poteſt audire confeſſiones parochianorum etiam extra parochiam.*

36 *Parochus alterius ex cõtrahentibus poteſt interuenire celebrationi matrimonij in aliena parochia.*

Iuriſdictio etiam voluntaria non poteſt exerceri extra territorium quando eſt conceſſa ab inferiore à Principe, ibidem, & n. 46.

37 *Sacerdos licentiam obtinens à Parocho interueniendi matrimonio dicitur habere authoritatem à Concilio, & non à Parocho, & n. 42. & ſeqq.*

38 *Vicarius Epiſcopi habens facultatem conferendi beneficia, poteſt ea conferre etiam extra diœceſim.*

39 *Matrimonium contractum coram Sacerdote de licentia Parochi contrahentium extra illius parochiam an ſit validum, necne, & num ſeqq vſq. ad num. 48.*

Parochus in matrimonijs nullam iuriſdictionem exercet, ſed præſentiam exhibet, ibidem.

40 *Matrimonium contractum coram Parocho vtcumque contradicente, valet.*

41 *Teſtium præſentia non circumſcribitur territorio ſicut iuriſdictio.*

42 *Electio non adſcribitur eligenti, ſed potius tribuenti facultatem eligendi.*

43 *Licentia ſupponit poteſtatem habitualem in eo, cui conceditur.*

Epiſcopus de Diœceſani licentia ordinat ſuum ſubditum extra diœceſim iure proprio, non iure concedentis licentiam, ibidem.

45 *Vicario Epiſcopi iuriſdictionem ordinariam dat lex, non Epiſcopus.*

47 *Vicarius Parochi poteſt audire confeſſiones Parochianorum etiam extra parochiam.*

48 *Matrimonium cum ſola præſentia Parochi ſine conſenſu, aut alio eius miniſterio, & coram duobus, vel tribus teſtibus, an valeat. & num. ſeqq. vſque ad num. 55.*

Requiritur vt Parochus ſit adhibitus, num. 54. verſ. Caue tamen.

49 *Parochus an ſit miniſter Sacramenti matrimonij.*

50 *Matrimonium in lege Euangelica eſt Sacramentum, ad cuius eſſentiam requiritur materia, forma, & miniſter.*

51 *Matrimonium clandeſtinum ante Concilium fuit ratum, & verum matrimonium, & Sacramentum: & contrarium aſſerere eſt periculoſum in fide.*

52 *Matrimonij Sacramentum quem habeat miniſtrum.*

53 *Sacramentorũ immutatio ſpectat ad ſolum inſtitutorem Chriſtum.*

54 *Parochus adhibetur in matrimonio vt teſtis authorizabilis.*

55 *Matrimonium, cui interfuit Sacerdos iuſſu Epiſcopi, ſi Epiſcopus deceptus eſt, ratus Sacerdotem illum eſſe Parochum contrahentium, cum tamen non eſſet, an ſit validum.*

1 QVOD NOBIS. De matrimonio occulto non iudicat Eccleſia, ſed illud publicatum approbat. Hoc dicit ſecundum Ant. de Butr. Alex. de Neuo, & Præpoſ. Vel aliter ſecundum Abb. inhærendo litteræ. Qui matrimonium clandeſtinè contraxerunt, altero, vel vtroque negante non apparente exinde legitima probatione, ſimul cohabitare ab Eccleſia non compelluntur: ſed ſi illud publicauerint, tamquam in conſpectu Eccleſiæ factum, comprobabitur niſi rationabilis cauſa ſubſit, quæ impediat: ponit duo dicta: ſecundum ibi, *Verum*.

2 Nota primò ibi, *occultè contrahuntur*, ſecundũ Alex de Neuo num. 2. duobus modis dici poſſe matrimoniũ clandeſtinum. Primò, ſcilicet, quando ita eſt occultum, vt nullatenus probari poſſit. Secundò, quando eſt quidem occultum, ſed non ita, quin poſſit probari per teſtes: & hoc modo dicitur clandeſtinum, idest non publicum, licet probari poſſit: & hoc voluit Innoc. in c. præcedenti, in princ. vbi exponit ver. *Clam*, ideſt non publicè, ſed tamen tot fuerunt præſentes, quot ſufficiunt ad
3 probationem. Sic ergo quod factum eſt coram paucis, dicitur occultum, ſeu clandeſtinum, vt notat gloſ. in cap. Veſtra, in ver. Occultum, de cohabit. cler. vel mulier. Facit cap. Inquiſitionis, §. fin. & quod ibi notat gloſ. in ver. Dicta paucorum, de accuſat. & in cap. Vt noſtrum, in ver. Occulta. Vt eccleſiaſt. benef. Sed hodie ſublata hac diſtinctione, tu dicas, matrimonium dici clandeſtinũ, quod non apparet contractum ſeruata forma à Concilio Tridentino præſcripta in c. 1. ſeſſ. 24. de reformat. matrimon. vt plenius dicam infra in vlt. notab.

4 Secundò nota ibi, *Non ſunt aliquatenus compellendi*: clam contrahentes matrimonium non eſſe cogendos, vt ſimul cohabitent, ſecundum gloſ. primam, vel ſe pro coniugibus habeant, ſecundum Innoc. in princ. ſi alter, vel vterque matrimonium inficietur, & alia probatio exinde non appareat: & ita hic eſt caſus ſecundum Abb. Alex. de Neuo, & Præpoſ. Ratio, quia Eccleſia non iudicat de occultis, cap. Erubeſcant, 32. diſt. c. Chriſtianus, 32. q. 5. & paria ſunt non eſſe, vel non apparere, vt in l. In lege, & l. Rutilia Polla, ff. de contrahen. empt. vnde hoc caſu dici poteſt, deficit probatio, ſed non ius, l. Duo ſunt Titij, ff. de teſtam. tutor. ſecundũ Anchar. hic in 1. notab. & vide bonam gloſſam in ſumm. 30. q. 5. Quinimò ſic contrahentes potius ſunt ab inuicem ſeparandi, quia talia præſumuntur contubernia, & ſtupra: & in hunc ſenſum intellige textum in cap. Aliter, ead. cauſ. & quæſt. vt hic in gloſ. 1. & per Hoſtien. in princ. in verb. Legitima probatio: & in ver. Compellendi, & Butr. num. 8.

5 Tertiò nota ibi, *ſi perſonæ contrahentium hoc voluerint publicare*: ſtandum eſſe confeſſioni, & ſimplici verbo vtriuſque coniugis ſuper matrimonio clam contracto; & perinde illud habendum eſſe, ac ſi in facie Eccleſiæ contractum fuiſſet, vt in textu: & notant Abb. in 2. notab. Alex. de Neuo
6 num. 4. & communiter Doctores: adeo vt proles ante publicationem ſuſcepta pro legitima ſit reputanda, ſecundum ea, quæ notantur in cap. Cum nobis, infra, Qui fil. ſint legit. & hic firmant poſt Antiquos Abbas, & Alex. de Neuo locis citatis, & Præpoſit. num. 3.

7 Hæc tamen concluſio limitari debet, niſi agatur de præiudicio alterius matrimonij publicè cõtracti, quia tunc credendum non eſſet ſimplici aſſertioni contrahentium, niſi matrimonium clandeſtinum aliunde probaretur, cap. Super eo, de eo qui cognouit conſang. vxor. ſuæ, & hic ſentit gloſ. 2. in fin. ibi, Vel aliud, & apertiùs declarat Innoc. in verb. Rationabilis, Hoſtien. num. 2. in eod. ver. Io. Andr. in fin. Abb. num. 1. & commu-
8 niter Doctores, vt atteſtatur Præpoſ. num. 2. Quod adeò verum eſt, vt ſi filius natus ſit ex matrimonio clandeſtino, deinde natus ſit filius ex alio matrimonio publicè contracto, ſecundus cenſeatur legitimus, & primus illegitimus quoad Eccleſiam, quæ de occultis non iudicat, ſecundum Gaſpar. Calder. quem hic ſequitur Alex. de Neuo in 3. q.
9 Quinimò ſecundum Vincent. hic matrimonium manifeſtum ſemper præiudicat clandeſtino etiamſi ambo confiteantur matrimonium clandeſtinum fuiſſe prius contractum, & habeant pro ſe vnum teſtem cum fama: quod Gaſpar Calder. dicit eſſe bene notandum: & hoc tenent Butr. n. 9. & communiter Doctores, vt teſtantur Alexan. de Neuo
10 num. 12. & Præpoſ. num. 4. Sed Cardin. in 1. quæſt. tenet oppoſitum, quia vnus teſtis cum fama facit plenam probationem, vt eſt text. cum gloſ. in ver. Famam, in cap. 1. de appellat. & notat gloſ. & Innoc. in c. Veniens, il primo, de teſtib. Bart. plenè in l. De minore, §. Tormenta, num. 30. ff. de quæſt. Speculator in tit. de not. crimin. §. Fama, verſ. Quid agente. Vnde vt inquit Cardin. Si per vnum teſtem, & famam conſtet de matrimonio clandeſtino prius contracto, retro dicitur non fuiſſe contractum clandeſtinum; vel ſaltem ex quo conſtat nunc de ipſo, præfertur matrimonio poſtea publi-

Digitized by Google

11 publicè contracto. Verum Abbas hic num.6. verſ.
Sed ſaluando, tenet primũ dictum Vincentij, quia
vbi alia probatio apertior concurrit cum ſama, &
vno teſte, tunc eſt ſtandum probationi clariori, &
meliori, licet teſtis, & fama deponant de tempo-
re anteriori: & ſubdit hoc eſſe dictum ſatis nota-
bile, quia ſi quis probat per vnum teſtem, & famã
de ſuo titulo anteriori, alius verò probat per te-
ſtes apertos de ſuo titulo citeriori, iudicandum eſt
ſecundum probationem clariorem. Idque Alex.
de Næuo, num.13. Dicit eſſe perpetuò notandum,
quia multum limitat notata per Doctores in cap.
Licet cauſam, de probat. & per Bart. in l. Si duo,
ff. Vti poſſid. & ſubdit Præpoſit. hic num.4. verſ. Et
ideò infert. [Quod ſi hoc habet locum in matri-
monio, in quo agitur de maiori periculo, quantò
magis in temporalibus?] Et hanc partem videtur
ſequi Hoſtien. in Summa hoc tit. §. Verum Clan-
deſtina.

12 Sed certè opinio Abbatis non tranſit ſine diffi-
cultate, quia tunc probatio plena confunditur, &
13 quaſſatur à pleniore, quando probationes ſunt in-
uicem oppoſitæ, & incompatibiles, adeo vt conci-
liari non poſſint, puta quia ſunt ſuper articulis di-
recte contrarijs, de iiſdem perſonis, & actibus, &
de eod. inſtanti temporis, iuxta text. in Clem. 2.
iuncta gloſ. in ver. Directe contrarijs, de teſtib.
14 Hęc enim eſt natura contrariorum, vt mutuò ſe
expellant, cap. Maiores, §. Item quæritur, ſupra
de bapt. Clem. Gratiæ, de reſcript. l. Pomponius,
§. Sed & is, ff. de procurat. l. Sed ſi pupillo, §. Si In-
ſtitoria, & ibi gloſ. in eodem verb. ff. de Inſtitor.
actione, & vincat quod eſt potentius, l. Generali-
ter, ff. de fideiuſſor. l. Si duo, ff. de ſolut. cap. Si vir,
27. diſtinct. & cap. Ieiunium, 86. diſt. cum ſimil.
15 Vnde ex probationibus contrarijs fortior præua-
lere debet, quia minor pro nõ facta habetur. Natta
conſ. 373. Quoniam contra, in fin. Grat. conſ. 6.
16 num.23. lib.2. Et ſic probatio per duos teſtes de
viſu pręfertur contrarię probationi per vnum te-
ſtem de viſu cum ſama, vt per Socin. conſ. 270.
17 Conſideratis, num. 3. lib. 2. At ſecus eſt ſi proba-
tiones non ſint ita contrarię, quin poſſint diſtin-
ctione conciliari; quia tunc non refert vtra ſit po-
tentior, nec attenditur maior, vel minor numerus
teſtium, quia ſe inuicem non collidunt, vt declarat
Bald. conſ. 380. Tres ſunt caſus, num. 2. & 3. lib. 5.
Hoc autem caſu probatio matrimonij clandeſtini
per vnum teſtem cum fama, & probatio matrimo-
nij poſtea publicè contracti, non ſunt oppoſitæ, cũ
percutiant diuerſa tempora, ſecundum gloſ. præ-
18 alleg. in d. Clem. 2. Ergo ſe inuicem non eneruãt,
ſed vtraque retinet ſuam vim, niſi probatio primi
matrimonij eſſet ſolum præſumptiua, & probatio
ſecundi eſſet vera, quia tunc non ſtaretur primę in
pręiudicium ſecundę, vt notat gloſ. 2. in §. His ita
reſpondetur, 30. q. 5. & Gemin. conſ. 27. Super du-
per dubijs, n.3. Socin. loc. citato, ad tex. in d. c. Su-
per eo, infr. de eo qui cognouit conſang. vxor. ſuæ:
& propterea hic non ſtatur confeſſioni coniugum
ſuper matrimonio clandeſtino in præiudicium
matrimonij publicè contracti, vt dixi ſupra nu. 7.
19 Circa hoc tamen latius non inſiſto, quia cum ho-
die matrimonium clandeſtinum ſit irritum, vt di-
cam infra in vlt. notab. etiamſi pleniſſimè proba-
retur, nunquam præiudicaret matrimonio in fa-
cie Eccleſiæ contracto.
20 Quartò nota ibi, *Tãquam à principio*, declara-
tionem retrotrahi ad principium actus declarati,
vt hic patet; & eſt ſimile in cap. Fraternitatis, in-
fra, de frigid. & malefic. cum alijs hic allegatis in
gloſ. vlt. Ea enim eſt natura declarationis, vt ali-
quid noui non inducat, ſed quod priùs latebat,
manifeſtet, vt l. Hæredes palam, § Sed etſi notam,
ff. de teſtam. & tradit Gemin. conſ. 72. Quia arti-
culus, n. 1. & Philip. Prob. plura cumulans in addit.
ad Monach. in c. 1. n. 1. de priuileg. lib. 6. & ſcripſi
latiſſimè in cap. Quoniam, à n. 15. ſupra, de Conſti-
tut. ideoque impoſſibile eſt declarationem non
trahi ad præterita, vt in Auth. de fil. ante dotal.
inſtrum. nat. §. 1. l. Aſſe toto, ff. de hæred. inſtit. &
tradit Dec. in d. cap. Quoniam, num. 44. & ibi dixi
num. 45. & 53.

21 Vltimò nota ibi, *Recipienda, & comprobanda*:
matrimonia clandeſtina hoc iure inſpecto eſſe va-
lida non tantum quoad Deum, qui nec fallit, nec
fallitur, cap. A nobis il ſecondo, infra, de ſentent.
excom. ſed etiam quoad Eccleſiam, ſi de illis con-
ſtet, vel per confeſſionem vtriuſque coniugis, vel
per alias legitimas probationes, vt patet in text.
& in §. Sed obijcitur, & §. His ita reſpondetur, 30.
q. 5. & hic tenet gloſ. vltima, Innoc. & Abb. An-
tiq. in princip. Hoſtien. in fin. Butr. in primo notab.
& num. 5. Cardin. in princip. & num. 1. & commu-
niter omnes.

22 Hoc tamen vt prædixi vendicat ſibi locum hoc
iure inſpecto: ſed hodie qui aliter, quàm pręſente
Parocho, vel alio Sacerdote de ipſius Parochi, ſeu
Ordinarij licentia, & duobus, vel tribus teſtibus
matrimonium attentabunt, eos Sancta Tridenti-
na Synodus ad ſic contrahendum omnino inhabi-
les reddit, & huiuſmodi contractus nullos, & irri-
tos eſſe decernit, vt diſertis verbis ſtatuitur in de-
creto de reformatione matrimonij ſeſſ. 24. cap. 1.
23 Porrò matrimonium non conſummatum ſorti-
tur naturam ex Conſtitutione Eccleſiæ, vt decla-
rant Doctores in cap. Ex publico, de conuerſ. con-
iug. in cap. Gaudemus, & in cap. Quantò, de di-
uortijs: quod conſtat ex quamplurimis impedi-
mentis dirimentibus, quæ per Conſtitutiones Sũ-
morum Pontificum inducta ſunt, vt patet ſupra in
tit. de ſponſal. & infra in tit. de conſang. & affinit.
de eo qui dux. in matr. quàm poll. per adulter. qui
Cler. vel vouen. de cognat. ſpirit. & alibi ſparſim,
Io. Andr. poſt Hoſt. in cap. Is qui fidem, nu. 4. verſ.
Vnde dicebat, de ſponſal. vbi tenet Papam per ſuã
Conſtitutionem poſſe inhabilitare ad matrimo-
nium contrahendum, eique obediendum eſſe in
vtroque foro, quia circa matrimonium non con-
ſummatum ſine Dei offenſione ſtatuere poteſt
24 quod placet. Nam etſi lex poſitiua Eccleſiæ non
poſſit inducere matrimonium ſine conſenſu; po-
teſt tamen circa matrimonium inducere nouum
impedimentum, & antiquum canonicum tollere,
cap. Non debet, de conſang. & affinit. & cap. Prox.
infra eod. & præſuppoſito impedimento, conſen-
ſus contrahentium erit impeditus: Doctores in
cap. vlt. infra de ſponſ. duor. quinimo hæc concluſio
hodie declaratur eſſe de fide Cathol. ab eod. Con-
cilio Tridentino ſeſſ. 24. de ſacram. matr. can. 4. Si
quis dixerit Eccleſiã non potuiſſe conſtituere im-
pedimenta matrimonium dirimentia, vel in ijs
conſtituendis erraſſe, anathema ſit. Nec deſunt
rationes irrefragabiles per ſacros DD Theologos
25 in 4. ſent. de ſacr. matr. nam matrimonium ratio-
ne qua eſt ſacramentum, pertinet ad Eccleſiam,
ſicut

Digitized by Google

ſiene habetur in ead. ſeſſ.24 de Doctrina Sacr.ma-
trim.& docet D.Thom.lib.4.contra Gentiles, cap.
78. & ideo Eccleſia diſponit, ſicut in cæteris ſa-
cramentis de temporibus, & ritibus eorum; & ſi-
cut poteſt à ſacramento Ordinis arcere bigamos,
homicidas, & ſimiles; ſic etiam à ſacramento Ma-
trimonij quos non iudicat eſſe coniungendos.
Deinde in hoc ſacramento Eccleſia poteſt facere,
& declarare actum nullum, licet in quibuſdam
alijs ſacramentis id effici non poſſit, in quibus im-
primitur character, cùm à voluntate humana non
dependeant, ſed ſecum afferant effectum; & legi-
tima intentione conſecrentur, & ſuſcipiantur, vt
notatur in cap. vlt. infra, de ſchiſmat. quia Sacra-
mentum matrimonij ex voluntate humana effi-
citur. Et quemadmodum per excommunicatio-
nem poteſt effici, vt ſacramentum pœnitentiæ ſit
nullum, & votum ſolemne ſimiliter ſit nullum, ſi
legitimis ſuis legibus non fuerit peractum; ſic po-
teſt effici per Eccleſiæ legem, vel Summi Pontificis
Conſtitutionem, vt conſenſus ille, quo ſacramen-
tum matrimonij perficitur, reddatur nullus, & nõ
aptus ad contrahendum, & ſic talis contractus
conſequens ſit etiam nullus, ſicut cæteri, c. Cum
lex, cum ibi notat. ſupra de fideiuſſor. qui cum per
merum ius naturæ firmi eſſent, humana lege in-
26 fringuntur. Et quamuis matrimonia clandeſtina
olim valida eſſent; nihilominus Sancta Dei Eccle-
ſia ſemper illa deteſtata eſt, atque prohibuit ex
iuſtiſſimis cauſis, vt notatur in §. His ita reſpon-
detur, 30. q.5. & ibi per gloſ. in Summa. Verùm
cum prohibitiones illæ propter hominum inobe-
dientiam iam non prodeſſent, & grauia peccata
committerentur, quæ ex ijſdem clandeſtinis con-
iugijs ortum habent; præſertim verò eorum, qui
in ſtatu damnationis permanent, dum priore vxo-
re, cum qua clam contraxerant, relicta, cum alia
palam contrahunt, & cum ea in perpetuo adulte-
rio viuunt; iure optimo S.Synodus certam formã
matrimonijs contrahendis præſcripſit cum decre-
to irritante, vt in d.cap. 1.ſeſſ.24. de reformat.ma-
trim. Circa hoc decretum contingit dubitari de
pluribus.

27 Et primò QVAERITVR, An idem decretum
qua parte diſponit vt matrimonia celebrari poſ-
ſint coram Sacerdote de Ordinarij, vel Parochi li-
centia, exigat licentiam ſpecialem: an verò ſuffi-
ciat generalis omnia ſacramenta adminiſtrandi.

28 Videtur poſſe diſtingui an Sacerdos celebratio-
ni matrimonij interueniat tamquam Vicarius
temporaneus Parochi, an aliter de eius licentia, vt
primo caſu validè præſtet matrimonijs celebran-
dis ſuam præſentiam: quod in terminis Clem. 1. de
priuil. tenet ibi gloſ. communiter approbata in
ver. Presbyteri: eſt enim Ordinarium ex notatis
per Bart. in l. Nec quidquam, §. Vbi decretum, il
primo, n.5. verſ. Vnde obſtat; ff. de offic. Proconſ. &
Legat. & per Alex. in l. More, in fin. ff. de iuriſdict.
omn. iudic. Et quamuis ſit conſtitutus in locum ip-
ſius conſtituentis, dicitur tamen de iure canoni-
co habere ordinariam iuriſdictionem, vt idem
Alex tradit in rubr. de offic. eiuſ. n.17. qui etſi lo-
quatur de Vicario Epiſcopi, per cap. Romana, de
appellat. lib.6. & cap. 2. de offic. Vicar. eod. lib. ta-
men idem intelligi poteſt reſpectiuè de Vicario
Parochi eo caſu, in quo poteſt Vicarium conſti-
tuere, vt per Rebuff. in prax. benef. tit. Diſpenſat. de
non reſiden. n.14. Quare tunc intereſt celebratio-
ni matrimonij ex officio, nec quærendum eſt de
29 licentia ſpeciali: nam qui committit vices ſuas,
totum cenſetur commiſiſſe, ſecundum Hoſtien. in
ſumma, de offic. deleg in §. Quæ delegari poſſint, n.
7. ſi verò interueniat tamquam alienus Sacerdos
ex licentia tamen proprij Parochi iuxta decretum
Concilij, d. cap. 1. ſeſſ.24. de reform. matrim. dubi-
tatur an ſufficiat generalis licentia: & videtur non
ſufficere, per ea, quæ ex Decio conſ.36. Tiraquell.
de leg. connub. gloſ.7. n.8. & alijs. Poſtremò conge-
rit Menoch. conſ. 188. vol.2. addendo textum in
Clem. 1. de priuileg. & arg. ca. fin. de procurat. lib.6.
& doctrinam Cardin. in d. Clem. 1.

Contrarium defendi poteſt, quia aliàs captato-
ria eſſet talis licentia; nam ſi Sacerdos tamquam
miniſter poteſt alia ſacramẽta, & quidem dignio-
ra miniſtrare vigore generalis licentiæ exercendi
ea, quæ ad Curati officium pertinent, cur non &
matrimonium, cui ſolam exhibet præſentiam?
Ita arguit, & concludit Nauarr. conſ. 13. An Sa-
cerdos, de clandeſt. deſponſ. Quod ſi ſecundum
Cardin. neceſſaria eſſet ſpecificatio, vt poſſet ſe
quis immiſcere in materia Matrimonij, Euchari-
ſtiæ, & extremæ Vnctionis, nimis reſtringeretur li-
centia: vnde potius dicendum eſt generalem li-
centiam idem operari quoad comprehenſa ſub
genere, quod ſpecialis quoad ſpecies, l. Si Cho-
rus, de legat.3. Tiraquell. vbi ſupra n.89.

30 Non obſtant adducta à Menochio, quod ver.
Licentia, de qua Concilium loquitur in d. cap. 1.
denotet conſenſum expreſſum: quia ver. Expreſſũ
multipliciter ſumitur, vt per Tiraquell. vbi ſupra;
ſæpiſſimè verò expreſſum dicitur quod verbis ge-
neralibus exprimitur, Bart. & Doctores in l. 1. ff.
de vulgar. & pupillar. Tiraquell. loco citato, nu.87.
nec oſtenditur ver. Licentia, exigere expreſſum, &
31 ſpecialem conſenſum. Et aduertendum eſt in ca-
ſu Menoch. ſuper quo conſulta S. Congregatio re-
ſpondit expreſſam licentiam requiri, expreſſum
ſumi ad differentiam, & excluſionem tacitę licen-
tiæ, quæ prætendebatur ex eo, quod Canonicus,
qui matrimonium celebrauerat, dicebatur ſcien-
te, & patiente Patriarcha ſolitus ſacramenta ad-
miniſtrare. Similiter non obſtat Clem. 1. de pri-
uileg. quia præterquam quod caſus eſt diuerſus,
poteſt retorqueri; ibi enim, quia Summus Pon-
tifex expreſſam, & ſpecialem licentiam ad ſolem-
nizanda matrimonia requiſiuit, id expreſſit; quod
in Concilio non legitur factum; caſus cap. fin. de
Procurator. lib.6. non afficit, quia Sacerdos non
contrahit.

32 Demum ita S.Congregationem cenſuiſſe refe-
runt Domini de Rota deciſ.750. n. 1. par. 1. diuer-
ſorum.

Reſolutiones Sacræ Congregationis ſunt in-
fraſcriptæ.

Cùm Parochus ægritudine detentus con-
ceſſiſſet Præpoſito licentiam exercendi concer-
nentia curæ officium, dubitatum fuit, an in ea
parochia validè cõtractum fuerit matrimonium,
cui Præpoſitus prædictus loco Parochi interfuit?
Sacra Congregatio die 22. Iunij 1581. cenſ. eſſe
validè contractum præſuppoſita licentia, ſeu com-
miſſione generali adminiſtrandi omnia ſacramen-
ta: & licèt aliàs declarauerit requiri licentiam
ſpecialem, & expreſſam: tamen id intellexit in
quodam Canonico, cui tacitè permiſſa erat ad-
miniſtratio ſacramentorum in Eccleſia Cathedra-
li,

Digitized by Google

ii, ſciente, & patiente Ordinario .

An vt Sacerdos, qui non ſit proprius contrahẽtium Parochus eos matrimonio coniungere poſſit, ſufficiat tacita licentia , quæ reſultat ex tolerãtia : S.Congregatio cenſuit non ſufficere , ſed requiri vel commiſſionem generalem adminiſtrandi omnia ſacramenta, vel ſi hæc non adſit, ſpecialem, & expreſſam licentiam .

Præpoſitus Eccleſiæ Armacanæ inter cætera dubitauit an cum ipſe conſtituiſſet Vicarium in dicta Eccleſia, poſteaque illi dediſſet coadiutorem , de cuius licentia quidam Sacerdos matrimonio contrahentes coniunxit, an matrimonium hoc modo celebratum ſit validum . S. Congregatio aliàs dixerat non ſufficere ad validitatem matrimonij licentiam tacitam , quæ reſultat ex tolerantia, ſed requiri vel licentiam generalem adminiſtrandi omnia ſacramenta , vel ſi hæc non adſit, expreſſam , & ſpecialem . Item Rota dixerat in vna Barchinonen. Vicarios temporales ad nutum amouibiles Parochialis Eccleſiæ poſſe matrimonijs tamquã Parochos intereſſe . Ideoque in caſu præſenti S.Congregatio ſenſit poſſe & matrimonio intereſſe,& alij dare licentiam, vt interſerit, huiuſmodique matrimonia eſſe valida .

An licentia contrahentibus nominatim deſignatis à Parocho conceſſa in ſcriptis, vt matrimonio inter ſe celebrando quemuis Sacerdotem eorum arbitrio adhibere poſſint, cenſeatur ſufficiens ad validitatem matrimonij, cui alius Sacerdos vigore eiuſdem licentiæ interfuit. Die 15.Iun.1586. S. Congregatio cenſuit ſufficere , mota præcipuè doctrina Cardin.Zabarell.poſt Zenzel.Paul.& Stephan.in Clem.1.de priuil.n.12.

33 QVAERO ſecundò , Quid iuris de infraſcripta facti ſpecie . Antonius Incola Villæ Pontis Caſalis Paduanę diœceſis contraxit matrimonium per verba de præſenti cum Catherina , quæ tempore contracti matrimonij erat in Villa d. Antonij , licet domus ſuæ habitationis eſſet in alia parochia. Et cum in huiuſmodi matrimonio adhibitus fuiſſet Parochus viri, non mulieris , dubitatum fuit an eſſet ſatisfactum Tridentino Concilio , quod cap.1.ſeſſ.24.de refor.matrim. diſponit matrimonio proprium contrahentium Parochum adeſſe debere . Propoſito hoc dubio in Congregatione generali, cui interfuerunt S.R.E. Cardinales Moronus,Perufinus, S.Praxedis, Geſualdus, SS.Quatuor, Alciatus, Senonen. Montaltus, Albanus,Riſarius, Caraſa ; quinque , nempe Per. Geſ. Alc. Montalt. Caraſ. arbitrati ſunt nullum eſſe matrimonium non cõtractum coram proprio Parocho mulieris: alij ſex tenuere pro validitate matrimonij, nempe ſufficere Parochum viri etiam in parochia mulieris , quia matrimonia voluntariæ iuriſdictionis ſunt : & quia Concilium nihil de loco expreſſit, & quia videtur Concilium voluiſſe præſentiam Parochi, & teſtium ad tollendam ſolam clandeſtinitatem; ad quod ſufficit vnus Parochus ſiue viri, ſiue mulieris .

Sanctiſſimus audita relatione opinionum Congregationis approbauit ſententiam ſex Cardinalium pro validitate matrimonij , & quod in futurum ita reſpondeatur, nulla habita ratione alterius deciſionis editæ die 15. Decembris 1574. qua dictum fuit ſufficere præſentiam ſolius Parochi mulieris , ſi in eius parochia matrimonium contrahatur . Item ſufficere præſentiam Parochi viri, ſi contrahatur in parochia viri : ideoque ſi vir vnius parochiæ acceſſerit ad mulierem alterius parochiæ, & ſecum duxerit ſuum proprium Parochum, & coram eo ſolo matrimonium contraxerit ſine licentia , ſeu præſentia Parochi mulieris, vel Ordinarij, matrimonium eſſe nullum.

34 QVAERITVR tertiò . Poſita deciſione Sacræ Congregationis Concilij qua declaratum fuit validum eſſe matrimonium contractum in parochia mulieris coram parocho viri, & è conuerſo: an etiam validum cenſeri debeat matrimonium celebratum in parochia mulieris coram ſacerdote non parocho , ſed habente licentiam à parocho viri, præſertim cum parochia viri non ſit in eadem diœceſi conſtituta , in qua parochia mulieris exiſtit .

Videtur reſpondendum eſſe validum: nam Cõcilium Tridentinum in cap.1.ſeſſ.24. de refor. matrim. ea tantum matrimonia annullat , quæ celebrata ſunt aliter, quàm præſente parocho, vel alio ſacerdote de ipſius licentia, ac duobus teſtibus : ſed hoc matrimonium habuit præſentiam ſacerdotis de licentia parochi , quamuis in alia parochia fuerit celebratum . Ergo ſatisfactum eſt formæ Concilij nihil aliud, quàm alternatiuè talem præſentiã requirentis, vt in hac ſpecie arguit Rota deciſ.750.n.1.par.2.diuerſ.

35 Præterea Concilium nihil de loco expreſſit: ergo vbicumque celebretur matrimonium præſente parocho, vel alio ſacerdote de parochi licentia validum exiſtit : quo argumento vſus eſt Hoſt. in ſumma,tit.de pœnit.& remiſ.§. Cui confitendum, verſ.Et numquid extra Territorium, vbi dixit valere confeſſiones, & abſolutiones parochi ſuorum parochianorum confeſſionem extra parochiam audientis, eoſque abſoluentis ; quia Conciliũ Lateranen.in cap. Omnis vtriuſque, de pœnit. & remiſ.nihil de loco expreſſit; quæ opinio eſt communiter recepta , vt per Rip.in tract. de peſte c.8. n.50.

36 Accedit quod S.Congregatio declarauit iam parochum alterius ex contrahentibus poſſe interuenire celebrationi matrimonij in aliena parochia : ergo idem potuit ſacerdos , qui ab eo licentiam ad id obtinuerit, cùm per Concilium quoad præſentiam in matrimonijs præſtandam æquiparentur parochus, & alius ſacerdos habens licentiam à parocho .

Item cum iuriſdictio voluntaria poſſit exerceri extra territorium, l.2.ff.de offic.proc. DD. in cap. Nouit, de offic. Legat. à fortiori hoc miniſterium pœnitentiæ præſtari poterit extra parochiam, nedum à parocho, ſed etiam ab alio ſacerdote de parochi licentia .

Neque obſtat ſi dicas hanc rationem poſſe retorqueri, quia verum eſt voluntariam iuriſdictionem, quæ competit iure proprio , vel quæ delegata fuit à Principe, exerceri poſſe extra territoriũ : ſed ſecus eſſe quoad iuriſdictionem conceſſam ab inferiore à Principe, quæ non poteſt exerceri extra territorium concedentis, vt ex Bart.& alijs dicam infra n.46. vnde cum in dubio propoſito ſacerdos interueniat ex licentia parochi , & ſic authoritate inferioris à principe, non videtur poſſe hoc miniſterio fungi extra parochiam concedentis licentiã. Hoc inquam non obſtat : nam præterquam quod verè in dubio propoſito non agitur de iuriſdictione exercenda , ſed de exhibenda nuda præſentia,

vt

Digitized by Google

37 vt dicam in ſeq. quæſt. num. 39. Pro ſolutione eſt
etiam conſiderandum eſſe inter ſe valde diuerſa,
delegari à Parocho ad præſentiā matrimonio præ-
ſtandam, vel eidem intereſſe de Parochi licentia;
nam in primo caſu actus geſtus à Delegato fit no-
mine delegantis, & eius authoritate, cap. Sanè, de
off. delegat. cum ſimil. In ſecundo verò actus, ad
quem licentia requiritur, non fit vice, & nomine
concedentis licentiam, ſed iure proprio, vt patet
in Epiſcopo, qui licet extra diœceſim ſuum ſubdi-
tum ordinare non poſſit, cap. Tuarum, de vſu pal-
lij; tamen cum obtenta licentia ordinat in aliena
diœceſi, ordinat iure proprio, & non iure alieno,
ſeu concedentis licentiam, nempe iure poteſtatis
ſibi vt Epiſcopo competentis, vt in cap. Cum nul-
lus, de tempor. ordinat. lib. 6. & aliàs in hac ma-
teria animaduertit S. Congregatio. At S. Syno-
dus non iuſſit, vt alius Sacerdos adhibendus ad
matrimonij celebrationem delegaretur à Paro-
cho; ſed tantum vt ab ipſo Parocho licentiam ha-
beret, quaſi voluerit, vt quilibet Sacerdos coniu-
gea in matrimonio coniungere poſſit iure proprio,
dum tamen licentiam habeat à Parocho, in cuius
ſubditos hoc miniſteriū Concilij authoritate præ-
ſtitutus eſt; & ita videtur à Concilio tributa Sacer-
dotibus facultas huius miniſterij præſtandi, eiſque
competere authoritate legis, licet propter præiu-
dicium Parochi, ſine eius licentia in eius ſubditos
noluerint exerceri. Vnde Parochus dans licen-
tiam videtur potius præbere materiā, quàm facul-
tatem exhibendæ præſentiæ in celebratione ma-
trimonij, vt in alio propoſito conſiderat Ripa in
d. cap. 8. num. 52. & per conſequens ceſſat obie-
ctum de iuriſdictione habita ab inferiore à Prin-
cipe extra territorium non exercenda, cum hæc
facultas exhibendæ præſentiæ ſit conceſſa à lege,
licet exerceri abſque licentia Parochi minimè
queat.

38 Quod confirmatur, quia cum lex S. Concilij no-
minatim Sacerdotes ad id muneris deputet, & ſi
requirat licentiam Parochi, deputatio Sacerdotis,
quā Parochus facit, videtur potius tribuenda legi
cōcedenti facultatem deputandi, quàm Parocho,
qui deputat legis authoritate, argum. notab. per
Bart. & DD. in l. Vnum ex familia, §. Si de Falci-
dis, de leg. 2. Quod vendicat ſibi locum etiam in
Vicario Epiſcopi, qui licet ab Epiſcopo deputetur,
authoritatem à lege dicetur habere, non ab Epi-
ſcopo, Corn. conſ. 48. num. 2. & 3. vol. 1. Ideoque
tamquam legis authoritate deputatus, & à lege
poteſtatem habens, licet Epiſcopus illum deputās
ſit inferior à Principe, tamen extra diœceſim po-
teſt beneficia conferre, Rot. in Antiq. deciſ. vlt. de
offic. Vicar.

39 QVAERITVR quartò, An matrimonium cō-
tractum coram Sacerdote de licentia Parochi cō-
trahentium extra illius parochiam, ſit validum,
nec ne.

Primò pro ſolutione dubij ſupponendum eſt, Pa-
rochum, vel alium Sacerdotem, qui de eius licen-
tia celebrationi matrimonij intereſt, nullam iu-
riſdictionem exercere, ſed tantum exhibere præ-
ſentiam, vt per Nauar. in tit. de ſponſal. conſ. 52.
prope finem, ſecundum antiquam impreſſionem,
& ſecundum nouam, conſ. 4. in tit. de clandeſtin.
deſponſation. Nam etſi Concilium Tridentinum
in d. cap. 1. ſeſſ. 24. de reformat. matr. ad tollen-
dam clandeſtinam voluerit præter duos teſtes ad-
hiberi in celebratione matrimonij Parochum, vel
alium Sacerdotem de eius licentia tamquam per-
ſonas authorizabiles; nihil tamen plus iuris in illo
actu habet, quàm cæteri duo teſtes, qui vnà cum
40 eis ex Concilio debent interuenire; quod patet ex
illa deciſione S. Congregationis qua declaratum
fuit valere matrimonium contractum coram Pa-
rocho vtcumque contradicente. Itaque tam Pa-
rochus, quàm Sacerdos ſunt nudi teſtes huic actui
41 ex forma Concilij adhibendi. Nuſquam verò
cautum reperitur, vt facultas exhibendi præſentiā
teſtimonij cauſa, territorio, diœceſi, vel aliquo lo-
co circumſcribatur, licet ſecus ſit in iuriſdictione,
quæ territorio cohæret, l. fin. ff. de iuriſdict. omn.
iudic. cum ſimil.

42 Secundò, ſupponendum eſt Sacerdotem à Pa-
rocho deputatum habere facultatem ſponſos con-
iungendi; tum quia Concilium tribuit auctoritatē
deputandi; electio autem non adſcribitur eligenti,
ſed potius tribuenti facultatem, Bart. & alij in l.
Vnum ex familia, §. Sed ſi Falcidia, de legat. 2. Tū
quia ipſummet Concilium Sacerdotes ad id mu-
neris deputat, ibi, Vel alio Sacerdote; de eis enim
Concilium ſpecialiter confidit, & eorum præſen-
tiam authorizabilem putauit, cū ſint publicæ per-
ſonæ, l. 1. §. Publicum, ff. de iuſt. & iur. Bald. conſ.
285. vol. 3. verſ. Opinio verò. Et quamuis poſtea
idem Concilium ſubiecerit, de Parochi, vel Ordi-
narij licentia; non propterea ſequitur quin Sacer-
dos ſit deputatus à Concilio, & proprio iure ma-
43 trimonij celebrationi intereſſe valeat. Nam li-
centia ſupponit poteſtatem in eo, cui conceditur,
licet abſque illa ad actum legitimè procedere non
poſſit, vt conſtat exemplo Epiſcopi, qui etſi extra
diœceſim ſuum ſubditum ordinare non poſſit abſ-
que Diœceſani licentia; ſi tamen eam obtinuerit,
ordinat iure proprio, & non iure concedentis li-
centiam, vt dixi ſupra n. 37. Et ideò Concilium
nō dixit coram alio Sacerdote per Parochum de-
legando, quo caſu vice delegati fungeretur, c. Sa-
nè, de offic. delegat. Decius in rubric. eodem tit.
num. 14. Sed dixit coram alio Sacerdote de Paro-
chi licentia, vt oſtenderet à Concilio quidem Sa-
cerdotem deputari, eique hanc facultatem legis
vigore competere, ſed licentiam à Parocho eſſe
44 obtinendam. Et quamuis hæc licentia ſit meræ
facultatis, & à voluntate Parochi dependeat; ta-
men Sacerdos licentiam obtinens dicitur habere
45 authoritatem à Concilio, & non à Parocho, ſicut
dicimus de Vicario Epiſcopi, qui etſi ab Epiſcopo
deputetur, dicitur tamen Ordinarius, quia à lege
authoritatem habet, non ab Epiſcopo. Corneus
in præalleg. conſ. 48. n. 2. & 3. vol. 1. Ideo vtcum-
que electus ab inferiore à Principe, nempe ab Epi-
ſcopo: tamen extra diœceſim poteſt conferre be-
neficia, Rot. in Antiq. d. deciſ. vlt. de off. Vicar.
Ex prædictis ſequitur reſponſio ad dubium: nam
cum Sacerdos licentiam habens à Parocho tam-
quam teſtis authorizabilis matrimonio interue-
niat, in quacumque parochia interuenire poteſt,
cum facultas exhibendi præſentiam non termine-
tur territorio.

46 Nec obſtat, quod iuriſdictio non poteſt exerceri
extra territorium, quamuis ſit voluntaria, quando
eſt conceſſa ab inferiore à Principe, Bart. & Bald.
in l. fin. vbi etiam Dec. num. 6. ff. de iuriſd. omn.
iudic. Primò quia non verſamur in iuriſdictione,
ſed in exhibitione nudæ præſentiæ. Secundò quia
hanc

Digitized by Google

hanc facultatem is Sacerdos habet à lege Cõcilij, & non à Parocho, vt eſt dictum; Ideoque à Parocho potius videtur præberi materia, ſcilicet Parochiani, quorum matrimonio intereſſe poſſit, quam
47 intereſſendi facultas. Et propterea idem Sacerdos vti faciens actum iure proprio, vbique poterit matrimonio intereſſe habita Parochi licentia, vt in ſimili de Vicario Parochi, vt poſſit audire confeſſiones Parochianorum extra parochiam, per prædictam rationem dixit Ripa in tract. de peſte, cap. 8. num. 53.

48 QVAERITVR quintò, An matrimonium cum ſola præſentia Parochi abſque conſenſu, aut alio eius miniſterio coram duobus, aut tribus teſtibus celebratum ex decreto Concilij ſeſſ. 24. cap. 1. de reformat. matrim. irritum ſit, nec ne.

49 Pro ſolutione quæſtionis videtur examinãdum qua ratione Parochi præſentia in contractu matrimonij requiratur, An tamquam Sacramenti miniſtri, vel authoritatem præſtantis, vel potius vt teſtis.

50 Et cum matrimonium in l. Euangelica ſit Sacramentum, ad cuius eſſentiam requiritur materia, forma, & miniſter cum intentione faciendi quod intendit Eccleſia, vt in Concilio Florentino in Decreto Eugenij IV. pro inſtructione Armenorum: quod habetur in fine d. Concilij tom. 4. Conciliorum par. 1. pag. 612. col. 2. Et matrimonij miniſter nullus alius videatur legitimè aſſignari poſſe, niſi Sacerdos: videtur ſequi, vt eiuſdem præſentia tamquam miniſtri requiratur, adeo vt ſine eius conſenſu factum, non ſit Sacramentum. Quod Canus de locis Theolog. lib 8. cap. 5. latè defendere contendit. Et huic opinioni fauent verba Concilij in d. c. 1. ibi. Et ego vos in matrimonium coniungo: per quæ videtur ſignificari, Sacerdo-
51 tem ipſum hoc Sacramentum miniſtrare Sed contrarium eſt verius: nam certum eſt ante Conciliũ Tridentinum matrimonium clandeſtinum fuiſſe ratum, ac verum matrimonium, & conſequenter fuiſſe Sacramentum, Doctores in cap. Ex publico, de conuerſ. coniugat. cap. Gaudemus, & c. Quanto, de diuert. adeò vt contrarium aſſerere ſit periculoſum in fide, cap. Ad abolendam, de hæret. & habetur in d. cap. 1. in princ. ſeſſ. 24. de refor. matrim. Nam cum Eccleſia Catholica ſemper docuerit matrimonium eſſe Sacramentum, ſitque diffinitum matrimonium clandeſtinum fuiſſe verum matrimonium; ſequitur vt definitum itidem ſit, matrimonium clandeſtinum eſſe Sacramentum. Vnde contrarium aſſerens non videtur audiendus, vt latè deducit, & probat Sotus in 4. diſt. 26. qu. 11. art. 3. opinionem Cani reprobans.

52 Et quamuis aliqui dicant matrimonium non habere certum miniſtrum, vt Petrus de Soto de inſtit. Sacerd. de indiſſolubil. matrim. lect. 12. in princ. Attamen verius videtur contrahentes eſſe miniſtros huius Sacramenti, vt probat Scotus in 4. diſt. 28. Imo & Petrus de Soto vbi ſup. tacitè ſupponit ipſoſmet contrahentes eſſe miniſtros, dum inquit, neceſſarium non eſſe hoc Sacramentũ per per aliquem alium eis miniſtrari: & ſic ſupponit eos ſibiipſis illud miniſtrare: hoc etiam probat c. Si inter, de ſponſal. & clarius Concilium Florentinum in prælleg. decreto Eugenij IV. §. Septimum Sacramentum. Dum inquit cauſam efficientem matrimonij eſſe conſenſum ipſum, ſcilicet demonſtratum mutuò, & receptum. Si ergo efficit Sacramentũ, neceſſariò adeſt etiã miniſter, ſine quo non eſt Sacramentum, qui alius eſſe nõ poteſt, niſi ipſimet contrahentes, qui ad inuicem mutuos, expreſſoſque exhibent conſenſus ad matrimonium de præſenti contrahendum. Cui opinioni adhæret etiam Auctor Flor. Theolog quæſt. in quæſt. de eſſentialibus Sacramenti Matrimonij, art. 4. in 3. difficult. concluſ. vn. pag. 510. Aſſerens coniuges, non autem Sacerdotes dici eſſe Miniſtros, dum ſibi inuicem materiam, & formam miniſtrant, eamque latè tuetur Cardin. Bellar. lib. 1. de matrim. cap. 9. & duob. ſeqq. dicens oppoſitam opinionem eſſe temerariã: & Thomas Sanchez alios adducens in tract. de matrim. tom. 1. lib. 2. diſp 6. num. 2. Et ad verba Concilij in d. cap. 1. quæ ſuperius adducta ſunt pro contraria opinione, reſpõdetur cum Soto vbi ſupra art. 3. dicta verba proferri à Sacerdote non tamquam miniſtro Sacramentum miniſtrante, ſed declarante, ſeu firmante id, quod inter ipſas partes fit, ſeu factum eſt.

53 Cum igitur certũ ſit ante Concilium Parochum non fuiſſe neceſſariũ miniſtrum huius Sacramenti, ſequitur vt nec ſit poſt Concilium, quod dici non poteſt voluiſſe immutare ſubſtantialia ſacramenti, vt eſt miniſter, quorum immutatio, & præſcriptio ad Sacramentorum ſolum Inſtitutorem Chriſtum ſpectat, cap. Sunt quidam, 25. qu. 1. S. Thom. in 4. diſt. 3. q. 1. art. 2. q. 2. Soto in 4 diſt. 1. qu. 1. not. 7. & patet ex cap. 2. ſeſſ. 21. de commun ſub vtraq; ſpecie, vbi declarat S. Synodus hanc poteſtatẽ perpetuò in Eccleſia fuiſſe, vt in ſacramentorũ diſpenſatione ſalua illorum ſubſtantia ea ſtatueret, vel mutaretq; quæ ſuſcipientium vtilitati, ſeu ipſorum ſacramentorum venerationi magis expedire iudi-
54 caret. Atque ita eiuſdem Parochi præſentia non requiritur ad hunc effectum, vt ipſe miniſter legitimus ſacramentum miniſtret: non item videtur Parochus adhiberi vti auctoritatem præſtans, vel habilitans perſonas, vt probat contextus Concilij, dum contrahentes ſine Parochi præſentia ad ſic contrahendum inhabiles reddit; cum enim priuatio ſupponat habitum, c. Ad diſſoluendum, de deſponſ. impuber. ſequitur, vt prius eſſent habiles, nec egerent, vt à Parocho ad hoc habiles fierent per eiuſdem Parochi præſentiam.

Ex his videtur ſequi, vt Parochus adhibeatur tertio modo, nempe vt teſtis, & quidem authorizabilis, vt in ſimili habetur in cap. Cum eſſes, vbi Abb. & cæteri Doctores, de teſtam. Ratio autem quamobrem Concilium huiuſmodi teſtem authorizabilem voluerit omnino adhiberi, ſatis eſt patens, videlicet, vt matrimonio interſit idem, qui denunciationes matrimoniales præmittit, & per quem vti certum, & notum miniſtrum, & omnibus expoſitum, maximè innoteſcere poteſt contractus matrimonij, & in Summa ex eius præſentia tollatur clandeſtinitas, cui Concilium voluit obuiare; & hinc elicitur ſolutio propoſitæ quæſtionis: nam cum Concilium ſolùm requirat in matrimonio contrahendo Parochi præſentiam, idque præſtetur eo ipſo, quod celebratur eodem præſente, & intelligente, quamuis nec conſentiat, nec aliud faciat, l. Coram, vbi Alciat. de verb. ſignificat. Cardin. in Clem. 1. in princ. de appellat. Non eſt cur matrimonium ob diſſenſum Parochi ſit dicendum irritum, cum verbis, & menti Concilij ſit ſatisfactum: verbis quidem, quia coram eo præſente, & intelligente fuit contractũ. Menti

autem, quia Parochi ſola præſentia excludit clandeſtinitatem. Nec recedendum eſt Concilium, quod maximè ſtuduit libertati matrimoniorum ſeſſ. 24. de refor. matr. cap. 9 adeout nec voluerit contradictionem, ſeu diſſenſum patria obeſſe validitati matrimonij, d.c.1. voluiſſe illud ſubijcere conſenſui Parochi. Præterea Concilium ea tantum matrimonia irritat, quæ celebrantur aliter, quàm præſente Parocho, & teſtibus, non autem ea, quibus Parochus non conſentit, nec aliud adhibet miniſterium. Atq; ita propoſito ſupraſcripto dubio, videlicet an matrimonium cum ſola præſentia Parochi abſque alio eius conſenſu, aut miniſterio coram duobus, aut tribus teſtibus celebratum, irritum ſit ex decreto Concilij cap. 1. ſeſſ. 24. de reform. matr. S. Congregatio die 2. Martij 1580. reſpondit, illa verba cap. 1. verſ. Vbi Parochus viro, & muliere interrogatis: non pertinere ad ſubſtantiam matrimonij; ideoque matrimonium valere, etiamſi verba prolata ſint tantum à contrahentibus, & non à Parocho, dummodo adſit præſentia Parochi, quam abſque verbis ſufficere putauit.

Caue tamen quia requiritur vt Parochus ſit adhibitus: ideoq; cum dubitatum fuerit, an ſit matrimonium ſi duo contrahãt per verba de pręſenti proprio Parocho præſente, & alijs requiſitis non omiſſis, cui contractui Parochus formaliter adhibitus non fuit, dum forſan coniugij, vel confabulandi cauſa, vel aliud tractandi adeſſet, audiuit huiuſmodi contractum fieri, & poſtea alter contrahentium velit ab huiuſmodi contracte ratione huius defectus reſilire: S. Congregatio cenſuit poſſe, niſi alia interuenerint, quæ Parochum à contrahentibus adhibitum fuiſſe arguant.

55 QVAERITVR ſextò, An ſit nullum matrimonium, cui interuenit Sacerdos iuſſu Epiſcopi, ſi Epiſcopus deceptus eſt, ratus Sacerdotem illum eſſe Parochum contrahentium, cùm tamen non eſſet.

Cum Epiſcopus Ametinen. hoc dubium declarari petijſſet, S. Congregatio cenſuit matrimoniũ eſſe validum. Etſi enim deciſio Hoſtien. relata à Iaſ. in l. Si quis in fundi vocabulo, num. 7. de legat. 3. vrgeat contra validitatem matrimonij, pręſertim cum habeat ſectatores Sylueſt. Summ. Angel. Roſell. & nullus Canoniſta allegetur, qui Hoſtienſem reprehenderit: tamen quia S. Thom. Tabiena, Armilla contra tenent, dubitatum fuit de veritate opinionis Hoſtienſis. Sed etſi opinio Hoſtienſis vera eſſet, nihilominus illud conſideratum fuit, quidquid ſit in Baptiſmo, certè in terminis matrimonij illud clarum eſſe, quod Concilium ad validitatem matrimonij voluit ſufficere, vt fieret coram Sacerdote de licentia Epiſcopi, etiamſi talis Sacerdos aliàs non eſſet proprius Parochus; nec requiſiuit Concilium qua intentione, quove modo Epiſcopus daret talem licentiam, ſed ſatis habuit, vt licentiam daret Sacerdoti non Parocho. In hoc caſu Epiſcopus dedit licentiam tali Sacerdoti non Parocho: Ergo matrimonium eſt validum, pro quo etiam in dubio pronunciandum eſt.

De Clandeſtina deſponſ.

Cap. Cum inhibitio.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonia cum ſunt contrahenda, debent per Presbyteros in Eccleſia edicta proponi aſſignato termino ad apponenda impedimenta.*

2 *Nec de iure poſſunt Epiſcopi ſuper hoc diſpenſare.*

3 *Denunciationes matrimoniales qualiter ex Concilio Tridentino ſint præmittendæ, aut remittendæ, ibidem.*

4 *Scholaſticus vniuerſitatis Salamantinæ an poſſit remittere denunciationes matrimoniorum, quæ à perſonis ſuæ iuriſdictioni ſubiectis contrahuntur, & n. ſeqq. vſq. in fin.*

5 *Scholaſticus, ſeu Rector vniuerſitatis habet iuriſdictionem ordinariam ex priuilegio in corpore iuris clauſo.*

6 *Ordinarius, de quo loquitur Concilium Tridentinum in denunciationibus remittẽdis intelligitur Epiſcopus Diœceſanus, & non alij, qui ſunt Ordinarij de iure ſpeciali, & n. 9.*

7 *Rector Scholarium ſatis eſt, vt ſit annorum viginti.*

8 *Rector vniuerſitatis habet iuriſdictionem in ſcholares cumulatiuè cum Epiſcopo.*

9 *Farfenſis Abbatia Commendatarius quamuis habeat iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem, tamen non poteſt denunciationes remittere.*

1 CVM INHIBITIO. Cum matrimonia ſunt contrahenda, debent per Presbyteros in Eccleſia edicta proponi aſſignato termino, infra quem qui voluerit impedire, impedimentum apponat, & ſi probabilis coniectura fuerit de impedimento, interdicatur matrimonium, donec de hoc cognoſcatur. Hoc

2 dicit vſque ad §. *Si quis*. Et cum hoc ſtatutum ſit Concilij generalis, nequeũt Epiſcopi ſuper hoc diſpenſare, vt tenent Petr. de Palude in 4. ſenten. diſt. 28. q. 2. art. 3. num. 21. & S. Antonin. 3 par. tit. 1. cap. 16. in fin. verſ. Sextò, etiam ex magna cauſa, ſecundum ea, quæ ſcripſi in cap. Nimis, ſupra de fil. Presbyter. in quæſt. An Epiſcopi ex magna cauſa diſpenſare poſſint contra ſtatutũ generalis Con-

3 cilij à num. 11. vſque ad num. 44. Quicquid contra ſcripſerit Thom. Sanchez de matrim. lib. 3. diſp. 7. num. 1. Sed hodie aliter dicendum eſt, quia Concilium Tridentinum in decreto cap. 1. ſeſſ. 24. de reformat. matrim. inhærendo huic Conſtitutioni ſtatuit primò, vt in poſterum antequam matrimonium contrahatur, ter à proprio contrahentium Parocho tribus continuis diebus feſtiuis in Eccleſia inter Miſſarum ſolemnia publicè denuntietur inter quos matrimonium ſit contrahendum; quibus denuntiationibus factis, ſi nullum legitimum opponatur impedimẽtum, ad celebrationem matrimonij in facie Eccleſiæ procedatur. Deinde hanc Conſtitutionem temperandam adijcit, quod ſi aliquando probabilis fuerit ſuſpicio matrimonium malitioſè impediri poſſe ſi tot præceſſerint denunciationes, tunc vel vna tantum denunciatio fiat, vel ſaltem Parocho, & duobus, vel tribus teſtibus præſentibus matrimonium celebretur, & poſtea ante eius conſummationem denũciationes

in

in Eccleſia fiant, vt ſi aliqua ſubſunt impedimenta, facilius detegantur, niſi Ordinarius ipſe expedire iudicauerit, vt prædictæ denunciationes remittantur, quod illius prudentiæ, & iudicio Sãcta Synodus relinquit. Hactenus verba Decreti. & de his denunciationibus, & illarum remiſſione, vide quod dixi in cap. Accedentibus, n. 26. infra de exceſſ. Prælat. & in cap. Qui presbyterum, n. 94. de pœnit. & remiſſ.

4 Hic QVAERO: Poſita ſine veri præiudicio iuriſdictione ordinaria ſcholaſtici cathedralis Salamantinæ in Vniuerſitatem generalem ſtudij Salamanticæ, ac omnes perſonas laicas, & eccleſiaſticas in illa deſcriptas, necnon familiares, & continuos commenſales deſcriptorum huiuſmodi in omnibus cauſis ciuilibus, & criminalibus, ac etiã matrimonialibus: an idem Scholaſticus ex decreto Conc. Tridentini cap. 1. ſeſſ. 24. de refor. matrim. poſſit remittere denunciationes matrimoniorum, quæ ab aliquo ex ſibi ſubiectis contrahi contingat.

5 Videtur reſpondendum ſcholaſticum non poſſe remittere has denunciationes.

Primò, quia tametſi habeat iuriſdictionem ordinariam tum ex priuilegio in corpore iuris inſerto, Auth. Habita, C. Ne fil. pro patre, l. fin. C. de iuriſd. omn. iudic. quàm ex Pontificio Priuilegio,
6 quod à partibus præſupponitur, cùm tamen Cõc. in cap. 1 ſeſſ. 24. de reform. matrim. loquatur de Ordinario, intelligi debet de Epiſcopo Diœceſano, non autem de alijs, qui ſunt Ordinarij de iure ſpeciali, etiamſi à Papa fuerint conſtituti, Dec. in cap. Poſt ceſſionem, n. 9. de probat. poſt Federic. de Sen. conſ. 291. Domine mi, per totum, vbi oſtendens appellatione Ordinarij in materia viſitationis non venire Capitulum Sede vacante quamuis tunc ſit Ordinarius de iure ſpeciali, ſiue ex priuilegio in corpore iuris inſerto; plures adducit rationes, quæ caſui noſtro optimè congruunt: & ibi poſt Guil. de Monte Laudan. ver. Ordinarij, poſitũ in Clem. Attendentes, de ſtat. Monach. ita exponit, Ordinarij, ideſt Diœceſani Epiſcopi.

Quod eò magis hoc caſu dicendum eſt, in quo Cõcil. vtitur ea dictione, *ipſe*, quæ eſt perſonaliſſima, & demonſtratiua ad oculum, vt inquit Bald. in conſ. 304. Nobilis vir, nu. 1. in fin. vol. 5. Soccin. Iun. conſ. 144. n. 4. vol. 3. & confidit prudentiæ, & iudicio ipſorum Ordinariorum, volens remittẽ ab eis matrimoniales denunciationes quoties iudicauerint expedire. Quamobrem dicendum eſt intellexiſſe de Epiſcopis, pro quibus magis præſumitur tum ob maiorem dignitatem, tum quia maior in eis maturitas iudicij præſupponitur, cùm non deligantur minores annis triginta, cap. Cum
7 in cunctis, de elect. cum tamen in Rectore ſcholarium ſufficiat ætas annorum 20. vt per Bald. in d. Auth. n. 146.

Hanc opinionem clariorem reddunt rectè perpenſa verba Concilij, quę habentur eodem decreto cap. 1. dum ſemper eodẽ themate retento prius egit de remiſſione denunciationum ab Ordinario facienda, ſtatuitque, vt ſi quis alienæ parochiæ ſponſos coniungere, aut benedicere auſus fuerit, ipſo iure tamdiu ſuſpenſus maneat, quamdiu ab Ordinario eius parochi, qui matrimonio intereſſe debebat, ſeu à quo benedictio ſuſcipienda erat, abſoluatur. Et in fine mandat Omnibus Ordinarijs, vt id decretum populo publicari, & explicari curent in ſingulis ſuarum Diœceſum parochialibus Eccleſijs; adeo vt aperriſſimè liqueat Concilium loquutum eſſe de Epiſcopis Diœceſanis, non de Rectoribus Vniuerſitatum, quibus ea verba non conueniunt, cùm nec Diœceſim habeant, nec parochos, nec parochiales Eccleſias ſibi iure ordinario ſubiectas, ſed ſolus Epiſcopus, vt cap. Cum Epiſcopus, de offic. Ordinar. lib. 6. cap. Cum olim, & ibi Abb. n. 1. in 4. notab. ſup. de præſcript. Et licet etiam Diœceſani appellatione comprehendatur quilibet inferior habens in loco ordinariam, & quaſi Epiſcopalem iuriſdictionem, vbi ſubiecta materia eſt apta comprehendere tam Epiſcopum, quàm alium Ordinarium, vt declarat Abb loc. cit. tamen hoc vendicat ſibi locum dummodo inferior eam iuriſdictionem habeat priuatiuè ad Epiſcopum, aliàs ſecus, vt notabiliter dicit gloſ. in Clem. 1. §. Volumus, in verb. Diœceſanis, de iur. compet. quam ibi approbant Cardin. n. 2. in 4. q. Imol. n. 34. Abb. n. 15. & Vitalin. n. 4. & ſcripſi plenius in d. cap. Cum olim, in 4. notab. de præſcript.

8 At Rector Vniuerſitatis non habet iuriſdictionẽ in ſcholares priuatiuè ad Epiſcopum, ſed cumulatiuè cum ipſo, vt eſt caſus in d. Authen. habita, ibi, Coram Domino, vel Magiſtro ſuo, vel ipſius Ciuitatis Epiſcopo; & ibi Bart. n. 5. & communiter ſcribentes, C. Ne fil. pro patr. de quo vide Iul. Clar. in pract. §. fin. q. 35. n. 23. verſ. Quæro nũc quis ſit iudex competens ſcholarium.

9 Poſtremò hæc opinio iam videtur carere difficultate ob aliam deciſionem Sac. Congreg. Concilij tempore Gregorij XIII. edita, & ab ipſo approbata, qua declaratum fuit Alexandrum Cardinalem Farneſium Commendatarium Abbatiæ Farſenſis iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem habẽtis carere facultate has denunciationes remittendi, quam ei ex gratia ſpeciali Gregorius vita Cardinalis durante conceſſit, & in libris Sac. Congregationis manu bo. me. Cardinalis Carafæ adnotatum eſt Gregorium dixiſſe in decreto d. c. 1. appellatione Ordinarij non venire niſi ſolum Epiſcupum.

De Sponſa duorum.

Cap. Licet.

SVMMARIVM.

1 *SPonſalia de præſenti nõ ſoluuntur per ſequens matrimonium etiam carnali copula conſummatum.*

2 *Matrimonium vt ſit validum an contrahentes debeant ſibi mutuo reſpondere antequam ad extranea diuertant. & n. ſeqq.*

Et quid poſt Concilium Trid. n. 5.

3 *Reſponſio facta ex interuallo non nocet in his, quæ conſenſu contrahuntur. & n. 9.*

4 *Electio tenet, licet electi, & eligentium conſenſus eodem tempore non concurrant.*

6 *Matrimonium non valet ſi vnus ex contrahentibus reuocauit conſenſum ante reſponſionem alterius.*

Et an ſit credendum dicenti poſt reſponſionem ſe prius conſenſum reuocaſſe. n. 11.

7 *Matrimonium an valeat ſi inter conſenſum vnius, & alterius magnum interuallum intercedat.*

8 *Interuallum medij temporis modicum non vitiat obligationem.*

9 *Declaratur.*

10 *Stipulatio requirit conſenſum, ſicut quilibet actus formalis.*

12 *In matrimonio contrahendo vir debet prius interrogari, & loqui, quàm mulier.*

13 *Alicubi tamen contrarium ſeruatur, & cur.*

1 LICET. Sponſalia de præſenti nõ ſoluuntur per ſequens matrimonium etiã carnali copula conſummatum: Hoc dicit ſecundum Io. Andr. & omnes; & eſt pars capituli Si inter virum, ſupra de ſponſal. Diuiditur vt hic per DD.

2 Nota primò ibi, *Vtroque dicente*, argumentum pro opinione Bonaguidæ in cap. Tuas, infra eod. quod ad matrimonium validè contrahendum nõ ſufficit reſponſio ex interuallo, ſed requiritur vt contrahentes ſibi mutuò reſpondeant antequam ad extranea diuertant; nam verba illa, *vtroque dicente*, videntur innuere, vt loquutio debeat eſſe ſimultanea: idque ad exemplum ſtipulationis, vt l. Continuus, ff. de ver. obligat. & cum opinione Banaguidæ videtur tranſire Io. Andr. in cap. Si inter virum, n. 2. de ſponſ. & ibi etiam Collect. n. 1. cum eam recitent vltimo loco, Speculat. tit. de ſponſal. §. 1. n. 5. verſ. Secus, Abbas in cap. Dilectus, in fin. & Ancbar. in cap. Ex litteris, n 2. eodem tit.
3 Sed oppoſitum tenet Guido, vt refert Io. Andr. loco cit. quia in his, quæ conſenſu contrahuntur, reſponſio facta ex interuallo non nocet, l. Si ſtipuler, §. vlt. ff. de ver. obligat. & hanc partem tenent gloſ. in d. cap. Dilectus, in fin. de ſponſ. & ibi Hoſt. n. 4. & 5. Io. Andr. n. 7. Henric. Boic. nu. 3. Alex. de Næuo, n. 19. & Præpoſ. n. 2. Archid. in cap. Sufficiat, in 1. gloſ. 27. q. 2. Cald. in cap. Si inter virum, & ibi etiã Butr. n. 4. Cardin. eod. n. q. 1. Alex. de Næuo nu. 12. & Præpoſ. n. 3. de ſponſ. Pariſ. alios citans conſ. 55. Attingam, n. 17. vol 4. Et eſt communis opinio, vt atteſtatur Præpoſitus d. cap. Dilectus n. 2. quam ex Theologis ſequitur D. Thom. in 4 ſentent. diſt. 29. q. vn. art. 3. q. 2. ad ſecundum, & alij apud Sanchez de matrim. tom. 1. lib. 2. diſput. 32. n. 3. verſ. Secun-
4 do quia. Et eſt ſimile in matrimonio ſpirituali, quod contrahitur inter eligentem, & electũ, quod valet, licet electi, & eligentium conſenſus eodem tempore non concurrant, vt eſt textus in cap. Cũ inter Canonicos, quem ad propoſitum noſtrum ponderat ibi Abb. n. 6. ſupr. de elect.

5 Neque verò quo ad hoc aliquid iuris noui induxit Concilium Trid. in cap. 1. ſeſſ. 24. de reform. matrim. Ideoque ſi vir coram parocho, & teſtibus dicat mulieri, Ego te accipio in meam, & poſt aliquot dies ſimiliter coram parocho, & teſtibus mulier dicat viro, Ego te accipio in meum, proculdubio erit matrimonium, vt idem Sanch. obſeruat d. diſp. 32. n. 17.

6 Tenendo communem opinionem, eam limita primò, vt non procedat ſi ante reſponſionem conſenſus fuerit reuocatus; tunc enim reſponſio ſubſequens matrimonium non facit, cùm illius conſenſus deficiat, ſine quo firmitatem habere non poteſt, vt cap. final. §. vlt. de procur. lib. 6. Butr. in d. cap. Si inter virum, n. 4. verſ. Credo quod ſi primus conſentiens; & ibi etiam Alex. de Næuo, nu. 10. de ſponſ. Nauarr. in manual. cap. 22. n. 80 dicens non eſſe neceſſarium, licet ſit conueniens, vt amborum conſenſus ſimul & eodem loco, & tempore concurrat, ſed ſufficere vt altera pars prius, & in alio loco conſentiat, & poſtea quouis temporis interuallo interiecto altera alibi aſſentiat, modò prior in ſuo conſenſu perduret; allegat Hoſt. & Io. Andr. in cap. Ex litteris, de ſponſal. licet aliqui ſentiant non eſſe matrimonium ſi inter aſſenſum vnius, & alterius magnum interuallum intercedat, inter quos Sanch. d. diſput. 32 n. 7. arg. l. 1. §. 1. ibi: [Interuallum medij temporis modicum non vitiat obligationem, ff. de verb. obligat.] Sed ille textus nihil facit, quia quatenus probat à contrario ſenſu obligationem vitiari ſi interuallum medij temporis ſit magnum, procedit in ſtipulatione, nec locum habet in alijs contractibus, qui cõſenſu contrahuntur, vt in d l. Si ſtipuler, §. vlt. ff. de verb. obligat. & ibi notat gloſ. in ver. Conſentiant, & Bald. in princ. qui ſic ſummat illum textum, Quod vitiat ſtipulationem, puta temporis interuallum, non vitiat contractum, qui conſenſu contrahitur: & reddit rationem diuerſitatis, quia in ſtipulatione requiritur conſenſus, ſicut in quolibet actu formali: quam differentiam ponit etiam Alex. de Næuo in d. cap. Si inter virum, n. 10. Sed quid ſi non appareat de expreſſa reuocatione cõſenſus, numquid credendum ſit dicenti, ſe conſenſum reuocaſſe ante conſenſum alterius? Reſpondeo in dubio eſſe illi credendum, quia præſumitur conſenſiſſe ſub conditione ſi alter ſtatim aſſenſum præbeat, ita Butr. in d. cap. Si inter virum n. 4. verſ. Credo, de ſponſ.

Secundò nota ibi, *Ego accipio te in meam*, arg. quod in contrahendo matrimonio vir debet prius interrogari, & loqui, quàm mulier; concordat d. cap. Si inter virum, ſupra de ſponſ. vbi hoc notat Io. Andr. n. 3. qui tamen fatetur alicubi contrariũ ſeruari, vt Patauij: ſed non eſt ius, quia hoc non eſt de ſubſtantia matrimonij: & fortè ſecundum Abb. ibi n 4. & Alex. de Næuo in 3. not. ob bonam cauſam in aliquibus locis introductum eſt, vt mulier prius interrogetur, quia cũ ſit volubilis, cautiùs eſt prius illius conſenſum antea perſcrutari, ne vir prius conſentiens remaneat cum dedecore, ſi illa poſtmodum renuat conſentire.

Reliqua ad interpretationem huius tex. habuiſti in prædicta Decretali, Si inter virum.

De Conditionibus appoſitis in deſponſatione, vel in alijs contractibus.

Cap. Quicumque.

SVMMARIVM.

1 *Conditionis turpis defectus in contractu matrimonij appoſita non vitiat matrimonium, ſed vitiatur.*

2 *Conditio reſolutiua an vitiet matrimonium, vel potius vitietur.*

3 *Conditio an, & quando matrimonium ſuſpendat, aut vitiet, remiſſiuè.*

1 QVICVMQVE. Legitur tribus modis: Primò intelligendo litteram de conditione turpi, quæ non ſit contra ſubſtantiam matrimonij, prout intellexit gloſ. & hæc lectura communis eſt, vt atteſtantur Anchar.

chat. Præpoſ. & Alex. de Neuo in princ. & iuxta hanc lecturam per alia verba textus ſic poteſt ſummari ſecundùm Cardin. Alex. de Neuo, & Præpoſ. matrimonium ſub turpi conditione contractum reiecta conditione ſeruandum eſt: vel ſic ſecundum Anton. de Butr. & Abb. defectus turpis conditionis in contractu matrimonij appoſitæ nõ vitiat matrimonium, ſed vitiatur.

Secundò legitur intelligendo textum in eo caſu, in quo præceſſit copula ante conditionis euentum: tunc enim intelligitur à conditione receſſũ; ideoque matrimonium tenet reiecta conditione, vt cap. Per tuas, infr. eod. & huic intellectui ſuffragantur verba textus, ibi, *relinquere*, & ibi, *teneatur*, quæ videntur ſupponere matrimonium fuiſſe priùs conſummatum, vt hic obſeruat Anchar. in princip. & Couarr. in 4. Decretal. par. 2. cap. 3. §. 1. n. 13.

2 Tertia lectura fuit Vincentij, qui intellexit decretalem in conditione reſolutiua, puta Contraho tecum matrimonium, & ſi non dederis mihi decem, volo te relinquere: nam ex quo à principio matrimonium fuit validum, non poteſt diſſolui ex futuro euentu, vt in cap. Cum ſis, de conuerſ. coniug. & ideo ſeruandum eſt conditione reiecta. Et cum hoc intellectu Vincentij tranſeunt hic Io. Andr. Butr. & Abb. omnes n. 2. & communem dicit Nauarr. in Man. cap. 22. n. 62. verſ. Tertium: ſed certè Io. Andr. Butr. & Abb. non loquuntur ex propria ſententia, ſed ſimpliciter recitant opinionem Vincentij tanquam alienam: ideoque Abbas ex profeſſo probauit oppoſitum in cap. fin. infra eod. vt inferius patebit.

Ad conciliandas opiniones Alex. de Neuo hic n. 1. ad fin. vtitur hac diſtinctione, videlicet; Aut matrimonium contrahitur ſub conditione reſolutiua, quæ ſit contra ſubſtantiam matrimonij, puta Contraho tecum, ſi aliam non inuenero digniorem, vt in 2. exemplo d. cap. fin. & tunc vitiatur matrimonium, vt ibi deciditur. Aut matrimonium contrahitur ſub conditione reſolutiua, quæ ex ſe ſit honeſta, licet in conſequentiam eius defectus tendat ad diſſolutionem matrimonij, vt in exemplo Vincentij ſuperius propoſito: & tunc matrimonium valet, & conditio reſolutiua habetur pro non adiecta.

Sed hæc diſtinctio non videtur vera, quia quælibet conditio reſoluens eſt contra ſubſtantiam matrimonij, de cuius natura eſt vt ſit indiuiduum, & indiſſolubile, ex quo ſemel fuit contractum, & ideo illud vitiat, & non vitiatur, vt ſcripſi plenius in d. cap. fin. in 2. notab. & hanc partem indiſtinctè ſequitur Cardin. hic n. 2. & Præpoſ. n. 1. Abb. in eod. cap. fin. in 6. notab. & ibi etiam Præpoſ. in 2. notab. Couarr. in quarto Decretal. par. 2. c. 3. §. 2. n. 10. & nouiſſimè Thom. Sanch. de matrim. tom. 1. diſp. 9. n. 8. verſ. Cæterum.

3 Generaliter autem an, & quando conditio ſuſpendat, aut vitiet matrimonium, vel potius vitietur, & habeatur pro non adiecta, conſule duas gloſſas magiſtrales, quarum altera habetur in cap. Soler, in ver. Noluit, 32. q. 2. altera in d. cap. fin. in ver. Contra ſubſtantiam infra eod. & ibi Henric. Boich. à n. 1. vbi altius hanc materiam exorditur, & vberi diſtinctione more ſuo caſus ferè omnes complectitur.

De Condit. appoſ.

Cap. Super eo.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium contrahens ſub conditione non improbata non compellitur illud conſummare ante conditionis euentum.*

2 *Matrimonium ſub conditione contractum purificata conditione illico eſt perfectum abſque nouo conſenſu ſecundum opinionem Canoniſtarum contra Theologos.*

3 *Diſpoſitio conditionalis per aduentum conditionis perficitur perinde ac ſi ab initio purè facta eſſet.*

4 *Matrimonium ſub conditione contractum ſeruata forma Concilij Tridentini per aduentum conditionis ſtatim perficitur, nec eſt opus iterum contrahere coram parocho, & teſtibus.*

5 *Canoniſtarum opinio circa matrimonij contractũ præualet opinioni Theologorum.*

6 *Matrimonium conditionale ex Concilio Tridentino non requirit ſolemnitates parochi, & teſtium quando receditur à conditione, ſed quando mutuo conſenſu vir, & mulier contrahunt.*

1 SVPER EO. Qui per verba de præſenti cum muliere contrahit ſub conditione ſi pater conſentiret, niſi pater conſentiat, ad matrimonium non eſt cogendus. Hoc dicit inhærendo litteræ, ſecundum Io. Andr. Butr. & Anchar. vel generalius ſecundũ Abb. Contrahens matrimonium ſub conditione non improbata, non compellitur illud conſummare ante conditionis euentum. Communis diuiſio. Conſultatio, & reſponſio ſecunda ibi, *Reſpondemus.*

2 Nota ex textu ibi, *Niſi voluntas patris poſtmodum intercedat*: contrahentes matrimonium per verba de præſenti ſub conditione à iure non improbata, ſtatim purificata conditione cogi poſſe ad matrimonium conſummandum: & ſic adueniente conditione ſtatim eſt matrimonium perfectum, & purum, etiamſi nouus conſenſus non intercedat, licet ſecus ſit in ſponſalibus de futuro, vt cap. De illis, ſupra eod. & ita hic probatur à cõtrario ſenſu: nam Papa conſultus, an qui per verba de præſenti contraxit ſub conditione ſi pater conſenſerit, purificata cõditione ſit cogendus matrimonium conſummare: reſpondet non teneri contrahere, niſi voluntas patris poſtmodum intercedat. Ergo à contrario ſi voluntas huiuſmodi interceſſerit, cogendus eſt contrahere, id eſt conſummare, vt ſic reſponſio congruat interrogationi, ad textum in l. Aurelius, §. Sticho, ff. de liberat. leg. & in l. 1. C. de diuerſ. reſcript. & in conſummatione ſummant hunc textum Abb. & Alex. de Neuo.

3 Et eſt ratio, quia diſpoſitio conditionalis adueniente conditione purificatur, & ex eo tempore perficitur perinde ac ſi ab initio purè fuiſſet facta, vt l. Potior, in princ. ibi, Cum enim conditio ſemel extitit, perinde habetur, ac ſi illo tempore, quo ſtipulatio interpoſita eſt, ſine conditione facta eſſet, ff. Qui potior. in pign. habean. cum concord. de quibus ibi per gloſ. in ver. Melius eſt: & matrimonium quamuis poſt legem euangelicam ſit

elc.

Digitized by Google

eicuatum in Sacramentum, habet tamen rationē contractus; vnde per aduentom conditionis perficitur ſicut cęteri contractus conditionaies, l. Hęc venditio, ibi: Conditionales venditiones tunc perficiuntur, cum implera fuerit conditio, ff. de contr. empt. Et quod hic dicitur in iittera (cùm huiuſmodi cnnſenſus non ſit de præſenti habendus) hoc intelligi debet de conſenſu cum effectu, vt hic deciarat Abb. Antiq. n. 2.

Quare matrimonium conditionaie purificata conditione ſtatim eſſe perſectū abſque nouo cnnſenſu, receptiſſima eſt Canoniſtarum ſententia, quam hic tenuerunt Innoc. in fin. Butr. n. 9. Cardin. in fin. Anchar. n. 8. Abb. n. 7. in fin. & Alex. de Nęuo, n. 25. & in cap. 1. ſupra end. Innoc. n. 4. Hoſtien. poſt princ. Io. Andr. n. 1. Ancbar. eod. n. Alexan. de Næuo n. 4. Præpoſ. n. 1. & in cap. De iilis, ſupra eod. Io. Andr. o. 1. Abb. num. 5. & alij communiter, Hentic. Bnich. in cap. fin. n. 4. infra eod. Nauarr. in Manuai. cap. 22. n. 63. & 64. & conſ. 1. hoc tit. & ex Theologis eam ſeqnuntur Paludan. in 4. ſent. diſt. 29. q. 2. art. 5. ad fin. Petr. de Soto lect. 3. de mattimon. S. Quartò denique infertur; & nouiſſimè Tho. Sanch. poſt aiios, quos citat, de matrim. tomo 1. diſp. 8. quæſt. 1.

Et quamuis plerique ex Theologis oppoſitum ſentiant, exiſtimantes non eſſe matrimonium adueniente conditione niſi nouus conſenſus accedat: inter quos præcipuè eſt S. Thomas in d. diſt. 29. q. vnica, art. 3, q. 3. S. Bonauen. in 4. diſt. 27. q. 4. col. 2. Adrian. in 4. q. 3. de matrim. cap. Ad diſcernendum, Victor. relect. 2. de matrimon. par. 1. punc. 2. n. 9. Sot. in 4. diſt. 29. q. 2. art. 1. concl. 3. & compiures alij, quibus ex Canoniſtis ſubſcribunt Couarr. in epit. de ſponſai. par. 2. cap. 3. nu. 5. & Nauarr. ſibi contrarius conſ. 14. n. 7. in tit. de ſponſal. in 2. edit. Tamen primam opinionem Canoniſtarum ſeruat Curia etiam poſt Concilium Tridentinum, vt mox patebit, & ideo ab ilia in conſulendo, & iudicando non eſt vllatenus recedendū:
4 nam in S. Congregatione Concilij alias fuit propoſitum infraſcriptum dubium.

Cum quidam contraxiſſent coram parocho, & teſtibus per verba de præſenti ſub conditione licita, quæ poſtea fuit purificata; ſi reputantes ſe pro legitimis coniugibus ſine alia ſoiemnitate matrimonium conſummauerint: an validum ſit ipſum matrimonium, vel coniuges cogendi ſint vt denuò, quia purificata eſt conditio, coram parocho legitimè contrahant

In Congregatione generali, cui interſuerunt S. R. E. Cardinales Moronus, Peruſinus, Alciatus, Senonen. Montaltus, S. Sixti, & Caraſa, ſolus Alciatus tenuit cum communi Canoniſtarum, quod conditione purificata non ſit opus alia iteratione contractus matrimonij coram parocho: quam communem Canoniſtarum opinionem ſequutus eſt Antonin. in 3. par. itemque Paludanus. Reliqui
5 omnes tenuerunt opus eſſe iterum contrahere coram parocho: & ita reſpondendum, non quia contra dictam communem Canoniſtarum præualeat opinio Theologorum, de qua per Couarr. in epit. 4. Decretal. par. 2. cap. 3. quam etiam ſequuti ſunt Innoc. Io. Andr. Specul. citati ab Abbate, & Sot. cap. 12. vbi aſſerit communem Theologorum, ſentit gloſ. in cap. Actus legitimi, facit cap. Super eo, de cond. appoſ. Sed quia Concilium videtur intellexiſſe de matrimonio perfecto purè per verba de præſenti ibi, Vos coniungo: ſed quando cōtrahitur per verba conditionata, non videtur matrimonium, ſed ſponſalia de futuro. Item totius videtur vt fiat coram parocho pro ſecuritate conſcientiæ: tamen dictum fuit agendum cum Sanctiſſimo, cum imò ex opinione Canoniſtarum non ſint ſponſalia de futuro, ſed matrimonium, vt per Couar. d. loco, vbi dicit eueniente conditione abſque alio acto matrimonium eſſe perfectum. Sanctiſſimus nempe Pius V. probauit ſententiam Canoniſtarum quod purificata conditione per conſenſum patris matrimonium ſit perfectum, nec opus eſſe alia iteratione contractus coram parocho, ſicque prævalere, & in decidendo attendendam eſſe opinionem Canoniſtarum: Concilium autem Tridentinum nihil ad hanc rem facere.

Hæc eadem quæſtio propoſita fuit in alia Congregat. cui interfuerunt Cardinales Paleottus, Lancellottus, Caſtrucius, Monteipius, Cuſanus, de Monte, Parauicinus, Mattheius, Aquauiua, Piattus; & omnes præter vnum Plattum tenuerunt matrimonium valere, nec requiri vt de nouo
6 coram parocho, & teſtibus contrahatur. Qua decisione Sanctiſſimo relata, ſcilicet Clem. VIII. Sanctiſſimus viſus eſt dubitare, quia licet de iure veteri matrimonium valeret, per textum in cap. Super eo, de condit. appoſit. tamen hodie poſt Cōcilium, quo ſolemnitas parochi, & teſtium introducta eſt, ſecus eſſe videtur, quia cùm contrahitur ſub conditione ſolemnitatem adhibendo, non ſatisfit Concilio: quando autem à conditione receditur, ſolemnitates non adhibentur. Ideoque mandauit hoc dubium, ſeu difficultatem in Congregatione conſiderari. Qua difficultate propoſita Congregatio ei reſpondit Concilium non requirere ſolemnitates parochi, & teſtium quando receditur à conditione; ſed quando mutuo conſenſu habito vir, & mulier contrahunt: hoc autem caſu quando contractum fuit, adhibitæ ſunt ſolemnitates. Iterum hac difficultatis ſolutione Sanctiſſimo relata, Sanctitas Sua probauit deciſionem Congregationis, & ita in hac cauſa reſponderi mandauit. Verùm noluit hanc deciſionem omnibus caſibus inſeruire, ſed omnes qui acciderint in futurum, cum ſuis circumſtantijs eſſe ſpecialiter conſiderandos.

De Condit. appoſ.

Cap. Si conditiones.

S V M M A R I V M.

1 *Conditiones, quæ matrimonij ſubſtantia, ſeu illius bonis aduerſantur, vitiant matrimonium. & n. ſeq.*

2 *Matrimonij tria ſunt bona, videlicet fides, proles, & ſacramentum. & conditiones huiuſmodi bona extinguentes, vitiant, & non vitiantur.*

3 *Conditio contra matrimonij ſubſtantiam illud non vitiat, ſi aliter coniux appoſitioni conditionis contradicat.*

4 *Et idē ſi taceat, quia cenſetur contradicere. & cur.*

5 *Cautela pro mulieribus contra viros, qui in matrimonio apponunt conditiones contra illius ſubſtantiam.*

Condi-

Digitized by Google

6 *Conditio contra naturam matrimonij vitiat illud, etiamſi ſit reſolutiua, & n. ſeq.*
7 *Conditio vt liceat viro aliam ducere ſi vxor adulterium commiſerit, an vitiet matrimonium, & num. ſeq.*
8 *Matrimonia non poſſunt pœna conſtringi.*
9 *Conditio turpis, vel impoſſibilis, quæ matrimonij ſubſtantiæ, ſeu illius bonis non aduerſatur, habetur pro non adiecta, nec matrimonium vitiat, ſed vitiatur.*
Idem in vltimis voluntatibus, n.11.
10 *Secus in contractibus, qui vitiantur omnes ex conditione turpi, vel impoſſibili.*
12 *Conditiones impoſſibiles de iure, vel de facto, aut natura æquiparantur.*
13 *Conditio contraho tecum ſi es legitima an vitiet matrimonium, ſi poſtea apparuerit mulierem illegitimam eſſe, & n. ſeq vſque in fin.*
14 *Error qualitatis non excludit conſenſum à matrimonio.*
15 *Fallit ſi qualitas opponatur in conditione.*
16 *Conditio de præſenti, vel de præterito non ſuſpendit actum, & n.23.*
17 *Matrimonium ſub conditione, ſi es virgo, eſt nullum ſi mulier ſit corrupta.*
18 *Idem de conditionibus ſi non es cæca, leproſa, & alijs huiuſmodi.*
19 *Conditio ſi es legitima, poſſibilis, & honeſta eſt.*
20 *Conditiones ex ſui natura impoſſibiles reijciuntur à matrimonio, non autem impoſſibiles ex accidenti.*
21 *Matrimonium contrahens ſub conditione, & ante eius implementum deſponſatam cognoſcens, à cõditione recedit, & n. ſeqq.*
22 *Procedit ſi conditio ſit de futuro.*
23 *Conditio de futuro non reddit actum nullum ab initio, ſed ſuſpendit: ſecus ſi conditio ſit de præſenti, vel de præterito.*
24 *Matrimonium contrahens ſub conditione non cenſetur à conditione recedere ſi deſponſatam cognoſcat poſt defectum conditionis.*
25 *Matrimonium contractum ſub conditione coram Parocho, & teſtibus, purificata conditione per copulam remanet firmum, nec eſt opus formam repetere ſi conditio ſit de futuro.*
26 *Matrimonium contractum coram Parocho, & teſtibus, ſed nulliter ob ætatis defectum, non conualeſcit per copulam ſubſequutam poſt legitimam ætatem.*
27 *Profeſſio an vitietur ex pacto reſeruationis proprij.*

1 SI CONDITIONES. Si in contractu matrimonij apponitur conditio turpis, vel impoſſibilis, habetur pro non adiecta, niſi ſit contra ſubſtantiam matrimonij, quia tunc vitiat matrimonium. Hoc dicit: & ſunt duę partes. In prima agitur de conditione turpi, quę eſt contra ſubſtantiam matrimonij. In ſecunda de conditione turpi, vel impoſſibili ibi, *Licet*.

2 Nota primo ex priori parte textus, quod tria ſunt ſubſtantialia matrimonij, videlicet fides, proles, & ſacramentum, quæ alibi dicuntur matrimonij bona, vt in cap. Omne itaque, 27. q. 2. Et quod conditiones, quæ aliquod ex prædictis bonis extinguunt, vitiant matrimonium, & non vitiantur. Tria exempla habes in textu, ideſt contraho tecum ſi prolem vitaueris, vel donec aliam inuenero digniorem, vel ſi te pro quæſtu adulterandam tradideris: nam prima conditio perimit bonum prolis; ſecunda bonum ſacramenti, de cuius natura eſt, vt ſit indiuiduum; tertia bonum fidei, quã coniux coniugi ſeruare tenetur: concordat cap. Solet, & cap. Aliquando, 32. qu. 2. & declarat hic gloſ. 1. verſ. Et hæc eſt ratio, & communiter ſcribentes, gloſ. magna in d. cap. Solet, Sylueſter in ver. Matrimonium, 3. num. 1. Nauarr. in Manuali cap. 23. n. 61. & 62. & Couar. in 4. Decretal. par. 2. cap. 3. § 1. num. 1. Quamuis autem textus expreſſerit tres tantum conditiones; tamen id fecit exempli gratia. Vnde idem dicendum in omnibus alijs conditionibus, quæ ſubſtantiæ matrimonij aduerſantur, cum hæc ratio in text. expreſſa ſit generalis, vt poſt Vinc. & Ioann. Andr. hic notant Henric. Boich. num. 5. in fin. Abb. in 1. notab. dicens hanc eſſe notabilem regulam, & Alex. de Neuo n. 3.

3 Aduerte tamen, quia ita demum conditio contra ſubſtantiam matrimonij appoſita illud vitiat, ſi vterque coniux appoſitioni conditionis conſentiat: tunc enim nullus eſt conſenſus, nec matrimonium tenet. Secus verò ſi alter contradicat, quia tunc matrimonium eſt validum perinde ac ſi conditio non fuiſſet appoſita, vt in d. cap. Si aliquan-
4 do, 32. q. 2. Et idem ſi taceat, quia cenſetur contradicere fauore matrimonij, vt cap. Per tuas, ſupra eod. ſecundum Innoc. Hoſtien. Ioan. Andr. & Alten. quos hic refert, & ſequitur Henric. Boich. num. 4. in fin. Cardin. num. 1. in 1. oppoſitione, Prępoſ. in 1. not. verſ. Quod tamen intelligit Conar. in d. § 1. num. 11. Ratio eſt, quia proteſtatio huiuſmodi, vel conditio, idcirco vitiat actum, quia partes, quæ intendunt detrahere ſubſtantiæ actus, non videntur conſentire in actum, qui ſine ſubſtantia eſſe non poteſt, cap Tua nos, ſupra de ſponſal. cap. Detrahe, 1. q. 1. At hæc conſideratio ceſſat quando vnus tantũ intendit detrahere, & alius non exprimit, quia tunc deſcendendo poſtea ad actum, qui mutuo conſenſu perficitur, & matrimonium conſummando, ex quo vtraque pars non conſentit turpitudini contra ſubſtantiam actus, cenſetur receſſum à conditione, ſeu proteſtatione, vt hic ſubtiliter per Ant. de Butr. in 1. not. & Prępoſ. num. 1. verſ. Et eſt ratio; & propterea Vincen.
5 & Hoſtien. hic, & communiter ſcribentes conſulunt, vt cautæ ſint mulieres, & crebrò etiam moneantur, vt quando viri ad eas alliciendas oſtendunt ſe velle cum eis matrimonium contrahere, & apponunt huiuſmodi conditiones contra ſubſtãtiam matrimonij, taceant, & nihil reſpondeant, nam ſequuta copula, erit matrimonium.

6 Secundò nota ibi, *Donec inueniam aliam*, quod ſicut non tenet matrimonium contractum ſub cõditione ſuſpenſiua, quæ ſit contra illius ſubſtantiã, ita nec tenet ſi contractum fuerit ſub conditione reſolutiua, puta Contraho tecum ſi aliam non inuenero honore, & facultatibus ditiorem, vt in
7 littera. Ex quo infert hic notabiliter Abb. in 1. notab. Vt ſi aliquis habens ſuſpicionem de incontinentia vxoris, contraxerit cum ea matrimonium ſub conditione, vt ſi adulterium commiſerit, liceret ſibi à matrimonio reſilire, & aliam ducere; matrimonium non valeat, quia etſi conditio illa ſit reſolutiua; tamen idem operatur, quod ſuſpenſiua: licet inſpecto effectu non poſſit propriè dici reſoluens, quia nihil reperit quod reſoluat, cum

ma-

8 matrimonium fuerit nullum ab initio. Sed Car-
dinalis tenet oppoſitum, prout eum ſic refert, &
ſequitur Alex. de Neuo n.4. Quia in exemplo Ab-
batis illud, quod apponitur in conditione, eſt ho-
neſtum, ſcilicet vt vxor non committat adulteriũ,
& conditio reſolutiua videtur potius adiecta in
pœnam committentis adulterium; & ideo debet
reiici, quia matrimonia nõ poſſunt pœna conſtrin-
gi, cap. Gemma, ſupra de ſponſal. nec aduerſatur
hoc capitulum, quia loquitur in eo caſu, in quo
matrimonium fuit contractum ad tempus incer-
tum, & veriſimiliter poterat contingere, vt vir in-
ueniret aliam honore, & facultatibus digniorem,
ſecundum eum. Mihi tamen magis placet opinio
Abbatis, quam etiam ſequitur Præpoſitus hic 3.
not. quia etſi conditio illa, *Si adulterium commi-
ſeris, liceat mihi aliam ducere*, primo intuitu vi-
deatur honeſta, vt ſic vitetur adulterium: tamen
re vera eſt turpis, quia in effectu perinde eſt ac ſi
dictum eſſet, Contraho tecum ad tempus incertũ,
donec non commiſeris adulterium; atque ita ad-
uerſatur bono ſacramenti, quod ex ſui natura eſt
perpetuum, & indiſſolubile. Vnde & conditio
expreſſa hic in textu, videlicet ſi aliam non inue-
nero digniorem, in ſe conſiderata non eſt turpis;
ſed tamẽ quia aduerſatur vinculo indiuiduo ma-
trimonij turpis reputatur; & matrimonium vitiat,
& non vitiatur. Idem ergo dicendum in exemplo
Abbatis. Et ſicut conditio ſimpliciter concepta,
ſi adulterium non commiſeris, vitiat matrimo-
nium, & non vitiatur: ita & conditio, ſi commiſe-
ris adulterium, liceat mihi aliam vxorem ducere,
quia hæc adiectio ducendi aliam vxorem implici-
tè continetur etiã in primo caſu, videlicet ſi adul-
terium non commiſeris; nam reſoluto matrimo-
nio per aduentum conditionis, vtique liceret cum
alia contrahere. Vnde patet conditionem illam
ducendi ſecundam vxorem non fuiſſe appoſitam
in pœnam adulterij, ſed potius vt eſſet reſolutiua
matrimonij; & ideo illud vitiat, & non vitiatur;
quod etiam tenet Couar. in 4. Decretal. part. 2.
c.3. §.2.n.10.

9 Vltimò nota ex ſecunda parte textus aliam re-
gulã ſimiliter notabilem in materia matrimonij,
ſecundum Abb. hic in 1. notab. videlicet condi-
tiones turpes, vel impoſſibiles, quæ matrimonij
ſubſtantiæ, ſeu illius bonis non aduerſantur, ha-
beri pro non adiectis, nec matrimonium vitiare,
ſed vitiari. Exemplum de conditione turpi, Con-
traho tecum ſi furtum feceris, vel ſi homicidium
commiſeris. De conditione impoſſibili, ſi impe-
tium dederis, aut ſi cælum digito tetigeris; & ita
hic eſt expreſſum: & tenent gloſ. 1. Ioan. Andr. &
omnes in ſummario tex. Idemque habetur in c.1.
ſupra eodem, ſecundum communem intellectum.
Et pondera illa verba huius cap. Propter eius fa-
uorem; quæ innuunt hoc fauore matrimonij ſpe-
10 cialiter introductum eſſe. Secus enim eſt in alijs
contractibus, in quibus conditio turpis, vel im-
poſſibilis vitiat contractum, & non vitiatur, vt § Si
impoſſibilis, inſtit. de inutil. ſtipul. & l. Non ſolum,
11 ff. de act. & obligat. Vnde in vltimis voluntatibus,
quia ſimiliter fauorabiles ſunt, l. 1. C. de Sacroſ.
Eccleſ. Idem eſt quod in matrimonio; nam condi-
tio turpis, vel impoſſibilis reijcitur, & habetur pro
non adiecta, §. Impoſſibilis, inſtit. de hæred. in-
ſtit. & hic notat gloſ. 2. Quam ſequuntur commu-
niter ſcribentes, licet in vltimis voluntatibus qui-
dam diſtinguant, an conditio turpis, vel impoſſibi-
lis adijciatur perſonæ grauati, vel honorati, vt hic
plenè per Alex. de Neuo, à num. 24. vſque in fin.
12 Item pondera conditiones impoſſibiles de iure, &
impoſſibiles de facto, vel ſecundum naturam æqui-
parari, quia id poſſumus quod de iure poſſumus,
l. Nepos Proculo, ff. de verb. ſignif. Vnde impoſſi-
bile dicitur quod de iure fieri non poteſt: & ita
has conditiones æquiparat gloſ. 1. hic, & commu-
niter Doctores. Quid autem iuris ſit in conditio-
ne impoſsibili ex accidenti, attingam in proxima
quæſt. n. 50.

13 QVAERO An matrimonium coram Parocho,
& teſtibus contractum à viro ſub cõditione ſi mu-
lier eſt legitima, ac deinde conſummatum; ſit
validum, necne, ſi poſtea conſtiterit mulierem il-
legitimam eſſe.

Hic caſus contigit in quodam Coſmo, qui co-
ram Parocho, & teſtibus contraxit matrimonium
cum Anna his verbis: Anna, ſi es legitima, acci-
pio te in meam vxorem: deinde matrimonium
cum ea conſummauit, ac prolem inde ſuſcepit.
Poſtea compertum eſt, Annam non eſſe legitimã,
ſed naturalem natam ex concubina: quæſitum
eſt, an valeat matrimonium.

Hæc quæſtio duas habet inſpectiones. Prima
eſt an matrimonium, vt proponitur, contractum
ex defectu conditionis fuerit nullum ab initio.
Secunda eſt quatenus nullum fuerit, an poſtea con-
14 ualuerit ex copula ſubſequuta. Quoad primam
inſpectionem videtur reſpondendum matrimoniũ
ab initio fuiſſe nullum. Nam etſi error qualitatis,
vel fortunæ nõ excludat cõſenſum à matrimonio,
§. 1. verſ. Ad hæc non omnis error conſenſũ eua-
cuat: & ibi gloſ. 1. Archid. Turr. & Bellam. 29.
q. 1. gloſ. in cap. Cum dilectus, in ver. Ad fatuita-
tem: & ibi Imol. num. 8. Abb. nu. 13. & alij com-
15 muniter, ſupra quod met. cauſ. Hoc tamen fallit
ſi qualitas, in qua erratur, adijciatur contractui
per modum conditionis honeſtæ, vt ſi quis ducat
vxorem ſub conditione, ſi eſt diues, aut nobilis;
tunc enim ſi conditio ſit falſa, matrimonium non
habet conſenſum, ac propterea eſt irritum ipſo iu-
re, vt declarant B. Bonauentura in 4. ſent. diſt. 30.
in expoſit. litteræ, num. 4. Palud. ibid. q. 1. art. 2.
num. 9. concluſ. 2. & S. Anton. in 3. par. tit. 1. c. 2.
16 in fin. Conditio enim honeſta, & poſsibilis de
præſenti, vel de præterito adiecta in actu ipſius
matrimonij, illud non ſuſpendit; ſed ſi conditio
tunc vera ſit, matrimonium illico eſt validum; ſi
falſa, illico eſt irritum, vt hic tenent Vincent. Petr.
de Sampſ. & Abb. Antiq. quos ſequitur Io. Andr.
num. 83. & Anton. de Butr. num. 7. verſ. Secundo
caſu; qui ad hoc allegat textus in l. Cum ad præ-
ſens, ff. Si cert. pet. & in l. Cum in ſecundo, ff. de
iniuſt. rupt. teſtam. & in conditione de præſenti,
qualis eſt hæc, de qua agitur, docet S. Thom. in 4.
diſt. 29. q. 1. art. 3. q. 3.

17 Ideoque videmus hanc conditionem, contraho
tecum, ſi es virgo, non reijci, & matrimonium ſic
contractum eſſe nullum ſi mulier ſit corrupta, vt
cenſent Palud. in 4. diſt. 29. quæſt. 2 art. 5. num. 33.
Adrian. in 4. q. 3. dub. 6. Sot. in 4. diſt. 29. q. 2. art. 3.
Syluest. in ver. Matrimonium, 3. qu. 8. & alij, quos
refert, & ſequitur Couar. in 4. Decretal. par. 2. c. 3.
18 §. 2. num. 3. Et idem eſt de conditione, Si non es
cæca, muta, leproſa, & ſimilibus, vt per Sot. loco
citat. Et eſt regulare in omnibus aliis teſtibus, vt

l. Cir-

l. Circa eos, ff de hæred. inſt. l. Inſtitutio talis, ff de condit. inſtit. l. Eas cauſas, ff. de condit. & demonſtrat. cum alijs ſupra alleg. per Butr.

19 Non videtur autem poſſe dubitari, quo minus præſens conditio, ſi mulier eſt legitima, ex ſui natura poſſibilis, & honeſta ſit, vt patet ex his, quæ tradit Bald. in l. Filium eum diffinimus, n. 17. ff. de his, qui ſunt ſui, vel alieni iur. Azo in ſumma, C. de his qui not. infam. & Menoch. de præſumpt. lib. 6. præſumpt. 54 n. 29.

20 Nec obſtat quod hæc conditio impoſsibilis videatur eo quod cùm mulier iam eſſet illegitima, impoſſibile erat, vt eſſet legitimè nata, & in præteritum non eſt potentia, ſecundum Hoſt. hic prope fin. & in ſumm. eod. tit. n. 12. verſic. Imo ſi contraho.

Nam reſpondetur opinionem Hoſt. eſſe communiter reprobatam, quia à matrimonio reijciũtur conditiones, quæ abſolutè, & ex ſui natura ſunt impoſsibiles, vt ſi cælum digito tangis; non autem quæ ex ſui natura poſsibiles ſunt, licet ex accidenti ſint impoſſibiles, qualis eſt conditio, de qua agitur, quia ex ſe poſſibile eſt, vt ſit legitimè nata: alioquin omnis conditio de præſenti, valdè præterito eſſet impoſsibilis, & reijceretur à matrimonio, quod eſt contra communem omnium ſententiam: ideoque has conditiones ſolum ex accidenti impoſsibiles à matrimonio non reijci, concludunt Aretin. conſ. 82. col. penult. Palud. in 4. diſt. 29. q. 2. art. 5. Sylueſt. in ver. Matrimonium, 3. q. 8. & alij apud Couar. in 4. Decretal par. 2. cap. 3. § 1. n. 3. vnde ſequitur vt matrimonium, vt proponitur, contractum ab initio nullum fuerit, cùm nunquam extiterit conditio honeſta, & poſsibilis illi adiecta.

21 Supereſt nunc examinandum, an conualuerit per copulam ſubſequutam, quæ eſt ſecunda inſpectio initio propoſita. Et difficultas in hoc verſatur, quia is, qui ſub honeſta conditione matrimonium contrahit, & ante conditionis euentum deſponſatam cognoſcit, à conditione recedit, cap. Per tuas, ſupra eod. ibi, Cùm liquidò conſtet, quod poſt contracta ſponſalia carnalis eſt inter eos copula ſubſequuta, pro matrimonio eſt præſumendum, quia videtur à conditione oppoſita receſſiſſe: ad idem tex ſupra in cap. De illis, & cap. Super eo: & hæc eſt præſumptio iuris, & de iure, quæ non admittit probationem in contrarium, vt colligitur ex gloſ. in d. cap. Per tuas, in ver. Præſumendum, circa medium, verſ. Dicas ergo; dum allegat textum in cap. Is qui fidem, de ſponſalib. qui loquitur de præſumptione iuris, & de iure, vt ibi omnes notant, & expreſſius tenet gloſ. final. in d. cap. De illis.

22 Cæterum his non obſtantibus videtur adhuc reſpondendum matrimonium eſſe nullum, quia ita demum per copulam cenſetur quis recedere à conditione, ſi conditio ſit de futuro, & ita procedit tex. in d. cap. Per tuas, cum alijs allegatis: ſecus verò ſi conditio ſit de præterito, vel de præſenti, vt eſt conditio, de qua nunc agitur, ſi legitima es.

23 Ratio diuerſitatis eſt, quia vbi conditio eſt de futuro, actus non eſt nullus ab initio, ſed ſtat in ſuſpenſo vſque ad conditionis euentum, d. cap. De illis, & cap. Super eo, & l. Eas cauſas, ff. de condit. & demonſtr. vnde per copulã ideo videtur quis recedere à conditione, quia Eccleſia vt excludat delictum fornicationis, præſumit acceſſum affectu coniugali, & conſenſum purum, vt declarat gloſ. magna circa medium in d. cap. Per tuas, dicens hoc caſu præceſſiſſe conſenſum de futuro, & inducere matrimonium præſumptum, & fauore matrimonij inductam eſſe hanc præſumptionẽ, quia per carnalem copulam coniux ipſo facto videtur conſenſum exprimere de præſenti, & à conditione recedere, ſicut per puram emptionem receditur à conditionali, l. Sed Celſus, § vlt. ff. de contrahenda empt. id ipſum explicat Sot. d. diſt. 29. q. 2. art. 3. poſt tertiam concluſionem, verſ. Sed Rurſus ſciendum iat verò vbi conditio eſt de præſenti, vel de præterito, quæ propriè non eſt conditio, actus non eſt in ſuſpenſo; imò ſi conditio non eſt vera, nullus eſt ab initio ex defectu conſenſus, d. l. Cum in ſeruo, & l. Cum ad præſens, ff. Si cert. pet. l. Cum in ſecundo, ff. de iniuſto rupt. teſtam. & copula non poteſt eſſe niſi fornicaria: vnde quotieſcumque matrimonium à principio eſt inualidum, coniuges per copulam non videntur à conditione receſsiſſe, quod optimè declarat Ant. de Butr. hic, n. 7. verſ. Secundo caſu, his verbis: [Si conditiones ſunt de præſenti, aut de præterito, nõ ſuſpendunt, imo vel ſtatim inficiunt matrimoniũ ſi ſunt falſæ, vel ſtatim perficiunt ſi veræ ſunt: ſi autem ſunt de futuro, ſuſpendunt in euentum conditionis; & in defectum inficiunt, & in exiſtentiam conditionis perficiunt: virtus autem ſuſpenſiua tollitur per copulam ſubſequutam; & hæc eſt communis opinio.] Hæc Butr.

24 Deinde reſpondetur, eum, qui contrahit ſub conditione, ita demum videri à conditione recedere, ſi deſponſatam cognoſcat ante conditionis euentum. ita expreſsè probat textus in dicto cap. Per tuas, vbi ſponſalia contracta fuerant ſub conditione, ſi pater conſentiret, & deinde interceſſerat copula; & textus decidit, ſponſos videri à conditione receſsiſſe, quia probatum non fuit patrem contradixiſſe ante copulam, innuens, ſi hoc probatum fuiſſet, copulam poſtquam conditio defecerat, nihil profuturam fuiſſe: quod apertè tradit ibi gloſſa in ver. Sponſalibus. Ergo, inquit, ſi contradixiſſet ante carnalem copulam, coitus nihil poſtea operaretur, quia nihil eſt ibi purum, vel conditionale, quod confirmet, vel ducat ad eſſe talis coitus: Ideoque illum textum ſic ſummant Io. Andr. Butr. Abb. & alij omnes, videlicet, Qui ſub honeſta conditione ſponſalia contrahit, & ante conditionis euentum deſponſatam cognoſcit, à conditione recedit.

Quamobrem cum hoc caſu mulier ante copulam illegitima eſſet, atq; ita iam defeciſſet conditio illa, Si mulier eſt legitima, copula ſubſequens nihil profuit ad matrimonij validitatem: & hæc eſt communis omnium ſententia, quam ſequuntur in d. cap. Per tuas, Innoc. in ver. Quod ante, Hoſt. in fin. Butr. loco citato, Anchar. n. 3. Abb. n. 4. Angel. in ver. Matrimonium, 3. Impedimento 3. n. 2. Couar. in 4. Decretal. par. 2. cap. 3. §. 1. num. 13. vbi, Carnalis coitus, inquit, hunc effectum operatur, quando ante defectum conditionis contingit; quia ſi poſt defectum conditionis ſequatur copula, nihil conducit ad coniugij præſumptionem, cum iam præmiſſum matrimonium omnino defecerit.

Quibus accedit, quod etſi per copulam coniuges viderentur receſsiſſe à conditione, tamen

Digitized by Google

cum matrimonium eſſet nullum ab initio, neceſſarium fuiſſet iterum contrahere coram parocho, & teſtibus ad præſcriptum Concilij Tridentini in cap.1.ſeſſ.24 de reformat.matrim. nam nec ſponſalia poſt Concilium per copulam, & conſenſum ſuperuenientem tranſeunt in matrimonium, & ſublata eſt diſpoſitio, cap.Is qui fidem, de ſponſa. lib.vt ibi dixi ex Sacræ Congregationis ſententia.

25 Neque obſtat, quod vbi contrahitur ſub conditione corā parocho, & teſtibus, poſtea purificata conditione matrimonium per copulam remaneat firmum, nec ſit opus eamdem formam repetere, vt plenè ſcripſi in cap. Super eo, ſupra eodem.

Reſpondetur enim id ſimiliter procedere in conditione de futuro, quia eo caſu cum actus non fuerit à principio nullus, ſatis eſt vt ſemel fuerit celebratus, ſecundum præſcriptam formam. At ſecus dicendum in conditione de præſenti, vel de præterito, quis cum ob illius defectum matrimonium fuerit nullum ab initio, vt dictum eſt, non ſufficit, vt ſemel fuerit celebratum coram parocho, & teſtibus, ſed hęc forma neceſſariò eſt iteranda, cùm validè celebratur.

26 Quam ſententiam iampridem approbauit Sacra Congregatio Concilij, dū cenſuit matrimoniū nullum ob defectum ætatis, quamuis celebratum fuerit coram parocho, & teſtibus, tamen non conualeſcere per conſenſum, & copulam ſuperuenientem poſt legitimam ætatem, ſed debere iterum contrahi ſeruata forma à Concilio præſcripta.

27 Quærunt hic DD. an profeſsio regularis vitietur ex pacto reſeruationis proprij. Communis opinio eſt, licet multos habeat contradictores, profeſsionem valere, & pactum, ſeu conditionem vitiari, vt hic per Henric.Boich n.14.& ſcripſi plenius in cap.Cum in Eccleſijs, n.9. ſupra de maior. & obed.& rationem diuerſitatis inter profeſsionē, & matrimonium vide hic per Io. Andr.num.9 verſ. Dic quod in matrimonio, & Henric.Boich nu.15. verſ.Hoc idem tenet.

Qui Clerici, vel vouentes matrimonium contrahere poßunt.

Cap. Conſuluit.

SVMMARIVM.

1 *HAbitus profeſſorum ſuſceptus extra Monaſterium, & de manu non habentis poteſtatem incorporandi Religioni impedit matrimonium contrahendum, ſed non dirimit contractum. & n.2.*

3 *Idem ſi fuerit ſuſceptus extra monaſterium de manu habentis poteſtatem. & n.4 & 5.*

5 *Habitus profeſſorum in legitima ætate indueit tacitam profeſſionem, dummodo ſuſcipiatur intra clauſtra, aliàs ſecus.*

6 *Habitus profeſſorum extra monaſterium ſuſceptus inducit votum ſimplex, quod impedit matrimonium contrahendum, ſed non dirimit contractum.*

7 *Et quid poſt Concilium Tridentinum, remiſſiuè.*

8 *Matrimonium contractum à profeſſo contra formā Decreti Clementis VIII. in loco non deſignato ad recipiendos nouitios poſt lapſum quinquennium à die profeſſionis an ſit validum in vtroque foro. & n. ſeqq vſque in finem.*

9 *Lex poſitiua, quando eius obſeruantia repugnat legi Diuinæ, non obligat in foro conſcientiæ. & n.33.*

10 *Profeſſio irrita non dirimit matrimonium poſt contractum.*

11 *Profeſſio in Conuentibus non deſignatis ad recipiendos nouitios nec poteſt expreſſè fieri, nec tacitè vnquam induci. & n 2.*

12 *Profeſſionis nullitas licet proueniat ex perpetuo impedimento, tamen elapſo quinquennio allegari non poteſt. & n.21.& 32.*

13 *Profeſſus nulliter, qui elapſo quinquennio ſponte ad ſæculum rediſt, & vxorem duxit, eſt tutus in foro conſcientiæ, licet poſſit puniri ab Eccleſia.*
Declaratur. n.27.& 29.

14 *Profeſſio emiſſa à viro vxore contradicente an ea mortua obliget ad Religionem in genere, & dirimat matrimonium poſtea contractum. & nu. ſeq.*

15 *Profeſſio emiſſa ante annum decimumſextum completum, vel intra tempus probationis poſt Concilium Tridentinum non obligat ad Religionem in genere.*

16 *Profeſſio ſolemnis etiam tacita, & præſumpta impedit matrimonium contrahendum, & dirimit poſt contractum.*

17 *Profeſſio, quæ ab Eccleſia habetur pro valida, licet ſit irrita quoad Deum, tamen in foro iudiciali dirimit matrimonium poſt contractum.*

18 *Profeſſio per ſimulationem emiſſa, licet ſit nulla quo ad Deum ex defectu conſenſus, tamen obligat Religioni in foro externo.*
Intellectus c.p. Quod interrogaſti, 27.diſt. ibid. & n 25.& 38.

19 *Intellectus cap.Viduas, il primo, 27 q.1. & n.ſeq.*

20 *Voluntarium eſt de ratione intrinſeca voti.*

21 *Profeſſio emiſſa contra formam Decretorum Clementis VIII. in foro conſcientia eſt nulla, licet poſt lapſum quinquennium ab Eccleſia habeatur pro valida.*

22 *Matrimonium metu contractum per ſpontaneam cohabitationem validatur, & contraria probatio non admittitur.*

23 *Profeſſus nulliter, qui ſpontè è monaſterio exiuit, & vxorem duxit, an ea contradicente poſſit in foro conſcientia ad Religionem redire.*

24 *Profeſſus nulliter, qui ante declarationem nullitatis contraxit matrimonium, tenetur etiam inuita vxore in vtroque foro obedire iudici præcipienti, vt redeat ad monaſterium ad agendam pœnitentiam.*

25 *Profeſſus per ſimulationem in monaſterio monialium ex inhoneſta cauſa, licet non ſit monachus, tamen cogitur in alio monaſterio manere in pœnam commiſſi delicti.*

26 *Coniuges in multis caſibus continere coguntur ſine culpa, ſed non ſine cauſa.*

27 *Profeſſus nulliter, qui elapſo quinquennio ſponte exiuit è monaſterio, & vxorem duxit, ea conſentiente, tenetur ad Religionem redire, etiam in foro conſcientia. & n.29.*

28 *Maritus Religionem profeſſus vxore ſciente, & diſſimulante ad ſæculum redire non poteſt.*
Declaratur n.29.

29 *Vxor iuuenis, vel ſuſpecta de incontinentia an poſſit*

ſit ratificare profeſſionem mariti.

30 *Profeſſus contra formam decretorum Clem. VIII. in conuentu non deſignato ad recipiendos Nouitios, qui poſt quinquennium dimiſit habitum, & uxorem duxit, cogendus eſt in foro externo ad monaſterium redire.*

31 *Profeſſio qualibet elapſo quinquennio in foro fori præſumitur valida, & contrarium probari non poteſt.*

33 *Profeſsio etiam nulla annexum habet votum continentiæ, quod impedit matrimonium contrahendum.*

34 *Reſtitutio in integrum aduerſus lapſum quinquennij an ſit concedenda nulliter profeſſo, qui ſponte ad ſæculum redijt, & uxorem duxit.*

35 *Reſtitutio in integrum aduerſus lapſum quinquennij non poteſt concedi ab inferiore à Papa.*

36. *Et paria ſunt eam non obtinuiſſe, vel obtinuiſſe à poteſtatem non habente.*

37 *Papa quamuis inter fideles non poſsit diſpenſare ſuper matrimonio conſummato, poteſt tamen recipere probationes contra matrimonium præſumptum.*

1 CONSVLVIT. Suſceptio habitus profeſſorum extra religionem à non habente poteſtatem incorporãdi religioni impedit in dubio matrimonium cõtrahendum; ſed non dirimit contractum. Hoc dicit, ſecundum intellectum Abbatis Siculi, qui num. 3.
2 dicit ſecus eſſe ſi recipiatur habitus Profeſſorum ab habente talem poteſtatem etiam extra monaſterium, quia tunc votum eſſet ſolemnizatum, & dirimeret matrimonium poſtea contractum: allegat cap. Porrectum, & cap. Sicut, de Regular. & bonam gloſ. in c. De viduis, il primo, in ver. Proprijs, 27. qu. 1. Et idem voluit Cardinalis hic in 5.
3 opposit. Sed certè illa gloſſa potius facit contra intellectum Abbatis, quia dicit ſic: Poteſt aliqua in domo propria accipere veſtem religioſam, nec tamen Monialis erit, cum nulli monaſterio ſe tra-
4 dat; & ſic ſecundum gloſ. per ſuſceptionem habitus extra monaſterium non ſolemnizatur votum: & in hunc ſenſum gloſſa intelligit hanc Decretalem: & intellectus quem ponit Abbas communiter non tenetur, & eſt contra iſtum textum, qui nullam vim facit an tradens habitum habeat, vel non habeat poteſtatem incorporãdi religioni, ſed ponderat an iſta mulier ſuſceperit ſolum habitum, an verò etiam promiſerit aliquid de ſubſtantialibus religionis, vt per Alex. de Neuo num. 10. Nec obſtat cap. Porrectum, de Regular. quia loquitur quando interuenit expreſſa profeſſio: item non obſtat cap. Sicut, eodem tit. quia vltra habitum requirit profeſſionem: & ſic illa iura non faciunt contra communem intellectum: de quo infra proximè. Vnde Decretalis communiter ſic ſummatur. Suſceptio habitus ſine profeſſione non dirimit matrimonium contractum, ſed contrahendũ impedit. Hoc dicit Anton. de Butr. Præpoſ. & Alex. de Neuo, & poſt ver. Suſceptio habitus, ſubaudi, profeſſorum extra monaſterium: prout cõmuniter Doctores intelligunt: & mox patebit.

5 Nota iuxta communem lecturam, quod etſi per ſuſceptionem habitus profeſſorũ in legitima ætate inducatur tacita profeſſio, vt cap. Statuimus, de regular. & cap. 1. in primo reſp. eod. tit. lib. 6. Hoc tamen debet intelligi dummodo habitus huiuſmodi ſuſcipiatur intra clauſtra, ſeu Congregationem: aliàs enim ſi ſuſcipiatur extra monaſterium etiam de manu habentis poteſtatem incorporandi religioni, tacitam profeſſionem non inducit, nec ſolemnizat votum, & conſequenter nec matrimonium dirimit, vt hic probatur efficaciter: nam propterea validum fuit matrimonium ab iſta muliere contractum, quia non erat tacitè profeſſa, nec eius votum erat ſolemnizatũ, ex quo velamen quidem, & ſic habitum profeſſarum aſſumpſit, ſed proprijs non renunciauit, nec intrauit clauſtrum, vt dicitur in littera. Et quod habitus profeſſionis extra monaſterium ſuſceptus non faciat Monachum, probat textus in cap. Vt clerici, de Regularib. quod non corrigitur, quin potius roboratur per hoc cap. & firmant Hoſtien. in cap. Statuimus, num. 2. verſ. Quod igitur dicimus, eod. tit. Archid. in ca. Beneficium, num. 1. de Regular. lib. 6. Butr. hic num. 4. & Alex. de Neuo in 3. not. & num. 10. vbi atteſtatur hunc eſſe communem intellectum: & ad hunc textum reſpondet iſtum Presbyterum dediſſe velamen profeſsionis, quod interdum traditur à Presbytero, vt in c. Vidua, de regular.

6 Secundò nota iuxta intellectum communem, quod habitus profeſſorũ extra monaſteriõ ſuſceptus, etſi non inducat votum ſolemne, nec dirimat matrimonium contractum, tamen inducit votum ſimplex, quod impedit matrimonium contrahendum, vt hic dicitur; quia ex quo habitum profeſſorum ſuſcepit, quantum in ſe fuit, videtur voluiſſe vitam mutare, & obſeruare continentiam; & ideò ex hoc ſigno impeditur matrimonium cõtrahendum; & ita hic notant Butr. num. 4. ibi: Et nota, quod ſuſceptio habitus extra Congregationem æquiparatur voto ſimplici, vel in ſe habet votum ſimplex, Anchar. num. 4. verſ. Vel dic ſecundum Hoſtien. Alex. de Neuo in 3. notab. & num. 10 dicens communem contra Abbatem: & Præpoſitus in 3. notab. & num. 2. vbi ait ita tenere Hoſtienſem, & qui ſcripſerunt poſt eum.

7 An autem hæc vendicent ſibi locum poſt Concilium Tridẽtinum, vide quod ſcripſi in c. Si quis, num. 46. & in c. Porrectum, in 7. notab. ſupra de Regular.

8 QVAERO; Profeſſus contra formam decretorum Clementis VIII. in monaſterio non deſignato ad recipiendos Nouitios, elapſo quinquennio ſponte habitum regularem dimiſit, & in ſæculo matrimonium in facie Eccleſiæ contraxit, & conſummauit: An matrimonium ſic contractum in vtroque foro ſit validum, necne?

9 In hac facti ſpecie ex vna parte ſtat veritas matrimonij conſummati, quod ſi validum eſt, indiſſolubile eſt, cap. Sunt quidam, 27. q. 2. & c. vnico, de vot. lib. 6. & obligat coniuges ſub mortali ad reddendum debitum coniugale non obſtante voto ſimplici continentiæ, cap. Chariſſimus, de conuerſ. coniugat. Si nullum eſt, copula non poteſt eſſe niſi fornicaria, & intrinſecè mala, cap. Litteras, de reſtit. ſpoliat. Ex alia verò parte ſtat præſumptio validitatis profeſſionis, contra quam regularis elapſo quinquennio audiri non poteſt, vt in Concilio Tridentino cap. 19. ſeſſ. 25. de Regular. Vnde cum ex obſeruantia legis poſitiuæ Concilij Tridentini poſſit reſultare peccatum, & tranſgreſſio legis, ſubiecta materia cogit nos diſtinguere inter forum conſcientiæ, & forum iudiciale, iux-

ta tex. in d. c. Litteras, & in cap. Inquiſitioni, de ſent. excomm. & declarat Innocentius in c. Quia plerique, num. 1. de Immunit. Eccleſ. Feder. de Senis conſ. 21. num. 4. & Sylueſter in verb. Lex, num. 9. verſ. Et probatur regula.

Quod igitur ſpectat ad forū conſcientiæ, videtur abſolutè reſpondendū, matrimonium, vt proponitur contractum, niſi aliud obſtiterit, eſſe validum.

10 Probatur, nam profeſſio irrita non dirimit matrimonium poſtea contractum: caſus eſt in hoc cap. nam habitus profeſſorum, qui de iure tacitam profeſſionem inducit, hic fuit ſuſceptus de manu non habentis poteſtatem incorporandi religioni, ſecundum intellectum Abbatis, vel extra monaſterium, iuxta communem lecturam, vt dictum eſt ſupra in 1. & 2. notab. & ſic fuit ſuſceptus nulliter; & propterea votum non ſolemnizauit, nec matrimonium poſtea contractum diſſoluit, vt in fin. litteræ ad idem textus in Extrauag. Antiquæ, de voto, vbi ad matrimonium dirimendum exigitur profeſſio tacita, vel expreſſa, quæ ad caſtitatem, paupertatem, & obedientiam ſuos profeſſores adſtringat; & ſic debet eſſe valida: nam paria ſunt non profiteri, vel inualidè profiteri, argum. cap. 1. de translat. Epiſcop. & notat Idem Abb. in c. Placet, in 3. not. de conuerſ. coniugat. Sed profeſſio emiſſa in conuentu nō deſignato ad recipiendos Nouitios eſt irrita. Ergo in foro conſcientiæ matrimoniū poſtea cōtractū nō dirimit.

11 Minor patet, quia decreta Clementis decernūt nullas profeſſiones quaslibet emiſſas contra formam in eis præſcriptam; idque impedimentum ſemper durat, adeout ex ſententia S. Congregationis Regular. nec tacita profeſſio vllo vnquam
12 tempore induci poſſit. Et quamuis regularis elapſo quinquennio hanc nullitatem allegare nō poſſit, eo quod S. Congregatio Concilij declarauerit illi obſtare decretum d. cap. 19. ſeſſ. 25. de Regularibus. Quod procedit in impedimento etiam perpetuo: tamen cum Concilium ibi ex ſententia ipſius Congregationis tacitam profeſſionem non inducat, ſed tantum deneget audientiam: verè profeſſio illa ſemper remanet nulla quoad Deū, qui omnia nouit, c. Humanæ, 22. q. 5. cap. A nobis, il ſecondo, de ſententia excommunicat. Et hanc ſententiam in terminis Concilij
13 Trid. tenet Nauar. conſ. 89. Cum de iure, num. 6. de Regular. Vbi conſuluit inualidè profeſſum, qui poſt quinquennium abſque licentia è monaſterio exijt, & vxorem duxit, eſſe tutum in conſcientia, & quoad Deum, & conſ. 23. Petrutius, eodem tit. idem reſpondit de inualidè profeſſo, qui abſque licentia elapſo quinquennio redijt ad ſæculum, & matrimonium contraxit, licèt ſubdat quoad forum exterius neceſſariam eſſe authoritatem Superioris ad declarationem petendam, quæ ſine cauſæ cognitione, concedi non poteſt.

14 Neque obſtat quòd Ant. de Butr. in cap. Quidam, de conuerſ. coniug. num. 8. Teneat profeſſionem nulliter emiſſam per virum vxore contradicente dirimere matrimonium ea mortua contractum cum alia muliere, quia, inquit, quantum ad continentiam ſeruandam ſatis ſolemnizauit ipſam per ſuam profeſſionem; Et quamuis iſtud non ſit votum religionis, & religioni in ſpecie obligans; eſt tamen votum emiſſum caſtitatis reſpectu certę, & approbatę religionis; & licet quoad alia non obliget ſubſtantialia, vt paupertatis, & obedientiæ; obligat tamen quoad partem, ſcilicet caſtitatis quantum eſt in ſe; & pro tanto votum eſt ſolemne.

Nam reſpondetur Butrium poſtea recedere ab hac opinione in verſ. Niſi reſtringens, vbi contrariam putat veriorem, quam etiam tenent in d. cap. Quidam, Innocen. Vinc. Goffr. Tancred. & alij à Butrio relati, qui cenſent profeſſionem, vt ſupra nulliter emiſſam à viro non dirimere matrimoniū poſtea contractum: & idem tenet ibi Abb. nu. 4. Ac præterea Butrius videtur ſentire ex d. profeſſione ortam eſſe obligationem ad religionem in genere, quæ non ſolum impediat contrahendum,
15 ſed dirimat contractum. At hæc doctrina quatenus etiam ſit vera, non tamen applicatur caſui, de quo agitur, quia cùm poſterius decretum Clemen. VIII. decernat profeſſiones quaslibet emiſſas in Conuentibus non deſignatis eſſe nullas ad quemcumque effectum, per illa verba cenſentur ſuſtuliſſe etiam obligationem ab religionem in genere, vt alias probauimus, idque ad exemplum Concilij Trid. quod in cap. 15. ſeſſ. 25. de regular. per ſimilia verba ſuſtulit huiuſmodi obligationem vt cenſuit S. Congregatio.

16 Quod verò pertinet ad forum iudiciale videtur reſpondendum matrimonium vt præfertur, contractum eſſe nullum; nam profeſſio ſolemnis impedit, & dirimit matrimonium poſt contractum vt hic, & in cap. Meminimus, ſupra eodem, vbi Alex. III. reſcribit ſi quiſquam qui religioni deuouit, & habitu ſuſcepto profeſſionem fecit, poſtmodum ſibi aliquam copulauerit, eſt cogendus ab ea recedere, & ad Eccleſiam, cui ſe contulit ſine cōtradictione tranſire. Ad idem textus in cap. Inſinuante, in fin. vbi de quadam muliere, quæ poſt profeſſionem matrimonium contraxerat, Innocen. III. reſcribit vt ad malè dimiſſum religionis habitum reſumendum, & ſeruandum quod vouit etiam per cenſuram eccleſiaſticam compellatur. Et concordant tex. in §. vlt. diſt. 27. in cap. Cum virum, de regular. & c. Ex parte, de conuerſ. coniug. Item Conc. Carthagin. IV. c. vlt. Toletan. IV. cap. 8. Triburien. cap. 6. Aurelianen. cap. 3. vt refertur, 27. q. 1. per totam, & diffinivit Tridentina Synodus ſeſſ. 24. de Sacram. Matrim. can. 9.

Quod habet locum etiam in profeſſione præſumpta, vt patet in cap. Neque viduas, 27. q. 1. vbi Gelaſius; [Neque viduas, inquit, ad nuptias trāſire patimur, quæ in religioſo propoſito diuturna obſeruatione permanſerunt; ſimiliter virgines nubere prohibemus, quas annis plurimis in monaſterijs ætatem peregiſſe contigerit;] atq; ibi notat gloſ. in ver. Diuturna, quæ intelligit illū tex-
17 tum de profeſſione tacita. Imò hæc concluſio procedit etiamſi ſolemnis profeſſio, quæ ab Eccleſia, & in foro fori habetur pro valida, ſit irrita quoad Deum, & in foro animę; adhuc enim pręſumpta hæc profeſſio in foro externo dirimit matrimonium poſtea contractum: text. eſt clarus in
18 cap. Quod interrogaſti, 27. diſt. vbi Nicolaus Papa decernit vt fœmina, quæ poſt obitum mariti ſui ſacrum velamen ſuper caput ſuum impoſuit, & finxit ſe ſub eodem velamine ſanctimonialē eſſe, poſtea verò ad nuptias redijt, quia per hypocriſim eccleſiaſticam regulam conturbare voluit, & non legitimè in voto ſuo permanſit; pœnitentiā agat de illuſione nefanda, & reuertatur ad id, quod ſpopondit, & in ſacro miniſterio permaneat, quod inchoa-

19 choanie. Et concordat textus in cap. Viduas, il
primo, 27.q.1. intelligendo textũ m de voto ſolem-
ni, prout illum intelligit gloſſa ibi, in ver. Hę verò:
mulieres enim illæ, quæ ſimulauerunt ſe profeſ-
ſionem emittere, & animum non habuerunt ſe
alligandi religioni, verè in foro Poli non erant
profeſſæ, vt in ſpecie ibi poſt Lap. & Archid. not.
Prępoſ. nu. 9. verſ. Dic aut ſumus in foro pœniten-
tiali: nulla enim profeſſio coram Deo validè in-
duci poteſt abſque profitentis conſenſu, cap. 1. &
cap. Sicut, de regul. & tradit Præpoſ. ibidem, & Na-
uarr. conſ. 15. n. 2. de regul. nam, vt ait Gregor. lib.
26 Moral. cap. 7. Humanę aures verba naturalia
indicant, qualia foris ſonant: diuina verò iudi-
cia talia ea audiunt, qualia ex intimis proferun-
tur: quod refertur in cap. Humanę, 22. q. 5. & in
cap. 1. 15. q. 6. Alex. Papa ait: [Amplius reſpicit
Deus ad cogitationes, & ſpontaneas voluntates,
quàm ad actus, qui per ſimplicitatem, aut neceſ-
ſitatem fiunt:] per quem textum gloſ. in cap. Ad
noſtram, in ver. Triduum, de reg. aſſerit eum, qui
abſque deliberatione, & illectus intrat religionem,
non obligari quoad Deum, qui conſiderat cor, &
non opus: allegat etiam textum in cap. Si quid in-
20 uenisti, 14 q. 1. profeſſio igitur dictarum mulie-
rum quoad Deum non erat valida, cum volunta-
rium ſit de ratione intrinſeca voti, ſecundum D.
Thom. 2.2. q. 88. art. 1. & in 4. diſt. 38. q. 1. art 1. q. 1.
Syluest. in ver. Votum, 1. in princip. Sed nihilomi-
nus quia exceptio ſimulationis, & diſſenſus non
admittitur ab Eccleſia, quę non iudicat de occul-
tis, cap. Litteras, de reſtit. ſpoliat. profeſſio illa ha-
betur pro valida in foro Eccleſiæ, & dirimit ma-
trimonium poſt contractum, vt illic ſtatuitur; at-
que ita ibi cenſent Hugo, Lapus, & Archid.

21 Profeſſio autem emiſſa contra formam decre-
torum Clementis in Conuentu non deſignato: eſt
quidem irrita in foro conſcientiæ, & quoad Deum
etiam poſt elapſum quinquennium, quia eadem
decreta decernunt irritas receptiones, & profeſ-
ſiones quaslibet contra formam in eis pręſcriptã:
quibus verbis ſublata eſt profeſſio tã expreſſa, quã
tacita, Prob. ad Io. Monac. in cap. 1. nu. 4. de regul.
lib. 6. & aliàs cenſuit Sacra Congreg. regul. & de-
cretum, d. cap. 19. ſeſſ. 25. de regul. ex ſententia Sa-
cræ Congregationis Concilij tacitam profeſſio-
nem non inducit; ſed tamen quia in foro externo,
vt etiam tradit Nauarr. conſ. 13. n. 10. de regul. ea-
dem profeſſio poſt quinquennium ab Eccleſia ha-
betur pro valida, cũ eo termino elapſo regularis
ſit prohibitus deducere quaſcumq; cauſas nullita-
tis profeſſionis: meritò huiuſmodi profeſſio præ-
ſumpta, licet irrita ſit quoad Deum: tamen in foro
Eccleſię dirimit matrimonium poſtea cõtractum.

22 Deinde pro hac ſententia adducitur tex. in cap.
Ad id quod, de ſponſal. vbi mulier quæ diuerte-
rat à viro, eo quod matrimonium per vim contra-
xerat, tamen quia poſtea per annum, & dimidiũ
viro cohabitauit, ad ipſum cogitur redire; nec de
cætero recipiendi ſunt teſtes, ſi quos memorata
mulier ad probandum, quod non conſenſeris in
eumdem, nominauerit producendos. Vbi pon-
derandum eſt matrimonium illud, ſi verè mu-
lier nunquam conſenſerat, fuiſſe irritum quoad
Deum, cùm nuptias non concubitus, ſed conſen-
ſus faciat, l. Nuptias, ff. de regul. iur. §. 1. & c. Cum
initiatur, 27 quæſt. 2. Sed tamen Eccleſia propter
cohabitationem ſubſequentem elicit conſenſum
præſumptum, contra quem probationem non ad-
mittit: & ideò licet fortè nunquam conſenſerit
in foro interno; tamen cogitur ab Eccleſia ad vi-
rum redire. Ad idem ſunt text. in cap. Is qui fidem,
eodem tit. de ſponſal. in cap. De illis, & cap. Per
tuas, de cond. app. & eſt bona gl. in cap. Quod in-
terrogaſti, in ver. Finxit, verſ. Similiter duo, 27. diſt.
Eodem igitur modo quamuis regularis profeſſus
contra formam decretorum Clementis verè non
ſit alligatus Religioni; tamen quia in foro fori
hanc nullitatem probare non poteſt, obſtante de-
creto, d. c. 19. cogendus eſt ad religionem redire;
quemadmodum enim poſt diuturnam cohabita-
tionem d. cap. Ad id quod, non admittit proba-
tionem nullitatis matrimonij per diſſenſum, ita
nec Concilium poſt quinquennium admittit pro-
bationem nullitatis profeſſionis quacumque de
cauſa: vnde hic cogendus eſt adhærere religioni,
ſicut illa mulier cogitur adhærere viro, arguendo
à matrimonio carnali ad ſpirituale, ad textum
in cap. Inter corporalia, de tranſl. Epiſc.

23 Porrò in hac perplexitate ſi quæratur quomo-
do hic profeſſus ſe gerere debeat, videtur ſic di-
ſtinguendum. Aut vxor expreſsè contradicit vi-
ro volenti ad religionem redire; & tunc vir tuta
conſcientia videtur ad religionem redire non poſ-
ſe, ſed teneri vxori ſuæ adhærere: patet hoc in
cap. 1. & cap. 2. ac ferè per totum, de conuerſ. con-
iug. Nam, vt inquit Gregor. in cap. Sunt quidam,
27. q. 2. Sunt quidam qui dicunt religionis cauſa
coniugia debere diſſolui: verùm ſciendum eſt,
quod ſi hoc lex humana conceſſit, lex tamen di-
uina prohibuit: per ſe enim veritas dicit; *Quos
Deus coniunxit homo non ſeparet*: qui etiam ait,
*Non licet dimittere vxorem excepta cauſa forni-
cationis*. Ad idem ſunt textus in cap. Multorum,
in cap. Agathoſa, & quatuor ſeq. ead. cau. & quæſt.
& cum hæc mulier obedierit præcepto Apoſtoli 1.
Corinth. 7. *Propter fornicationem vnuſquiſq; ſuam
vxorem, & vnaquaque virum ſuum habeat, & no-
lite fraudare inuicem, niſi fortè ex conſenſu, & ad
tempus*, cap. Sicut, §. His ita reſpondetur, 32. q. 2.
& melius ei fuerit nubere, quàm vri, ſecundum
Apoſtolum ibidem, cap. Si Paulus 1. q. 1. Iniquum
eſſet, vt abſque facto, & culpa ſua priuaretur iure
exigendi debitum, quod ad remedium concupi-
ſcentiæ iuſto titulo acquiſiuit; vnde Abb. in cap.
Quidam de conuerſ. coniug. in 1. not. n. 2. ait vxorẽ
poſſe vendicare maritum adiecta etiam conditio-
ne de iure diuino, cùm habeat eum in ſua pote-
ſtate quoad quid; ſicut dicimus in patre, qui po-
teſt vendicare filium, l. 1. §. Per hanc, ff. de rei ven-
dic. Quare cum lex humana præcipiens in d. cap.
19. vt profeſſus redeat ad religionem hoc caſu re-
pugnet legi diuinę præcipienti, vt vxorem non di-
mittat; atque ita ſeruari non poſſit abſque eo,
quod inde reſultet iniquitas, vel peccatum: me-
ritò in hoc ſpeciali caſu in foro conſcientiæ ſerua-
ri non debet, ſecundum Innoc. & alios, quos ſu-
pra retulimus n. 9. facit cap. vnicum, de voto, lib. 6.
vbi dicitur voti ſolemnitas ex ſola Conſtitutione
Eccleſiæ eſt inuenta; matrimonij verò vinculum
ab ipſo Eccleſiæ capite vnionem, & indiſſolubili-
tatem accepit.

24 Quæ tamen concluſio non procederet ſi iudex
compelleret ſic profeſſum redire ad monaſteriũ,
non tamen vt profeſſum, & alligatum religioni,
ſed ad agendam pœnitentiam in pœnam com-
miſſi

miſſi delicti; tunc enim teneretur obedire præcepto iudicis in vtroq; foro, etiamſi vxor contradiceret, & virum repeteret. probatur hoc ex d. cap.
25 Quod interrogaſti, 27. diſt. intelligendo quod mulier illa coacta fuit redire ad monaſterium, non ſolùm quia non fuit admiſſa ad ſimulationem probandam, aut ſimulationem probare non potuit; ſed etiam in pœnam patrati criminis; quod ſatis indicant verba illa textus; [Bonum mihi videtur, quia per hypocriſim eccleſiaſticam regulam conturbare voluit, vt pœnitentiam agat de illuſione neſanda:] qui fuit intellectus Lapi ad illũ text. vbi ait: [licet mulier illa verè non fuerit monialis; tamen præſumitur contra eam, & cogitur remanere, quia voluit conturbare eccleſiaſticam regulã.] Et propterea Aug. ibidem dicit eum, qui ſimulat ex inhoneſta cauſa ſe profiteri, cogendum eſſe in monaſterio manere, non quia ſit monachus, ſed ad cautelam propter conſeruandam Eccleſiæ diſciplinam, & ne detur alijs licentia peccandi, & propter fraudem, & dolum, qui nemini debet eſſe lucroſus, & propter delictum, & propter illuſionem, qua monaſterio illuſit, debet retrudi in idẽ, vel potius in aliud monaſterium; allegat cap. Si qua monachurum, 27. q. 1. cap. Si quis, & cap. Romanus, 81. diſtin. & Hugunem refert, & ſequitur Archid. in d. cap. Quod interrogaſti, n. 6. His enim
26 caſibus, in quibus vir cogitur redire ad monaſterium ad agendam pœnitentiam, non habetur ratio vxoris in ſæculo remanentis, nec periculi incontinentiæ, vt patet in cap. Quoniam frequenter, §. Porrò, verſ. Si autem, ſupra vt lite non conteſt. ibi: [Eo nequaquam obſtante, quod de lapſu carnis poſſet opponi; quoniam in coniugio multi caſus occurrũt, in quibus coniuges ſine culpa, ſed nõ ſine cauſa continere coguntur. Et in ſpecie de viro in hæreſim lapſo, qui in monaſterium detruditur ad agendam perpetuam pœnitentiam, & cuius vxor inulta cogitur continere,] eſt caſus in cap. Quanto, infra, de diuort. ibi: [Nec obſtat, quod à quibuſdam forſan obijcitur, quod fidelis relictus non debeat iure ſuo ſine culpa priuari: cum in multis caſibus hoc contingat, vt ſi alter coniugum incidat.] & plures alios caſus conſimiles enumerat gloſ. in d. §. Porro, in ver. Multi caſus.
27 Aut vxor conſentit vt vir reuertatur ad monaſterium; & cum volenti non fiat iniuria, l. 1. §. Vſq; adeo, ff. de iniur. & cap. Scienti, de regul. iur. lib. 6. & liceat coniugibus mutuo conſenſu religionem profiteri, cap. Veniens, de regul. cap. Ea parte, & cap. Dudum, de conuerſ. coniug. cum concord. vtique ſic profeſſus tenetur redire ad religionem, & votum implere etiam in foro conſcientiæ. Nam cum decretum Concilij hoc caſu non repugnet legi diuinæ, & ſeruari poſſit ſine interitu ſalutis æternæ, meritò obligat, & ſeruari debet in vtroque foro, vt in præcedenti membro latiſſimè pro-
28 batum eſt. Et idem eſt ſi vxor diſſimulet, & virum expreſsè non reuocet, textus eſt in cap. Conſuluit, de conuerſ. coniug. vbi, ſecundum veriorem intellectum, profeſſus religionem vxore ſciente, & diſſimulante, ad ſæculum redire non poteſt: quem intellectum ſequitur Petr. de Sampſone, & Abb. Antiquus ibi: & Io. Andr. & Calder. in cap. Ex parte, eod. tit. Ad idem textus in cap. Placet, eod. tit. vbi coniugatus intrans monaſterium ignorante coniuge non habet liberam facultatem exeundi è monaſterio, vt clarè innuit text. ibi, redire ad
29 ſæculum, ſecundum Abb. Sicul. Quæ tamen fortè videntur intelligenda, dummodo vxor ſit ſenex, & non ſuſpecta de incontinentia, & caſtitatem voueat, aut monaſterium ingrediatur; aliàs enim non licet viro, niſi vt ſupra cogatur à iudice in pœnam commiſſi delicti, etiam vxore conſentiente ad religionem tranſire, cap. 1. cap. Cum ſis, cap. Vxoratus, & cap. Significauit, de conuerſ. coniug.

Ratio eſt, quia mulier eum non poſſit ad ſecunda vota tranſire viuente eo, cui eſt matrimonialiter copulata, cap. Si quis neceſſitati, 34. q. vlt. & cap. vlt. 27. q. vlt. non videtur poſſe abſque peccato relinqui in ſæculo expoſita periculo incontinentiæ; nam abſtinentia ad peccatum imputatur, ſi propter hoc alter ad peccatũ labitur, c. Si tu, 27. q. 2.

Hoſtien. tamen in cap. Placet, de conuerſ. coniug. dicit prædicta iura procedere ante factum, ſed poſteaquam alter ex coniugibus profeſſus eſt religionem, vt in hoc caſu, in quo profeſſio præceſſit matrimonium, dicit ſatis eſſe ratificare poſt factum ingreſſum coniugis, ſiue qui remanet in ſæculo ſit iuuenis, ſiue ſenex: & hæc opinio placet Abbati ibi n. 7. adijcienti eſſe notandam hanc limitationem ad iura prædicta.
30 At verò in foro externo etiamſi vxor contradicat, aut ſit ſuſpecta de incontinentia, tamen indiſtinctè ſic profeſſus, qui poſt quinquennium habitum ſponté dimiſit, videtur omnino cogendus habitum reſumere, & ad religionem redire ad præſcriptum, d. cap. 19. ſeſſ. 25. de regul. Ratio eſt, quia etſi profeſſio emiſſa contra formam decretorum Clementis in Monaſterio ad recipiendos nouitios in Conuentu non deſignato in foro Poli, in quo ſimplex, & nuda veritas attenditur, ſit nulla, eo quod decreta ipſa perpetuò inficiant profeſſionem, & decretum, d. cap. 19. tacitam profeſsionem non inducat, vt ſuperius diximus: aliud tamen dicendum eſt in foro fori; nam cùm elapſo quinquennio regularis audiri non poſsit ad allegandas quaſcumque cauſas nullitatis profeſsionis, parum refert, vt profeſsio ſit nulla quoad Deum, cùm in foro Eccleſiæ hæc nullitas probari non poſsit; Eccleſia enim nõ iudicat de occultis, c. Humanæ, 22. q. 1. ſed ſecundũ acta, & probata, c. Iudicet, 3. q. 8. & c. Erubeſcant, 32. diſt. & cõferunt quæ habentur in c. Quomodo, & ſeptem ſeqq. 11. q. 3. & in c. A nobis il ſecondo, de ſent. excom. quod clarè probatur in caſu contrario ex d. cap. Litteras, de reſtit. ſpol. & cap. Inquiſitioni, de ſent. excomm. vbi iudex iuſtè præcipit mulieri ſub pœna excommunicationis in foro iudiciali, vt adhæreat viro ſuo; & tamen illa ob impedimentum dirimens occultum debet potius excommunicationem humiliter ſuſtinere, quàm per carnale commercium pec-
31 catum operari mortale. Quamuis enim Conciliũ in d. cap. 19. tacitã profeſsionem denuo non inducat, tamen elapſo quinquennio habet quoſcumq; regulares pro legitimè profeſsis. Ratio eſt, quia de iure communi quælibet profeſsio præſumitur valida, & qui eam dicit nullam, probare debet, vt per Specul. in tit. de ſtat. monach. q. 63. & Nauarr. conſ. 13. incipien. Titio à Sede Apoſtolica, n. 10. de regular. Imò ex perſeuerantia vnius anni cum delatione habitus indiſtincti præſumitur quia profeſſus præſumptione iuris, & de iure. gloſ. communiter recepta in cap. Ex parte, in ver. per annum, de regul. & eſt text. in cap. 1. eodem tit. lib. 6. & in Clem. 2. eod.

Nec

32 Nec refragatur quod dicta iura loquantur in
impedimento ætatis, quod cùm non ſit perpetuū,
nihil prohibet quominus tolli poſsit per nouum
conſenſum poſt legitimam ætatem; ideoque non
ſint extendenda ad caſum profeſsionis emiſſæ in
Conuentu non deſignato, in quo impedimentum
decreti irritantis ſemper durat; nec tolli poteſt
per conſenſum profitentis, vt aliàs diximus. Re-
ſpondetur enim hoc impedimentum vtcumque
perpetuum, fuiſſe tamen deducendum à profeſſo
infra tempus quinquennij, vt iam cenſuit S. Con-
gregatio: vnde eo elapſo parum refert an impe-
dimentum ſit perpetuum, vel temporale; cum
neutrum in foro iudiciali probari poſsit: vnde
Eccleſia præſumit eum profeſſum fuiſſe in Côuen-
tu deſignato, ac ſeruata forma Apoſtolicarum
Conſtitutionum, cum nolit contrarias probatio-
nes recipere; atque ita dici poteſt huic profeſſo,
Adeſt ius, ſed deficit probatio, vt in l. Duo ſunt
Titij, ff. de teſtament. tutel. & l. In lege, ff. de con-
trahen. empt. & notatur per gloſ. & DD. in dicto c.
Quod interrogaſti, 57. diſt. vbi in ſpecie Præpoſ.
in 4. not. & n 9.
33 Verùm profeſſus, de quo agitur, deliquit;
tum quia elapſo quinquennio habitum regularem
ſponte dimiſit, & apoſtatauit contra prohibitio-
nem, d. cap. 19. tum quia matrimonium contra-
xit ante declaratoriam nullitatis profeſsionis; tum
denique quia illud conſummauit frangēdo votum
continentiæ, quod ineſt profeſsioni etiam nullæ,
& impedit matrimonium contrahendum, vt ſunt
textus expreſsi in d. cap. Quidam, vbi Abb. nu. 4.
& cap. Placet, de conuerſ. coniug. Vnde puniendus
eſſet non ſolùm tamquam apoſtata ad præſcriptū
d. cap. 19. ſed etiam ſeuerius pro tanti exceſſus
grauitate, vt conſtat ex ca. 1. & per totam 27. q. 1.
34 adeout propterea nec videatur illi concedenda
reſtitutio aduerſus lapſum quinquennij, quæ cum
ſit mera gratia, dari non debet abſque legitima,
& rationabili cauſa, ad tradita per Sylueſt. in ver.
Præſcriptio, prima, n. 14. eſſet enim peſsimi exem-
pli, vt qui pro patratis criminibus meretur pœ-
nam, præmium conſequeretur, l. Mortuo, §. La-
beo, ff. de legat. 5. Signoroll. conſ. 110. Teſtator,
num. 8.

Et quamuis profeſſus videatur inter duo con-
traria, & verſetur in anguſtijs, tamen imputet ſi-
bi, qui vltrò ſe in neceſsitatem coniecit, cap. 1. &
ibi gloſ. fin. de ætate, & qualit. l. Bona fides, verſ.
Nam malè meritus, ff. depoſiti. gloſ. in Extrauag.
Iniunctæ, in ver. Suſpenſi, de elect. Gemin. conſ. 42.
n. 12. verſ. Nec obſtat, Signoroll. conſ. 19. In aſſum-
ptione, n. 5. damnum enim quod quis ſua culpa
ſentit, ſentire non videtur, vt in regula Damnum,
lib. 6.

Nauarrus tamen in d. conſ. 53. n. 3. de regul. ſen-
tit eum poſſe iuſtè, ac ſanctè reſtitui in integrum, ſi
probauerit ſe fuiſſe legitimè impeditum quomi-
nus potuerit declarationem nullitatis ſuæ profeſ-
ſionis infra quinquennium petere. Et certè poſtea-
quam carcere, & pœnitentijs eſſet diu maceratus,
poſſet cum eo miſericorditer diſpenſari habilitan-
do eum ad deducendas cauſas nullitatis profeſſio-
nis, ſaltem inſtante vxore, quam durum eſt inui-
tam carere coniugio, quod ſibi parauit ad reme-
dium incontinentiæ, cap Sicut, §. ſeq. & cap. Quic-
quid, 33. q. 5.

Hæc autem omnia vendicant ſibi locum etiamſi
hic regularis, vt prætendit, probaret ſe obtinuiſſe
ab Ordinario declaratoriam nullitatis profeſſio-
nis, & licentiam exeundi à monaſterio in vim lit-
terarum in forma Breuis Sanctiſſimi D. N. ſub die
2. Aprilis 1631. Quamuis enim in dictis litteris
Sanctiſsimus mandet Ordinarijs locorum, & Su-
perioribus regularibus, vt profeſſos non peracto
anno probationis in loco deſignato ad recipien-
dos nouitios ad profeſſionem denuò emittendam
admittant abſque nouo probationis anno: nullibi
tamen tribuit illis facultatem concedendi decla-
ratoriam nullitatis profeſſionis elapſo quinquen-
nio: & tamen hoc agebat ſpeciali mentione cap.
Ex parte, de Capell. Monach. cap. Eccleſia veſtra,
35 il ſecondo, de elect. Et cum Ordinarius non poſ-
ſit diſpenſare contra decretum generalis Concilij
Tridentini in d. cap. 19. vt in Extrau. vnica, de relig.
domib. & not. gloſ. in cap. Cum dilectus, in ver. In
ætate, de elect. & hæc facultas reſtituendi in inte-
grum alijs non competat, quàm Summo Pontifi-
ci, Abb. conſ. 87. lib. 1. vt etiam de ſtylo obſeruatur;
36 paria ſunt, vt idem regularis dictam declaratoriā
non obtinuerit, vel obtinuerit à poteſtatem non
habente, arg. cap. 1. de transl. Epiſcopi, cum ſimili-
bus, vt per Abbatem in conſ. 90. Duo ad deciſio-
nem, nu. 1. lib. 5. Vnde haberi debet pro legitimè
profeſſo, & matrimonium pro nulliter contracto
in foro iudiciali, perinde ac ſi dictam declaratoriā
non obtinuiſſet. Sicut in ſimili Sacra Congrega-
tio conſulta an ingrediens monaſteria monialium
de licentia Epiſcopi ex cauſa non neceſſaria ex-
communicationi ſubiaceat? Reſpondit licentiam
eſſe nullam; & tam ingredientes huiuſmodi licen-
tiæ prætextu in caſibus non neceſſarijs, ſed prohi-
bitis, & neceſsitatibus non vrgentibus quàm eos,
qui illos admittunt, incidere in pœnas Concilij, &
Bullæ Pij Quinti.

Mitius tamen cum eo eſſet agendum, qui pec-
cauit Superioris authoritate; nam licentia iudicis
etiam nulla aliquando excuſat à pœna, & dolo, ſe-
cundum Bart. conſ. 91. n. 6. lib. 1. cum concord. de
quibus ibi per Apoſtill. Vnde etiam hoc caſu faci-
lius ei concedenda eſſet reſtitutio aduerſus lapſum
quinquennij.
37 Sed obijcies. Si Summus Pontifex poſſet con-
cedere hoc caſu reſtitutionem in integrum, ſe-
queretur vt eſſet in illius poteſtate irritum, aut
validum efficere matrimoniū conſummatum; nā
ſi denegaret reſtitutionem, matrimonium eſſet
nullum in foro Eccleſiæ, vtporè contractum ab eo,
qui ab Eccleſia habetur pro ſolemniter profeſſo: ſi
verò reſtitutionem concederet, matrimonium eſ-
ſet validum etiam in foro Eccleſiæ vt contractum
ab inualidè profeſſo in Conuentu non deſignato
ad recipiendos nouitios, vt probatum eſt ſupra
n. 9. quod tamen videtur abſurdum, cum Eccle-
ſia inter fideles non poſsit irritum facere matri-
monium conſũmatum, aut ſuper eo diſpenſare,
cap. Sunt quidam, 25. q. 1. iuncto cap. Vnico, de vo-
to, lib. 6. & cap. 5. cum ibi notatis, de Translat.
Epiſcopi, Henric. Bolch. in cap. fin. nu. 4. de ſponſa
duorum, Abb. in cap. Ex publico, n. 15. verſ. Tertio
quia, de conuerſ. coniugat. Franc. in d. cap. Vnico,
in 3. not. Couarr. poſt alios in 4. decret. 2. par. ca. 7.
§. 4. n. 15. & Cardin. Bellarm. lib. 1. de matrim. c. 15.
& duobus ſeqq.

Ad reſpōdetur, matrimonium hoc caſu ab Ec-
cleſia haberi pro nullo, non quod verè ita ſit, ſed
quod

Google

quod ita præſumatur: atque ita verſamur in matrimonio non vero, ſed præſumpto: ſtant enim ſimul vt matrimonium ab Eccleſia habeatur pro valido; & tamen verè ſit nullum coram Deo, text. ſunt clari in d. cap. Litteras, de reſtit. ſpoliat. & cap. Inquiſitioni, de ſent. excomm. Hæc autem præſumptio cùm inducta fuerit de iure poſitiuo, & ex Conſtitutione Eccleſiæ, nihil obſtat quominus tolli poſsit per Summum Pontificem per viam diſpenſationis, iuxta cap. Innotuit, de elect. ſeu beneficio reſtitutionis in integrum, iuxta ea, quæ tradunt Alexan. in l. Si inter ſtipulantem, §. 1. nu. 3. ff. de verb. oblig. Ruin conſ. 68. n. 20. vol. 1. Alciat. de præſumpt. in prælud. 2. par. nu. 18. Socin. Iun. conſil. 104. nu. 18. vol. 3. & Menoch. de præſumpt. lib. 1. q. 70. n. 1. & 2. Exemplum deſumi poteſt ex cap. Is qui fidem, de ſponſ. vbi ſponſalia de futuro tranſeunt in matrimonium per copulam ſubſequutam præſumptione iuris, & de iure, contra quam probatio non admittitur, vt illic ſtatuitur. Ponamus ergo Sedem Apoſtolicam ex iuſta cauſa indulgere ſponſo, vt non obſtante illa præſumptione poſſit probare ſe non conſenſiſſe in ſponſam affectu vxorio, idque eum legitimè probaſſe: certè matrimonium, quod ab Eccleſia habebatur pro valido, iam apparebit nullum, nec tamen propterea Eccleſia dicetur diſpenſaſſe ſuper matrimonio cõſummato. Similiter ſi admitterentur teſtes producti ab illa muliere, quæ in cap. Ad id quod, eod. tit. poſt matrimonium metu contractum per annum cum dimidio viro cohabitauit, vtique metu probato, matrimonium, quod prius validum præſumebatur, eſſet nullum, iuxta textum in cap. Cum locum, de ſponſal. & cap. De illis il ſecondo, de deſponſat. impub. nec tamen Eccleſia dicenda eſſet propterea irritum facere matrimonium, ſed tantum habilitare ad illas probationes, ex quibus poſtea ipſius matrimonij nullitas reſultat, vt optimè declarat Abb. in cap. Ex parte, nu. 12. & 16. de reſtit. ſpoliat. Alex. conſ. 80. per tot. lib. 7. & Odd. de reſtit. in integrum, 2. par. q. 60. artic. 3. num. 20.

38 Et quoad profeſsionem quamuis matrimonium contractum ab illa muliere, quæ finxit ſe profiteri, in foro Eccleſiæ ſit nullum, eò quod profeſsio habeatur pro valida, iuxta text. in dicto cap. Quod interrogaſti, 27. diſt. vbi poſt Lap. & Archid. id not. Præpoſ. num. 19. Tamen ſi Sedes Apoſtolica admitteret illam mulierem ad probandam ſimulationem, & diſſenſum, profeſsio poſt probationem huiuſmodi appareret nulla, vt ibi notatur per gloſ. & DD. & tradit gloſ. in cap. Vidua, in ver. Licet Sacramento, de regul. & conſequenter matrimonium appareret validum, non quia Sedes Apoſtolica ſtatueret ſuper ſubſtantia matrimonij, ſed tantùm quia tolleret obſtaculum præſumptionis inductum ex Conſtitutione Eccleſiæ, quod impediebat quominus veritas matrimonij probari poſset.

Qui Clerici, vel vouen.

Cap. Inſinuante.

SVMMARIVM.

1 *Votum ſolemne impedit, & dirimit matrimonium poſt contractum.*
2 *Vxor non eſt petenda à Principe.*
3 *Matrimonia debent eſſe libera.*
4 *Matrimonij libertatem impedientes excommunicantur à Concilio Tridentino, ſi ſint domini temporales, vel magiſtratus, ſecus ſi priuatæ perſonæ.*
5 *Metus proueniens ex imperio Principis non irritat votum, vel matrimonium. & n. ſeqq.*
Niſi Princeps conſueuerit tyrannicè tractare non obtemperantes præceptis ſuis. n. 8.
6 *Metus leuis non impedit libertatem conſenſus.*
7 *Metus non probatur ſufficienter ex dignitate aduerſarij, niſi aliter probetur oppreſſio.*
9 *Metus iuſtus non inducitur ex reuerentia mariti, niſi præceſſum fuerit ad minas, aut verbera.*
10 *Vouens caſtitatem reſpectu certæ regulæ approbatæ an obligetur ad omnia ſubſtantialia regulæ. & n. ſeqq. vſque ad n. 18.*
11 *Quid ſi habitum ſuſcipiat animo omnia ſubſtantialia profitendi.*
12 *Et quid ſi intendat ſe obligare ad ſolam continentiam.*
Et quid ſi de illius intentione dubitetur. n. 14.
13 *Votum ſolemnizari reſpectu ſolius caſtitatis, & dirimere matrimonium poſt contractum, eſt error.*
15 *Votum caſtitatis ſolemnizatur per ſuſceptionem, & delationem habitus etiam extra monaſteriũ. & n. 17.*
16 *Profeſſio irregularis quæ dicatur.*
18 *Profeſſio fieri poteſt etiam in manibus priuatĩ Religioſi habentis ſpeciale mandatum à Superiore.*
19 *Profeſſio tacita dirimit matrimonium poſt contractum etiamſi ex eo plures filij fuerint procreati.*
20 *Metus illatus tempore emiſſionis voti purgatur ex patientia, & perſeuerantia in delatione habitus regularis.*
21 *Religioſus an poſſit habere bona ſua ad vſumfructum, vel vſum, aut adminiſtrationem de licentia Prælati, & dependenter ab illius voluntate.*
22 *Profeſſionem non vitiat pactum reſeruationis bonorum quoad vſum, vel adminiſtrationem, ſed vitiatur.*
23 *Pecunia annua quam ſibi monialis reſeruauit in actu profeſſionis, in quos vſus per Abbatiſſam erogari debeat.*
24 *Ingreſſus in monaſterium an ſit de ſubſtantia profeſſionis. & n. ſeqq. vſque ad n. 42.*
Quid in profeſſione tacita. n. 30.
Et quid in profeſſione expreſſa. n. 31.
25 *Profeſſio eius, qui ſeſqui menſem anni nouitiatus ſtetit in monaſterio, & reſiduum anni extra illud ſub obedientia Prælati, valida eſt. & nu. 38. & ſeqq.*
26 *Profeſſio expreſſa de iure communi fieri poterat in ipſomet ingreſſu etiam non data perſeuerantia tridui.*
27 *Profeſſio fieri debet in ſolitudine, & ſilentio.*
28 *Nouitij ex regula S. Benedicti qualiter ſint probandi.*
29 *Veteranus non dicitur, ſed nouitius qui per annum geſtauit habitum extra ordinem.*
30 *Profeſſio tacita non inducitur ex ſuſceptione, vel geſtatione habitus regularis, niſi intra monaſterium*

Digitized by Google

rium, & Congregationem Monachorum.

31 *Nouitius qui ſtetit ſex menſes in monaſterio, & poſtea exiuit ſine licentia Abbatis, & infra triduum ad monaſterium rediJt, non poteſt vȧlidè profiteri, poſt alios ſex menſes, & num ſeqq. vſq. ad num. 39.*

32 *Nouitius, qui peracto probationis anno rediJt ad ſæculum, num ad monaſterium reuerſus profiteri poſſit ſine nouo anno probationis.*

33 *Annus probationis debet eſſe continuus.*

34 *Quinquaginta, & quinquaginta non ſunt centum.*

35 *Nouitius, qui ternos menſes in monaſterio moratus bis exiuit, & reuerſus poſt alios nouem menſes profeſſionem emiſit, habitumque profeſſorum octodecim menſes geſtauit, non obligatur ex profeſſione expreſſa, ſed ex tacita.*

36 *Annus probationis interrumpitur ſi nouitius animo tranſeundi ad aliam religionem duas horas in alio conuentu moratus fuerat.*

37 *Secus ſi animo fugiendi aliquantiſper latitauerit intra clauſtrum.*

39 *Monachus vbiuis locorum degat de licentia Abbatis fingitur degere intra clauſtra.*

40 *Nouitius non tenetur probare omnes aſperitates religionis in ſpecie, ſed ſatis eſt vt illas probet in genere.*

41 *Nouitius, qui nunquam ingreſſus eſt monaſterium, ſed extra illud habitum regularem ſuſcepit, poſt Concilium Tridentinum non poteſt ad profeſſionem admitti.*

42 *Ad profeſſionis validitatem an ex decretis Clementis VIII. requiratur vt tam receptio ad habitum cum perſeuerantia annali, quam profeſſio ipſa fiat in Conuentu deſignato, & n. ſeqq. vſque in finem.*

43 *Clementis* VIII. *decreta de Nouitijs non recipiendis niſi in Conuentibus deſignatis referuntur.*

44 *Acceptatio ad religionem facta extra Conuentum deſignatum ſine habitus traditione an ſit contra decreta Clementis VIII. & n. ſeq.*

45 *Nouitius propriè non dicitur per ſolam acceptationem ante actualem habitus ſuſceptionem.*

46 *Nouitij receptio extra locum deſignatum ad recipiendos nouitios, nomine tamen Conuentus deſignati, an ſit nulla.*

47 *Ratificans dicitur auctor facti.*

48 *Nouitius receptus extra locum deſignatum, nomine tamen Conuentus deſignati ad recipiendos nouitios, à quo tempore incipiat annum probationis.*

49 *Profeſſio eſt nulla ſi nouitius annum probationis fecerit extra locū deſignatum, licèt receptus fuerit, & profeſſionem emiſerit in loco deſignato.*

50 *Profeſſio eius, qui fecit annum probationis in Conuentu ad recipiendos nouitios deſignato, an ſit nulla ſi extra Conuentum deſignatum emiſſa fuerit.*

51 *Quid ſi nouitius fuerit receptus ad profeſſionem in Conuentu non deſignato ſine admiſſione, & litteris teſtimonialibus conuentus deſignati.*

52 *Et quid ſi praua admiſſione, & litteris huiuſmodi.*

53 *In alternatiua prohibitione ſufficit alterutrum verificari vt ſit locus pœnæ.*

54 *Copula requirit concurſum vtriuſque copulati.*

55 *Nouitius quid agere debeat vt recipi poſſit in filiū conuentus ad recipiendos nouitios non deſignati.*

Proſp. Fagn. in 4. lib. Decretal.

56 *Verba clara non admittunt interpretationem, aut voluntatis coniecturam.*

1 INSINVANTE. Votum ſolemne impedit, & dirimit matrimonium poſt contractū.
Hoc dicit ſecundum omnes; & duas habet
partes. In prima ponit facti ordinem. In
ſecunda diffiniendo committit, ibi, *Nos igitur*.
2 Nota primò ex illis verbis, *Fuit Regi Legionenſi pro ipſius copula ſupplicatum*. Non videri
improbatum à iure pro vxore accipienda porrigere
ſupplicationem Principi. Sed non eſt ita: &
hic ſimpliciter narratur factum, non autem approbatur,
quia à Principe non eſt petenda vxor, &
contrafaciens anathematis gladio eſt feriendus,
vt cap. Nullus, 36. q. 2. & de iure ciuili, qui ſuper
hoc reſcriptum impetrat confingens ſe habere
conſenſum puellæ plectitur pœna amiſſionis bonorum,
& deportationis, vt l. 1. C. Si nuptiæ ex
4 reſcripto petantur. Ratio eſt, quia libera debent
eſſe matrimonia, cap. Cum locum, cap. Requiſiuit,
& cap. Gemma, ſupra de ſponſal. & ita hic firmant
gloſ. 1. Innoc. in princ. Hoſtienſ. itidem in
princ. dicens id nimis frequenter fieri à Curialibus
fortè volentibus ex diuitijs mulieris aliquem
pauperem militem ditare, Io. Andr. num. 2. Butr.
num. 1. Anchar. & Præpoſit. ambo in 1. not. gl. 1.
4 & DD. in d. cap. Nullus. Hodie hoc videtur expreſſum
à Concilio Tridentino in cap. 9. ſeſſ. 25. de
reform. matrim. vbi dicitur, Maximè nefarium eſſe
matrimonij libertatem violare, & ab eis iniurias
naſci, à quibus iura expectantur. Ideoque
anathemate feriuntur Domini temporales, & Magiſtratus,
qui ſubditos ſuos, vel quoſcumque alios
directè, vel indirectè cogunt quominus liberè matrimonio
copulentur. Quodquidem Decretum
à S. Synodo fuit ſpecialiter editum aduerſus Principes,
& Magiſtratus ſæculares. Vnde S. Congregatio
eiuſdem Concilij Interpres conſulta An prohibitio
d. c. 9. circa matrimonij libertatem comprehendat
priuatas perſonas: Reſpondit non cōprehendere,
ſed tantum Dominos Temporales, &
Magiſtratus cuiuſque gradus, & conditionis.
5 Secundò nota ibi, *ſub obteſtatione Regia*: metū
prouenientem ex imperio Principis non tollere libertatem
conſenſus in voto, vel matrimonio, puta
quia conſanguinei matrimonium ſuggerentes cōteſtabantur
mulieri dicentes: Rex imperat nuptias
niſi parueris tu, & nos exhæredationem, & indignationem
Regiam perpetuò incurremus: pro
vt illa verba ſub obteſtatione Regia exponūt Hoſtien.
in princ. & Io. Andr. num. 2. Vel dic ſub obteſtatione,
ideſt adiuratione; nam dicebatur ei:
Contrahas, alioquin Rex dabit te alicui pauperi
domicello, vt diſertis verbis inquit Abbas Antiq.
num. 1. Et ratio eſt, quia coactio huiuſmodi dicitur
modica, ſeu leuis, vt innuit littera ibi, Attendentes
quod in emiſſione voti nulla, vel modica
6 coactio adfuiſſet. Leuis autem metus libertatem
conſenſus non impedit, cap. Cum dilectus, ſupra,
quod met. cauſ. & notat gloſ. hic in ver. Modica.
Conclude igitur Regis, ſeu Principis imperium,
ſi ad alia proceſſum non fuerit, non inducere iuſtum
metum ad annullandum matrimonium, vel
votum: quemadmodum nec imperium parentum,
vt hic, & in l. Si patre, ff. de rit. nuptiar. & in cap.
Omnes cauſationes, 32. q. 7. cap. 1. cum ibi notat.
in gloſ. in ver. Conſentit, ſupra de deſponſ. impub.

Digitized by Google

& ita hic ſingulariter tenet gloſ. in ver. Metu Re-
gio, Hoſt.n.3.in eod.verb. Io.Andr.n.10. Butr.n.6.
Abb.n.8. Alex. de Nęuo, num.4. & Præpoſit. in 2.
7 & 8.not. Nec refragatur tex. in l.penult.C. Quod
met. cauſ. & in c. Conuenioc. 23.q.8. Quoniam vt
reſpondet Io. Andr. d.num. 10. Dignitas aduerſa-
rij non ſufficit ad metum probandum, vt eſt text.
in l. Ad inuidiam, C. Quod metus cauſ. niſi aliter
probetur oppreſsio: & ſic loquuntur iura prælle-
8 gata. Verumtamen ſi Rex conſueuiſſet tyrannicè
tractare non obtemperantes ſuis praeceptis, aut
precibus, tunc ſatis probaretur iuſtus metus, vt
fatetur Io.Andr. Quod dictum ſequitur Petr. de
Anchar. in 3. not. & dicit eſſe ſingulariter notan-
dum Abbas d. num.8. & allegat Bartol. idem ſen-
9 tientem in tractatu de Tyrannia; Et facit quod
notat idem Bart. in d. l. Ad inuidiam, vbi ait ſo-
lam reuerentiam mariti non inducere iuſtum me-
tum in vxore, niſi præceſſerint minæ, vel verbera;
dicit tamen Anchar. num. 1. in fin. Nimiam re-
uerentiam inducere iuſtum metum, vt l. 1. §. Quę
onerandæ, ff. Quarum rerum actio datur: & idem
docuit Innoc. in c. Cauſam matrimonij, de officio
Delegat. Sed tu circa hoc vide omnino quod ſcri-
pſi in cap. Perlatum, num. 14. & 16. ſupr. de ijs
quæ vi metusve cauſa.

10 Tertiò nota ibi, *Votum emitteret caſtitatis.* Vo-
tum ſolius continentiæ, ſeu caſtitatis, & ſic alte-
rius tantum ex ſubſtantialibus, ſi emittatur reſpe-
certæ regulæ per Sedem Apoſtolicam approbatæ,
& in manibus habentis poteſtatem incorporandi
religioni, ſolemnizari, & veram profeſsionem in-
ducere, adeout obliget ad omnia ſubſtantialia re-
gulæ, prout hic notant gloſſa ſecunda, Butr. & Ab-
bas ambo in 2. notab. Alex. de Nęuo in 1. notab.
11 Præpoſit. in 3. & alij communiter. Sed tu in hoc
articulo aſſumendo, & in aliquibus ſupplendo di-
cta Anton. de Butr. nu.9. poſt medium, verſ. Dic
ad hoc; ſic diſtingue. Quandoque vouens caſti-
tatem aſſumit habitum certæ regulæ animo om-
nia ſubſtantialia profitendi: & valet ingreſſus, &
ſolemniaatum eſt votum quoad omnia: & hoc pla-
num, dummodo vouens poſt ſuſceptum habitum
religionis per annum in probatione ſteterit: ad
præſcriptum Concilij Tridentini in cap.15.ſeſſ.25.
de Regul. Quandoque vouens caſtitatem intendit
ſe obligare ad ſolam continentiam, non autem ad
alia ſubſtantialia regulæ; & de hoc conſtat vt, quia
proteſtatur: & tunc ſi intendit eſſe de congrega-
tione, ſeu collegio Monachorum, non valet pro-
teſtatio, & tenet ingreſſus, vt idem Butr. notat in
cap. fin. ſupra, de condit. appoſ. Sin autem non
intendat eſſe de Congregatione, ſed ſeorſim habi-
tare, tunc conſtringitur voto caſtitatis, & bona re-
tinet quoad proprietatem, ſecundum eum: quod
multò clarius procedit poſt Concilium Tridenti-
num ex cuius diſpoſitione ne dum votum caſtita-
tis, ſed nec profeſsio quoad tria ſubſtantialia obli-
gat profitentem ſine ſuſceptione habitus intra
13 clauſtra, vt dicam infra in 1.quæſt. Quod autem
ſubdit Butr. hoc caſu votum ſolemniaari reſpectu
caſtitatis tantum, non autem aliorum ſubſtantia-
lium, ita vt dirimat matrimonium poſt contra-
ctum, eſt error; quia ad hoc requiritur profeſsio
expreſſa, vel tacita, quæ neceſſariò includit tria
vota ſubſtantialia, vt eſt diffinitum in cap. vnico,
14 de voto, lib.6. Quandoque verò dubitatur de men-
te vouentis caſtitatem, an ſcilicet voluerit ſe ad-
ſtringere ad reliqua ſubſtantialia: & tunc ſi votum
caſtitatis emittat in clauſtro, & aſſumpto habitu
religionis, videtur omnia emiſiſſe, & quoad om-
nia ſolemniaatum eſt votum. Intellige ſi annus
probationis præceſſerit, aliàs ſecus, vt in decreto
Concilij Trident d. cap.15. Quod ſi votum emit-
tat extra religionem, & ſine habitus ſuſceptione,
licèt reſpectu certæ regulæ habentis tria ſubſtan-
tialia, obligatur tantummodo ad continentię vo-
tum, quod non eſt ſolemne, ſed ſimplex, nec diri-
mit matrimonium poſt contractum, vt cap. Con-
ſuluit, ſupr. eod. neque hoc caſu eſt locus prælleg.
decreto Concilij Tridentini, quod nihil diſpoſuit
15 de voto, vt S. Congregatio declarauit. Sed ſi ha-
bitum religionis aſſumat, licèt extra clauſtrum,
tunc cenſetur vouiſſe omnia ſubſtantialia; quia vt
poſt Hoſtien. formaliter inquit Petr. de Anchar.
num. 3. Aſſumptio, & delatio habitus approbatæ
religionis poſt votum caſtitatis inducit profeſsio-
nem. Nec dicatur: Sola ſuſceptio habitus, qui dari
profitentibus conſueuit, profeſsionem inducit, vt
16 notatur in cap. Conſulti, ſupr. de regular. Ergo
fruſtra hic ponderatur emiſsio voti caſtitatis: nam
reſpondetur ſecundum Anchar. in hoc cap. indu-
ci quandam profeſsionem irregularem, videlicet
ex pluribus imperfectis ſpeciebus, ideſt ex voto
caſtitatis, quod per ſe non ſufficit, & ex delatione
habitus extra clauſtrum, quod ſimiliter non ſuffi-
cit; nam ſecundum Hoſtien. multum operatur
clauſtrum, congregatio, & loci ſtabilitas; vnde ſu-
ſceptio, & delatio habitus profeſſorum extra mo-
naſterium non inducit profeſsionem, vt dixi in c.
Statuimus, num. 9. ſupra de regul. Quiſquis ergo
ſecundum hæc tempora in domo propria votum
caſtitatis emittit reſpectu certæ regulæ approba-
tę, & habitum profeſsionis aſſumit à poteſtatem
habente, cenſetur profeſsionem emittere, & obli-
gatur ad omnia ſubſtantialia, & ita procedit hæc
17 decretalis. Dixi ſecundum hęc tempora; quia
hodie poſt Concilium Tridentinum nedum votum
caſtitatis, ſed nec expreſſa profeſsio extra mona-
ſterium emiſſa obligat profitētem, vt plenè dicam
infra in 1.q.n.26. & 41.

18 Quartò nota ibi, *In manibus cuiuſdam de Fra-
tribus S. Auguſtini.* Profeſsionem fieri poſſe etiā
in manibus priuati religioſi alicuius monaſterij, vt
hic notat Butr. num. 4. Sed tu hoc intellige dum-
modo talis religioſus habuerit ad hoc ſpeciale
mandatum à Superiore, & Conuentu, prout intel-
ligunt Hoſtien. in princip. in ver. Fratribus, Ioan.
Andr. num.3. in eod. ver. Collectar. num. 1. Car-
dinal. & Abb. ambo in 1. not. & Alex. de Næuo,
in 3. not. Vel dummodo Superior, vel Conuentus
poſtea ratum habuerit, ſecundum Cardin. in 1. op-
poſit. & Alex. de Næuo vbi ſupra. Alias enim ſim-
plex religioſus non poſſet obligare monaſterium,
& per conſequens nec profitentem monaſterio, cū
ſit quaſi matrimonium ſpirituale, arg. l. 1. §. Nau-
ta, ff. de naut. caup. & ſtabul. & l. 2. ff. Communia
prædior. ad hoc cap. Porrectum, & ibi dixi in vlt.
notab. & cap. Ad Apoſtolicam, ſupra de Re-
gular.

19 Quintò nota ibi, *De quo quatuor ſuſtulit filios.*
Tacitam profeſsionem dirimere matrimonium
poſt contractum etiamſi ex eo plures filij ſint pro-
creati; nam proles, & numerus liberorum non
roborat matrimonium aliàs nullum, ſecundum
Petr. de Anchar. n.4. & Præpoſitum in 9. notab. li-
cèt

Digitized by Google

cèt quandoque præbeat iuſtam cauſam diſpenſandi, vt idem Anchar. notat in cap. Cum haberet, infra de eo, qui duxit in matrimonium.

20 Sextò nota ibi, *Penitus profugauit*. Metum illatum tempore emiſsionis poſtea purgari ex patientia, & perſeuerantia in delatione habitus regularis; nam ratione temporis euaneſcit exceptio, quia præſumitur nouus conſenſus, cap. Conſtat, 1. q. 1. cap. Ad id quod, ſupra, de ſponſal. cum alijs hic allegatis in gloſ. vlt. & notat Butr. in 8. notab. Alex. de Næuo, n. 5. & Præpoſ. in 10. not. & adde quod notat Innoc. in c. vidua, verſ. itē nota, & Hoſt. poſt eum, nu. 8. verſ. Hoc autem notandum ſupra de regular. vbi notabiliter decidunt, vt ſi nouitius cum ſolemnitate ſumpſerit habitum, etiamſi per vim, vel metum, tamen, niſi cum potuerit illum dimiſerit, ratum habuiſſe videatur, vt cap. Cum virum, de regular. & cap. 1. de his quæ vi. met. cauſ. & arg. d. cap. Ad id quod, de ſponſal. ſi autem ſine ſolemnitate, ſecus allegant cap. Vt clerici, de regular. licèt ſubdant illam decretalem loqui quando in aliqua Eccleſia ſunt tam profeſsi, quàm non profeſsi eumdem habitum regularem portantes.

21 Vltimò nota ex illis verbis, *In domo propria cum omni ſubſtantia ſua*. Religioſum poſſe licitè retinere bona ſua ad vſumfructum, vel vſum, aut adminiſtrationem de licentia Superioris, & dependenter ab illius voluntate: & hunc intellectum ad hanc decretalem, quem Abbas n. 5. mirabilem dicit, tandem approbat gloſ. in ver. Vt in domo propria, eumque recenſet primo loco Innoc. n. 1. dicens: In domo propria poſſe quem profiteri in manibus Epiſcopi, vel Abbatis; & Epiſcopum, vel Abbatem poſſe illi ſtatuere certum locum, vbi moretur, eique dare bona ſua in adminiſtrationem, neque hoc eſſe contra ſuſtantiam monachatus, cum poſsit eſſe ſine proprio, & ſub obedientia Superioris: licèt nullus citra Papam poſsit ei hoc indulgere in perpetuum, & irreuocabiliter: & hunc intellectum dicit eſſe communem Abbas n. 6. quem etiam ſequutus eſt in conſ. ſuo. 44. incipien. Ad deciſionem, n. 3 & 4. lib. 2. vbi ait hunc tex. eſſe ad hoc ſingularem. quem amplius dicit irreſragabilem Nauarrus in cap. Non dicatis, nu. 46. 12. q. 1. Tu verò dic hodie hunc intellectum eſſe improbatum euidenter ex iure nouiſsimo Concilij Tridentini in cap. 2. ſeſſ. 25. de regular. vbi diſertis verbis ſtatuitur, Ne deinceps liceat Superioribus bona ſtabilia alicui regulari concedere etiam ad vſumfructum, vel vſum, adminiſtrationem, aut commendam; & quamuis Nauar. in Comment. d. cap. Non dicatis, nu. 47. cui Recentiores ferè omnes ſubſcripſerunt, opinatus fuerit Concilium ibi non prohibuiſſe adminiſtrationem peculij, quæ conceditur regularibus cum facultate diſponendi in vſus licitos ad nutum Superiorum. tamen illius opinionem eſſe falſam latiſsimè oſtendi in cap. Monachi, ſupra de ſtat. monach. vbi à n. 2. vſque ad n. 23. retuli opiniones Nauarri, & Recentiorum Theologorum in materia adminiſtrationis peculij; eaſque confutaui in terminis iuris communis à d. n. 13. vſque ad nu. 44. & in terminis Concilij Trident. ab eod. nu. 44. vſque ad n. 67. & in terminis decretorum Clementis VIII. à d. nu. 67. vſque in fin. & ad hunc tex. reſpondi in 3. fundamento n. 28. ibi plenè videas.

22 An autem pactum reſeruationis bonorum in actu profeſsionis valeat, necne, inſignis eſt contentio tam inter Legiſtas, quàm inter Canoniſtas; & complures opiniones colliguntur ex dictis Innocentij hic n. 1. & 2. & multas recenſet gloſſa, & Doctores, & in ſpecie Abbas n. 7 in cap. fin. ſupra de condit. appoſ. & Bart in Authen. Ingreſsi n. 29. C. de Sacr. Sanct. Eccleſ. Tu quod attinet ad intellectum huius decretalis conclude pactum reſeruationis bonorum quoad vſumfructum, vel vſum, aut adminiſtrationem non vitiare profeſsionem, ſed vitiari. Primam partem, videlicet huiuſmodi pactum non vitiare profeſsionem, amplectitur gloſſa noſtra in ver. Vt in domo propria; quam in hoc communiter ſequuntur Doctores hic, & Bart. in d. Authen. Ingreſsi n. 29. vbi firmat profeſsionem valere ſi ingrediens monaſterium bona ſibi reſeruauerit eo pacto, vt habeat illa in adminiſtrationem, vel vſum; & in dubio faciendam eſſe interpretationem vt voluerit illa ſibi retinere in adminiſtrationem, non autem in proprietatem, vt ſic res potius valeat, quàm pereat: & cōſentit Butr. hic n. 9 redarguens Bartolum, quod ſibi appropriauerit verba huius gloſſæ ad litteram, & illius mentionem non fecerit; cum tamen non ſit veriſimile vt illam non viderit. Sed reuera Bart. immeritò reprehenditur; quia apertè meminit huius gloſſæ, vt patet ibi, de hoc & quærit gloſſa, licèt hoc non firmet, extra qui cler. vel vouen. c. fin. & ab hac opinione non reperi quemquam diſſentire. Secundam verò partem, videlicet pactum reſeruationis bonorum in adminiſtrationem, vel vſum non valere, ſed vitiari, pluribus tuetur hic Anton. de Butr. n. 9. & fuſius in cap. fin. de condition. appoſ. & pro hac parte allegari poſſunt Io. Andr. & Doctores omnes, qui in dicto cap. fin & hic tenent reſeruationem bonorum etiā reſpectu proprietatis non vitiare profeſsionem, ſiue ſit appoſita per viam cauſæ, ſiue modi, vel cōditionis reſolutiuæ, vel ſuſpenſiuæ. Hi enim à fortiori idem ſentiunt in reſeruatione bonorum facta non reſpectu proprietatis, ſed reſpectu adminiſtrationis, vel vſus: & quamuis contra Ant. de Butr. teneat Abbas hic nu. 6. ſentiens reſeruationem adminiſtrationis etiam in pactum deductam non vitiari, ſed valere: tamen Abb. opinio hodie eſt reprobata à Concilio Tridentino in dicto cap. 2. ſeſſ. 25. de regular. vt tetigi ſupra n. 22.

23 Demum concluſionem noſtram, videlicet hoc pactum non vitiare ingreſſum, ſed vitiari, ſæpius probauit S. Congregatio eiuſdem Concilij Interpres, vt ſcripſi in cap. Monachi, ſupra de ſtat. Monachor. & præſertim in cauſa Panormitana: nam cum quædam Monialis præter dotem monaſterio tributam ſibi reſeruaſſet ſcuta quinquaginta annua pro ſuis neceſsitatibus, atque indigentijs; petijt ſibi fieri facultatem illa erogandi in vſus prædictos, S. Congregatio cenſ. hanc pecuniam annuam nō obſtante reſeruatione iam quæſitam eſſe monaſterio; ideoque deferendam eſſe recta ad manus Abbatiſſæ, quæ primò proſpiciat neceſsitatibus Monialis oratricis; & quod reliquum fuerit, in vſus totius monaſterij conuertatur.

24 QVAERO. An ingreſſus in monaſterium ſit de ſubſtantia profeſsionis.

Pro parte negatiua videtur textus apertus hic,

vbi hæc mulier votum caſtitatis emiſit, & habi-
tum regularem ſuſcepit adiecto pacto vt ſibi lice-
ret in domo propria remanere cum omni ſubſtā-
tia ſua, nec vnquam ingreſſa eſt monaſterium, imò
in ſæculo publicè matrimonium contraxit, & pro-
lem ſuſtulit; & tamen Pontifex mandat eam com-
pelli ad malè dimiſſum Religionis habitum reſu-
mendum, & ſeruandum quod vouit. Ergo ſine
ingreſſu monaſterij votum fuit ſolemnizatum, &
diremit matrimonium poſt contractum, vt ex hoc
textu deducunt Innoc. & omnes concordat tex. in
cap. de Viduis, 27. q. 1. vbi viduæ, vel puellæ, quæ
ſimiliter in domibus proprijs habitum Religio-
nis aſſumunt ſolemniter vouendo, ſi poſtea nu-
bant, debent ſuſpendi à communione ſacramen-
torum cum ſtupratoribus ſuis donec pœniteant.
Ad idem ſunt iura expreſſa in cap. Ex parte, il pri-
mo, ſupra de conuerſ. coniugat. vbi ſecundum le-
cturam Abbatis Siculi coniugatus faciens profeſ-
ſionem vxore conſentiente, licèt nunquam intra-
uerit monaſterium, ſi mortua coniuge cum alia
contrahat, non valet matrimonium, & monaſte-
rium intrare compellitur, & in cap. Sicut nobis,
de regular. vbi, [Qui profeſſionem fecit, licèt in
clauſtro nunquam permanſerit, ſed in ſæculo ſuis
bonis vſus fuerit, ad obſeruantiam regularem
compellitur;] & ita ibi eſt caſus ſecundum Io.
Andr. Butr. Cardinal Ancharan. Abb. & omnes, &
tenet hic Cardinalis n. 2. dicens locum non eſſe
de ſubſtantia religionis, & Abbas nu. 4. quinimo
idem Abbas in cap. Porrectum, in vlt. notab. nu. 7.
de regul. per illum textum dicit, [Nec habitum,
nec ingreſſum monaſterij eſſe de ſubſtantialibus
monachatus, ſed de accidentalibus; ideoq; pro-
feſſum compelli poſſe vt monaſticè viuat, licèt
nunquam intrauerit monaſterium, nec habitum
ſumpſerit.]

25 Et hanc ſententiam reſpectu ingreſſus per tex-
tum hic videtur aliàs probaſſe S. Congregat. Con-
cilij: nam propoſito dubio, An valeat profeſſio
eius, qui ſeſquimenſe anni nouitiatus tantū man-
ſit in monaſterio, & reſiduo illius anni tempore
de licentia, & mandato Prælati, ſub eiuſque obe-
dientia ſtetit in quadam Curia agendo grauia ſui
monaſterij negotia, & in fine per Procuratorem
profeſſionem emiſit: Reſponſum eſt valere, præ-
ſertim per cap. Inſinuante, qui cleric. vel vouent.
Nec eſt omittendum hanc deciſionem fuiſſe à S.
Congregatione editam conſulto priua Doctore
Nauarro, qui in conſ 31. incipien. N. fuit electus, in
ſit, de regular. eandem validis rationibus confir-
mat, vt patebit infra n. 38. & ſeqq.

In oppoſitum videtur textus in cap. 1. de regu-
lar. lib. 6. ibi: Quod ſi per totum ſequentem annum
in monaſterio permanſerit; quæ verba non obſcu-
rè indicant nouitium debere per totum annum in
monaſterio manere. Idemque inſinuat Clem. Eos,
eodem tit. in illis verbis, Nouitiorum habitum in
aliqua religione portauerint; quaſi dicat, ſecus ſi
extra illam, vt ibi declarat gloſ. in ver. in aliqua,
idem probat tex. in cap. Monaſterijs, 19. q. 3. vbi
Gregorius prohibet quoslibet recipi in monaſte-
rijs ad conuerſionem, niſi biennium in conuerſa-
tione compleant, idest in communione, & con-
ſortio fratrum, & ſic intra clauſtra; quia dignum
eſt, vt qui communem cum [illegible] vitam ſuſcipiunt,
communem ſentiant in legibus diſciplinam cap.
26 Recolentes, ſupra de ſtat. monach. [illegible]

iura in contrarium adducta procedunt in termi-
nis iuris communis quando annus probationis nō
erat de ſubſtantia monachatus, ſed poterat illi à
partibus renunciari, & cenſebatur tacitè renun-
ciatum per profeſſionem infra annum emiſſam
pariter & acceptam, vt eſt caſus in cap. Ad apo-
ſtolicam, & ibi dixi in vlt. not. & in cap. Statuimus,
de regular. Quare nil mirū ſi tunc temporis clau-
ſtrum non erat ex ſubſtantialibus monachatus:
poterat enim quis validè profiteri ſine vlla pro-
batione in ipſomet ingreſſu, & erat perpetuò re-
ligioni alligatus, vt cap. Firma, 20. q. 1. & 17. q. 1.
per totam, & cap. Eos qui ſemel, 20. q. 3. & notat
gloſ. final. in cap. Ad noſtram, de reg. etiam non
data perſeuerantia triduì, quæ non requirebatur
niſi ad effectum vt quis obligaretur religioni ir-
reuocabiliter ex ſuſceptione habitus profeſſorum
infra probationis tempus, vt declarat gloſ. vltim.
communiter recepta in cap. Conſtitutionem, eod.
tit. lib. 6.

At verò ſecus dicendum videtur poſt Concilium
Trid. quia ad validitatem profeſſionis in quacum-
que religione neceſſariò exigitur vt quis poſt ſu-
ſceptum habitum ſteterit per annum in probatio-
ne, vt in cap. 15. ſeſſ. 25. de regular. Neque huic
probationi poteſt amodo renunciari etiam de
communi conſenſu nouitij, & religionis, vt pro-
baui in prædicta decretali ad Apoſtolicam, nu. 23.
cùm autem probationis tempus à SS. Patribus in-
ſtitutum fuerit vt nouitius probet aſperitates re-
ligionis, & religio mores illius, vt legitur in d. c.
Ad Apoſtolicam, conſequens eſt vt hæc probatio
neque ex parte nouitij, neque ex parte religionis
fieri poſſit extra clauſtra: quandoquidem in ſoli-
27 tudine, & ſilentio fieri debet probatio, cap. 1. & 2.
16. q. 1. cap. Cum ad monaſterium, ſupra de ſtat.
monach & notat gloſ. Magna, in cap. Beneficium,
poſt medium, verſ. in contrarium, lib. 6. nec regulę
rigor in vniuerſum, aut nouitij mores extra Con-
uentum ſatis probari poſſunt, cap. Monaſterijs, 19.
28 q. 3. quod non obſcurè colligitur ex regula S. Be-
nedicti cap. 58. de Diſciplina ſuſcipiendorum fra-
trum, vbi ſic legitur: [Nouiter veniens quis ad
conuerſionem non ei facilis tribuatur ingreſſus;
ſed ſicut ait Apoſtolus, *Probate ſpiritus ſi ex Deo
ſunt*. Ergo ſi veniens perſeuerauerit pulſans, & il-
latas ſibi iniurias, & difficultatem ingreſſus viſus
fuerit patienter portare, annuatur ei ingreſſus; &
ſit in cella hoſpitum paucis diebus; poſtea autem
ſit in cella nouitiorum, vbi meditetur, & mandu-
cet, & dormiat, & ſenior ei talis deputetur, qui
aptus ſit ad lucrandas animas, qui ſuper eum om-
nino curioſè intendat, & ſollicitus ſit, ſi verè Deū
credit, & ſi ſollicitus eſt ad opus Dei, ad obedien-
tiam, & ad opprobria: prædicentur ei dura, &
aſpera, per quæ itur ad Deum, & probetur in om-
ni patientia.] Hæc ibi. Et ex inſtitutis cuiuſque
religionis, & præcipuè ex Decretis generalibus
Clementis VIII. pro inſtitutione, & educatione
nouitiorum plurima præſcribuntur, quæ manife-
ſtum eſt nullatenus impleri poſſe niſi intra mo-
naſterij clauſtra. Vnde qui moratur extra nec
religionem probat, nec probatur à religione, &
conſequenter non ſatisfacit Concilio, quod reci-
procam hanc probationem requirit ad valorem
29 profeſſionis. Et confirmatur ex eo, quod notat
Bart. in l. fin. §. Quoties, n. 3. ff. de publican. vbi for-
mat hanc quæſtionem. Quidam portauit habitum
per

Digitized by Google

per annum, ſed non ſterit in ordine; an dicatur
veteranus; & certè non; quia debet ſtare in Or-
dine; ita concludit ibi Bart. inducens ad hoc lit-
teram illius textus ibi, Anno continuo in vrbe.
30 His in vtramque partem adductis, pro ſolutio-
ne diſtinguendum arbitror, An agatur de profeſ-
ſione tacita, an verò de expreſſa.
Et quidem ſi agatur de profeſſione tacita, quæ
ſcilicet inducitur ex ſuſceptione habitus profeſſo-
rum, vel ex geſtatione annali habitus indiſtincti,
ideſt à nouitijs, & profeſſis geſtari ſoliti ad præſcri-
ptum cap. 1. de Reg. lib. 6. cum ſuis concordanti-
bus. Concludendum videtur profeſſionem non
induci niſi habitus ſuſcipiatur, & deferatur in mo-
naſterio: nam habitus profeſſionis extra mona-
ſterium ſumptus non facit Monachum, vt cap. Sta-
tuimus, de Regular. vbi hoc notat Hoſtienſ. nu. 2.
in ver. Conſueuit, Archid. in cap. Beneficium, n. 5.
eod. tit. lib. 6. & Collectar. hic in princip. Dicens
huiuſmodi habitum extra religionem aſſumptum
non ſolemnizare votum niſi cum expreſsè emit-
titur: & ſimiliter ſi quis portet multo tempore
habitum religionis extra monaſterium, non cen-
ſetur profeſſus, cap. Vt clerici, de Regular. & no-
tat gloſ. in Clem. Eos, in ver. In aliqua, eod. titul.
& Abbas in d. cap. Porrectum, num. 8. Et eſt ra-
tio ſecundum eum, quia tunc ceſſat præſumptio
tacitæ profeſsionis; nam ſi vellet profiteri, intra-
ret monaſterium: & eum ſequitur totidem ver-
bis, Sylueſter in ver. Religio, 3. q. 5. verſ. Quinto.
Neque obſtat hæc decretalis, quia hic præter ſu-
ſceptionem, & geſtationẽ habitus religionis præ-
ceſsit votum caſtitatis, vnde ex duobus imperfe-
ctis votum remanſit ſolemnizatum, vt tetigi ſu-
pra num. 16. Et hanc ſententiam videtur olim
probaſſe S. Congregatio Concilij: nam Io. Maria
dum in minore ætate eſſet, & incũberet ſeruitijs
Vrbani de Guidarijs dum vixit Abbatis, & per-
petui Commendatarij Abbatiæ S. Nicolai Ordinis
S. Baſilij Meſſanen. Diœceſis, quæ annis ſexaginta
in commendam clericis ſæcularibus concedi con-
ſueuit, & in qua regularis obſeruantia nõ vigebat,
nec Conuentus erat, quatuor minores ordines, &
ſucceſsiuè alios, etiam Presbyteratus ad titulum
d. Abbatiæ de licentia Commendatarij ſuſcepit,
habitumque à Monachis S. Benedicti geſtari ſoli-
tum, ipſe per ſe, non autem per aliquem faculta-
tem habentem ſuſcepit, & hucuſque geſtauit. Du-
bitatum fuit an cenſeretur emiſiſſe tacitam pro-
feſsionem. Fuit in Congregatione conſideratum
eos, qui extra monaſterium, & congregationem
Monachorum deferunt habitum regularem, non
ideo obligari religioni, gloſ. in Clem. Eos, in ver.
in aliqua, de Regularib. Abbas in cap. Vt clerici,
eod. tit. Sed poſſe compelli dimittere, vel intrare;
hic autem fuit extra Congregationem Monacho-
rum, cum in ea Abbatia, in qua manſit, nullus
exiſtat Monachus: item non poteſt videri profeſſus,
cum per ſe ipſum habitum ſuſcepetit: oportet au-
tem profeſsionem recipi ab eo, qui habet poteſta-
tem recipiendi: cap. Porrectum, vbi Abbas n. 5.
9. & 15. de Regular. Noluit tamen Congregatio
decidere, ſed reiecit ad ſignaturam, & voluit ore
dici ſupradictas deciſiones.
31 Si verò agatur de profeſsione expreſſa, tũc exi-
ſtimo tres caſus eſſe diſtinguendos.
Primus caſus eſt in nouitio, qui ſex menſes ſte-
tit in monaſterio, ac deinde exiuit ſine licentia
Superioris, & in ſæculo tres, vel quatuor dies mo-
ratus eſt; demum ad monaſterium reuerſus poſt
32 alios ſex menſes profeſsionem emiſit; & in hoc
caſu Abb. in cap. Ad Apoſtolicam, num. 9. ſupr. de
Regular. dicit Bart. Brix. Diſputaſſe ſupradictam
quæſtionem, & tenuiſſe profeſsionẽ valere; idem-
que tenuiſſe gloſſam in cap. Eum qui certus eſt, de
regul. iur. lib. 6. & Speculat. in tit. de ſtat. Monach.
in §. 1 in verſ. 37. Sed miror de Abbate: nam Bart.
Brixien. in ſua quæſtione Venereali, 68. incipien.
Aliquis intrauit monaſterium: quem refert, & ſe-
quitur gloſ. præall. Format quæſtionem longè di-
uerſam, videlicet, An nouitius, qui è monaſterio
exiuit finito anno probationis, ſi poſt longũ tem-
pus ad eamdem religionem reuertatur, debeat ex
integro ſtare per alium annum in probatione: &
reſoluit non teneri per dictam regulam, Eum, qui
certus eſt, vlterius certiorari non oportet: niſi cõ-
ditio perſonæ, vel religionis ſit immutata. Quæ
ſententia veriſsima eſt, eamque ſæpius probauit
S. Congregatio Concilij, vt dixi in cap. Ad Apo-
ſtolicam, num. 43. de Regularibus. Et locus ſpe-
culatoris videtur corruptus; quia vtitur iiſdem
verbis, quibus vtitur Brixienſis, licèt illius non
faciat mentionem: vnde loco verborum, Ante
tempus finitum, videtur reſtituendum, Poſt tem-
pus finitum: prout loquitur Brixienſis. Sed quid-
quid ſit de his, quod ſpectat ad caſum ſuperius
propoſitum, concludendum eſt profeſsionem non
valere, prout ipſe Abbas concludit loc. cit. in Or-
dinibus Mendicantium, in quibus profeſsio infra
annum emiſſa non obligat religioni in ſpecie, vt
cap. Non ſolum, & cap. Conſtitutionem, de Regu-
lar. lib. 6. Idemque ante eum tenuerunt Paulus
de Eleazaris, & Io. de Lignano in Clem. Eos, de
Regular. & apertè Bart. in l. Interdum, §. Quo-
ties, num. 2. ff. de publican. & eſt communis opi-
nio, vt teſtatur Nauar. d. conſ. 32. verſ. Tertiò, de
33 Regular. Ratio eſt, quia annus probationis, ſine
quo poſt Concilium Tridentinum in quacumque
religione irrita eſt profeſsio, debet eſſe continuus,
vt cap. 5. ibi, Per totum ſequentem annum in mo-
naſterio permanſerit, de Regular. lib. 6. & tenent
omnes in d. c. Ad Apoſtolicam; generaliter enim
vbi iura certi temporis mentionem faciunt, in-
telligi debent de tempore continuo; quia regula-
riter omne tempus debet eſſe continuum, vt no-
tat gloſ. in rubr. de diuerſ. & temporal. præſcript.
circa finem, verſ. Sed hic notandum, Cardinal. in
Clem. Cauſam, num. 12. verſ. Quia regula eſt, vt
omne tempus, de elect. & in propoſito eſt bonus
text. in d. l. Interdum, §. Quoties, ff. de publican.
vbi ſeruus dicitur nouitius, qui non ſtetit in Vrbe
per annum continuum. Facit l. vn. ibi, Ad viginti
annos obſeruatione iugi, C. de profeſſor. qui in
vrbe Conſtantinopol. lib. 12. Nouitius autem, qui
infra annum per aliquot dies abſque licentia
Prælati in ſæculo moratus eſt, non dicitur ſte-
tiſſe in probatione per annum continuum, quia
tempora non cõiunguntur ad quod facit optimus
textus in l. Vbi fideiuſſor. ff. de ſolut. per quem
34 text. iuncta gloſ. in verb. Siue dena, Bart. ibi in
princ. Format talem quæſtionem: ſtatuto ciuita-
tis Lucanen. cauetur, vt exbannitus in centum li-
bris ſupra poſsit impunè offendi: modo quidam
habebat plura banna, vnum ſcilicet in libris quin-
quaginta, aliud in quadraginta, & aliud in quin-
quaginta, quæ ſimul conflata excedunt centum
non

non autem diſiuncta: quærit Bart an poßit offen-
di impunè: & determinat non poſſe, quia quin-
quaginta,& quinquaginta non ſunt centum: aliud
eſt enim quinquaginta, & quinquaginta, & aliud
centum: ſicut aliud ſunt dena, & aliud viginti, vt
eſt caſus in d. l. Vbi fideiuſſor. Ita ergo in propoſi-
to tempora probationis non coniunguntur; quia
propter intermißionem diuerſificantur mores, &
opera hominum, vt l. Si non ſortem, §. Libertus,
ff. de condit. indebiti; & certum eſt grauius eſſe
religionis duritiem,& rigorem experiri per annũ
integrum, quàm per annum interpolatum,vt Ab-
bas conſiderat in prædicta Decretali,Ad Apoſto-
licam; ſicut docuit experientia reos in quæſtioni-
bus poſita atrocius cruciari ex tortura vnius horæ
continuæ, quàm dimidiæ repetitæ cum aliquo tẽ-
poris interuallo, ſecundum ea, quæ notantur per
Bart. & Doctores in l.Vnius,§.1.ff. de quæſtionib.
& per Hipolytum de Marſ. in l. Repeti, nu.4. &
ſeq. & n.10.ante fin.ff.eod. Ergo talis non perfectè
35 regulam expertus eſt. Et in hãc ſententiam ſæpius
reſpondit S. Congregatio Concilij: & in ſpecie
cum Michael Angelus dubitaret An validè pro-
feſſus eſſet, cum tres menſes in monaſterio mora-
tus inde exierit, & poſtea reuerſus, & alios tres
menſes itidem moratus, ſuperueniente infirmita-
te rurſus exierit, eaque liberatus, & ad monaſte-
rium reuerſus poſt nouem menſes in manibus mi-
niſtri profeſsionem emiſerit, habitumque profeſ-
ſorum ſuſceperit, quem decem, & octo menſes
geſtauit: S. Congregatio cenſuit profeſsionem
expreſſam non valuiſſe; quia intra annum facta,
nec tempora poſſe coniungi, ſed requiri annum
continuatum: inductam tamen fuiſſe tacitam ex
lapſu anni, & geſtatione habitus profeſſorum per
36 tantum tempus. Quinimo Procuratori Generali
Ordinis Minimorum quærenti, An nouitius, qui à
monaſterio vt aliam religionẽ ingrederetur abie-
rat, ac duas tantum horas in alio Conuentu mo-
ram traxerat, moxq; facti pœnitens reuerſus fue-
rat, teneretur incipere nouum annum probatio-
nis: reſponſum eſt teneri ab eo die, quo rediit.
Porrò ex ſtatutis quarumdam religionum hoc
ipſum expreſsè cautum reperitur, vt in Ordine
Carmelitarum, in quorum Conſtitutionibus p. 1.
cap.13. de recept. & probat. nouit. num. 3. ſic le-
gitur. [Si quando euenerit quempiam ex nouitijs
temerè à Conuentu fugam capere, ac extra Con-
uentum in domos ſæcularium ſe conferre, Ordi-
namus non poſſe hunc amplius ad habitum reli-
gionis, atque adeò intra Conuentum recipi abſq;
expreſſa licentia Prioris Generalis: cum verò ad-
mittetur, incipiat annum probationis à die, quo
37 iterum fuerit in religione acceptatus.]Hec ibi.
Si tamen nouitius non exiuiſſet è monaſterio,ſed
animo fugiendi intra clauſtrum aliquantiſper la-
titaſſe, non propterea annus probationis cenſere-
tur interruptus,vt ex facto reſpondit Nauarr.conſ.
33. Puer quidam, de Regular.

38 Secundus caſus eſt in nouitio, qui poſt moram
alicuius temporis in monaſterio, puta ſeſquimen-
ſis, aut duorum, vel trium menſium, de licentia,
& mandato Superioris exiuit,ac ſub illius obediẽ-
tia, & ex rationabili cauſa reſiduum anni tempo-
ris extra monaſteriũ manſit, & expleto anno pro-
feſſionem emiſit. Et manifeſtum eſt huius profeſ-
ſionem valere, vt in declaratione S. Congregatio-
nis ſuperius relata num.25. Prima ratio eſt, quia
nullo iure cauetur vt nouitius per annum integrũ
debeat ſemper, & continuè manere intra clauſtra;
quin potius oppoſitum eſt cautum in hoc cap. &
in alijs ſupra allegatis pro parte negatiua nu. 24.
39 Secunda ratio, quia Monachus vbiuis locorum
degat de licentia Abbatis, fingitur degere intra
clauſtra,vt inquit Abbas Siculus in cap.Ex reſcri-
pto, num. 5. de iureiur. vbi refert ita dixiſſe Ab-
batem Antiq. in c. Cum illorum, de ſent. excom.
& ſequitur Syluest. in ver. Religio, 3.quæſt.19.verſ.
Quinto, & Nauar. in Comm.4. de regul. ſuper cap.
Statuimus, 19.quęſt.3. num.74. licèt Abb. Antiq.
explicitè hoc non dicat, ſed tantummodo Mona-
chum poſſe abſolui per Abbatem etiamſi aliquem
percuſſerit extra clauſtra. Tertia ratio, quia ne-
gari non poteſt quin Superior poſſit impertiri li-
centiam ſubdito ſuo morandi extra clauſtra ad
tempus, & ex rationabili cauſa,vt concludit Ab-
bas in d. cap. Ex reſcripto, num. 5. verſ. Poteſt
dici. At abſurdum eſſet vt nouitij à monaſterio
exeuntes de Abbatis licentia ad viſitanda loca
ſacra, vel ad viſendos parentes, vel cognatos ſuos
ægrotantes, vel ad teſtimonium ferendum, aut ob
aliam iuſtam cauſam, ex hoc annum probationis
interrumperent. Item errarent Reges, & Princi-
pes, qui ſunt Magni Magiſtri Religionum Milita-
rium, dum milites nouitios poſt duos, vel tres
menſes nouitiatus frequenter mittunt ad defen-
denda aliquot oppida, aut ad bella contra infide-
les, vt ibi tempus probationis abſoluant.

48 Quarta ratio, quia iure cautum non reperitur
vt nouitius probare debeat omnes aſperitates re-
ligionis in ſpecie; vnde ſatis eſt, vt illas probet in
genere degendo per annum ſub obedientia Pręla-
ti: alioquin ſi nouitius ſtatim poſt ſuſceptum ha-
bitum morbo correptus in lecto decumberet ſex,
vel octo, aut decem menſes,elapſo anno non poſ-
ſet validè profiteri, quod eſſet abſurdum: ad hoc
cap. Sicut nobis, ſupra, de Regular. & c.Ex parte,
il primo, ſupra de conuerſ. coniugat. Et ſæpe con-
tingit, vt nouitij extra monaſterium degentes de
mandato Prælati vitam ducant aſperiorem, & du-
riorem euntes, ac redeuntes, laborantes, & malè
comedentes, quàm qui in clauſtro ſub vmbra, &
benè edentes morantur,prout hęc adnotauit Na-
uar. in prælleg. conſ.32. de Regular.

41 Tertius denique, & vltimus caſus eſt in eo, qui
habitum regularem aſſumpſit extra monaſterium
nec vnquam per anni circulum ingreſſus eſt clau-
ſtrum. Et talis licèt iure communi inſpecto quan-
do probationis tempus erat arbitrarium, recipi
poſſet ad profeſſionem; tamen exiſtimo ſecus di-
cendum eſſe poſt Concilium Tridentinum, vt di-
xi ſupra n.26.& ſeqq cum enim ſit de ſubſtantia
profeſſionis vt nouitius per annum probet rigo-
rem religionis, & rigor huiuſmodi potiſſimum cõ-
ſiſtat in regulæ obſeruatione, & communi vita, vi-
ctu, & veſtitu, vt inſinuat Tridentina Synodus in
cap. 1. ſeſſ.25. de regular. vtique non appareat quo
pacto religioni perpetuò incorporari poſſit is, qui
nunquam fuit in monaſterio. Accipe exemplum
in religione Carthuſiana,quę ob ſtrictiorem clau-
ſuram eſt omnium religionum arctiſſima, vt in
Extrauag. 1. de reg. Inter communes, & finge ali-
quem ſuſcepiſſe habitum huius Ordinis, ſed nun-
quam intraſſe clauſuram monaſterij, quomodo
hic dici poterit ſtetiſſe in probatione qui præ-
cipuum religionis aſperitatem expertus non eſt?
Pro-

Digitized by Google

Profectò vt talis teneretur in quodam veluti perpetuo carcere vitam ducere inexpertus, & improbatus, valde abſonum eſſet, & contra ſtatuta Patrum, qui probationis tempus inſtituerunt in ſubſidium fragilitatis humanæ, vt legitur in d. cap. Ad Apoſtolicam, de regular. & in cap. Non ſolum, eodem tit. lib. 6. ad hoc cap. Monaſterij, 19. q. 3. vbi dicitur eſſe nimis graue improbatos monaſterijs applicare.

Quod multò clarius hodie procedit in Italia, & Inſulis adiacentibus, quoniam ex ſupracitatis decretis Clementis VIII. ad nouitiorum receptionem, inſtitutionem, & profeſſionem ſpectantibus in Bullar. tom. 3. pag. 130. irritæ decernuntur nouitiorum receptiones ad habitum, & profeſſionem extra Conuentus deſignatos, vt latius patebit in quæſtione proximè ſequenti.

42 Succeſſiuè igitur QVAERO, Poſitis decretis Clementis VIII. de nouitijs ad habitum regularem, & profeſſionem non admittendis niſi in Cõuentibus ad id per S. Apoſtolicam deſignatis, An ad profeſſionis validitatem requiratur vt tam receptio ad habitum regularem cum perſeuerantia annali, quàm profeſſio fiat in Conuentu vt ſupra deſignato ad recipiendos nouitios.

43 Verba primi decreti editi die 12. Martij 1596. ſic ſe habent: [Præcipimus omnibus Generalibus, &c. vt de cætero neminem ſub quouis prætextu, aut colore ad habitum regularem admittant, niſi in Conuentibus authoritate noſtra deſignandis. Inſuper ſancimus, vt quoad huiuſmodi Conuentus per Nos deputati non fuerint, Superiores ad receptionem quorumcumq; nouitiorum ſiue ad habitum, ſiue ad profeſſionem omnino abſtineant.] & infra: [Receptiones verò, & profeſſiones quaslibet eorum, qui contra huiuſmodi decretum admiſſi fuerint, nullas, & irritas eſſe ex nunc decernimus.]

Verba autem ſecundi Decreti editi die 20. Iunij 1599. ſunt infraſcripta. [Sanctiſſimus cùm diſtinctè prohibuerit ne quis ad ſuſcipiendum habitum religionis admitteretur, profiteretur ne quouſque Monaſteria, & Conuentus aliquot deſtinarentur; quia tamen non obſtante tali prohibitione cognouit nonnullos prætextu licentiarum receptos, & admiſſos fuiſſe: nunc denuo præcipit ne quemquam niſi per litteras in forma Breuis ad habitum regularem ſuſcipiendum niſi in Conuentibus deſignandis recipere, aut receptos ad profeſſionem admittere vllo modo audeant: quinimo receptos contra primã prohibitionem etiamſi imperfectum habitum, aut ſine capucio gerant, omnino eijcere debeant.] & infra. [Receptiones verò, & profeſſiones quaslibet eorum, qui contra huiuſmodi decretum admiſſi fuerint, nullas, & irritas eſſe ad quemcumque effectum ex nunc decernit, & declarat.

44 His poſitis, pro clariori quæſtionis ſolutione quatuor caſus videntur diſtinguendi.

Primus eſt, cùm quis acceptatur ad religionem extra Conuentum ad recipiendos nouitios deſignatum, non tamen ibidem induitur habitu regulari, ſed ad locum vt ſupra deſignatum tranſmittitur, ibique habitum ſuſcipit, annum probationis agit, ac profitetur. Et hic primus caſus eſt ſatis clarus ſiue decretorum verba, ſiue mentem conſideremus: verè enim, & in effectu talis dicitur receptus ad habitum in Conuentu deſignato, ibique abſoluit nouitiatum, & profeſſionem emittit, quod eſt ſecundum verba, & mentem Clementis in vtroque decreto, vt clarius etiam patebit ex dicendis in caſu ſequenti, & acceptatio
45 præcedens dicitur potius deſtinatio, quàm actualis receptio, ſeu admiſſio ad habitum regularem: quæ quidem deſtinatio non facit eum nouitium, vel perſonam eccleſiaſticam, aut religioſam ante actualem ſuſceptionem habitus regularis, arg. l. Fugitiuus, ff. de verbor. ſignif. notat Innoc. in cap. Porrectum, n. 3. verſ. Nec ſunt iſtæ perſonæ de foro Eccleſiæ, de regular. & colligitur ex Tridentini Concilij decreto, cap. 15. ſeſſ. 25. de regular. ponderando verba illa, poſt ſuſceptum habitum in probatione ſteterit, vt deduxi latius, in cap. Quia ingredientibus, n. 7. ſupra de teſtam. Sed & iura inducentia tacitam profeſſionem conſiderant annalem habitus delationem, non ſimplicem deſtinationem, vt in cap. Significatum, ſupra de reg. & cap. 1. eod. in 6. & in Clem. Eos, eod. tit. Ideoque Sacra Congregatio Concilij declarauit decretum, cap. 16. ſeſſ. 25. de reg. qua parte præſcribit formã ſeruandam in renunciationibus nouitiorum, non comprehendere renunciationes factas ante ingreſſum, hoc eſt ante habitus ſuſceptionem etiam ingreſſus contemplatione. Et hunc primum primum caſum S. Congregatio regularium ſemper habuit pro indubitato.

45 Secundus caſus eſt, cùm quis à Superioribus Religionis ad habitum recipitur, & reipſa induitur in Conuentu ad recipiendos nouitios non deſignato; non tamen recipitur pro eodem Cõuentu, ſed pro alio, vt præfertur deſignato, ad quem poſtea tranſmittitur, ibique peracto probationis anno profeſsionem emittit. Et hoc ſecundo caſu quamuis verba vtriuſque decreti videantur primo intuitu obſtare validitati profeſsionis, cum negari non poſsit quin nouitius primo admiſſus fuerit ad habitum extra locum deſignatum; tamen verius videtur ex hoc capite profeſsionem non eſſe nullam: nam verba illa (Ad habitum regularem non admittatur) atque illa (Non audeant ad habitum ſuſcipiendum recipere) intelligenda ſunt cum effectu, arg. cap. Relato, de cler. non reſiden. cap. Aut verba, de pœnit. diſt. 1. gloſ. in Extrauag. Suſcepti, in ver. Cum effectu, ne ſed. vac. Feder. de Sen. conſ. 10. Caſus talis eſt, in fin. Hic autem nouitius inſpecto effectu dicitur admiſſus, & receptus in loco deſignato, vbi per annum integrum probat auſteritatem religionis, & religio mores illius, iuxta tex. in cap. Ad Apoſtolicam, de regular. & vbi poſtea ad ſolemnem profeſsionem admittitur, aut è monaſterio eijcitur, ad præſcriptum d. cap. 16. verſ. Finito, ſeſſ. 25. de regulat. quamuis enim indutus fuerit habitu regulari in Conuentu non deſignato, non tamen fuit receptus vt eſſet nouitius eiuſdem Conuentus, ſed alterius deſignati, pro quo, & cuius nomine fuit receptus: attenditur enim cuius nomine, & contemplatione actus fuerit principaliter geſtus, cap. Requiſiſti, vbi gloſ. & DD. not. ff. de teſtam. l. Filius, C. ſi aduerſus rem iudic. l. Si quis domum, §. pen. in fin. ff. Locat. l. Sed ſi plures, §. In arrogato, vbi gloſ. dat concordan. ff. de vulgar. & pupillar. quod abſolutè procedit ſequuta ratificatione illius Conuentus, cuius nomine ad habitum admiſſus fuit, cap. Cum virum, ibi, Præſertim ſi ratihabitione ſequuta, quod ante geſtum fuerat roboratur, &

cap.

Digitized by Google

cap. Significatum, de regular. cap. 1. eod. lib. 6. & cap. t. ſupra quod met. cauſ. Monachi enim receptio quemadmodum fieri poteſt Superiore mandante, ita & poſtea ratificante, vt notat Innoc. in cap. Porrectum, n. 4. & Hoſt. poſt eum nu. 13. in ver. Et recipitur, de regul. & ex communi regula paria ſunt conſenſiſſe ab initio, vel ratum habere poſt factum, cap. Salonitanæ, 16. q. 1. cap. fin. de his quæ fiunt à Prælat. ſine conſ. cap. Cum nos, cap. Cura, & cap. Suggeſtum, de Iurepatr. cum ſimilibus.
47 Imo ratificans dicitur auctor facti, l. In ſumma, §. Caſsius, & ibi Bald. ff de aqu. plu. arcen. & ideo perinde eſt ac ſi à principio feciſſet, l. Cum fundus, § Seruum, & ibi Decius in 3. notab. ff. Si cert. per. Bald. conſ. 379. col. 2. n. 6 in fin. verſ. Et quod fit, lib. 1. Oldrad. conſ. 326 n. 17. verſ. Nec obſtat.

Accedit quod cum nouitius vbi primo eſt receptus non eſſet perſeueraturus, receptio illa momentanea non videtur attendenda ad profeſsionis nullitatem inducendam; quia receptio, de qua decreta Clementis loquuntur, non ſolum cum effectu intelligenda eſt, ſed etiam cum effectu durabili, arg. cap. Ad noſtram, ibi, Statim pœnituit quod habitum induiſſet, vbi id notat gloſ. de regular. & in cap Conſtat, in ver. Statim, t. q. 1. Roman. conſ. 326. n. 4. verſ. 1. & Abb. conſ. 69. per totũ, lib. 1. Et cum verſemur in materia pœnali ob pœnam priuationis officiorum, vtriuſque vocis, & inhabilitatis ex decretis Clementis impoſitam Superioribus recipientibus nouitios extra Conuentus deſignatos, factum non dicitur quod factũ non durat, cap. Nam & ego, de verb. ſignif. Abb. d. conſ. 69. col. 1. in fin. ac demum cum receptio in loco non deſignato de iure non fuerit ſortita effectum, non præſtat impedimentum quominus in Conuentu deſignato nouitius recipi valeat, cap. Non præſtat, de regul. iur. lib. 6. per quem textum Nauar. conſ. 28. n. 3. de regul. reſpondit profeſſum nulliter intra annum probationis non egere noua receptione capitulari, ſed ſatis eſſe vt perſeueret, & poſt annum profiteatur, quia illa prius facta nullius penitus eſt effectus, ideoque nec prodeſt, nec nocet, vt ibi per eum.

Et eò magis quod Conuentui deſignato per receptionem nouitij nulla fit iniuria, cum ſit in poteſtate Capituli Cõuentualis, vel alterius, ad quem ſpectat, illum non admittere, imo etiam admiſſũ infra annum probationis expellere, ſi eum religioni aptum non iudicauerit, d. cap. Ad Apoſtolicam, & cap Conſulti, & cap. Statuimos, de regular. cap. Non ſolum, & cap Conſtitutionem, eodem tit. lib. 6. & Concilium Trident. d. cap. 16. ſeſſ. 25. de regular.

48 Quod tamen ita temperandum eſt, vt annus probationis non computetur à tempore ſuſcepti habitus extra Conuentum deſignatum, cũ quoad hoc receptio illa ſit nulla, & contra verba, & mentem Clementis; ſed ſolùm à tempore receptionis, & actualis ingreſſus in monaſterium deſignatum. Ita colligitur ex gloſ. in cap. Significatum, in ver. Ratam habuerit, de Regular. vbi ſignans contrarium quod receptio, ſeu profeſſio ab initio nulla per ratihabitionem conualeſcat, vt c. De illis, il ſecondo, de deſponſat. impuber. ſoluit dicens, valere, vt ex nunc, non vt ex tunc, l. Obſeruare, in fin. ff. de officio proconſul. & eam gloſ. ſequuntur ibi communiter DD. idemque cenſent Innocen. Hoſtien. Io. Andr. Anchar. Abb, & alij communiter in cap. Conſulti, & in cap. Quidam, de conuerſ. coniugat. Quod diligenter obſeruandum eſt à Superioribus regularibus: nam cum annus Nouitiatus debeat eſſe conſummatus in totum, c. Ad noſtram, iuncta gloſ. in ver. Ante conſummationem, de reg. & ex ſententia Sac. Congregationis Concilij currat de momento ad momentum: ſi computatio fieret à tempore receptionis ad habitum extra monaſterium deſignatum, annus non eſſet integer, atque profeſſio irrita eſſet ex decreto d. cap. 15. ſeſſ. 25. de Regular.

49 Tertius caſus eſt cum nouitius admittitur quidem ad habitum regularem in Conuentu deſignato, ibique induitur, ſed deinde tranſmittitur ad agendum annum probationis extra locum deſignatum, & poſtea redit ad primum Conuentum, & in eo profitetur: & certum eſt profeſſionem eſſe nullam; quia decreta Clementis ad profeſsionis validitatem copulatiuè requirunt, vt tam receptio ad habitum regularem, quàm profeſsio fiant in Conuentu pro nouitiatu deſignato, vt latius dicetur inferius in 4. caſu. Dum autem requirunt vt receptio ad habitum fiat in Conuentu deſignato, hoc intelligendum eſt de receptione cum effectu durabili, & perſeuerantia annali, vt in d. cap. Ad noſtram, & ibi gloſ. in ver. Statim, de regular. cum alijs ſuperius adductis in 2. caſu: non enim dicitur vouiſſe qui non ſtetit, cap. Si quis autem, 18. diſt. cap. 11. Si poſtquam, & ibi gloſ. in ver. Mente, & cap Cupientes, §. Si per viginti, vbi gloſ. in ver. Compareant, de elect. in 6. facit text. in l. Si pro patre ibi, Verſum autem ſic accipimos vt verſum duret, ff. de in rem verſo. Quibus accedit, quod finis Clementis fuit vt nouitij probarentur in Conuentibus ſtrictioris obſeruantiæ, atque ibi probati, & idonei reperti ad profeſſionem admitterentur, aut è monaſterio eijcerentur ad præſcriptum Tridentini Concilij d. cap. 15. & cap. 16. verſ Finito tempore nouitiatus, ſeſſ. 25. de regular. Ideoque dum locutus eſt de receptione, & admiſsione, cenſendus eſt intellexiſſe de effectuali, & cum annali perſeuerantia; aliàs enim admiſsio illa eſſet inanis, & fruſtratoria, & lex eſſet impoſita verbis, non rebus contra regul. cap. Commiſſa, § Porrò, de elect. lib. 6. & in ſimili caſu ſcripſit Lapus allegat. 4. n. 7.

Præterea dum decreta exprimunt duo extrema, nempe receptionem ad habitum, & profeſſionem cenſentur includere etiam medium, ideſt annum probationis, cap. Quia ſunt culpæ, 18 diſt. cap. Inter dilectos, verſ Cum primum, de fid. inſtrum. gloſ. fin. in cap. In die, de conſecrat. diſt. 5. Bart. in l. Celſus, n. 21. ff de vſucap Federic. de Sen. conſ. 61. n. 2. verſ. Sed ad hoc reſpondeo, latiſsimè Alciatus de præſumpt. in reg. 3. q. 22.

Ac demum nouitius ibi profiteri debet, & à Capitulo illius Conuentus admitti, vbi illius mores cogniti, & probati fuerunt, cap. Gonſaldus, 17. q. 2. d. cap. Ad Apoſtolicam, cap. Statuimus, & cap. Conſulti, de regul. cap. Non ſolum, & cap. Conſtitutionem, eod. tit. lib. 6. Vnde parum refert ad profeſsionis validitatem, vt nouitius profiteatur in Conuentu deſignato, niſi ibi per annum in probatione ſteterit. Nec refert quod haberi poſsit notitia morum per atteſtationem Superioris illius Conuentus, vbi fuit nouitius: ſiquidem per hoc non ſatisfit intentioni Clementis: eſſet enim in facultate Conuentus non deſignati admittere noui-

nouitios ad profeſsionem, aut illns repellere con-
cedendo, vel denegando litteras teſtimoniales cō-
tra rationem in prædictis decretis expreſſam. Ea
mente igitur Clementis vt nouitius admitti poſ-
ſit ad profeſsionem, requiritur notitia experimen-
talis illins Conuentus, qui debet eum ad profeſ-
ſionem admittere, non autem per relationem al-
terins: & hunc caſum S. Congregatio regularium
ſimiliter habuit pro claro. Quod apertè etiam
conſtat ex litteris in forma Breuis S. D. N. Vrbani
VIII. ſub die 2. Aprilis 1632. in quibus dicuntur
inualidę profeſsiones eorum, qui annum proba-
tionis non fecerunt in Conuentibus ad recipien-
dos nouitios deſignatis: & propterea præcipitur
Ordinarijs locorum, & Superioribus regularibus
vt ſic profeſſos ad profeſsionem denuo emittendā
admittant abſque nouo probationis anno.
50 Vltimus caſus eſt cū nouitius actualiter recipi-
tur ad habitum in Conuentu deſignato, ibiq; per-
ſeuerat per annum in probatione; ſed poſtea
mittitur ad profeſsionem emittendam extra locū
51 deſignatum, & tunc ſi mittatur abſque admiſsio-
ne, ac litteris teſtimonialibus Conuentus, vbi fe-
cit annum nouitiatus, abſolutum videtur profeſ-
ſionem eſſe nullam, cum in monaſterio deputato
emiſſa non fuerit, vt requirunt verba expreſſa, &
ratio vtriuſque decreti. Nam probatio nouitij per
annum in loco deſignato nihil prodeſſet, ſi abſque
conſenſu Capituli eiuſdem loci eſſet in facultate
Capituli cuiuſque Conuentus laxioris obſeruantię
illum admittere ad profeſſionem. Deeſt ergo hoc
caſu vnum ex duobus ſubſtantialibus requiſitis
ex decretis Clementis ad profeſſionis validitatem,
nempe vt profeſſio emiſſa fuerit in Conuentu ad
52 recipiendos nouitios deſignato. Sin autem noui-
tius expleto anno probationis in loco deſignato,
ibidem à Capitulo Conuentuali iudicetur habilis
ad profeſſionem emittendam, & poſtea cum litte-
ris atteſtationis huiuſmodi tranſmittatur ad alium
Conuentum non deputatum, ibique profiteatur
vt ſit filius illius, res videtur magis dubia; quia
nouitius verè probatur in loco, vbi viget regularis
diſciplina, & ibi admittitur ad profeſſionem emit-
tendam, liceat illam poſtea alibi actualiter emit-
tat. Cæterum obſtant vtriuſque decreti verba,
quæ in prohibitione loquuntur alternatiuè, vt ibi,
[A receptione quorumcumq; nouitiorum ſiue ad
habitum, ſiue ad profeſsionem omnino abſtineāt.]
& ibi, [Ne quis ad ſuſcipiendum habitum reli-
gionis admitteretur, profiteretur ve] ac demū ibi,
[Ne ad habitum regularem ſuſcipiendum niſi in
Conuentibus deſignandis recipere, aut receptos
ad profeſsionem admittere vllo modo audeant.]
53 In prohibitione autem alternatiua ſufficit altera-
trum verificari, vt ſit locus pœnæ, l. Si quis ita ſti-
pulatus, in fin. ff. de verb. oblig. & notat Dynus in
regula In alternatiuis, verſ. Ad ſecundam partem
oppono, de reg iur. lib. 6. dixi in cap. Inter cæteras,
n. 10 ſupra de reſcript. maximè ponderatis verbis,
quorumcumque nouitiorum, omnino, & vllo mo-
do, quæ cum ſint vniuerſalia, & geminata oſten-
dunt magis enixam voluntatem conditoris obli-
gandi in quocumque caſu ea prohibitis, per ea,
quæ plenè ſcripſit Crauet. conſ. 294. Verba tranſa-
54 ctionis, n. 1. & ſeqq. In clauſula verò irritante ea-
dem decreta loquuntur copulatiuè, vt ibi, [Re-
ceptiones verò, & profeſsiones quaslibet atque
ita irritant non ſolum receptionem ad habitum
extra locum deſignatum, ſed etiam profeſsionem
ibi emiſſam, ita vt ſatis non ſit vt aliquis receptus
fuerit in loco deſignato, niſi etiam ibi profiteatur]
Hæc enim eſt natura copulæ, l. Si hæredibus. ff. de
condition. inſtit. d. l. Si quis ita ſtipulatus, ff. de ver-
borum obligat. cap. Ex parte, ſupra de reſcript.
gloſ. in Extrauag. Suſcepti, in ver. Tanta, de elect.
quo loco ſimiliter expendenda eſt dictio vniuerſa-
lis repetita, quaslibet, & quoſcumque, de quibus
per Rom. conſ. 31. Viſis his, n. 2. & Crauettam loc.
cit. Negari autem non poteſt quin hoc loco noui-
tius quamuis receptus, & probatus in loco deſi-
gnato, ibique ad profeſsionem habilis iudicatus
fuerit, tamen extra illum poſtea profeſsionem
emiſerit; aliud enim eſt habilem iudicare ad pro-
feſsionem faciendam; aliud realem profeſsionem
recipere, & religioni incorporare celebrando cō-
tractum vltro citroque obligatorium, qualis dici-
tur ſolemnis profeſsio, cap. Porrectum, vbi nota-
tur, de regul. Hoſt. Io. Andr. & DD. in cap. Ad Apo-
ſtolicam, eod. tit. Nauar. conſil. 26. in princ. eodem
tit. quippe votum non ſolemnizatur per admiſsio-
nem ad profeſsionem, ſed per profeſsionem ipſam
tacitam, vel expreſſam, vt in cap. Vn. de voto, lib. 6.
55 Quamobrem hoc caſu nouitius poſt annum pro-
bationis expletum in loco deſignato cum atteſta-
tione Capituli Conuentualis mitti poterit ad Cō-
uentum, vbi recipiendus ſit in filium, aut certè
eiuſdem Conuentus conſenſus, & acceptatio in
filium per litteras requiri poterit iuxta Conſtitu-
tiones, atque conſuetudines cuiuſque religionis,
ac deinde obtenta huiuſmodi acceptatione, noui-
tius in primo monaſterio ſui nouitiatus debebit
56 actualem profeſsionem emittere: nam cum verba
decretorum Clementis ſint clara, non admittunt
interpretationem, neque voluntatis coniecturam,
l. Licet Imperator, ff. de legat. 1. gloſ. magna in cap.
Quod interrogaſti, in fin. 27. diſt. Abb. conſ. 97. n. 1.
verſ. Et primo quia, lib. 2. Socin. conſ. 13. num. 38.
lib. 1.

De Coniugio Seruorum.

Cap. Ad noſtram.

S V M M A R I V M.

1 *Matrimonium ſeparatur, ſi liber contraxit cum ancilla ignoranter, & ex quo ſciuit non conſenſit, & cum alia contrahere poteſt.*

Is tamen, qui decipit, non poteſt diuertere inuito libero, ſed cogitur ab Eccleſia ſtare matrimonio n. 7.

2 *Legatus in Prouincia ſua poteſt cauſas matrimoniales cognoſcere, ac diffinire.*

3 *Et quid poſt Concilium Tridentinum.*

4 *Error conditionis dirimit matrimonium iam contractum.*

Procedit ſi error ſit conditionis deterioris. num. 6. & 13.

Secus ſi ſit conditionis melioris. n 8.

Et quid in errore qualitatis perſonæ. n. 11.

5 *Errantis nullus eſt conſenſus.*

Declaratur. n. 8. & ſeq.

9 *Error eſt vnum pro alio putare.*

12 *Ratificatio actus nulli non inducitur ſine ſcientia nullitatis.*

Digitized by Google

13 *Procedit ſi nullitas cognita veriſimiliter retraxiſ-
ſet ab actu gerendo: aliàs ſecus.*
14 *Subreptio non inducitur ex taciturnitate eorum,
quæ non retraxiſſent Principem à gratia conce-
denda.*
15 *Matrimonium nullum, data notitia nullitatis, ra-
tificatur per ſuperueniẽtem conſenſum facto, vel
verbis expreſſum.*
16 *Copula carnalis inducit conſenſum coniugalem, licèt
nullum verbum proferatur, ſi aliquis tractatus
præceſſerit: aliàs ſecus. n.18.*
Et quid poſt Concilium Tridentinum. n.19.
17 *Verba in matrimonio non ſunt neceſſaria præcisè,
etiam quantum ad hoc, vt Eccleſia de matrimo-
nio contracto certificetur.*

1 AD NOSTRAM. Si liber contraxit cum
ancilla ignoranter, & ex quo ſciuit non
conſenſit, ſeparatur matrimonium; &
cum alia contrahere poterit. Hoc dicit
ſecundum Io. Andr. cum quo cæteri concordant.
Secunda pars ibi, *Ideoque*.
2 Nota primò ex principio litteræ, Legatum Se-
dis Apoſtolicæ in Prouincia ſibi decreta poſſe co-
gnoſcere, ac diffinire cauſas matrimoniales, & in
caſibus à iure permiſſis matrimonium ſeparare,
Hoſt. hic in princip. in ver. Militem, Io. Andr. nu. 2.
& Abb. in primo not. qui ſubdit hoc facere ad li-
mitationem, cap. Accedentibus, de exceſ. Prælat.
vbi dicitur eſſe dignitatis Epiſcopalis cauſas ma-
3 trimoniales audire. Sed hodie cauſæ omnes fori
eccleſiaſtici, & præſertim matrimoniales, & cri-
minales, in prima inſtantia coram Ordinarijs lo-
corum ſunt cognoſcendæ, ac terminandæ, nec
Legati etiam de latere quatunicumque facultatũ
vigore poſſunt in prædictis cauſis Epiſcopos im-
pedire, aut aliquo modo iuriſdictionem ijs præ-
ripere; aliàs eorum proceſſus nullius momenti
ſunt, & ad damni ſatisfactionem partibus illati te-
nentur, vt ſtatuitur decreto Concilij Tridentini,
cap. 20. §. Legati quoque, ſeſſ. 24. vnde niſi ſpeciali
facultate poſt Concilium ſint muniti, in prædictis
cauſis nullatenus ſe ingerere poſſunt.
4 Secundò, nota ibi, *Separauit*. Errorem condi-
tionis dirimere matrimonium iam contractum,
ac proinde ab Eccleſia eſſe ſeparandum, concor-
dat cap. Propoſuit, ſupra eod. & cap. Si quis igno-
5 rans, 29. q. 2. & meritò, quia errantis nullus eſt
conſenſus, cap. Si quis ancillam, §. His ita, 29. q. 1.
& l. Non idcirco, C. de iur. & fact. ignor. imo nil
magis contrarium conſenſui, quàm error, l. Si per
errorem, ff. de iuriſdict. omn. iudic. & notat gloſ. 1.
hic, & communiter Doctores.
6 Aduerte tamen, quia non omnis error vitiat
matrimonium, vnde pro pleniori doctrina ſic di-
ſtingue, ſecundum Ant. de Butr. hic n. 5. Quidam
eſt error conditionis deterioris, per quem ſcilicet
fit deterior errantis conditio, vt quia credidit eã
liberam, cum eſſet ancilla, & hic error vitiat, vt
in hoc cap. & in cap. Propoſuit, ſupra eod. & in cap.
7 Si quis ignorans, 29. q. 2. Si tamen ancilla velit in-
uito ingenuo diuertere, cogenda eſt ab Eccleſia
ſtare matrimonio; & idem in caſu controuerſo, nã
qui decipit, compellitur, vt notatur in cap. 1. de
eo, qui duxit in matrimon. & hic per Butr. in fin.
Anchar. n. 4. verſ. Quærit gloſ. Abb. & Alex. de Næ-
8 uo in fin. Nauar. in manual. cap. 22. n. 33. Quidam
eſt error conditionis melioris, veluti cum quis
contrahit cum libera, quã credidit eſſe ancillam.
9 Hic quidem errat; quia error nihil aliud eſt, quàm
vnum pro alio putare, cap. In quibus, 22. q. 2. cap.
Quamuis, 28. diſt. & tamen nemo dixerit ex huiuſ-
modi errore matrimonium vitiari, quia ſi ſciuiſ-
ſet eam liberam, veriſimilius contraxiſſet, cùm
per hoc errantis melior fiat conditio, nec reſpectu
ſuæ conditionis dicatur deceptus: ita notabiliter
diſtinguit Goffredus in ſum huius tit. § Item quid
ſi ſeruus. Hoſt. hic n. 1, Io. Andr. n. 2. in ver. Condi-
tionis, Butr. n. 5. verſ. Obſtat primo, & alij com-
muniter, & conſentit D. Thom. in 1. 2. q. 6. art 8.
vt ſcripſi pleniùs in cap. Significatum, à n. 11. vſque
ad n. 27. de regular. vbi per hanc doctrinam tenui
cõtra Doctores modernos, profeſſionem tacitam
induci per delationem annalem habitus indiſtin-
cti, non obſtante errore, ſeu ignorantia nullitatis
10 expreſſæ, à n. 1. vſque ad nu. 49. Quidam eſt error
qualitatis paris conditionis, vt quia credit eam
ſeruam Eccleſiæ, & eſt ſerua priuati: & hic error
non impedit matrimonium, quia ſufficit vt hoc
11 non ſit iure ſcriptum. Quidam denique eſt error
qualitatis perſonæ, vt ſi ducat pauperem, quam
putabat locupletem, aut corruptam, quam puta-
bat virginem: & hic error ſimiliter matrimonium
non dirimit, quia non euacuat conſenſum, vt 29.
q. 1. §. Ad hæc non omnis error, Io. Andr. & Butr.
locis citatis, & nemo diſcrepat.
Tertiò nota ibi, *Poſtquam intellexit conditionẽ
ipſius*. Ad inducendam ratificationem actus nulli
neceſſariò requiri, vt ratificans ſciat, & intelligat
illius nullitatem; non enim poteſt haberi ratum
quod ignoratur, l. Mater, ff. de inoffic. teſtam. cum
ſubſtantia ratihabitionis ſit ſcientia, Bald. conſ.
176. Præmittendum, verſ. Item quia non apparet,
lib. 2. ideoque ignorans actum, quem ratificat, ni-
hil agit, l. Qui enim, in princ. ff. Rem ratam habe-
re, Cardin. conſ. 44 Quod ratificatio, nu. 4. & ſeq.
nam vt inquit Hoſt. hic n. 3. poſt gloſ. vltim. Anti-
quus conſenſus, & primus, qui nullus fuit, adhuc
præſumitur perdurare, arg. cap. Maiores, § final.
ſupra de baptiſm. l. Sed ſi manente, ff. de precar. l. Si
cum dies, in princ. & l. Labeo, §. penult ff. de arbitr.
& l. 1. §. Adijcit, ff. de verb. oblig. Sed vt dixi in præ-
13 cedenti notab. n. 6 hoc intelligas procedere quan-
do nullitas, ſi fuiſſet cognita, veriſimiliter retra-
xiſſet ab actu gerendo, eo quod alioquin fieret
deterior errantis conditio: aliàs ſecus, vt pleniùs
notaui in d. cap. Significatum, à nu. 22. & nu. 41. de
14 regular. Et eſt ſimile in ſubreptione, quæ non in-
ducitur ex taciturnitate eorum, quorum notitia
non retraxiſſet Principem à gratia concedenda,
cap. Super litteris cum ibi plenè notatis per Do-
ctores, maximè per Felin. nu. 8. ſupra de reſcript.
Caſſador. deciſ 12. nu. 14. de præben. Rota recent.
deciſ. 222. n. 25. p. 7. cum concordant.
15 Vltimò nota ibi, *Nec facto, nec verbo conſenſe-
rit*. Matrimonium ab initio nullum ob condi-
tionis errorem, data certificatione conditionis
ſeruilis, ratificari per ſuperuenientem conſenſum
facto, vel verbis expreſſum: & dic, facto, ideſt
per copulam ſubſequentem, gloſ. vltima hic, & Io.
16 Andr. nu. 4. nam ipſo facto conſentit ille, qui co-
gnoſcit carnaliter, etſi nullum verbum dicat, vt
hic, & in cap. Propoſuit, ſupra eod. ſecundum
17 Hoſt. hic nu. 3. & ita eſt hic textus apertus, quod
verba in matrimonio non ſunt neceſſaria præcisè
etiam quantum ad hoc, vt de matrimonio con-
tracto

Digitized by Google

tracto Eccleſia certificatur, ſed ſatis eſt conſensũ exprimere facto ipſo, vel ſignis æquipollentibus, prout hic notat Hoſtien. n. 2. in fin. dicens: nota expreſſum ius, quod verba non ſunt de ſubſtantia matrimonij etiam quantum ad Eccleſiam: nec obſtat textus in cap. Tuæ fraternitati, ſupra de ſponſal. vbi quantum ad Eccleſiam verba dicuntur eſſe neceſſaria. Nam reſponde vt ibi dixi in 5. lectura à num. 21. vſque ad nu. 36. Maximè n. 23.
18 Fateor tamen cum Hoſtienſ. hic num. 3. in verb. Conſenſerit, & Io. Andr. num. 7. Ex ſola copula carnali coniugalem conſenſum non probari, niſi aliquis tractatus præceſſerit, vt l. Nuptias, ff. de
19 regul. iur. Ratio, quia copula eſt ſignum æquiuocum, cum poſſit eſſe tam affectu coniugali, quàm fornicario: ſed Eccleſia ad excludendum delictũ præſumit conſenſum coniugalem vbi præceſſit tractatus, vel ſponſalia de futuro, vt hic, & in c. Veniens, il ſecondo, & cap. Is quidem, ſupra de ſponſal. & obſeruat. Conar. in Epitom. de ſponſal. p. 1.
19 cap. 4. §. 1. num. 1. Hodie tamen hæc ceſſant, quia in matrimonio contrahendo ſeruari debet forma à Concilio Tridentino præſcripta in cap. 1. ſeſſ. 24. de reformat. matrim. vt plenè ſcripſi in d. cap. Is qui fidem, n. 8.

De Cognatione Spirituali.

Cap. Vtrum autem.

SVMMARIVM.

1 *Filij duorum compatrum, niſi conſuetudo repugnet licitè contrahunt, ſi per eorum neutrum deuentum eſt ad compaternitatem.*
Cognationis ſpiritualis impedimẽta reſtricta ſunt ad terminos Concilij Tridentini, cui non eſt derogatum per Regulam Pij V. ibidem verſ. Hodie.
2 *Conſuetudo, qua mulier geſtans puerum vſque ad ad ianuam Eccleſiæ, habetur pro commatre, licèt eum non tangat in actu baptiſmatis, an impediat matrimonium contrahendum, & dirimat contractum: & ſeq. vſque in finem.*
3 *Cognatio ſpiritualis non contrahitur per eum, qui in actu Baptiſmi nullum præſtet miniſterium.*
4 *Conſuetudo poteſt inducere nouum impedimentum matrimonijs contrahendis.*
5 *Conſuetudo poteſt limitare, augere, & interpretari ius diuinum.*
Conſuetudo inducens cognationem ſpiritualem, quæ tantùm impediat matrimonium contrahendum, non eſt ſublata à Concilio Tridentino, ibidem.
6 *Impedimentum cognationis ſpiritualis, ex conſuetudine inductum, non dirimit matrimonium poſtea contractum.*
7 *Contrahentes matrimonium contra conſuetudinem poſſunt tãtùm ſeparari ad pœnitentiam peragendam, vel ad tempus.*
8 *Intellectus cap. Super eo. infr. eod.*
9 *Conſuetudo inducens impedimentum dirimens ita demum valet, ſi ſit à Sede Apoſtolica ſpecialiter approbata.*
10 *Conſuetudo inhabilitans ad contrahendum ſi habeat concurſum iuris veteris, & ex eius obſeruantia oriatur ſcandalum, an valeat, & ſeq.*
12 *Opinio Sanchez quòd conſuetudo, & lex ſecularis poſſit reddere inhabiles ad matrimonium contrahendum, reprobatur.*
13 *Conſuetudo derogat iuri poſitiuo ſi ſit rationabilis, & legitimè præſcripta.*
14 *Conſuetudo irrationabilis dicitur, quæ reprobatur à ſacris Canonibus, aut iuri diuino aduerſatur.*
15 *Intellectus c. 1. de ſponſal.*
16 *Conſuetudo inhabilitans ad matrimonium contrahendum, cum ſit contra ius diuinum, nullo vnquam tempore poteſt præſcribi.*
17 *Conſuetudo vt dicatur legitimè præſcripta, quæ requirantur.*
18 *Conſuetudo vt vincat legem requirit ſcientiam, & approbationẽ eius, qui poteſt ſuper ea ius condere.*
19 *Lex ciuilis non poteſt inducere noua impedimenta matrimonijs contrahendis.*
Cauſa quantumcumque rationabilis, defectum poteſtatis non ſupplet, ibidem, & n. ſeq.
20 *Iuriſdictiones eccleſiaſtica, & ſecularis à Deo diſtincta, inuicem confundi non debent.*
21 *Matrimonium quamuis habeat rationem contractus; tamen cum adiunctam etiam habeat rationem Sacramenti inter fideles non ſubeſt poteſtatibus ſecularibus.*
22 *Matrimonium vt ſit irritum, neceſſe eſt vt ſit irritum ab Eccleſia, nec ſufficit legalis authoritas.*
23 *S. Thomæ loca de poteſtate legali in inducendo impedimenta matrimonijs contrahendis, conciliantur.*
24 *Lex naturalis, diuina, & ciuilis quemadmodum poſſint efficere aliquam perſonam illegitimam ad matrimonium contrahendum.*
25 *Matrimonium inter Infideles propriè non eſt Sacramentum.*
26 *Sacramenta Eccleſiaſtica non ſubduntur humanis legibus.*

1 VTRVM AVTEM. Filij duorum compatrum, per quorum neutrum deuentum eſt ad compaternitatem, licitè contrahunt, niſi conſuetudo repugnet. Separãtur autem ſi per vtrumque, vel alterum compaternitas ſit contracta. Hoc dicit hoc cap. cum cap. Super eo, infr. eod. Diuiditur in quatuor partes. In prima ponitur quæſtio dubitabilis. In ſecunda Canonum contrariorum inductio, ibi, *Et licet*. In tertia poſterioris approbatio, ibi, *Vnde nobis*. In quarta approbationis exceptio, ibi, *Niſi*.

Nota primò perſonam illam, per quam deuentum eſt ad compaternitatem non poſſe contrahere matrimonium cum aliquo ex filijs baptizantis, vel ſuſcipientis de ſacro fonte ſiue ſint geniti poſt compaternitatem, ſiue ante, quia efficiuntur ad inuicem fratres ſpirituales. Et quod dictum eſt de perſona, per quam deuentum eſt ad compaternitatem, intellige de baptizata, vel ſuſcepta, ſecus in baptizante, vel ſuſcipiente: nam baptizans, vel ſuſcipiens benè poteſt contrahere cum ſorore ſuſcepti, vt hic per Abb. Antiq. num. 2. in verb. Excepta. Et hæc quæſtio, vt ipſe refert fuit de facto Bononiæ tempore Magiſtri ſui, ideſt Petri de Sampſone. Et Paſcens pauperes negabat poſſe contrahere per hanc litteram, quia compater, vel

Digitized by Google

commater eſt perſona, per quam compaternitas
eſt contracta; & ideò prohibetur. Sed contrarium
determinat ipſe Abb. Antiq. quia littera loquitur
in filijs, & non in baptizante, vel ſuſcipiente. Et
ſequuntur Io. Andr. num. 3. in ver. Perſona, Abb.
Sicul. num. 4. Alexan. de Næuo item num. 4. & alij
communiter. Rurſus poteſt contrahere pater cum
filia ſpirituali filij ſui, quia cognatio ſpiritualis de-
ſcendit de patre in filium, ſed non aſcendit de filio
in patrem. Vnde filius non poteſt ducere filiam
ſpiritualem patris, vt hic vides. Sed è conuerſo
pater benè poteſt ducere filiam ſpiritualem filij,
vt notatur in cap. fin. 30. q. 3. & in cap. 1. eodem
lib. 6. in gloſ. vlt. in fin. & tradit Abb. hic eodem
num. 4.

Hodie impedimenta cognationis ſpiritualis re-
ſtricta ſunt ad terminos Concilij Tridentini in
cap. 2. ſeſſ. 24. de reform. matrim. Quo ſtatutum
eſt, vt vnus tantùm ſiue vir, ſiue mulier, vel ad
ſummum vnus, & vna baptizatum de baptiſmo
ſuſcipiant, inter quos ac baptizatum ipſum, & il-
lius patrem, & matrem tantùm ſpiritualis cogna-
tio contrahatur, omnibus inter alias perſonas hu-
ius ſpiritualis cognationis impedimentis omninò
ſublatis. Itaque contra diſpoſitionem huius De-
cretalis hodie valet matrimonium contractum
inter filium ſuſcipientis, & baptizatum, vt cen-
ſuit Sacra Congregatio Concilij. Et Gregorius
XIII. Dubitantibus reſpondit non eſſe reuocata
hæc per Regulam Pij V. publicatam die 20. Au-
guſti 1566. cum ſit magis declaratoria, quàm
Regula.

Secundò nota conſuetudinem poſſe perſonas
habiles inhabilitare ad contrahendum matrimo-
nium; & ſic creare nouum impedimentum diri-
mens, quando eſt talis, vt ex eius inobſeruantia
ſcandalum generetur; vt hic per Hoſtien. in verb.
Conſuetudinem, num. 1. Io. Andr. in eod. ver. n. 2.
Butr. num. 6. Cardin. in fin. Abb. num. 3. De hoc
latius infra n. 10.

2 QVAERO. Poſita loci conſuetudine, ſecun-
dum quam mulier gerit puerum baptizandum
vſque ad ianuam Eccleſiæ, vbi illum tradit futuro
compatri, à quo puer introfertur, ac de baptiſmo
ſuſcipitur, abſque eo quod mulier vllum in actu
Baptiſmi miniſterium præbeat.

Poſita etiam in deciſione Sac. Congregationis
Concilij, qua declaratum fuit mulierem hoc caſu
non contrahere cognationem ſpiritualem.

Item poſita alia conſuetudine eiuſdem loci an-
tiquiſſima, vt mulier ſic puerum deferens in librũ
Parochi vti commater referatur, ac pro tali à ba-
ptizati parentibus, ac loci vniuerſo populo tracte-
tur, ac reputetur;

An patri pueri baptizati cum tali muliere ma-
trimonium contrahere liceat, ſtante decreto Con-
cilij Trident. cap. 2. ſeſſ. 24. de reform. matrim. ac
ſi contraxerit, an matrimonium ſit irritum necne.

3 Circumſcripta conſuetudine, ſecundum quam
huiuſmodi mulier pro cõmatre reputatur, apertè
conſtat ex geſtatione prædicta eam nõ contrahe-
re cognationem ſpiritualem, cùm in actu baptiſ-
matis nullum miniſterium præſtet, nec tangat, nec
teneat, nec ſuſcipiat, prout requiritur de iure cõ-
muni, cap. Quæris, cap. Si qui, cap. Mater Eccle-
ſia, de conſecr. diſt. 4. cap. 2. 3. 4. & 5. cap. Omnes,
30. q. 1. cap. Poſt ſuſceptum, 30. qu. 3. cap. Marti-
nus, cap. Contracto, cap. Veniens, infr. eodem,
cap. 1. & vlt. eod. tit. in 6. Qui canones de hac re
loquentes vtuntur, hoc verbo, *ſuſcipit, accipit, te-
net, leuat*, & his ſimilibus, & tradunt Gemin. &
Franc. in d. cap. 1. hoc tit. lib 6. Collectar. hic Na-
uar. conſ. 2. num. 3. eod. tit. Couarr. in 4. lib. de-
cret. in 2. præcepto, cap 6. §. 4. num. 5. Idque for-
tiùs habet locum poſt Tridentinum Concilium,
quod in d. cap. 2. ſeſſ. 24. de refor. matrim. iubet
vnum, vel vnam tantùm, vel ad ſummum vnum,
& vnam deſignari, decernitq; ſi alij vltra deſigna-
tum tetigerit baptizatum, cognationem ſpiritua-
lem non contrahere.

4 Verùm ſtante conſuetudine loci, quæ habet, vt
hæc mulier habeatur pro commatre, & repute-
tur quod pertinet ad primam partem quæſtionis
videtur reſpondendum parenti baptizati non li-
cere cum tali muliere matrimonium contrahere.

Nam conſuetudo poteſt inducere nouum im-
pedimentum matrimonijs contrahendis, vt pro-
bat text. hic, & in cap. Super eo, infr. eod. iuxta
vnum intellectum, vbi gloſ. magna, Goffred. Vin-
cent. Butr. in 3. col. prope fin. Abb. num. 6. Ioann.
Andr. in cap. Quod ſuper his, in fin. de conſang. &
aff. & ibi Abb. num. 4. qui refellit opinionem Ho-
ſtien. contrariam ſentientis.

Neque obſtat quod Hoſtienſis ſentiat, talem
conſuetudinem, vti contrariam iuri diuino, & ca-
nonico, non valere, quia duobus modis reſpondet
Abb. d. num. 4. Primò eam conſuetudinem iuri
diuino, & canonico non eſſe contrariam, quamuis
enim ea iura permittant matrimonia in gradibus
non prohibitis, non tamen præcipiunt, vt contra-
hantur, & ita huiuſmodi conſuetudo eis directè nõ
5 contradicit. Secundò, vt ibi conſiderat Abb. Etſi
conſuetudo non poſſit tollere ius diuinum, poteſt
tamen illud limitare, augere, & interpretari, quod
tradit etiam Innoc in cap. fin. de conſuet. & poſt
alios Nauarr. conſ. 70. de vſur. n. 6.

Neque verò talis conſuetudo impediens matri-
monium contrahendum, ſed non dirimens con-
tractum videtur ſublata decreto Concil. d. cap. 2.
ſeſſ. 24. de reformat. matrim. nam Concilium re-
ſtringit quidem impedimenta ex cognatione ſpi-
rituali proficiſcentia ad baptizatum, & baptizan-
tem, ac ſuſcipientem baptizatique patrem, ac ma-
trem, iubetque vnum tantùm deſignari, & alios
non contrahere cognationem, & tollit impedimẽ-
tum huius cognationis ſpiritualis inter alias per-
ſonas; ſed loquitur de impedimento, & impedien-
te, & dirimente, vt patet ex ratione, quæ habetur
initio d. cap. 2. in illis verbis: *Docet experientia
propter multitudinem prohibitionum perſæpè in
caſibus prohibitis ignoranter contrahi matrimonia
in quibus, vel non ſine magno peccato perſeueratur,
vel ea non ſine magno ſcandalo dirimuntur*. Quæ
ratio non applicatur impedimento inducto à con-
ſuetudine, quod vt dictum eſt impedit matrimo-
nium contrahendum, ſed non dirimit poſtea con-
tractum, vt inferiùs dicetur. Igitur decretũ Conc.
non pertinet ad huiuſmodi impedimentum.

6 Cæterum quod ſpectat ad ſecundam quæſtio-
nis partem videtur reſpondendum matrimonium
non eſſe irritum: nam conſuetudo poteſt quidem
impedire matrimonium contrahendum, vt dictũ
eſt (at ſecluſo Romani Pontificis conſenſu, & ap-
probatione) nullam vim habet ad dirimendum
matrimonium poſtea contractum, tex. eſt in c. 1.
de ſponſ. & habetur ex gloſ. ſupra cit. Vgon. Ber.
Vin-

Digitized by Google

Vincent. Goffred. quos ita declarat Io. Andr. in d. cap. Quod ſuper his, in fin. vbi etiam Ancbar. in fin. & Ant. de Butr. d. cap. Super eo, Archidiac. in cap. Placuit, num. 2. d. 32. & ibi Turrecrem. art. 1. num. 12. Aſten. in Sum. 2. par. lib. 8. tit. 18. ar. t 1. quæſt. 4. ad finem Tabien. in ver. Impedimentum, 1. q. 4. num. 5. Steph. de Gaet. in repetit. cap. Ad Limina, 30. q. 1. §. 4. n. 296. Quibus poteſt etiam adiungi Innoc. dum in d. cap. Super eo voluit con-
7 trabentes contra conſuetudinem poſſe tantùm ſeparari ad pœnitentiam peragendam, vel ad tempus; & ita ſentit conſuetudinem poſſe inducere vinculum potens ad impediendum matrimoniũ contrahendum vel contractum ad tempus ſeparandum, non autem ad dirimendum perpetuò. Et ſequuntur in d. cap. Super eo, infr. eod. Butr. in fin. Abb. num. 6. Alex. de Næuo num. 16. Præpoſ num. 4. Angel. in verb. Matrimonium, 3. impedimento, 17. num. 1. Sylueſ. Matrimonium, 2. q. 3. Quę concluſio validis etiam rationibus fulcitur, vt ex infra dicendis patebit.

8 Neque obſtat quòd in d. c. Super eo filij duorum compatrum, per quorum neutrum deuentum eſt ad compaternitatem, licitè inuicem contrahant matrimonium, & tamen, ſi ſubſit conſuetudo impediens, & dirimens talia matrimonia ſeruanda ſit loci conſuetudo ſecundum intellectum magis communem, vt notatur ibi in Summa.

9 Primò enim reſpondetur ideò conſuetudinem eo caſu valere, quia Alexand. III. illam expreſſè approbat, dum reſcribit Vigilienſi Epiſcopo [De his te volumus conſuetudinem Metropolitanæ Eccleſiæ, &c. inquirere, & diligentiùs imitari; ita quod ſi eiuſdem Eccleſię conſuetudo habet inter eos non ſuſtinere coniugium fieri, nec factum firmitatis robur habere, tu ſimili modo in Eccleſia tibi commiſſa coniugium huiuſmodi fieri non permittas. Et ſi quos taliter coniunctos inueneris ſeparari ab inuicem non omittas.] Ad idem text. in cap. Quod dilectio, de conſang. & affin. ibi, [Vnde in hac parte conſultiùs duximus multitudini, & obſeruantię conſuetudini deferendum, quàm aliud in diſſentionem, & ſcandalum populi ſtatuendum quadam adhibita nouitate.]

Certum eſt enim ex conſuetudine poſſę induci impedimentum dirimens, quando per Summum Pontificem approbatur, quia tunc tranſit in naturam Conſtitutionis Apoſtolicæ, vt cenſent Hoſt. in cap. fin. num. 1. de ſponſa duorum, & in cap. 1. in fin. de conſang. & affin. & in Summ. de cognat. ſpirit. §. Quis ſit effectus num. 9. Turrecrem. in cap. Placuit, art. 2. 32 diſt. Vnde cum conſuetudo in illo ſpeciali caſu approbata fuerit per Sedẽ Apoſtolicam extendi non debet ad alios caſus, in quibus ſimilis approbatio non reperitur; Atque hunc intellectum ad illum tex. tradit Hoſtienſ. in cap. Quod ſuper, in fin. de conſang. & affin. & in d. cap. Super eo, num. 5. verſ. Non omittas, & in Summ. vbi ſupra, num. 6. & dicit communem Roſella in ver. Impedimentum, 1. num. 7. Imo, vt ait Sylueſt. in verb. Matrimonium, 2. quæſt. 3. in fin. Opinio Hoſtienſ. quam Aſten. dicit eſſe communiorem videtur eſſe clauis, & maxima ad decidendas huiuſmodi quæſtiones.

10 Deinde reſpondetur idcirco valere dictam cõſuetudinem in dicto cap. Super eo, quia habet cõcurſum iuris veteris ſecundum quem contrahebatur quædam affinitas ex compaternitate vnius filiorum, vt etiam alij coniungi non poſſent, cap. Poſt ſuſceptum, 3. q. 3. & notatur hic. Quem intellectum ad d. cap. Super eo. tradit gloſ. in verb. Conſuetudo, & ibi Anton. de Butr. in fin. & Alex. de Næuo, num. 18. & ſeq. & idem Butr. in c. Quod dilectio, num. 10. de conſang. & affinit. vbi etiam Præpoſit. num. 7. Io. Andr. poſt Vgon. Bern. Vincen. & Goffred. in d. cap. Quod ſuper his, in fin. de conſang. & affin.

Vnde conſuetudo, de qua in d. cap. Super eo extendi non debet ad caſum de quo agitur, in quo mulier, quæ puerum non tetigit, etiam inſpecto iure veteri ante Concilium, ſpiritualem cognationem non contraxit; vt initio probauimus.

Quinimò ad validitatem huiuſmodi conſuetudinis non ſolum deſiderari, vt habeat concurſum iuris veteris, ſed etiam vt ſcandalum generet, niſi obſeruetur ſentit in d. cap. Super eo, gloſ. in ver. Conſuetudo, Butr. in fin, Abb. num. 4. Præpoſ. n. 6. Alex. de Næuo, num. 18. & 19. gloſ. in cap. fin in verb. Cognouiſſent, de ſponſa duorum, & in cap. Cum olim, in fin. de cleric. coniugatis, & in d. c. Quod ſuper his, in ver. Non obſtante; & ibi etiam Abb. num. 4. Præpoſ. num. 6. de conſang. & affin.

11 Et clarè probatur hic in fin. vbi idem Alexan. III. in eodem caſu, in quo, vt dictum eſt de iure antiquo contrahi non poterat, reſcribit Archiepiſcopo Salernitano, matrimonium licitè contrahi, niſi conſuetudo Eccleſiæ, quæ ſcandalum generet, aliter ſe habere noſcatur. Facit text. in d. c. Quod dilectio, de conſang. & affin. in illis verbis, in diſſentionem, & ſcandalum populi, &c.

12 Et quamuis Sanch. de matrim. lib. 7 de imped. diſp. 4. n. 11. ſentiat conſuetudinem habere vim inducendi nouum impedimentum dirimens, licèt nec à Papa ſit ſpecialiter approbata, nec habeat concurſum iuris veteris, nec ſcandalum generet, eius tamen opinio in hoc ſingularis eſt: nam plerique in hac materia cenſent abſolutè conſuetudinem non valere niſi ſpecialiter approbetur per Romanum Pontificem iuxta terminos d. cap. Super eo; & hęc ſententia communis eſt, vt dixi ſupra. Alij cenſent ita demum valere conſuetudinem, ſi habeat concurſum iuris veteris, vt ſimiliter dictum eſt. Alij demum tenent non ſufficere iuris veteris concurſum, ſed requirit etiam ſcandalum ad præſcriptum huius decretalis, quorum opiniones recitat Sylueſt. in verb. Matrimonium, 2. q. 3. & idem Sanch. vbi ſupra num. 1. & ſeq. Verum conſuetudinem poſſe inhabilitare ad contrahendum, etiam ſecluſo ſcandalo, concurſu iuris veteris, & ſpeciali approbatione Romani Pontificis, nemo aſſerit niſi ſolus Sanchez; vt idemmet fatetur num. 11. verſ. Quamuis fatear; nam Sot. ſect. 4. de matrim. ad finem, & alij ab eod. Sanchez relati, dum ſimpliciter aſſerunt ex conſuetudine induci poſſe nouum impedimentum dirimens, intelligendi ſunt iuxta terminos huius capituli, & cap. Super eo, infr. eod. ideſt concurrente Pontificia approbatione, aut ſcandalo, & adminiculo iuris veteris. Exploratum eſt autem contra validitatem matrimonij abſurdum eſſe adhęrere opinioni ſingulari vnius Doctoris contra communem, cum potius ſequenda ſit opinio etiam vnius grauis Doctoris, quæ fauet matrimonio aduerſus communem, quæ illud impugnat,

vt per

vt per tex in c.fin.de re iudic.ſcripſit Hoſt. & Abb. in c Si vir inſ.eod.Barba. cōſ.60.Scriptum eſt,lib.1.

13 Nec reſragatur tex. in quo præcipuè Sanch.ſe fundat in cap.fin.in fin.de conſuet.vbi habetur generaliter longæuam conſuetudinem derogare iuri poſitiuo ſi ſit rationabilis, & legitimè ſit præſcripta. Nam reſpondetur conſuetudinem, quæ reddit fideles inhabiles ad contrahendum ſine approbatione Pontificis, nec eſſe rationabilem, nec legitimè præſcriptam.

14 Non eſt rationabilis, quia à iure ſpecialiter reprobatur, nempè in cap.1. de ſponſ.vt paulò inferiùs dicetur, ita declarat gloſ.in d.cap.fin.de conſuet.in verb.Rationabilis, verſ. Irrationabilis eſt quę improbatur à iure,. Quæ communiter illic recipitur à Doctoribus. Deinde quia cùm conſuetudo ſit iuris poſitiui,non poteſt dirimere matrimoniũ,quod ſurgit à iure diuino, vt ait Cardin. in d.cap. 1. de ſponſ.n.5. ac proinde huiuſmodi conſuetudinem, tamquam irrationabilem non valere, tenent Calder.in cap. fin. de ſponſa duorum, quem ibi refert, & ſequitur Alex.de Næuo,nu.23. & probatur in d. cap.1. de ſponſal. vbi quidam Gallus, qui vxorem dimiſerat, & aliam duxerat credens primum matrimonium eſſe nullum, propterea quod in eo cōtrahendo non ſeruauerat legem, ideſt conſuetudinem Patriæ cogitur ad primam vxorem redire, & pœnitentiam agere,vti tranſgreſſor Euangelicæ legis: atque ita ex eo tex.deducunt Innoc. in fin. Hoſtien.paulò poſt princ.in verb.Super induxit,Io. Andr. nu.5, Abb. n.3.Præpoſ.nu.7. verſ. Circa primum.

Nec verum eſt textum in d.cap.1. eſſe intelligēdum de conſuetudine laicorum, quibus nulla eſt de rebus ſpiritualibus diſponendi poteſtas, non autem de conſuetudine laicorum, & clericorum. Imo enim ille tex. cum ſimpliciter loquatur de conſuetudine, ad quam inducendam requiritur conſenſus totius, vel maioris partis populi, ſecundum gloſ.in d.cap.fin.de conſuet.in verb.Legitimè præſcripta, verſ. Item requiritur quod maior pars populi: vtique intelligi debet de conſuetudine tam laicorum, quàm Eccleſiaſticorum, cùm & hi ſint de populo, & vniuerſitate, Oldrad.conſ. 32. Quæſtio eſt verum ſacerdos. Atque ita illum intelligit Abb.n.9.vbi in quæſtione illa, An contrahentes omiſſis ſolemnitatibus peccent mortaliter, necne, concludit non peccare,ſi ſolemnitas inducta ſit à ſtatuto, ſecus ſi à conſuetudine; cùm hæc ſit Epiſcopi, & Cleri, quibus eſt auctoritas ſtatuendi circa huiuſmodi ſolemnitates. Et de hac conſuetudine dicit loqui prædictam decretalem. At verò ſi agatur de ſubſtantialibus matrimonij, omnes affirmant conſuetudinem non valere. Ratio eſt, quis ſicut laici, ita & clerici carent poteſtate ſtatuendi in his quæ pertinent ad eſſentialia matrimonij, cùm hæc ſint Summo Pontifici reſeruata: & in hoc ſe fundat textus in illis verbis; *Ille tranſgreſſor Euangelicæ legis*: atque ita cenſent Innoc.& alij ſuperiùs relati, & declarat in eodem cap.1. Pelin.n.23.verſ. Secundò limita hanc concluſionem, & Sylueſt.in verb.Matrimonium,2.q.3. propè finem,verſ. Quod non eſt verum: & quamuis Butr.ibi exemplificet in conſuetudine laicali, hoc tamen non ideò facit, quòd clerici in ea non
16 comprehendantur: ſed quia denominatio fit à laicis, in quibus maior pars populi conſiſtit. Sicut Collegium cenſetur laicale, ſi in eo plures ſint laici, quàm eccleſiaſtici, ſecundum Bart. in l. fin ff.de Colleg.illic.Abb.in cap.Ex litteris,num.3. de conſtit.Syluest.in ver.Collegium, in princ.

Sed nec dici poteſt hæc cōſuetudo legitimè pręſcripta, quia cum ſit contra ius diuinum, vt probatur in d.cap.1.de ſponſ.in ijſdem verbis: *Ille tranſgreſſor Euangelicæ legis*, vt notant ibi Cardin. & alij, nullo vnquam tempore poteſt præſcribi, c. Cùm eſſes, de teſtam. & eſt communis omnium reſolutio in cap.Quanto, de conſuet. teſte Couar. variar.reſolut.lib.3.cap.13. nu.9.Rationem reddit S.Thom.in 1. 2.q.83.art.3.ad 1. quia lex diuina procedit à voluntate diuina;vnde non poteſt mutari per conſuetudinem procedentem à voluntate hominis, ſed ſolùm per authoritatem diuinam mutari poſſet. & inde eſt vt nulla conſuetudo vim legis obtinere poſſit contra legem diuinam, gloſ. in d.cap.fin.in verb.Legitimè,verſ.Et quod ſit tale ius, facit tex.in d.cap.Quod ſuper his de conſang. & affin.ibi: [Ne antè infra gradus prohibitos matrimonium contrahatur debes publicè inhibere, & præſumptores eccleſiaſtica diſtrictione punire, non obſtante conſuetudine, quæ dicenda eſt potius corruptela.]

17 Præterea ad hoc vt ſit legitimè præſcripta, multa alia deſiderantur, idque ſatis innuit littera prædictæ decretalis vlt. de conſuet. quæ dum requirit, vt longæua conſuetudo, ad hoc, vt deroget iuri poſitiuo,ſit legitimè præſcripta,ſatis apertè innuit vltra tempus neceſſarium ad pręſcriptionem inducendam, alia etiam debere concurrere, quæ implicitè continentur ſub illo verbo, *legitimè*, & recenſentur ibi à gloſ.& DD.Inter hęc
18 autem illud eſt præcipuum vt conſuetudo inducta fuerit ſciente, & patiente Principe, qui poteſt in his ius condere, Innoc. in rubr. de conſuet. Felin. qui alios citat in cap.Cùm ex officij, nu.8. de præſcript.Crauett.conſ.96.n.7.Syluest.in ver, Ieiunium, n.8.gloſ.& DD.in d.cap.fin.de conſuet.quod maximè procedit in ſacramentalibus, Clem.fin. de ætat. & qualit. gloſ. in cap. Vir.in fin. de ſecundis nuptijs, & ibi Anton. de Butr. nu.7. Abbas in fin. Præpoſ.nu.3. & 5. Alex. de Næuo, num.8. Roſella in verb.Nuptiæ, num.2.Syluest.in verb. Conſuetudo, q.7.

Nec ſatis eſt,vt putat Sanchez ſcientia illa generalis, quam Pontifex habuit, dum edidit Conſtitutionem, d.cap.fin.de conſuet.ſed requiritur ſpecialis, & indiuidua, ſecundum opinionem, quam ſequitur Rota vt in Romana concordię S.Petri, & coram Card.Caualerio, poſt gloſ.Hoſtien.& Abb. in d.cap. fin. de conſuet. qui melius locuti ſunt, quàm Thomas Sanchez, vt inquit nouiſſimè Baſi. Pont.de matr.lib.6. cap.6. n.5. Quinimo nec ſufficit conſenſus Principis permittentis, ſed requiritur etiam approbantis, cum eadem poteſtas requiratur in legis abrogatione, quæ requiritur in eius editione (multa enim per patientiam tolerantur, &c.) cap.Cum iamdudum, de præben. vt latè probat loco cit.idem Baſil.Pont.qui loquitur in terminis conſuetudinis de qua agitur, & pluribus conſutat opinionem Sanchez, vbi ſupra, & Suarez lib. 6. de legibus cap. 12. in fine circa intellectum d.cap. fin. de conſuet. & vt diximus hæc eſt ſententia Hoſtienſis communiter approbata in d.cap.Super eo infra eod.

19 Nec mirandum quod Sanchez hanc vim tribuat conſuetudini laicorum, & clericorum ſimul,quandoqui-

Digitized by Google

doquidem eam tribuit etiam Priocipibus ſæcularibus, quos lib.7.de imped.diſp.4.q.5.no.2. indubiè affirmat ex genere, & oacura ſuæ poteſtatis poſſe impedimeota matrimonium dirimentia fidelibus ſibi ſubditis ex iuſta cauſa ſuis legibus indicere eo pacto, quo Summua Pontifex id poteſt, quod eſt contra Sacrorum Caoonum, & Trideotini Concilij decreta, ac receptiſſimas Theologorum, & Canoniſtarum traditiones, de quibus latè per Felin.in cap.1.de ſponſ.motus potiſſimùm ea ratione, quod cum poreſtas ſæcularis ad tranquillitatem Reip.ſit inſtituta, eius eſt id quod ad hunc finem deſideratur prouidere, quale eſt circa matrimonia ineunda ſancire, illa impediendo, & irritando, cùm inde maximè pendeat tranquillitas, & recta Reip.gubernatio.

Quippe hoc argumentum liceret etiam ſæcolaribus poteſtatibus tollere impedimenta dirimẽtia, & diſpenſare in gradibus prohibitis, cum id multoties expediat Reip. tranquillitati, pota ad ſedandas capitales inimicitias inter magnates ad conſeruanda bona ſeudalia in familia catholica, ne tranſeant in hæreticos, vel infideles, aut ob aliã publicam cauſam ad præſcriptum cap.5.ſeſſ.24 de reform.matrim. Rurſus hoc argumento fas eſſet magiſtratibus ſæcularibus ex vi ſuæ poteſtacis clericorum delicta coercere Eccleſiaſticos ad ſubeũda onera Reip.compellere, delinqueotibus ad Eccleſiam confugientibus immunitatem eccleſiaſticam adimere, Patenas, Calices, & Vaſa ſacra conuertere in vtilitatem Reipub. & alia pleraque his ſimilia, quod tamen impium eſſet aſſerere.

20 Itaque eum iuriſdictiones fuerinc à Deo diſtinctæ, non omnia, quæ publicam vtilitatem concernunt promiſcuè per vtramque iuriſdictionem agenda ſunt, ſed temporalia per poteſtatem legalem; ſpiritualia verò per eccleſiaſticam, ſub cuius tamen iudicio, & ordioatione ſuot conſtituta, tex.eſt ſingularis in cap.Cum ad verum: quod eſt deſumptum ab Epiſtola Nicolai Papæ ad Michaelem Imperatorem, & in cap.Si Imperator.96. diſt.cap.Si quis à proprio 21.quæſt.5.& habetur 10.diſt.per totam, & in cap. Solitæ, de maior. & obed. Qua de re magiſtraliter tractat Ioannes Andr. poſt Hoſtien. in cap. Per venerabilem, col.6.in ver. Pleoitudinem poteſtatis, Qui fil. ſint legit.

21 Matrimonium autem cùm inter fideics non ſolùm habeat rationem contractus, ſed ex inſtitutione Chriſti adiunctam etiam habeat rationẽ Sacramenti iam rea ſacra eſt: nec quod illius materis contractus ſit, ſatis eſt, vt poſſit magiſtratus ciuilis ſuper eo leges condere. Quemadmodum etſi homines argentum, & aurum ſint materia ſubiecta legibus ſæcularibus, tamen poſtquam illi per manus impoſitionem ordinati ſunt clerici, & hæc per conſecrationem effecta ſunt vaſa ſacra, iam non ſubſunt amplius ſæculi poteſtatibus, vt contra Thomam Sanchez, quem dicit motum leuiſſimis fuodamentis aduertit Baſil. Pont. de Sacramento matrim.lib.6.cap.2. Idque ſatis etiam
22 euidenter conſtat ex cap.1. ſeſſ.24.de reform.matrim. vbi matrimooia clandeſtina Sancta Synodus diffinit rata, & vera eſſe matrimonia quamdiu Eccleſia ea irrica noo fecit: idemque diffinit de matrimonijs cõtractis à filijsfam. inuitis parentibus, quæ tamen irrita ſunt de iure ciuili, vt l. Nuptiæ, la fecunda, ff. de ritu nupt. ergo vt matrimonium ſit ictitom, neceſſe eſt, vt Eccleſia illud irritum faciat, nec ſufficit legalis authoritas. Conſerunt eiuſdem Concilij decreta can.12.& cap.9.ead.ſeſſ. & cap.10. ſeſſ.25.de reform.

Accedit quod laici in cauſis matrimonialibus poreſtatem non habent iuris dicendi, vt habetur io cap.Cauſam quæ, qui fil.ſint legit.ergo nec iuria condendi, quia forum ſortiri, & ſtatutis ligari à pari procedunt, cap.fin de conſtit.lib.6.l.2.in principio, ff.de eo quod certo loco, Anton.de Butr. in rubr.de conſuet,n.7.Soccin.conſ.79 num.9.lib.4. Cardin.Seraph deciſ.1018. quod ſi laici nequeunt ſua ſententia declarare irritum matrimonium etiam eum de iure eſt irritum, vt io d.cap. Cauſã quæ; quomodo poterunt ſuis legibus illud irritum facere cùm de iure eſt validum: ita in effectu arguit Io.Andr.in d.cap. Per venerabilem, colum. 3. verſ. Imperator autem, qui fil. ſint legit. poteſtas igitur ſtatuendi à iuriſdictione dependet, c.A nobis il primo, de ſenten.excomm.l.fin. ff. de iuriſd. omn.iudic.Bart. in l.Omnes populi, in 1.quæſt. in prioeip.ff.de iuſtit.& iur. & in quocumque actu ad illius validitatem neceſſaria eſt iuſta poteſtas, cap. Cum ſuper, de offic.deleg. l.Cùm te, vbi Bald.n.1. C. de donat. ante nupt. Nec ſufficit cauſa quantumcumque rationabilis, vt putat Sanch.quia hęc non tribuic poteſtatem ſtatuendi, vt inquit Bald. in l.Cunctos populos, n.15.C.de Summ. Trinit. & eſt text.in cap.Eccleſia S.Mariæ; & ibi notat Butr. n.20.ſupra de conſtit. & poteſtatis deſectus ſemper, & indiſtinctè nullitatem producit, vt ibi per Butr.

23 Nec D.Thomas aliud ſenſit, nam etſi in 4. diſt. 34. quæſt. vnica, artic. 1.ad 4. aſſerat matrimonium in quantum eſt in officium naturæ ſtatui lege naturæ; in quantum eſt Sacramentum ſtatui iure diuino; in quantum eſt in officium communitatis ſtatui legè ciuili; & ideo ex qualibet dictarũ legum poſſe aliquam perſonam effici ad matrimonium illegitimam; & idem ferè docuerit in 4 cõ-
24 tra gent.cap.78. Non tamen inde licet inferre, vt quælibet ex prædictis legibus poſſit efficere indiſtinctè omnes perſonas illegitimas ad cootrahendum, ſed quælibet lex aliquam tantùm perſonam, vt Diuus Thomas loquitur, excepta lege naturæ, quæ communis eſt omnium nationum, cap. Ius naturale, prima diſt. Et quidem lex diuina poſitiua in quantum ordinauit Sacramentum matrimonij ad regimen Eccleſiæ, & conſeruationem Chriſtianæ Reipubl. Inhabilitat ad contraheodum fideles dumtaxat, cap. Quanto, & cap.Gaudemus, de diuor.cap. de infidelibus, de
25 conſang.& affinit.E contra verò lex ciuilis in quãtum ſtatuit matrimonium in officium communitatis, & in bonum politicum non poteſt inhabilitare niſi infideles, inter quos matrimonium non eſt Sacramentum, ſed puros contractus naturalis, vt in d.cap.Quanto: & quamuis in d. cap.Gaudemus Sacramentum coniugij apud fideles, & infideles dicatur exiſtere, hoc tamen quoad infideles impropriè debet intelligi, deficiente ſcilicet fundamento omnium Sacramentorum Baptiſmo, c. 5.& cap.fin.de presbyt.non baptizat. At verò inter fideles, apud quos matrimonium eſt eleuatum à Deo in Sacramentum lex ciuilis minimè poteſt quemquam efficere illegitimum ad contrahendũ ſine authoritate Eccleſiæ, vt declarat ipſemet D. Thomas in 4.diſt.41.art.2 ad 4. iuncto argumen-

to

26 ro contrario : vbi in fortioribus terminis ait Sa-
cramenta Eccleſiæ ſicuti eſt matrimonium non
ſubdi humanis legibus, & ideo prohibitionem
humanam legalem nõ ſufficere ad impediendum
matrimonium, niſi interueniat authoritas Eccle-
ſiæ, quæ idem etiam interdicat : abſurdum enim
eſſet, vt priori loco docuiſſet legem ciuilem poſſe
ſtatuere inter fideles impedimenta matrimonium
dirimentia, cum hoc poſteriori loco expreſsè aſ-
firmauerit, ne illa quidem, quæ tantum impe-
diunt contrahendum, qualis eſt adoptio induci
poſſe per prohibitionem legalem abſque Eccleſiæ
authoritate.

Quæ quamuis obiter dicta ſint, quia euidentiùs
oſtendunt matrimonium nec conſuetudine fieri
poſſe irritum, niſi Sedis Apoſtolicæ authoritas il-
lud irritum faciat.

Cœterum quod pertinet ad conſuetudinem, de
qua nunc agitur prouidendum erit ab Epiſcopo, vt
illa in futurum aboleatur, & mulier, quæ pue-
rum geſtare conſueuit, vel in actu baptiſmatis
eum de ſacro fonte ſuſcipiat, vel à geſtatione
huiuſmodi abſtineat, vt Sacra Congregatio cen-
ſuit.

De Cognatione ſpirituali.

Cap. Si vir.

SVMMARIVM.

1 *Compaternitas ſcienter, vel ignoranter inter coniuges ſuperueniens, coniugium non diſſoluit.*

2 *Parentibus carnalibus non licet filios proprios de ſacro fonte ſuſcipere.*
Et quid in caſu neceſſitatis. & n.5. & ſeqq.

3 *In opinionum varietate humanior amplectenda eſt.*

4 *Opinio ſingularis fauens matrimonio, an, & quando contra communem ſit tenenda*

5 *Cognatio ſpiritualis an contrahatur inter concubinarium, & concubinam, quæ filium ex eo ſuſceptum, baptizatum tenuit. & n. ſeqq. vſque in fin.*

6 *Cognatio ſpiritualis contrahitur à laico baptizante in extremo neceſſitatis articulo.*

7 *Baptizans filium in extrema neceſſitate ab vxore non eſt ſeparandus.*

8 *Licèt contrahat cum ea cognationem ſpiritualem: & n.10.*

9 *Cognatio ſpiritualis, quam contrahit pater baptizando proprium filium ex concubina ſuſceptum, impedit matrimonium contrahendum, & dirimit poſt contractum.*

1 SI VIR. Compaternitas ſcienter, vel igno-
ranter inter coniuges ſuperueniens, coniu-
gium non diſſoluit. Hoc dicit ſecundum
Io. Andr. cum quo concordat Butr. Cardin,
Anchar. Abb. Alex. de Næuo, & Præpoſit. commu-
nis deciſio, conſultatio, & reſponſio ſecunda, ibi,
Conſultationi: & hæc primò recitat Canonum
antiquorum contrarietatem. Secundò alteram
partem approbat, & rationem reddit, ibi, *ideo-
que*.
2 Nota primò ibi, *Filium ſuum, &c.* Parentibus car-
nalibus non licere filios proprios de ſacro fonte
ſuſcipere : alius enim debet eſſe pater carnalis, &
alius ſpiritualis, vt hic per Abb. in primo notab. &
Alex. de Næuo nu. 2. ſed an hoc procedat in caſu
neceſſitatis, an ve eo caſu ſpiritualis cognatio con-
trahatur, dicam infra in 5. quæſt.
3 Secundò nota ibi, *Humanius*. In varietate
opinionum amplectẽdam eſſe humaniorem, id eſt
rationabiliorem, & æquiorem, vt hic exponunt
Hoſt. n. 1. Io. Andr. Abb. & Alex. de Næuo omnes
n. 3. Si verò vtraque opinio ſit rationabilis, ſequen-
dum eſt plurimorum iudicium, ſecundum Hoſt,
qui allegat in ſimili bonum textum in cap. In ca-
nonicis, 19. diſt. & ſequuntur Io. Andr. & alij præ-
allegati : in foro autem conſcientiæ ſi vtrimque
ſint opiniones æquè probabiles, ſeu rationabiles,
ex præcepto eligenda eſt tutior, vt probaui latiſſi-
mè in cap. Ne innitaris, ſupra de conſtit. Sed cir-
4 ca matrimonium Hoſt. hic n. 2. tradit pro regula
certa, & ſana, vt vbicumque magiſtri per gloſſas
ſuas matrimonium ſoluunt, nec ius expreſſum in-
ducunt, ſi inuenias aliquem contrarium ſcriben-
tem, ei adhæreas, arg cap. Licèt ex quadam, in fin.
ſupra de teſtib. & hanc regulam magni faciunt, &
approbant hic Io. Andr. num. 3. verſ. Aliter, Abb. &
Alex de Næuo in 2. not. quod tamen limitat Car-
din. hic in fin. & Alex. de Næuo n. 3. dummodo ille,
qui tenet contrarium poſſit opinionem ſuam ali-
qua probabili ratione adiuuare. Item hoc limi-
tat Abb. vbi ſupra, niſi communis opinio haberet
quaſi textum pro ſe, quia tunc non liceret ſequi
opinionem ſingularem pro matrimonio ſuſti-
nendo.
5 QVAERO, Titius, laicus in extrema neceſſi-
tate baptizauit filium Annæ, ac deinde habita co-
pula cum ipſamet Anna, ac prole ſuſcepta, eodem
Anna filium ſic ſuſceptum iam moriturum in ex-
trema itidem neceſſitate domi baptizatũ tenuit:
An Titius tam in primo, quàm in ſecundo caſu
cum Anna ſpiritualem cognationem contraxerit.
Certum eſt in primo caſu eum contraxiſſe co-
gnationem ſpiritualem, quippe quæ tam de iure
communi, cap. 1. de cognat. ſpirit. lib. 6. quàm ex
decreto Concil Trid. cap. 2. ſeſſ. 24. de reform. matr.
contrahitur inter baptizantem, & baptizatum,
baptizatique patrem, & matrem, ita vt impediat
matrimonium contrahendum, & dirimat contra-
6 ctum. Id enim habet locum etiam in laico bap-
tizante in extremo neceſſitatis articulo, vt docent
Hoſt. in ſumma eod. tit. §. Et an aliquis, num. 8. Ar-
chid. & Bellam. in cap. Omnes, 30. q. 1. Angel. in ver.
Matrimonium, 3. impedim. 6. n. 16. Syluest. matrim.
8. q. 7. d. 7. Couarr. in 2. decret. 2. par. cap 6. §. 4.
num. 4.
7 In ſecundo autem caſu quamuis Anna ſuſcipiendo
proprium filium de ſacro fonte, videatur cum il-
lius patre ſpiritualem cognationem contraxiſſe
ex decreto Concilij ſuperius relato : dubium ta-
men facit tex. in cap. Ad limina, 30. q. 1. vbi deci-
ditur, quemdam Stephanum, qui proprium filium
in extremo vitæ poſitum baptizauit, non eſſe pro-
pterea ſeparandum ab vxore, & reprehenditur
Epiſcopus, qui illum ſeparandum cenſuit, quaſi
proinde contraxerit cum ea cognationem ſpiri-
tualem, quæ debiti petitionem, aut exactionem
prohibeat.
8 Cęterum dicendum eſt, illum textum proce-
dere in legitimis coniugibus : cum enim in caſu
ne-

Digitized by Google

neceſſitatis pater ex debito iuſtitiæ teneatur proprium filium baptizare, iniquum eſſet, vt eam ob cauſam priuaretut iute exigendi debirum à legitima vxore, vt ibidem legitut, atque ita contrahitut quidem etiam eo caſu cognatio ſpiritualis, non tamen talis, quæ vllum afferat præiudicium matrimonio iam ritè contracto: & in hunc ſenſum intelligendi ſunt Io. Andr. hic nu.4. in ver. Malitia, Abb. & Alex. de Næuo in primo not. dum dicunt non oriri aliquod impedimentum, cùm pater carnalis inſtante neceſſitate proprium filium tenuit in Sacramento baptiſmi, vel confirmationis. At ſe-
9 cus eſt in concubina, quia cum illius commercium ſit iure prohibitum, pater ſuſcipiendo proprium filium, contrahit talem cognationem cum concubina, quæ impedit contrahendum, & dirimit poſt contractum.

Non etiam hoc caſu viget ratio illa, quod non debeat priuari iure petendi debirum propter id, quod fecit neceſſitate ad actus; quia reuera nullum ius habet eiuſmodi debitum à concubina petendi, aut exigendi: & ita apertè tradit Nauarr. in
10 manual. cap. 16. n. 34. dicens: [Interrogatus Romæ, An qui infantem ſemeſtrem filium ſuum, quem abortiuit amica eius, baptizauit iam iam moriturum abſente clerico, poſſet ducere in vxorem illam amicam. Reſpondi, non poſſe, quia licèt neceſſitas efficiat, vt poſſit compater cum vxore ſua iam nupta, eadem commatre licitè rem habere, vt dicitur in d. cap. Ad limina: non tamen efficit, ne naſcatur compaternitas, quæ ante matrimonium rata illud impediat, & dirimat.] Et in conſ. 5. de cognat. ſpirit. dicit d. cap. Ad limina: tantum excuſare patrem baptizantem filium ſuæ vxoris, nec poſſe extendi ad patrem baptizantem filium fornicarium ſuæ concubinæ, quia non eſt eadem ratio, cùm illo caſu agatur de non præiudicando matrimonio iam contracto; in hoc autem de non præiudicando contrahendo, & ſequitur Sanch. de matrim. lib. 7. diſp. 62. n. 10.

De Cognatione ſpirituali.

Cap. Super eo.

S V M M A R I V M.

1 *Compatrum duorum filij, per quorum neutrum deuentum eſt ad compaternitatem licitè inuicem matrimonium contrahunt, niſi obſtet loci conſuetudo.*

2 *Cognationem ſpiritualem non contraxit qui baptizatum non tetigit, ſed candelam tenuit iuxta conſuetudinem loci.*

1 SVPER EO. Filij duorum compatrum, per quorum neutrum deuentum eſt ad compaternitatem, licitè inuicem contrahunt matrimonium: ſi tamen ſubeſt conſuetudo impediens, & dirimens talia matrimonia, ſeruanda eſt loci conſuetudo. Hoc intendit, ſecundum intellectum, quem Abbas dicit eſſe magis communem.

Nota ibi; *Conſuetudo habeat inter ipſos non ſuſtineri coniugium*: ex conſuetudine poſſe induci, vt habiles ad matrimonium contrahendum reddantur inhabiles: & ita ſecundum hunc intellectũ *Proſp. Fagn. in 4. lib. Decretal.* conſuetudo poteſt inducere impedimentum non tantum impediens matrimonium cõtrahendum, ſed etiam dirimens poſt contractum. Sed huic intellectui repugnat textus in cap. Quod ſuper, in fin. verſ. Nec autem, infra de conſang. & affin.

Pro conciliatione horum iurium multum torquentur moderni, qui de matrimonio tractatus ediderunt, videlicet Thom. Sanchez lib. 7. diſp. 4. & Baſil. Pont. de impedim. matrim. cap. 1. §. 2. Tu verò dicas conſuetudinem non eſſe tantæ potentiæ, vt poſſit inducere impedimentum dirimens matrimonium, vt fusè probaui in cap. 1. à n. 2. vſque ad n. 26. ſupra eod. niſi fuerit per Summum Pontificem approbata, & in hoc caſu loquitur hoc capitulum, vt ibi dixi n. 8.
2 Porrò Sacra Congregatio Concilij aliàs cenſuit matrimonium non eſſe nullum etiam de iure communi ex eo, quod A. contraxerit cum B. cuius filium de ſacro fonte leuauit, cum puerum non ſuſceperit, nec linteum tetigerit, ſed ſimpliciter cãdelam tenuerit iuxta conſuetudinem Regionis, nam conſuetudo non poteſt inducere impedimentum.

De Cognatione ſpirituali.

Cap. Veniens.

S V M M A R I V M

1 *Compater, qui in actu baptiſmi infantem non tetigit, ſed presbytero tradidit baptizandum, vel baptizatum de manu presbyteri ſuſcepit, an contrahat cognationem ſpiritualem. & n. ſeqq. vſque in finem.*

Tactus moralis an ſufficiat ad contrahendam cognationem ſpiritualem. ibidem.

2 *Patrinus eſt fideiuſſor baptizati apud Deum, eumque in fide cathechizat:*

3 *Verba*, Suſcipere de baptiſmo, *vel* in baptiſmo *quid importent; Et quid de verbis* leuare, tenere, *vel* tangere.

4 *Tactus corporalis requiritur ad cognationem ſpiritualem contrahendam.*

5 *Cognatio ſpiritualis an poſſit contrahi per procuratorem. & n. 15.*

6 *Cognationis ſpiritualis diffinitio.*

7 *Tangens linteum quo puer eſt inuolutus, aut ſimulans puerum tangere, an contrahat cognationem ſpiritualem.*

8 *Cognatio ſpiritualis ex Concilio Tridentino requirit tactum, & deſignationem.*

9 *Cognatio ſpiritualis inducta eſt de iure poſitiuo ad inſtar generationis, & natiuitatis naturalis.*

10 *Tactus immediatè præcedens, vel ſubſequens baptiſmum an ſufficiat ad cognationem ſpiritualem contrahendam.*

11 *Cognatio ſpiritualis imitatur naturam.*

12 *Quæ incontinenti fiunt videntur ineſſe.*

13 *Puerum præſentans presbytero baptizandum an contrahat cognationem ſpiritualem.*

14 *Cognatio ſpiritualis inter fidelem, & paganum non poteſt contrahi.*

Sed benè cum Chriſtiano mox futuro. n. 20.

15 *Iuramentum non poteſt præſtari per relationem ad ſcripturam iuratam, niſi fiat incontinenti.*

In materia, & forma Sacramenti ſufficit mora-

lis coniunctio. ibidem.

16 *Præſentans puerum baptizandum cenſetur in ipſo actu tetigiſſe.*

17 *Tenens puerum ad effectum vnctionis, & cathechiſmi, non autem baptiſmi, cognationem non contrahit.*

18 *Patrinus etſi non excedat plena pubertate baptizatum; tamen contrahit cognationem ſpiritualem.*

20 *Cathechiſmus parit impedimentum impediens contrahendum, ſed non dirimens contractum.*

21 *Conſuetudine induci non poteſt impedimentum cognationis ſpiritualis dirimens contractum, ſed tantum impediens contrahendum. & cur*

22 *Conſuetudo facilius admittitur ad interpretandum, quàm ad inducendum.*

VENIENS. Hoc dicit breuiter ſecundum Abb. Antiq. & Hoſt. Separatur matrimonium cum commatre cōtractum. vel ſecundum Io. Andr. Butr. Card. Anchar. & Præpoſ. ſi pater baptizati poſtea contrahit matrimonium cum leuante, ſeparari debebunt. vel plenius ſecundum Abb. Siculum, & Alex. de Neuo, inter patrem baptizati, & leuantem, ſeu tenentem baptizatum contrahitur cognatio ſpiritualis valida ad impediendum, & dirimendum matrimonium poſtea contractum. Non diuiditur.

Nota inter leuantem de ſacro fonte, & patrem leuati matrimonium non poſſe conſiſtere, concordat decretum Concilij Trid. in cap. 2. ſeſſ. 24. de reform. matrim.

1 QVAERO, An compater deſignatus, qui in baptiſmo infantis alterutrum præſtitit, ideſt, vel illum ſacerdoti porrexit, vt in ſacrum fontem immergeret, vel eductum, & baptizatum protinus de manu ſacerdotis ſuſcepit, tametſi in actu baptiſmi illum non tetigerit, cognationem ſpiritualem contraxerit, quæ matrimoniū contrahendum impediat, & dirimat contractum, præſertim ſi ita ſe habeat regionis vetuſtiſſima conſuetudo.

Pro ſolutione non eſt confugiendum ad illam opinionem, quæ inter quoſdā recentiores emerſit, videlicet tactum moralem ſufficere ad contrahendam cognationem ſpiritualem. Quod ſi verum eſſet, fruſtra laboraremus in inquirendo, an actus interceſſerit ante, vel poſt baptiſmum, cùm nullo tempore eſſet neceſſarium. Sanè hæc
2 opinio ab initio huius ſacræ cęrimoniæ potuit habere aliquam rationem. Primò ex natura rei, quæ eſt, vt patrinus ſit fideiuſſor baptizati apud Deum, eumque in Fide erudiat, & cathechizet, cap. Vos ante, de conſecr. diſt. 4. Abb. hic n. 4. verſ. Nam iura. Ad quod tactus non eſt neceſſarius, & ita illum natura rei non poſtulat. Secundò, quia verba illa, ſuſcipere filium in baptiſmo, vel de baptiſmo, quæ habentur in cap. Non plures, cap. In baptiſmate; & innumeris ferè alijs in d. tit. de conſecr. diſt. 4. & 30. quæſt. 1. & hoc tit. de cognat. ſpirituali id ſignificant vt patrino in baptiſmo, vel de fonte baptiſmi natus ſit filius per hanc regenerationem ſecundum Deum, ſicut pater naturalis dicitur ſuſcipere filium, qui ſibi naſcitur per generationem ſecundum naturam. Et propterea hæc verba non habent ſignificationem phyſici tactus. Alia autem verba, videlicet, leuare filium à fonte, quæ habentur in cap. Noſſe, 30. q. 1. & alijs quibuſdam in locis ſunt ſynonima verbi *ſuſcipere*, idemque ſignificant. Verbum autem *tenere*, vel *tangere* ſæpius inculcatum videmus, cū agitur de cognatione ſpirituali, quæ prouenit ex confirmatione, vt in cap. Si quis filiaſtrum, cap. de his 3. q. 1. cum alijs ſimilibus; nunquam tamen his verbis vſos legimus ſacros canones quoad cognationem ſpiritualem, quæ oritur ex baptiſmate. Tertiò, quia canones facientes mentionem de tactu corporis, non videntur talem tactum requirere, ſed potius ita narrare, quia ita caſualiter, & de facto contigerat, vt perpendit hic Cardin. qui propterea ſentit ex eis elici non poſſe vt tactus requiratur.

4 Verùm tametſi res ab initio poſſet eſſe diſputabilis, hodie de ea non eſt vllo pacto dubitandum, cum vſque adeo inualuerit opinio contraria, vt tactus corporeus, & phyſicus ſit ſubſtantialis ad cognationem huiuſmodi inducendam, vt & Theologi, & Canoniſtæ, & Summiſtæ eam paſſim & admittant, & ſequantur. Theologi in 4. ſentent. vbi Sot diſt. 4 q. vnic. art. 5. Suarez in 3. par. D. Thom. q. 67. artic. 7. pag. 243. in fin. poſt Petr. de Palud. à Summiſtis citatum, Canoniſtæ hic, & in c. Quamuis, vbi Archid. Gemin. & Franc. hoc tit. lib. 6. Io. Andr. in reg. Poteſt quis per alium, de regul. iur. in 6. Io. Raym. Alten. quos relatos ſequitur Henric. Boich. in hoc cap. prope fin. Couarr. in 4. lib. Decret. in 2 par. cap. 6. n. 5. Nauarr. hoc tit. de cognat. ſpirit. conſ. 6. n. 4. & 5. Hoſtien. in ſumm. tit. de cognat. ſpirit. verſ. Qualiter contrahatur, in princip. S. Anton. tom. 3. tit. 1. cap. 15. verſ. Sed diligenter, Angel. poſt Roſannenſem in verb. Matrimonium, verſ. Impedimentum ſeptimū n. 11. 12. & 13. Sylu. Matrimonium 8. in 7. q num. 7. verſ. Qui leuando. Quibus adiungi poſſunt omnes Doctores, qui putant ſecundum communem nō poſſe hanc cognationem contrahi per procuratorem: nam hi omnes ea ratione vtuntur, quòd cum tactus corporeus requiratur, per alium explicari non poteſt, vt per DD. in l. Gallus, §. Forſan. vbi Iaſ. n. 13. de lib. & poſth. & hoc principali fundamento mouetur Io. Andr. in cap. Poteſt quis per alium, de regul. iur. in 6. poſt Archid. in cap. 1. hoc tit. lib. 6. vt per Abb. hic nu. 4. & Couarr. qui alios adducit, & eſſe magis communem opinionem teſtatur in d. cap. 6.
6 num. 7. Eiuſdem ſententiæ ſunt omnes etiam Doctores definientes cognationem ſpiritualem, qui in locis citatis definiunt eam eſſe perſonarū proximitatem prouenientem ex Sacramenti datione, vel ad id detentione.

7 Quod ſi tactus corporeus non requireretur, fruſtra à DD. excitarentur quęſtiones an ſufficiat tangere linteum, quo puer fuerit inuolutus, & an cognatio contrahatur, ſi quis ſimulet ſe tangere, & non tangat, de quibus per DD. in d. cap. 1. hoc tit. lib. 6. & per Summiſtas in locis ſupracitatis.

8 Cęterum ſi hæc neceſſitas tactus ad cognationem ſpiritualem inducendam non probaretur ex DD. & Canonibus antiquis: ſatis probatur ex iure nouiſſimo Tridentini Concilij, dum in c. 2. ſeſſ. 24. de refor. matrim. diſponit, vt ſi alij vltra deſignatos baptizatum tetigerint non contrahant cognationem, & ſic requirit apertè tactum, & deſignationem vt ſola aſſiſtentia non ſufficiat. Hinc Sacra Congregatio ab Epiſcopo Cremonen. olim conſulta rectè reſpondit: ex duobus patrinis deſignatis, quorum alter tetigerat infantem; alter

verò

Digitized by Google

verò aſtiterat, ſed non tetigerat, ſolum eum qui tetigerat, & non alterum contraxiſſe cognationem ſpiritualem.

Atque ita ceſſant omnia ſupra adducta pro alia opinione, cum ea non procedant poſt Concilium Tridentinum, quo ſublata eſt omnis difficultas.

Præterea poſſet etiam reſponderi quamuis rei natura tactum non poſtulet, neque canones apertè requirant; ſatis tamen eſſe, vt ita ſenſerint ferè
9 omnes interpretes. Nam cum hæc cognatio ſit inducta de iure poſitiuo ob congruitatem, c. Dę eo, 30.q.1. vbi Turrecrem. num.10. Couarr. in 4. decr. cap. 6. §. 4. in princ. In articulis à Canone non diffinitis eſt intelligenda quoad ſui ſubſtantiã eo modo, quo iuris poſitiui Interpretes inter ſe conueniunt, cap. 1. ibi. Traditionem accepimus Hebræorum non lege præceptam, ſed arbitrio Magiſtrorum inolitam, vbi id not. Butr. & Abb. ſupra de Decim. cap. Sunt nonnulli, in ver. Tantorum Patrum, 16.q.1. cum concord. de quibus per Felin. in cap. 1. num. 54. in nona fallen. d. Conſt. Præſertim cum non deſint textus, qui non narrãt caſualiter ſuſceptionem, ſed in ea vim faciunt, & in ſpecie cap. Omnes, 30. quæſt. 1. & cap. fin. hoc tit. lib 6.

10 Cum igitur dubium propoſitum non poſſit diſſolui ex eo capite quod tactus phyſicus non ſit de ſubſtantia huius cognationis: in præſenti diſpiciendum eſt an tactus deſignati compatris ex eo quod immediatè præceſſit, aut eſt ſubſecutus baptiſmum, eo modo quo explicatur in dubio, ſufficiat ad d. cognationem inducendam.

Et quidem non ſufficere, infraſcripta videntur ſuadere.

11 Primò quia hæc cognatio imitatur naturam, Abb. in cap. Debitum, num. 3. de Baptiſmo: nam, vt inquit D. Thom. in 4. diſt. 42. quæſt. 1. artic. 3. Sicut per carnalem generationem homo accipit eſſe naturale; ita per Sacramenta Baptiſmi, & Cõfirmationis recipit eſſe ſpirituale per modum cuiuſdam ſpiritualis regenerationis, ac natiuitatis. Sicut enim in puero eſt duplex natiuitas naturalis; prior in vtero, quãdo in illo adhuc debilis formatur, poſterior quando iam roboratus ad ſubſtinẽda aliqua vitæ aduerſa ex vtero in lucem editur: ſic eſt in homine duplex natiuitas ſpiritualis altera in baptiſmo, per quam regeneratur tener, & quaſi intra Eccleſiæ vterum fouendus; altera verò in confirmatione; per quam fortis effectus in lucem prodit, vt periculis exponatur. Et in his Sacramentis miniſtrans eſt, quaſi pater generans; & ſuſceptor, ſiue patrinus eſt quaſi mater, quæ nomine Eccleſiæ in ſuo gremio baptizatum, & confirmatum ſuſcipit. Hæc S. Thom. At ſecundum naturam non poteſt quis effici pater niſi adhibeatur tempore generationis. Ergo nec poterit effici pater ſpiritualis, niſi interueniat in actu baptiſmi.

Secundò, textus loquentes de hac cognatione, qui habentur de conſ. diſtinct. 4. & 30. quæſt. 1. cum alijs ſupracitatis vtuntur verbis ſuſcipere, aut leuare de ſacro fonte. At qui tradit puerum ſacerdoti baptizandum, vel poſtea illum ſuſcipit de manu Sacerdotis, neutrum facit, quia de fonte non ſuſcipit, nec lauat, ſed tradit ſacerdoti, vel ab eo accipit. Ergo cum non ſatisfiat verbis ſacrorũ Canonum, huiuſmodi cognatio non inducitur.

Tertiò, Doctores loquentes de hac cognatione, requirenteſque tactum, requirũt illum in actu Baptiſmi, dum aiunt oportere, vt tangatur puer dũ baptizatur, vel ſuſcipiatur de fonte, Angel. Syluẽſ. Couar. & alij ſupracitati.

Quartò, hoc impedimentum ſurgens ex conſtitutione Eccleſiæ eſt reſtringendum, non autem dilatandum, Hoſtien. in Summ. loc. cit. de cognat. ſpir. §. Quib. mod. contrah. verſ. Sententia.

His tamen non obſtantibus verior, & tutior videtur eſſe opinio vt ſufficiat præſentare baptizãdo Sacerdoti eo fine, vt puerum immergat, vel poſtea de eius manu ſtatim ſuſcipere.

Hanc ſecundam partem, videlicet ſufficere ſtatim poſt tenet expreſsè Hugo in cap. fin. 3.q.1. vbi ait ſufficere, vt patrinus tangat, dum eſt in fonte, vel ſtatim poſt ſuſcipiendo à Presbytero. Hugonem ſequuntur Archid. ibid. Turrecrem. & Bellamer. nu 4. S. Anton. in Summ. tom. 3. tit. 1. c. 15. verſ. Sed diligenter, Couar. cap. 6. num. 5. in 2. p. 4. lib. Decretal. Sot. in 4. ſent. diſt. 42. qu. 1. art. 1.
12 verſ. Ex his prudentiſſ. Ratio eſt quam reddit Hugo à cæteris approbatus; quia quæ incontinenti fiunt videntur ineſſe, l. Lecta, ff. Si cert. petat. cum concord. de quib. ibi per gloſ. in ver. Stipulationi, in fin.

Accedit quod actus recipiens continuationem, & certo tempore perdurans vnicus actus cenſetur à principio vſque ad fin. gloſ. in l. Eum qui, §. In popularibus, ff. de furt. Quapropter *patrinus, ſiue anadochus* puerum de lauacro eductum confeſtim de manu Sacerdotis ſuſcipiens perinde habetur ac ſi in ipſo baptiſmatis actu teneret. Atque hic vſus vt patrinus puerum dum immergitur non tangat, optima ratione inoleuit; quia cum quis baptizatur per aſperſionem, patrinus in actu baptiſmi tenet infantem, cum, tunc Sacerdos aſperſioni incumbens non teneat: At quando quis baptizatur per immerſionem, Sacerdos ipſe, qui huius Sacramenti eſt miniſter, viceſque Dei in illo actu gerit, D. Thom. in 4. ſent. diſt. 42. part. 1. art. 3. tenet infantem immergendo. Ideoque introductum eſt, vt patrinus tunc non tangat, nec teneat, ſed poſt ſuſcipiat de manu Sacerdotis, vt declarat S. Antonin. d. tom. 3. tit. 5. cap 1. verſ. Sed diligenter.

Ex his conſtat tum authoritatibus, tum rationibus probati patrinum deſignatum ſtatim ſuſcipientem puerum de manu Sacerdotis, qui illum baptizauerat, contrahere cognationem.

13 Sed an eadem cognatio contrahatur ab eo, qui puerum ante baptiſmum immediatè præſentat Sacerdoti baptizandum; magis dubitari poteſt, cum vnicus auctor ſuccurrat, qui id expreſsè tradit, nempè Mart. Ledeſ. in 2. 4 q. 58 art. 8. Cuius verba ſunt hæc: [Illud autem quod diximus quod tangentes puerũ in baptiſmo ea intentione vt ſint compatres, contrahunt cognationem ſpiritualem, intelligitur ſi tangant præſentantes ad baptiſmũ, aut leuantes à baptiſmo.]

Huic opponitur Sot. in 4. ſent. diſt. 4. q. vnica, ar. 5. vbi, ait, [Eum qui catechumenum ſuper fontem ad baptiſmum teneret, niſi poſtea baptizatũ ſuſciperet, aut eum dum aſpergeretur teneret, non contrahere affinitatem, quia non eſſet ſuſceptor.]

14 Et quod præſentans hoc pacto ad baptiſmum cognationem non contrahat præter rationes ſuperiùs adductas, affertur etiam hæc ratio, quod inter fidelem, & paganum, qui non eſt incorporatus Eccleſiæ, nec filius illius ante baptiſmum, non

Digitized by Google

poteſt cõtrahi cognatio ſpiritualis, vt per Archid.
Io. And. & alios in cap. 1. hoc tit. lib. 6.

Verùm probabilius videtur cognationem ſpiri-
tualem contrahi etiam per hanc præſentationem
iuxta opinionem Martini Ledeſmæ.

Nam ratio adducta per Hugonem, quem alij
ſequuntur in illa opinione quod ſuffiriat tangere
immediatè poſt, quia quæ incontinenti fiunt, vi-
dentur ineſſe, & aliæ ſupra perpenſæ militant etiã
in eo, qui immediatè præſentat ante. Ac proinde
etiam auctoritates ſupra cit. cum Hugone ſentiẽ-
tes etiam ad hunc articulum definiẽdum multum
ponderis habere debent ob rationis identitatem.
Nam in his, quæ in continenti fiunt, & in actu vni-
15 co, & continuo, non datur neque prius, neq; po-
ſterius. Sic videmus in iuramento, quod etſi pro
forma requirat tactum adeout emitti non poſſit
per relationem ad ſcripturam iuratam, vt eſt tex.
in cap. pen. de iureiur. Tamen valet, ſi hæc relatio
fiat in continenti; quia tactus immediatè præce-
dens, cenſetur ineſſe actui incontinenti ſubſecuto,
not. Petr. de Anchar. in d. cap. penult. per regu-
lam l. Lecta, §. Dicebat, ff. Si cert. petat. Et pro-
pius ad rem noſtram etiam in materia, & forma
Sacramenti ſufficere coniunctionem moralem do-
cent Ricard. de Mediauill. in 4. diſt. 3. artic. 4. q. 2.
Ledeſm. in 4. p. par. quæſt 7. art. 8. dub. 5. Domin.
Sot. in 4. diſt. 3. q. vn. art. 8. §. Quando autem for-
ma. Et plurimi recentiores.

Quod ſi dicatur ſuſceptioni, quæ fit poſt baptiſ-
mum magis cõgruere verba ſacrorum Canonum,
qui vtuntur verbis leuare, & ſuſcipere de ſacro fon-
te, quàm præſentationi, quæ fit antea, cum præ-
ſentans ad baptiſmum nullo modo poſſit dici de
fonte leuare, aut ſuſcipere, quæ videtur fuiſſe ratio
Soti. Reſpondetur hanc difficultatem, te benè in-
tellecta, ceſſare. Nam etſi ſacri Canones vtantur
verbis ſuſcipere, & leuare; tamen ſufficit etiam ta-
ctus abſque ſuſceptione, vt communiter Doctores
tenent. Et ſic ſuffirit, vel tangere, vel ſuſcipere.
Vtrumque autem præſtari debet, dum puer eſt in
fonte, ſi rigorem verborum attendamus. Nam
qui puerum ſuſcipit de manu ſacerdotis, non ſa-
tisfacit verbis canonum requirentibus, vt de fon-
te, & non de manu ſacerdotis ſuſcipiat. Et ideo
Hugo benigniori interpretatione cẽſuit per eum,
qui poſt ſuſcipit de manu ſacerdotis ſatisfieri non
ſecundũ rigorem, ſed quia quæ incontinenti fiunt
16 videntur ineſſe. Atque hæc interpretatio optimè
congruit etiam præſentãti puerum ſacerdoti im-
mediatè baptizandum: is enim licèt non tangat
in baptiſmo; tamen quia tangit paulò ante, & im-
mediatè, videtur per eandem regulam in ipſo actu
tetigiſſe. Et ſanè cum in baptiſmate per immer-
ſionem patrinus in actu non tangat, duobus modis
apertiſſimè tangere debet, vel ante præſentando,
vel poſt ſuſcipiendo, & inter vtrumque actum ſo-
lida ratio diuerſitatis afferri non poteſt.

Soti authoritas obeſſe non debet, quominus
hãc opinionem vera ratione, & Ledeſmij, qui eius
Præceptor fuit, auctoritate munitam, ſequamur;
præſertim cum nec ſatis conſtet Sotum ita ſenſiſſe;
17 Siquidem vbi loquitur de tenente cathecumenũ
ſuper fonte ante baptiſmum, videtur poſſe intelli-
gi de tenente ad vnctiones, & cathechiſmos, quẽ-
admodum alio in loco ipſe loquitur, videlicet in
4. ſent. diſt. 24. q. 1. art. 1. verſ. Ex his. Qui caſus
nihil habet commune cum noſtro, in quo non
agimus de tenẽte ante baptiſmum ad vnctionem,
vel alia, quæ procedunt, ſed de eo, qui accipit pue-
rum, & præſentat immediatè ad effectum baptiſ-
mi tantùm.

Ad rationes ſupra in oppoſitum adductas bre-
uiter reſpondetur.

Ad primam, qua dictum eſt hanc cognationem
debere imitari naturam, reſpondetur hoc argu-
mentum non habere locum, niſi in caſibus à iure
expreſſis, cum in multis ſit illi diſſimilis; & ſatis
imitatur ſi paulo ante, vel poſt interueniat, Cum
non ſit neceſſaria omnimoda ſimilitudo, vti aliàs
18 ſacra Congregatio conſiderauit, dum reſpondit
eum, qui plena pubertate baptizatum non præce-
dit, ſi vt patrinus eum tetigerit contrahere cogna-
tionem, quamuis ſecundum naturam illum gene-
rare non potuiſſet.

Sic etiam videmus quamuis paternitas natura-
lis per alium induci nequeat; tamen hanc ſpiritua-
lem poſſe contrahi etiam per procuratorem; iam
19 enim ſacra Congregatio Concilij probauit opinio-
nem affirmatiuam tamquam veriorem, conſuitq;
iuxta Federicum de Senis conſ. 15. & Cardin. hic
num. 3. & 4. Eum, qui nomine alterius leuat in-
fantem de ſacro fonte non contrahere ſibi cogna-
tionem ſpiritualem, ſed mandanti.

Ad ſecundum, & tertium, quibus dictum eſt
verba textus requirere ſuſceptionem in actu, &
ita expreſsè loqui DD. Reſpondetur in actu ipſo
iuris interpretatione factum cenſeri, quod in con-
tinenti poſt, vel ante geſtum fuit ex Hugone ſu-
pracit.

Ad quartum, vbi dicitur hoc impedimentum
non eſſe ampliandum, reſpondetur non ampliari,
ſed declarari in caſu, in quo de iure ſubeſt ſecun-
dum rectam interpretationem.

Ad eam rationem ſpecialem, quòd inter paga-
num, & fidelem ſpiritualis cognatio non poſſit cõ-
trahi, reſpondetur non procedere hoc caſu, in quo
puer nondum baptizatus accingitur ad baptiſmũ,
cum quo non aliter contracta erit cognatio, quàm
ſi baptiſmus ſequatur, atque ita hac ratione non
20 obſtante in cathechiſmo, qui baptiſmum præce-
dit, cognatio contrahitur, quamuis impediens
non dirimens, cap. 2. de cognat. ſpirit. in 6. Hoſt.
in Summ. hoc tit. verſ. Qualiter contrahatur; Ita-
que non contrahetur cognatio cum pagano, ſed
cum Chriſtiano mox futuro.

21 Quod ſi hæc opinio aliquam haberet difficulta-
tem, & omnis tollitur per conſuetudinem Regio-
nis. Qua in re illud eſt animaduertendum: nam
ſi conſtaret in dictis duobus caſibus non contrahi
cognationem ſpiritualem, nec etiam per conſue-
tudinem induci poſſet vt contraheretur talis co-
gnatio impediens, & dirimens, ſed impediens tan-
tùm. Cum enim ſolius ſummi Pontificis, & vni-
uerſalis Eccleſiæ ſit inducere impedimentum diri-
mens, atq; inhabilitare ad matrimonium contra-
hendum, D. Thom. in 4. diſt. 42. q. 2. art. 2. Palud. in
4. diſt. 34. q. 1. Sot. in 4. diſt. 40. art. 5. col. 4. verſ.
Interrogationis, Hoſtienſ. Abb. & Præpoſ. Qui de
communi teſtatur in cap. Ad diſſoluendum, de de-
ſponſ. impub. & alibi ſæpè DD. ſequitur vt ſicut
vna Prouincia non poteſt legem ferre qua impe-
dimentum dirimens inducatur, ita nec conſuetu-
dinem introducere, quæ id roboris habeat, pro-
pter poteſtatis defectum. Et ratio rationis eſt,
quia cum matrimonium ſit de iure diuino, cum
ſit

Digitized by Google

fit irritum auctoritate Pontificiæ Conſtitutionis cenſetur irritum fieri à Deo, cuius vices Papa gerit in terris; at ſi dirimi poſſet virtute conſuetudinis, hoc non proueniret à Deo, ſed ab humana poteſtate; Quam rationem reddunt DD. in c. Super eo, ſupra eod. Ideo non mirum ſi DD. communiter non tribuant conſuetudini talem poteſtatem, niſi habeat concurſum iuris veteris, vel ſit approbata per Papam gloſ. Bern. in cap. 1. ſupra eod. Hoſtien. in ſumm. hoc tit. §. Quis ſit effectus, verſ. Ideo dic: Hugo, & Goffred. relati ab Henric. Boich. in cap. Super eo, ſupra eod. circa med. vbi etiam Innoc. Io. Andr. & Ant. de Butr. eandem opinionem ſequuntur, Felin. in cap. 1. num. 21. de ſponſal. Angel. in ver. Matrimonium, in 17. imped. num. 1. Summ. Tabien. in ver. Impedimentum, 1. in communi num. 4. Syluest. in ver. Matrimonium, 2. num. 3. vbi ait Aſtenſem teſtari Hoſtienſis opinionem frequentius eſſe receptam, ſubditque eam eſſe clauem ad huiuſmodi quæſtiones decidendas. Et quamuis Henric. Boich. & Abb. in d. cap. Super eo, num. 6. videantur contrarium ſenſiſſe, non eſt à prædicta opinione diſcedendum, quæ communis eſt, & ratione validiſſima nititur; præſertim cum nullum textum habeamus, qui opinioni Abbatis, & Henrici adſtipuletur: nam tex. cap. 1. & cap. Super eo: apertè agunt de conſuetudine iuris veteris concurſum habente, & de ea loquuntur gl. Ber. in d. cap. Super eo: dum ei tribuit vtrumque effectum impediendi, & dirimendi, licèt Henric. Boich. inconſultò recenſeat eius auctoritatem in conſuetudine non habente talem concurſum.

22 Itaque dum dicimus ex conſuetudine tolli difficultatem, non hoc agitur vt conſuetudini adſcribatur hæc poteſtas impediendi, & dirimendi in caſu, in quo liquido conſtaret cognationem non eſſe contractam; ſed tantùm ſi caſus ſint de iure dubitabiles eos recipere interpretationem à conſuetudine; nec enim eſt nouum, vt faciliùs admittatur conſuetudo ad interpretandum, quàm ad inducendum Bellon. conſ. 1. Viſis ſcripturis, num. 3. verſ. Et habet Decia. conſ. 156. prope fin. lib. 3. & poſt alios Cranett. conſ. 201. num. 11. & 12. lib. 1. Put. deciſ. 283. lib. 1. & propterea Hoſtien. Qui ſentit vt ſupra dictum eſt, conſuetudinem non poſſe inducere impedimentum impediens, & dirimens: tamen in illa quæſtione an ex cathechiſmo oriatur impedimentum impediens tantùm, an etiam dirimens, quæ tunc nō erat diffinita, vt fuit poſtea ex cap. 2. hoc tit. in 6. Sentit eſſe attendendam conſuetudinem diuerſorum locorum, & ſecūdum eam iudicandum, vt expreſsè tradit in ſum. hoc tit. §. Qualiter contrahatur, in fin. Et ita conſuetudini interpretatiuæ tribuit vim impediendi, & dirimendi, quam non concedit conſuetudini inductiuæ. Articulum an conſuetudo vim habeat inducendi impedimentum dirimens, plenius examinaui in cap. 1. ſupra eod.

De Cognatione Spirituali.

Cap. Ex litteris.

SVMMARIVM.

1 *Cognatio ſpiritualis de iure communi oritur inter baptizatum, & filium baptizantis impediens, & dirimens matrimonium inter eos contrahendum.*

2 *Cognatio ſpiritualis olim triplex, paternitas, compaternitas, & fraternitas, ſed hac vltima ſublata eſt à Concilio Tridentino.*

3 *Baptizatus, & de ſacro fonte ſuſceptus efficitur filius ſpiritualis baptizantis, & ſuſcipientis, & num. 13.*

4 *Baptizatum de iure communi prohibentur plures de ſacro fonte ſuſcipere; ſed ex Concilio Tridentino vnus tantum, & vna ad ſummum ſuſcipere debent.*

5 *Si tamen plures deſignati ſuſceperint, & tetigerint, nec appareat quis prior ſit deſignatus, contrahunt omnes cognationem ſpiritualem.*

6 *Diſpenſatio an ſit concedenda contrahendi matrimonium cum ea, quam quis in Sacramento confirmationis tenuit, ob dotis acceſſionem, & ad tollendas lites, & num. ſeqq. vſq. in fin.*

7 *Cognationis ſpiritualis impedimentum eſt iuris merè Eccleſiaſtici.*

8 *Et an dotis acceſſio ſit cauſa ſufficiens diſpenſandi, & num. 17.*

9 *Litis vitandæ cauſa an ſit diſpenſandum, & n. 18.*

10 *Diſpenſatio in ſecundo gradu non concedenda, niſi inter magnos Principes, & ob publicam cauſam.*

11 *Et an hoc procedat in cognatione ſpirituali.*

12 *Magis vitanda eorum coniugia, qui nobis per ſpiritualem, quàm per carnalem cognationem attinent.*

14 *Cognatio ſpiritualis maior eſt, & difficiliùs ſoluitur, quàm carnalis.*

15 *Diſpenſare an ſoleat Eccleſia in primo gradu cognationis ſpiritualis, & n. ſeq.*

16 *Cognationem ſpiritualem contraxit puella nouem annorum, quæ infantem leuauit de ſacro fonte, & cum ea Gregorius XIII. noluit diſpenſare.*

17 *Dotis acceſſio an, & quando ex ſtylo Curiæ ſit iuſta cauſa diſpenſandi in gradibus prohibitis.*

1 EX LITTERIS. Inter baptizatum, & filium baptizantis oritur cognatio ſpiritualis impediens, & dirimens matrimonium inter eos contrahendum. Hoc dicit ſecundum omnes. Sed iſta fraternitas ſpiritualis, hodie ſublata eſt ex Concilio Tridentino cap. 2. ſeſſ. 24. de reformat. matrim. quo cognatio ſpiritualis reſtricta eſt ad leuantes de ſacro fonte, & baptizatum ipſum, & illius patrem, & matrem, nec non ad baptizantem, & baptizatum, baptizatique patrem, ac matrem. Et idem in Confirma-
2 tione. Vnde cum olim triplex eſſet cognatio ſpiritualis, videlicet paternitas, compaternitas, & fraternitas, vt per D. Thom. in 4. ſent. diſtinct. 42. q. 1. art. 3. & per Abbatem ſupra in Rubrica ad finem: Sublata hodie fraternitate per Concilium Tri-

Digitized by Google

Tridentinum non remanent niſi paternitas, & cõpaternitas: quod & Nauarr. aduertit in manuali cap. 25. num. 36. verſ. Quartum impedimentum, & num. 37.

3 In gloſſa vnica nota baptizatum, vel de ſacro fonte ſuſceptum effici filium ſpiritualem baptizantis, vel ſuſcipientis. Iura ſunt in gloſſa.

4 In eadem gloſſa, ibi. *Quod plures ſimul*, nota prohibitum eſſe, vt plures ſimul infantem de ſacro fonte ſuſcipiant, vt cap. Non plures, 4. diſt. ſed ex Concilio Tridentino in d. cap. 2. ſtatutum eſt, vt vnus tantum ſiue vir, ſiue mulier, iuxta ſacrorum canonum inſtituta, vel ad ſummum vnus, & vna baptizatum de baptiſmo ſuſcipiant.

5 Verum cum negligentia Parochi factum eſſet, vt tres deſignarentur, & in libro ſcriberentur, de ſacro baptiſmi fonte fœminam ſuſcepturi, nempe Titius, Titia, & Sempronius, qui omnes leuarunt batizatum, & tetigerunt: fuit dubitatum an omnes cognationem ſpiritualem contraxiſſent cum baptizata; an verò ij tantum duo, qui priores ſunt deſignati. S. Cõgregatio cenſuit omnes contrahere ſi non appareat qui primi ſint deſignati, per cap. final. de cognat. ſpiritual. & licèt vnus tantum, & vna ſuſcipere debeant; tamen ſi omnes ſuſceperint, omnes contrahere, ita gloſſa ibi, quæ dicit, quod non peccant: & ita ibi Philippus poſt alios; & licèt Concilium prohibeat plures, quàm duos, &c. tamen non annullat actum.

6 Ex facto QVAESITVM eſt, An ſit concedenda diſpenſatio contrahendi matrimonium cum ea, quàm quis in Sacramento confirmationis tenuit ob dotis acceſſionem, quam mulier à tertio conſecutura eſt; & ad tollendas lites, quæ occaſione maioricatus inter virum, & mulierem poſſent inextricabiles exoriri.

7 Pro diſpenſatione adducitur, huiuſmodi impedimentum eſſe iuris merè eccleſiaſtici, S. Thom. in 4. ſent. diſt. 42. q. 1. ar. 1. in corpor. Sot. ibidem. Couart. in 4. decretal. par. 2. cap. 6. §. 4. in princ. Nauar. in manual. cap. 22. n. 36. verſ. Quartum, licèt in oppoſitum videatur tex. in cap. Pitacium 30. q. 3. In his autem, quæ ſunt iuris Eccleſiaſtici apertè conſtat Sedem Apoſtolicam poſſe diſpenſare, cap. Cuncta per mundum 1. q. 3. & in ſpecie habetur ex Rebuff. de diſpenſ. in grad. gloſ. 5. n. 52. & Nauar. d. cap. 25. n. 84. iuncto n. 36. & clarè deducitur ex Cõcilio Tridentino ſeſſ. 24. de reform. matrim. c. 2. quo hæc impedimenta ex prohibitione canonica prouenientia reſtringuntur ad paternitatem, & compaternitatem, vt dictum eſt ſupra n. 2.

8 Cauſæ autem, quæ diſpenſationi hoc caſu ſuffragantur, ſufficientes videntur. Primò ſcilicet vtilitas puellæ, cui, ſi id matrimonium ſequetur, dos in mille aureis augebitur: quæ cauſa videtur ſufficiens ex ſtylo Curiæ, ſecundum quem diſpenſationes in 3. & 4. ea cauſa narrata obtineri conſueuerunt: ſtylus aut Curiæ facit ius, cap. Quàm graui, de crimin. falſ. Abb. in cap. Ex litteris, nu. 6. de
9 conſtitut. Secundò, vt euitentur lites, quæ poſſent oriri ex maioricatu, ad quem tam vir, quàm mulier poſt mortem cuiuſdam nunc viuentis ius habere prætendunt: cauſa autem vitandæ litis inducere ſolet Pontificem ad concedendam diſpenſationem, cap. 2. vbi gloſ. vlt. & DD. de deſponſat. impub.

His tamen non obſtantibus, ſatius eſſe videtur diſpenſationem petitam denegare; illius enim conceſſio non paruo eſſet futura ſcandalo illis, qui viderent à patre filiam ſpiritualem in vxorem duci, indeque hæretici occaſionem arriperent detrahendi Eccleſiæ inſtitutis, cap. Magnæ deuotio, gloſ. in cap. Requiſitis, §. Niſi rigor, in ver. Vt pleriſque, 1. q. 7. cap. Et ſi illa, ead. q. 7.

10 Accedit ad hoc prohibitio Trid. Concilij ſeſſ. 24 de reform. matrim. cap. 5. in fin. vbi poſtquam Sancta Synodus vniuerſaliter ſtatuit in contrahendis matrimonijs vel nullam, vel rarò dandam diſpenſationem: agendo de ſecundo gradu ſtatuit, vt in eo diſpenſatio non concedatur, niſi inter magnos Principes, & ob publicam cauſam: & ita ſatis manifeſtè inſinuat in primo gradu, vt eſt noſter caſus, nunquam concedendam eſſe diſpenſa-
11 tionem. Nec obſtat ſi dicatur illud decretum intelligendum eſſe de gradibus affinitatis, & conſanguinitatis, non autem de cognatione ſpirituali. Imo enim cùm ſuperioribus capitibus egerit de impedimentis cognationis ſpiritualis, & prohibitio d. cap. 5. ad fin. verſ. In contrahendis, ſic generalibus verbis abſque diſtinctione concepta, debet vtique generaliter ad omnia ſuperiora referri, cap. Solitæ, & ibi gloſ. in ver. Non diſtinguemus, de
12 maior. & obedien. Prætereà quatenus loqueretur de gradibus affinitatis, & conſanguinitatis tantùm; æquè tamen obſeruandum eſſet in gradibus cognationis ſpiritualis, cùm Canones, & Sancti Patres cap. 1. 2. & 3. 30. q. 3. definierint magis abſtinendum eſſe à coniugio illorum, qui nobis per ſpiritualem, quàm eorum, qui per carnalem
13 cognationem attinent; taleſque quos de ſacro fonte leuamus, aut in Sacramento Confirmationis tenemus, per Conſtitutiones Eccleſiaſticas verè noſtros filios effici, d. cap. 2. & 3. & cap. Omnes quos 30. q. 1. Quòd eo magis dicendum eſt, cùm tractemus de retinenda diſpoſitione iuris communis contra diſpenſationem, quæ illud vulnerans, odioſa reputatur, cap. 1 de fil. presbyt. lib. 6. Imo
14 cognatio ſpiritualis maior eſt, gloſ. 1. in fin. in cap. Qui dormierit, 27. q. 2. & difficilius diſſoluitur, quã carnalis, cap. Inter corporalia, vbi Burr. n. 22. de translat. Epiſc. Si igitur rigor non diſpenſandi obſeruatur in carnali cognatione, quis negabit eundem multò magis obſeruandum eſſe in ſpirituali? cap Ex parte il terzo, de decimis.

15 Et propterea Mandoſ. de Signat. tit. de diſpenſ. matrim. verſ. Cognatio ſpiritualis, cum ſeqq. ait Eccleſiam non ſolere in primo cognationis ſpiritualis gradu diſpenſare. Imo Summi Pontifices denegarunt diſpenſationem etiam his, qui ignorantes impedimentum, bona fide matrimonium contraxerunt.

16 Et in ſpecie Sacra Congregatio Concilij olim conſulta, An puella nouem annorum leuans de ſacro fonte infantem, contrahat cum eo cognationem ſpiritualem; & ſi immemor huius cognationis ſpiritualis ſecum contrahat matrimonium, an ſit concedenda diſpenſatio: Reſpondit contractam quidem eſſe cognationem ſpiritualem non obſtante ætate; tum quia nullus Canon, nullum Concilium, nullus Doctor in terminis decidit cõtrarium: tum quia ſicut ætas leuati non impedit, quia leuans maior 14. annis contrahat hanc cognationem cum leuato, quamuis anniculo, vel paucorum menſium, aut dierum: ita nec impedit quando leuans eſſet minor quatuordecim 1tũ quia licèt minor quatuordecim, potuit tamen inſtruere

Digitized by Google

ſtruere minorem: tum quia reperiuntur Canones tantùm, qui repellunt non baptizatum, Abbatem, & Monachos, nec alij repelluntur. Ergo etiam infantes, & impotentes admiſſi cenſebuntur. Cęterum quod pertinet ad diſpenſationem, etſi Sacra Congregatio exiſtimauerit eam eſſe concedendã, tamen relata ad Gregorium XIII. ſententia, Sanctitas Sua approbauit quidem contractam eſſe cognationem ſpiritualem, ſed tamen noluit diſpenſare. Et quamuis nonnunquam poſt tempora Gregorij diſpenſatum fuerit ob dotis incompetentiam cum illius ſufficienti augumento; non tamen eſt iudicandum exemplis, nec quod aliquando factum eſt, ſed quod fieri debet, eſt ſpectandum, l.Sed licet, ff. de offic. Præſid.

17 Duæ cauſæ, quæ pro diſpenſatione allegantur, leuiores ſunt quidem, quàm rei grauitas poſtulat. Prima enim de augumento dotis nullibi in iure legitur approbata, & non deerunt fortè qui eam indignam putent, quæ Pontificem monere poſſit ad concedendam diſpenſationem, videlicet vt puella nobilis aureos mille lucretur; nec ſtylus Curiæ huic caſui accommodari poteſt; is enim ſtylus obſeruatur cum eis tantum puellis, quæ præ nimia paupertate cum dote, quam habent, honeſtè nubere non poſſunt: tunc enim augumentũ dotis reducitur ad opus pium; & propterea præbet legitimam cauſam diſpenſandi, Gratian. poſt cap. Tanta nequitia, & ibi gloſ. communis, & cap. ſeq. 1. q. 7. quæ pietatis cauſa ceſſat in caſu noſtro, in quo non proponitur puellam eſſe adeo pauperem, vt ſine augumento altari nubere honeſtè nõ poſſit; præſertim cum ius ad maioricatum prætendat.

18 Secunda etiam cauſa inſufficiens videtur. Primò, quia cum fideicommiſſum maioricatus non ſit apertum, ſeu purificatum, nimirum quia viuit perſona, quæ illum iuſtè poſſidet, nõ conſtat quomodo timor futuræ litis, quæ fortè morte interueniente, vel aliorum natiuitate, vel prætenſionum dilucidatione nunquam deducitur ad actum, poſſit afferre iuſtam cauſam, vt de præſenti tam grauiter ius commune vulneretur. Secundò, quia ad quem ipſorum maioricatus ſpectare debeat, poterit humana prudentia abſque lite per compromiſſum, vel alio modo fieri exploratum: quod ſi coram arbitris de eorum iuribus noluerint experiri, & elegerint potius indurato animo litigare, non debet hæc ipſorum ſpontanea durities iuſta videri cauſa, vt Pontifex legis vincula ad periculum litis ſummouendum relaxet, præſertim cum ſint tanti ponderis, & ſpiritualia concernant, ex Archidiacono in cap. Tale, 1. q. 7. n. 1. & 2.

De Conſanguinitate, & affinitate.

Cap. Quod dilectio.

S V M M A R I V M.

1 *Diſpenſatio cum aliquibus vt poſſint contrahere quarto gradu, intelligitur ſi vterque diſtat quarto, dummodo hoc approbet conſuetudo.*

2 *Et an gradus remotior indiſtinctè attendatur tam in diſpenſationibus, quàm in impedimentis. Remiſſiuè.*

1 QVOD DILECTIO. Si diſpenſatur cum aliquibus, vt poſſint contrahere quarto gradu, requiritur vt vterq; diſtet quarto, maximè vbi conſuetudo hoc approbat. Hoc dicit: aliàs ſummatur ſine dictione, maximè ſecundum Io. Andr. & ſequentes: & eſt communis intellectus, vt atteſtatur Præpoſitus in princip. qui etiam eſt de iure verior, quia Pontifex fundat interpretationem ſuam ſuper conſuetudine, quæ vigebat in loco, ex cuius violatione ſcandalum oriebatur, vt patet ex illis verbis, *Conſultius duximus multitudini, & approbatæ conſuetudini deferendum, quàm aliud in diſſentionem, & ſcandalum populi ſtatuendum.* Vnde circumſcripta conſuetudine, ſtandum eſt regulæ expreſſæ in littera, & in cap. fin. infra eod. videlicet, *Quoto gradu remotior diſtat à ſtipite, &c.* prout hic firmant gloſ. in ver. Vterque, Innoc. in fin. Hoſt. num. 4. Io. Andr. n. 8. in fin. dicens hoc tenendum, Abb. nu. 7.
2 & alij communiter, & fuſiùs dixi in d. cap. final. & ibi plenè videas an hodie tam in diſpenſationibus obtinendis, quàm in inducendis impedimentis indiſtinctè gradus remotior attendatur, n. 4. 5. & in 1. & 2. quæſt.

De conſangu. & affinitate.

Cap. Quod ſuper.

S V M M A R I V M.

1 *Conſanguinei mariti cum conſanguineis vxoris licitè contrahunt.*

2 *Matrimonia contrahi non poſſunt in gradibus prohibitis etiamſi hoc habeat conſuetudo. & n. 7.*

3 *Affinitas contracta inter conſanguineos viri, & vxorem ipſius, non tranſit ad conſanguineos vxoris, nec è conuerſo.*

4 *Affinitas non cauſat affinitatem.*

5 *Affinitas quid.*

6 *Affines non ſunt vir, & vxor, ſed cauſa affinitatis.*

7 *Conſuetudo etiam immemorabilis non poteſt tollere, nec inducere impedimenta matrimonium dirimentia. & n. ſeq.*

8 *Conſuetudo immemorabilis intelligitur ſublata quando lex conſuetudinem damnat vti corruptelam.*

1 QVOD SVPER. Conſanguinei mariti cũ conſanguineis vxoris licitè contrahunt:
2 Hoc primo. In gradibus prohibitis non poſſunt matrimonia contrahi, etiamſi hoc habeat conſuetudo. Hoc dicit ſecundò Io. Andr. Butr. Cardin. Anchar. Abb. Alex. de Neuo, & Præpoſ. ſecundum dictum ibi, *Ne autem.*

3 Nota primò ex priori parte textus, Affinitatem contractam inter conſanguineos viri, & vxorem ipſius, non tranſire ad conſanguineos vxoris, nec è conuerſo; vnde poſſunt legitimè copulari, vt in textu, & notant gloſ. 1. Abb. Antiq. Hoſt. Io. Andr.
4 Butr. & omnes in ſummario textus. Ratio eſt, quia affinitas non cauſat affinitatem, S. Thom. in 3. par.
5 qu. 86. quæ eſt in additionibus, 55. art. 5. Affinitas enim dicitur illa proximitas, quæ eſt inter vxorem, & conſanguineos viri, & ſimiliter inter virum, & conſanguineos vxoris, eo quod duæ co-

gna-

gnationes, quæ diuerſæ inter ſe ſunt, per nuptias copulantur, & altera ad alterius cognationis finem accedit, dicit textus in l. Non facilè, §. Affines, ff. de gradib. & affini. vnde affines dicuntur quaſi iuxta fines, vt inquit Abb. Antiq. in cap. Non
6 debet, n. 2. infra eod. vir autem, & vxor non ſunt affines, ſed cauſa affinitatis, ſicut vnus non eſt numerus, ſed principium numeri, gloſ. in §. Affinitatis, in addit. in ver. Affinitatis, inſtit. de nupt. gloſ. in l. Sed & hæ perſonæ, in ver. Et liberti, ff. de Procurat. S. Thom. in præcitat. quæſt. 55. art. 2. ad primum. Vnitas ergo, quæ per matrimonium efficitur inter virum, & vxorem, eſt cauſa, vt vxori communicentur omnes conſanguinei mariti, & vice verſa marito conſanguinei vxoris, & coniunctio huiuſmodi vnius ad tales cùm non ſit conſanguinitas, reliquum eſt vt ſit affinitas, cap. Porrò, 35. q. 5.
7 Secundò nota ibi, *Non obſtante conſuetudine.* Regionis conſuetudinem tollere non poſſe impedimenta matrimonium dirimentia; & cum textus adijciat, quæ dicenda eſt potius corruptela, hinc liquet manifeſtè huiuſmodi conſuetudinem eſſe impræſcriptibilem, etiamſi ſit ſupra hominum memoria, quia in his diuturnitas temporis non minuit, ſed aggrauat peccatum, vt eſt textus clarus in cap. Non debet in fin. & ibi Butr. n. 11. infra eod. ad idem cap. Cum haberet, ſupra de eo, qui duxit in matrim. & cap. final. de conſuetud. Et quo-
8 tieſcumque lex damnat conſuetudinem vti iniquam, & irrationabilem, tunc cenſetur damnata, & reprobata conſuetudo etiam immemorabilis, vt poſt Felin. in cap. Cum ex officij, nu. 13. de præſcript. Aretin. in l. Cum ſtipulatus ſim à Proculo, col. 3. ff. de verbor. obligat. & alios plures, conciliando opiniones, concludit Couar. variar. reſolut. lib. 3. cap. 13. n. 5. verſ. Adnotandum tamen erit.

Sed in oppoſitum videtur textus in cap. Super eo, ſupra de cognat. ſpirit. vbi filij duorum compatrum, per quorum neutrum deuentum eſt ad compaternitatem, licitè contrahunt matrimoniũ; & tamen ſi ſubeſt conſuetudo impediens, & dirimens talia matrimonia, ſeruanda eſt loci conſuetudo: & ita ibi eſt caſus, ſecundum intellectum, quem Abbas dicit eſſe magis communem. Ergo ſi conſuetudo vim habet inducendi impedimentum dirimens, vt ibi patet, non videtur ſubeſſe ratio, cur etiam non poſſit tale impedimentum tollere; nam prout vnumquodque producitur ſic reſoluitur, cap. Omnis res, infra de regul. iur. cum concordant, cuius tamen contrarium hic deciditur.

Pro conciliatione harum Decretalium valde laborant, & inter ſe diſſident Scribentes hic, & Moderni, qui de matrimonio tractatus ediderunt, videlicet Thom. Sanch. lib. 7. diſput. 4. & Baſil. Pōt. de impedim. matrim. cap. 1. § 2. Quidam dixerunt Decretalem Super eo, quæ eſt Alex. III. corrigi per hanc, & per cap. Non debet, ad fin. infra eod. quæ ſunt Innocentij III. quod non placet, arg. cap. Cum expediat, de elect. lib. 6. Alij tenuerunt hic reprobari conſuetudinem contrahendi cum cognatis, & affinibus carnalibus; ibi verò cum cognatis ſpiritualibus: quod ſimiliter non placet: quia magis vitanda ſunt connubia eorum, qui nobis per ſpiritualem, quàm per carnalem cognationem ſunt coniuncti, cap. 1. 2. & 3. 30. q. 3. & cognatio ſpiritualis maior eſt, quàm carnalis, gloſ. 1 in fin. in cap. Qui dormierit, 27. q. 2. ſed Abbas hic n. 4. putat in d. cap. Super eo agi de conſuetudine inductiua charitatis, népe vt potius illi contrahant cum extraneis, quàm cum illis, qui aliquo modo videntur eſſe proximi: hic autem de conſuetudine, quæ relaxat prohibitionem ad contrahendum inter conſanguineos, quæ ſic reſtringit coniunctionem, & amicitiam ad ſuos, & minuit viciſſitudinem charitatis ad alios.

Tu teneas conſuetudinem non eſſe tantæ potētiæ, vt valeat inducere impedimenta matrimoniũ dirimentia, vt fusè probaui in cap. 1. à nu. 2. vſque ad n. 26. ſupra de cognat. ſpirit. niſi talis conſuetudo fuerit ſpecialiter per Summum Pontificem approbata: & in hoc caſu loquitur Decretalis Super eo, vt dixi in d. cap. 1. n. 8.

De Conſanguin. & affinitate.

Cap. Quia circa.

SVMMARIVM.

s *Diſpenſatio obtenta à Papa non valet ſuper matrimonio inter conſanguineos contracto, ſi ibi falſa cauſa ſit expreſſa, niſi eam poſtea Papa confirmet.*

2 *Veritas narratorum eſt conſideranda ſecundum tempus datæ interpretationis.*

3 *Diſſimulare poteris, hæc verba habent vim diſpenſationis.*

4 *Subreptio in expreſſione falſæ cauſæ vitiat diſpenſationem ipſo facto.*

5 *Falſum exprimere deteſtabilius eſt, quàm verum tacere.*

6 *Diſpenſandi cauſa legitima ſuper matrimonio contracto in gradu prohibito eſt ſoboles ex eo ſuperſtes.*

7 *Diſpenſatur ſuper matrimonio tam contracto, quā contrahendo, ſi timeantur ſcandala, vel futuræ inimicitiæ. & n. ſeq.*

Declaratur, n. 12. & 14.

8 *Propter ſcandalum receditur à diſpoſitione iuris poſitiui.*

9 *Diſpenſatio an ſit concedenda in ſecundo affinitatis gradu ad vitandas inimicitias, & lites inter familias illuſtres. & n. ſeqq. vſque in finem.*

so *Diſpenſatio in ſecundo gradu ex Concilio Tridentino non concedenda niſi inter magnos Principes, & ob publicam cauſam.*

Quod locum habet tam in ſecundo affinitatis, quàm conſanguinitatis. ibidem.

1s *Et copula, &, reſoluitur in diſiunctiuam.*

12 *Inimicitiæ priuatorum non referuntur ad publicam cauſam.*

13 *Periculum ne Ciuitas factionibus diuidatur eſt iuſta cauſa diſpenſandi in ſecundo gradu conſanguinitatis.*

94 *Scandalum quod oriretur, ſi nuptiæ iam publicatæ non ſequerentur, non eſt iuſta cauſa diſpenſandi in ſecundo affinitatis.*

15 *Etiamſi copula interceſſerit, & mulier aliàs diffamata remaneret.*

1 QVIA CIRCA. Non valet diſpenſatio obtenta a Papa ſuper matrimonio inter cõſanguineos contracto, ſi ibi falſa cauſa ſit expreſſa, niſi eam poſtea Papa confirmet. Hoc intredit ſecundum intellectum, quem dicunt eſſe verum, & communem Abb. Præpoſ. & Alex. de Næuo. Primò recitat, & tacitè damnat diſpoſitionem. Secundò eam tolerat ex cauſa ibi, *Cum tamen*.

2 Nota primò ibi, *Ante diſpenſationem viam fuerit vniuerſa carnis ingreſſa*. Veritatem narratorum eſſe conſiderandam ſecundum tempus datæ impetrationis; non enim ſufficit narrata prius fuiſſe vera, vel poſt impetrationem verificari, vt notatur in cap. Dilectus il ſecondo, de præben. & hic per Hoſt. poſt princ. in verb. Ingreſſa, Io. Andr. n.3. Abb. n. 4. & Alex de Næuo in vltim. notab. & clarè probatur hic. Nam iſte impetrans habuerat filiam, ſed eam non habebat tempore impetrationis, quia prius ex hac vita migrauerat, & ideo diſpenſatio fuit ſubreptitia, ac nulla, vt in textu; Generaliter autem an, & quando in literis gratiæ, vel iuſtitiæ attendatur tempus datæ, vel receptionis, ſeu executionis literatum, recurre ad notabilem theoricam Abbatis in d. cap. Dilectus, num. 7. & ibi dixi à nu. 1. vſque in fin. & quando ſpectetur initium, vel finis, vide plenam gloſ. in cap. Dudum il primo, verb. Electionis tempore, ſupra de elect.

3 Secundò nota illa verba, *diſſimulare poteris*, quæ habent vim diſpenſationis; etenim cum diſpenſatio ob expreſſionem falſæ cauſæ, & matrimonium exinde contractum non valerent, ſtultũ eſſet dicere, vt maneret in adulterio; quæ ſunt verba Innoc. hic in fine, cum quo tranſeunt Hoſt. poſt princip. in verb. Diſſimulare, & Io. Andr. n.3. in eod. verb. Vnde expone verba, diſſimulare poteris, ideſt ex certa ſcientia, & ex noſtra licentia, quam damus auctoritate præſentium, & ſic quod nullum erat roboramus, cap. penult. de ſupplen. neglig. Prælat. cap. Super eo, de cognat. ſpirit. prout exponunt Goffred. Hoſt. & Io. Andr. locis proximè
4 citatis. Et ex hoc intellectu collige ſubreptionem in expreſſione falſæ cauſæ vitiate diſpenſationem ipſo facto, ad quod eſt tex. expreſſus in cap. 2. in fin. de fil. presbyt. lib. 6. vbi apertè probatur diſpenſationem eſſe nullam ipſo iure per ſubreptionem commiſſam in tacendo verum: ergo fortiùs in exprimendo falſum, vt hic, quia deteſtabilius eſt falſum exprimere, quàm verum tacere, & ita illum tex. ad hoc expendit Abb. hic n. 5.

6 Vltimò nota ex textu duas cauſas diſpenſandi ſuper matrimonio contracto in gradu lege canonica prohibito. Prima eſt quando ex matrimonio ſic contracto ſoboles eſt ſuperſtes; nam fauore filiorum in tali matrimonio diſpenſatur, vt hic notat Bernard poſt caſum, & reliqui poſt eum. Se-
7 cunda cauſa eſt propter ſcandalum vitandum, vt in fin. tex. & notant Hoſt. in fin. Io. Andr. n. 4. Henric Boich. in fine, Abb. n. 5. Præpoſit. nu. 1. & Alex. de Næuo n. 2. & hæc eſt cauſa ſufficiens, nedum ſuper matrimonio iam contracto, ſed etiam ſuper contrahendo, vt dicunt Abb. Præpoſ. & Alex. de Næuo locis citatis, quia propter ſcandalum receditur à diſpoſitione iuris poſitiui, cap. Quod ſuper his, ſupra eodem cap. 5. de tempor. ordinat. & cap. Cum ex iniuncto de noui oper. nunciat. ſecun-
8 dum Io. Andr. hic nu. 4. idem ſi timeantur futuræ inimicitiæ, & iurgia, vt per Felin. conſ. 26. num. 15.

verſ. Vnde conſiderandũ eſt, & Menoch. conſ. 385. n. 7. vol. 4. & ita quotidie Papa diſpenſat inter conſanguineos, vel affines propter bonum pacis futurum, vel ſcandalum vitandum, prout etiam obſeruat Sac. Pœnitentiaria in impedimentis occultis.

9 Ex facto quæſitum eſt, num concedenda ſit diſpenſatio in ſecundo affinitatis gradu ad vitandas inimicitias, & lites inter familias illuſtres.

Sanctiſſimus mandauit examinari in Sac. Congregatione Concilij, an concedenda ſit diſpenſatio in ſecundo gradu affinitatis, pro quo ſupplicat Sereniſſimus Bauariæ Dux per litteras Sanctitatis Suæ directas.

Pro cauſa affertur ſuſpicio litium, & inimicitiarum inter familias illuſtres, eo quia vir fuerit à ſponſa hæres inſtitutus cognatis prætetitis, & vulgata fuerit fama futurarum nuptiarum.

10 Decretum Concilij Tridentini cap. 5. ſeſſ. 24. de reformat. matrim. quo ſtatuitur, vt in ſecundo gradu nunquam diſpenſetur, niſi inter magnos Principes, & ob publicam cauſam habet locum tam in ſecundo affinitatis, quàm conſanguinitatis, vt tradit Nauarr. de conſanguin. & affinit. conſ. 4. n. 8. & ſæpius cenſuit Sacra Congregatio, vnde nõ eſt opus diſcutere an ſecũdus affinitatis æquipolleat tertio conſanguinitatis, quod nonnulli cenſuerunt. Satis enim eſt ex Concilio iuxta interpretationem Sacræ Congregationis prohiberi diſpenſationem etiam in ſecundo affinitatis, niſi inter magnos Principes, & ob publicam cauſam.

11 Sed quia copula illa, *&*, reſoluitur in diſiunctiuam, vt eadem Sacra Congregatio aliàs declarauit, adeout alterutrum ſufficiat vel diſpenſationẽ magnis Principibus concedi, vel ſubeſſe cauſam publicam eius concedendæ inter alios, quàm magnos Principes, cùm hoc caſu nõ ſint magni Principes, qui petunt diſpenſationem, ſed ſolùm ex illuſtri familia: tota difficultas reducitur ad cauſas, quarum hic nulla affertur, quæ publica videatur.
12 Nam bonum pacis, & vitatio litium, & inimicitiarum, quæ orirentur inter vtramque familiam, ſi Carolus in matrimonium non duceret virginem partis aduerſæ ſibi in ſecundo affinitatis gradum coniunctam, non eſt cauſa publica: neque enim priuatorum diſſidia, & inimicitiæ reſpiciunt publicam cauſam, vt animaduertit Sac. Congregatio in cauſa diſpenſationis Alexandri de Cordeiles nobilis Barcinonenſis 1605. Et propterea multò
13 ante cùm peteretur diſpenſatio à Primatibus Ciuitatis Hiſpalenſis ſuper ſecundo conſanguinitatis, & Rex Catholicus pro diſpenſatione vrgeret, & contrahentes allegarent periculum ne Ciuitas factionibus diuideretur, & plura ſequerentur homicidia, niſi concederetur diſpenſatio: Sacra Congregatio cenſuit non aliter concedendam diſpenſationem, quàm ſi de tali periculo publicum Regis teſtimonium haberetur; quod tamen nũquam habuerunt contrahentes licèt Rex Catholicus prius pro eis ſupplicaſſet, ac proinde diſpenſationem non obtinuerunt. Tunc itaque ſenſit Sacra Congregatio oportere cauſam inimicitiarum non reſpicere tantùm priuatas familias, ſed vniuerſam Ciuitatem, vt cauſa publica dici poſſit: imo tunc etiam conſideratum fuit periculum ſimultatum, etiam publicarum non eſſe attendendum, quia vigente ſæculari poteſtate, poſſunt qui ad arma confugiunt à Magiſtratibus coerceri. At verò hoc

caſu nec vlla quidem etiam priuata cauſa inimicitiarum vrget, quia virgo non fuit deflorata, nec ſuſpicio vlla irrepſit deflorationis, itaut honoris cauſa potuerint graues inimicitiæ ſuſcitari, ſed tãtùm maritus fuit hæres inſtitutus ab vxore, & cognati præteriti, quæ cauſa eſt merè ciuilis, & ſolum parere poteſt veriſimiliter lites, ac diſcordias inter vtramque familiam, quæ litis occaſione oriuntur. Quas tamen diſcordias ſæcularis Magiſtratus authoritas ſedare facilè poterit.

14 Alia cauſa ſcãdali vitandi, quod oriretur ſi hoc matrimonium non ſequeretur, & quod vulgata iam ſit nuptiarum fama, certè nec grauis, nec publica eſt, imò talis, quæ facilè à quolibet diſpenſationem poſtulante afferri poſſet, adeout eſſet in poteſtate affinium, & conſanguineorum liberiùs ſimul verſando dare cauſam diſpenſationis. Et eò magis, quod hoc caſu nec ſimul verſati ſunt, ſed tantum rumor irrepſit futurarum nuptiarũ. Quãobrem ſi ſcandalum ſpectandum eſt, maius orietur ſcandalum ex conceſſione diſpenſationis non ſubſiſtente cauſa à Concilio requiſita.

15 Poſtremò cum olim fuiſſet petita diſpenſatio in ſecundo affinitatis ſequuta copula, non tamen ſpe faciliùs obtinendi diſpenſationem, ne mulier diffamata, & innupta remaneret, & ſcandala orirentur: S. Congregatio Concilij etſi Cardinalis Arigonius dixiſſet in Dataria has diſpenſationes ſæpè fuiſſe conceſſas, cum tamen S. Congregatio ſemper exiſtimauerit non concedendas, cenſuit nihil eſſe reſcribendum.

De Conſanguinit. & Affinit.

Cap. Non debet.

SVMMARIVM.

1 *Affinitatis impedimentum in 2. & 3. genere ſublatum eſt, & n.14.*
2 *Idem de impedimento, quo ſoboles ſuſcepta ex ſecundis nuptijs coniungi non poterat conſanguineis prioris viri, & n.15.*
3 *Impedimentum conſanguinitatis, & affinitatis vltra quartum gradum non extenditur, & n.16.*
4 *Papa licèt ſupremam habeat authoritatẽ timet tamen ſe reprehendi.*
5 *Leges humanæ variari debent ex temporum varietate.*
6 *Canonum antiquorum rigor cur noſtris temporibus non ſit vſquequaque obſeruandus.*
7 *Ob fornicationem ſimplicem olim deponebatur non ſolum Clericus, ſed etiam Epiſcopus.*
8 *Hodie ſecus niſi fornicatio ſit notoria, vel ſcandaloſa, aut diu continuata.*
9 *Depoſitionis pœna olim dignũ erat quodlibet mortale peccatum.*
11 *Scientia iuris eſt de æternis quantum ad ſuam originem, quæ eſt dictamen rectæ rationis.*
11 *Legum finis eſt inuariabilis.*
12 *Lex correcta, & corrigens idem ſunt.*
13 *Ius canonicum eſt ius humanum, ſed largè dicitur ius Diuinum.*
14 *Affinitatis genera quæ ſint, & in quo differant à gradibus.*
16 *Affinitatis impedimentum, quod oritur ex fornicatione, poſt Concilium Tridentinum vltra ſecundum gradum non extenditur.*
17 *Etiamſi ſuperueniat poſt matrimonium contractum.*
18 *Et vltra ſecundum gradum nec dirimit matrimonium, nec ſponſalia de futuro.*
19 *Nec impedit contrahendum.*
20 *Impedimentum publicæ honeſtatis, quod olim oriebatur ex ſecundo, & tertio genere affinitatis, ſublatum eſt à Concilio Generali.*
Idem in publica honeſtate, quæ oriebatur ex ſecundis nuptijs inter ſobolem ex illis ſuſceptam, & conſanguineos primi viri, n. 22.
Sed publica honeſtas, quæ oritur ex ſponſalibus de futuro, non eſt ſublata, n.23.
Et multò minus illa, quæ oritur ex ſponſalibus de præſenti, n.24.
21 *Vitium quoties ex vna radice naſcitur, conſequens eſt, vt vna lege tollatur.*
25 *Cognationis legalis impedimentum à Concilio Generali non eſt ſublatum.*
26 *De impedimento publicæ honeſtatis tollendo, vel reſtringendo actum fuit in Concilio Lugdun, ſed nihil obtentum.*
27 *At ex Tridentino hoc impedimentum non oritur ex ſponſalibus nullis, & ex validis primum gradum non excedit.*
28 *Et hoc in ſponſalibus de futuro. Sed in ſponſalibus de præſenti adhuc durat ad præſcriptum iuris veteris.*

1 NON DEBET. Tollitur prohibitio con-
trahendi matrimonium in ſecũdo, & ter-
2 tio affinitatis genere. Item tollitur pro-
hibitio, per quam ſoboles ſuſcepta ex ſe-
cundis nuptijs coniungi non poterat conſangui-
3 neis prioris viri: & prohibitio coniugij vltra quar-
tum conſanguinitatis, & affinitatis gradum non
extenditur. Hoc ſtatuit, iuxta ordinem litteræ,
ſecundum Abbatem, & Alex. de Næuo: & con-
cordant licèt ordine inuerſo Io. Andr. Butr. Card.
Anchar. & Præpoſ. Diuiditur in quatuor partes:
primo excuſat correctionem iuris Antiqui. Se-
cundò ibi, *Cum ergo*: excuſationem declarans, in
duobus illud tollit. Tertiò reſtringit, reſtrictionis
cauſam reddens, ibi, *prohibitio*. Quarto prohibi-
bitionem reſtrictã fortificans, conſtitutiones con-
trarias tollit, & cauſas reddit, ibi, *Cum ergo*.
4 Nota primò ibi, *Reprehenſibile*. Summum Pon-
tificem, licet ſupremam habeat poteſtatem, ti-
mere tamen ſe reprehendi, vt hic innuitur, & in
cap. Niſi, ſupra de vſu pallij, & in cap. Vt noſtrum,
Vt Eccleſ. Benefic. Sed quidquid timeat, multoties
mordetur: quod tamen non fit abſque peccato, vt
cap. 1. infra de maledict. ſecundum Hoſtienſ. hic
num. 1. & Io. Andr. n. 2.
5 Secundò nota ibi, *Temporum*. Statuta huma-
na variari debere ex temporum varietate, vt hic,
& in concord. allegat in gloſ. 1. Nec mirum, quia
lex debet tempori eſſe conueniens, cap. Erit au-
6 tem lex, 4. diſt. Quo fit, vt rigor antiquorum Ca-
nonum in pœnis infligendis hodie non ſit vſque-
quaque obſeruandus; quia, vt inquit textus in c.
Fraternitatis, 34. diſt. Defectus noſtrorum tem-
porum, quibus non ſolum merita, ſed corpora
ipſa hominum defecerunt, diſtrictionis canonicæ
7 non patitur in omnibus manere cenſuram. Vnde
olim propter ſimplicem fornicationem de rigore
depo-

Digitized by Google

deponebatur non tantum clericus, vt cap. Si quis
clericus, & cap. Presbyter, 81. diſt. Sed etiam
Epiſcopus, vt cap. ſeq. & cap. Lector, & ibi gloſ. 2.
8 quæſt. 7. Sed hodie ob ſimplicem fornicationem
non fit depoſitio, vt cap. A multis, de ætat. & qua-
lit. Niſi ſit notoria, vel ſcandaloſa, aut diu conti-
nuata, c. Quam ſit, infra de exceſſ. Prælator. & cap.
Ex parte Adæ, ſupra de teſtib. cum concordant.
vt per Butr. in cap. At ſi clerici, num. 13. verſ. Per
9 hoc patet an ſimplex fornicatio, de iudic. Quin-
imo quodlibet mortale peccatum olim erat de-
poſitione dignum, cap. Si Diaconus, 81. diſt. &
d. c. Presbyter. Sed hodie ſeruabitur in his, prout
legitur, & notatur in d. cap. At ſi clerici: maximè
per Butr. d. n. 13 & Abb. n. 35.
10 Ex his nonnulli detrahunt ſcientiæ iuris, aſſe-
rentes eam non eſſe propriè ſcientiam; quia ſcien-
tia eſt de incorruptibilibus, & de impoſſibilibus
aliter ſe habere, vt habetur primo poſterior. Sed
leges humanæ mutantur quotidie, vt hic. Verum
vt benè reſpondent Cardin. num. 2. & Abb. in 1.
notab. verſ. Et per hoc dicunt, Scientia iuris eſt
de æternis quantum ad ſuam originem, quæ eſt
directio, ſeu dictamen rectæ rationis: nã lex ſem-
per editur, vt appetitus noxius ſub iuris regula
11 coerceatur, vt habetur ſupra in procem. Itaque
tam etſi mutentur Conſtitutiones particulares;
tamen finis legis, quod eſt primum in intentione
Legislatoris, eſt inuariabilis, & leges deſeruiunt
fini; ſemper enim lex debet eſſe rationabilis, & ſic
fundata ſuper ratione naturali, & immutabili,
aliàs non eſt lex, vt cap. Conſuetudo, 1. diſtinct. &
12 d. c. Erit autem lex, 4. diſt. Et ex hoc refert Card.
d. n. 2. Præceptorem ſuum publicè diſputando, &
in libro de ſomnio tenuiſſe, legem corrigentem, &
correctam idem eſſe. Et ſubdit ex his repelli in-
ſulſas cogitationes Logicorum, qui carpunt quod
non intelligunt.
13 Tertiò nota ibi, *Humana*. Ius canonicum eſſe
ius humanum, Cardin. hic num. 1. alibi tamen di-
citur ius Diuinum, vt cap. Nimis, de iureiur. cap.
Qualiter, de accuſat. & cap. 1. de iuram. calumn.
vbi lex canonica appellatur diuina, & lex ciuilis
humana. Sed hoc intelligas largè; nam ſtrictè
ſummorum Pontificum, & Conciliorum Conſti-
tutiones ius diuinum dici non poſſunt, vt hic per
Abb. n. 4.
14 Quartò nota ibi, *Reuocantes*. Hodie ſublatam
eſſe antiquam prohibitionem contrahendi matri-
monium in ſecũdo, & tertio genere affinitatis. De
ſecundo habetur in cap. De propinquis, 35. qu. 3.
De tertio verò in cap. Porrò, ead. cauſ. & quæſt.
Nec obſtat quod Gregorius in cap. Fraternitatis,
35. q. 10. dixerit: Qui diſſoluit hæc genera affini-
tatis, negat verbum Dei in æternum manere:
quoniam vt reſpondet gloſ. hic in ver. Reuocan-
tes: hoc intelligi debet ſine cauſa, & ab alio, quàm
à ſucceſſore Gregorij: ad hoc c. Innotuit, §. Quã-
uis autem, ſupra de elect. Itaque hodie non rema-
net, niſi primum affinitatis genus, reſtrictum ta-
men ad quartum gradum, vt hic. Vt autem intel-
ligas quæ ſint ſecundum, & tertium affinitatis ge-
nera, & in quo differant genera, & gradus, con-
ſule gloſſam magnam hic, quæ (mira facilitate
hoc declarat: & eam probant, & commendant
communiter ſcribentes.
15 Quintò nota ibi, *Non copulanda*; ſimiliter ſub-
latam eſſe veterem prohibitionem, qua cautum
erat, vt nullus de conſanguinitate viri præmortui
poſſet matrimonium contrahere cum prole ex ſe-
cundo viro per mulierem ſuſcepta: & ſimiliter vt
nullus de conſanguinitate vxoris præmortuæ poſ-
ſet contrahere cum prole ſuſcepta ex ſecundis nu-
ptijs viri; de qua prohibitione habuimus rubricã
in veteri compilatione de ſobole ſuſcepta ex ſecũ-
dis nuptijs, vt hic referunt Io. Andr. num. 4. in ver.
Non copulanda: & Cardinal poſt princ. Et quam-
uis Abb. Antiq. num. 3. multum ſe inuoluat circa
huiuſmodi ſobolem ex ſecundis nuptijs ſuſceptam
in perquirendis exemplis, quando contingat, vt
quis contrahat cum ſorore fratris: tamen facilè
ponuntur per Ioann. Andr. num. 6. cum quo alij
tranſeunt.
16 Sextò nota ibi, *Quartum conſanguinitatis, &
affinitatis gradum*. Prohibitionem coniugij in-
ter conſanguineos, & affines, quæ olim vſque ad
ſeptimum gradum prætendebatur, cap. 1. & c. Nul-
lum, 35. q. 3. & cap. Ad ſedem, 35. q. 5. Hodie re-
ſtrictam eſſe vſque ad quartum incluſiuè. Sed re-
ſpectu affinitatis hoc, intellige de illa, quæ oritur
ex copula coniugali, non autem de illa, quæ ori-
tur ex fornicatione, & matrimonium poſt contra-
ctum dirimit. Hæc enim nouiſſimè reſtricta eſt à
Tridentina Synodo ad eos tantùm, qui in primo,
& ſecundo gradu coniunguntur, adeò vt in vlte-
rioribus gradibus matrimonium poſtea contra-
ctum non dirimat, vt in cap. 4. ſeſſ. 24. de reform.
matr. quod etiam aduertunt Nauarr. in Manual.
cap. 22. num. 42. & Cardinal. Tolet. in ſumm. lib. 7.
17 cap. 11. num. 4. & S. Congregatio eiuſdem Conci-
lij Interpres declarauit hoc habere locum etiam
in impedimento affinitatis ſuperueniente matri-
monium contractum, & vltra ſecundum gradum
non extendatur; quia ſi Concilium ſuſtulit, quod
eſt maius, cenſebitur etiam ſuſtuliſſe quod eſt mi-
nus, nempe hanc affinitatem ſuperuenientem; &
quia ſi Concilium primum, & ſecundum gradum,
ergo in omnibus, &c. Sanctiſſimus Congregatio-
nis ſententiam ſibi relatam approbauit, non ta-
men voluit edi hac de re aliquã regulam, ſed ore
tantum, & litteris Congregationis petentibus
18 reſponderi. Ruſus cenſuit S. Congregatio huiuſ-
modi reſtrictionem ad primum, & ſecundum gra-
dum extendi etiam ad ſponſalia per verba de fu-
turo contracta, adeout niſi in primo, & ſecundo
gradu huiuſmodi affinitatis non dirimantur.
19 Et quamuis contextus Concilij non addat affi-
nitatem ex copula illicita vltra ſecũdum gradum
impedire matrimonium contrahendum, ſed tan-
tum dicat dirimere poſt contractum: tamen Pius
Quintus in ſuo motu proprio incipien. Ad Roma-
num edito anno 1566. die 20. Auguſti declarauit
prædictam affinitatem nec dirimere, nec impe-
dire.
20 In gloſſa magna in fine: nota per hanc Conſti-
tutionem ſublatum eſſe impedimentum publicæ
honeſtatis, quod oriebatur ex ſecundo, & tertio
genere affinitatis, vt in cap. Porro, 35. quæſt. 3. ibi
enim prohibetur ſecundum genus, & præter hoc
impedimentum erat ibi etiam publica honeſtas, vt
in vxoribus duorum fratrum, ſiue conſobrinorũ,
vno igitur ſublato per hoc capitulum tollitur, &
21 aliud; Nam quoties vitium ex vna radice na-
ſcitur, conſequens eſt, vt vna lege tollatur, l. vlt. in
fin. C. de nupt. l. Duobus, §. Colonus, ff. de iure-
iuran. l. Si colonus, ff. Arbor. furtim cæſarum: &

nota bene hanc theoricam gloſſæ ad interpreta-
tionem ſtatutorum.
22 Ob eamdem rationem cùm prohibitio de ſo-
bole ſuſcepta ex ſecundis nuptijs non copulandæ
cognationi viri prioris ſublata ſit per hanc Con-
ſtitutionem, ſimiliter ſublata erit publica hone-
23 ſtas inde proueniens. At verò publica honeſtas,
quæ oritur ex ſponſalibus de futuro, iuxta textum
in cap. Duo pueri, & cap. Acceſſit, ſupra de deſpō-
ſat. impuber. & cap. Iuuenis, de ſponſal. per hanc
Conſtitutionem minimè tollitur, cum de ea hic
nihil dicatur, ſecundum gloſ. cum qua concordat
Innoc. in princip. Abb. Antiq. nu 4. & Doctores cō-
24 muniter. Et longè minus tollitur per hanc De-
cretalem publica honeſtas, quæ oritur ex ſponſa-
libus de præſenti; nam maior honeſtas exigit, vt
non ducam eam in vxorem, quæ fuit ſponſa de
præſenti conſanguinei mei, quàm vt abſtineam
ab ea, quæ fuit ſponſa conſanguinei mei de futu-
ro, vt ad litteram inquit Abb. hic n. 13. & tenent
Doctores in cap. Sponſam, ſupra de ſponſal. Et ob
25 rationem gloſſæ ſimiliter per hanc Conſtitutionē
non tollitur impedimentum cognationis legalis,
de quo in cap. vn. ſupra de cognat. legal. ſecundum
Hoſt hic n. 7. qui tamen optat has quoque reuoca-
ri per expreſſam Conſtitutionem, quia modicum
rationis habent, ſecundum quam magnum dici-
mur Sacramentum.
26 Sed vt notabiliter refert hic Io. Andr. n. 14. In
Concilio Lugdunen. ſub Gregorio X. actum fuit
de tolerando impedimento iuſtitiæ publicæ ho-
neſtatis, & aliquibus viſum eſt illud ſimpliciter to-
lerandum, alijs hoc durum videbatur, ſed ſuade-
bant dari poteſtatem Epiſcopis in illo diſpenſandi:
alij ſuadebant illud reſtringi ad ſponſam primi, &
ſecundi gradus tantùm, & in alijs duobus tolli: &
quamuis deliberatum fuiſſet per Præſidentes, vt
ſecundum hoc vltimum fieret Conſtitutio; tamen
non fuit obtentum.
27 Cæterum poſtea ſuperuenit Concilium Triden-
tinum, quo ex parte ſatisfactum eſt deſiderio Ho-
ſtienſis, & amplius obtentum, quàm deliberatum
fuerit in Concilio Lugdun. nam iuſtitiæ publicæ
honeſtatis impedimentum, vbi ſponſalia quacum-
que ratione valida non erunt, prorſus ſublatum
eſt (cùm tamen iure veteri publica honeſtas ori-
retur etiam ex ſponſalibus nullis, dummodo non
eſſent nulla ex defectu conſenſus, vt cap. vn. de
ſponſ. lib. 6.) Vbi autem valida fuerint, primum
gradum non excedunt, vt patet in cap. 3. ſeſſ. 24. de
reform. matrim. vbi ſubiungitur ratio, quia in vl-
terioribus gradibus iam non poteſt huiuſmodi pro-
hibitio abſque diſpendio obſeruari: quæ ratio de-
ſumpta eſt ex hac Decretali in ea parte, in qua
reſtringitur impedimentum conſanguinitatis, &
affinitatis ad quartum gradum.
28 Aduerte tamen, quia ex decreto d. cap. 3. non
eſt reſtricta publica honeſtas, quæ oritur ex ſpon-
ſalibus de præſenti, ſeu ex matrimonio rato, non
conſummato, quia licèt illud non ſit affinitas, ſed
publica honeſtas, tamen eſt fortius impedimen-
tum, quàm illud, quod oritur ex ſponſalibus de
futuro; & ideo minimè reſtrictum eſt à Concilio,
ſed adhuc durat in omnibus illis caſibus, & gra-
dibus, quibus de iure veteri ante prædictum de-
cretum Concilij introductum erat, vt in Declara-
toria Pij V. quæ incipit Ad Romanum, editam Ka-
lendis Iulij 1565. ex ſententia Sacræ Congrega-
tionis Concilij. Quod locum habet etiamſi ma-
trimonium ſit nullum ex alia cauſa, quàm ex de-
fectu conſenſus, vt ſcripſi latiùs in cap. Ad audien-
tiam in 1. quæſt. ſupra de ſponſal.

De Conſanguin. & affinitate.

Cap. Vir qui.

SVMMARIVM.

1 *Gradu quarto, vel citeriori diſtans à ſtipite cum diſtante quinto, vel vlteriori contrahere poteſt.*

2 *Gradu quoto remotior perſona diſtat à communi ſtipite, toto diſtat à quolibet alio deſcendente per aliam lineam.*

3 *Etiam ſi eorum alter diſtet à ſtipite in primo gradu. & n. 8. & n. 11. & ſeqq.*

4 *Gradum remotiorem in diſpenſationibus matrimonialibus non ſufficit exprimere, ſi alter ex coniunctis primum gradum quoquomodo attingat. & n. 7.*

5 *Sed in alijs gradibus remotior attenditur, & trahit ad ſe propinquiorem.*

6 *Gradus in aſcendentibus tot ſunt, quot perſonæ dempto ſtipite.*

7 *Gradus primus, non autem remotior attenditur quoad obtinendam diſpenſationem, non autem ad inducendum impedimentum conſanguinitatis, vel affinitatis, aut publicæ honeſtatis. & n. ſeq.*

9 *Gradus primus, & ſecundus publicæ honeſtatis ſublatus eſt à Concilio Tridentino, cùm fiat computatio à remotiori.*

10 *Affinitas ex fornicatione an hodie dirimat matrimonium ſecundo, & tertio gradu. & nu. ſeqq. vſque ad n. 17.*

11 *Affinitatis impedimentum ex fornicatione reſtrictus eſt à Concilio Tridentino ad primum, & ſecundum gradum.*

12 *Conſanguinei, & affines de iure antiquo prohibebantur copulari vſque ad ſeptimum gradum.*

14 *Gradus propinquior num in diſpenſationibus ſit attendendus. & n. ſeqq.*

15 *Ex Conſtitutione Pij IV. gradus propinquior exprimendus: non tamen ſuper eo diſpenſandum.*

16 *Eadem Conſtitutio quoad expreſſionem propinquioris reuocata eſt à Pio V. præterquam quoad primum gradum, & declarationem ſuper remotiori.*

17 *Affinitas, quæ ex fornicatione poſt contractum matrimonium ſuperueniens debiti exactionem impedit, an cenſeatur ad primum, & ſecundum gradum reſtricta à Cōcilio Tridentino. & n. ſeq.*

18 *Affinitas ex fornicatione vltra ſecundum gradum nec cauſat impedimentum dirimens, nec impediens.*

19 *Matrimonium contrahere plus eſt, quàm debitum exigere.*

20 *Caſus omiſſus habetur pro expreſſo ſi in eo concurrat ſimilitudo, vel identitas rationis.*

31 *Idem ſi aliàs ſequeretur abſurdum.*

22 *Matrimonium an poſſit eſſe inter aſcendentes, & deſcendentes vltra quartum gradum. & n. ſeqq. vſque in fin.*

Infra

23 *Infra quartum eſt probibitum ſaltem iure eccleſiaſtico.*
24 *Lex generalis non corrigit legem ſpecialem & n.26*
25 *Adam ſi hodie viueret, non poſſet cum aliqua matrimonium contrahere.*
27 *Lex ciuilis non potuit ſtatuere impedimentum dirimens matrimonium in infinitum inter aſcendentes, & deſcendentes.*
28 *Matrimonium in linea recta aſcendentium, & deſcendentium an, & vſque ad quem gradum ſit irritum iure naturæ. & n. ſeqq. vſque in fin. maximè n.33.*
29 *Non eſt irritum iure diuino poſitiuo.*
Gradus nullus iure diuino hodie prohibitus eſt, qui idem non ſit probibitus iure naturæ, ibidem, & n.31.
36 *Præcepta Leuitici 18. quoad tot perſonarum inhabilitationem ad matrimonium contrahendum iudicialia ſunt, & ideo euacuata per Aduentum Chriſti.*
31 *Præceptum nullum in lege Euangelica continetur, quod non ſit iuris naturalis, præter præcepta de Sacramentis, & de Fide.*
32 *Matrimonium inter parentes, & filios conſiſtere non poteſt ipſo iure naturali probibente.*
33 *Sororum, & fratrum commiſtio quantò fuit antiquior compellente neceſſitate, tantò poſtea facta eſt damnabilior Religione probibente. & n.34.*
35 *Papa poteſt diſpenſare cum omnibus perſonis coniunctis, niſi cum patre, & matre, vt matrimonium contrahant.*

1 VIR QVI. Se ſummat, ſecundum Ioan. Andr. ſed iungendo textum cum gloſ. hoc intendit. Diſtans à ſtipite quarto gradu, vel citeriori, cum diſtante quinto, vel vlteriori cuntrahere poteſt.

2 Nota ex textu, & gloſ. ſecundum Abb. in 2. not. regulam infallibilem in computandis gradibus in linea tranſuerſali, ſeu collaterali, videlicet quoto gradu remotior perſona diſtat à ſtipite, ſeu communi parente, toto diſtat à quolibet alio deſcendente per aliam lineam. Quo fit, vt duo conſanguinei, quorum vnus à cõmuni ſtipite diſtat quinto, & alter quarto per aliam lineam, poſſint matrimonialiter copulari, nimirum quia computatio fit à remotiori, & ſic inter ſe diſtant quinto, in quo gradu nulla eſt prohibitio, cap. Non debet, ſupra eod & ita hic eſt caſus ſecundũ Abb. Alex. de Neuo, & Præpoſ. in ſumm. textus.

3 Quod vendicat ſibi locum etiam ſi eorum alter diſtet à ſtipite in primo gradu, quia nihilominus cum diſtante quinto validè contrahit & quamuis aliqui contradicant; tamen hæc opinio vera eſt & communis, eamque amplectitur gloſ. vlt. hic, quæ graduum computationem explicat ſatis dilucidè Io Andr. n.2. Butr. nu.4. & Præpoſ. in fin. Stephan. de Gaet. in repet cap. Ad limina, 30. q.1. §.4. q.132. n.358. Couarr. in 4. Decretal. in 2. par. cap. 6. §.6. in fin.

4 Aduerte tamen, quia in diſpenſationibus matrimonialibus ſi aliquis ex coniunctis primũ gradum quoquomodo attingat, non ſufficit gradum remotiorem exprimere, ſed exprimendus eſt primus, in quo Summus Pontifex nunquam diſpen-
5 ſare intendit: in alijs verò gradibus remotior attenditur, & trahit ſecum propinquiorem; ideoq; ſufficit exprimere remotiorem, obtentis tamen poſtea ſuper propinquiore litteris declaratorijs, vt in Regula Pij V. Declaratoria Regulæ Pij IV. publicata die 20. Auguſti 1566. & hic iunge quod dicam infra in 1. quæſt.

6 In aſcendentibus verò alia datur regula, ſecundum Abb. hic n.4. videlicet quot ſunt perſonæ, tot ſunt gradus dempto ſtipite; & ideo demitur ſtipes, quia filius eſt ex ſanguine patris; vnde non fit deſcenſus per duos gradus, ſed per vnum duntaxat, de quo plenius in arbore conſanguinitatis, & per Magiſtrum ſenten. in 4. diſt. 40. de comput. grad. conſanguinit.

7 Hinc Antonius, qui mulierem quamdam cognouerat, eius mulieris neptem, idest filiæ filiam in vxorem ducere volens, dubitauit, an ſibi liceret, cùm Concilium Tridentinum ad primum, & ſecundum gradum reſtrinxerit hanc affinitatem, & an attendatur primus, cùm in vtroque mulieri prædictæ coniungatur. Sacra Congregatio cenſuit, non licere, & primum gradum attendi, quia in linea tranſuerſali, cùm gradus eſt inæqualis, computatio fit à remotiori: ſed in aſcendentibus quot ſunt perſonæ, tot gradus, vnde perſona matris facit primum gradum, Abb. in cap. final. de conſanguin. & affinit. amplius dictum fuit, etiam ſi ageretur de Collateralibus, quia attingitur primus gradus, non poſſe attendi remotiorem ob Bullam Pij V.

8 Caue tamen ne decipiaris, quia exceptio, quæ habetur in eadem Bulla Pij V. videlicet vt non ſufficiat exprimere gradum remotiorem ſi alter ex coniunctis primum gradum attingat, locum habet in terminis, in quibus loquitur, idest quoad obtinendas diſpenſationes matrimoniales duntaxat: ſecus autem quoad inducendum impedimentum conſanguinitatis, vel affinitatis, aut publicæ honeſtatis, quia tunc non attenditur primus gradus, ſed remotior, vt dixi ſupra num.3. & idem dicendum quoad alios effectus.

9 Ideoque Petrus de Velaſco volens contrahere matrimonium cum Maria Recalda Hiſpalen Diœceſ. quæ prius cum Io. Velaſco fratre germano dicti Petri ſponſalia per verba de futuro contraxit, ſed prius vita exceſſit Ioannes, quàm ipſam vel attentaſſet, vel etiam vidiſſet, petijt à Sanctiſſimo diſpenſationem, quæ à Sanctitate Sua ad Congregationem Concilij reiecta fuit. Sacra Congregatio cenſuit declarandum gradum hunc primum, & ſecundum publicæ honeſtatis eſſe ſublatum à Cõcilio, cùm fiat computatio à remotiori in tranſuerſali linea, & ſic à ſecundo, cap. fin. vbi Abb. de conſang. & affinit. Nec obſtat Bulla Pij V. hac de re edita die 20. Aug. 1566. quia procedit quando agitur de diſpenſatione facienda: item procedit in gradibus conſanguinitatis, & affinitatis, & non publicæ honeſtatis. Ideo declarandum eſſe primũ, & ſecundum gradum publicæ honeſtatis iuſtitiæ ab eodem ſtipite ſublatum eſſe à Concilio.

10 QVAERO, An hodie affinitas ex fornicatione dirimat matrimonium ſecundo, & tertio gradu.

11 Sicut hodie impedimentum affinitatis ex fornicatione contractæ non dirimit matrimonium poſtea ſequutum inter coniunctos in tertio, vel vlteriori gradu, cùm ex decreto Concilij cap.4. ſeſſ.25. de reform. matrim. ſit reſtrictum ad primũ, & ſecundum gradum: ita etiam videtur reſpondendum, huiuſmodi impedimentum non dirimere

mere matrimonium eorum, qui in ſecundo ſimul,
12 & tertio gradu coniunguntur. Pro hac opinione
videtur caſus in hac Decretali; Antiquitus enim
prohibebatur, ne conſanguinei, & affines vſque
ad ſeptimum gradum matrimonio copularentur,
35. q. 2. & 3. per tot. Poſtea prohibitio fuit reſtri-
ctum ad quartum, cap. Non debet, ſupra eodem.
13 Demum fuit dubitatum, an per lineam inæqualem
ſe attinentes in quarto, & quinto ſimul poſſent
matrimonium inuicem contrahere. Et Grego-
rius IX. in hoc cap. reſpondit poſſe iuxta regulam,
qua dicitur, quoto gradu quis remorior diſtat à
ſtipite, eodem gradu à quolibet per aliam lineam
deſcendente ab eodem ſtipite diſtat; ex hac re-
gula conſtat, coniunctos in ſecundo, & tertio gra-
du, in tertio tantum cenſeri, coniunctos, vt decla-
rat gloſ. hic in verb. Remotiori, quam omnes ſe-
quuntur, vt latius dictum eſt ſupra n. 2.

Ex hoc itaque inſertur, vt quoad eos, qui dicto
inæquali ſecundo, & tertio ſimul affinitatis gradu
ex illicita copula prouueniente ſe attinent, huiuſ-
modi impedimentum dirimens locum non ha-
beat, cum in tertio tantùm gradu coniuncti dican-
tur, & conſequenter ſint comprehenſi in ſecunda
parte d. c. 4. ibi, In vlterioribus verò.

14 Non obſtat text. in cap. Quod dilectio, ſupra
eodem, quo probatur, diſpenſationem aliquibus
conceſſam, vt poſſint contrahere in certo gradu
aliàs prohibito, requirere, vt vterque contrahen-
tium toto gradu à ſtipite diſtet, & ſic videtur at-
tendendus gradus propinquior. Primo enim re-
ſpondetur, illum textum loqui de diſpenſatione,
ſeu priuilegio conceſſo aliquibus contra ius con-
trahendi, quod cum ſit odioſum, ſtrictè intelli-
gendum eſt, vt declarat ibi Innoc. & Ant. de Butr.
in 4. not. Nos autem loquimur de Conſtitutione
Conciliari, quæ ius commune conſtituit, nec dat
priuilegia contrahendi in gradibus prohibitis, ſed
gradum ipſum, illiuſque prohibitionem vltra ſe-
cundum generaliter reuocat; ideoque latè intel-
ligenda eſt, iuxta determinationē huius capituli.
Deinde, ac veriùs, reſpondetur, illam interpreta-
tionem diſpenſationis fundari in conſuetudine
loci, ſecundum quam receptum erat, vt gradus
propinquior attenderetur, vt perſpicuè innuit ibi
textus in illis verbis, [cum tamen de conſuetudi-
ne.] & in illis, [conſultius duximus multitudini, &
obſeruatæ conſuetudini deferendum] & ſentiunt
expreſſè ibi gloſ. in verb. Vterque, Innocen. in fin.
Hoſtien. num. 4. 10. Andr. num. 8 in fin. & Abbas
num. 7. Couar. in 4. Decretal. part. 2. cap. 6. §. 10.
num. 12. & alij apud Sanchez de matrim. lib. 8. di-
ſput. 1. num. 33. prope finem. Vnde ceſſante con-
ſuetudine ſummus Pontifex veriſimiliter fuiſſet
interpretatus priuilegium diſpenſationis iuxta
textum hic, & regulam ſuperius adductam: & pro
hac opinione facit Declaratoria Clementis VI.
de qua meminit Caldetin. de conſanguinit. & af-
finit. conſ. 1. Quæ habet ſufficere, ſi in diſpenſatio-
15 ne exprimatur gradus remotior tantùm. Et quā-
uis poſtea Pius IV. declaret, debere etiam fieri
mentionem de gradu minus remoto; non tamen
dicit ſuper eo diſpenſandum eſſe, ſed ſufficere, vt
detur declaratoria non obſtantiæ; & ita ipſe etiam
admittit in computatione graduum verè attendē-
16 dum eſſe remotiorem. At præterea aduertendum
prædictam. Pij IV. Conſtitutionem in ea parte,
in qua declarauit gradum propinquiorem eſſe ne-
ceſſariò exprimendum, & alioquin diſpenſationes
eſſe nullas; fuiſſe reuocatam per aliam Conſtitu-
tionem Pij V. in qua idem Pontifex inhærendo
Declaratoriæ Gregorij XII. & Clementis VI. de-
clarauit in diſpenſationibus ſufficere gradum re-
motiorē exprimere, dummodo propinquior pri-
mum gradum quoquomodo non attingat, & ex
hoc capite litteras diſpenſationis ſubreptionis, &
obreptionis vitio nullatenus ſubiacere; voluit ta-
men firmas eſſe Conſtitutiones Pij IV. in ea parte,
in qua diſponit, vt qui litteras diſpenſationis im-
petrarunt, obtineant poſtea litteras Declaratorias
ſuper gradu propinquiori, vt dictum eſt ſupra n. 4.
& 5.

17 Secundò QVAERO, An affinitas, quæ ex for-
nicatione poſt contractum matrimonium ſuper-
ueniens debiti exactionem impedit, cenſeatur ad
primum, & ſecundum gradum reſtricta Decreto
Concilij Tridentini cap. 4. ſeſſ. 24. de reformat. ma-
trim.

18 Videtur reſpondendum eſſe reſtrictam; quia
Concilium d. cap. 4. non ſolum voluit affinitatem
ex fornicatione contractam vltra ſecundum gradū
non cauſare impedimentum dirimēs, ſed nec im-
pediens, vt Pius V. declarauit in Bulla incipien.
Ad Romanum, edita 4. Kalen. Decembris 1566.
Si ergo affinitas huiuſmodi vltra ſecundum gradū
non impedit quominus contrahatur matrimoniū,
vtique nec vbi contractum fuerit, ſi talis affinitas
superueniat, impedit debiti exactionem; quia plus
eſt contrahere, quàm debitum exigere, argumen.
cap. Ex parte, il tertio, de decim. & cap. Cui licet
de reg. iur. lib. 6. Qua ratione cum alijs motus eſt,
Nauarr. vt in hanc ſententiam inclinaret, conſ. 3.
num. 2. de conſanguinit. & affinit.

20 Nō obſtat, quod caſus exactionis debiti ex for-
nicatione ſuperuenienti ſit omiſſus à Concilio, &
ideo remanſerit in diſpoſitione iuris communis,
l. Si cum dotem, in prine. ff. ſolut. matrim. l. Com-
modiſſimè, ff. de liber. & poſthum. Quoniam non
eſt omiſſus à ratione Concilij, vel à ſimilitudine
rationis, vt declarat Oldrad. conſ. 224. Iſtæ ſunt
allegationes, num. 33. Bald. in l. Per diuerſas, n. 3.
verſ. Quod verum credo, C. Mandat. Decian. poſt
alios conſ. 18. & prima fronte, num. 22. & 23. lib. 2.
Quia ſcilicet huiuſmodi prohibitio in vlterioribus
gradibus non poteſt ſine ſalutis diſpendio obſer-
uari, cap. Non debet, verſ. Prohibitio quoque, ſu-
pra eod. Conc. Trid. c. 3. in fin. ſeſſ. 24. de reform.
matrim.

21 Præterea aliàs ſequeretur abſurdum, vt Con-
cilium prouidiſſet, vt quis non obſtante tali affini-
tate poſſet contrahere; & tamen non prouidiſſet,
vt ea non obſtante poſſet debitum exigere, cum
tamen longè fuiſſet faciliùs abſtinere à contrahen-
do matrimonio, quā poſt contractum ab exactio-
ne debiti coniugalis. At quando conſtat de veri-
ſimili mente diſponentis, vel aliàs ſequeretur ab-
ſurdum, caſus omiſſus habetur pro expreſſo, Abb.
conſ. 75 Primò eſt videndum, nu. 5. lib. 2. Angel.
conſ. 221. In volumine, per tot.

22 Tertiò QVAERO, Numquid inter aſcenden-
tes, & deſcendentes poſſit eſſe matrimonium vltra
quartum gradum: quod coincidit cum quæſtio-
ne, An hoc capitulum permittens copulam coniu-
galem vltra quartum gradum inter Collaterales,
locum habeat etiam inter aſcendentes, & deſcen-
dentes.

Con-

Digitized by Google

23 Conueniunt omnes inſra quartum gradum in
linea recta matrimonium eſt prohibitum ſaltem
iure Eccleſiaſtico, per textum in cap. Non debet,
ſupra eodem: nam cum ibi generaliter, & indi-
ſtinctè prohibitio contrahendi matrimonium in-
ter conſanguineos, & affines reſtringatur ad quar-
tum gradũ, & ita inſra huiuſmodi gradum adhuc
duret prohibitio; vtique ſi hoc procedit in Colla-
teralibus, multò fortius vendicat ſibi locum in
aſcendentibus, & deſcendentibus, in quibus ma-
ior eſt ratio prohibitionis: & hoc planum.

Sed vltra quartum gradum, an in linea recta
permiſſa ſit copula coniugalis, nõ conueniunt Do-
ctores: nam Goffredus in ſumma hoc tit. §. Item
quæritur, num. 7. & poſt eum Abb. Antiq. in d.c.
Non debet, num. 4. circa finem, verſ. Vnde non
omitto: putant hanc prohibitionem non extendi
vltra quartum gradum; quia cum ille textus inſra
quartum gradum conſanguinitatis eam concluſe-
rit, nec diſtinxerit, an in linea recta, vel tranſuer-
ſali; vtique generaliter, & indiſtinctè de vtraque
linea eſt intelligendus: & cum hac opinione, quam
recitat vltimo loco, videtur reſidere gloſſa in ſum-
ma 35. q. 1.

24 Sed Hoſtien. in ſumma hoc tit. §. Qui conſuene-
rant, ſub §. Qualiter arbor. verſ. Nono quæritur,
tenet prohibitionem in linea aſcendente, & de-
ſcendente protendi vſque in infinitum; Et miratur
quomodo ius indiſtinctè loquens corrigat illud,
quod cum diſtinctione ſaluari poteſt, vel quomo-
do loquens in genere, corrigat quod in ſpecie lo-
quitur, cum potius conſentaneum ſit, vt hoc caſu
nouum trahat ad ſe antiquum, vt l. Sed & poſte-
riores, ff. de legib. Et quamuis Abbas Sicul. in d.
25 cap. Non debet, num. 8. dicat ita originaliter re-
nuiſſe Hoſtienſem: tamen ante ipſum hoc voluit
Hugo, vt refert præcitata gloſſa in ſumm. 35. q. 1.
qui cenſuit in linea deſcendente prohibitionem
extendi in infinitum, per textum in §. 1. Inſtit. de
nupt. ibi, In infinitum. Vnde ſecundum eum Adã
ſi hodie viueret, non poſſet cum aliqua matrimo-
nium contrahere. Et idem dixit gloſ. 1. in l. Ne-
mini liceat, C. de nupt. Eandem opinionem am-
plectitur Io. Andr. in gloſſa ſua ſuper arbore con-
ſanguinitatis, & communiter Doctores, vt hic te-
26 ſtatur Anchar. num. 1. Eamque putat veriſſimam
Abbas d. num. 8. verſ. Et hanc opinionem, quia
cum textus iuris ciuilis indiſtinctè prohibeat ma-
trimonium inter aſcendentes, & deſcendentes in
infinitum, vt l. Nuptiæ, la quarta, ff. de rit. nupt. &
expreſsè correctus non reperiatur, & ſit fundatus
ſuper honeſtate maxima: non debemus per gene-
ralem diſpoſitionem canonicam contrarium af-
firmare, argum. cap. 2. ſupra de deſponſat. impu-
ber. & verba Abbatis ad litteram tranſcribit, & ſe-
quitur Præpoſitus ibi num. 10. & Alex. de Næuo in
§. Prohibitio, num. 7. & 8. Idem firmant Imol. in
cap. Litteras, num. 12. de reſtit. ſpoliat. Sylueſt. in
ver. Matrimonium, 8. q. 6. d. 5. Couar. in 4. De-
cretal. in ſecunda parte cap. 6. §. 10. num. 4. & ple-
rique alij.

27 Ego verò valde dubito de veritate huius ſecun-
dæ opinionis, quia Doctores fundant ſe in ea po-
tiſſimum ratione, quod lex ciuilis irritans matri-
monia in linea recta in infinitum, ſeruari debet,
cum oriatur maxima honeſtate, & non ſit correcta
per ius canonicum. At hæc ratio infirma eſt, quia
lex ciuilis inter fideles, niſi reperiatur expreſsè ap-
probata per legem canonicam, in quo caſu loqui-
tur textus per Abb. allegatus in d. cap. 2. de de-
ſponſat. impuber. poteſtatem non habet ex cauſa
quantumuis rationabili, & honeſta inducendi im-
pedimenta matrimonium dirimentia, vt latiſſimè
probaui in cap. 1. à num. 19. ſupra de cognat. ſpi-
ritual. Ideoque tametſi in l. Nuptiæ, la ſeconda,
ff. de rit. nupt. Irritentur matrimonia à filijsfami-
lias contracta ſine conſenſu parentum, & lex illa
ſit fundata in decentia, & honeſtate maxima, vt
patet in cap. Honorantur, 32. qu. 2. in cap. Aliter,
30. q. 5. & in cap. Videtur, infra, Qui matrim. ac-
cuſare poſſunt: & ſcripſi plenius in cap. 1. ſupra
de deſponſ. impub. Nihilominus rata ſunt huiuſ-
modi matrimonia, quamdiu Eccleſia ea irrita non
fecerit, vt diffinitur à Concilio Tridentino in c. 1.
in princ. ſeſſ. 24. de reform. matrim. Atque ita ad
matrimonium irritandum requiritur ſtatutum
28 Eccleſiæ, nec ſufficit legalis authoritas. Cum igi-
tur matrimonium inter aſcendentes, & deſcen-
dentes non potuerit irritum fieri à iure ciuili: pro
ſolutione quæſtionis inquirendum, an alio iure
irritetur.

29 Et quidem certum eſt non irritari iure diuino
poſitiuo; quia nullus gradus iure diuino hodie
prohibitus eſt, qui idem naturali iure nõ ſit pro-
30 hibitus. Præcepta enim diuinæ legis Leuitici 18.
quoad tot perſonarum inhabilitationem iudicia-
lia ſunt, Caietan. in 2. 2. q. 154. art. 9 in ſolutio.
ad 3. & conſtat ex Tridentina Synodo ſeſſ. 24. de
Sacr. matr. can. 3. Et ideo ſunt euacuata per Ad-
uentum Chriſti, cap. Tranſlato, de Conſtit. Magiſt.
in 4. ſent. diſt. 3. S. Thom. in 1. 2. quæſt. 104. art. 3.
31 In lege autem Euangelica nullum præceptum cõ-
tinetur, quod non ſit iuris naturalis, præter præ-
cepta de Sacramentis, & de Fide, vt idem docet
in 1. 2. quæſt. 108. art. 1. & 2. Ergo circa matrimo-
nium nullus gradus erit diuina lege prohibitus,
qui itidem non ſit prohibitus iure naturali, ita
Couar. in 4. Decretal. c. 6. §. 10. n. 1.

Similiter certum eſt matrimonium inter aſcen-
dentes, & deſcendentes non irritari in infinitum
iure Eccleſiaſtico, quia lex ciuilis in d. l. Nuptiæ, la
quarta, ff. de ritu nupt. nullibi reperitur canoniza-
ta per ſacros Canones; quinimo gradus omnes
conſanguinitatis lex canonica intra quartum gra-
dum concluſit, non diſtinguendo inter aſcenden-
tes, & tranſuerſales, in d. cap. Non debet, ſupra
eodem, vt dixi ſupra num. 11.

32 Tantum igitur ſupereſt inquirendum, num ius
naturæ citra, vel vltra quartum gradum conſan-
guinitatis in linea recta matrimonium dirimat:
& quidem in primo gradu, ideſt inter parentes, &
filios concors Doctorum ſententia eſt, matrimo-
nium dirimi iure naturæ, vt ex D. Thom. Caiet. &
alijs compluribus patebit infra num. 33. & 35. Sed
in vlterioribus gradibus magnopere variatum eſt
ſententijs, quas recenſet Couarr. in 4. Decretal.
par. 2. cap. 6. §. 6. à num. 13. & nouiſſimè Thom.
Sanch. de matrim. lib. 7. diſput. 51. per tot. Qui-
dam enim arbitrati ſunt in linea recta matrimo-
nium eſſe irritum iure naturæ in quocumq; gradu
in infinitum; & pro hac ſententia plurimos tam
Theologos, quàm Canoniſtas cumulat idem San-
chez d. diſp. 51, num. 12. Licèt re vera, quod ſpectat
ad Canoniſtas, nemo affirmet dirimi in infinitum
iure naturæ, ſed tantum aſſerunt eſſe irritum ex
lege ciuili fundata in maxima honeſtate: Quinimo

dum

Digitized by Google

dum dicunt eam legem non fuiſſe correctam per
ius canonicum, non obſcurè innuunt hoc iure cor-
rigi potuiſſe, ſi Eccleſia voluiſſet; ac proinde ad
ius naturę non pertinere, quod eſt immutabile,
§. Sed naturalia, inſtit de iure natur. quidam verò
opinantur hoc impedimentum durare quamdiù
durat amicitia, ex ratione deſumpta ab Auguſti-
no de Ciuitate Dei lib. 15. cap. 16. & relata à Gra-
tiano in §. 1. verſ. Habita, 35. q. 1. alij cenſent con-
iugalem hanc prohibitionem in linea recta vltra
vigeſimum gradum non extendi, vt Couarr. in 4.
decretal. par. 2. cap. 6. ad fin. verſ. Et tamen in di-
ſputatione: alij eam concludunt intra quartum
gradum, alij intra ſecundum.

33 Sed D. Thom. in 2. 2. quæſt. 154. artic. 9. ad 3.
ſatis clarè in ea fuit ſententia, vt matrimonium
in linea recta non ſit irritum iure naturę vltra
primum gradum; ſic enim ait: [In commiſtione
perſonarum aliquid eſt, quod eſt ſecundum ſe
indecens, & repugnans naturali rationi, ſicut quod
commiſtio fiat inter parentes, & filios, quod eſt
per ſe, & immediata cognatio; nam filij natura-
liter honorem debent parentibus. Vnde Philoſ.
dicit in 9. de Animal. quod quidem equus, quia
deceptus fuit, vt matri commiſceretur, ſeipſum
pręcipitauit, quaſi pre horrore, eo quod animali-
bus aliquibus ineſt naturalis reuerentia ad pa-
34 rentes. Alię verò perſonę, quę non coniungun-
tur ſecundum ipſas, ſed per ordinem ad parentes,
non habent ex ſeipſis indecentiam, ſed variatur
circa hoc decentia, vel indecentia ſecundum con-
ſuetudinem, & legem humanam, vel diuinam;
quia vſus, qui ordinatur ad bonum finem, ſubia-
cet legi; & ideo ſicut Auguſtinus dicit 15. de Ci-
uitate Dei cap. 16. Commiſtio ſororum, & fratrum
quantò fuit antiquior compellente neceſſitate,
tantò poſtea facta eſt damnabilior Religione pro-
35 hibente.] Hæc S. Thom. & ibi apertius Caietanus
ait, ſolum patrem, & matrem de iure naturę ex-
cludi à matrimonio, & ideo Papam poſſe diſpen-
ſare cum omnibus perſonis coniunctis, niſi cum
matre, & patre, vt matrimonium contrahant; &
eodem modo hoc impedimentum iuris naturalis
ad primum gradum reſtrinxit idem S. Thomas in
4. ſent. diſt. 40. q. 1. art. 3. & ibi D. Bonauent. & Ric-
card. q. 2. Roſenſis in tract. de matrimonnio Re-
gis Anglię fol. 3. & Alex. de Ales in 2. par. q. 169.
Palud. in 4. diſt. 38. q 4 art 4. ad fin. n. 54. Auguſtin.
Triumph. in Summa de poteſt. Eccleſ. q. 53. art. 5.
& 6. & hos ſequor. Quicquid tamen ſit, propoſi-
ta quęſtio, vt inquit Abbas in d. cap. Non debet,
n. 8. ſupra eodem, propter breuem hominum vitā
rarò practicatur,

De Matrimonio contracto contra interdictum Eccleſiæ.

Cap. Litteræ quas.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium contra interdictum Eccleſiæ, vel iudicis contractum valet; imponitur tamen pœnitentia ſic contrahentibus, & ſeparantur donec cognoſcatur cauſa interdicti. & n. 4. verſ. Secundo nota.*

2 *Sponſalia de futuro de iure communi tranſeunt in matrimonium per ipſam copulam, non autem per oſcula, vel amplexus, aut niſum ad copulam.*

3 *Sponſalia de præſenti ab impuberibus contracta tranſeunt perfecta ætate in matrimonium per receptionem munerum, per oſcula, & alia huiuſmodi ſigna.*

4 *Et quid poſt Concil. Trident.*

5 *Matrimonium celebratum coram Parocho, cui Ordinarius interdixerat ne eius celebrationi interueniret, an valeat, necne ſtante decreto Concilij Tridentini de reform. matrim. & num. ſeqq. vſque in finem.*

6 *Eccleſia tripliciter ſe habet in his, quæ ad matrimonium pertinent.*

7 *Papa ſolus poteſt inhabilitare ad matrimonium contrahendum.*

8 *Matrimonium contractum contra interdictum Papæ an teneat.*

9 *Matrimonium fortius eſt, quàm interdictum.*

10 *Matrimonium ex impedimento temporali impedire non poteſt inferior à Papa.*

Inſtrumenta rogata à Notario contra prohibitionē ſtatuti valent. ibidem.

11 *Conditio, quæ non poteſt impleri de iure, ſufficit vt impleretur de facto.*

12 *Parochi poteſtas ſubalternatur Epiſcopo. & n. 14*

Parochia vnde dicatur. ibidem.

13 *Parochus quale miniſterium præbeat in matrimonio.*

14 *Matrimonium contractum coram Parocho contradicente valet.*

15 *Actus geſtus contra prohibitionem non habentem cauſam perpetuam valet.*

16 *Matrimonium contractum coram Vicario Parochi valet, non obſtante Epiſcopi interdicto.*

17 *Et quid de alio Sacerdote habente licentiam à Parocho. & n. 23.*

Epiſcopus an poſſit reuocare licentiam alij Sacerdoti conceſſam celebrandi matrimonium. ibidem. & n. 23.

18 *Parochus eſt veluti Epiſcopi Vicarius, & Coadiutor.*

19 *Epiſcopus an poſſit inhibere inferioribus poteſtatē circa ea, quæ illis commiſſa ſunt.*

20 *Parochus dupliciter illegitimus.*

21 *Matrimonium tripliciter conſideratur.*

22 *Archidiaconus contra prohibitionem Epiſcopi an poſſit exercere officium ſuum.*

23 *Epiſcopus poteſt ſuſpendere à totali cura exercitio.*

24 *Suſpenſio non inficit Sacramentum niſi in his, quæ ſunt iuriſdictionis.*

25 *Matrimonium contractum coram Parocho denunciato excommunicato validum eſt.*

1 LITTERAE QVAS. Hæc Decretalis, & duæ ſequentes ſecundum Ioan. Andr. & omnes poſſunt ſic ſummari. Matrimonium contra interdictum Eccleſiæ, vel iudicis contractum propter hoc ſolum non dirimitur: imponitur tamen pœnitentia ſic cōtrahentibus, & ſeparantur donec cognoſcatur cauſa interdicti. Sunt duæ partes: In prima ponitur facti narratio. In ſecunda reſponſio, ibi, *Mandamus*.

2 Nota primò, ſponſalia de futuro non tranſire in matrimonium per oſcula, & amplexus, vt in littera; nec mirum, quia nec niſus ad copulam ſufficit ad hoc, ſed requiritur vt mulier plenè cognoſcatur,

Digitized by Google

ſcatur , cap. Is qui fidem , iuncto cap. Adoleſcens,
ſu$\}$ra de ſponſal: quod tamen procedit ſi ſponſalia
3 te, & verbis ſint de præſenti . Secus autem eſt in
ſponſalibus contractis per verba de præſenti , quæ
propter defectum ætatis contrahentium ſingun-
tur de futuro ; quia hæc perfecta ætate per recep-
tionem munerum, per oſcula, pet ampiexus , aut
alia eiuſmodi ſigna benè tranſeunt in matrimo-
nium, qood contrahentes ab initio intendebant,
vt in d.cap.1.§.1.& diſtinguunt hic Io. Andr. nu.3.
in ver. Amplexata, Card.n.2.in 2. not.Alex.de Nę-
uo n.3.in 2.notab.& Couarr.de ſponſal.par.1. c.4.
§.2.n 2.

4 Cęterom hęc vera ſunt inſpecta iuris commu-
nis diſpoſitione : ſed hodie cùm ex decreto Con-
cil.Trident.in cap.1.ſeſſ.24.de reform. matrimon.
irrita ſint matrimonialia aliter contracta , quàm
præſente parocho , vel alio ſacerdote de ipſius pa-
rochi, ſeu Ordinarij licentia, & duobus, vel tribus
teſtibus : ſponſalia ſiue de pręſenti, ſiue de futuro
ne per ipſam qoidem copulam , imo nec per con-
ſenſum expreſſum tranſeunt amplius in matrimo-
nium; ſed oportet iterum contrahere ſeruata for-
ma à Concilio præſcripta, vt ſępiùs reſpondit Sa-
cra Congregatio Concilij , & dixi plenius in cap.
Verùm, vbi decretum Concilij Trident. non eſſet
publicatum in parochia, ſeruanda eſſet prędicta
diſtinctio.

Secundò nota matrimonium contra interdictũ
Eccleſię, vel iudicis contractum, niſi aliud obſiſtat
canonicum impedimentum non eſſe irritum : ſe-
paratio enim coniugum hic non fit quoad ſœdus
matrimonij, ſed quoad thorum donec cauſa in-
terdicti cognoſcatur , vt notant in Summa huius
textus Io.Andr.Cardin.Abb.& Alex.de Næuo.

5 QVAERO , An hodie ſtante decreto Concilij
Tridentini in d.cap.1.matrimonium contractum
coram parocho, cui Ordinarius interdixerat ne
eius celebrationi interueniret, validum ſit, necne.

6 . Videtur reſpondendum eſſe validum . Primò
ex his, quæ tradit S.Thom.quodlib.5. artic.15. ad
primum relatus à Tabien.in ver.Impedimentũ,13.
nam in his, quæ ad matrimonium pertinent , cùm
Eccleſia ſe habeat tripliciter, vno modo per modũ
iudicantis , altero per modum prohibentis , vel
punientis, tertio per modum ſtatuentis : hæc po-
teſtas, ſecundum quam Ordinarius inhibuit , non
refertur niſi ad ſecundum modum ; & tunc etſi
matrimooium impediatur contrahendum , non
dirimitur contractum , vt patet hic , & in duobus
7 capitulis ſequentibus . Ad tertium modum refer-
ri non poteſt, quia ſolùm authoritate Summi Pon-
tificis ſtatui poteſt contra validitatem matrimo-
nij, iſque ſolus poteſt inhabilitare perſonas ad cõ-
trahendum, vt factum fuit in decreto cap.1. ſeſſ 24
de reform.matrim. ita Anton.de Butr. in c. Tua
fraternitas, n.5.de ſponſ.duor. Tabien. loco cit. ad
finem , Couarr. in 4. decretal.2. par. cap.6. §. 10.
n.16.

8 . Secundò, matrimonium contractum contra in-
terdictum Papę mero iure tenet alio impedimen-
to non extante, gloſ.& Innoc.in cap.Ad diſſoluen-
dum de deſponſat.impub.quod Abb.ibi,& Anton.
9 de Butr.in cap.Tua fraternitas,n.5.de ſponſ.duor.
verum dicunt vbi prohibitio habet cauſam tem-
poralem iuxta gloſ in cap.Tua, de ſponſ.duor.eod.
tit. fortiùs enim eſt matrimonium, quàm interdi-
ctum, vt inquit gloſ.in d.cap. ad diſſoluendum, &
Proſp.Fagn. in 4. lib. Decretal.
Rota deciſ. vo. tit. de deſponſat. impob. in nouis.
10 Ergo multo magis validum erit matrimonium
contra inhibitionem Epiſcopi, cùm certum ſit in-
feriorem aliquem à Papa non poſſe impedire ma-
trimonium ex aliquo impedimento temporali ,
Abb.& alij in d.cap.Ad diſſoluendum : quod ma-
ximè procedit vbi ſola inhibitio præceſſit : nam
etiamſi haberet poteſtatem matrimonium annul-
landi; tamen actus non eſſet irritus, cùm non ap-
pareat eum intendere actum annullari, vt patet in
omnibus impedimentis , quæ ex Eccleſiæ inſtitu-
tione impediunt cõtrahendum, ſed non dirimunt
contractum , iuxta cap.1.de Voto, in 6. & confer
doctrina Bartol.in l. Vniuerſos , per illum textum,
C.de Decur.lib. 10. vbi vult vt quamuis notarius
matriculatus prohibeatur facere inſtrumenta à
ſtatuto , ſi fecerint , valent , Dec. conſil. 17. Viſo
puncto.

Tertiò per hanc inhibitionem ſibi factam pa-
rochus non deſinit eſſe parochus: ergo matrimo-
nium coram parocho, licèt inhibito, factum, ratũ
erit, & validum , quia de eo verè enunciatur corã
parocho fuiſſe contractum, iuxta requiſitum Con-
cilij . Et quamuis ex parte parochi eius interuen-
tus vtpote contra pręceptum Epiſcopi dici poſſit
non licitus : ex parte tamen contrahentium,& ip-
ſius contractus legitimus cenſeri debet . Nec di-
cendum hoc caſu propter illam prohibitionem
factam parocho inhabiles redditas eſſe etiã per-
ſonas ad ſic contrahendum à Concilio . Sufficit
11 igitur hoc requiſitum adfuiſſe de facto , prout di-
ci ſolet de conditione, quæ niſi poſſit impleri de
iure, ſufficit vt impleatur de facto , l.Mulier, §. 1.
vbi Bartol. ff. de condit.inſtit. Bald. in rubr.C. de
inſtit.& ſubſtit.

12 Quartò , poteſtas parochi ſubalternatur Epi-
ſcopo in his, quæ ad iuriſdictionem pertinent , &
Sacramentorum adminiſtrationem, cũ tota diœ-
ceſi ſit parochia Epiſcopi, cap.Apoſtolicæ , de do-
nat. quam partitur inter ipſos ſacerdotes paro-
chiales, qui inde nomen etiam aſſumpſerunt . Pa-
rochia enim grecè, latinè Partitio dicitur ; & di-
citur parochia quaſi partitio curę, Archid.in cap.
13 Eccleſias,nu.2.13. q. 1. Hic autem actus interue-
niendi celebrationi matrimoniorum non eſt iu-
riſdictionis, quia parochus nihil debet iudicare,
ſeu decernere.

Quintò, parochi perſona legitimata eſt à Con-
cilio ad hunc actum : ergo iure proprio intelligi-
tur actui legitimè interuenire, non ex facultate ſi-
bi ab Epiſcopo tributa, arg.l.More maiorum , ibi ,
qui eam ſuo iure, non alieno beneficio habent, ff.
de iuriſdict. omn.iudic ideoque Epiſcopus ſimpli-
citer probibendo illam tollere non cenſetur con-
tra diſpoſitionem Concilij vt matrimonium corã
eo celebratum irritum ſit : nam etſi actus factus
contra prohibitionem ſuperioris regulariter ſit
nullus, etiamſi ſuperior non procedat vlterius an-
nullando actum, l.Non dubium, C. de leg. quę eſt
canonizata in cap.Imperiali, 25. q.2. & not. Hoſt.
Io.Andr.Card.& alij communiter in cap.Ad Apo-
ſtolicam, de regular.hoc tamen procedit ſi eodem
contextu ſuperior tribuat poteſtatem , & adijciat
probibitionem ne actus fiat niſi hoc , vel illo mo-
do; tunc enim recipitur poteſtas qualificata , ſeu
modificata;& ideo actus non ſeruatis modis prę-
ſcriptis à ſuperiore redditur nullus ex defectu po-
teſtatis , vt in iudice delegato , qui formam dele-

Digitized by Google

gationis non ſeruat: ſecus verò ſi prohibitio fiat illi, qui prius poteſtatem habebat actum celebrãdi, vt hoc caſu; quia tunc actus ſuſtinetur in vim poteſtatis præexiſtentis, licèt tranſgrediens ſit puniendus. Ita formalitèr diſtinguit gloſ. in Clem. 2. in ver. Inhibentes, verſ. Sed quæro, de iurepatron. quam ſequitur Anchar. in cap. Statutum, §. fin. verſ. Aduerte, de reſcript. in 6. Abb. in cap. Ex parte, n. 5. de conſtit. Roman. conſ. 203. Quod primum, n. 7.

14 Sextò, matrimonium præſente parocho contractum, non obſtante eius contradictione, & proteſtatione, niſi aliud obſiſtat, validum eſt, vt Sacra Congregatio cenſuit ex l. Coram Titio, de verb. ſignific. Ergo ſimiliter validum erit non obſtante inhibitione parocho ab Epiſcopo facta. Si enim ipſe quoad hunc effectum non poteſt facultatem intereſſendi matrimonijs à Concilio conceſſam à ſe abdicare; nec videntur id poſſe Ordinarij, qui parem à Concilio habent poteſtatem, arg. cap. innotuit ſupra de elect. in quo conſiderandum de iure nouo pro forma inductum eſſe, vt matrimonia coram proprio parocho celebrentur, aut coram alio ſacerdote de ipſius parochi, vel Ordinarij licentia; cùm olim abſque huiuſmodi forma matrimonia conſiſterent, vt habetur in princip. d. cap. 1. ſeſſ. 24. de reformat. matrim. licèt mos contrahendi coram presbytero in primitiua Eccleſia ab ipſis Apoſtolis fuerit introductus, vt in epiſt. Euariſti relata à Gratiano in cap. Aliter, 30. q. 5. & in can. 13. Concilij Carthag. 4. adeovt propterea hic ritus non tam inſtitutus, quàm reſtitutus fuerit à Tridentina Synodo, vide Baron. tom. 1. anno 97. n. 47. 48. 49. & 50. & notas ad idem Cõcil. Carthagin. tom. 1. Conciliorum general. & prouincial. par. 1. pag. 591. col. 2. lit. A.

Septimò, ſi ex inhibitione facta parochis ne interſint matrimonijs, eorum perſonæ inhabilitatæ eſſent ad ea celebranda, aperuiſſet Concilium facillimam viam impediendi quæcumq; matrimonia: Ordinarij namque ex cauſis, quas ipſi iuſtas prætenderent, matrimonium impedirent, & contracta dirimerent, quod eſſet ab omni iure alienum.

Vltimò præcipit Concilium parochis ne vagantium matrimonijs interſint, c. 7. ſeſſ. 24. de reform. matrim. & tamen ſi interſint matrimonia non irritantur, quod eſſet ſi ex inhibitione ablata parochis intelligeretur facultas intereſſendi. Porrò
15 vbi legis prohibitio non habet perpetuam cauſã, actus in contrarium geſtus valet, Abb. in cap. Ad Apoſtolicam, n. 11. verſ. Ideo ſoluo contrarium, de regular. non igitur maioris efficaciæ erit Epiſcopi inhibitio ab hoc bona, gloſ. in cap. Cum ſpeciali, in ver. Diſtricto præcepto, ſupra de appellat. & gloſ. fin. & ibi addit in cap. fin. de cleric. excomm. lib. 6.

16 Eadem concluſio procedit in Vicario parochi, licèt temporali, ſuppoſito quod habuerit licentiã generalem adminiſtrandi omnia Sacramenta, & alia gerendi, quæ ad proprium parochum perti-
17 nent, vel ſaltem ſpecialem licentiam matrimonij celebrandi iuxta declarationem Sacræ Congregationis Cõcilij in cauſa Ianuenſi. Quod ſi ex inhibitione conſtaret de reuocatione licentiæ ab ipſo Ordinario conceſſæ, ſecus dicendum eſſet, non propter inhibitionem, ſed propter reuocationem: ſi tamen hic habuiſſet licentiam à parocho, dubitari poſſet an huiuſmodi licentia ab Ordinario reuocari poſſet per inhibitionem illi factam; quandoquidem Concilium pariter loquitur de matrimonio celebrato de licentia parochi, aut Ordinarij.

18 Sed contra validitatem matrimonij objicitur primò, quia inter ſacerdotes in tota diœceſi vnus Epiſcopus eſt, qui totam gubernat, & à quo parochialium ſacerdotum iuriſdictio dependet, quæ ad præparandum populum attinet, vt per D. Thomam in 4. diſt. 20. art. 4. q. 1. in corp. & diſt. 24. q. 3. art. 2. q. 1. ad 3. ideoque ipſi ſubalternantur omnes parochi, itavt nihil poſſint decernere contra id, quod Epiſcopus ordinarit, c. 4. de off. Archipresb. cùm ſint veluti Epiſcopi Vicarij, & Coadiutores:
19 Hinc notat Abb. in cap. fin. de off. Archipresb. poſſe Epiſcopum circa commiſſa Inferiori Prælato, & Epiſcopi Vicario in aliquibus illi inhibere poteſtatem, vt quod contra Epiſcopi decretum factum fuerit, non valeat: vnde effectus decreti habet locum etiam in decreto minoris à Papa.

At reſpondetur hoc eſſe verum in his, quæ ſunt iuriſdictionis: ſed interponere præſentiam in celebratione matrimonij non eſt iuriſdictionis. Ad notata in cap. fin. reſpondetur procedere quando materia ſubiecta eſt poteſtati ipſius Epiſcopi, vt per eum irritari poſſit: at circa matrimonia licèt habeat facultatem iudicandi, ac interdicendi, c. 1. de conſang. & affinit. non tamen poteſt circa illa ſtatuere, irritando, vt ſupra in prima ratione: ideoque matrimonium contra eius interdictum celebratum validum eſt, vt in hoc tit.

Quod ſi vrgeas hoc eſſe iuriſdictionis, quia Cõcilium eùm elegit proprium parochum, reſpexit ad iuriſdictionem: is enim alienos ſubditos coniungere non poteſt, Clem. Religioſi in princip. de priuil. DD in c. Omnis, de pœnit. & remiſſ. & in c. 2. eod. tit. in 6. itavt propterea licèt interponendo præſentiam non iudicet; non tamen tutum ſit dicere hunc actum non eſſe iuriſdictionis. Quare ſicut ſubtrahendo contrahentes à iuriſdictione parochi, limitaret Ordinarius parochi facultatem, itavt illos matrimonio coniungere non poſſet: ita videtur inhibendo ſubtrahere illi materiam, quæ eſt ſub ſua iuriſdictione; & tunc non diceretur ipſe illegitimare, aut inhabilitare perſonas, quas ipſum Concilium ex hoc quod ſubditi non ſunt parocho, inhabiles reddidiſſet ad contrahendum coram eo.

Reſpondetur, quicquid Concilium reſpexerit; verum eſt nullam iuriſdictionem parochum exercere dum coniungit parochianos ſuos: & quatenus per nouam diuiſionem parochiarum, aut aliàs poſſet eos Epiſcopus ſubducere ab illius iuriſdictione; tamen eo caſu non propter inhibitionem, ſed quia non erit proprius illorum parochus, non poterit eos coniungere.

Objicitur ſecundò, parochus prohibitus ab Epiſcopo actum gerere quoad illum actum non cenſetur legitimus; alioquin licitè illum actum gereret, nec puniendus eſſet: ſed matrimonium non contrahi coram parocho, vel contrahi coram parocho non legitimo paria ſunt. Ergo, &c.

20 Reſpondetur, parochum legitimum dupliciter ſumi poſſe: vno modo quoad culpam, & pœnam, ob id quod non paruit Epiſcopo: & hoc ſenſu admitti poteſt dici non legitimum inſtar eorum, qui contrahentes contra interdictum Eccleſiæ illegitimi cenſentur; alio modo reſpectu validitatis

actus:

actus: & hac ratione eſt legitimus, quia talis eſt, qualem Concilium requirit. Item non poteſt dici illegitimus, quia nec contra legem naturæ, qua conſtituitur matrimonium, in quantum eſt officiū
21 naturæ, nec contra ius diuinum in quantum eſt Sacramentum. Item nec contra legem ciuilem, quæ ſtatuit ſuper matrimonio in quantum eſt in officium communitatis, Tabien. in verb. Impedimentum, 1.n.2.

22 Obijcitur tertiò Archidiaconus quamuis à iure habeat, vt poſſit examinare ordinandos, viſitare, & pleraque agere, quæ habentur in c. 1. & cap. Ad hæc, ſupra de off. Archid. tamen ab Epiſcopo prohibitus nihil eorum exercere poteſt ſecūdum Abb. in d. cap. Ad hæc: ea ratione, quia cenſetur Epiſcopi Vicarius. Ergo ſimiliter etſi Parochus à Concilio habeat vt poſſit matrimonia celebrare; quia tamen depēdet eius officium, & cura ab Epiſcopo, & eſt eius Vicarius in parte diœceſis ſibi commiſſa: non poterit Epiſcopo interdicente interuenire.

Reſpondetur Archidiaconum habere communicatam iuriſdictionem Epiſcopi; & in his cenſeri Vicarium ipſius. At hæc facultas intereſſendi non competijt primo Epiſcopo, & deinde communicata fuit Parocho, vt illam dicatur habere Parochus per communicationem ſiue à iure, ſiue ab Epiſcopo factam; ſed æquè principaliter tributa fuit à Concilio ipſi Parocho, cum prius matrimonium etiam abſque præſentia Parochi contractum valeret.

Deinde reſpondetur, & fortè melius, contra opinionem Abbatis eſſe authoritatem Innocentij in d. c. 1. de off. Archid. quem ibi omnes ſequuntur, & Arch. in cap. Perlectis, 25. diſt. vt dixi plenius in d. c. Ad hæc.

23 Obijcitur quartò, poteſt Epiſcopus ſuſpendere Parochū à totali curæ exercitio, & miniſterio omnium Sacramentorum. Ergo etiam à miniſterio vnius Sacramenti, vtpotè à celebratione matrimonij, arg. cap. Ex parte, il terzo, in fin. ſupr. de decim. & cap. Cui licet, de reg. iur. lib. 6.

Reſpondetur Parochum in celebratione matrimonij, non præſtare præſentiam vti miniſtrum Sacramenti; ſed tamquam teſtem, de quo lex cōfidit, &c. Rota deciſ. 750. num. 1. part. 1. diuerſ. & aliàs cenſuit S. Congregatio Concilij. Quare ſatis eſt, vt remaneat proprius Parochus ad hoc vt habeat in conſequentiam id, quod ſibi lex concedit, & reg. Cui licet: habet multas exceptiones,
24 vt in ea notatur. Ac præterea generalis hæc ſuſpenſio non efficit irritum Sacramentum, niſi in his, quæ ſunt iuriſdictionis, ſicuti eſt abſolutio à peccatis, Conc. Trid. cap. 5. 6. & 7. & can. 9. ſeſſ. 14. de Sacram. pœnit.

25 Et conſequenter ſuſpenſio ab omnibus Sacramentis non debet operari nullitatem Sacramenti Matrimonij, in quo Parochus nullam exercet iuriſdictionem, ſed exhibet nudam præſentiam, & miniſterium facti, vt dictum eſt; nec per ſuſpenſionem deſinit eſſe Parochus, §. His authoritatibus, 24. q. 1. ibi, veluti à ſuſpenſis, quibus admini-
26 ſtratio interdicitur, poteſtas non aufertur. Et propterea valet matrimonium contractum coram Parocho excommunicato, ſi ſit toleratus ſecundū Nauarr. in Man. cap. 27. num. 2. Quinimo, & coram Parocho denunciato, excommunicato, vt reſpondit S. Congregatio Concilij tempore Cardin. Matthæi re diligenter examinata.

Obijcitur quintò, poteſt Epiſcopus ex Concilio concedere licentiam alieno Sacerdoti celebrandi matrimonia inter alterius Parochianos, d. cap. 1. verſ. Qui aliter, ſeſſ. 24. de reform. matrim. & ſic per indirectum auferre Parocho hanc facultatem. Ergo & directò prohibendo illi ne interueniat, vel reſeruando ſibi huiuſmodi actum, & facultatem.

Reſpondetur negando ſequelam antecedentis: quamuis enim ex eo quod ita Concilium diſpoſuit Epiſcopus poſſit alieno Sacerdoti talem licentiam concedere; id tamen non intelligitur priuatiuè ad proprium Parochum, ſed cumulatiuè, vt ex dictis conſtat; Epiſcopus Giennen. dubitauit, an validum ſit matrimonium adhibito Parocho, cui ab Epiſcopo fuerat interdictum ne illo matrimonio intereſſet, Sacra Congregatio cenſuit eſſe validum.

Qui filij ſint legitimi.

Cap. Lector.

S V M M A R I V M.

1 *Legitimitatis quæſtio oppoſita petenti hæreditatem eſt ad eccleſiaſticum iudicem remittenda.*
2 *Legitimitatis cauſa eſt merè ſpiritualis, & iudex laicus nec incidenter, nec alio modo poteſt de ea cognoſcere.*
3 *Et quid ſi controuerſia non in iure, ſed in facto conſiſtat.*
4 *Legitimitatis poſſeſſio releuat ab onere probandi.*
5 *In legitimitatis quaſi poſſeſſione, vt quis dicatur eſſe, requiritur vt vel habeatur pro filio legitimo, vel poſſideat bona paterna, vel natus ſit de ea, quæ credebatur vxor.*
6 *Rota deciſio in cauſa Parmen. Status refertur.*
7 *Expenditur, & num. ſeqq. vſq. ad num. 34. & n. 71. vſq. ad num 88.*
Reuocatur, n. 88.
8 *Matrimonij probatio ante procreationem, ac natiuitatem in cauſa legitimitatis prolis reſpicit petitorium, & n. 72.*
9 *Legitimitas cum qualitate procreationis ex matrimonio in poſſeſſorio ſatis probatur ex matrimonio ipſo, & ſimplici quaſi poſſeſſione legitimitatis, & n. 73.*
Etiamſi concubinatus præceſſerit, n. 16. & nu. 61. & 74.
10 *Legitimus præſumitur fuiſſe vſq. ab initio, qui ad præſens eſt in quaſi poſſeſſione legitimitatis, & n. ſeqq. & n. 54. vſq. ad 63.*
11 *Poſſeſſio alicuius ſtatus, vel qualitatis transfert onus probandi in aduerſarium, quando illa qualitas, quæ ineſt, fuit apta ineſſe ab origine rei, & num. ſeqq. & num. 54. vſq. ad 63.*
12 *Vaſallus ab origine natiuitatis probatur quis ex ſimplici quaſi poſſeſſione vaſallatus.*
13 *Legitimitatis quaſi poſſeſſio ſufficit ad obtinendum etiam in petitorio.*
14 *Filius in dubio præſumitur natus poſt matrimonium, & contrarium dicenti incumbit onus probandi.*

Digitized by Google

Etiamſi vir vxorem ante matrimonium cognouerit, n. 16.

15 *Aetas qualiter probetur ex matrimonio.*

17 *Inſtitutio in bonis, quorum non eſt capax niſi procreatus ex legitimo matrimonio, conſtituit in quaſi poſſeſſione legitimitatis vera, & non ficta.*

18 *Nominatio, & tractatus patris ſuper legitimitate regulariter non nocet tertio.*

19 *Fallit primo quoad effectum releuandi poſſiſſorem ab onere probandi legitimitatem.*

20 *Fallit ſecundo in nominatione facta principaliter propter ſe coniuncta cum inſtitutione.*

Fallit tertio, ſi cum tractatu concurrant alia adminicula, n. 22.

Fallit quarto ſi tertius, cuius intereſt, nominationi, & tractatui acquieuerit, n. 23.

21 *Tractatus parentum ad conſtituendum filium in quaſi poſſeſſione legitimitatis fortior eſt, quam nominatio, & n. 30.*

24 *Nominatio patris quando inferat ad veram filij legitimitatem.*

25 *Legitimi appellatione intelligitur legitimè procreatus, non autem legitimatus per ſubſequens, ſaltem ex communi vſu loquendi.*

26 *Poſſeſſio bonorum ſubiectorum fideicommiſſo verā legitimitatem requirenti non debetur niſi filijs ex legitimo matrimonio procreatis.*

27 *Legitimitatis quaſi poſſeſſio acquiritur filio ſi fideicommiſſarius patiatur eum ſuccedere in bonis fideicommiſſo ſubiectis, & n. 31.*

28 *Quaſi poſſeſſio ex vnico actu acquiritur.*

29 *Nec requiritur præſcripta, niſi in petitorio.*

30 *Facta ſunt potentiora, quam verba ad conſtituendum in quaſi poſſeſſione legitimitatis, & n. 65.*

32 *Adminicula plura pro quaſi poſſeſſione qualificata legitimitatis recenſentur.*

35 *Sententia ſuper ſtatu facit ius quoad omnes.*

34 *Poſitiones iurata faciunt inter alios adminiculum.*

35 *Fides officialis ſuper qualificata legitimitate facit adminiculum.*

36 *Nominatio patris fortiſſima dicitur coniectura legitimitatis filij.*

37 *Indefinita teſtis æquipollet vniuerſali, vt reſponſio congruat interrogationi.*

38 *Fama probatur per teſtes deponentes per verba, publicè, & palam dicebatur.*

39 *Fama legitimitatis non eſt neceſſariò probanda in loco originis, ſed ſufficit in loco vbi filius fuit educatus, vel conuerſatus.*

40 *Natum eſſe, & procreatum, vel conceptum ex matrimonio non differunt.*

41 *Legitimitatis quaſi poſſeſſio probatur per famam.*

42 *Probationes plures in iudicio quaſi poſſeſſionis legitimitatis coniunguntur.*

43 *Et leuiores ſufficiunt.*

44 *Inſtrumentum ſumptum ex ſumpto non probat.*

45 *Inſtrumentum, in quo milleſimum repugnat indictioni, vitiatur in totum.*

46 *Et ſaltem non probat datam, & n. 66.*

47 *Probationes contrariæ inuicem conquaſſantur.*

48 *Subſcriptio, & ſigillum Notarij ſunt de ſubſtantia inſtrumenti.*

49 *Teſtamentum imperfectum ratione voluntatis non valet.*

50 *Subſtantia actus non præſumitur ex diuturnitate temporis, ſed ſolemnitas tantum.*

51 *Præſumptio ſolemnitatis ſubſtantialis tollitur ex inſpectione ſcripturæ.*

52 *Teſtes contra legitimitatem debent eſſe omni exceptione maiores.*

53 *Probatio plena non poteſt niſi per aliam plenam elidi.*

54 *Bart. doctrina in l. Si prius, nu 8. ff. de nou. oper. nunciat. explicatur, & num. ſeq. vſque ad n. 63.*

55 *Filius probatur legitimus ab origine ex quaſi poſſeſſione præſentis legitimitatis etiamſi dubium ſit an mulier fuerit vxor, vel concubina, & num. 61.*

56 *Præſumptio tranſlatiua quæ dicatur.*

57 *Reus excipiens de illegitimitate Actoris exiſtentis in quaſi poſſeſſione in ſua exceptione eſt Actor, & probare debet, & n 75.*

58 *Legitimitatis qualitas diuerſa eſt à qualitate filiationis, & ex quaſi poſſeſſione vnius non infertur ad quaſi poſſeſſionem alterius, & n. 75.*

59 *Matrimonium probatum per præſumptiones eſt matrimonium verum, non fictum, vel præſumptum;*

60 *Legitimitatis probatio præſumpta ſufficit etiam in fideicommiſſo, quod vocat filios legitimè procreatos.*

62 *Seruus præſumitur fuiſſe ab origine, qui nunc reperitur in quaſi poſſeſſione ſeruitutis, licèt ſeruitus de iure non præſumatur.*

63 *Tractatus legitimitatis cum adminiculis nocet etiam fideicommiſſarijs, & num. 78. vſque ad num. 88.*

64 *Patris confeſſio qualiter poſſit habilitare incapacem ad ſucceſſionem etiam in præiudicium tertij.*

67 *Natiuitatis ſuæ diem certò ſcire nemo poteſt.*

68 *Protocollum, de cuius rogitu, & publicatione non conſtat, non probat.*

69 *Sententia quæ nullum continet verbum, per quod appareat lecta, eſt nulla, non obſtante clauſula, Data.*

70 *Exceptio turbida, & altiorem requirens indaginem non admittitur in iudicio poſſeſſorio legitimitatis, & n. 81.*

75 *Filiationis quaſi poſſeſſio non releuat ab onere probandi legitimitatem.*

77 *Pater in ſuprema ſua voluntate non præſumitur voluiſſe inſtituere filios incapaces.*

78 *Nominatio patris in actu proportionabili filio legitimè procreato conſtituit eum in quaſi poſſeſſione qualificata legitimitatis.*

79 *Tractatus, & nominatio patris ſuper legitimitate filij an, & quando noceat tertio, & num. ſeqq. vſque ad num. 88.*

80 *Tractatus, & nominatio patris non nocet tertio, quando agitur de præiudicio fæderis alterius matrimonij: Secus ſi de ſucceſſione, & n. 87.*

81 *Tractatus parentum cum adminiculis probat legitimitatem ad effectum ſucceſſionis etiam in petitorio, & contra tertium, & n. 86.*

83 *Nominatio ſola abſque tractatu non probat legitimitatem contra tertium.*

84 *Tractatus legitimitatis filij quando adeſt contrarius tractatus, non nocet fideicommiſſarijs.*

85 *Tractatus ſimplex ſine adminiculis an ſufficiat in petitorio ad ſucceſſionem obtinendam excluſo tertio.*

LA-

Digitized by Google

1 LATOR. Quæſtio natiuitatis appoſita petenti hæreditatem eſt ad Eccleſiaſticum iudicem remittenda. Hoc dicit ſecundum Ioan. Andr. & omnes: & ſunt duæ partes. Appellantis conqueſtio, & cauſæ commiſſio. Secunda ibi, *Ideoque*.

2 Nota primò ibi, *coram Noruicenſi Epiſcopo tractatum fuiſſet*; quæſtionem natalium, etiamſi de illa non principaliter, ſed incidenter agatur, ad iudicem eccleſiaſticum pertinere priuatiuè ad iudicem laicum, vt hic eſt caſus apertus. Inciderat enim hic quæſtio ſuper legitimitate coram iudice ſæculari; quia petente hæreditate Aui iure ſucceſſorio, obiectum fuerat, quod pater eius non eſſet legitimus; & tamen Pontifex mandat, vt hęc quæſtio natiuitatis corã iudice eccleſiaſtico prius terminetur, & interim ſuperſedeatur in cauſa principali. Ratio, quia hæc cauſa eſt merè ſpiritualis, cap. Tuam, de ord. cognit. & propterea Iudex ſæcularis nec incidenter, nec alio modo poteſt de illa cognoſcere, cap. Cauſam, infr. eod. Quemadmodum nec de annexo ſpirituali, c. Quãto, ſupra de iudic. & ita hic firmant gloſ. vltima, Innoc. num. 2. in fin. Hoſtien. num. 7. Ioann Andr. num. 15. Butr. num. 7. & 51. Abb. in 2. notab. & reliqui omnes, Feder. de Sen. conſ. 275. Caſus talis eſt, Statuto cauetur, num. 7. Rota deciſ. 296. n. 18. par. 5. recentior.

3 Plerique tamen hoc intelligunt, vt locum habeat dummodo controuerſia in iure conſiſtat. Secus ſi in facto, puta quia non agitur an matrimonium ſit validum, nec ne, ſed ſolum an fuerit contractum: tunc enim exiſtimant iudicem laicum non prohiberi de quæſtione natalium incidẽter cognoſcere: & hanc decretalẽ intelligunt procedere in primo caſu, quia reus obiecit defectum natalium prouenientem ex validitate matrimonij, & ſic erat quæſtio iuris, & nõ facti, vt hic per Abb. in 2. notab. Alij tamen hanc diſtinctionem non admittunt: vnde dic, vt plenè notaui in d. cap. Tuam, à num. 36. vſque in fin. ſupra de ord. cognit.

4 Secundò nota ibi, *non poterit* probare legitimè quod obiecit: exiſtentem in quaſi poſſeſſione legitimitatis in iudicio ſucceſſionis hæreditariæ releuari ab onere probandi ſe eſſe legitimè natum, & onus probandi defectum natalium incumbere opponenti, prout hic notabiliter voluit gloſſa in ver. Probare legitimè: dicens idcirco opponenti quæſtionem natiuitatis incumbere hic onus probandi, quia pater actoris erat in poſſeſſione filiationis, ſcilicet legitimæ: habebatur enim pro filio legitimo, poſſidebat bona paterna, & natus fuerat de ea, quæ credebatur vxor. Non tamen intelligas hæc tria ſimul requiri ad conſtituendum filiũ in quaſi poſſeſſione legitimitatis. Imò enim ſufficit vnumquodque ex illis alternatiuè, vt declarat Alex. conſ. 51. Viſo, & diſcuſſo, num. 2. lib. 1. & Dec. conſ. 54. In cauſa, num. 5. in fin.

Hæc materia quaſi poſſeſſionis legitimitatis fuit diu, multumque agitata in Rotæ Auditorio in cauſa Parmen. Status, in qua cum ſub die 26. Martij 1618. emanaſſet deciſio contra Dominos Marchiones Pallauicinos, ego enixè rogatus vt ſcriberem pro veritate, non potui denegare; & cauſa pluries propoſita, tamdem placuit Dominis à deciſis recedere ſub die 27. Aprilis, 1622. coram Coccino. Et quia quæ tunc ſcripſi, plurimum conferunt ad intelligentiam huius gloſſæ, & eorũ, quæ tractant Doctores hic, & in c. Per tuas, infra eodem, & ſupra in cap. Tranſmiſſæ, & in c. Per tuas, de probat. non ab re futurum putaui deciſionem contra Dominos de Pallauicinis vt præfertur editam; & ſcripta noſtra hic inſerere.

REVERENDISS. D. F. SACRATO

Archiepiſcopo Damaſceno.

Parmeñ Status.

Luna 26. Martij 1618.

6 POſt factas reſolutiones in hac cauſa quod ſit probatum matrimonium ſaltem de facto, & ſine coarctatione temporis inter qq. Bernardinũ, & Catherinam aſcendentes Dominorum de Pallauicinis, fuit dubitatum an dicti de Pallauicinis teneantur probare contractum dicti matrimonij de certo tempore, & de quo. Sed quia Domini de Pallauicinis præcipuè nitebantur eo fundamẽto, quod ipſi ex perſona Vberti filij dicti Bernardini ſint in quaſi poſſeſſione legitimitatis, vnde reſultare prætẽdebant, & ſe eſſe releuatos ab onere vlterioris probationis, & etiam ſibi hoc eſſe ſatis ad obtinendam immiſſionem in bonis fideicõmiſſo, de quo agitur, ſubiectis ex remedio, l. fin. C. de ædict. D. Adrian. tollen. Propterea placuit Rotæ reſtringere difficultatem ad dictam quaſi poſſeſſionem, quam poſt plures propoſitiones cenſuit non eſſe probatam.

Pro quo illud in primis fuit obſeruatum, quod fideicommiſſum de quo agitur, vocat legitimos, & naturales, & de legitimo matrimonio procreatos, & natos verè, & non ficto; propterea iſta qualitas procreationis, & natiuitatis ex legitimo matrimonio eſt in ſpecie probãda, vt in iſtis terminis eſt deciſio Cardin. Seraph. deciſ. 1081. num 2. Et eſt regulare in omni alia qualitate quod quando eſt fundamentum intentionis debeat in ſpecie probari, Crauett. conſ. 96. n. 4. Rota diuerſ. deciſ. 72. part. 1.

Secundò fuit obſeruatum non fore probatam dictam qualitatem ex eo quod ſupponantur deciſiones iam factæ, quod ſcilicet conſtet de matrimonio inter Bernardinum, & Catherinam ſine coarctatione temporis etiam ſi modò ſimpliciter probaretur, quod Vbertus fuerit in quaſi poſſeſſione legitimitatis; quia iſta quaſi poſſeſſio poſſet verificari in legitimitatis per ſubſequens, qui tamen non veniunt in fideicommiſſis, in quibus vocantur procreati, & nati ex legitimo matrimonio, vt latè per Peregrin. de fideicomm. artic. 24. num. 25. cum plurib. ſeqq. Theſaur. deciſ. 196. n. 3. Sord. deciſ. 219. num. 5. & ſenſit Rota coram bon. mem. Cardinali Seraph. deciſ. 1300. in fin. Ponderando maximè prægnantiam verborum fideicommiſſi, de quo agitur. Ideoq; exiſtimauerunt Domini in caſu, de quo agitur, eſſe neceſſariam quaſi poſſeſſionem qualificatam, puta quod Vbertus fuerit admiſſus ad bona, vel honores, ad quæ nonniſi procreati, et nati ex legitimo matrimonio ſolent admitti, aut quid ſimile inferens per neceſſe dictam qualitatem: & eo maximè, ſtante non legitimo initio, ex quo ex mandato de diſpenſando, teſtibus, & alijs conſtat Bernardinum ante præten-

Digitized by Google

tenſum matrimonium cognouiſſe Catherinam, & ex illa ſuſcepiſſe filios: tunc enim probatio redditur magis æquiuoca, & ſuſpecta, & exactiores probationes requiruntur, vt benè per Cephal. conſ. 82. n. 55. cum plurib. ſeqq. Verall. deciſ. 210. par. 2. Rota in cauſa Venera Illegitimitatis 16. Nouembris 1607. coram bo. mem. Penia. Quibus conſtitutis.

Ad primum genus probationis Dominorum de Pallauicinis deductum, ex eo quod Bernardinus in duobus teſtamentis inſtituerit Vbertum, & alios filios hæredes, & in primò illos nominauerit ſuos filios legitimos, & naturales procreatos, & natos ex ſe, & Domina Catherina vxore ſua pro iuſto matrimonio, & in alio illos nominauerit ſuos filios legitimos, & naturales procreatus, & natos ex ſe, & Domina Catherina ſui teſtatoris vxore legitima, & quam ſuam vxorem legitimam eſſe proteſtatus fuit, & proteſtatur, fuit dupliciter reſponſum. Primò, quod denominatio, & tractatus patris non ſolet nocere tertio, Iaſ. conſ. 81. in princip. lib. 1. Grat. conſ. vlt. n. 4. lib. 1. Card. Manric. de coniect. vlt. volunt. lib. 11. tit. 12. nu. 13. latè Perr. de fideicomm. q. 11. n. 302. cum plurib. ſeqq. Seraph. deciſ. 1081. n. 2. Rota in cauſa Sutrina Beneficij 13. Martij 1588. coram bo. mem. Cardin. Plarro, & in Romana de Bonellis 29. Nouembris 1613. coram R. P. D. meo Vbaldo: maximè quando materia eſt ſuſpecta ex malo initio, per ſupra allegata. Et fuit etiam ponderatum, quod prædicta teſtamenta non continent tractatum legitimitatis qualificatæ ex procreatione durante matrimonio, quia quomodocumque filij eſſent legitimi ſiue per ſubſequens matrimonium, ſiue per reſcriptum, inſtitutio illis debebatur iuxta not. per Butr. in cap. Per venerabilem, n. 19. qui fil. ſint legit. Socin. Iun. conſ. 42. n. 34. & 36. lib. 1. Ideoque quidquid ex prædictis teſtamentis circa legitimã procreationem elici poſſet, remaneret ſimplex enunciatiua moderna, ſi demarut tempus litis, & vnica, cùm ſit ab eadem perſona: vnde etiam circumſcripta ſuſpicione, nihil probat, maximè in caſu, in quo agitur principaliter de enunciato, Alex. conſ. 21. n. 4. verſ. Sed non probabitur, lib. 1. Rota deciſ. 388. par. 1. diuerſ. Secundò fuit reſponſum quod neque verba dictorum teſtamentorum inferunt perneceſſe, quod Vbertus, de cuius perſona ſtrictè agitur, fuerit procreatus ex legitimo matrimonio, cùm poſſit verificari in legitimato per ſubſequens, qui tempore teſtamenti rectè potuit dici natus ex teſtatore, & Catherina legitima vxore, non quia eſſet talis de tempore procreationis, ſed quia ſecundum aſſertionem teſtatoris erat talis de tempore teſtamenti. Nec officit quod qualitas adiecta verbo intelligatur ſecũdum tempus verbi, l. In delictis, §. Extraneus, ff. de noxal. quia qualitas vxoratus non eſt adiecta verbo, procreatos, ſed eſt adiecta perſonæ Catherinæ, & ſic ſtat, vel ſaltem ſtare poteſt demonſtratiuè ad perſonam Catherinæ de tempore teſtamenti, & non qualificatiuè ad filios de tempore procreationis. Et quod intentio teſtatoris fuerit potius demonſtrare Catherinam, quam qualificare procreationem Vberti, patet ex illis verbis, quam ſuam vxorem legitimam eſſe (& ſic de tempore teſtamenti) proteſtatus fuit, & proteſtatur, &c.

Ad ſecundum genus probationis deductum ex eo quod Vbertus poſſederit bona paterna, necnõ etiam fideicommiſſo ſubiecta, & vlterius fuerit à Rolando patruo ſuo, & qui illo exiſtente incapace ſuccedebat in fideicommiſſo, nominatus depoſitarius medietatis Caſtri Zibelli. Quoad poſſeſſionem bonorum paternorum reſponſio patet ex ſupra deductis, nempe quod hæc non nocet tertio, & nec etiam infert poſſeſſionem legitimitatis qualificatæ ex iuſta procreatione, cùm pro habenda poſſeſſione bonorum paternorum, ſufficiat Vbertum quomodocumque fuiſſe legitimatum ſiue ex reſcripto Principis, ſiue ex ſubſequenti matrimonio ex allegatis. Quoad poſſeſſionem bonorum fideicommiſſo, de quo agitur ſubiectorum, fuit reſponſum neque ex illa aliquid inferri, quia cùm Vbertus fuiſſet hæres Bernardini vltimi grauati, fuit illi debita poſſeſſio bonorum fideicommiſſo ſubiectorum, & ab illius manu debebant recipere fideicommiſſarij. latè per Dec. conſ. 467. n. 12. & de communi Rota deciſ. 83. n. 1. par. 1. diuerſ. Nec facit quod fideicommiſſarius per aliquod tempus nõ mouerit litem Vberto: quia cùm haberet triginta annos ad petendum fideicommiſſum, iuxta notata in l. Sicut, ff. de præſcript. 30. vel 40. annor. patiendo pro minori tempore, non fuit ei in aliquo præiudicatum: aliàs ſequeretur quod ſi fideicommiſſarius aperto fideicommiſſo non mouet incõtinenti litem conſtituat hæredem grauati in quaſi poſſeſſione qualitatis, in qua prius nõ erat, quod nullo iure cautum reperitur. Fuerunt etiam dati teſtes deponentes quod Rulandus fideicommiſſarius iactabat quod filij Bernardini erant illegitimi, & incapaces, & quod volebat illis mouere litem; & etiam conſtat, quod dictus Rolandus pro maiori parte temporis fuit carceratus, ſicque non facilè potuit incumbere litibus ciuilibus; vnde ex illis eo minus poteſt fieri fundamentum ſuper potentia fideicommiſſariorum. Quo verò ad depoſitum medietatis Caſtri Zibelli fuit dictum ex illo benè inferri confidentiam Rolandi erga Vbertũ, ſed nihil habere commune cum legitimitate, maximè qualificata, cùm non ſit qualitas vllatenus neceſſaria ad recipiendum depoſitum.

Quoad tertium genus probationis deductum ex teſtibus, diſcurrendo ſuper ſingulis neque viſum fuit releuare. Primus teſtis Stephanus de Caualliis, dum dicit quod Bernardinus, & Catherina tractarunt Vbertum, & alios filios pro legitimis, & naturalibus; & ita etiam vidit eus teneri, & reputari à ſubditis, & vaſſallis, nihil nocet. Nam quoad tractatum parentum reſponſum eſt ſupra in primo genere probationis. Quoad reputationem vaſſallorum, teſtis non deponit per verbum communiter, prout requiritur ad iſtum effectum. Verall. deciſ. 210. par. 2. & eſt regulare quod in teſte indefinita non æquipollet vniuerſali, vt per ſcribentes in cap. Auditis, de præſcript. Ideoque poteſt dictum iſtius teſtis verificari in duobus, vel tribus vaſſallis, qui filios Bernardini reputarent tales: & ipſemet teſtis refert multos, qui habebant filios Bernardini pro non legitimis, & denique teſtis non dicit quod filij Bernardini fuerint tractati, & reputati vti legitimi, & naturales procreati ex legitimo matrimonio. Ideoque poteſt illios dictum verificari in legitimatis per ſubſequens, vel per reſcriptum, qui non ſuccedunt in ſimilibus fideicommiſſis, vt dictum eſt ſupra.

Secundus teſtis Raymundus dei Pizzo in eo quod deponit de tractatu Bernardini erga filios,

ſolli-

Digitized by Google

collitur ex dictis in proximo. Dum autem dicit quod Catherina ante ortum Vberti,& ſubſequenter fratrum dicta fuit eſſe, ac habebatur, tenebatur, & reputabatur ab hominibus Zibelli, prout vidit ipſe teſtis, vxor Bernardini, & ab eo deſponſata, neque in hoc viſus fuit releuare. Primò quia non dicit, quod Catherina ante ortum Vberti cõmuniter reputaretur vxor, quod erat neceſſarium, cùm aliàs eius dictum poſſet verificari in duobus, vel tribus vaſſallis, qui ita reputarent, vt dictum eſt in proximo teſte. Secundò non deponit quod ita reputaretur ante procreationem Vberti, cùm ortus poſſit verificari in ſola natiuitate poſt matrimonium, & tamen fideicommiſſum vult procreatos ex legitimo matrimonio, & non contentatur de natis durante matrimonio, vt patet ex illis verbis, procreatos, & natos.

Tertius teſtis Franciſcus Paraſaccus deponit de ſimplici auditu; vnde ſuper illo non fuit immoratum.

Quartus teſtis Baptiſta de Ferrarijs dicit quod Bernardinus, & Catherina per plures annos ſteterunt ſimul reputantes ſe pro legitimis coniugibus, & procrearunt articulatos filios, & plures reputabant eos pro veris, & legitimis coniugibus,& etiã aliqui dicebant; quod inter eos non potuit eſſe verum matrimonium: dictum fuit iſtum teſtem in primis non deponere præciſè quod filij fuerint procreati poſt reputationem matrimonij. Secundò eſto quod hoc dicat, non reddit rationem concludentem matrimonium ante procreationẽ, quia quod Bernardinus,& Catherina reputarent, & tractarent ſe vti tales, non probat quod de illo tempore fuerit inter illos matrimonium, quia dato malo initio, huiuſmodi tractatus non probant matrimonium, Innoc.in cap. Ex parte, n.5. de reſtit.ſpoliat. & fuit latè dictum in cauſa Cracouien. Illegitimitatis, 22.Maij 1606. coram me. Circa illud quod dicit de reputatione aliorum,non concludit, cùm non deponat per verbum, communiter, ex dictis ſuper duobus proximis teſtibus;imò deponit de illis, qui reputabant in contrarium.

Quintus teſtis Bernardinus de Francioſis dicit quod iudicio ſuo poſſunt eſſe vigiuti anni, vel circa,quod ipſe teſtis dici audiuit à pluribus,& quod publicè dicebatur in loco Zibelli Bernardinum deſponſaſſe Catherinam, & eam in vxorem accepiſſe, & quod obinde citra dictus Bernardinus ſuſcepit ex ea Vbertum. Iſte teſtis circa quaſi poſſeſſionem legitimitatis qualificatæ ex procreatione viſus fuit non probare. Primò, quia quod Catherina eſſet vxor Bernardini de tempore ſuſceptionis Vberti, non deponit niſi per rationem quod publicè dicebatur, quæ ratio ad ſummum concludit publicam vocem, & famam, quæ facit ſemiplenam probationem, & ipſe tamquam vnicus facit ſemiplenam iſtius ſemiplenæ. Præterea iſte teſtis non deponit de procreatione Vberti poſt matrimonium, ſed de ſuſceptione, quæ poteſt verificari in ſimplici natiuitate Vberti poſt matrimonium, quæ natiuitas non ſufficeret ex ſupra allegatis: & etiam fuit obſeruatum, quod iſte teſtis deponit de fama in loco Zibelli, quæ non ſuffragatur, cùm Vbertus fuerit natus in loco Varani: fama enim vt probet, debet eſſe in loco,vbi actus eſt geſtus. Salic.in l.Ea quidem, n.103. C.de accuſat.Natta conſ.473.nu.16. verſ. Item prædicti teſtes.

Sextus teſtis Bartotius de Burgo omnia deponit de auditu ſimplici: Ideoque ſuper illo non fuit immoratum.

Septimus teſtis Ioannes de Magiſtris dicit ſe cognouiſſe vxorem Bernardini, de qua in interrogatorio, de anno 1516. quo tempore erat nupta in dictum Bernardinum, & hoc ſcit, quia vidit, & audiebat, & intelligebat dictum Bernardinum eã tenere, reputare, & nominare pro vxore: & è conuerſo ipſam eum tenere pro marito, & ita eos teneri à vicinis, & alijs cognoſcentibus, & teſtis ita eos tenuit, & reputauit, tenebat, & reputabat palam, & publicè. Idem teſtis ſuper 13. interrogatorio dicit, quod Bernardinus ex dicta eius vxore antequam eſſet vxor habuit vnum filium nominatum Federicum, & poſtquam fuit nuptam in Bernardinum habuit Vbertum, & alios filios, & ita audiuit,& intellexit, ac vidit ipſum Bernardinum, & Catherinam, ipſos filios, ac filias pro talibus ſic natis habere, tenere, ac reputare, & nominare,ac ab alijs haberi, teneri, & reputari palam, & publicè in terrà Zibelli. Iſte teſtis & ipſe viſus fuit poſſe euitari. Nam in primis non deponit de procreatione Vberti poſt prætenſum matrimonium, ſed per verbum, habuit, quod eſt æquiuocum, & poteſt referri ad ſimplicem natiuitatem poſt matrimonium, quæ non ſufficeret ex ſupradictis. Prçterea in eo quod dicit, quod Bernardinus poſtquã ſibi fuit nupta Catherina, habuerit Vbertum, & alios filios, nullam reddit cauſam ſcientiæ, prout debebat, cùm non interfuerit matrimonio, ita vt certò ſciret tempus illius: imò ſe reſtringit ad ſimplicem auditum, & intellectum ibi, *& ita audiuit dici, & intellexit*: & in omnem euentum in hoc eſſet vnicus. Dum autem ſubiungit vidiſſe ipſum Bernardinum,& Catherinam filios pro talibus ſic natis habere, tenere, & reputare, ac nominare, nihil aliud concludit, quàm tractatum parentum, qui non nocet tertio ex ſupra deductis. Dum autem dicit ita fuiſſe tentos ab alijs, non ſubiungit hoc fuiſſe communiter, prout requiritur ex ſępius allegatis. Præterea non deponit de loco Varani, prout requiritur ex pariter allegatis.

Poſtremò quidquid dici poſſet cum ſolis probationibus Dominorum de Pallauicinis, res viſa fuit reddi magis dubia ex deductis pro parte Dominorum de Raugonibus. Nam in primis fuit datum inſtrumentum confectum per Vbertum cum præſentia, & aſſenſu matris de anno 1526. 27. Nouembris, in quo medio iuramento confitetur ſe eſſe maiorem 17.annis, & vltra: ideoque apparet, quod erat natus ante annum 1510. de quo tempore Bernardinus, & Catherina procurarunt exequutionẽ mandati de diſpenſando pro contrahendo matrimonio, & ſic non erat adhuc inter illos matrimonium. Nec mouit Dominos, quod indictio, de qua in dicto inſtrumento, non concordet cum dicto milleſimo: ideoque poſſit eſſe erratum in milleſimo, ſicut in indictione: quia viſum fuit circa milleſimum tamquam rem notiſſimam non potuiſſe errari, quod ſecus eſt in indictione, quæ paucis eſt nota. Non etiam mouit Dominos,quod Vbertus potuerit errare circa propriam ætatem, cùm homines de tempore natiuitatis nõ habeant vſum rationis: quia à communiter accidentibus homines maximè nobiles vel per relationem propinquorum, vel aliàs ſolent ſcire propriam ætatem: ideoq; inoleuit praxis vt illis cre-

datur

Digitized by Google

datur circa propriam ætatem, ſicut videmus practicari in teſtibus etiam vbi ætas eſt de ſubſtantia, vt in teſtibus deponentibus ſuper immemorabili: & cũ mater benè conſcia ætatis filij eſſet præſens, & authorizans, multum veriſimile eſt quod admonuiſſet filium ſi errasſet in aſſertione ætatis: & in omnem actum, cũ poſſibile ſit quod Vbertus aliquo modo eſſet certus de ſua ætate, ſtandum eſt illius confeſsioni iuratæ donec probetur error, cũ regula ſit quod confeſsio plenè probet contra confitentem, & habentem cauſam ab illo. Similiter non obſtare viſum fuit quod Vbertus in alio inſtrumento de eodem anno confecto aſſeruerit ſe maiorem 16. annis, quia in maiori ætate ineſt minor, iuxta not. in l. 1. §. Si ſtipulanti, ff. de verb. ſignific. & hoc modo concordantur ſimiles probationes per Alex. conſ. 64. n. 3. & 4. lib. 2.

Secundò principaliter pro parte Dominorum de Rangonibus fuerunt dati teſtes, ex quibus apparet Iacobam ſororem Vberti fuiſſe natam 18. menſes poſt illum, & rurſus 18. menſes Iacobam fuiſſe natum Pallauicinũ, adeovt Pallauicinus excederet in ætate ab Vberto per tres annos. Iſte autem Pallauicinus reperitur nominatus in teſtamento patris condito de anno 1511. menſe Decembris: ideoque apparet quod Vbertus fuit conceptus circa principium anni 1508. & ſic ante mandatum de diſpenſando, de quo ſupra. Et quatenos fuit replicatum pro parte Dominorum de Pallauicinis, quod teſtes hoc deponentes iam ſunt declarati nulliter examinati, viſum fuit Dominis quod ex quo tales teſtes fuerunt inducti à Dominis de Pallauicinis, quod etiam ſi ſint nulliter examinati, poſsint contra illos facere magnum adminiculum, per ea, quæ fuerunt deducta coram Verall. deciſ. 268. par. 3. & dixit Ruin. conſ. 46. n. 10 lib. 4. & Cranett. conſ. 198. n. 11. Cardin. Seraph. deciſ. 585. n. 1.

Tertiò fuerunt dati pro parte Rangonorum teſtes plura deponentes in confuſo ſuper illegitimitate filiorum Bernardini, & ſignanter duo, nempe Hieronymus de Roncho, & Bernardinus de Piccijs, qui dicunt publicè audiuiſſe, quod filij Bernardini erant illegitimi, & inſucceſsibiles: quod verbum, publicè, ſecundum opinionem, quam ſequitur Rota importat publicam vocem, & famã, Caputaq. deciſ. 7. & deciſ. 189. par. 3. Rota in cauſa Romana Matrimonij 21. Iunij 1611. corã R. P. D. meo Pirouano.

Et licèt iſtæ probationes fortè non viderentur ſufficientes ad probandam illegitimitatem, quatenus onus probandi incumberet Dominis de Rangonibus; attamen benè viſæ fuerunt ſufficere ad elidendam, & conquaſſandam probationem Dominorum de Pallauicinis, cùm ſupra deducta ſatis ſint imperfecta ex genere ſuo: & quando probatio eſt debilis, & imperfecta tunc eliditur, & conquaſſatur per alias ſimiles contrarias, vt in iſtis terminis reſpondit Rota in Cracouien. Illegitimitatis coram me, de qua ſupra.

Et ita tentum, &c.

PARMEN. STATVS.

7 SVpraſcripta deciſio Rotæ quinque habet partes. In prima deciditur, qualitatem procreationis, & natiuitatis ex legitimo matrimonio eſſe à Marchionibus Pallauicinis probandam, nec probatam cenſeri ex matrimonio inter Bernardinũ, & Catherinam, & ex ſimplici quaſi poſſeſsione legitimitatis Vberti.

In ſecunda deciditur, hanc qualitatem non eſſe probatam ex nominatione, inſtitutione, & tractatu Bernardini eorum authoris.

In tertia, eamdem qualitatem non probari ex eo quod Rolandus paſſus ſit Vbertum poſsidere bona fideicommiſſo ſubiecta.

In quarta, item non probari huiuſmodi qualitatem ex teſtium depoſitionibus.

Vltima pars verſatur circa probationes partis aduerſæ.

Vt autem recedatur à deciſis, ſatis erit oſtendere qualitatem procreationis, & natiuitatis vel non eſſe probandam, vel certè eſſe probatam per aliquod genus dictarum probationum. Sed omninò erit recedendum, ſi docebitur probatam eſſe per ſingula probationum genera, vt confidimus.

Et quoad primam partem repetendum eſt memoria, ante deciſionem huius cauſæ cùm eſſet dubitatum an Pallauicini tenerentur probare contractum matrimonij de certo tempore, & de quo: fuiſſe tunc omiſſam huius dubij propoſitionem, quia ipſi oppoſuerunt ſe eſſe in quaſi poſſeſsione legitimitatis, ac propterea debere in bonorum poſſeſsionem immitti abſque vlteriori probatione atque ita reſtricta fuit difficultas ad hanc quaſi poſſeſsionem poſthabita priori diſputatione. Et
8 tamen in deciſione cauſæ fit reditus ad primum dubium, & reſoluitur Pallauicinos teneri probare qualitatem procreationis, & natiuitatis ex matrimonio; quod nihil aliud eſt, quàm ipſos teneri probare matrimonium de tempore ante eorum procreationem: quinimò non ſolum reſoluitur hoc dubium, quod relictum fuerat, & petitorium reſpicit, c. Per tuas, qui fil. ſint legit. & tradit Menoch. de arbitrar. iudic. caſu 89. nu. 19 ſed deciditur etiam aliud, quod poſtea ſubſequi debuiſſet, videlicet matrimonium de certo tempore ante procreationem probatum non eſſe.

9 Veritas ergo eſt idcirco fuiſſe propoſitum dubium quaſi poſſeſsionis legitimitatis, quia per eam ſolam releuabantur Pallauicini ab onere probandi qualitatem procreationis, & natiuitatis poſt matrimonium; nã in iudicio poſſeſſorio hæc qualitas ſatis probatur ex matrimonio ipſo, & ſimplici quaſi poſſeſſione legitimitatis, quamdiu oppoſitum non doceatur, etiamſi concubinatus præceſſerit.

10 Quod probatur, quia cum qualitas legitimitatis, in cuius quaſi poſſeſſione exiſtunt nunc Pallauicini, fuerit apta illis ineſſe ab origine procreationis, præſumitur ita fuiſſe, & contrarium aſſerenti incumbit onus probandi, ex doctrina Bartoli
11 poſt Dyn. in l. Si prius, n. 18. ff. de nou. oper. nunciat. vbi agens an quaſi poſſeſſio alicuius ſtatus, vel qualitatis transferat onus probandi in aduerſariũ, concludit tunc transferre, quando illa qualitas, quæ ineſt, fuit apta ineſſe ab origine rei: quod etiam docuit Bald. in l. Titia diuortium, ſub nu. 2. poſt med. ff. ſol. matrim. ibi: [Circa hoc vtrum poſſeſſio, vel quaſi releuet ab onere probandi. Dic aut ſtatus, quem inducit poſſeſsio, poteſt naturaliter ineſſe origini; & tunc releuat ab onere probandi, &c.] & idem Bald. conſ. 351. ſub num. 2.
12 verſ. Præterea quoties, lib. 1. vbi propterea conſuluit

luit

Digitized by Google

luit ex ſimplici quaſi poſſeſsione vaſallatus probari aliquem fuiſſe vaſallum ab origine natiuitatis. ſequitur Iaſ.in d.l.Si prius,n.43.Peregrin.de fideicomm.art.43.n.69.& alij apud Fuluium Pacian.de probat.par.2.c.50.n.1.& 2. & Maſcard. eod. tract. concl.1194.n.20.

Quam concluſionem probant textus expreſſi in l.Liberos,§.Si quis ex ſeruitute, ff.de liber.cau. in l.Si filius, & in l.Circa eum, ff.de probat. in l. Moueor, C. Si ſeru. export. ven. in l.Matrem, & in l. Ad probationem, la ſeconda, C.de probat. Ex quibus iuribus conſtat exiſtentem in poſſeſsione libertatis ſeruitutis, vel alterius ſimilis qualitatis, ſiue agat, ſiue conueniatur, non teneri probare ſe fuiſſe in hac quaſi poſſeſsione ab origine natiuitatis, quia eum aptè potuerit naſci liber, aut ſeruus, & nunc abſque dolo repertatur in quaſi poſſeſsione huiuſmodi qualitatis, liberatur ab onere probandi, illudque transfert in aduerſarium ſuum.

13 Et per hanc Bartoli theoricam, quod quaſi poſſeſsio legitimitatis ſufficiat ad demonſtrandam veram legitimitatem etiam in petitorio, quia hæc quaſi poſſeſsio non repugnat origini, & primo ſtatui filiationis, imò ei conuenit, cum præſumptio ſit filium ex legitimo matrimonio eſſe natum; tradit Menoch.viden.de arbitr. iud. lib.2. d. caſu 89. n.71.& Burſat.conſ.384.nu.17. verſ. Quartum minus, vol.4. vbi loquitur ad effectum ſuccedendi in bonis veram legitimitatem requirentibus, vt in themate, & pluribus relatis oſtēdit hanc eſſe veriorem, & magis communem opinionem; & ſequitur Simon.de Præt.de interpret. vltim. volunt. lib.5.dub.vlt.n.189. Qualitas enim veræ legitimi-
14 tatis habet iuris communis aſsiſtentiam: tum quia cum neceſſe ſit quemlibet naſci ex coitu, qui vel licitus ſit, vel prohibitus; in dubio præſumi debet licitus, ſecundum Bald.in l.1.n.35. C. de ijs qui accuſ.non poſſ.vbi ait ex honeſta coniectura inhoneſtam præſumptionem fauore prolis innocentis excludi: qua ratione filium in dubio præſumi natum legitimè, latè probant Bero. conſ.19. n.6. & ſeq. vol.2. Menoch. de præſumption. lib. 6. præſumpt.54.n.22.& ſeq.Cephal. conſ.435. nu.81. vol.3. tum quia eſſe illegitimè natum, propter maculam originalem quædam nota, & infamia facti creditur, quæ non præſumitur niſi probetur, vt arguit loco cit.Menoch.n.29. & alias rationes adducit Paleott. de noth.& ſpur.c.20.n.3.& ſeq. Ideoque filium præſumi potius natum poſt matrimonium, quam ante, & contrarium dicenti incumbere onus probandi, docuerunt in ſpecie Bald. conſ.213.occurrit, in fin.vol.2. Salic. in l. Neque natales,n.3.verſ.Item iſtam gloſſam, C. de probat. Alciat.de præſumpt.reg.3.præſumpt.37.& Matth. Vvſemberius conſ.44.ſub n.64.verſ. Et ita, vbi teſtatur de communi. Et hac ratione videmus pro-
15 bari ætatem etiam ex matrimonio; quia ſi verum eſt matrimonium à decem annis contractum fuiſſe, verum etiam eſt filium non eſſe maiorem annis decem, cùm poſt matrimonium natus cenſeatur, vt ex communi opinione cōcludit poſt alios Odd. de reſtit.in integr.par.1.q.37.art.10.

Quamobrem cùm qualitas legitimitatis non modo ſit apta ineſſe origini natiuitatis, & procreationis, ſed cenſeatur etiam ineſſe iuris præſumptione; non eſt dubitandum quominus per illius quaſi poſſeſsionem Pallauicini fuerint libe-
rati ab vlteriori probatione: & hanc eſſe receptiorem, ac veriorem ſententiam teſtatur d.præſumpt.54.Menoch.n.31.verſ.Hæc receptior, & ve-
16 rior ſententia. Conſtat autem manifeſtè hæc omnia eodem modo concludere ſiue copula præceſſerit matrimonium, ſiue non; quia cum conſtet de vtroque ſtatu matrimonij, & concubinatus, nec appareat quo tempore natus fuerit, ius præſumit natum cum ea qualitate, in cuius poſſeſſione nunc reperitur, & quæ fuit apta eidem ineſſe ab origine procreationis, nec attenditur poſsibile contrarium, vt aduertunt omnes initio relati, & declarat Euerard.in loco à tempore ad tempus n.20. & hoc ipſum conſiderauit olim Rota in hac cauſa coram Seraph.deciſ.1000.n.8. in hæc verba: [Concubinatus verò licèt faciat, vt cum præceſſit, non poſsit poſtea deduci concludens probatio ex cohabitatione, &c.] tamen cum in hoc caſu cum cohabitatione concurrant tot alia inferentia ad matrimonium, vtique ex illis tollitur illa æquiuocatio, quæ ex præcedenti concubinatu oritur: & propterea non obſtare malum initium docuit ſimiliter in hac cauſa deciſ.978.n.7.eiuſd. Seraph. Et in proprijs terminis filium præſumi natum in dubio poſt matrimonium, etiamſi vir vxorem ante matrimonium cognouerit, conſuluit Ruin.cōſ. 51.n.20.verſ.Præterea ex quo, lib.5.Iaſ. conſ. 168. col.3.verſ. Secundò principaliter, vol. 4. vbi alios allegat, & Marcabrun.conſ.73.n.46. & ſeq.

Quibus accedit quod Doctores ſupra relati loquuntur vel quando conſtat tantùm de matrimonio, & filiatione, vt Bald.Salic.Alciat.Ruin.& Iaſ. vel quando conſtat ſolum de filiatione, & ſumus omnino dubij, vt Bero. & Menoch. d. præſumpt. nu. 22. & ſeq. vel quando ſolum conſtat de quaſi poſſeſsione legitimitatis, vt Menoch.de arbitrar. iudic. Burſatt. & Sim.de Præt. & tamen hi omnes cenſent filium cenſeri procreatum legitimè ad effectum ſucceſsionis, idque etiam in petitorio, vt Menoch.& Burſatt. Ergo hoc caſu, in quo tria copulatiuè concurrunt, nempe matrimonium filiatio, & quaſi poſſeſsio legitimitatis, & verſamur in poſſeſſorio, res videtur omnino indubitabilis, vt in puncto animaduertit Menoch. lib.6. d. præſumpt.54.n.34.in fin.

Nec prædictis obſtat deciſ.Seraph.1081.num.2. allegata in deciſ. per quam deciditur ad effectum ſucceſsionis in ſuo caſu duo eſſe probanda, videlicet matrimonium, & natiuitatem ex matrimonio.

Reſpondetur enim ab ea deciſione tamquam non iuridica, & edita vna tantùm parte informante, fuiſſe poſtea receſſum, vt patet in deciſ. 1300. eiuſdem Seraph.ac præterea ibi nec de matrimonio conſtabat, nec de quaſi poſſeſsione legitimitatis, vt colligitur ex nu. 2. & 5. vnde patet quam malè ex ea inferri poſsit ad hunc caſum, in quo conſtat de vtroque.

Et eodem modo reſpondetur ad conſ.Ceph.82. vol.1. vbi conſuluit filium probare debere ſe natū eſſe poſt matrimonium, cum in concubinatu natus præſumatur: nam in ſuo caſu filius non erat in poſſeſsione legitimitatis, nec conſtabat de vero, vel putatiuo matrimonio, ſed tantùm de præcedenti fornicatione, vt ipſe ſe declarat ſub num.43. verſ.Poſtremò, & ſub n.56.ibi: nam verè, & certitudinaliter conſtat de fornicatione præcedenti, & non liquet concludenter de matrimonio ſubſe-

quenti; & propterea cùm de fornicatione clarè appareat, veriſimilius eſt illum eſſe natum ex ipſa fornicatione.] Hæc ibi. Vnde hoc caſu, in quo conſtat de quaſi poſſeſſione legitimitatis, & de præcedenti matrimonio, veriſsima eſt concluſio, quam ibidem ponit Cephal. nu. 1, quod natus ex concubina deſponſata, natus videatur potius poſt deſponſationem, quàm ante.

Ex quibus ni fallor ſublata eſt prima hæc concluſio Rotæ, quia reuera Pallauicini non tenentur probare qualitatem procreationis, & natiuitatis ex matrimonio, cum hæc qualitas ſatis probetur per matrimonium ipſum, & quaſi poſſeſsionem legitimitatis ex iuris præſumptionibus, quæ dicuntur liquidiſsimæ probationes, vt per Burſatt. in his terminis d.conſ.384.nu.14.vol.4.Cephal. d. conſ.43.n.4.Seraph.d.deciſ.1000.n.14.

In ſecunda parte deciſionis reſoluitur non probari qualitatem procreationis ex matrimonio per nominationem, inſtitutionem, & tractatum Bernardini: & tamen in alijs deciſionibus huius cauſæ hactenus Rota ſemper agnouit, probauitque legitimitatem Pallauicinorum vti qualificatam. Nam in deciſione coram Robuſterio 2. Decemb. 1573.cenſuit conſtare de matrimonio ad effectum legitimitatis pro ſucceſsione bonorum fideicommiſſo, de quo agitur, ſubiectorum, vt ibi in princip & verſ.Sextò,& verſ.Sicut nec agitur; & coram Illuſtriſſimo Cardinali Ludouiſio 10.Aprilis 1606 perpendit ſucceſſibilitatem Pallauicinorum in fideicommiſſo, in quo non veniebant niſi nati ex legitimo matrimonio: & coram Seraph.dicta deciſ.1000.ſub n.17.verſ.Octauo; conſiderauit relationem Cardinalis Simonettæ Paulo III.factam, quod ijdem nati eſſent ex legitimo matrimonio.

17 Quam verò ſolidiores fuerint rationes veterum deciſionum, quam huius nouiſſimæ, patebit ex infraſcriptis. Nam ex tribus fundamentis vltimæ deciſionis, primum eſt, quod inſtitutio debebatur Pallauicinis quomodocumque eſſent legitimati etiam per ſubſequens matrimonium, & ideo ex inſtitutione Bernardini non poteſt inferri ad qualificatam legitimitatem filiorum inſtitutorum.

Huic primo fundamento repugnat veritas facti, quia Vbertus fuit inſtitutus à Bernardino in Caſtris ſuppoſitis fideicommiſſo veram, & non fictam legitimitatem requirenti, & quorum Vbertus capax non fuiſſet, niſi ex legitimo matrimonio fuiſſet procreatus, vt in puncto tradit in hac ipſa cauſa Put. deciſ.7.de ſponſal. Ergo ex nominatione, & inſtitutione in bonis, quorũ legitimati per ſubſequens matrimonium non erant capaces, Vbertus conſtitutus fuit in quaſi poſſeſſione qualificatæ legitimitatis: ita in terminis Bero.conſ.19. n.7.& ſeq.lib.2.Menoch.lib.6.d.præſump 54.n.38. Pacian.de probat.lib.2.c.16, n.77. præſertim quia Bernardinus habuit exactam notitiam huius fideicommiſſi, cuius ter obtinuit confirmationem.

18 Alterum Rotæ fundamentum eſt, quod tractatus patris non ſoleat nocere tertio; quæ tamen regula nunc patitur quatuor limitationes, ſeu declarationes, quarum vnaquæque ſufficeret, & tamen concurrunt omnes in caſu præſenti.

19 Limitatur enim primò, vt non procedat quoad effectum releuandi poſſeſſorem ab onere probandi, illudque in aduerſarium transferendi; quia in hac parte etiam contra tertium hic tractatus operatur, vt declarat Pariſ.conſ.10.n.100.& n.109. & ſeq. vol. 2. vbi ait extare hac de re apertiſſimas deciſiones Bart. & communiter aliorum, Seraph. d.deciſ.1000.n.14. Lup.de illegit. commen.2. §.3. n.53. ad fin.verſ. Tamen indiſtinctè, Maſcard. de probat.concl.790.n.9.Menoch.lib.6. d.præſumpt. 54.n.48.Bero.conſ 19.n.7.& ſeq.vol.2.& Simon.de Pret. de interpret.vlt.volunt.lib.5.dub.vlt. nu.187. & ſeq. vbi loquitur in ſpecie de adipiſcenda poſſeſſione ex remed. l. fin. C.de edict. D. Adrian. tollen.

20 Declaratur ſecundò, vt procedat in ſimplici nominatione, & incidenti aſſertione parentum, in quibus terminis tãtum loquitur Iaſ. Mant. Seraph. & alij in deciſ. allegati vt patet ex illorum inſpectione: ſed aliud dicendum eſt in nominatione facta propter ſe, & coniuncta cum inſtitutione; quia hæc non dicitur ſimplex nominatio, ſed tractatus, qui operatur etiam in præiudicium tertij: ita in proprijs terminis declarat Gozadin.conſ.13. n 33. verſ.2. præfati teſtes, & n. 53. verſ. Non obſtat Iaſ. vbi multipliciter reſpondet Iaſoni, & teſtatur contra eum eſſe magis communem opinionem Doctorum numero, & pondere: & hanc opinionem quando nominatio eſt facta principaliter, & in actu, qui magis conueniret filio, quàm extraneo, approbauit idemmet Iaſ. conſil. 102. col. 1. verſ. Secundò ad idem, vol. 4. vt aduertit Gozad. loco citato, & idem Iaſ. in l. Profeſſionem, num.4. C de teſtam. & conſ. 114. col. penult. ſub nu.6. verſ. Vel aliter, & 3. vol.1. Bero. qui ſimiliter reprobat Iaſ. conſ. 19. n. 11. vol. 1. Cæſar de Graſſ. deciſ. 18. de probat. & Maſcard. de probat. concl.790.n.42. vbi poſt alios concludit tractatum fauore legitimitatis probare legitimitatem etiam contra tertium.

21 Ratio differentiæ eſt, quia ad conſtituendum filium in hac quaſi poſſeſsione fortior eſt tractatus, quàm nominatio, vt tradit Bald. in l. Non ignorat, C. Qui accuſ. non poſſ. Iaſ. qui hanc differentiam non ignorauit, d.conſ. 114. incip. ab obiectu, col. fin. vol. 1. Gozadin. d. conſ. 113. n. 39. Crauett. conſ. 408. ſub nu. 5. verſ. Ideò fortior eſt tractatus.

Quamobrem tractatus Bernardini non poteſt appellari ſimplex enunciatiua, vt dicitur in deciſione, cùm ſit principaliter propter ſe, & fundamentum diſpoſitionis, & in actu proportionabili filijs legitimè natis dumtaxat, vt in proprijs terminis dixit Bart. in d. l. 1. §. Item per contrarium, n. 3. ff. de liber. Gozad d. conſ. 13. ſub n. 55. Pariſ. latè conſ. 10. n. 100. vol. 2. & Crauett. conſ. 958. n. 37. nec ſimiliter poteſt dici vnica, cùm ſit geminata in duobus teſtamentis, licèt ſit eiuſdem perſonæ, Caſtren. in puncto in l. Non epiſtolis, n. 3. verſ. Item videtur, C. de probat. Paleott. de noth. & ſpur. c. 23. num. 2.

22 Limitatur tertiò, vt non procedat ſi cum tractatu concurrant alia adminicula, quæ hoc caſu plurima concurrere, inferius patebit: eo enim caſu tractatus legitimitatis operatur etiam in præiudicium tertij, vt latè cõſuluit Crauett. conſ. 991. à nu. 80. verſ. Reſpondetur, vol. 6. Ceph. conſ. 137. nu. 51. vbi ait hanc opinionem eſſe indubitatam, Gabr. conſ. 21. num. 43. lib. 2. & Burſat. d. conſ. 384. n. 18 vol. 4. vbi teſtatur de cõmuni opinione: quod clarè perpendit olim Rota in hac cauſa corã Ludouiſio 10. Aprilis 1606. verſ. Accedit nominatio

in

in illis verbis: & licet pars aduerſa contendat has enunciatiuas non eſſe ſufficientes ad probandum matrimonium contra tertium; poſſent forſan admitti ſi per ſe conſiderarentur, & non in concurſu aliarum præſumptionum.

23 Limitatur demum, vt non procedat hæc regula cum tertius, cuius intereſt, nominationi, & tractatui acquieſcit, quemadmodum acquieuiſſe Rolandum, docebitur in 3. par. Ang. in l. Liberorum, in princ. ff. de his, qui not. infam. Paleott. de noth. & ſpur. cap. 22. in fin. Menoch. de arbitrar. d. caſu 89. n. 72.

Tertium, & vltimum fundamentum Rotæ in hac ſecunda parte eſt, quod verba teſtamenti Bernardini non cōcludant neceſſariò procreationem ex legitimo matrimonio.

24 Quod tamen fundamētum ſimiliter tollitur ex facto, quia in eodem teſtamento filios natos ante matrimoniū, & legitimatos poſtea per ſubſequens Bernardinus appellat naturales, vel filios ſimpliciter; Vbertum verò, & fratres vocat filios ſuos legitimos, & naturales procreatos, & natos ex ſe, & & vxore ſua, item magnificos, & generoſos: ex qua filiorum diſtinctione conuincitur nominaſſe, atque agnouiſſe Vbertum, & fratres vti filios verè legitimos, & ex legitimo matrimonio procreatos, vt in ſpecie aduertit Bart. in l. Ex facto, §. Si quis rogatus, ff. ad Trebell. Angel. conſ. 366. n. 5. verſ. Primò ſi teſtator in aliqua parte teſtamenti, de naturalibus fecit mentionem, & Cæſ. de Graſſis deciſ. 18. num. 5. de probat. Præſertim habita ratione prægnantiæ verborum, quibus vſus eſt teſtator cum de Vberto, & fratribus ſermonem habuit: & hæc filiorum diſtinctio olim non latuit Rotam, vt patet in deciſione huius cauſæ coram D. Cardinali Ludouiſio 10. Aprilis 1606. verſ. Nec ex concubinatu.

25 Sed iure etiam tollitur hoc fundamētum, quia etſi Bernardinus Vbertum, & fratres ſimpliciter nuncupaſſet filios ſuos legitimos, & naturales abſque alia filiorum diſtinctione; adhuc tamen ipſi ex hac nuncupatione, & tractatu conſtituti eſſent in quaſi poſſeſſione veræ legitimitatis, ita vt abſque alia etiam probatione ad fideicommiſſum veram legitimitatem requirens, deberent admitti. Ita in proprijs terminis Burſatt. d. conſ. 384. nu. 13. verſ. Quartò cum principaliter, volum. 4. & Bero. d. conſ. 19. num. 7. & ſeq. vol. 2. & Cæſ. de Graſſ. deciſ. 18. nu. 11. de probat. ibi, [Oppoſitio quod potuerunt nominari legitimi, quia eſſent legitimati, non placuit prædictis omnibus concurrentibus, & pluribus ex Dominis viſa eſt nimia ſubtilitas.] Verba enim illa etiam ſimpliciter prolata, intelliguntur de filijs legitimè procreatis, d. l. Ex facto, §. Si quis rogatus, ff. ad Trebell. Maſcard. de probat. d. concl. 798. num. 11. nec verificantur in legitimatis per ſubſequens ſaltem ex cōmuni vſu loquendi, Ceph. poſt alios, quos citat, conſ. 82. num. 18. & ſeq. vol. 1. & conſ. 276. num. 27. vol. 2. Peregrin. de fideicomm. art. 24. n. 38.

26 In tertia deciſionis parte, vbi reſoluitur qualitatem procreationis ex matrimonio non probari ex eo, quod Rolandus paſſus ſit Vbertum poſſidere bona huic fideicommiſſo ſubiecta: ſtatuuntur à Rota tres concluſiones. Prima eſt, quod cum Vbertus fuiſſet hæres Bernardini, erat illi debita poſſeſſio bonorum huic fideicommiſſo ſubiectorū, & ab illius manibus debebant recipere fideicommiſſarij; ac propterea Rolandus patiendo Vbertum poſſidere non conſtituit eum in quaſi poſſeſſione legitimitatis qualificatæ.

Hac concluſione Rota tacitè fatetur, Vbertum eſſe procreatum, & natum ex legitimo matrimonio, quia alioquin illi tamquam incapaci non fuiſſet debita poſſeſſio bonorum fideicommiſſo, de quo agitur, ſubiectorum, vt cenſuit Rota in Peruſina fideicommiſſi 15. Ianuarij 1614. coram D. Decano: & tradunt Roſental. de feud. cap. 7. concluſ. 92. num. 1. Peregr. conſ. 4. num. 55. volum. 1. & recentiores Bononien. de legit. contrad. q. 19. art. 2. vbi teſtantur ab hac ſententia neminem
27 diſſidere. Aut igitur Vberto erat debita poſſeſſio dictorum bonorum, aut non. Si erat debita, ergo erat legitimè natus ex dictis proximè. Aut non erat debita; & tunc Rolandus fideicommiſſarius non tenebatur recipere de illius manibus, & conſequenter patiendo Vbertum poſſidere bona veram legitimitatem requirentia, illum conſtituit in quaſi poſſeſſione veræ, & non fictæ legitimitatis, per text. in l. 1. aliàs Incipit. Quod Senatus, §. Item per contrarium, vbi hoc docet Bart. ff. de liber. agnoſcen. & alij apud Menoch. lib. 6. præſumpt. 54. n. 38.

Præſertim quia ex alio quoque capite Rolandus tenebatur capere de manu Vberti. Nam cum in teſtamento Io. Franciſci adeſſet prohibitio de non alienando in fauorem fideicommiſſarij, in caſu alienationis poterat Rolandus poſſeſſionem rei alienatæ propria authoritate ingredi, Zanch. in repet. l. Hæredes mei, §. Cum ita, nu. 407. ff. ad Trebell. Bero. conſ. 129. num. 15. lib. 2. Petr. de fideicomm q. 3. num. 30. & 31. Prout reuera propria authoritate ingreſſus fuit poſſeſſionem bonorum Polidori alterius fratris, licèt ſupereſſet Liuia Polidori filia. Veritas ergo eſt, Vbertum non poſſediſſe hæc bona, vt illa reſtitueret fideicommiſſarijs, ſed vt ſibi retineret ex teſtamento paterno. Siquidem huic cauſæ, de qua conſtat, tribuendus eſt actus poſſeſſionis, nec debemus aliam cauſam præſumere, Rot. deciſ. 100. nu. 22. par. 1. diuerſ. Et reuera mirum videtur hodie Rotam ita cenſuiſſe, quæ tamen olim ſemper habuit patientiam Rolandi pro validiſſima præſumptione, vt coram Robuſterio 2. Decembris 1573. verſ. Sextò, coram Seraph. d. deciſ. 1000. num. 15. verſ. Quintò concurrit alia validiſſima præſumptio, & coram Cardinali Ludouiſio 10. Aprilis 1606. in illis verbis, validiſſima etiam præſumptio viſa fuit illa, quam aliàs magni fecit Rotam, nempe ſucceſſio filiorum Bernardini in bonis fideicommiſſo, de quo agitur, ſubiectis ſciente, & patiente Rolando.

28 Concluſio ſecūda, quam ponit Rota in hac tertia parte eſt quod Rolandus patiendo Vbertum poſſidere hæc bona minori tempore, quam triginta annorum, non cōſtituit eum in quaſi poſſeſſione huiuſmodi legitimitatis.

Hæc temporis ratio fortè concluderet in iudicio proprietatis; ſed quoad poſſeſſionem Rolandus intulit ſibi præiudicium eo ipſo, quod ſciuit Vbertum poſſidere, & non contradixit, Bart. in l. Si de eo, §. Si fortè, n. 4. verſ. Quid dicendum, ff. de acquir. poſſeſſ. & tradunt in cap. Cum veniſſent, de reſtit. ſpoliat. Butr. num. 15. & Abb. n. 16. Neque enim vnquam reperitur iure cautum, vt ad conſtituendum aliquem in quaſi poſſeſſione ali-

Google

cuius qualitatis, requiratur longiſsimum tempus triginta annorum. Quandoquidem id requiritur pro acquiſitione dominij ex præſcriptione, non autem pro quaſi poſſeſsione adipiſcenda, quæ illico etiam ex vnico actu acquiritur. Ripa in cap. Cum Eccleſia Sutrina, num. 52. extra de can. poſſeſſ. & propriet. & in terminis quaſi poſſeſsionis legitimitatis tradit Menoch. de arbitr. Iudic. dicto
29 caſu 89. nu. 73. & generale eſt, vt quaſi poſſeſsio non requiratur præſcripta niſi in petitorio, vt idē Menoch. in Commen. retin. remed 5. q. 3. nu. 49. & q. 4. num. 53. verſ. Diſſoluendus eſt modus relatus à Maſcar. de probat. concl. 1194. n. 51.

Vltima concluſio tertiæ partis eſt, quod Rolandus fuit carceribus mancipatus, & non potuit illico impedire, quominus Vbertus poſsideret. Quod tamen ſimiliter ceſſat ex facto; nam à morte Bernardini ad carcerationem Rolandi intercesſit ſpatium duorum annorum cum dimidio. Vnde ille tamdiu paſſus non fuiſſet Vbertum poſſidere bona, in quibus ipſe ſucceſsiſſet, ſi Vbertus fuiſſet incapax, niſi eum verè legitimum, & capacem exiſtimaſſet. Præſertim quia eo temporis intervallo litem egit occaſione bonorum huic fideicommiſſo ſubiectorum contra filiam Polidori fratris teſtamento excluſam. Vnde ceſſat quod dicitur in deciſione, quod Rolandus tunc non potuerit vacare litibus: quemadmodum etiam ceſſat, quod ipſe iactauerit filios Bernardini eſſe illegitimos.

Quoniam ex tribus teſtibus de hoc deponentibus alter ſingularis eſt, alter iam reiectus à Rota, alter verò non ſolum dicit Rolandum ea verba protuliſſe calore iracundiæ, ſed deponit etiam de
30 iudicio ſuo. Nam cum Rolandus dum agebat de illegitimis, non expreſſerit de quibus intellexerit, teſtis ſuſpicatur eum de filijs Bernardini fuiſſe loquutum. Sed nihilominus etiamſi de illis intellexiſſet, potentiora tamen fuerunt eius facta pro conſtituendis illis in quaſi poſſeſsione legitimitatis, quam verba oppoſitum deſignantia, cap. Per tuas, Qui fil. ſint legit. & dixit Rota in hac cauſa coram Cardinali Luduuiſio 10. Aprilis 1606. Cæterum quamuis patientia Rolandi ad hanc quaſi poſſeſsionem inducendam non fuiſſet ſufficiens,
31 tamen ſatis fuerunt actus illius poſitiui. Siquidem cum Rolando in carceribus detento Vbertus, & fratres occupaſſent partem Arcis, & oppidi Zibelli ad Rolandum pertinentem, vt poſtea à violentiæ ſuſpicione ſe excuſarent, Nuncio ad Clementem VII. ablegato declararunt ſe partem huiuſmodi occupaſſe non animo ſpoliandi Rolandum, ſed vt illam eidem, ac ſibiipſis conſeruarent, cum in ea ius ſe habere prætenderent, Quod cum audiuiſſet Pontifex, per litteras in forma Breuis, in quibus Vbertum, & fratres appellauit feudatarios Sedis Apoſtolicæ decreuit, vt hæc pars arcis, & oppidi, vt proponitur occupata, deponeretur penes aliquam perſonam ab ipſomet Rolando eligendam, quæ Vberto, & fratribus cautionem daret ne in parte arcis, & oppidi ad eos ſpectante moleſtarentur. His litteris, in quibus vt diximus Vbertus, & fratres dicebantur feudatarij, & aſſerebantur ius prætendere in portione Rolandi, non modo Rolandus ipſe acquieuit, ſed amplius etiam iiſdem litteris per publicam ſcripturam approbatis elegit ipſummet Vbertum, & fratres in depoſitarios eius portionis arcis, & oppidi, vt in ſumm. nu. 4. In quo quidem actu Rolandus author partis aduerſæ primò tacitè approbauit Vbertum eſſe feudatarium Sedis Apoſtolicæ, & conſequenter verè legitimum, cum nulla alia adeſſent feuda, niſi ſubiecta huic fideicommiſſo veram legitimitatem requirenti. Secundò paſſus eſt, vt eidem Vberto præſtaretur cautio pro parte arcis, & oppidi ad eum ſpectante: in quo actu ſimiliter faſſus eſt illum verè fuiſſe legitimum, ac ſucceſsibilem; neque enim alia ratione poterant hæc bona ad Vbertum ſpectare, niſi quia habebat qualitates à fideicommiſſo requiſitas. Tertiò audiuit Vbertum ius prætendere in parte arcis, & oppidi eidem fideicommiſſo ſubiecta, & ad ipſum Rolandum pertinente, & non contradixit. Vnde neceſſariò admiſit, vt Vbertus tamquam verè legitimus gereret ſe pro fideicommiſſario, quia alioquin etſi eſſet legitimatus per ſubſequens matrimonium, & Bernardini hæres exiſteret in portione dimidia Caſtri Zibelli, nullum tamen ius prætendere potuiſſet in alia portione Rolandi, ad quam vocari non poterat niſi ex fideicommiſſo. Quartò non modo his omnibus acquieuit Rolandus, ſed amplius etiam voluit vt pars iſta, in qua Vbertus ius prætendebat, eſſet ſub ipſius Vberti depoſito. Quē actum ſi omnia ſimul perpendantur, non poteſt dici feciſſe ratione confidentiæ, ſed tantùm quia agnouit illum legitimè natum, et procreatum. Præſertim quia agebatur de fortalitio, & re propria, quam veriſimiliter non poſuiſſet in manibus illegitimorum ſtante ampliſſimo fideicommiſſo paterno; quæ ſunt formalia verba Rotæ in hac cauſa coram Robuſterio 10. Decemb. 1573. verſ. Imò idem Rolandus: & dixit etiam coram Seraph. deciſ. 100. ibi: [Quintò concurrit alia validiſſima præſumptio, quia Rolandus mortuo Bernardino non ſolum non curauit recuperare bona, quæ ad ipſum pertinebant, filijs illegitimis exiſtentibus, ſed etiam fecit actum poſitiuum in contrarium: nam dum eſſet in carcere, declarauit velle vt bona ſua iuriſdictionalia deponerentur penes Pallauicinos ſuos nepotes filios Bernardini.]

Conſtituamus ergo ex vna parte Vbertum, ex altera Rolandum, ad quem in caſu incapacitatis Vberti pertinebat integrum oppidum Zibelli ſubiectum huic fideicommiſſo: & conſideremus Rolando fuiſſe exhibitas litteras Apoſtolicas, in quibus Vbertus appellabatur feudatarius ratione bonorum huic fideicommiſſo ſubiectorum, & dicebatur ius prætendere in illamet portione occupata arcis, & oppidi, quæ ad ſolum Rolandum ſpectabat, & in qua Vbertus non poterat ius prætendere niſi tamquam fideicommiſſarius, & ex legitimo matrimonio procreatus. Conſideremus denique Rolandum, licèt de arce ageretur, quæ res eſt apud Barones grauiſſimi momenti, & difficilis recuperatu, præſertim ex manibus illorum, qui ius prætendunt: tamen his omnibus auditis, & lectis, non ſolum nihil repugnaſſe nuncupationi Pontificis, & prætenſioni Vberti, ſed præterea etiā voluiſſe vt eadem pars arcis, & oppidi ſibi contingens, in qua Vbertus ius prætendebat eſſe ſub ipſius Vberti depoſito, & litteras Apoſtolicas ſolemniter approbaſſe. Certè his perpenſis nemo erit qui neget Rolandum permiſiſſe, ac Vbertus gereret ſe pro fideicommiſſario tamquam verè legitimus, & ſucceſſibilis: nam alioquin Rolandus nedum nullo modo voluiſſet, vt in detrimentum pro-

Digitized by Google

propriarum filiarum ſua pars poneretur ſub depoſito, & cuſtodia Vberti illegitimi, & incapacis, qui in eadem portione ius prætendebat, & illam occupauerat; ſed potius ſibi ad iniuriam reuocaſſet illins prætenſionem, & occupationem, & illicò ſe oppoſuiſſet ſicut antea ſe oppoſuit Liuiæ Polidori filiæ. Hæc omnia ita ſe habuerunt, vt prædiximus: & reuera ſi actus iſte, vt ſperamus, humaniter expendatur, ſatis hinc patebit Rolandum conſenſiſſe, vt Vbertus gereret ſe pro fideicommiſſario in his bonis veram legitimitatem requirentibus, ac proinde Vbertum fuiſſe conſtitutum ab authore partis aduerſæ in pacifica quaſi poſſeſſione veræ, & non fictæ legitimitatis, ex his, quæ in proprijs terminis poſt Pariſ. Gozad. & Bero. tradit Menoch. in ſæpius allegat. præſumpt. 54. nu. 38. & Pacian. de probation. lib. 2. c. 16. n. 77.

Sed etſi nec taciturnitas, nec actus poſitiui Rolandi quidquam profuiſſent, afferuntur nihilominus plures alij actus, per quos Pallauicini conſtituti fuerunt in hac quaſi poſſeſſione.

31 Primum enim defuncto Rolando ſi Vbertus, & fratres non fuiſſent verè legitimi ex fideicommiſſo Rolandi Senioris veram legitimitatem requirente, ſucceſsiſſent in Caſtris Zibelli, Verani, & Solignani Marchio Sfortia Manfredi filius, & Marchio Hieronymus Chriſtophori filius; & tamen tã Marchio Sfortia per annos quinquaginta quinque, quàm Marchio Hieronymus, qui fideicommiſsi plenam habebant notitiam per annos quinquaginta ſemper admiſerunt Vbertum, ac poſt eum Marchionem Alphonſum, & Alexandrum ad Caſtra eidem fideicommiſſo ſubiecta: vnde ex legitima hac poſſeſsione ſcientibus, ac patientibus ijs, quorum intererat, Vbertus, & ſucceſſores fuerunt poſiti non modò in poſſeſsione, ſed etiam in proprietate, & ſtatu veræ, & non fictæ legitimitatis.

32 Imò verò Marchio Sfortia non tãtum paſſus eſt Vbertum, & filios tamdiu poſsidere, ſed expreſsè etiam adoptauit Marchionem Alexandrũ ad Caſtra ſuppoſita fideicommiſſo eiuſdem Rolandi Senioris requirenti qualificatam legitimitatem, declarauitque ex maiorum ſuorum diſpoſitione licere ſibi transferre Caſtra prædicta in ipſum Marchionem Alexandrum tamquam ex deſcendentibus maſculis legitimis, & naturalibus Ioannis Franciſci.

Deinde Pallauicinus, & alij poſteriores fratres Vberti, quibus delata fuiſſet ſucceſsio ex fideicõmiſſo ſi Vbertus verè legitimus non fuiſſet, non modò paſſi ſunt ipſum Vbertum pacificè poſsidere Caſtrum Zibelli, ſed amplius etiam poſt obitũ Vberti poſsiderunt communiter cum Marchionibus Alphonſo, & Alexandro Caſtra Verani, & Solignani eidem fideicommiſſo ſuppoſita, ac veram legitimitatem requirentia vſque in hanc diem, & tamquam Domini vnà omnes litem hanc proſequuti ſunt annos pluſquam octuaginta; itavt ex tot actibus poſitiuis Vberti, & deſcendentium ſpatio longiſsimi temporis doceatur de proprietate, & præſcriptione veræ legitimitatis, nedum de illins quaſi poſſeſsione: & nihilominus accedunt prædictis plura adminicula præter famam, de qua tractabitur in quarta parte.

Primum adminiculum oritur ex ſententia diffinitiua inter alios lata anno 1586. per quam Vbertus pronunciatur natus ex legitimo matrimonio, & Marchione Alphonſo propterea adiudicantur bona ſubiecta fideicommiſſo, quo vocantur nati ex legitimo matrimonio tantùm.

33 Hæc enim ſententia, cùm ſit ſuper ſtatu, facit ius quoad omnes, l. Ingenuum, ff. de ſtatu homin. & in terminis legitimitatis tradit Menoch. præſumpt. 54. n. 43.

34 Secundum adminiculum oritur ex poſitionibus iuratis Comitis Balthaſſarri in alio iudicio ſuper hac qualificata legitimitate, quas facere inter alios adminiculum, tradit Alex. in l. 2. num. 11. C. de eden.

35 Tertium adminiculum ſumitur ex fide Poteſtatis Parmæ, qui occaſione agnitionis fideicommiſſi, & aditionis hæreditatis, teſtatus eſt Vbertum, & fratres minores eſſe procreatos, & natos ex legitimo matrimonio, hæcque adeo vera eſſe, vt nulla tergiuerſatione celari poſſint, vt ſibi ex depoſitionibus teſtium notorum, ac fide dignorum conſtabat, gl. fin. in l. 1. in fin. ff. quemadm. teſtam. aperian. Gabr. tit. de teſtib. concl. 1. n. 43. & 49.

36 Quartum ex nominatione matris in pluribus inſtrumentis, quàm appellat fortiſſimam coniecturam Ceph. conſ. 435. n. 74.

Vltimum adminiculum deſumitur ex relatione Card. Simonettæ, cui pars aduerſa acquieuit, vt in ſua commiſſione, qui retulit Paulo III. Vbertũ eſſe ſucceſſibilem in dictis bonis requirentibus legitimitatem in radice matrimonij: quod olim perpendit Rota in hac cauſa coram Cardinali Ludouiſio 10. Aprilis 1606. verſ. Subſiſtit etiam adminiculum.

In quarta parte deciſionis, quod ſcilicet qualitas veræ legitimitatis non probetur teſtibus, Rota nititur in vniuerſum tribus rationibus.

Prima ratio eſt, quia teſtes non deponunt per verbum, communiter. Secunda, quia non deponunt de fama in loco originis. Tertia, quia deponunt de natiuitate, non de procreatione, vt requirunt verba fideicommiſſi.

37 Verum prima ratio diluitur. Primò ex interrogatorio; nam primus teſtis interrogatus an Vbertus, & fratres reputentur legitimi ab omnibus eorum ſubditis, & vaſſallis. Quæ reſponſio non poteſt intelligi de duobus, vel tribus vaſſallis, vt decidit Rota, ſed de omnibus, vt congruat interrogationi: hoc enim caſu indefinita teſtis æquipollet vniuerſali, vt per Felin. in cap. Auditis, n. 24. ad fin. verſ. Quod autem, de præſcript. & Socin. qui veriſsimum dicit in l. Si quis enm tantum, num. 4. verſ. In qua tamen, ff. de except. rei iudic. quo loco aduertendum eſt in deciſione quoad ſecũdum teſtem fuiſſe omiſſa verba à vaſſallis, & alijs cognoſcentibus, quæ æquipollent dictioni communiter, Rota deciſ. 71. ante n. 1. par. 1. diuerſ.

Diluitur ſecundò, hæc ratio ex ſubiecta materia: ſiquidem cum ageretur de qualificatione filiorum, quæ non inducitur niſi communi reputatione, teſtis ineptè reſpondiſſet eos reputari legitimos à duobus, vel tribus, ad l. Si vno, ff. Locati, cum ſimil. vt per Oldrad. conſ. 172. nu. 6. & Alex. conſ. 129. n. 4. lib. 2.

Diluitur tertiò; quia in his depoſitionibus vnica oratione determinantur, atque exequantur Vbertùs, & illins fratres, qui erant verè legitimi: vnde teſtes cenſeri debent depoſuiſſe de communi reputatione quoad Vbertum, ſicut de ea depoſuerunt quoad eius fratres, per reg. l. Iam hoc iure, §. Sed

§.Sed ſi, & ibi Bart.n.1.ff de vulgar.

38 Diluitur quartò; quia pleriquè ipſorum deponunt per verbum, palam, & publicè, & inter alios ita etiam depoſuit ſeptimus teſtis, licèt omiſſum id fuerit in deciſione: hæc autem publicè, & palàm ſecundum opinionem, quam ſequitur Rota, important publicam vocem, & ſamam, Caputaq.deciſ.7.& deciſ.189.par.3.& dicitur in fine huius deciſionis.

Ac demũ diluitur hæc prima ratio quoad presbyterum Io.Baptiſtam; quia licèt vtatur voce illa plures, tamen ex tota eius depoſitione apparet eũ de maiori parte hominum ſenſiſſe, cum exceperit tantum aliquos, qui contrarium exiſtimabant, vt difertis verbis olim dixit Rota in hac cauſa corã Seraph. dicta deciſ. 100, ſub nu.4. verſ. Nam licèt vtatur.

39 Secunda ratio, quod teſtes non deponant de fama in loco originis, nihil obſtat; quia ſufficit vt probetur in loco, vbi Vbertus fuit educatus, vel conuerſari conſueuerat, ſecundum Bart. in l. De minore, §.Plurimum, n.10.& ſeq.ff.de quæſtion.

40 Tertia ratio, quod teſtes non deponant de procreatione, tollitur primò, quia procreari ex matrimonio, & naſci non differunt, vt in puncto probat Laderch.Imol.conſ.24.nu.13. vbi ineptam appellat hanc diſtinctionem; & reuera Iuriſconſulti promiſcuè vtuntur his verbis, nati ſunt, editi ſunt, procreati, vel progeniti ſunt, vt in l.Cum quis, & in l.Nuper, C.de natur.liber.

Et nihilominus ſufficere, vt conceptus ex concubinatu natus fuerit poſt matrimonium etiamſi teſtator vſus fuerit verbis geminatis importantibus actum procreationis, & conceptionis ex legitimo matrimonio, poſt Bald. Aluar. & Præpoſ.tradit Marcabrun.conſ.73. per tot.& præſertim n.20. & ſeq.vſque ad n.39.& n.50.vſque ad fin.

Tollitur ſecundo hæc ratio, quia ex communi vſu loquendi teſtis deponens de legitimis, & naturalibus, intelligitur de legitimis ab origine procreationis, non autem de legitimatis per ſubſequens, Cęph.conſ.82.n.18. & ſeq. & conſ.276. n.2. Peregrin.de fideicomm.art.24.n.38.

Tollitur tertiò, quia cum alij teſtes deponant per verbum, ſuſcepit, alij per verbum, habuit, hæc verba tamquam apta importare etiam procreationem, declarantur ex depoſitione presbyteri Ioannis Baptiſtæ, qui loquutus eſt de procreatione, Seraph. deciſ. 78. nu.1. præſertim quia de hac procreatione deponunt etiam Beroſius de Burgo, & Paraſacius, qui quamquam ſint teſtes de auditu, negari tamen non poteſt quin faciant adminiculum; quod autem presbyter Ioan. Baptiſta de procreatione depoſuit, patet, quia interrogatus an Catherina, & Bernardino exiſtentibus in figura matrimonij fuerint procreati Vbertus, & fratres, reſpondit dictum Bernardinum, & Catherinam per plures annos ſe reputaſſe pro legitimis coniugibus, & procreaſſe dictos filios. Quæ reſponſio, vt congruat interrogationi, non poteſt citra cauillationem intelligi niſi de procreatione ex ipſis coniugibus in figura matrimonij exiſtẽtibus. Et denique tollitur hæc tertia ratio, quia primus teſtis deponit Vbertum, & filios fuiſſe reputatos hæredes vniuerſales Bernardini, & in ſpecie in Caſtro Zibelli fideicommiſſo, de quo agitur, ſuppoſito quod perindè eſt, ac ſi dixiſſet eos fuiſſe reputatos legitimè procreatos, & natos, cùm alioquin ſuccedere non poſſit in bonis eidem fideicommiſſo ſubiectis.

41 Itaque ex his teſtibus ſimul iunctis fama eſt concludenter probata: fama verò probat quaſi poſſeſſionem legitimitatis ſaltem quoad hoc, vt onus probandi in aduerſarium reijciatur, Cęſar de Graſſ.deciſ.6.n.2 qui fil.ſint legit.vbi de communi Put.deciſ.172.alias 173.lib.2.

42 Atque ex his omnibus in compendium relatis apertiſsimè conſtat. Primum Pallauicinos non teneri probare procreationem, & natiuitatem poſt matrimonium, cùm hæc qualitas abundè probetur ex matrimonio, filiatione, & ſimplici quaſi poſſeſsione legitimitatis: & nihilominus patet hanc qualitatem fuiſſe concludenter probatam ex nominatione, inſtitutione, & tractatu, ex ſcientia, & patientia diuturna eorum, quorum intererat, ex actibus poſitiuis eorumdem, ex poſitionibus, & ſententia inter alios lata, ex atteſtatione Poteſtatis Parmæ, ex relatione Cardinalis Simonettæ, atque ex fama, & communi reputatione: quæ quamquam ſingulæ ſufficerent ad inducendã, & conſtituendam quaſi poſſeſsionem qualificatæ legitimitatis, cùm tamen omnia ſimul concurrãt: clariſsima, atque indubia huiuſmodi quaſi poſſeſſio veræ legitimitatis redditur, vt dicit Menoch. poſt alios d.præſumpt.54.n.45.& Rota in hac cauſa coram Seraph. deciſ. 978. verſ. Neque ab hac opinione.

43 Cum præſertim hoc caſu leuiores, & coniecturales probationes ſufficiant ex quinque fundamẽtis in ſcripturis facti optimè deductis: & certè hac in parte plurimum verſatur æquitas, ac pietas erga ſobolem, quæ nihil peccauit: ideoque quantum fieri poteſt ſuppleri debet parentum negligentia, vt piè, ac iuſtè docet Innocent.in c. Cum inhibitio, col.2.in princ.ſub num.3. ibi: non enim oportet circa hoc nimis ſubtilizare propter periculum illegitimitatis filiorum; atque ibi etiam Butr.n.17.de clandeſt.deſponſ.

Vltima deciſionis pars, quæ circa probationes alterius partis verſatur, duo habet fundamenta:

Primum innititur inſtrumento, vt dicitur, confecto 27.Nouembris 1526. in quo Vbertus confitetur ſe maiorem annis decem, & ſeptem; ex quibus arguit Rota illum fuiſſe natum ante annum 1510. atque ita ante matrimonium, cum eo tempore Bernardinus, & Catherina procurarent executionem mandati de diſpenſando.

Hoc fundamentum corruit, quia prædictum inſtrumentum non probat ex infraſcriptis.

44 Primò, quia eſt ſumptum ex ſumpto: vnde non probaret etiamſi in reliquis eſſet in forma probãti, Rota deciſ.733.n.10.par.1.diuerſ.

45 Secundò, quia milleſimum repugnat indictioni, ac propterea vitiatur in totum, & nihil probat, vt in puncto reſpondit Dyn.conſ.14. Quidam nomine Nucius, circa fin.verſ Præterea primum inſtrumentum, Bald.conſ.66.Factum tale eſt, ſub n.4 verſ.Sed D.Innocentius: vol.3. vbi ait inſtrumentum, in quo ſit falſus dies, vel falſa indictio, in totum vitiari, quia illud vitium reſpicit inſtrumentum in qualibet parte ſui; & citat Innocent. idem tenentem in cap.Fraternitatis, de hæret. Ratio eſt ſecundum Innocentium, quem ibi Anchar. Abb. & cæteri ſequuntur, quia Tabellio non debet in inſtrumento apponere niſi quod in veritate nouit, & in hoc non poteſt eſſe ignorantia: vnde ſiue

ſcienter,

Digitized by Google

ſcienter, fide ignoranter ſuper his, quæ tangunt ſubſtantialia inſtrumenti, falſum admiſceat, inſtrumentum nihil valebit.

46 Tertiò ſaltem quoad ætatem non eſt habenda ratio huius inſtrumenti, quia non probat datam, Put. deciſ. 186. n. 8. lib. 3.

Vltimò conſtat hoc inſtrumentum, vel confeſſionem ibi factam fuiſſe erroneam, quia tūc temporis Rangoni proſequuti ſunt litem contra Curatorem Vberti vſque in finem anni 1535. vnde illum minorem confeſsi ſunt, ac ſibi præiudicarunt, vt in ſpecie tradit Bald. in l. 2. §. Quod obſeruari, num. 10. verſ. Sexto quæro, C. de iuram. calumn. & alij apud Borgnin. de Tutor. & Curat.
47 nu. 297. Itaque habemus in hac ſpecie duas confeſsiones, vnam Vberti aſſerentis ſe maiorem, aliā Rangonorum aſſerentium illum minorem. Aut ergo præualere debet confeſsio Rangonorum fauore legitimitatis; aut ſaltem confeſsio Vberti per aliam contrariam confeſsionem confunditur, & conquaſſatur, ita vt nihil probet, vt in terminis reſpondit Rota in cauſa Craconien. Illegitimitatis coram R. P. D. Sacrato, & in hac ipſa deciſione in fin. Præſertim quia confeſsio Rangonorum fuit iudicialis, & cum ipſo Vberto, de quo nunc agitur; confeſsio autem Vberti extraiudicialis, & inter alios. Ac præterea cum confeſsione Rangonorum concurrunt etiam confeſsiones geminatæ parentum, quod Vbertus eſſet natus ex matrimonio, & ſic quod tunc temporis eſſet minor. Quæ confeſsiones præualere debent vnicæ extraiudiciali inter alios, & de credulitate, cum nemo per veritatem recordetur de die ſuæ natiuitatis, vt inquit Bald. in l. De tutela, col. 2. num. 3. verſ. Quia nemo, C. de integr. reſtit.

48 Sed quatenus hoc inſtrumentum probaret concludenter ætatem Vberti; non tamen propterea conſtaret illum fuiſſe natum ante matrimonium, quia ſcriptura, quæ producitur, executionis mandati de diſpenſando, continet clauſulam, In quorum fidem, &c. per notarium, ſcribamq; noſtrum ſubſcribi, & publicari mandauimus, ſigillique noſtri impreſsione muniri: & tamen de ſubſcriptione, publicatione, & ſigillo huiuſmodi nihil apparet. Ergo hæc ſcriptura nihil prorſus probat: eſt enim imperfecta non ſolum ratione ſolemnitatis ſubſtantialis, vt de ſubſcriptione, & ſigillo eſt textus in cap. Inter dilectos, verſ. Quia nec erat publica manu confectum, nec ſigilium habebat authenticum, & verſ. Tum quia ſubſcriptio Notarij videbatur manus alterius fuiſſe, de fid. inſtrum. & tradit Angel. conſ. 280. in princ. Gramm. dec. 106. num. 28. verſ. Item deficit ſubſcriptio Notarij, & ſic minimè probat, & fuſiùs Alex. conſ. 153. nu. 8. & ſeq. lib. 2. Sed etiam ratione voluntatis, quia cautum fuit, vt hæc omnia deberent fieri; & tamen nihil eſt factum; quo caſu ſcriptura etiamſi aliàs eſſet ſolemnis, dicitur tamen imperfecta ratione voluntatis, quia nondum fuit habita pro abſoluta, & eſt prorſus irrita, ac nulla quoad omnem effectum, per textum in l. Contractus, C. de fid. inſtrum. atque ibi tradit Bald. n. 11. ibi, ſed ſi requiritur ſubſcriptio Tabellionis, non dicitur perfecta, niſi ea ſubſcripta, & Auchar. conſ. 332. Pro cla-
49 riori, in princ. verſ. Hoc pro tanto dico. Sicut videmus quod etſi teſtamentum quod pater condidit inter liberos valeat abſque publicatione Notarij, & alijs ſolemnitatibus, l. Hac conſultiſsima, §. Ex imperfecto, & Auth. Quod ſine, C. de teſtam. tamen ſi pater poſt confectum teſtamentum voluit, vt illud publicaretur, & ante publicationem obijt, teſtamentum dicitur nullum defectu voluntatis, & appellatur potius teſtamenti præordinatio, quam teſtamentum, vt egregiè conſuluit Oldrad. conſ. 119. Titius condidit teſtamentum, Cuius opinio communis eſt, vt teſtatur Iaſ. qui in eadem facti ſpecie reſpondit conſ. 119. per totum
50 vol. 4. Ideoque hoc caſu dicta ſcriptura nullum robur aſſumpſit ex temporis diuturnitate. Tum quia cum non fuerit abſoluta, non agitur de præſumēda ſolemnitate, ſed ſubſtantia actus, quæ numquā præſumitur ex quouis temporis curſu, vt per Alex. conſ. 50. In cauſa, & lite, col. 2. lib. 5. & Dec. conſ. 442. In cauſa, num. 21. verſ. Secus ſi non appareat de ſubſtantia actus, quia ex diuturnitate tempo-
51 ris illa non præſumitur. Tum quia ex ipſa ſcripturæ inſpectione probatur negatiua, quod ſolemnitates ſubſtantiales non interuenerint; quo caſu ceſſat præſumptio illa, quæ ſurgit ex temporis diuturnitate, Paul. de Caſtro conſ. 48. In cauſa quæ vertitur col. 5. verſ. Et ſi dicatur propter antiquitatem, lib. 1. vbi ait nō ſtari huiuſmodi præſumptioni antiquitatis, cum apparet defectus ex inſpectione ſcripturæ, quia euidentia facti tollit præſumptionem contrariam, cum nulla ſit maior probatio, quàm per rei euidentiam, & ſequitur Alex. conſ. 1. n. 1. vol. 4. ibi: Ex inſpectione inſtrumenti apparet quod non interuenerint ſolemnia; Igitur tunc ceſſat illa præſumptio, quæ alias in dubio vrgeret ex antiquitate, & Felin. in c. Sicut, ſub n. 33. poſt med. de re iudic. ibi: Secus ſi ſolemnitas enunciatur, & non fuit integrè deſcripta; quia tunc diuturnitas temporis non facit præſumi pro eius ſolemnitate: & alij copioſè relati à Menoch. de præſumpt. lib. 3. præſumpt. 133. num. 79. verſ. Declaratur ſextò.

Cum itaq; ad probandam natiuitatem Vberti ante matrimonium duo debeant neceſſariò concurrere copulatiuè, ideſt terminus à quo, deſumptus ex inſtrumento, in quo Vbertus fatetur ſe maiorem; & terminus, ad quē deſumptus ex prædicta ſcriptura executionis mandati de diſpenſando; ſatis eſſet Pallauicinis, vt pars aduerſa deficeret in probatione vnius ex duobus terminis requiſitis, ſecundum Bald. in l. Titia diuortium, per illum textum num. 3. ff. ſol. matrim. Sed cum deficiat in vtroque, quia nec inſtrumentum, nec ſcriptura probet quidquā, clariſſima remanet quaſi poſſeſſio veræ legitimitatis ſuperius probata. Atque ex his etiam corruit argumētum deſumptum ex natiuitate Iacobæ.

52 Vltimum verò Rotæ fundamentum, quod verſatur circa teſtes Rangonorum, ceſſat, quia hi teſtes iam fuerunt in alijs ſcripturis omnino confutati, itaut nec adminiculum faciant, præſertim quia ad impugnandam legitimitatem eorum, qui in illius quaſi poſſeſſione exiſtunt, teſtes nullam pati debent exceptionem, vt in hac ipſa cauſa cenſuit Rota coram Seraph. deciſ. 1330. num. 9. & nihilominus probatio plena Pallauicinorum non
53 poteſt niſi per aliā pleniorem elidi, Felin. & Dec. in cap. In præſentia, ſub num. 18. de probat. Seraph. deciſ. 619. n. 9. & 10.

PAR-

Google

PARMEN. STATVS.

54 AD ſingulas partes præcedentis ſcripturæ, quę
incipit, Supraſcripta deciſio Rotæ, ab Ad-
uocatis Marchionum de Rangonibus plures dan-
tur reſponſiones, quas infra pro veritate ex ordine
referam.
Et quoad primam partem, in qua ex theorica
Bart. communiter approbata in l. Si prius, n. 18.
ff. de noui oper. nunciat. probatum eſt Marchio-
nes Pallauicinos exiſtentes in quaſi poſſeſſione le-
gitimitatis cenſeri legitimos ab initio procreatio-
nis, & contrarium dicenti incumbere onus pro-
bandi; Reſpondent primò Bartholum, dum ex
quaſi poſſeſſione ſtatus præſentis arguit ad ſtatum
originis, præſupponere ſtatum originis inconcuſ-
ſum, & indubitatum, quod non eſt hoc caſu, cum
non conſtet de matrimonio ante procreationem
55 Vberti. Hæc reſponſio deſtruit funditus doctri-
nam Bart. Nam quando conſtat de ſtatu originis
indubitatæ, quid opus eſt recurrere ad prę ſum-
ptionem prouenientem ex quaſi poſſeſſione ſta-
tus præſentis? Bartholus ergo loquitur tantum-
modo in caſu, in quo de origine non conſtat, &
tunc ad hoc vt quaſi poſſeſſio alicuius qualitatis
præſumatur ineſſe ab origine, ſolum requirit vt ſit
apta ineſſe, non autem vt inſit, atque ita requirit
ſtatum originis non verum, ſed poſſibilem. Et eo-
dem termino poſſibilitatis, & aptitudinis vtitur
Bald. in l. Titia diuortium, ſub num. 2. poſt med.
ff. ſol. matrim. Iaſ. in d. l. Si prius, num. 43. & alij
apud Pacian. de probat. par. 2. cap. 50. num. 1. & 2.
56 Maſcard. de probat. concl. 1194. num. 50. Præter
quos videatur Bald. magiſtraliter loquens in l. Ex
perſona, num. 2. C. de probat. vbi hanc præſum-
ptionem, ſecundum quam ex ſtatu præſenti præſu-
mitur in præteritum, appellat tranſlatiuam, in
eaque dicit duo eſſe neceſſaria, ideſt, vt extremum
à quo, quod eſt tempus præſens, ſit verum, & præ-
teritum poſſibile, & concludit probatam eſſe ori-
ginem alicuius Status eo ipſo, quod ſtatus pręſens
poteſt concurrere cum veritate ſtatus antece-
dentis.
Ex quibus patet abſurdum eſſe vt requiratur
ſtatus originis indubitatus ad hoc, vt qualitas le-
gitimitatis, quæ nunc ineſt Pallauicinis, cenſea-
tur ineſſe ab origine; ideoque Præpoſ. in cap. Per
tuas, col. 5. circa med. ſub num. 17. Qui fil. ſint le-
git. docet filium probari legitimum ab initio ſi
pater illum legitimum nominauerit etiamſi, In-
quit, dubium fuerit an mulier fuerit vxor, vel cō-
cubina: & eodem modo loquitur Bald. in l. Si ma-
tre, num. 2. verſ. Sed quid, C. de ſuis, & legit. hæ-
red. & Ruin. conſ. 51. ſub num. 20. verſ. Præſumi
debet, vol 5. Iaſ. conſ. 168. col 3. ſub num. 3. verſ.
Secundò principaliter, vol. 4. & Marcabrun. conſ.
73. n. 46. & ſeq.
Reſpondent ſecundò ordine conuerſo theori-
cam Baldi in d. l. Si prius, procedere dummodo
clarè, & concludenter conſtet de quaſi poſſeſſio-
ne ſtatus præſentis. Sed hoc caſu dicunt, non con-
ſtare de quaſi poſſeſſione legitimitatis etiam ſim-
plicis, quia non probatur ſcientia, & patientia
Rolandi.
Quæ reſponſio veriſſima eſt quoad maiorem
propoſitionem, ſed falſa eſt minor quod hoc caſu
non conſtet de ſimplici quaſi poſſeſſione legitimi-
tatis. Quoniam alijs omiſſis, certum eſt Vber-
tum authorem Pallauicinorum fuiſſe nominatum
à patre in duobus teſtamentis filium legitimum, &
naturalem cum alijs verbis prægnantibus, & fuiſ-
ſe inſtitutum in bonis veram legitimitatem requi-
rentibus. Vnde indubitata eſt quaſi poſſeſſio le-
gitimitatis etiam qualificatæ nedum ſimplicis ex
his, quæ tradit Bart. communiter approbatus in
l. 1. §. Item per contrarium, ff. de liber. agnoſcen.
& ſcripſit poſt alios Crauett. conſ. 991. in fin. n. 27.
vol. 6. & cenſuit Rota in hac ipſa cauſa 23. Octo-
bris 1598. verſ. Quarto, in hæc verba: ex tali no-
minatione filij conſtituuntur in quaſi poſſeſſione
filiationis, & legitimitatis, quod eſt verius, & Ro-
ta ſemper admiſit etiam in hac vltima deciſione,
& plerique ex Dominis exaduerſo ſcribentibus
non negant hanc ſimplicem quaſi poſſeſſionem,
licèt dicant eam non eſſe cum qualitate procrea-
tionis ex legitimo matrimonio.
Nec quidquam obſtat, quod de hoc Rolandus
notitiam non habuerit. Nam quatenus id eſſet
verum, nō tamen tolleret quominus Vbertus fuiſ-
ſet conſtitutus à patre in hac quaſi poſſeſſione;
ſed ex eo quod Rolandus id ignoraſſet, ſolum du-
bitari poſſet, an illa quaſi poſſeſſio eidem intuliſ-
ſet pręiudicium; quam tamen dubitationem cre-
dimus omnino ſublatam ex vltima ſcriptura, quæ
incipit, Tres ſunt quęſtiones, in qua ex communi
Doctorum ſententia oſtendimus tractatum cum
adminiculis nocere etiam tertio in bonis vnde-
cumq; prouenientibus. Pręterquamquod verum
non eſt Rolandum non habuiſſe notitiam legiti-
mitatis Vberti. Conſtat enim de oppoſito euiden-
ter, quia idem Rolandus dum eſſet in carcere fuit
examinatus, & interrogatus diligenter à Iudice
delegato ſuper litteris in forma Breuis Clem. VII.
in quibus quidem litteris Vbertus appellabatur
fęudatarius Sedis Apoſtolicæ (qualis non poterat
eſſe illegitimus,) & dicitur ius prętendere in di-
midia parte Caſtri Zibelli ſuppoſiti huic fideicom-
miſſo veram legitimitatem requirenti: & tamen
Rolandus non ſolum dictas litteras intellexit, &
non contradixit, vt rurſus probatur in facto: ſed
fecit etiam actum poſitiuum inferentem ad legi-
timitatem Vberti, vt fuſiùs diximus in ſcriptura
pręcedenti n. 31.
Rurſus per duos annos cum dimidio ante eius
carcerationem vidit, & paſſus fuit Vbertum poſſi-
dere dimidium Caſtri Zibelli, & aduerſarij ha-
ctenus ſemper faſſi ſunt Rolandum permiſiſſe, vt
Vbertus dictam partem poſſideret nō tanquam
fideicommiſſarius, ſed tamquam hęres Bernardi-
ni, vt etiam legitur in deciſione vltima huius cau-
ſę. Ergo Rolandus optimè ſciuit Vberti legitimi-
tatem ſaltem ſimplicem, quia illegitimus hęres
eſſe non poterat, Auth. Licet, & l. fin. C. de natu-
ral. liber. Quod optimè olim perpendit Rota in
hac cauſa coram Robuſterio 2. Decembr. 1573.
verſ. Sextò, ex eo quia.
Quamobrem cum conſtet clarè, & concluden-
ter de quaſi poſſeſſione pręſentis legitimitatis,
optimè intrat doctrina Bart. quod hęc qualitas
legitimitatis cenſeatur extitiſſe ab initio procrea-
tionis quoad hoc, vt contrarium dicenti incum-
bat onus probandi.
57 Reſpondent tertio loco doctrinam Bartoli in
d. l. Si prius, ff. de noui oper. nunc. non habere
locum in Actore, qui tenetur probare id, quod eſt
ſuæ intentionis fundamentum, quę reſponſio nul-
lo

Digitized by Google

io modo poteſt defendi, quia filius exiſtens in quaſi poſſeſsione legitimitatis in poſſeſſorio, ſiue agat, ſiue conueniatur, nunquam tenetur probare originem ſuæ legitimitatis, ſed qualis eſt hodie, talis cenſetur fuiſſe ab initio procreationis, niſi probetur contrarium; atque ita ſentiunt omnes in d.l.Si prius, & in ſpecie Bart. ſub nu. 10. verſ. Et venio ad ſecundam partem, diſertis verbis dicit onus probandi incumbere reo conuento, quotieſcumque actor eſt in quaſi poſſeſsione qualitatis, de qua controuertitur, & teſtatur id eſſe ex mente omnium, & in actore etiam loquitur gloſ. in l. Sicuti, §. Sed ſi quæratur, in ver. Poſſeſſoris, nu. 2. C. de probat. Ratio eſt quia cum actor ſit in quaſi poſſeſſione qualitatis, quàm ius præſumit eidem ineſſe ab origine, reus, qui excipit dictam qualitatem non extitiſſe, in ſua exceptione eſt actor, & probare debet, l. In exceptionibus, ff. de probat. Corn. conſ. 260. n. 6. lib. 3.

Neque obſtant authores in contrarium allegati; nam Cæſar de Graſſ. deciſ. 176 n. 9. dicit ſimpliciter onus probandi legitimitatem incumbere filio agenti ad paternam hæreditatem; ſed non loquitur de filio exiſtente in quaſi poſſeſſionem legitimitatis, Pacian. c. 19. n. 12. & ſeq. par. 2. decidit onus probandi incumbere illi, qui agit contra exiſtentem in quaſi poſſeſſione, quia, inquit, talis quis præſumitur, qualis eſt ſtatus, in quo reperitur: vnde Pacian. aſſerit apertè oppoſitū eius, ad quod allegatur Maſcard. concluſ. 779. n. 9. & 17. non di-
58 cit actorem probare debere legitimitatē etiam ſi ſit in illius quaſi poſſeſſione, vt adducitur ex aduerſo; ſed diſputat an filiatio probari debeat legitima; & concludit debere ita probari, etiam ſi filius actor ſit in quaſi poſſeſſione filiationis, quia qualitas legitimitatis eſt diuerſa à qualitate filiationis: & hoc etiam modo loquitur Petr. de fideicomm. q. 11. n. 477. vnde hi quoque authores perperam allegantur; & nihilominus vtrumque in hoc equiuocaſſe dicit Menoch. lib. 6. præſumpt. 59. n. 48. & ſeq.

Reſpondent quartò, in præſentia non agi de quaſi poſſeſſione ſimplicis legitimitatis, ſed cum qualitate procreationis ex matrimonio; ideoque hanc qualitatem debere cõcludenter probari, nec ſufficere ſimplicem quaſi poſſeſsionem, cùm illa ſit equiuoca, & poſsit verificari in legitimatis per ſubſequens, qui non admittuntur ad fideicommiſſum, in quo vocantur tantùm nati, & procreati ex legitimo matrimonio verè, & non fictè, Seraph. deciſ. 1300. in fin. & dicitur in hac ipſa deciſione.

Hæc quoque reſponſio eſt nullius roboris, nec tollit vim argumenti deſumpti ex doctrina Bart. in d. l. Si prius: nam quatenus hoc caſu ſit probanda qualitas procreationis ex matrimonio, tamen illam probant Pallauicini ex præſenti quaſi poſſeſſione ſimplicis legitimitatis, quia cum hæc qualitas potuerit aptè illis ineſſe ab initio procreationis, ius præſumit ita fuiſſe quamdiu non probetur oppoſitum, vt probatur apertè in l. Liberis, §. fin. ff. de liber. cauſ. & in l. Circa eam, ff. de probat. cum alijs adductis à Pacian. par. 2. c. 20. nu. 5. & 2. vnde probatio qualitatis procreationis ex matrimonio, quæ ſit hoc caſu, iuris authoritate non eſt ęquiuoca, ſed concludens. Nam quiſquis hodie eſt legitimus, iure ſic diſponente, probatur ſemper fuiſſe legitimus, & procreatus ex legitimo matrimonio, niſi contrarium probetur. Et legitimitas per hanc
59 præſumptionem probata eſt legitimitas vera, non autem ficta, vel præſumpta, vt per Rotam in hac eadem cauſa coram Seraph. 6. Martij 1592. vbi deciſum eſt matrimonium probatum per præſumptiones non eſſe matrimonium fictum, vel præſumptum, ſed verum, & ſufficiens pro ſucceſsione, ad quam vocantur filij de legitimo matrimonio procreati verè, & non fictè: & in iiſdem terminis habemus etiam deciſionem Cottæ in cauſa Mediolanen. Illegitimitatis coram Rubeo anno 1558.
60 Quinimò ſufficere præſumptam probationem filiationis legitimę etiam in fideicommiſſo, quod vocat filios legitimos, & ex legitimo matrimonio procreatos, & hanc eſſe veram probationem, licèt modus probandi ſit fictus, decidit Rota in eadem cauſa Mediolanen. Illegitimitatis 5. Iunij 1559. vt in deciſione, quæ datur, vbi etiam reſpondit ad obiectionem illam, quod hoc modo daretur præſumptio præſumptionis, ideſt legitimitas præſumpta ex matrimonio præſumpto.

Nec quidquam facit Menoch. in contrarium allegatus de adipiſc. remed. 4. nu. 443. quia ibi ſolum decidit legitimandam eſſe perſonam petentis ſe mitti in poſſeſſionem, quod nos non negamus, ſed dicimus hoc caſu eſſe concludenter legitimitatam ex ſupradictis.

Reſpondetur quintò, dictam theoricam Bartoli non habere locum quando filius eſt in poſſeſſione mala fide, Pacian. d. q. 20. nu. 4. hoc autem caſu dicunt conſtare de illegitimitate Vberti per quãdam ſcripturam executionis mandati de diſpenſando; vnde inferunt illum fuiſſe mala fide conſtitutum à patre in dicta quaſi poſſeſsione.

Hæc quinta reſponſio petit principium, & ſupponit id, de quo principaliter diſputatur, eamque confutabimus infra in vltima parte, & probabimus huius ſcripturæ nullam habendam eſſe rationem.

Reſpondent ſextò, doctrinam Bartoli procedere dummodo conſtet de quaſi poſſeſſione in terminis, de quibus controuertitur, Claud. Seiſell. in d. l. Si prius, n. 20. ff. de noui oper. nunciat. vnde inferunt probandum prius eſſe matrimonium ante natiuitatem, vt dici poſſit probata quaſi poſſeſſio qualificatæ legitimitatis, ex authoribus allegatis.

Sed hæc reſponſio coincidit cum prima: nam ſi probatum eſſet matrimonium ante natiuitatem, ridiculum eſſet allegare præſumptionem natiuitatis ex matrimonio per quaſi poſſeſſionem præſentis legitimitatis: non enim opus eſſet coniectura ex poſſeſsione ſi conſtaret de proprietate, & originali titulo poſſeſsionis, cap. Per tuas, qui fil. ſint legit. nec Claud. de Seiſell aliud intendit, quam ſimpliciter probandam eſſe præſentem quaſi poſſeſſionem: non autem dicit probandum eſſe eiuſdem poſſeſsionis initium: nec ſequitur vllo modo vt dũ ex præſenti quaſi poſſeſsione infertur ad illius originem, quaſi poſſeſsio extendatur extra terminos, in quibus reperitur: quia imò ſemper eſt eadem quaſi poſſeſsio legitimitatis, quam ius præſumit etiam retrò extitiſſe, ex quo potuit ineſſe ab origine rei: nec obſtant Doctores allegati; nam Seraph. deciſ. 1081. n. 5. allegata in hac deciſione, & reuocata deciſ. 1300. ſupponit non conſtare de matrimonio, nec de quaſi poſſeſsione legitimitatis, ſaltem quoad præiudicium tertij: quinimò potius conſtare de illegitimitate, cùm filius, de

quo agebatur, fuiſſet expoſitus in Hoſpitali S. Spiritus, vt ibi n. 3. Ac præterea ibi agebatur de qualitate filiationis in petitorio iudicio: vnde non mirum ſi decidit in ſuo caſu duo eſſe probanda, ideſt filiationem, & natiuitatem ex matrimonio, Dec. conſ. 153. ſub n. 1. verſ. Et vlterius conſiderandum, & Lancellot. inter conſ vlt. vol. lib. 2. conſ. 49. n. 9. verſ. Sed illis, & n. 15. decidunt ſimpliciter quaſi poſſeſsionem matrimonij ſufficere ad hoc, vt filij dicantur de legitimo matrimonio nati, etiam excluſa proprietate matrimonij; & ſic potius dicunt contrarium eius, ad quod allegantur.

61 Reſpondent ſeptimò, hanc præſumptionem procreationis ex matrimonio, quæ elicitur ex doctrina Bart. hoc caſu elidi per aliam præſumptionem vehementiorem, nempe ex initio vitioſo concubinatus, ex quo dicunt ſublatam eſſe præſumptionem qualificatæ legitimitatis, quæ oritur ex præſenti quaſi poſſeſsione, ex Cepol. & alijs allegatis.

Sed hæc reſponſio facilè tollitur, quia licèt conſtet de concubinatu, conſtat etiam de matrimonio: & cum non appareat in quo ſtatu filius procreatus fuerit, iudicatur procreatus cum ea qualitate legitimitatis, vel illegitimitatis, in cuius poſſeſsione ad præſens reperitur; hæc enim qualitas etiamſi concubinatus præceſſerit, aptè potuit ineſſe Vberto ab origine procreationis, & Bart. & alij nihil aliud requirunt in hac materia, quàm vt poſsit ineſſe; & hæc poſsibilitas optimè concurrit in caſu præſenti, quia conſtat etiam de ſtatu matrimonij, in quo Vbertus aptè procreari potuit, & hoc eſt, quod ſibi voluit Rota coram Seraph. in hac deciſ. 1000. n 8. & deciſ 978. n. 7. dum dixit ex præſumptionibus inferioribus ad matrimonium ſublatam eſſe illam æquiuocationem, quæ ex præcedenti concubinatu oriebatur: ideoque filium probari legitimum ab initio per nominationem patris, etiamſi tempore natiuitatis filij incertum, ſit an mulier eſſet vxor, vel concubina, tradit Præpoſ. & alij quos retuli ſupra in prima reſponſ. n. 55. & reuera, vt ibi dixi, Authores omnes in hac materia loquuntur quando ſtatus originis eſt dubius & incertus: nec poteſt negari hæc incertitudo in caſu præſenti, cùm conſtet tam de concubinatu, quàm de matrimonio: nec aliud decidunt Doctores in contrarium adducti: nam Ceph. conſ. 82. n. 51. 56. & 57. non loquitur de filio exiſtente in quaſi poſſeſsione legitimitatis. Quinimo ſupponit contrarium n. 53. dum dicit filium debere probare ſe eſſe natum ex legitimo matrimonio, præſertim quia aduerſarius erat in quaſi poſſeſsione legitimitatis, quo caſu ſua intentio ſatis fundata erat. Rurſus Ceph. conſuluit in petitorio iudicio, vt n. 49. ibi: in propoſito autem ſumus in deciſorijs, & in cauſa petitorij: vnde Ceph. non facit ad rem noſtram, cùm Pallauicini nitantur quaſi poſſeſsione legitimitatis in poſſeſſorio: præterquam quod in caſu Ceph. conſtabat de concubinatu tantum, non autem de matrimonio, vt ibi ſub nu. 43. verſ. Poſtremo, & ſub nu. 56. verſ. Sed hic non eſt caſus noſter; nam verè, & certitudinaliter conſtat de fornicatione præcedenti, & non liquet de matrimonio ſubſequenti.

Grat. reſpon. 62. n. 11. lib. 2. dicit formaliter nominationem, & educationem non probare filiationem quãdo filiatio eſt reprobata à lege, vt quia ſit nata ex illis, inter quos non potuit contrahi matrimonium, & idem dicit reſpon. 1. n. 45. lib. 1.

Guid conſ. 10. nu. 19. & conſ 12. ſub nu. 51. dicit tractatum matrimonialem, vbi conſtat mulierem fuiſſe prius fornicariam, quia inquit ſæpè adulteri fingunt ſe coniuges ad velandam eorum turpem vitam; & eodem modo loquitur Menoch. lib. 3. præſumpt. 1. nu. 83. & Caputaq deciſ. 212. nu. 4. Camer. conſ ſuo. poſt conſilia Zabarellæ n. 38.

Rota ſimiliter deciſ. 244. n. 2. inter primò impreſſas per Farinacc. decidit ſolum ex reputatione, & tractatu coniugali non probari matrimonium ad effectum legitimitatis; quia, inquit, cùm conſtet de vitio concubinatus, reputatio, & tractatus poſtea ſubſequuta potius inducunt commercium concubinatus, quàm matrimonium: quę omnia nihil cõmune habent cum caſu noſtro, in quo Rota per tres deciſiones cenſuit matrimoniũ ſaltem in genere eſſe probatum, non obſtante vitioſo initio concubinatus. Neque obſtat allegata diſparitas inter Bernardinum, & Catherinam; nam huic obiectioni reſpondit Rota in hac cauſa corã Seraph. deciſ. 1000. n. 9. ibi: [diſparitas verò attendi non debet hoc caſu, in quo habemus enixã mentem Bernardini, quod volebat matrimonium contrahere cum Catherina.] Quod etiam prius perpendit Rota d. deciſ. 978. n. 7. verſ. Sed conabantur, & coram Ludouiſ. 10. Aprilis 1606. verſ. Informantes.

Reſpondent octauò, doctrinam Bart. non habere locum in legitimitate, quia hæc qualitas habet contra ſe iuris præſumptionem, tùm in dubio quis illegitimus præſumatur ex ſupradictis.

62 Sed quoad hoc omiſſa diſputatione an quis præſumatur legitimus, ſeu illegitimus, de qua in ſcriptura præcedenti; tollitur hæc reſponſio, quia de iure nec ſeruitus præſumitur, cum quilibet liber in dubio cenſeatur, vt in Auth. Quib. mod. natur. effic. legit. § Liceat igitur; & tamen exiſtens in poſſeſſione ſeruitutis cenſetur ſeruus ab origine, vt exemplificat in d. l. Si prius, Bart. & alij omnes per text. in d. l. Liberis, § fin. ff. de liber. cau.

Illa verò receptiſſima regula, quæ in contrarium adducitur, quod quando conſtat de aliquo ſiue bono, ſiue malo, præſumitur illius continuatio quouſque non probetur ſuperuenientia noui tituli, retorquetur in oppoſitum, quia poſt concubinatum ſuperuenit nouus titulus matrimonij; vnde tollitur præſumptio mali initij, vt ſuperius dictum eſt in deciſionibus in cauſa factis.

Reſpondent nonò, doctrinam Bartoli non habere locum hoc caſu, quia non conſtat de matrimonio.

Quæ reſponſio tollitur tum ex tribus deciſionibus huius cauſæ, in quibus ſaltem in genere deciſum eſt conſtare de matrimonio inter Bernardinum, & Catherinam, tum ex dictis ſupra in prima reſpõſione, vbi probatum eſt non eſſe neceſſariam probationem originis ad hoc vt qualitas, quæ modò ineſt, cẽſeatur extitiſſe ab origine.

Reſpondent decimò, eamdem doctrinam non habere locum, quando ſumus in qualitate, quæ eſt fundamentum intentionis agentis; quia tunc ipſa qualitas debet concludenter probari.

Verum Bart. dum tractat an ex quaſi poſſeſſione alicuius qualitatis quis releuetur ab onere probandi, neceſſariò intelligit de onere probandi illam qualitatem, in qua quis ſe fundat, quia aliam qua-

Digitized by Google

qualitatem non tenetur quis probare : ideoque Bart. inepre dixiſſet actorem ex præſenti quaſi poſſeſſione releuare ab onere probandi illã qualitatem, quam aliàs non fuiſſet obſtrictus probare ; ac propterea hæc reſponſio coincidit cum tertia.

Reſpondent vltimo loco, eamdem doctrinam Bart. in d. l. Si prius procedere ſolum in qualitate variabili, qualis non eſt legitimitas, quæ poteſt prouenire ex pluribus cauſis, puta ex matrimonio ſubſequenti, & Principis reſcripto : vnde dicunt hanc quaſi poſſeſſionem vti æquiuoca non ſuffragari, Rot. deciſ. 240. n. 2. par. 2.

Verum hæc quoque reſponſio eſt contra mentem, & verba Bart. & aliorum omnium, qui de hac materia ſcripſerunt: ſiquidem ad hoc vt qualitas, quæ modo ineſt cenſeatur extitiſſe ab origine rei, hoc tantum requirit, vt ſit apta ineſſe : tunc enim æquiſſimum putant, vt exiſtens in poſſeſſione hoc fruatur commodo vt releuetur ab onere probandi eiuſdem poſſeſſionis originem, illudque transferat in aduerſarium ſuum, iuxta text. in d. l. Liberis, §. fin. ff. de liber. cau. nec conſiderãt an qualitas ſit variabilis, necne.

Quinimo text. in d. §. fin. Bart. & alij exemplificant in libertate, quæ tamen eſt qualitas variabilis, & æquiuoca, cùm poſſit quis eſſe liber à natiuitate, & per manumiſſionem, Bald. conſ. 351. ſub n. 2. verſ. Præterea, lib. 2. ponit exemplum in qualitate variabili vaſſallatus, & decidit ex illius quaſi poſſeſſione præſumi aliquem fuiſſe vaſſallum ab origine natiuitatis, Forſter. de ſucceſſ. ab inteſt. in quæſt. cui incumbat onus probandi filiationem fol. 70. applicat hanc doctrinam Bart. ad filiationem, quæ tamen qualitas eſt ſimiliter variabilis, cùm quis poſſit eſſe filius à natura, & per adoptionem : ac demum doctrinam Bart habere locum in proprijs terminis legitimitatis, ideoque filium, qui modo eſt in poſſeſſione ſimplicis legitimitatis, cenſeri ieglimum ab initio procreationis, apertè tradũt Menoch. de arbitrar. iud. lib. 2. caſ. 89. n. 71. Burſatt. conſ. 384. n. 17. verſ. Quartum, vol. 4. vbi teſtatur de magis communi, Peregrin. conſ. 23. à n. 8. vol. 2. & Simon de Præt. de interpr. vlt. volunt. lib. 3. dub. vlt. n. 189.

63 Ad ſecundam partem, in qua probatum eſt tractatum, & nominationem patris nocere etiã tertio, reſpondet pars aduerſa Doctores præallegatos nõ loqui niſi de præiudicio ipſius nominationis. Sed hanc reſponſionem iam ſuſtulimus in vltima ſcriptura iuris, in qua ex communi Doctorum conſenſu oſtendimus tractatum legitimitatis cum adminiculis nocere etiam fideicommiſſarijs, vt patet infra n. 79.

Neque obſtant authores in contrarium nouiſſimè allegati: nam Rota in cauſa illa Romana de Bonellis coram Vbaldo 13. Februarij 1617. decidit ſimpliciter tractatum operari in præiudicium nominantis, de quo tunc agebatur; ſed Rota non loquitur quando cum tractatu alia concurrunt adminicula, vt hoc caſu.

Burſatt. conſ. 88. allegatus n. 5. loquitur in petitorio, & in ſimplici tractatu ſine adminiculis; ideoque in eodem conſ. paulò ante n. 8. verſ. Suppoſito tamen, concurrentibus adminiculis decidit apertè pro hac parte.

Petr. de fideicomm. q. 11. n. 302. ſimiliter agit de nominatione, vel tractatu ſine adminiculis, & tamen aptius allegari potuiſſet pro hac parte, quia n. 305. recenſet vltimo loco deciſionem Cyni, & Præpoſ. qui tenent confeſſionem patris nocere etiam tertio, dummodo alteri matrimonio præiudicium non fiat.

Lup. de illegit. n. 2. par. 3. alleg. n. 42. loquitur de ſimplici tractatu; ſed vbi concurrunt adminicula ſub n. 53. verſ. Tamen indiſtinctè cenſet quaſi poſſeſſionem ex tractatu prouenientem nocere etiam fideicommiſſarijs.

Menoch. de arbitr. caſu 89. n. 72. loquitur de ſolo tractatu, in quo tamen ipſemet contrariũ cenſuit lib. 2. præſumpt. 54. n. 51. & 52.

Rebuff. de nomin. q. 1. n. 4. loquitur in ſola nuda nominatione parentum, ſicut Natta conſ. 473. ſub n. 24. verſ. Ad contraria, & Surd. conſ. 552. nu. 21. & tamen Surd. contrariũ cenſet concurrentibus alijs præſumptionibus ibidem ſub n. 24 ibi: [vel quãdo cum nominatione concurrunt alia.]

Alciat. reſpon. 149. lib. 9. loquitur in petitorio, vt n. 4. & in ſimplici tractatu, ſeu confeſſione patris, qui volebat excludere filios fratris, quibus erat inimicus, vt patet ſub nu. 6. verſ. Et hæc ſententia.

Quibus non obſtat quod videtur contra naturalem æquitatem, vt pater poſſit habilitare incapaces per tractatum, & nominationem, & hoc modo præiudicare fideicommiſſarijs per indirectum, quibus directè præiudicare non poteſt.

64 Huic enim obiectioni reſpondetur primò, eam non procedere concurrentibus adminiculis, quia tunc confeſſio patris redditur admodum veriſimilis, & ideo æquum eſt, vt præiudicet etiam tertio, vt ad literam dicit Rimінald. Sen. conſ. 615. n. 7. Quare ſicut æquum non eſt vt ſola nominatio alijs præiudicet, vt per Innoc. in c. Per tuas, nu. 1. qui fil. ſint legit. ita iniquum eſſet, vt non præiudicaret concurrentibus alijs probabilibus coniecturis; aliàs enim non eſſet dare modum conſtituendi filios in quaſi poſſeſſione legitimitatis, niſi vocatis omnibus, quorum intereſt, quod eſſet valdè abſurdum, vt per Bald. in c. Per tuas, ſub n. 4. in 2. oppoſ. de probat.

Secundò huic obiectioni reſpondet in puncto Crauet. conſ. 991. ſub n. 79. verſ. Quę cum ita ſint: quod quemadmodum erat in poteſtate viri mulierem deſponſare, atque ita inferre pręiudicium vocatis ex fideicõmiſſo; ita etiam licebat illi prolem ex ea ſuſceptam admittere, agnoſcere, & confiteri: quod clarè animaduertit Rota in hac cauſa corã Seraph. deciſ. 1000. ſub n. 11. his verbis. [Valde inueriſimile eſt vt Bernardinus voluerit mendacium dicere in ea re, quam facere vt vera eſſet, erat in eius poteſtate verè ducendo Catherinam in vxorem : tunc enim potuiſſent videri ſuſpectæ hæ nominationes, ſi emanaſſent de tempore, quo ipſe non potuiſſet contrahere, putà iam mortua Catherina.] Quoad eamdem ſecundam partem, vbi diximus Vbertum fuiſſe conſtitutum à patre in quaſi poſſeſſione qualificatæ legitimitatis per inſtitutionem, & nominationem Beenardini.

Reſpondent primò Aduocati exaduerſo hanc inſtitutionem fuiſſe factam in bonis Bernardini tantùm, ideoque non probari legitimitatem qualificatam.

Hanc reſponſionem ſæpius ſuſtulimus, quia reuera Vbertus fuit inſtitutus à patre in Caſtro Zibelli ſubiecti fideicommiſſo Ioannis Franciſci,

quod vocat filios procreatos ex legitimo matrimonio verè, & non fictè, vt optimè in facto deducitur: vnde per hoc fuit apertiſſimè conſtitutus in poſſeſſione veræ legitimitatis, quia fuit admiſſus ad bona, ad quæ admitti non poterat, niſi verè legitimus, vt requirit Rota in hac deciſione, & dictum eſt in vltima ſcriptura Iuris.

Reſpondent ſecundo loco quoad nominationem Bernardinum non diſtinxiſſe Vbertum à filijs legitimatis, ſed à filijs adulterinis tantùm: Hoc ſimiliter eſt valdè alienum à veritate, quia Bernardinus fecit diſtinctionem inter Vbertum, & Federicum, qui erat legitimatus per ſubſequens tamquam natus ex Catherina poſt obitum primi viri, & cum appellauit filium ſimpliciter, cui etiã tamquam legitimato iure inſtitutionis reliquit annuas quaſdam pecunias: Vbertum verò appellauit vnà cum fratribus ſubſequentibus filium legitimum, & naturalem, item primogenitum cum alijs verbis pregnantibus, eumque hæredem inſtituit in bonis huic fideicommiſſo ſubiectis, & veram legitimitatem requirentibus.

Vnde ex hac diſtinctione manifeſtè apparet de qualificata Vberti nominatione, vt fuſiùs diximus infra in vltima ſcriptura Iuris ſub num. 76. verſ. Deinde.

Obiectum vero quod hæc Bernardini nominatio fuerit affectata, iam ſuſtulit Rota in hac cauſa coram Seraph. deciſ. 1000. n. 15. verſ. Quintò concurrit nominatio.

Ad tertiam partem Aduocati reſpondent ea, quæ dicuntur de actu poſitiuo Rolandi, non eſſe vera prout narrantur, eo quod Rolandus non habuerit notitiam Breuis Clem. VII.

Cęterum hæc veritas dilucidè apparet ex ipſamet atteſtatione Commiſſarij Apoſtolici, in qua legitur ad literam Rolandum non fuiſſe ab Ipſo diligenter examinatum, & interrogatum ſuper iiſdem literis, iiſque intellectis, feciſſe actum illum poſitiuum, quem latius explicauimus in prima ſcriptura Iuris ſupra nu. 31. & quam Rota coram Seraph. & Robuſterio ſemper habuit pro validiſſima præſumptione qualificatæ legitimitatis Vberti.

65 Ad obiectum verò quod Rolandus iactauerit Vbertum eſſe illegitimum, reſpondit Rota in hac cauſa coram Cardinali Ludouiſio 10. Aprilis 1606 his verbis: [Non obſtat quod Rolandus habuerit illos pro incapacibus, &c. nam quando hoc probaretur, vrget magis ad declarandum animum ſuum factum Rolandi in deciſione perpenſum cum illa patientia, & taciturnitate, cùm facta ſint potentiora ad declarandum, quàm verba: ac prætetea hæc verba Rolandi non probantur, vt oſtenditur in vltima ſcriptura Facti.

In vltima parte, quæ verſatur circa probationes Rangonorum, conſtat primò inſtrumentum illud, in quo Vbertus aſſeruit ſe eſſe maiorem, non eſſe in forma probanti ob falſitatem indictionis.

Reſpondet pars aduerſa in ſtatu Mediolanenſi indictionem incipere à menſe Septembris: quod tamen nec probatur, nec verum eſt, vt mihi ſupponitur: & nihilominus Caſtrum Zibelli tunc temporis erat in dictione Eccleſiæ.

66 Reſpondent ſecundò errorem Indictionis non vitiare inſtrumentum. Sed in contrarium habemus alijs omiſsis authoritatem trium grauiſsimorum authorum nempe Innoc. in cap. Fraternitatis, de hęret. Dyn. conſ. 14. circa fin. verſ. Pręterea primum inſtrumentum, & Bald. conſ. 66. ſub n. 4. verſ. Sed Dominus Innocentius. Quorum opinio videtur ſaltem amplectenda, quando incidit principaliter quęſtio temporis, vt hoc caſu: tunc enim abſurdum videtur, vt eliciatur concludens probatio temporis ex inſtrumẽto, in quo erratum eſt in tempore ob repugnantiam milleſimi cum indictione: & hoc modo conciliari poſſunt contrarię opiniones.

67 Addimus ex abundanti illud inſtrumentum nihil aliud in ſumma continere, quam ſimplicem aſsertionem Vberti extraiudicialem inter alios, & de credulitate: certò enim nemo ſcire poteſt diem natiuitatis ſuę, Bald. in l. De tutela, col. 2. num. 3. verſ. Quia nemo, C. de in integ. reſtit. minor.

E contra verò habemus confeſsiones non de credulitate, ſed de veritate, eaſque geminatas Bernardini patris, qui nõ modo nominauit Vbertum legitimum, ſed illum etiam inſtituit in Caſtris veram legitimitatem requirentibus, vt ſupra probatum eſt: atque ita confeſsus eſt illum fuiſse natum poſt matrimonium. Rurſus habemus aliam veriſimilem confeſsionem Vberti, qui eodem anno in alio inſtrumento aſseruit ſe maiorem ſexdecim annis. Habemus denique confeſsionem iudicialem Rangonorum, qui litem ſunt proſequuti contra eiuſdem Vberti curatorem. Nec tollit vim huius confeſſionis quod idem curator eſset etiam curator fratrum Vberti: nam nihilominus Rangoni approbarunt illius perſonam etiam tamquã curatorem Vberti; ideòq; confeſſi ſunt Vbertum minorem per integrum illud tempus, quo contra ipſius curatorem egerunt litẽ, Bald. in l. 2. §. Quod obſeruari, num. 10. verſ. Sexto quæro, C. de iuram. calumn.

Quamobrem hæ plures confeſſiones ita qualificatæ penitus eneruant, & conquaſſant vnicam illam aſſertionem Vberti de credulitate extraiudicialiter, & inter alios, & in inſtrumento ſuſpecto emanatam, ex dictis in cauſa Cracouien. Illegitimitatis 25. Maij 1606. coram Sactato, quæ eſt deciſ. 117. par. 3. In recent.

Deinde in hac vltima parte conſtat aſſertum decretum executionis mandati de diſpenſando ſimiliter nihil probare, quia non habet ſolemnitates requiſitas.

Exaduerſo reſpondetur in originalibus, ſeu prothocollis ex ſtylo non conſueniſſe apponi huiuſmodi ſolemnitates.

68 Cæterum obſeruandum eſt primo dictam ſcripturam in omnibus ſuis partibus nullam habere faciem publici inſtrumenti: non enim incipit In nomine Domini, &c. neque habet annum, diem, & locum celebrati inſtrumenti, ſed tantummodo annum, diem, & locum decreti: non habet ſignũ, ſubſcriptionem, aut nomen Tabellionis, nec vllum continet verbum, quod inferat Notarium eam ſcripſiſſe, aut publicaſſe, ſeu de ea rogatum fuiſſe; quamuis enim habeat clauſulam, *Datũ*, & *Actum* illa tamen eſt clauſula nõ Notarij, ſed aſſerti executoris, vt patet ex illius inſpectione: & in ſumma hæc eſt ſcriptura ſolius executoris, & reperta inter alias Notarij ſcripturas. Vnde nullo modo appellari poteſt inſtrumentum, cum nullum habeat publici inſtrumenti requiſitum. Ideoque Rota in

cauſa

cauſa Romana Dotis de Sforcia 11. Iannarij 1610. coram Penia dixit teſtamenrum, de quo agebatur, licèt ſcriptum, ſubſcriptum, & ſignatum manu Notarij, & repertum inter eius ſcripturas, non tamen probare, quia non conſtabat de rogitu; quãobrem quidquid ſit de ſubſcriptione, & ſigillo; oportet tamen indiſtinctè, vt appareat de alijs ſolemnitatibus, & in ſpecie de rogitu, & publicatione: alioquin nec prothocollum, ſeu ſcriptura matrix dicitur in forma probanti, Alex. conſ. 153. n. 12. & ſeq. lib. 2. Rub. conſ. 94. num. 2. Corn. conſ 94. verſ. Ita quod, vol. 4.

Præſertim quia hoc caſu Index iuſſit vt ſcriptura publicaretur. Vnde niſi appareat de publicatiune, ſcriptura nihil probat etiamſi aliàs publicatio non requireretur, per ea, quæ tradit Abb. in cap. Cum P. n. 4. de fide Inſtrum.

69 Obſeruandum eſt ſecundò dictam ſcripturam, etſi haberet rogitum Notarij, & alias ſolemnitates requiſitas; tamen nihil probare, quia eſt decretum, ſeu ſententia Iudicis delegati ſine actis, Innoc. in cap. Cum in iure peritus, num. 4 de off. deleg. Caſtell. conſ. 24. num. 35. Seraph. deciſ. 615. num. 15. nec habet Iudicis ſubſcriptionem, nec vllum continer verbum, per quod probetur lecta: vnde eſt ipſo iure nulla non obſtante clauſula Data, &c. ſecundum Bart. in l. Statutis, num. 5. C. de ſent. ex petic. recit. & Roian. conſ. 41. num. 15. vol. 1.

70 Obſeruandum eſt vltimò quidquid ſit de his, negari ſaltem non poſſe quin probatio per dictam ſcripturam ſit turbida. Vnde vnus ex Dominis exaduerſo ſcribentibus in fine ſuarum allegationũ fatetur dictam ſcripturam non fuiſſe cõſideratam à Rota niſi pro adminiculo. Hæc igitur turbida probatio cum altiorem requirat indaginem, non eſt admittenda in hoc iudicio poſſeſſorio, ſed ad petitorium reijcienda; vt in proprijs terminis decidit Borgn. deciſ. 45. in addit. num. 15. his verbis; [Si ille, qui eſt in quaſi poſſeſsione filiationis, & legitimitatis, petit mitti in poſſeſſionem, & alter excipiat de illegitimitate, & petat ſe anteferri, ſi non appareat incontinenti de illegitimitare, non debet excludi, ſed mitti in poſſeſsionem.] Quod etiam tradit Maluaſ. conſ. 32. num. 7. & 10. vol. 1. Vbi ſimiliter reſpõdit filio exiſtenti in quaſi poſſeſsione legitimitatis per tractatum, & nominationem patris, non eſſe denegandam immiſsionem ex eo quod tertius excipiat de illegitimitate, quia, inquit, hæc exceptio eſt vitium excuſabile, & altiorem requirit indaginem.

Reliqua in facto ſublata ſunt.

PARMEN. STATVS.

71 AN in caſu, de quo agitur, probanda ſit qualitas procreationis ex legitimo matrimonio.

Anuè hæc qualitas probetur ex tractatu, & nominatione patris. Et an tractatus huiuſmodi noceat tertio.

72 Quoad primum dubium initio deciſionis Rota amplectitur ſecundum dubium videlicet an Marchiones Pallauicini ſint in quaſi poſſeſsione legitimitatis. Primum verò an teneantur probare matrimonium de certo tempore, reijcit ad petitoriũ iudicium: & tamen paulò infra decidit primum dubium, quod prius omiſerat hoc eſt Pallauicinos teneri probare matrimonium de tempore ante natiuitatem, & procreationem: idem enim ſunt probandum eſſe qualitatem procreationis ex matrimonio, vt dicitur in deciſione, vel probandum eſſe matrimonium ante procreationem, vt patet ad ſenſum; quæ tamen probatio ad præſens iudicium non pertinet, quia reſpicit proprietatem, & ſubſtantiam legitimitatis, vt Bart. & Bald. docent in l. Non Epiſtolis, & in l. Non nudis, C. de probat. Dec. in cap. Per tuas, num. 17. extr. eod. Maſcard. qui de communi teſtatur de probat. conci. 788. num. 1. in fin.

73 Sed in poſſeſſorio, de quo nunc strictè diſputatur, qualitas procreationis, & natiuitatis non eſt in ſpecie probãda, quia cum Vbertus, vt Rota admittit, fuerit in quaſi poſſeſsione ſimplicis legitimitatis, & hæc qualitas aptè potuerit illi ineſſe ab origine procreationis, cenſetur ſemper fuiſſe legitimus ad effectum obtinendi immiſsionem contra fideicommiſſarios etiamſi de hac origine aliàs non conſtet, quamdiu contrarium non probetur, quemadmodum poſt Menoch. de arbitr. iudic. lib. 2. caſu 89. num. 72. & Burſatt. conſ. 384. nu. 17. verſ. Quartum, vol. 4. quos aliàs retulimus, reſpondit in puncto Peregr. conſ. 23. lib. 2. à nu. 8. vſque in fin. & Valentinus Forſterius de ſucceſſ. ab inteſt. in quæſt. Cui incumbat onus probandi filiationem, quæ incipit, In hac quæſtione variatum eſt, verſ. In hac itaque.

74 Neque huic concluſioni obſtat concubinatus præcedens, quia hoc vitium purgatum poſtea fuit per ſubſequens matrimonium, & ſublata illa æquiuocatio, quæ ex præcedenti concubinatu oriebatur, vt in hac cauſa aduertit Rota coram Seraph. deciſ. 978. num. 7. & deciſ. 1000. nu. 8. & ſicut cum neque de concubinatu, neq; de matrimonio conſtat, filius exiſtens in quaſi poſſeſſione ſimplicis legitimitatis cẽſetur ſemper fuiſſe legitimus, in quibus terminis propriè reſponderunt Menoch. & alij proximè citati; idem omnino dicendum eſt, vbi conſtat de vtroque ſtatu concubinatus, & matrimonij, vt hoc caſu; nam cum non appareat in quo ſtatu filius natus fuerit, iura præſumunt natum, & procreatum cum ea qualitate, in cuius poſſeſſione nunc reperitur, & quæ fuit apta illi ineſſe ab origine, ex theorica Bart. in l. Si prius, num. 18. ff. de noui oper. nunciat. & Bald. in l. Titia diuortium, ſub num. 2. poſt med. ff. ſolut. matrim.

Quibus nunc addo Prapoſ in cap. Per tuas, col. 5. circa med. ſub num. 17. Qui fil. ſint legit. qui ſentit ex quaſi poſſeſſione, quæ inducitur ex nominatione patris, probatam eſſe legitimitatẽ ab initio procreationis; quod & Bald. probauit licèt nõ conſtet de hac quaſi poſſeſſione in l. Si matre. n. 2. C. de ſuis, & legit. hæred. & ſequitur Ruin. licèt Baldum non alleget in conſ. 51. ſub num. 20. volum. 5.

Sed in caſu præſenti, in quo conſtat de matrimonio, vt iam deciſum eſt, & de quaſi poſſeſſione legitimitatis, res procedit abſque difficultate, vt teſtatur Menoch. de præſumpr. lib. 6 præſump. 54. num. 31. verſ. Hæc receptior, & verior ſententia.

Atq; ita quamuis Vbertus potuiſſet naſci ante matrimonium, potuit tamen naſci etiam poſt; & in dubio fauore legitimitatis poſt matrimonium natum cenſetur, cum fuerit in poſſeſſione legitimitatis, quæ potuit illi ineſſe ab initio conceptionis:

& ſi

& ſi qui contrarium affirmarunt, vt Cę ph. Rolan. & alij. Loquuntur tamen vel in iudicio petitorio, vel quando conſtat de ſtatu vitioſo concubinatus tantùm, non autem de matrimonio, in quibus caſibus fortè nō ſufficit quaſi poſſeſſio ad ſucceſſionem obtinendam, ſed qui ſe fundat in qualitate, illā probare debet, vt declarat Peregr. d. conſ. 23. lib. 2. At vbi conſtat de vtroque ſtatu, & agitur de iudicio poſſeſſorio, vt hoc caſu, iudicatur indiſtinctè ſecundum ſtatum præſentis quaſi poſſeſſionis, vt expreſsè probatur in l. Liberis, ff. de liber cau. & in alijs iuribus adductis à Paciano de probat. par. 2. cap. 20. num. 1. & 2.

75 Et ideò neque obſtat, quod omnis qualitas, quando eſt fundamentum intentionis, vt videtur eſſe hoc caſu natiuitas poſt matrimonium, debeat in ſpecie probari, ſicut dicitur in deciſione.

Reſpondetur enim hoc procedere dummodo qualitas ſit diuerſa, & diſtincta à qualitate quaſi poſſeſſionis, vt ſi filius exiſtens in quaſi poſſeſſione filiationis dicat ſe legitimum: tunc enim probanda eſſet qualitas diſtincta legitimitatis, Bald. conſ. 180. num. 3. vol. 3. Secus autem eſt cum non agitur de probanda qualitate diuerſa à quaſi poſſeſſione, ſed de præexiſtentia eiuſdem qualitatis, in cuius poſſeſſione quis reperitur, vt hoc caſu, in quo dubitatur an Pallauicini, qui modo habent quaſi poſſeſſionem legitimitatis eamdem qualitatem habuerint ab inſtanti procreationis; & tūc principium, & origo qualitatis non eſt probanda, ſed ex quaſi poſſeſſione præſenti præſumitur in præteritum, & contrarium dicenti incumbit onus probandi, Bald. in l. Ex perſona, num. 2. C. de probat. & optimè declarat Euerard. in loco à tempore ad tempus, num. 20. & eſt ex mente Bart. in l. Cum res, num. 14. C. de probat.

Sed quatenus probāda eſſet quaſi poſſeſsio qualificatæ legitimitatis, quod eſt falſum: tamen, alijs probationibus omiſſis, dubitatur ſecundò loco an conſtet de tali nominatione, & tractatu, quæ conſtituerint Pallauicinos in quaſi poſſeſſione legitimitatis.

76 Rota decidit primò non conſtare de hac quaſi poſſeſsione ex inſtitutione Bernardini in duobus teſtamentis, quia inſtitutio debebatur filijs quomodocumque eſſent legitimi, ſiue per ſubſequens matrimonium, ſiue per reſcriptum.

Quæ tamen prima conſideratio apertè tollitur ex facto, quia Bernardinus inſtituit Vbertum, & fratres in bonis, & cæteris ſubiectis fideicommiſſo, de quo agitur, in quibus nullo modo debebatur inſtitutio filijs legitimatis per ſubſequens, ſecundum opinionem Rotæ in hac deciſione; quamobrem cum Rota in caſu, de quo agitur, exiſtimauerit ad inducēdam quaſi poſſeſsionem legitimitatis qualificatæ probandum eſſe Vbertum fuiſſe admiſſum ad bona, vel honores, ad quæ nonniſi procreati, & nati ex legitimo matrimonio admitti ſolent, vt diſertis verbis dicitur in deciſione. Certè hinc neceſſariò ſequitur vt Vbertus fuerit in hac qualificata quaſi poſſeſſione, quia fuit admiſſus à Patre ad bona huic fideicommiſſo ſubiecta, ad quæ non admittuntur niſi procreati ex legitimo matrimonio: quod etiam cenſuit Rota in hac ipſa cauſa apud Pur. deciſ. 7. de ſponſal.

Deinde in deciſione reſoluitur non conſtare de tractatu qualificatæ legitimitatis, quia verba teſtamentorum non inferunt perneceſſe, vt Vbertus procreatus fuerit ex legitimo matrimonio, cum poſſint verificari in legitimato per ſubſequens.

Hoc quoque fundamentum facilè euertitur ex ipſa facti veritate: nam Bernardinus in dictis teſtamentis tacitè conſtituit duas ſpecies filiorum; vna illorum, qui nati erant ante matrimonium, & erant legitimati per ſubſequens; alia illorum, qui procreati erant poſt matrimonium, & erant verè legitimi: primos appellat filios ſimpliciter, vel filios naturales tantùm; & in hac ſpecie ponit in primo teſtamento Ioannem Franciſcum, & Federicum: ſecundos vocat filios legitimos, & naturales procreatos, & natos ex ſe, & vxore ſua pro iuſto matrimonio; item magnificos, & generoſos, & inter hos primo loco commemorat Vbertum. Qua facti veritate ſuppoſita, ceſſat prorſus obiectio, quod verba teſtamentorum quoad Vbertum, & fratres poſſint verificari in legitimatis per ſubſequens matrimonium: nam etiam Io. Franciſcus, & Federicus erant hoc modo legitimati. Vnde ex hac differentia, & diſtinctione filiorum vtriuſque ſpeciei liquidò conſtat Vbertum fuiſſe nominatum à patre filium verè legitimatum, & ex legitimo matrimonio procreatum, vt in ſpecie hanc filiorum diſtinctionem perpendit Bart. in l. Ex facto, §. Si quis rogatus, ſub n. 2. verſ. Vel ſi in alia parte, &c. Angel conſ. 366. n. 5. verſ. Primò ſi teſtator, & Cæſar de Graſs. deciſ. 18. nu. 5. de probat. Præſertim quia Vbertum vnica oratione, & verborum ſtructura nominauit vnà cum fratribus, de quibus dubitari non poterat, ſaltem quoad minorem natu, quominus procreati eſſent poſt matrimonium.

Quibus accedit alia validiſsima conſideratio: nam Bernardinus in ſecundo teſtamento primo loco inſtituit Vbertum, quem vocat primogenitū eius filium legitimum in parte Arcis, & Caſtri Zibelli; ac deinde in alijs bonis particularibus inſtituit Pallauicinum ſecundo genitum, Sigiſmundum tertio genitum, & Ioannem Franciſcū quarto genitum eius filios ſimiliter legitimos. Inquiro qua ratione Bernardinus appellauit Vbertum primogenitum? Certè reſpectu filiorum legitimatorum per ſubſequens matrimonium Vbertus primogenitus non erat, quia ante illum natus fuerat & Federicus. Vocauit ergo illum primogenitum ex filijs poſt matrimonium procreatis, inter quos Vbertus erat primò natus: vnde hic quoque clariſsimè apparet Vbertum fuiſſe nominatum a patre verè legitimum, & non per interpretationem; maximè quia Bernardinus in dictis teſtamentis non ſolum verbis cōtradiſtinxit Vbertum à filijs legitimatis, per ſubſequens matrimonium, ſed etiam factis, quia illos iuſsit eſſe cōtentos legato quodam pecuniario: Vbertum verò inſtituit hæredem in parte Caſtri Zibelli huic fideicommiſſo ſuppoſiti, cuius capaces non erant fi-

77 lij legitimati. Et reuera non eſt credibile, vt Bernardinus in ſuprema ſua vltima voluntate, ſub qua deceſsit, fuiſſe adeo immemor propriæ ſalutis, vt reliquiſſet Vberto bona debita filijs verè legitimis tantùm, niſi certò ſciuiſſet illum fuiſſe ex legitimo matrimonio procreatum, vt conſiderat Crauet. conſ. 991. in fin. n. 57. vol. 6. & hic quidem tractatus, & nominatio probatur etiam per teſtes, vt alias diximus.

78 Quamobrem ex nominatione facta principaliter

ter propter ſe, & ex tractatu proportionabili filio
vere legitimo , ſicut eſt inſtiturio in bonis veram
legitimitatem requirentibua , negari non poreſt ,
quin Vbertus ſuerit conſtitutus in quaſi poſſeſsio-
ne veræ , & non fictæ legitimitatis , ex doctrina
Batt.in l.1 §.Per contrarium, nu.3. de liber.agno-
ſcen.quam ſequuntur Canoniſtæ communiter in
c.Michael,vbi in ſpecie Abb.n.1.de fil preſbyter.
& tradit in puncto Crauet.conſ.991.n.20.26.27. &
ſeq.vol.6.poſt Anchar.in c.Per tuas,n.6.& Præpoſ.
ibid.n.1.qui fil.ſint legit.

79 Videamus ergo tertium dubium an hic tracta-
tus , & quaſi poſſeſſio inde proueniens noceat fi-
deicommiſſarija , nec ne . Rota decidit non no-
cere tertio ex authoritatibus in deciſione allega-
tis . Sed in contrarium eſt textus apertus in Auth.
Vt lic. Matr. & Au. §. Ad hoc autem, collat.4 Et
tamen hæc propoſitio, ſi vera eſt , patitur nihilo-
minus hãc certam, & approbatam limitationem,
videlicet , vt non procedat quotieſcumque vna
cum tractatu , & nominatione in poſſeſſorio iudi-
cio concurrunt alia adminicula, quia tunc tracta-
tus nocet etiam tertio .

Pro cuius limitationis veritate videatur Cra-
uett. d.conſ.991. num 78. lib.6. vbi multipliciter
reſpondet ad conſilium Iaſonis quod tractatus nõ
noceat tertio : & ſub num.80. verſ. Tertio reſpon-
detur: expreſſis verbis aſſerit Iaſonis doctrinam
non habere locum quando tractatus, & nomina-
tio parentum adminiculis,& præſumptionibus iu-
uatur ; idq; latè comprobat rationibus, & autho-
ritatibus vſque ad n.83.

Sed præter alios, quos ipſe allegat,ſequitur hãc
limitationem Bald. in cap. Per tuas , de probat.
vbi ſub nu.4. verſ. Secundò oppono ; decidit ſtan-
dum eſſe nominationi parentum, quando cum ea
concurrit etiam tractatus, & communis opinio,&
ſama : & deinde paulo ante num.7.verſ. Oppono,
dicit non obſtare quod hic tractatus,& nominatio
ſit res inter alios acta, quæ non nocet tertio, quia
alioquin, vt ipſe ait , numquam daretur probatio
de iure tertij.

Aretin. in eod. cap. Per tuas , ſub num. 25. ibi :
Quamuis tractatus probet ad eorum præiudiciũ ,
non tamen probat ad præiudicium deſcendentiũ
ex eis, niſi aliud concurrat .

Felin. ibid. ſub num. 12. prope fin. ibi : Quod
nominatio noceat ſoli patri , & non alijs , eſt in-
conueniens .

Dec. ibi nu. 28. & 29. in illis verbis : [Sed re-
plicari poteſt idem eſſe in caſu noſtro , vbi tracta-
tur de præiudicio venientium ab inteſtato.]

Anton. de Butr. in cap. Per tuas,Qui fil. ſint le-
git.ſub n.17. his verbis : [Si verò eſt præiudicium
alterius: aut habet contra ſe tractatum,& factum
parentum, & communem opinionem ,quando aſ-
ſeruit filium ; & non creditur : ſi nihil habet con-
tra ſe ,creditur vbi nominatur in actu filio com-
muniter proportionabili .]

Præpoſ. ibid. num.20.vbi quærit an probatio le-
gitimitatis per tractatum , & nominationem pa-
tris, admittat probationem in contrarium: & cõ-
tra Iacobum de Beluis : reſpondit admittere,quia,
inquit, eſſet inconueniens,vt in fraudem fęudata-
riorum, & fideicommiſſariorũ talis legitimus pro-
baretur, & contrarium non poſſe probari : & infra
ſub nu.22. ſic ait : [reſpectu ipſius confitentis , &
hæredis eius præiudicat , non reſpectu fideicom-
miſſariorum , quia hoc reſpectu talis præſumptio
admitteret probationem in contrarium .] Sentit
ergo Præpoſ.hanc probationem legitimitatis ope-
rari quidem contra fideicommiſſarios , ſed non
adeò plenè, quin poſſit contrarium probari.

Petr. de Anchar. conſ.225. vbi conſuluit pro fi-
lio ad excluſionem ſubſtituti , vt in themate : &
ſub num.6. Concurrentibus , inquit , teſtimonio
vtriuſque, ſama viciniæ, nominatione, educatione,
& inſtitutione , certo certius eſt dicendum ex his
reſultare pleniſſimam probationem : quem locum
in propoſito expendit etiam Crauett. d. conſ.991.
ſub n.80. verſ. Quarto .

80 Pariſ. conſ. 57. num.45 . verſ. Nec erit in conſi-
deratione, lib.4. vbi expreſsè dicit Authores , qui
tenent tractatum non operari contra tertium,eſſe
intelligendos quando agitur de præiudicio fœde-
ris alterius matrimonij, non autem vbi agitur de
ſucceſſione , quia tunc etiam contra tertium hæc
probatio operatur .

Rolan. à Valle conſ.22. num.29.& 30.vol.3.vbi
in ſpecie loquitur de immiſſione ex remedio,l.fin.
contra tertium, vt patet ſub num. 13. verſ. Quibus
tamen non obſtantibus : & ibidem concludit ad
hoc ſufficere quaſi poſſeſſionem ex tractatu con-
currentibus adminiculis .

81 Quod etiam tradit Maluaſ. conſ.32. n.7. vol. 1.
vbi reſpondit in poſſeſſorio adipiſcendæ filio exi-
ſtenti in quaſi poſſeſſione legitimitatis per tracta-
tum, & nominationem patris , non eſſe denegan-
dam immiſſionem ex eo quod tertius obijciat de
illegitimitate, quia hæc exceptio eſt vitium inuiſi-
bile, quod altiorem requirit indaginem .

Borgnin. Cauale. deciſ.45. ſub num. 95.& in ad-
dit. num.15. verſ. Et ideo ſi ille .

Cęph. conſ.137.vbi tractat de filio agente con-
tra fideicommiſſarios , & num. 8. dicit ſufficere
quaſi poſſeſsionem ex nominatione , & tractatu ,
vbi aliæ concurrunt præſumptiones , & admini-
cula .

Gabr. conſ. 21. n.43 verſ. Et licet Marian.vol.1.
vbi expreſsè tradit, Confeſſionem coniugum pro-
bare etiam contra tertium vbi alia concurrunt, &
ſimiliter teſtatur de communi .

Alciat. de præſumpt. reg.3. præſumpt.38.nu.7.
vbi loquitur de tractatu cum adminiculis contra
tertium .

Gozadin. conſ. 13 . num. 55. & ſeq. vbi multis
multis modis confutat conſilium Iaſonis .

Burſatt. conſ 88. paulo ante n. 8. verſ. Supponi-
tur tamen, & verſ. Nec ſolum ad obtinendum,vbi
aſſerit ex tractatu, nominatione, & communi re-
putatione probari filiationem legitimam non ſo-
lum ad obtinendum bona paterna , ſed etiam fi-
deicõmiſſaria,& teſtatur ita fuiſſe deciſum in Rota
coram Oradino in cauſa Bononien. Bonorum de
Pepulis, quod fuſiùs probat conſ.384.num.18.vſq;
in fin. & præſertim verſ. Secundo dicitur : & duas
alias Rotæ deciſiones adducunt in hac ipſa ſpecie
Moderni diſcept. foren. cap.157. num.11.

Proſper Paſet. conſ.105. num.7. vſque in fin.vbi
reſpondit pro filio contra tertium fideicommiſſa-
rium , vt conſtat ex titulo , & themate Conſilij : &
teſtatur rem eſſe claram , & extra difficultatem
quando vltra tractatũ legitimitatis aliæ præſum-
ptiones concurrunt .

Put. deciſ.173.n.2.lib.2. in hæc verba : [hic vl-
tra famam adeſt tractatus parentum , qui pro
con-

Digitized by Google

coniugibus ſe tractabant, in quo caſu ſama cum alijs adminiculis ad effectum ſucceſſionis probat filium eſſe legitimum, Cæſar de Graſſ. deciſ.6. n.8. Qui fil.ſint legit.

Seraph.deciſ 1300.vbi receditur à deciſione illa 1081.in qua dictum fuerat tractatum non nocere tertio, & reſoluitur quaſi poſſeſſionem legitimitatis ad effectum ſucceſſiunis eſſe ſufficienter probatam ex tractato, & alijs præſumptionibus.

Ac demum Rota in hac ipſa cauſa coram Card. Ludouiſio 10.Aprilis 1608.verſ. Accedit nominatio.

82 Et hanc ſententiam ſequuntur etiam authores omnes, qui in illa quæſtione, An tractatus parentum ſufficiat ad obtinendum contra tertium in deciſorijs, & petitorio iudicio, conciliatis opinionibus concludunt tunc ſufficere quando cum tractatu alia concurrunt adminicula. Dec.conſ.54. ſub n.3.verſ.Non obſtat quod quaſi poſſeſſio Crauett.conſ.249.ante n.3.verſ. poſſet etiam dici, vbi teſtatur de magis communi, & loquitur contra fideicommiſſarios, vt ex themate conſilij, Ceph. conſ.435.n.51.verſ.Quando cum tractatu concurrunt nominatio,& ſama. Rolan.poſt alios conſ.22. n.30.vol.3. verſ. Tertio reſpondetur. Couarr. in Epitom.de ſponſal.c.8.§.3.ſub n.6.in fin.verſ. Procedit tamen. Riminald.Iun.conſ.339.n.67.vol.3. Paſet.conſ.40.n.6.vſque in fin.Maſcard.de probar. concl.799. n.23. & 25. Petra de fideicomm. q.11. n.411. & 514. vbi teſtatur de communi opinione, & n.483.& ſeq. Lup. de illegitim. commen.2. §.3. n.53.verſ.Tamen indiſtinctè, Iacob.Beret.conſ.39. ante verſ.Et his ſic ſtantibus.

Ratio autem differentiæ cur nominatio, ſeu nudus, & ſimplex tractatus patris non noceat tertio, & tamen noceat concurrentibus adminiculis, eſt ſatis euidens; quia ideò non creditur regulariter patri nominanti, ſeu tractanti filios vt legitimos, quia non debet eſſe in ipſius facultate excludere fideicommiſſarios à bonis ad eos ex fideicommiſſo pertinentibus; & ſicut pater non poteſt eos directè excludere cum non agatur de bonis ſuis, ita nec poteſt per indirectum nominando, & tractando filios tamquam legitimos, & ſucceſſibiles. At hæc ratio omninò ceſſat quando tractatus non eſt nudus, & ſimplex, ſed iuuatur etiam extrinſecis coniecturis; quia tunc tollitur abſolutè illa ſuſpicio fraudis, quæ potuiſſet oriri ex ſimplici nominatione: neque enim pater cenſetur filium legitimum nominaſſe vt alijs præiudicet quando eius nominatio, ſeu tractatus ſumit ſomentum, & veriſimilitudinem ab alijs præſumptionibus, quæ non à patre, ſed aliunde proficiſcuntur, ſed creditur id egiſſe, quia ſic ſe habet veritas, vt perpendit Crauet.d.conſ.991. n.80. & Gabr.conſ.21. ſub n.43.vol.1.

Itaque ex tractatu, & nominatione Bernardini concurrentibus adminiculis Vbertus fuit conſtitutus in quaſi poſſeſſione qualificatæ legitimitatis etiam contra tertium: & reuera ſi hæc contra tertium non ſufficiant, nullus alius dabitur modus parentibus conſtituendi ſuos filios in hac quaſi poſſeſſione, quàm citatis omnibus, quorum intereſt ad conſentiendum nominationi, & tractatui: atque ita nemo poterit ſoboli ſuæ aliàs conſulere, quàm indicto fideicommiſſarij iudicio. Quod ſanè abſurdiſſimum eſſet, & maximè alienū ab æquitate, quam ſemper conſueuit ſequi Rota in ſimilibus caſibus: id quod animaduertit Bald. in d.c.Per tuas, de probat. ante, n.7. verſ.Oppono illud vocare.

Nec prædictis obſtant authoritates, quæ in contrarium afferri poſſunt: ad omnes enim patebit reſponſio ex ſequentibus.

83 Nam aliquando agitur de ſimplici nominatione parentum abſque tractatu; & tunc verius videtur eam nominationem non probare contra tertium; & ita loquitur apertè Iaſ. à quo alij acceperunt conſ.106.& conſ.81.lib.1. Mantic. & alij in deciſ. allegati, ac præter eos Rebuff. de nominat.q.1.n.3.Dec.cōſ.243.in princ Natta conſ.473. n.25.Maſcard.cōcl.790.n.40.& Menoch.de arbitr. iudic.caſu 89. n.83. & hoc modo ad conſ. Iaſonis in ſpecie reſpondit Crauett.conſ.991.n.78.vol.6.& hic non eſt caſus noſter.

84 Aliquādo autem agitur de nominatione,& tractatu legitimitatis, & tunc aut concurrunt plures tractatus contrarij, putà quia pater ſemel tractauit filium tamquam legitimum, ſemel tamquam illegitimum: & tunc admitti poteſt vt tractatus legitimitatis non noceat fideicommiſſarijs, ſicut declarat Butr.in c.Per tuas,n.17. qui fil. ſint legit. & ſimiliter hic non eſt caſus noſter.

Aut concurrit vnicus tractatus legitimitatis cum nominatione; & tunc diſtinguendi ſunt duo caſus:

85 Primus eſt, cùm verſamur in deciſorijs, & petitorio iudicio: quo caſu ſi tractatus ſit ſimplex abſque adminiculis, ardua eſt quæſtio an ſufficiat ad ſucceſſionem obtinendam excluſo tertio: & authores pro vtraque ſententia congerit copioſè Maſcard.d.cōcl.799.n.18. & Petra de fideicomm. q.11.n.478. nec ſatis conijci poteſt vtra ſit communior; & ad hunc caſum referuntur Gratian. & alij fere omnes, qui dicunt tractatum non nocere tertio: loquuntur enim in ſimplici tractatu abſque adminiculis. & hic ſimiliter non eſt caſus noſter.

86 Si verò tractatus non ſit nudus, & ſimplex, ſed cum alijs adminiculis coniunctus, tunc vera eſt opinio, quod tractatus ſufficiat contra fideicommiſſarios etiam in petitorio, vt probauimus ex authoribus ſupra relatis. Sed tamen nos verſamur in caſu longè faciliori, vt mox dicetur.

87 Secundus caſus eſt cùm verſamur in poſſeſſorio; & tunc rurſus eſt ſubdiſtinguendum: nam aut agimus an tractatus legitimitatis præiudicet alteri matrimonio, & non præiudicat: ſic procedit autoritas Innocen.in c.Per tuas, qui fil.ſint legit.& Bald.in Auth Si quis in aliquo, col.2.verſ. Iuxta hoc quæro, C.de eden. vt declarat formaliter Pariſ.conſ.57.n.46.vol.4. & neque hic eſt caſus noſter.

Aut verò agimus an tractatus, & nominatio patris in iudicio poſſeſſorio noceat tertio quoad ſucceſſionem bonorum: & tunc concurrentibus alijs adminiculis, & præſumptionibus, veriſſima, & receptiſſima eſt limitatio, quam ſupra poſuimus, quod tractatus noceat etiam fideicommiſſarijs. In quibus terminis nemo contradicit: & hic eſt propriè caſus noſter. Verſamur enim in poſſeſſorio, l.fin.C.de edict.D.Hadrian.tollen. habemus nominationem, & geminatum tractatum parentum, & quamplura adminicula aliàs relata.

Quæ diſtinctio videtur diligenter attendenda, quia ſi qui Doctores in contrarium adducuntur, ſanè

Digitized by Google

ſanè reducantur omnes ad aliquem ex ſupraſcri-
ptis caſibus; nec quiſquam loquitur in hac ſpecie,
in qua ſtrictè agitur de tractatu, & nominatione
cum pluribus adminiculis ad effectum ſucceſsio-
nis in poſſeſſorio iudicio.

Qui filij ſint legitimi.

Cap. Per tuas.

S V M M A R I V M.

1 *Legitimitas probatur per teſtes deponentes de matrimonio ante natiuitatem, licèt fama viciniæ, & tractatus parentum habeat contrarium.*

2 *Filius ſusceptus ex ſponſa de futuro carnaliter cognita eſt legitimus, licèt matrimonium nunquam fuerit publicatum.*

3 *Secus poſt Concilium Tridentinum.*

4 *Sententia, in qua exprimitur duplex cauſa, ſuſtinetur ex cauſa vera, licèt iudex principaliter moueatur ex cauſa falſa.*

5 *Secus ſi vna tantùm cauſa exprimatur, & illa ſit falſa.*

6 *Filiationem, & legitimitatem probandi quatuor ſunt ſpecies. & n. ſeqq.*

7 *Fama probat filiationem legitimam, & illegitimam, & ſufficit maior pars viciniæ.*

8 *Nominatio parentum probat legitimitatem, maximè ſi fiat in actu filio legitimo proportionabili.*

9 *Legitimitatis probatio per exiſtentiam matrimonij ante natiuitatem eſt probatio vera, & vincit famam, & tractatum, quæ ſunt probationes præſumptæ.*

10 *Probatio per rei veritatem vincit probationem, quæ fit per præſumptiones, & coniecturas.*

11 *Probatio præſumptiua contra inſtrumentum non admittitur.*

12 *Nominationi parentum ſuper legitimitate filij non ſtatur quando tractatus eſt in contrarium, maximè ſi cum tractatu concurrat fama. & n. 15.*

13 *Etiam ſi pater nominauerit filium legitimum in extremis, eumque hæredem inſtituerit.*

14 *Teſtis deponens in mortis articulo non habet maiorem fidem, quàm haberet in vita.*

16 *Tractatus legitimitatis vincit teſtimonium parentum, & hoc vincit famam viciniæ.*

1 PER TVAS. Statur dicto teſtium, qui
probant aliquem legitimum, licèt fama
viciniæ, & tractatus parentũ habeat con-
trarium. Hoc dicit, & ſunt duæ partes. In
prima ponitur conſultatio. In ſecunda reſponſio,
ibi, *Nos autem*.

2 Nota primò ibi, *Siue per verba de futuro car-
nali copula ſubſequuta*, filium natum ex ſponſa
de futuro carnaliter cognita eſſe legitimum, licèt
nunquam matrimonium in facie Eccleſiæ ſit pu-
blicatum: & ita hic eſt caſus ſecundum Abb. An-
tiq. In princ. Ratio eſt, quia ſponſalia de futuro
per copulam ſubſequutam tranſeunt in matrimo-
nium præſumptione iuris, & de iure, quæ proba-
tionem in contrarium non admittit, vt eſt textus
in c. His qui fide, ſupra de ſponſ. & ibi notat gloſ.
vltima, & communiter Doctores, & gloſ. hic in
3 ver. Affidaſte; ſed hodie hoc corrigitur, quia ex
decreto Concilij Tridentini c. 1. ſeſſ. 24. de refor.
matrim. non tenet matrimonium, niſi fuerit ce-
lebratum ſeruata forma ibi præſcripta: vnde ſpõ-
ſalia de futuro ex copula non tranſeunt amplius
in matrimonium, nec proſunt ad legitimitatem
prolis, vt ſæpius cenſuit S. Congregatio eiuſdem
Concilij Interpres.

4 Secundò nota ibi, *te proceſſiſſe legitimè*: quod
vbi in proceſſu, vel ſententia iudex exprimit du-
plicem cauſam, quarum vna ad rem pertinet, al-
tera non, quamuis principaliter moueatur ex
cauſa ad rem non faciente, valet proceſſus, vel ſen-
tentia: ſecus ſi vnam tantùm exprimeret: hic
enim Epiſcopus fundauit ſententiam legitimita-
tis principaliter ſuper Decretali, Tranſmiſſæ, ſupra
eod. quæ in caſu diſsimili loquitur, vt dicitur in
textu; & tamen quia illam fundauit etiam ſuper
vera probatione matrimonij, Pontifex reſcribit
eum legitimè proceſsiſſe: & ita communiter ad
hoc allegatur hoc capitulum, ſecundum Anton.
de Butr. hic n. 5. & eſt caſus valde notabilis, ſecun-
5 dum Alex. de Næuo, n. 19. Nec obſtat cap. Ex litte-
ris, ſupra de reſtit. in integr. & cap. Ex parte, de cõ-
ceſſ. præben. vbi patet ſententiam latam ex falſa
cauſa eſſe nullam, licèt ex alia cauſa vera poſſit to-
lerari: quoniam hoc procedit quando iudex in
ſententia exprimit tantummodo vnam cauſam, &
illam falſam. Secus verò ſi exprimat plures, vt in
caſu huius Decretalis, quia tunc ſuſtinetur ſenten-
tia ex cauſa vera, licèt principaliter iudex motus
fuerit ex cauſa falſa: ad hoc c. Cum inter, de re
iudic. & ita hic declarant Hoſt. & Io. Andr. vterque
n. 4. in ver. Iudicaſti, Abbas n. 6. & fuſius Alex. de
Næuo n. 19. & 20. dicens hoc communiter teneri.

6 Tertiò nota ex hac Decretali, ſecundum Ant.
de Butr. n. 2. & Præpoſ. n. 1. quatuor ſpecies proba-
7 tionis filiationis, & legitimitatis. Prima ſpecies
eſt communis opinio, & fama viciniæ ſuper filia-
tione, & legitimitate, vt patet ex littera ibi, ſecun-
dum opinionem maioris partis viciniæ; ex quibus
verbis deducunt Abb. & Alex. de Næuo ambo in
1. notab. ad probandam legitimitatem ſatis eſſe,
vt quis probet, famam viciniæ habere parentes il-
lius fuiſſe legitimè coniunctos: & vice verſa ad
probandam illegitimitatem ſatis eſſe, vt quis pro-
bet formam viciniæ habere parentes illius fuiſſe
cõcubinarios; & ad hoc ſufficere maiorem partem
viciniæ, vt in textu. Quod nota pro practica arti-
8 culandi famam, vt per Butr. nu. 3. Secunda ſpecies
eſt aſſertio, ſeu nominatio parentum, cum ſcilicet
parentes aſſerunt, vel confitentur eum eſſe eorum
filium legitimum, maximè in actu filio legitimo
proportionabili, veluti hæredem inſtituendo, vt
patet in textu ibi, [In teſtamento hæredem inſti-
tuens, filium legitimum appellauit.] Tertia ſpecies
eſt tractatus, cùm ſcilicet pater tractauit matrem
illius, vt vxorem, non vt concubinam, facit cap.
Illud, de præſumpt. & de hoc tractatu ſcripſi latiſ-
ſimè in cap. Lator, ſupra eod. Quarta, & vltima
ſpecies eſt, cum probatur matrimoniũ fuiſſe prius
contractum cum illa, ex qua filius genitus eſt, vt
patet in textu ibi, quia tamen diſpenſatio per te-
ſtes legitimè comprobata.

9 Vltimò nota graduationem inter ſupraſcriptas
probationum ſpecies: nam primo loco præfertur
probatio filiationis, & legitimitatis per probatio-
nem matrimonij, quæ omnes alias cõtrarias pro-

Digitized by Google

bationum ſpecies vincit, & conquaſſat, vt hic eſt
caſus apertus, ſecundum omnes. Nam fama vi-
ciniæ, & tractatus parentum hic habebat, vt mu-
lier eſſet concubina, & ſic filius ex ea ſuſceptus eſ-
ſet illegitimus: & tamen, quia matrimonium fuit
per teſtes comprobatum, Pontifex huic probatio-
ni innixus ſententiam iudicis confirmauit, vt in
fine textus. Ratio huius concluſionis eſt, quia
probatio per famam viciniæ eſt probatio opinata:
& probatio per nominationem, & tractatum pa-
rentum eſt probatio ſimulata, vel præſumpta: ſed
probatio ſuper exiſtentia matrimonij eſt vera pro-
tio, ſemper autem opinio, & ſimulatio, vel præ-
ſumptio cedit veritati: & hoc eſt quod innuitur
in littera ibi, [Nos autem attendentes quod plus
eſt, quod in veritate agitur, quàm quod ſimulatè
coniungit] & concordat C. Plus val. quod agitur in
rubro, & nigro; & ita hic notant Butr. nu. 2. An-
char. in 4. not. Abb. in primo not. Præpoſ. & Alex.
10 de Neuo vterque in 2. not. Et hinc collige gene-
ralem theoricam, quod probatio per rei veritatẽ
ſemper præualet probationi, quæ fit per præſum-
11 ptiones, & coniecturas. Vnde probatio præſum-
ptiua ad impugnandum inſtrumentum non admit-
titur, vt notabiliter voluit Bald. poſt gloſ. in l. Iu-
ris gentium, §. quod ferè, ff. de pactis, Decius poſt
alios conſ. 36. Et pro tenui, nu. 4. verſ. Nec obſtat,
12 Rota deciſ. 106. n. 4 par. 2. Recent. Inter probatio-
nes autem præſumptiuas primum locum tenet
tractatus, maximè currente fama viciniæ: vnde
hic non ſtatur aſſertioni parentum ſuper legitimi-
tate etiam cum iuramento contra theoricam
Doctorum in l. 1. §. Iulianus, ff. de liber. agnoſc. &
in c. Tranſmiſſæ, ſupra eod. quia fama viciniæ, &
tractatus præcedens habebat contrarium: nam
pater tractauerat mulierem vt concubinam, non
vt vxorem; & hoc etiam tacitè declarauerat facto
ipſo, relinquendo illam, & tranſeundo ad alia
vota; & ita hic notant Ant. de Butr. n. 4. verſ. Vel
ideo, Cardin. n. 5. Abb. in 2. not. & n. 5. verſ. Ad ſe-
13 cundum verò, Præpoſ. n. 5. & Alex. de Neuo nu. 4.
quod vendicat ſibi locum etiamſi pater appellet
filium legitimum in extremis, eumque hæredem
inſtituat, vt patet in textu, & notat Alex de Neuo
14 d. n. 4. Ex quo infert Butr. n. 5. vt atteſtatio facta in
mortis articulo non magis augeat fidem teſtis,
quàm illic haberet in vita, de quo remittit Alex. de
Neuo ad cap. Tum ex litteris, ſupra de reſtit. in
integr. & quamuis in caſu huius Decretalis cum
tractatu concurrat fama viciniæ; tamen non ſta-
15 tur dicto parentum ſuper legitimitate, etiã quan-
do ſolus tractatus ſine fama viciniæ eſt in contra-
rium, ſecundum Innoc. hic in verb. denegaſſe, &
Hoſt. n. 6. & apertius Ant. de Butr. ſub n. 17. verſ. Si
verò eſt præiudicium alterius: & meritò, quia fa-
cta ſunt potentiora, quàm verba, vt in his termi-
nis dixit Rota coram Gregorio XV. in cauſa Par-
men. Status, 10. Aprilis 1606. & ſcripſi plenius in
16 c. Lator, nu. 30. & 65. ſupra eod. Secundum locum
obtinet aſſertio, & teſtimonium parentum. Tertiũ
verò locum fama viciniæ: ideoque ſecundum Ant.
de Butr. hic ſub n. 17. verſ. Si ergo quęratur, & Alex.
de Neuo n. 18. ſi non agatur de præiudicio tertij,
ſtatur dicto parentum ſuper filiatione, & legiti-
mitate, etiam ſi fama viciniæ, vel infamia ſit in op-
poſitum, & tamen non ſtatur eorum dicto, ſi præ-
ceſſerit contrarius tractatus; itaque ſecundum
eos tractatus vincit teſtimonium parentum, &
hoc vincit communem opinionem, ſeu famam
viciniæ. quod nota.

De Diuortijs.

Cap. Ex litteris.

S V M M A R I V M.

1 *Matrimonium ſeparatum propter adulterium mulieris reintegratur ſi vir poſtea fornicetur.*

2 *Maritus, qui non prouidet vxori de neceſſarijs, præbet ei occaſionem adulterandi.*

3 *Paupertas non excuſat adulterium etiam quoad pœnam ciuiliter inferendam.*

4 *Maritus poteſt accuſare vxorem de adulterio, licèt adulterij tempore denegauerit ei prouidere in neceſſarijs.*

5 *Pater ob neceſſitatem victus poteſt vendere filium.*

6 *Filius tenetur iure naturæ ſubuenire patri egeſtate laboranti.*

7 *Filia non committit ingratitudinem, quæ poſt vigeſimum quintum annum innupta peccat in corpus ſuum.*

8 *Furari, & occidere licet in neceſſitate, non autem fornicari, & cur.*

9 *Adulterium ſuperueniens rei iudicatæ præiudicat coniugi, pro quo lata eſt ſententia.*

10 *Paria delicta mutua compenſatione tolluntur.*

11 *Maritus an poſſit vxorem adulteram ſibi reconciliare inuitam non obſtante ſententia diuortij.*

12 *Et quid ſi vxor poſt latam ſententiam diuortij religionem ingreſſa, & profeſſa fuerit.*

13 *Vxor ob viri adulterium an poſſit monaſterium ingredi, & in eo profiteri. & n. ſeqq. vſque ad n. 23.*

14 *An ne ſubſit iuſta cauſa cum ea diſpenſandi ſuper anno probationis. & n. 23. & ſeqq.*

15 *Vir, & vxor non iudicantur ad imparia.*

16 *Coniux innocens ob adulterium coniugis liberatur ab omni ſeruitute, quam illi debet ratione coniugij.*

17 *Adulter amittit ius reuocandi coniugem à monaſterio.*

18 *Vxor adultera poſt thori ſeparationem an poſſit ingredi Religionem.*

19 *Vxor reconciliata viro adultero cenſetur iniuriam remiſiſſe, & obligationem mutuæ ſeruitutis reintegraſſe.*

20 *Iniuriæ remiſſæ ob noua delicta renaſcuntur.*

21 *Matrimoniale vinculum durat etiam poſt ſententiam diuortij vſque ad mortem naturalem.*

22 *Vxor per Religionis ingreſſum non deſinit eſſe vxor niſi quoad temporalia, & ius ſæculi.*

23 *Anno probationis poſt Concilium Tridentinum renunciari non poteſt.*

24 *Quibus ex cauſis liceat derogare anno probationis.*

25 *Vxori, cuius vir ſacros ordines ſuſcepit, licet ingredi Religionem etiam poſt matrimonium conſummatum.*

26 *Annus probationis eſt iuris poſitiui.*

EX

Digitized by Google

1 EX LITTERIS. Matrimoniom ſepara-
tum propter adulterium mulieris reinte-
grator ſi vir poſtea fornicetur. Hoc dicit
Io. Andr. Butr. Card. Anchar. Abb. Ioann.
de Anan. Alex. de Næuo, & Præpoſ. Et eſt caſus
multum allegabilis ſecundum Abbatem: commu-
nis diuiſio; ſecunda ibi, *unde fraternitati*.
2 Nota primò ibi, *quod cum vir*. Argumentum,
quod maritus, qui non prouidet vxori de neceſſa-
rijs, præbet ei occaſionem peccandi in corpus
ſuum: ad hoc cap. Si tu abſtinet, 27.q.2. Sed iſta
mulier ad excuſandas excuſationes ſuas in pecca-
tis allegabat culpam viri in denegatione alimen-
torum, vt cap. Quantò, ſupra de conſuetudin. Non
3 tamen propterea erat ignoſcendū ei, quæ obtentu
paupertatis turpiſſimam vitam egit, dicit tex. in
l. Palam, §. Non eſt, ff. de rit. nupt. & potius de-
buit omnia mala pati, quàm adulterio conſentire,
cap. Ita ne, 32.q.5. & hic not. gloſ. 1. Hoſtien. poſt
princ. in ver. Compulſa: & communiter Doctores,
& ſic paupertas non excuſat adulterium etiam
quoad pœnam ciuiliter inferendā, vt hic per Butr.
4 in 2. notab. Quinimo ſecundum Abb. num. 4. Ma-
ritus poteſt accuſare vxorem de adulterio, licèt
adulterij tempore denegauerit ei prouidere in ne-
ceſſarijs, non enim mulier propter hoc ab adulte-
rio excuſatur, quia debet agere contra virum, &
petere alimenta, de quo in Speculat. in titul. Qui
fil. ſint legitim. §. Nunc dicamus, & per Abb. hic
in 2. not. n. 3.
5 Non obſtat, quod excuſetur pater, qui ex neceſ-
ſitate victus diſtrahit filium, l. vlt. C. de patrib. Qui
6 fil. diſtrax. Quoniam ibi nullum eſt peccatum;
tum quia filius iure naturali tenetur ſubuenire
patri egeſtate laboranti, gloſ. 1. in cap. Si qui filij,
30. diſt. Syluester in ver. Filius, num. 25. Tum quia
id fit lege permittente, cap. Qui peccat, 23. qu. 4.
& notat gloſ. in cap. Ex reſcripto, in ver. Obſides,
ſupra de iureiur. & Dyn. in cap. In argumentum,
in princ. de reg. iur. lib. 6.
7 Item non obſtat quod filia non committat in-
gratitudinem, quæ poſt 25. annum innupta peccat
in corpus ſuum, vt in auth. Sed ſi poſt, C. de inoff.
teſtam. nam hoc fuit conſtitutum in odium patris,
qui tamdiù diſtulit filiam marito copulare, vt ibi;
[Et tamen etiamſi filia ob id exhæredari nō poſ-
ſit, nihilominus à peccato nō excuſatur,] vt notat
gloſ. 1. in d. Si tu abſtines, 27.q.2.
8 Rurſus non obſtat quod in neceſſitate liceat
furari cap. Diſcipulos, de conſecrat. diſt. 5. quo-
niam vt reſpondet gloſ. in cap. 3. in ver. Pœnitest,
infra de furt. In neceſſitate omnia ſunt communia
arg. cap. 1. 42. diſt. cap. 2. 12. qu. 1. cap. Quod au-
tem, 23. qu. 7 cap. Sciuit hi, 47. diſtinct. Debuit
enim credere Dominum permiſſurum, §. Placuit,
inſt. de oblig. quæ ex delict. naſcuntur. Quare pro-
pter neceſſitatem famis mulier excuſatur à furto,
non à fornicatione, quia in neceſſitate res facta
eſt communis, quam furatur, ſed in fornicatione
non eſt ita; ac proinde debuit potiùs omnia mala
ſuſtinere, quàm peccato conſentire, vt in d. cap.
Ita ne, 32. q. 5. vel ſecundum Hoſtien. in ſumma
de furtis, §. 1. verſ. Sed quæritur quare excuſetur.
In primo caſu ſcilicet in furto, ius naturale ſubue-
nit, & excuſat rationalis. In ſecundo ſcilicet in
fornicatione ius diuinum contradicit, & accuſat
turpitudo, & horror proueniens ex peccato, vt d.
l. Palam: & in auth. de reſtitut. & ea quæ parit in
vndecimo menſe, §. Vnum ſiquidem.
Propius tamē dici poteſt furari nullo caſu per-
miſſum eſſe, quia intrinſecè malum: ſurripere au-
tem alienum eſſe permiſſum in extrema neceſſita-
te, quando aliter haberi non poteſt, vt in cenſura
facultatis Theologiæ Louanienſi, quàm poſui in
cap. Ne innitaris, ante num. 340. in octaua cenſura,
ſupra de Conſtitut.
Demum non obſtat quod Ego excuſor ab ho-
micidio, ſi ex neceſſitate me defendendo, meum
occidam inuaſorem, Clem. Si furioſus, de homi-
cid. nam vt reſpondet præcitat. gloſ. in cap. 3. de
furt. in fine; Ego non interficio; Imo potius ipſe
ſe interficit, qui me aggreditur argum. l. 1. §. Com
arietes, ff. Si quadr. pauper. feciſ. dic. arg. cap. La-
tor. infra de homicid.
9 Secundò nota ibi, *nuptias temerè celebrauit*: de-
lictum rei iudicatæ ſuperueniens præiudicare cō-
iugi, pro quo lata eſt ſententia, gloſ. vltim. hic ad
Cyn. & Io. Andr. num. 10. Quod verum eſt etiamſi
coniuges iuraſſent ſeſe vlterius non repetituros,
argum. cap. Tua nos, ſupra de iureiur. & hic no-
tat gloſ. penult.
10 Tertiò nota ibi, *redire compellas*: quod vbi de
adulterio conſtat ex confeſſione vtriuſque coniu-
gis, paria delicta mutua compenſatione tolluntur,
cap. Significaſti, in fin. ſupra eod. & hic notant In-
noc. & Hoſt. in fin. Io. Andr. num. 5. in verb. Re-
dire, & plerique alij.
11 Gloſſa in verb. *redire compellas*: mouet quæ-
ſtionem, Numquid vir innocens, qui contra vxo-
rem adulteram obtinuit ſententiam ſeparationis
thori, poſſit eamdem inuitam ſibi reconciliare.
Et primò recitat, & multis argumentis confirmat
opinionem Laurentij, qui tenuit maritum poſſe
ſibi reconciliare vxorem inuitam non obſtante
ſententia diuortij: deinde recitat contrariam
opinionem Hug. qui ſentiebat poſt latam diuortij
ſententiam auctoritate Eccleſiæ neutrum teneri
alteri, & vtrumque altero inuito poſſe religionem
ingredi, quia vterq; in ſeparatione thori ceſſit iuri
ſuo: tandem gloſ. reſidet cum prima opinione
Laurentij: & hanc teneas, quia optimis fulcitur
rationibus: & eam tenuerunt Bartholomæus Bri-
xien. in quæſt. Dominicali 34 Petr. Hiſpanus, Vin-
centius, Goffred. & Philippus, quos hic refert, &
ſequitur Io. Andr. num. 11. & conſentiunt Cardin.
in fin. Anchar. num. 10. Henric. Boych. n. 13. Abb.
in fin. & Alex. de Næuo, n. 20. Innoc. in cap. De
illa, num. 1. verſ. De illis, infra eodem Hoſtien. in
ſumm. tit. de conuerſ. coniugat. num. 9. verſ. Et
numquid, & in cap. Gaudemus, num. 1. eodem tit.
Præpoſ. in cap. Ex parte, nu. 4. ſupra de ſponſ. Fe-
lin. in cap. Lator. in 8. declarat. num. 9. ſupra de
ſent. & re iudicat. Turrecrem. in cap. Apoſtolus,
32. q. 7. art. 1. num. 1. in ſolut. ad 3. Stephanus de
Gaeta in repetit. cap. Ad limina, 30. quæſt. 1. §. 4.
nu. 231. Ex quibus patet hanc eſſe receptiſſimam
Canoniſtarum ſententiam, quam etiam ſequuntur
Theologi, & in ſpecie S. Thom. in 4. ſentent. diſt. 35.
q. 1. art. 6. ad 3. & Sanctus Bonauentura ibid. ar. 1.
quæſt. 5.
12 Quam tamen declara dummodo res ſit inte-
gra; ſecus verò ſi adultera poſt latam ſententiam
diuortij religionem ingreſſa, & profeſſa fuerit,
quia tunc vir innocens non poteſt eam de mona-
ſterio educere, & imputet ſibi qui ante profeſſio-
nem noluit eam ſibi reconciliare, cap. Gaudemus,

ſupra de conuerſ. coniugat. & firmant hic Hoſtien.
ad fin. Io Andr. num. 10. Henric. Boich. num. 13
Anchar. num. 11. Abb. in fin. Alex. de Neuo n. 20.
& Felin. loco citato.
13 QVAERO, An vxor ob viri adulterium poſſit,
monaſterium ingredi, & in eo profiteri.
14 Anne ſubſit iuſta cauſa cum ea diſpenſandi ſu-
per anno probationis.
Duciſſa Amalphitana ob adulteria à Duce eius
viro patrata egit ad thori ſeparationem, & ſen-
tentiam fauorabilem obtinuit, quæ Duce non ap-
pellante habuit executionem. Communibus de-
inde amicis ſeſe interponentibus, dicti coniuges
redierunt inter ſe in gratiam, & rurſus cohabitare
cœperunt: qua cohabitatione durante, cum Dux
in alia adulteria fuiſſet relapſus, Duciſſa iterum
conuenit ipſum ad nouam thori ſeparationem:
Et probatis in cauſa adulterijs tum ex confeſſio-
ne Ducis priuata ſcriptura adulteria à ſe commiſ-
ſa atteſtantis, & ſeparationi, ac profeſſioni regu-
lari per Duciſſam emittendæ conſentientis; tum
etiam ex plurium teſtium depoſitionibus; ſequu-
ta eſt alia ſeparationis ſententia, quæ cum itidem
ab ea non fuiſſet appellatum, fuit executioni man-
data, & Dux ſeparatus à Duciſſa, quæ ex eo tem-
pore monaſterium Monialium ingreſſa, ibidem
annos decem commorata eſt. Nunc autem cu-
piens in eodem monaſterio profeſſionem emitte-
re. Supplicat Sanctiſſimo vnà cum eius mona-
ſterij Monialibus, vt ſibi profiteri liceat anno pro-
bationis non expectato, Sanctiſſimus ſupplici li-
bello ad S. Congregationem Concilij reiecto, man-
dauit conſiderari Primum, An caſus Duciſſæ ſit
talis, vt ei liceat viuente coniuge Religionem
profiteri: Deinde an ſubſit cauſa, ob quam circa
annum probationis Concilio Tridentino dero-
getur.
Quoad primum videtur reſpondendum licere
Duciſſæ viuente marito religionem profiteri, quã-
do enim alter ex coniugibus adulterium commit-
mittit, poteſt coniux innocens monaſterium in-
trare, & in eo profeſſionem emittere, cap. Aga-
thoſa, 27. qu. 2. quod ſine dubio procedit in caſu
noſtro, in quo eſt lata iudicio Eccleſiæ diuortij
ſententia, gloſ. in d. cap. Agathoſa, in verb. Con-
uerſionis; & hic tenent gloſ. vltim. Ioan. Andr. in
15 fin. Anton. de Butr. nu. 18. & Henric. Boyc. col. 2.
circa med. & quamuis tex. d. cap. Agathoſa 1 lo-
quatur de viro, qui poteſt religionem ingredi ob
adulterium vxoris: tamen idem iuris obtinet in
vxore, quæ poteſt religionem ingredi ob adulte-
rium viri poſt latã ſententiam ſeparationis: nam
vir, & vxor in hac materia non iudicantur ad im-
paria, vt dicit tex. in cap. Si quis vxorem, 32. q. 2.
vbi gloſ. in ver. Ad imparia, & tradit expreſsè Ho-
ſtien. in ſumma tit. de conuerſ. coniugat. §. Vtrum
poſſit, verſ. Quid ſi maritus, Henric. Boich. in cap.
Vxoratus, in 3. col. verſ. Aut quæris, eod. tit. de
conuerſ. coniugat. Summa Tabien. in ver. Matri-
monium, 4. num. 5. in princip. vbi in hanc ſenten-
tiam citat S. Thom. in 4. ſentent. diſt. 35. quæſt. 1.
16 art. 5. ad 3. Et ratio eſt, quia propter adulterium
coniugis liberatur coniux innocens ab omni ſer-
uitute, quam illi debet ratione coniugij, cap. Signi-
ficaſti, ſupra eod. gloſ. in cap. Conſtitutus in verb.
Ad gradum Sacerdotis, de conuerſ. coniugat. Na-
17 uarr. conſ. 7. & 11. eod. tit. Nec vnquam cogitur
reconciliari adultero, ſi nolit, vt hic per DD. Quin-
18 imo non ſolum vxor innocẽs poteſt marito adultero
inuito poſt ſeparationem religionem ingredi, &
profiteri, ſed etiam vxor, propter cuius adulteriũ
ſequuta eſt ſententia diuortij, poteſt ſaltem ante-
quam vir ſibi reconcilietur, monaſterium intrare,
& validam in eo profeſſionem emittere, vt poſt
Goffredum, & alios antiquos ſcripſit Henric. in d.
cap. Vxoratus, col. 3. verſ. Aut non conſentiente,
poſt princip. DD. hic, & in cap. De illa, ante finem,
infra eodem. Cum igitur Duciſſa ob adulteria
viri ſententiam ſeparationis contra eum obtinue-
rit, apertè conſtat ex ſupradictis liberum ei eſſe
non ſolum marito non conſentiente, ſed etiam inuito
Religionem irreuocabiliter profiteri.
19 Neq; obſtat quod ſtante ſupra narrata facti ſpe-
cie, Duciſſa poſt adulteria à viro commiſſa, & ſe-
quutam ſententiam diuortij, & ſeparationem, rur-
ſus eidem fuerit reconciliata, & cum eo cohabita-
uerit, ac debitum coniugale reddiderit, & ita iniu-
riam remiſiſſe, & obligationem mutuæ ſocietatis
reintegraſſe videatur, Tabien. in verb. Matrimo-
nium, 4. poſt princip. DD. in cap. Tua, vbi Butr. in
20 fin. de adulter. Reſpondetur enim Duciſſam poſt
talem cohabitationem, & remiſſionem iniuriæ ite-
rum iudicium ſeparationis inſtituiſſe ob adulteria
iterum patrata poſt primam ſententiam, & obti-
nuiſſe. Quare cum iniuria remiſſa ex nouo delicto
renaſcatur, vt ait gloſ. in cap. Tua, in verb. Forni-
cationis, vbi DD. de adulter. Duciſſa iure optimo,
non obſtante tali reconciliatione, potuit ſepara-
tionem thori iterum obtinere; quod & Iudicem
cauſæ, qui poſteriorem ſententiam diuortij pro-
tulit, animaduertiſſe probabile eſt.
21 Neque validitati profeſſionis obſtat, quod etiã
lata diuortij ſententia vinculum matrimoniale
duret vſque ad mortem naturalem, licèt coniu-
ges ſint à mutua ſeruitute liberati, cap. 1. & 2. 32.
q. 2. gloſ. in cap. Conſtitutus, in verb. Cogere de
conuerſ. coniug. Hoſtien. in d. §. Sed verum, eod.
22 tit. verſ. Dic ergo, Lap. allegat. 123. num. 6. Nam
tametſi vxor per religionis ingreſſum non deſinat
eſſe vxor, niſi quoad temporalia, & titulus vxoris
remaneat, nullum tamen ius ſæculi retinet, vt per
Lap. d. alleg. num. 23. & paſſim DD. ſupracit.
23 Quoad ſecundum de derogatione Concilij cir-
ca annum probationis, ea videtur concedenda;
quãuis enim partes ipſæ abſolutè renunciare non
poſſint anno probationis poſt Concilium, Nauarr.
de regul. conſ. 28 Tamen cum eiuſmodi annus ſit
iuris poſitiui, ideoq; ante Concilium liceret par-
tibus illi renunciare, cap. Ad Apoſtolicam, de Re-
gulat. Cumque ſummus Pontifex ſit ſupra omne
ius humanum poſitiuum, cap. Propoſuit, de con-
ceſſ. præbend. Nauarr. conſ. 25. num. 2. de tempor.
ordinat. ambigi non poteſt quin ſuper eo etiam
contra generale Concilium poſſit diſpenſare, cap.
Innotuit, de elect. cap. Tranſlato, de Conſtitution.
Gemin. conſ. 53. verſ. Quædam eſt poteſtas ſupre-
ma: præſertim ſtante eiuſdem Concilij decreto,
ſeſſ. 25. de reformat. cap. vltim. Graues hoc caſu
ſubſunt cauſæ, cur ſit derogandum.
24 Primò, Duciſſæ nobilitas, ad tex. in c. De mul-
ta, in fin. de præben. Secundò, probitas morum,
& inſignis illius Religio, cap. Monachus, 77. diſt.
vbi gloſ. in verb. Interſtitia, dicit ſancti propoſiti
deuotionem ſupplere temporis interuallum, &
quod prolixior conſuetudo non contulit, reſtitue-
re morum probitatem. Tertiò, quia cum decem

ism

iam annos in hoc eodem monaſterio permanſe-
rit, Moniales expertæ ſunt eius mores, & ipſa ex-
perta eſt regulæ aſperitatem, quæ fuit cauſa ſta-
tuendi annum probationis ad profeſſionem emit-
tendam, vt d. c. Ad Apoſtolicam, de Regular. vbi
Abb. & Nauarr. d. tit. conſ. 25. n. 3. Quartò quia
id aliàs factum eſſe conſtat in caſu valde ſimili.
25 Cum enim ſacra Pœnitentiaria reſpondiſſet Cin-
thiæ Mutinæ, cuius vir Ordines ſacros ſuſceperat,
licere, quamuis matrimonium eſſet conſumma-
tum, ingredi religionem, & in ea profiteri, eaque
Cinthia agens annum 38. id quamprimum agere
cuperet, petijt ſecum diſpenſari, vt non obſtante
Concilio ſtatim, vel intra annum quandocumque
ad profeſſionem admitteretur, cum in monaſterio
quindecim menſes commorata regulæ aſperita-
tem nouiſſet, & ipſa à Monialibus noſceretur: Sa-
26 cra Congregatio reſpondit hanc materiam meri
iuris poſitiui eſſe, ideo poſſe diſpenſari, & cauſam
iuſtam hoc caſu ſubeſſe: & ita Gregor. XIII. ſen-
tentia Congregationis audita, diſpenſauit.

De Secundis Nuptijs.

Cap. Vir autem.

SVMMARIVM.

1 *Coniuges non benedicuntur ſi ambo, vel alter fuerit benedictus.*
2 *Bigamus non eſt benedicendus.*
3 *Nuptiæ ſecundæ cur non ſint benedicendæ, & num. 5.*
4 *Benedictio nubentium non reiteratur.*
5 *Matrimonium ſecundum quamuis ſit perfectum Sacramentum, tamen non habet plenam ſignificationem matrimonij Chriſti, & Eccleſiæ.*
6 *Benedicendæ an ſint nuptiæ, quæ ſunt ſecundæ reſpectu viri, non autem reſpectu mulieris.*
7 *Conſuetudo benedicendi coniuges quando vir ſecundam duxit virginem, an valeat, & num. ſeqq.*
8 *Conſuetudo in ſacramentalibus non valet, niſi Papa ſciat, & toleret.*
9 *Benedictio nubentium fieri debet à proprio Parocho, non autem ab alio Sacerdote, niſi de ipſius Parochi, vel Ordinarij licentia, non obſtante immemorabili, vel priuilegio, & n. 14.*
Et Sacerdos contraueniens eſt ſuſpenſus quandiu ab Ordinario proprij Parochi abſoluatur, n. 11.
10 *Coniuges monendi ſunt, vt non cohabitent ante benedictionem in templo ſuſcipiendam.*
12 *Conſuetudo immemorabilis Venetiarum vt Parochus mulieris benedicat coniuges poſtquam mulier fuit traducta ad domum viri in alia parochia habitantis, an ſit ſublata à Concilio Tridentino, & n. ſeqq. vſq. in fin.*
13 *Vxor traducta ad domum viri efficitur de eius foro, & Parochiana Eccleſiæ, cuius eſt maritus.*
15 *Parochus contrahentium debet eſſe talis tempore benedictionis, & n. ſeq.*
16 *Qualitas adiecta verbo intelligitur ſecundum tempus verbi.*

1 VIR AVTEM. Io. Andr. non ſummat,
quia breue eſt; ſed ſecundum Alex. de
Næuo hoc dicit. Coniuges non bene-
dicuntur, ſi ambo, vel alter fuerit bene-
dictus. Primò ponit dictum. Secundò rationem
ibi, *Quia*.
2 Nota primò ibi, *ad bigamiam tranſiens*: biga-
mum non eſſe benedicendum: & intellige biga-
mum, ſcilicet tranſeuntem ad ſecundas nuptias,
ſecundum Hoſtien. & Io. Andr. num. 1. & Præpo-
ſit. in 1. not. Licèt aliàs bigamiæ plures ſint ſpe-
cies, vt dixi in cap. A nobis, à num. 2. ſupra de
3 bigam. & pondera rationem in textu expreſſam,
videlicet, quia cum fuerit benedictus, ſcilicet in
primo matrimonio, non debet iterum benedici:
4 & ſic collige benedictionem nubentium non rei-
terari, vt hic per gloſ. 2. & communiter Doctores:
& eſt ſimile in benedictione Abbatum, & Abba-
tiſſarum, vt ſcripſi in cap. Præsbyter, num. 3. de
Sacram. non iteran. & ibi plenè videas à num. 2.
quotuplex ſit manus impoſitio, & quæ iterari poſ-
5 ſit. Sed aliam rationem cur ſecundæ nuptiæ non
ſint benedicendæ, reddit S. Thomas in 4. ſentent.
diſt. 42. q. 3. art. 2. ad ſecundum, videlicet, quia
ſecundum matrimonium quamuis in ſe conſide-
ratum ſit perfectum ſacramentum, tamen in ordi-
ne ad primum conſideratum habet aliquid de de-
fectu ſacramenti, quia non habet plenam ſignifi-
cationem, cum non ſit vna vnius, ſicut eſt in ma-
trimonio Chriſti, & Eccleſiæ; & ratione huius de-
fectus benedictio à ſecundis nuptijs ſubtrahitur.
6 Subdit tamen S. Doctor hoc eſſe intelligēdum
quando ſecundæ nuptiæ ſunt ſecūdæ ex parte viri,
& ex parte mulieris, vel ex parte mulieris tantum.
Si enim virgo contrahat cum illo, qui habuit aliā
vxorem, nihilominus nuptiæ benedicuntur. Sal-
uatur enim aliquo modo ſignificatio etiam in or-
dine ad primas nuptias, vt latius per eum. Sed
certè in oppoſitum eſt apertè hoc capitulum vbi
patet, ſecundas nuptias non eſſe benedicendas,
etiamſi vnus tantùm ex coniugibus in primo ma-
trimonio fuerit benedictus: quia vt formaliter in-
quit Abb. hic num. 2. in fin. cum iſta benedictio
ſit communis marito, & vxori, ex quo alter fuit
benedictus, non debet benedictio iterari, quia ite-
7 raretur in perſona aliàs benedicta. Fateor tamen
opinionem S. Thomæ ſeruari in praxi, vt atteſtan-
tur Couarr. de ſponſal. par. 2. cap. 8. §. 11. num. 2. &
alij plures hic relati à modernis Collectoribus:
quod etiam fatetur gloſ. vlt. hic dicens [Conſue-
tudine quorundam locorum benedictionem ite-
rari, quando aliquis ſecundam duxit virginem] &
ſecundum Io. Andr. num. 7. Multum inualuit hæc
conſuetudo, quam nonnulli approbant ea ratione,
quia vt apparet ex forma benedictionis, tota be-
nedictio fundabitur ſuper muliere: & ita ex quo
mulier numquam fuit benedicta, dabitur nunc
benedictio, quia nihil in viro intelligitur iterari.
Verum vt ſubdit Io. Andr. de iure patet eſſe con-
trarium per hanc Decretalem, ſicut etiam notant
Petr. de Sampſ. & Abb. Antiq. in cap. 1. ſupra eod.
8 & Hoſtien. hic num. 3. Conclude igitur hoc caſu,
in quo verſamur in ſacramentalibus, conſuetudi-
nem hanc non valere, niſi Papa illam ſciat, & to-
leret, prout concludit gloſ. vlt. hic, quam Hoſt.
Io. Andr. & communiter Doctores ſequuntur, eā-
que multum extollit Abb. in fin. ad limitationem
corū, quæ notat gloſ. 1. in c. In iſtis, §. Leges, 4. diſt.

Se-

9 Secundò nota ibi, *à Presbytero benedici*: ad ſo-
lum Presbyterum pertinere coniuges benedicere,
Præpoſ. hic in ſecundo not. Non tamen hoc intel-
ligas de quolibet Presbytero, ſed de Presbytero
parochiali dumtaxat, vt nouiſſimè cautum eſt de-
creto Concilij Tridentini cap. 1. ſeſſ. 24. de refor.
10 matr. vbi S. Synodus primò hortatur, vt coniuges
ante benedictionem Sacerdotalem in templo ſu-
ſcipiendam in eadem domo non cohabitent: de-
inde ſtatuit benedictionẽ à proprio Parocho fieri,
neque à quoquam, niſi ab ipſo Parocho, vel ab
Ordinario licentiam ad prædictam benedictionẽ
faciendam alij ſacerdoti concedi poſſe quacum-
que conſuetudine etiam immemorabili, quæ po-
tius corruptela dicenda eſt, vel priuilegio non ob-
11 ſtante. Quod ſi quis Parochus, vel alius Sacerdos
ſiue regularis, ſiue ſæcularis ſit, etiamſi id ſibi ex
priuilegio, vel immemorabili conſuetudine licere
contendat, alterius parochiæ ſponſos ſine illorum
Parochi licentia matrimonio coniungere, aut be-
nedicere auſus fuerit, ipſo iure tandiu ſuſpenſus
maneat, quamdiu ab Ordinario proprij Parochi
abſoluatur.
12 Ex facto quæſitum eſt, ſuppoſita conſuetudine
ciuitatis Venetiarum ab immemorabili tempore
obſeruata, vt Parochus mulieris, coram quo ma-
trimonium contrahitur, benedictionem Sacerdo-
talem coniugibus impertiatur, etiam poſtquam
mulier ad domum viri in alia parochia habitan-
tis fuerit traducta; An huiuſmodi conſuetudo ſit
ſublata decreto Concilij, cap. 1. ſeſſ. 24. de reform.
matr.
13 Videtur reſpondendum eſſe ſublatam: mulier
enim ad domum viri traducta efficitur de eius fo-
ro, l. Cum quædam puella, vbi DD. ff. de iuriſd.
omn. iudic. l. Mulieres, C. de incol. lib. 10. l. final.
§. Idem reſcripſerunt, ff. Ad municip. & de incol.
& ſicut per talem traductionem conſtituitur pa-
rochiana eiuſdem Eccleſiæ, cuius eſt maritus, vt
per Hoſtien. in ſumma tit. de Paroch. §. Quis in-
telligatur, verſ. Sed & vxor, Io. de Anan. in c. fi-
nal. num. 13. eod. tit. ita definit eſſe parochiana
illius Parochi, in cuius parochia ante traductio-
nem morabatur; quia translatio domicilij ſub-
trahit eam illius iuriſdictioni: ex quo ſequitur, vt
Parochus mulieris non ſit amplius proprius ipſius
Parochus, propterea quod ipſa ob translationem
domicilij ſubtracta eſt eius iuriſdictioni, gloſ. in
in cap. final. in ver. Habitatores, per illum tex. vbi
14 DD. de Paroch. Vnde cum Tridentinum Conciliũ
prohibeat Sacerdotalem benedictionem ab alio,
quàm à proprio Parocho fieri, abolendo contra-
riam conſuetudinem etiam immemorabilem,
apertè conſtat hanc conſuetudinem, quæ in du-
bio ſupponitur, eſſe ſublatam.
15 Nec dicatur Concilium tollere cõſuetudinem
irrationabilem, ſiue corruptelam, quæ tunc ſubeſſe
videbatur, quando benedictiones nuptiales fiebãt
à Parocho prorſus alieno, vel ab aliquo regulari;
non autem quando fiunt à Parocho, qui proprius
fuit, licèt tempore benedictionis eſſe deſierit; præ-
ſertim cum is, eo quod interfuit celebrationi ma-
trimonij, ius ad benedictionem coniugibus im-
pertiendã acquiſiuiſſe quodammodo cenſeri poſ-
16 ſit. Reſpondetur enim non ſufficere vt proprius
Parochus fuerit, ſed oportere vt ſit proprius quã-
do benedicit. Quia cum Concilium ſtatuat, vt
benedictio fiat à proprio Parocho, qualitas adie-
cta verbo, intelligitur ſecundum tempus verbi,
l. In delictis, §. Si extraneus, ff. de noxal. action.
l. Titius, ff. de teſtam. tutel. Roman. conſ. 642. Vt
deciſionem, num. 2. Mil. in repert. in ver. Qualitas
adiecta verbo. Et ita debet eſſe proprius Parochus
tempore benedictionis: alioquin ſequeretur, eum,
qui in aliqua parochia commoratus, inde receſ-
ſit, poſſe ad talem benedictionem adhibere Paro-
chum domicilij iam mutati, contra gloſ. & DD.
in d. cap. fin.

Explicit Commentarius in Lib. Quartum Decretalium.

NT 1314386

PRO-

Digitized by Google